

Antwoordnota

Zienswijzen op ontwerp-besluiten Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder

November 2010

Inhoud

INLEIDING	2
Context en strekking van de antwoordnota	2
Verloop van de zienswijzeprocedure	2
Opzet van de antwoordnota	3
REACTIE OP HOOFDLIJNEN	4
Algemeen en belangrijkste wijzigingen	4
Procedure	4
Nut en noodzaak windenergie	5
Locatiekeuze	5
Economische effecten en schade	5
Geluid	6
Nautische Veiligheid	7
Stabiliteit dijken	7
Natuur	8
Landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken	9
UNIEKE ZIENSWIJZEN	10
Numeriek overzicht	10
Reactie op unieke zienswijzen	16
SEPARATE BIJLAGEN (NIET IN DIT DOCUMENT OPGENOMEN)	428
Inspraakbundel, zienswijzen op de ontwerp-besluiten windpark Noordoostpolder	428
Aanvullende reactie Commissie voor de m.e.r. m.b.t. Toetsingsadvies	428

Inleiding

Context en strekking van de antwoordnota

In eerdere stukken in verband met dit project is aangegeven dat het inpassingsplan wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken (EZ) en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), en dat de vergunningenprocedure wordt gecoördineerd door de Minister van Economische Zaken. Bij het aantreden van het nieuwe Kabinet per 14 oktober 2010 zijn de namen van de desbetreffende ministeries echter aangepast. Daarom wordt hierna gesproken over de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) respectievelijk de Minister van Infrastructuur en Milieu (I&M). Indien er wordt terugverwezen naar besluiten van voor 14 oktober 2010, dan blijft Minister van Economische Zaken (EZ) en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) staan.

In de Noordoostpolder initieert de Koepel Windenergie Noordoostpolder de aanleg van een windpark langs de dijken van de Noordoostpolder. Windpark Noordoostpolder bestaat uit windmolenopstellingen bij de Noordermeerdijk, de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk. Zowel op land als in het IJsselmeer zijn windmolens gepland. De windparken zullen een gezamenlijk vermogen hebben van circa 450 MW. Om dit project mogelijk te maken moet het bestemmingsplan worden aangepast. Dat gebeurt door middel van een inpassingsplan, dat wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en van Infrastructuur en Milieu (I&M). Daarnaast wordt een groot deel van de besluiten die voor het project nodig zijn, in een procedure voorbereid, onder coördinatie van de Minister van EL&I. Deze procedure heet de rijkscoördinatieprocedure.

In deze antwoordnota geven de bevoegde gezagen¹ aan wat haar reactie is op de ingebrachte zienswijzen op de ontwerp-besluiten Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder.

Deze antwoordnota wordt ter inzage gelegd, tezamen met de definitieve besluiten. De besluiten zullen ter inzage gelegd worden op dezelfde plaatsen als waar de ontwerp-besluiten ter inzage lagen. Belanghebbenden² kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijze over het ontwerp van dit besluit naar voren heeft gebracht. Op dit besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Vermeld in het beroepschrift dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Verloop van de zienswijzeprocedure

De Minister van EL&I heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor windpark Noordoostpolder bevorderd. Het inpassingsplan en de andere besluiten zijn als volgt voorbereid. Op 17 juni 2010 en op 19 augustus 2010 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen. De ontwerp-besluiten hebben van 18 juni tot en met 29 juli 2010 en van 20 augustus tot en met 30 september 2010 ter inzage gelegen bij het ministerie van

¹ De Ministers van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en van Infrastructuur en Milieu (I&M), Gedeputeerde Staten van Flevoland, het college van Burgemeesters en Wethouders van de gemeente Noordoostpolder, het college van Dijkgraaf en Heemraden van het Waterschap Zuiderzeeland

² Dit geldt niet voor een niet tot de centrale overheid behorende rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld of een niet tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan (artikelen 1.4 en 5.3 eerste lid Crisis- en herstelwet)

EZ, gemeente Noordoostpolder, gemeente Lemsterland, gemeente Urk en provincie Flevoland. Een ieder is in deze periode in de gelegenheid gesteld zijn of haar zienswijze naar voren te brengen. Er zijn drie informatieavonden georganiseerd, op 1, 5 en 8 juli 2010, waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Op de ontwerpen zijn 693 zienswijzen binnengekomen. Een groot deel daarvan bestaat uit meervoudig ingediende, identieke zienswijzen. Het aantal 'unieke' zienswijzen, waarbij de meervoudig ingediende zienswijzen voor één tellen, is uitgekomen op 109. Alle ontvangen zienswijzen zijn geregistreerd en de insprekers is een ontvangstbevestiging toegezonden. Bureau Energieprojecten heeft de 109 'unieke' zienswijzen doorgezonden aan het bevoegd gezag en integraal opgenomen in de 'Inspraakbundel, zienswijzen op de ontwerp-besluiten windpark Noordoostpolder'.

De Commissie voor de m.e.r. heeft op 24 maart 2010 een toetsingsadvies over het MER Windpark Noordoostpolder en de aanvulling daarop uitgebracht. Omdat zij de zienswijzen op de aanvulling niet bij haar advies heeft kunnen betrekken, heeft het bevoegd gezag de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om dit alsnog te doen. Op 12 november 2010 heeft de Commissie voor de m.e.r. haar bevindingen bekend gemaakt. De Commissie voor de m.e.r. is van oordeel dat de zienswijzen voorkomend uit de ter visie periode van 18 juni 2010 tot en met 29 juli 2010 en die van 20 augustus 2010 tot en met 30 september 2010 geen aanleiding geven om haar eerdere oordeel te herzien. De zienswijzen bieden geen nieuwe inzichten over de (lokale) milieueffecten ten opzichte van het MER de aanvulling daarop en de eerder ingediende zienswijzen. De overige punten van dit nader advies van de Commissie voor de m.e.r. komt in hoofdstuk 2 aan de orde bij de reactie op hoofdlijnen.

Opzet van de antwoordnota

In de 'Inspraakbundel, zienswijzen op de ontwerp-besluiten windpark Noordoostpolder' zijn alle 109 'unieke' zienswijzen opgenomen. In het volgende hoofdstuk wordt eerst een reactie op hoofdlijnen gegeven, die zich beperkt tot de hoofdlijnen van de zienswijzen.

In het hoofdstuk daarna wordt een reactie gegeven op alle unieke zienswijzen. In het numeriek overzicht is aangegeven welke personen of instanties een identieke zienswijze hebben ingediend. Deze zienswijzen zijn gerangschikt op de nummers 1 tot en met 109 en corresponderen met de nummers in de 'Inspraakbundel, zienswijzen op de ontwerp-besluiten windpark Noordoostpolder'. De meeste zienswijzen zijn vervolgens onderverdeeld in verschillende argumenten welke zijn aangeduid met de letter(s) van a tot en met zzzm. Per argument is er een reactie van het bevoegd gezag en / of een verwijzing naar een elders gegeven reactie door verwijzing naar een combinatie van een nummer van de 'unieke' zienswijze en letter(s) van het argument uit de betreffende 'unieke' zienswijze. Daar waar zienswijzen veel overlap vertoonden (bv de nummers 6 t/m 13), zijn gelijklopende argumenten slechts eenmaal bij de eerste zienswijze opgenomen en wordt voor beantwoording van dezelfde argumenten volstaan met een verwijzing bij argument a naar alleen het nummer van de 'unieke' zienswijze waar de gelijklopende argumenten zijn opgenomen en van een reactie voorzien.

Reactie op hoofdlijnen

Algemeen en belangrijkste wijzigingen

De argumenten uit zienswijzen die inhoudelijk (mede) gericht zijn op het ontwerp van bepaalde besluiten worden soms ook in die besluiten behandeld of er wordt in die besluiten verwezen naar deze antwoordnota.

Naar aanleiding van de zienswijzen is een aantal wijzigingen doorgevoerd. Alleen de belangrijkste wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen en ambtshalve wijzigingen worden hier toegelicht. Voor de wijzigingen wordt verder verwezen naar de diverse besluiten.

In de regels van het inpassingsplan is naar aanleiding van zienswijze 105 artikel 6.4 aangepast. Een aantal activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning noodzakelijk is, is verwijderd en er is een grens van 1 meter onder peil toegevoegd. Op de verbeelding is het kabeltracé Westermeerdijk – Zuidermeerdijk (dubbelbestemming Leiding – Hoogspanning) is met 5 meter verbreed. In de toelichting op het inpassingsplan zijn de vergunningen voor de sanering van bestaande windturbines, de jaarlijkse monitoringsrapportage, de vervolg-effecten voor natuur en drinkwatervoorziening, de participatie voor eigenaren van bestaande turbines ten behoeve van sanering van turbines in Fryslân, een aanvulling op de landschappelijke inpassing met betrekking tot Fryslân, de landschappelijke betekenis van de plaatsing van turbines nabij het beschermd dorpsgezicht van Urk en het Woudagemaal als UNESCO erfgoed, het effect van het verwijderen van 7 windturbines in de omgeving van Urk en de invloed van het plan op de visserij .verwerkt. De overwegingen bij en het vaststellingsbesluit van het inpassingsplan zijn aangepast door het toevoegen van de naam van het GML-bestand en de ondergrond. De toelichting van het inpassingsplan is in overeenstemming gebracht met de tekst in de diverse overeenkomsten.

Naar aanleiding van zienswijze 75 wordt ten bate van de lijnopstelling Zuidermeerdijk het besluit als bedoeld in Besluit algemene regels voor inrichtingen milieu beheer (Activiteitenbesluit) ('lozingsvergunning') aangepast. Naar aanleiding van zienswijze 76 wordt ten bate van de lijnopstellingen Westermeerdijk buitendijks en Noordermeerdijk buitendijks (windpark Westermeerdijk) het besluit als bedoeld in art. 2 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken ('Wbr-vergunning') aangepast.

Procedure

Een aantal zienswijzen gaf aan dat de stukken vlak voor de vakantie ter inzage zijn gelegd of dat stukken ontbraken. Ook gaf een aantal zienswijzen aan dat Urk niet betrokken is geweest.

De stukken hebben voor de vakantie, vanaf 18 juni 2010, ter inzage gelegen en ook de informatieavonden vonden voor de vakanties plaats, namelijk op 1, 5 en 8 juli 2010. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010. Aan de stukken zijn de ondertekende exploitatieovereenkomsten en de participatieovereenkomst toegevoegd.

Het bevoegd gezag geeft aan dat de gemeente Urk naar aanleiding van de kennisgeving van het voornemen in 2004, een advies heeft gestuurd in het kader van de op te stellen richtlijnen. Ook heeft de gemeente Urk een reactie gegeven op het concept-MER in 2007. Vanaf de inwerkingtreding van de rijkscoördinatie-regeling voor dit project op 1 maart 2009, bezocht de Minister van Economische Zaken op 8 april 2009 Urk en maakte zij op 15 juni 2010 in aanwezigheid van de burgemeester van Urk bekend dat zij zeven van de aangevraagde windturbines niet heeft toegestaan. Het gaat om een aantal van de turbines in het IJsselmeer het dichtste bij Urk.

Nut en noodzaak windenergie

Veel insprekers betwijfelen in hun zienswijzen het belang van dit windpark voor de voor duurzame energie doelstelling. Insprekers zijn niet overtuigd van de baten (energie-opbrengst) van dit windpark. Ook wordt de vraag gesteld of de kosten van het park, zowel in euro's als in CO₂, bij de productie en aanleg van windmolens opwegen tegen de baten. Insprekers zijn van mening dat een goede afweging tussen de verschillende vormen van duurzame energie ontbreekt.

Het bevoegd gezag is van oordeel dat de effecten, waaronder de energie-opbrengst, in het MER voldoende beschreven zijn. Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut.

Locatiekeuze

In veel zienswijzen wordt aangegeven dat voor dit project een afweging op rijksniveau gemaakt moet worden. Veel insprekers zijn van mening dat een windpark van deze omvang op zee thuishoort. Insprekers geven aan dat de locatiekeuze niet gebaseerd is op een zuivere afweging van de meest geschikte locatie, maar dat de in de Noordoostpolder gevestigde initiatiefnemers leidend zijn geweest.

Het onderhavige particuliere initiatief is ontwikkeld binnen door de overheid vastgestelde (ruimtelijke) beleidskaders en draagt substantieel bij aan de doelstelling van de regering om in 2020, 14% van de energieproductie duurzaam te laten zijn. Voor het realiseren van deze doelstelling zijn meerdere windmolenparken in Nederland nodig. Het windpark in de Noordoostpolder is daar één van. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land.

In §2.5 van het Algemeen Deel van het MER, en in §2.3 van de Aanvulling op het MER is een uitgebreide toelichting opgenomen van de wijze waarop de locatieafweging voor dit windpark heeft plaatsgevonden. De Commissie voor de m.e.r. kan zich voor dit specifieke project vinden in de gekozen aanpak. Voor het particuliere initiatief zijn in het MER verschillende alternatieve locaties onderzocht. De gekozen locatie werd overigens reeds als geschikte locatie voor een grootschalig windpark vastgelegd in het beleid van de gemeente Noordoostpolder en de provincie Flevoland. Tevens is deze locatie als zodanig opgenomen in de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan. In de aanvulling op het MER is niettemin onderzocht in hoeverre op landelijk niveau alternatieve locaties voor een windpark van deze schaalgrootte beschikbaar zijn. Voor een windpark van deze omvang blijken geen geschikte alternatieve locaties beschikbaar.

Economische effecten en schade

Sommige insprekers stellen vragen over de participatie in het windpark of schadevergoedingen. Een groot aantal insprekers benoemt de negatieve effecten op bijvoorbeeld de waterrecreatie, de visserij of de landbouw.

Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed.

In §9.17 van het MER zijn de effecten op de visserij beschreven en ook in de toelichting van het inpassingsplan is een paragraaf (6.15) over visserij toegevoegd. Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de visserij. Op het IJsselmeer geldt een gemene weide visrecht, wat betekent dat er geen indeling is van verhuurde arealen. Wanneer vis al verstoord wordt zal deze zich naar verwachting verplaatsen, waardoor per saldo

geen verlies optreedt. Wanneer door de visserij niettemin aantoonbaar schade wordt geleden door de aanleg danwel exploitatie van het windpark voor de kust van het IJsselmeer, is hiervoor een regeling van toepassing voor gedorven inkomsten.

Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er schade zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op de betreffende schade. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.

De afstanden tussen de windmolens onderling en tot de dijk zijn zodanig groot dat er voor de recreatievaart voldoende manoeuvreerruimte is. Het effect op de waterrecreatie is in §9.12 het MER beschreven. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de windparken de recreatie en het toerisme merkbaar negatief zullen beïnvloeden.

Geluid

Het onderwerp geluid komt in een groot aantal zienswijzen naar voren. Met de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat veel zienswijzen stellen dat de berekening en toetsing van de geluidbelasting niet voldoet aan vigerende wet- en regelgeving.

Voor de weergave van de geluidbelasting van de windturbines in het MER is gebruik gemaakt van de nieuwe Lden maat (Lday-evening-night). Het MER bevat daarnaast ook WNC (windnormcurve)-contouren, die relevant zijn voor een beoordeling op grond van de huidige wet- en regelgeving. Hierdoor is voor zowel de toetsing aan de huidige wet- en regelgeving en aan de (verwachte) toekomstige wet- en regelgeving de geluidsinformatie beschikbaar.

Voorheen werd geluid van windturbines beoordeeld op basis van de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998. Op 8 april 2010 is de Circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines" door de toenmalige minister van VROM aangeboden aan de gemeenten en provincies. Deze circulair bevat de nieuwe regels voor de beoordeling van geluid van windturbines, welke regels aansluiten bij de wettelijke regeling die toen in de maak was. Met de publicatie van het 'besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines)' in het Staatsblad van 11 november 2010 (Jaargang 2010 Nr. 749) is nieuwe Lden maat inmiddels als nieuwe norm verankerd.

In een aantal zienswijzen wordt gesteld dat de geplande molens niet voldoen aan de geldende geluidsnormen. Ook wordt gesteld dat de norm niet is te controleren is en dat er dus niet (meer) kan worden gehandhaafd. Tot slot wordt er door diverse indieners aandacht gevraagd voor het rapport van ir. Frits van den Berg, "Hoge molens vangen veel wind", volgens welk rapport tot op 2 kilometer van een grote windmolen overlast kan ontstaan.

De geldende 47 dB-norm op basis van Lden is meetbaar en derhalve goed handhaafbaar. In de Circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines" is aangegeven op welke wijze het bevoegd gezag kan beoordelen of een windturbine(park) voldoet aan de specificatie waarop vergunning is verkregen. Zo nodig kan er dan direct handhaving plaatsvinden.

Het onderzoek van de heer Van den Berg heeft betrekking op windschering. Windschering is het effect dat in de nachtperiode, als de windsnelheid op maaiveld laag is en er dus weinig achtergrondgeluid is van de wind, op grote hoogte de wind nog wel hard kan waaien (op hoogte, 80 tot 100 meter, waait de wind veel constanter). In het Algemeen Deel van het MER is in §4.8 aangegeven dat wordt uitgegaan van de nieuwe Lden-maat. Voordeel van de nieuwe rekenmethode die bij de nieuwe norm wordt toegepast is dat deze beter rekening houdt met het zogenaamde effect van windschering. Aangezien het MER en de aanvragen uitgaan van de Lden-

maat, is in het MER en de vergunningaanvragen rekening gehouden met het door de heer F. van den Berg onderzochte effect van windschering.

Nautische Veiligheid

Uit de zienswijzen blijkt onduidelijkheid en ongerustheid over de kans op een aanvaring van een schip met een windturbine. In het MER en de aanvulling daarop is een kansberekening uitgevoerd om het risico verbonden aan een aanvaring met een turbine te kunnen bepalen. De Commissie voor de m.e.r. acht zowel de gebruikte methodiek als de gedane aannames onjuist. Op basis van eigen berekening kwam de Commissie voor de m.e.r. echter tot ongeveer dezelfde uitkomst als die in het MER. Daarom oordeelde zij dat voor dit onderwerp voldoende informatie aanwezig is om het milieubelang mee te nemen in de besluitvorming over het inpassingsplan.

Het is juist dat de berekeningsmethodiek voor aanvaringskansen wetenschappelijk nog in beweging is. De berekening van het onderzoeksbureau HMC is aangevuld met een berekening op de wijze zoals de Commissie voor de m.e.r. dit heeft voorgesteld (opgenomen in bijlage 15 van het inpassingsplan). Deze rapportage biedt inzicht in de mogelijke 'vervolg-effecten' van aanvaringen van een schip en een turbine voor de natuur en de drinkwatervoorziening en geeft een beschrijving van effectbestrijding en preventieve maatregelen die beschikbaar en/of denkbaar zijn om vervolgschade zo veel mogelijk te voorkomen. In paragraaf 6.12 van de toelichting op het inpassingsplan is aangegeven dat het windpark voldoet aan de in 2002 in de Staatscourant gepubliceerde Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken. In combinatie met de toegepaste flankerende maatregelen wordt het effect op de scheepvaartveiligheid dan ook aanvaardbaar geacht. Door de initiatiefnemers is een nadere beschrijving aangeleverd over de vervolg-effecten voor natuur en drinkwatervoorziening. Deze beschrijving is eveneens opgenomen in bijlage 15 bij dit inpassingsplan. Op grond van de WBR-vergunning moeten de initiatiefnemers aanvullend een eigen calamiteitplan opstellen inzake zowel de aanleg- als de operationele- als de verwijderingsfase. Inzake de drinkwaterwinning speelt daarbij eveneens een rol dat het inname punt voor drinkwater op grote afstand van het plangebied is gelegen (nabij Andijk).

Een ander in zienswijzen geuit punt van zorg gaat over de gevolgen van de verlichting welke wordt aangebracht op de windmolens. Indieners verwachten dat de verlichting effect heeft op de veiligheid van de scheepvaart.

Verlichting betreft puntbronnen die de duisternis die niet leiden tot een verlies aan duisternis op en rond het IJsselmeer (er is geen 'airglow' zoals die veelal bij kassen is te zien). Deze worden afgeschermd aan de onderzijde om uitstraling naar beneden te voorkomen. Niet bestreden wordt dat de verlichting waarneembaar is op grote afstand (dat is ook nodig voor de vliegveiligheid), maar zij zorgt niet voor lichthinder naar de omgeving of voor aanzienlijke visuele effecten zoals gesteld. De verlichting zal onder meer niet leiden tot het visueel wegvallen van de nautische verlichting welke is gericht op de scheepvaart.

Stabiliteit dijken

Verschillende zienswijzen gaan in op de stabiliteit van de dijken. De vrees bestaat dat bij de aanleg van windmolens of bij het in gebruik nemen (exploitatiefase) van de windmolens de stabiliteit van dijken wordt aangetast. Enkele zienswijzen uitten hun zorg dat niet vooraf onderzoek wordt gedaan naar de trillingen tijdens het heien in de bouwfase. Daarnaast wordt door sommigen gevreesd dat door de aanleg van windmolens de kweldruk achter de dijken flink zal toenemen, en dat dit onder meer ten koste zal gaan van de kwaliteit van de landbouwgrond.

In paragraaf 6.9 van de toelichting op het inpassingsplan is ingegaan op trillingen, met als doel om te analyseren of en in welke mate de bouw van de windturbines een negatieve invloed heeft op de waterkering. In de trillingsrisicoanalyse in bijlage F1 van het MER is eveneens geconcludeerd dat de kans op kwel zeer klein is. Er is geen gevaar voor verzakking van de dijk door trillingen. Uit de effectbeoordeling blijkt dat de risico's voor de stabiliteit van de dijk nihil zijn. De Commissie voor de m.e.r. adviseert in haar toetsingsadvies monitoring tijdens de werkzaamheden. In de exploitatieovereenkomst met het Rijk hebben de initiatiefnemers van het windpark zich

gecommitteerd aan deze aanbeveling van de Commissie voor de m.e.r.. Onderdeel van de keurontheffing van het waterschap voor de binnendijkse windparken is, dat in de bouwfase trillingsmetingen worden uitgevoerd, zodat gemonitord kan worden of voldaan wordt aan de normen van het waterschap. Monitoring van trillingen is enkel mogelijk gedurende de bouw. In het geval dat ongewenste trillingsniveaus optreden wordt het heien stilgelegd.

Natuur

Vogelbescherming Nederland wijst in haar zienswijze onder andere op het belang van het plangebied voor watervogels in geval van een strenge winter. De Commissie voor de m.e.r. onderschrijft dat de oostzijde van het IJsselmeer later dichtvriest en dat de wakken rondom de turbines dan grote watervogelconcentraties (10.000 eenden of meer) kunnen herbergen. Dit is in het MER ook kort genoemd. De Commissie voor de m.e.r. geeft aan dat, omdat deze situatie zich weinig voor zal doen (alleen bij een zeer strenge winter), en omdat mitigatie van effecten mogelijk is (tijdelijk stopzetten van turbines), dit aandachtspunt de conclusie uit de passende beoordeling niet wijzigt.

Het bevoegd gezag voegt daar het volgende aan toe. In de beoordeling is rekening gehouden met dergelijke situaties. Uit waarnemingen door Bureau Waardenburg in winter 2008/2009 is gebleken dat tijdens de vorstperiode van eind december 2008 tot half januari 2009 de kustzone bij de Noordoostpolder niet dichtvroor en dat aanwezige eenden (onder andere 12.000 kuifeenden) zich concentreerden in het aanwezige open water nabij de Rotterdamse Hoek en het gebied ten zuiden hiervan. Deze kustzone valt buiten de verstoringzones van de geplande windparken. In dezelfde periode waren spectaculaire groepen toppers (tot meer dan 50.000 exemplaren) op de Waddenzee langs de Afsluitdijk aanwezig (www.waarneming.nl), deze soort komt ook in dergelijke uitzonderlijke situaties dus niet of nauwelijks naar het resterende open water in het zuidelijke deel van het IJsselmeer. Volgens de huidige gegevens komen er met strenge vorst geen grote aantallen watervogels voor op het open water bij de planlocatie. Aangezien de situatie zich weinig voor zal doen en omdat, als deze uitzonderlijke situatie zich voor mocht doen, mitigatie van effecten mogelijk is (tijdelijk stopzetten van turbines) wijzigt dit de conclusie uit de passende beoordeling niet. De Commissie voor de m.e.r. heeft dit ook bevestigd in haar advies (12 november 2010) inzake de beoordeling van onder meer de zienswijze van de Vogelbescherming.

In veel zienswijzen maken insprekers zich zorgen over ook andere impact van het windpark op de natuur en dan met name over de negatieve effecten op het Natura 2000-gebied, de populaties vleermuizen en het effect van verlichting.

In het MER en in de aanvulling op het MER is een passende beoordeling opgenomen. Op basis van een gedetailleerde effectbeschrijving is beoordeeld of, gezien de actuele staat van instandhouding in het Natura 2000-gebied kans is op significant negatieve effecten. In het aanwijzingsbesluit voor het IJsselmeer zijn de natuurlijke kenmerken van het gebied beschreven. Uit deze passende beoordeling blijkt dat het behouden of behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar komt of kan komen ten gevolge van het initiatief. Dit betekent dat ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significant negatieve effecten zijn uitgesloten. Meer specifiek wordt hierbij nog het volgende opgemerkt.

Op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 geldt er een vergunningplicht indien handelingen in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied worden verricht die - in het kort- de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Blijkens de Passende Beoordeling (die als bijlage 1 in de aanvulling op het MER is aangehecht) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. In zoverre is de alternatievenbeoordeling die in het MER is uitgevoerd, dan ook niet relevant voor de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Zoals verwoord in de motivatie van de milieuvergunningen, heeft de toenmalige minister van LNV besloten dat er geen ontheffing benodigd is in het kader van de Flora en Faunawet. Bij brief van 2 februari 2010 heeft het toenmalige ministerie van LNV medegedeeld in te kunnen stemmen met het onderzoeksrapport uit 2006, de conclusies daarin en het concept-monitoringsplan zoals dat is ingediend. De

monitoring is eveneens onderdeel van de aanvragen voor milieuvergunningen van de verschillende windparken.

De rode verlichting op windturbines op de gondel bestaat uit een beperkt aantal puntbronnen, die niet leiden tot een verlies aan duisternis (er is geen 'airglow' zoals die veelal bij kassen is te zien). Deze leiden niet tot desoriëntatie van dieren. In bijlage E3 bij het MER is daarnaast geconcludeerd dat de verlichting nauwelijks insecten, die voedsel voor vleermuizen vormen, zal aantrekken. Derhalve is er naar verwachting geen aantrekkingskracht op vleermuizen waardoor er geen verhoogd aanvaringsrisico optreedt.

Landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken

Het historisch aanzicht van Urk en de mogelijke aantasting daarvan worden in veel zienswijzen genoemd. Ook wordt het Woudagemaal genoemd. Er wordt gesteld dat sprake is van omheining van de polder en afbakening van het IJsselmeer.

Naar aanleiding van het vooroverleg over het inpassingsplan en de reacties op het MER is rekening gehouden met de maatschappelijke en cultuurhistorische waarden van Urk door op de locatie Westermeerdijk buitendijks aan zeven van de aangevraagde windturbines planologisch geen medewerking te verlenen. Dit betreft de vier windturbines nabij Urk van de meest westelijke lijn en de drie windturbines nabij Urk van de meest oostelijke lijn. Deze waren oorspronkelijk wel aangevraagd door de initiatiefnemers. De betreffende vergunningaanvragen zijn door de initiatiefnemers hierop aangepast. Met de keus voor het laten vervallen van deze turbines is aangesloten bij de functie die met name de Westermeerdijk deels heeft als uitloopgebied van Urk. Er lopen enkele verbindingspaadjes tussen de dijk en het noordelijke deel van de bebouwing van Urk en het Urkerbos. Tevens wordt hiermee tegemoet gekomen aan de weidse zichten over het water vanaf de dijk en vanuit Urk. Tot slot zal de gevreesde flankering van Urk door windturbines verder afnemen en zal de 'skyline' van Urk vanaf het IJsselmeer, komend vanuit het noorden, minder schuil gaan achter de lijnopstellingen van het middelste deelgebied.

In de Aanvulling MER is een nadere beoordeling van het effect op het beschermde dorpsgezicht van Urk opgenomen. Hieruit blijkt dat het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug weliswaar geflankeerd wordt door windturbines, maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft. Ook de Commissie voor de m.e.r. heeft dit geconstateerd. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies dat het MER voldoende materiaal bevat om een goed beeld te geven van het aanzicht en zichtbaarheid van het windpark.

Met betrekking tot het Woudagemaal zijn op verzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aanvullende visualisaties gemaakt en opgenomen in de toelichting op het inpassingsplan. Besloten is dat er melding zal worden gedaan bij het werelderfgoedcomite van UNESCO in Parijs van dit plan. Het zicht op het IJsselmeer maakt overigens niet expliciet deel uit van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO-monument Woudagemaal.

In de Nota Ruimte is opgenomen dat geen omheining mag plaatsvinden. In paragraaf 6.13 van de toelichting van het inpassingsplan wordt ingegaan op de landschappelijke effecten. Daarin is aangegeven dat vanwege de grote onderlinge afstanden tussen de windturbines, het voor het menselijk oog vrijwel onmogelijk is om meerdere turbines in één blik te vatten. Het gevaar van omheining is daarmee door de schaal van zowel het IJsselmeer als het voorliggende initiatief, vrijwel nihil te noemen. Indien het windturbinepark vanaf een grotere afstand vanaf het IJsselmeer bezien wordt, wordt ook de schaal van de turbines evenredig kleiner, waardoor ook het effect op het landschap kleiner wordt. Bovendien zal door het gat van ruim 1400 meter bij de Westermeerdijk en Noordermeerdijk van omheining geen sprake zijn.

Unieke zienswijzen

Numeriek overzicht

Nr. Naam

- 1 Mevrouw W. Lieverst, EMMELOORD
- 2 Mevrouw A. van Wijngaarden, TOLLEBEEK
- 3 Mevrouw M. Vink-Post, URK
- 4 Mevrouw M. Bakker-Kramer, URK
- 5 Mevrouw E. Oost, URK
- 6 De heer M. Woord, URK

543 eensluitende zienswijzen: A. Keuter, URK; P. Romkes, URK; K. Kramer, URK; Mevrouw J. van Veen-Post, URK; A. ten Napel v.d. Kleut, URK; A. van Urk, URK; De heer A. Kramer, URK; Ing. J.J. Loosman, URK; G. Barends, URK; Mevrouw J. Meun-Snoek, URK; J. Gnodde van Veen, URK; A. van Lenten van de Nieuwedijk, URK; J. Bakker, URK; Mevrouw G. van Slooten-Visser, URK; Mevrouw J. Koffeman-Brands, URK; Mevrouw Lummie Ras-Brands, URK; R. Vrolijk, URK; Tj. Hoekstra, URK; H. Pasterkamp, URK; K. Romkes, URK; H. Kramer, URK; Fam. P. Ter Beek, URK; A. Kroon, URK; Fam. A. van Urk, URK; Fam. De Boer, URK; Fam. A. A. van Urk, URK; Mevrouw E. Post-Kramer, URK; H. de Boer, URK; P. H. E. Veneman, URK; A. van Urk, URK; K. J. Coenen, URK; De heer Geert Weerstand en mevrouw Harmke Weerstand-Ekkelenkamp, URK; Albert de Vries, URK; G. A. van Veen, URK; Mevrouw D. Moors-Bakker, URK; J. van den Berg, URK; Jaap Vlot, URK; Fam. E. Bos., URK; Fam. R. J. Hoekstra, URK; Elise de Boer, URK; L. Visser, URK; K. Visser, URK; Pieter Ras, URK; J. Brands, URK; Mevrouw Albert-Jan de Vries, TOLLEBEEK; Pieter Brouwer, URK; Arno Zandhuis, TOLLEBEEK; Simon Oost, URK; Louw van Slooten, URK; J. Korf, URK; Klaas Wakker, URK; H. Bakker, URK; Piet Roskam, URK; Henk Brouwer, URK; J. M. ten Napel, URK; G. Woort, URK; G. S. Hoorn, URK; G. bij de Vaate, URK; H. Romkes, URK; Mevrouw L. Hakvoort-de Vries, URK; A. Visser, URK; Mevrouw Dineke Oost-Post, URK; R. T. Oost, URK; Mevrouw J. Ras-Buten, URK; M. W. van de Reest, URK; Fam. Hoekstra, URK; M. Hartman, URK; H. de Vries, URK; DS. J. Tadema, URK; Mevrouw A. Post-de Boer, URK; Mevrouw Nellie van Eerde-Hennink, URK; M. Verhoeff, URK; A. de Boer, URK; Mevrouw L. de Boer-Kramer, URK; K. Brands, URK; De heer R. Loosman en mevrouw J. A. Loosman-Zwaan, URK; Evert van Veen, URK; J. Woord, URK; B. H. Koffeman, URK; Fam. C. van Eerde, URK; P. Brouwer, URK; W. de Boer, URK; A. Ras, URK; Mevrouw F. Zwaan-van der Berg, URK; Mevrouw L. Keuter-van der Berg, URK; De heer S. Mijer en mevrouw M. E. Mijer-van der Ploeg, URK; J. van Slooten, URK; J. Kramer, URK; Mevrouw Gerrie Janne de Munnik-Kramer, URK; Mevrouw H. H. ten Napel-de Vries, URK; A. Romkes, URK; De heer F. Wezelman, URK; M. de Boer, URK; R. Oost, URK; Mevrouw C. Baarssen-Verschoor, URK; Fam. T. Hakvoort, URK; Mevrouw Adriana Hakvoort-Hakvoort, URK; De heer R. Brands en mevrouw J. Brands-de Jong, URK; H. Roth, URK; De heer A. H. van Dijk en mevrouw M. G. van Dijk-Kramer, URK; J. ten Napel, URK; De heer J. Oost en mevrouw F. Oost-Ten Napel, URK; D. Nentjes, URK; Wilhelm Roth, URK; J. Woort, URK; H. B. Hartman, URK; H. H. Radewalt, URK; Fam. Kramer, URK; Kobus Post, BENNEKOM; J. Spits, URK; K. J. Coenen, BANT; Mevrouw T. Radewalt-de Vries, URK; A. Romkes, URK; Mevrouw A. Korf-Kwast, URK; Oost, URK; F. de Boer, URK; P. Hoekman, URK; Albertha van den Berg, URK; Mevrouw T. Taal-Brands, URK; M.J. Taal, URK; M. Koffeman, URK; J. Taal, URK; Mevrouw C. Kapitein-Visser, URK; T. de Vries, URK; Albertine Bakker, URK; Fam. Gerssen, URK; E.H. Bakker, URK; Maria Foppen, URK; A. van der Bijl, TOLLEBEEK; P. Laan, TOLLEBEEK; Mevrouw S. Boer, URK; Fam. L. J. Post, URK; T. Keuter, URK; J. Romkes, URK; Mevrouw D. Schraal-de Boer, URK; H. Bakker, URK; H. Ras, URK; L. Bos, URK; K. Pasterkamp, URK; A. de Vries, URK; H. Laan, TOLLEBEEK; B. Hakvoort, URK; H. Visser, URK; F. Bakker, URK; Mevrouw T. Visser-Ras, URK; P. C. Zwaan, URK; T. Schraal, URK; Hoekstra, URK; P. Kramer, URK; J. Post, URK; M. Boer, URK; J. Visser, URK; G. Visscher, URK; Mevrouw J. Visser-Ras, URK; Mevrouw J. van Dokkum-Ekkelenkamp, URK; J. Hakvoort, URK; Mevrouw T. Post-Nentjes, URK; Mevrouw E. J. Visser-Kok, URK; R. ter Beek, URK; J. Post, URK; M. Bakker, URK; F. Barends, URK; Ria Beärda, URK; Mevrouw Jan-Marten de Vries, URK; Fam. Romkes, URK; H. Snoek, URK; Mevrouw H. J. Smit en T. J. Smit-Bos, URK; J. Gnodde, URK; Cor Zwaan, URK; Hakvoort, URK; De Vries, URK; C. Brouwer, URK; R. de Boer, URK; De heer W. Visser, URK;

Eppo Vink, URK; Mevr. A. van Eerde, URK; Fam. Oost, URK; M. de Vries en W. Brouwer, URK; W. H. Metz, URK; Mevrouw A. Hakvoort-Post, URK; Fam. Van der Berg-Ras, URK; F. Barends, URK; T. Wezelman, URK; Mevrouw J. ten Napel-Post, URK; Mevrouw W. Snoek-Kramer, URK; De heer K. Ras en mevrouw J. Ras-Baarssen, URK; J. Woord, URK; L. Kramer, VIJFHUIZEN; Mevrouw T. Ras-De Vries, URK; J. Brouwer, URK; Mevrouw R. Hoekstra-Zerman, URK; Foppen, URK; Mevrouw E. ten Berge-Metz, URK; H. Baarssen, URK; B. Hoekstra, URK; Jacob Snoek, URK; H. Cretier, URK; Mevrouw A. Gnodde-Van Urk, URK; Tina Bakker, URK; J. Snoek, URK; Mevrouw M. C. Visser-Voorthuizen, URK; Mevrouw M. V. Veen-Visser, URK; Fam. M. J. Bolle, URK; Zoer, URK; Alberte Jonkers, URK; Mevrouw J. van der Berg-Romkes, URK; Mevrouw N. van den Berg-de Vries, URK; de heer J. Schenk, URK; Mevrouw T. Romkes-Koffeman, URK; G. Samplonius, URK; M. J. de Boer, URK; J. Romkes, URK; A. Snijder, URK; Henk Hakvoort, URK; L. Post, URK; S. Snijder, URK; H. de Vries, URK; A. Romkes, URK; De heer G. Ruiten en mevrouw K. Ruiten-Romkes, URK; Mevrouw L. Snijder-Oost, URK; Tonnie van Veldhuisen, URK; Marjon Ras, URK; J. W. A. Baarssen, URK; F. Wakker, URK; Fam. R. de Wit, URK; De heer en mevrouw van Veen, URK; Fam. K Schenk, URK; E. Koffeman, URK; Natascha, Jan, Janie en Jorian van Loosen, URK; De heer M. Schreuder en mevrouw A. Schreuder-Koffeman, URK; K. Ras, URK; J. van Slooten, URK; J. Woort, URK; R. Snoek, URK; de heer I. de Ridder, URK; H. Romkes, URK; P. Ras, URK; W. Wakker, URK; Fam. Baarssen, URK; A. Bakker, URK; P. de Boer, URK; E. Limburg, URK; Niels Jan Limburg, URK; Mevrouw G. Limburg-Hulst, URK; Klaas-Teun Ras, TOLLEBEEK; Anneke Limburg, TOLLEBEEK; Jan Kramer, ROTTERDAM; Klaas de Vries, URK; Mevrouw L. Bakker-Dijkstra, URK; Mevrouw H. Schrijver-Romkes, URK; M. de Boer, URK; M. de Boer, URK; H. Post, URK; Mevrouw M. Bakker-Koffeman, URK; K. Kramer, URK; Fam. A. Visscher, URK; Hanna, Jaap en Luca Kramer, URK; L. Weerstand, URK; Auke de Boer, URK; Marieanne de Boer, URK; Mevrouw Greetha de Boer-Romkes, URK; De Boer, URK; B. Visser, URK; Mevrouw Marja ten Napel-Romkes, URK; Johan ten Napel, URK; Mevrouw B. Romkes-Gnodde, URK; De heer P. Loosman en mevrouw J. Loosman-Kramer, URK; J. ter Beek, URK; C. ten Napel, URK; J. Kramer, URK; G. Mulder, URK; Alie Vink, URK; C. J. van Eldik, URK; T. Bakker, URK; A. Romkes, URK; Mevrouw M. Ras-Romkes en de heer A. Ras, URK; Ruiten, URK; B. H. Romkes, URK; Mevrouw E. Korf-Kapitein, URK; Mevrouw C. Korf-van Veen, URK; C. Cleveringa, URK; D. G. Schutte, URK; PasterKamp, URK; T. Snoek, URK; W. de Vries, URK; Mevrouw A. H. van Sloten-Hakvoort, URK; Loosman, URK; Jan Bos, URK; C. de Vries, URK; W. Baarssen, URK; Fam. R. Korf, URK; D. Kaptijn, URK; C. de Boer, URK; G. Koffeman, URK; Mevrouw M. J. Ekkelenkamp-Kramer, URK; L. Kaptijn, URK; J. de Vries, URK; Mevrouw W. Post-van der Berg, URK; A. Brouwer, URK; F. Visser, URK; Mevrouw L. Post-Romkes, URK; H. Bos, URK; Bos / Kramer, URK; Mevrouw P. Bos-Hakvoort, URK; W. Kramer, URK; H. Korf, URK; Mevrouw J. A. Visser-Kramer, URK; E. W. Weerstand, URK; Fam A. van der Berg, URK; G. Schinkel, URK; P. Hoekstra, URK; M. J. Hoekstra, URK; W. Bakker, URK; K. G. Post, URK; De heer J. Kramer en mevrouw G. M. B. Kramer-Koffeman, URK; Mevrouw J. van Veen-Hoekstra, URK; K. G. van Urk, URK; M. Strikwerda, URK; K. Mazereeuw, URK; J. W. Stoffer, URK; Fam. Jan van den Berg, URK; Fam. J. Korf, URK; Iede Bakker, URK; M. C. Kramer, URK; F. W. Kramer, URK; Willem van der Loo, URK; M. de Boer, URK; R. Morren, ENS; Mevrouw A. van den Berg-de Boer, URK; K. Kramer, URK; K. Kramer, URK; K. Nentjes, URK; Mevrouw A. Buter-Barends p/a Talma Haven, URK; Mevrouw A. Bakker en B. Bakker-Gerssen, URK; De heer L. Gerssen en mevrouw J. Gerssen-Van der Meer, URK; M. Van Urk, URK; J. Jonkers, URK; Johannes van Sloten, URK; Mevrouw Lubette Oeverbeek-Kramer, URK; Ronald Oeverbeek, URK; Mevrouw H. Keuter-Buter, URK; H. de Vries, URK; Mevrouw N. de Vries-Bos, URK; H. de Boer, URK; D. Romkes, URK; J. M. Visser, URK; J. Hakvoort, URK; J. Kramer, URK; C. A. v/d Berg, URK; J. R. Bakker, URK; J. Post, URK; Mevrouw M. Visser-Kramer, URK; G. Ras, URK; P. ter Beek, URK; P. Romkes, URK; De heer W. Romkes en mevrouw W. Romkes-Wakker, URK; K. Kramer, URK; M. Romkes, URK; J. Post, URK; De heer Willem Post en mevrouw Annegina Post-Blom, URK; Mevrouw J. J. Snoek-van Veen, URK; P. de Boer, URK; J. van Slooten, URK; J. Snijder, URK; Leonard van Oosterhout, URK; De heer Riekelt Brands, URK; Mevrouw D. Brands-Post, URK; De heer J. J. P. Brands, URK; Hendrik Brands, URK; H. Bakker, URK; Fam. A. Loosman, URK; A. Schenk, URK; H. Bakker, URK; Hendrik Jan Visser, URK; M. H. Bakker, DOORWERTH; P. J. L. van Slooten, URK; R. Visser, URK; Mevrouw B. H. Visser-Romkes, URK; Klaas Visser, URK; Stefan Visser, URK; Hermanda Visser, URK; Mirjam Geluk, ZEIST; H. Visser, URK; K. de Boer, URK; Mevrouw J. Koffeman-van Dokkum, URK; Mevrouw G. Post-

Koffeman, URK; T. Ras, URK; J. Bakker, URK; P. Oost, URK; Jan Pieter Oost, URK; L. van Veen, URK; M. Visser, URK; Ten Napel, URK; Mevrouw A. ten Napel-Visser, URK; F. Ruiten, URK; K. Roskam, URK; Harm Schraal, URK; H. Post jr., URK; H. Post, URK; C. de Mooij, URK; G. de Vries, URK; Mevrouw G. van Veen-Van der Berg, URK; J. Baarssen, URK; Mevrouw M. Romkes-Metz, URK; Sjoerd Bakker, URK; Mevrouw Agnes Brouwer-de Boer, URK; W. Hoorn, URK; Mevrouw W. Kaptein-Ten Napel, URK; P. Kuijt, URK; T. Visser, TOLLEBEEK; André Verolme, URK; Mevrouw Hillebrand-Bos, URK; J. Bos, URK; De heer Jelle en mevrouw Janna de Vries, URK; A. Bos, URK; F. Hoekstra, URK; De heer Th. A. Ruys, WASSENAAR; J. Woord, URK; Roskam, URK; J. Baarssen, URK; Trudie Hakvoort, URK; Derek Vrugteveen, URK; J. C. vetter, URK; Lydia Daudey, ZOETERMEER; Albert van Urk, URK; Jacob van Urk, URK; Mevrouw Marja van Urk-Koffeman, URK; Johan van Urk, URK; Emma van den Berg, URK; Fam. De Vries-Woord, URK; Paulus de Jong, URK; Erik Gerritsen, URK; Tiemen de Jong, URK; Mevrouw T. de Jong-Ruiten, URK; Krijn de Jong, URK; W. de Vries, URK; Bos, TOLLEBEEK; Mevrouw C. de Ridder-van Slooten, URK; Jacob de Ridder, URK; D. Pasterkamp en A. Pasterkamp, URK; Mevrouw J. de Vries-Kole, URK; J. de Boer, URK; Mevrouw J. A. Prins-te Selle, URK; Tiede Oost, URK; Mevrouw Joke Post, URK; Riekelt K. H. Post, URK; Mevrouw Liesbeth Post, URK; Mevrouw J. M. Kramer-Romkes, URK; F. Hooger, TOLLEBEEK; J. van Visscher, URK; L. Koster, URK; C. Koster, URK; Michiel van Veen, URK; Kramer, URK; H. Snoek, URK; J. Snoek, URK; Fam. L. Hoekman, URK; Mevrouw G. Kraaijvanger-Hartman, DRONTEN; H. Korving, URK; Bartus Oost, URK; I. Hartman, OVERSCHILD; Mevrouw H. C. de Boer-de Leeuw, URK; J. Korf, URK; Bertina van Urk, URK; Lummie Bakker, URK; Gerdine Post, URK; Ilse Post, URK; P. ten Napel, URK; Mevrouw Graay-van Keulen, ESPEL; Mevrouw Jacqueline Visscher-Van Veen, URK; Koffeman, URK; P. Pruiksma, URK; J. Schinkel, URK; L. J. van der Berg, URK; T. H. van Roekel, URK; J. Kramer, URK; L. Post, URK; C. J. Ruiten, URK; J. Loosman, URK; Jan en Babette Jongman, URK; Albert Anker, URK; M. Buter, URK; Mevrouw Jarie-Jan Visser, URK; Kees Kaptijn, URK; Femmy Mol, URK; Annegina Roos, URK; Mevrouw A. Roos-Hakvoort, URK; Van Veen, URK; Huizinga, URK; C. Kapitein, URK; K. Kramer, URK; A. de Vries, URK; Bakker, URK; L. Van Loosen, URK; Mark van Loosen, URK; Mevrouw M. van Loosen-Ras, URK; M. Kramer, URK; Barends, URK; Frans Hakvoort, URK; R. Visser, URK; Timo Koffeman, URK; Fam. Witbaard, URK; Harmke van Slooten, URK; Joke van den Berg, URK; Mevrouw M. Gnodde-Visser, URK; D. Gnodde, URK; Mevrouw A. Pasterkamp-Visser, URK; B. J. de Vries, URK; A. de Vries, URK; T. Buter, URK; A. Kramer, URK; D. Meun, URK; M. Kapitein, URK; Anna Bakker, URK; Z. V. B. Concordia B.V., URK; Anja van der Reest, URK; A. J. de Ridder, URK; Kaptijn, URK; Mevrouw A. Weerstand-Woord, URK; Mevrouw H. van der Meer-Brouwer, URK; J. van der Meer, URK; Jelle Kapitein, URK; Fam. J. R. de Wit, URK; E. Hakvoort, URK; K. J. Romkes, URK; M. Ekkelenkamp en Klaas Ekkelenkamp, URK; Mevrouw F. den Boer-Achterberg, EMMELOORD; G. Schudde, URK; Lubbert van Veldhuisen, URK; J. de Boer, URK; Annegina Hakvoort, URK; Familie Ras-Visser, URK (II); C.P.A. Kappen, URK (II); Familie Pasterkamp, URK (II); Frank Ratelband, MUIDEN (II); H. Wakker-Schrijver, URK (II); Jan C. van Haaften, URK (II); H.G. Gerritsen, URK (II); Familie Kramer-Bos, URK (II); J. Romkes, URK (II); Visserijbedrijf Concordia UK 246, URK (II); Willeke Oost, URK (II)

- 7 R. Kramer, URK
- 8 Mevrouw M. Bakker-Kramer, URK
- 9 T. Hakvoort, URK
- 10 Steven Brands, EMMELOORD
- 11 Simon Woort, URK
- 12 H. de Vries, URK
- 13 G.H. van den Berg, URK
- 14 De heer en mevrouw De Wit, URK
- 15 J. Post, URK
- 16 J. Kramer, URK
- 17 Mevrouw Joke v.d. Berg-Rots, URK
- 18 ir. ing. J. de Borst, URK
- 19 M. Visser, URK
- 20 Elma van den Berg, URK
- 21 De heer Maarten Hakvoort, URK

- 5 eensluitende zienswijzen: Fam. Hakvoort, URK; Mevrouw Adriana Hakvoort-Hakvoort, URK; Mevrouw Marretje Bos-Hakvoort, URK; M. Post-Bos, URK (II); H. Weerstand-Koffeman, URK (II)
- 22 S. Pasterkamp , URK
- 23 J. Wakker, URK
- 24 Chris Kramer, URK
- 25 Evert Koffeman, URK
- 26 De heer B.J.M. van de Weijden en maatschap Van der Weijden-Knook, EMMELOORD via Den Hollander Advocaten, Mr. A.P. Cornelissen, MIDDELHARNIS
- 27 Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer en Natuurmonumenten, Luc Hoogenstein, ZEIST
- 28 G.J. Kruithof, URK
- 29 Mevrouw E.J. Koens-de Vries, NAGELE
- 30 Loek Dikker, AMSTERDAM
- 6 eensluitende zienswijzen: Pauline de Groot, AMSTERDAM; P. Coumou, AMSTERDAM; Gé Wegman, AMSTERDAM; L.V. van de Walle, AMSTERDAM; Mevrouw M.J. Meijer, AMSTERDAM; Mevrouw J. Vastenhouw-Klop, OOSTZAAN
- 31 De heer Harm Wiegertjes en mevrouw Jose Wiegertjes-Mulder, CREIL
- 32 Tromp van Millingen, TOLLEBEEK
- 33 S.K. van de Walle, ZWAAG
- 4 eensluitende zienswijzen: M. de Haan, CREIL; Fam. Ten Napel, ESPEL; Ilse Elsensohn, CREIL; Fam. J. Vis, ESPEL
- 34 Dirk Koffeman, TOLLEBEEK
- 1 eensluitende zienswijze: De heer en mevrouw Haveman, ESPEL
- 35 E.M. Binsbergen, AMSTERDAM
- 36 G. Vet, TOLLEBEEK
- 3 eensluitende zienswijzen: M.J. Mastenbroek, EMMELOORD; H. van den Brink, CREIL; Familie de Bruijn, TOLLEBEEK
- 37 J. Vuyk, AMSTERDAM
- 4 eensluitende zienswijzen: Harrie Hageman, AMSTERDAM; J. Reinders, SPAKENBURG; G.P.M van Staveren, EMMELOORD; Mevrouw Annelies van Dooren, AMSTERDAM
- 38 Prof. dr. P. Lukkes, LEEUWARDEN
- 39 De heer J.C.C.M. van Oers, CREIL
- 40 H. Berkhout, AMSTERDAM
- 41 Ing. J. den Boer, CREIL
- 1 eensluitende zienswijze: M.W. den Boer, CREIL
- 42 B&W gemeente Urk en navolgende (rechts) personen: De heer Piet Reinders; De heer Henk Hoving; De heer Sjaak den Boer; De heer G.A.M. Nijhof; De heer Tromp van Millingen; de heer en mevrouw J. en L. Vis; de vereniging Bond Heemschut; de vereniging Nederlandse Vissersbond via Dirkzwager advocaten & notarissen, M.R. Baneke en H. Zeilmaker, NIJMEGEN
- 43 Stichting Erfgoed Urk, URK via Dirkzwager advocaten & notarissen, M.R. Baneke en H. Zeilmaker, NIJMEGEN
- 44 Familie P. Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 45 De heer S. Schilder, EMMELOORD via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 46 De heer T.I.E.D.E. Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 47 Mevrouw B.S. Pasterkamp-Kim, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 48 De heer G.A.M. Nijhof, Creil via Achmea Rechtsbijstand, Mr. D. Pool, TILBURG
- 49 Douwe Snoek, URK
- 50 H.C.H. Coumou, CREIL
- 51 Stichting De Rotterdamse Hoek, De heer Piet Reinders, CREIL
- 1 eensluitende zienswijze: L.H.M. Lammers, EMMELOORD
- 52 P.I. Ippel, TOLLEBEEK
- 1 eensluitende zienswijze: Doede Pausma, EMMELOORD
- 53 Drs. S. Zwerver, AMSTERDAM
- 1 eensluitende zienswijze: Mevrouw Arlette Blom en de heer Willem Noorlander, CREIL
- 54 Nationaal Kritisch Platform Windenergie, w.g. Dr. J.H.F. Jansen, SCHAGEN
- 55 C.A.N. de Jong, RUTTEN via DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V., Dhr. mr. S. Essakkili, AMSTERDAM

- 56 Bond Heemschut, P.R. Nijhof, AMSTERDAM
- 57 C.W. Slinger, ZWIJNDRECHT
- 58 P. Driesen, ESPEL
- 59 J.E.P. Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 60 Dhr. T.S. Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 61 Fam. M. Pasterkamp- Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 62 L.A.M. Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 63 Provincie Fryslân, GS t.a.v. J.J. Dicke, LEEUWARDEN
- 64 Gemeente Lemsterland, B&W t.a.v. G. Kampen, LEMMER
- 65 Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren, M. Kraal, LELYSTAD
- 66 Fam J. Oost, URK
- 67 Fam. Keuter, URK
- 68 Stichting Gaasterlând Natuerlând, Marijke Lodeweges, RIIS
- 69 Natuur en Mileu Federatie Flevoland, Mevrouw Vera Dam, LELYSTAD
- 70 Drs. D.J.W. Meijers, EMMELOORD
- 71 Comité Urk Briest, Urk; Mevrouw L. de Vries, Urk; De heer L. van Loosen, Urk; De heer T. Roos, Urk, URK via L. van Loosen, URK
- 72 Riekelt Woort, URK
6 eensluitende zienswijzen: J. P. Woort, URK; Mevrouw W. Woort de Boer, URK; Mevrouw Debora Woort, URK; Mevrouw D. de Boer, URK; Mevrouw C. de Boer, URK; Mevrouw R. de Boer, URK
- 73 De heer J. Rabbers, URK
- 74 H. Hoving, ESPEL
- 75 RWE Innogy Windpower Ned. B.V., J.W.T. Boorsma en W. Wolfs, S-HERTOGENBOSCH
- 76 Westerveerwind BV, P.J.M. Meulendijks, EMMELOORD
- 77 J. de Jong, NAGELE
- 78 Ing. J.F. Heemskerk, EMMELOORD
- 79 De heer Meindert de Vries, URK
- 80 De heer Willem Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 81 De heer Rinke Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 82 M. Pasterkamp, UTRECHT via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
3 eensluitende zienswijzen: Fam. J. schilder, EMMELOORD via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT; Fam. P. Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT; Fam. P. Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 83 K.B.S. Schilder, EMMELOORD via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
1 eensluitende zienswijze: K. Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 84 Fam. P. Oost, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 85 K.F. Westra, UTRECHT via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
1 eensluitende zienswijze: M. Pasterkamp, URK via Mevrouw Martha Pasterkamp, UTRECHT
- 86 Maatschap Van Valburg, de heer A.M. van Valburg, CREIL via DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij, De heer mr. M.M.H. van Kuijk, S-HERTOGENBOSCH
- 87 De heer P. Driesen, ESPEL via Gemeente Noordoostpolder, B&W, t.a.v. de heer M. Arnoldy, EMMELOORD
- 88 Ir. Frits T. Klostermann, WAALRE
- 89 D. Wakker, URK
- 90 J. van den Berg, URK
- 91 Pieter Hakvoort, ISRAËL (II)
- 92 J. de Boer en C. de Boer-Schraal, URK (II)
- 93 Doeke Kuipers, KOUDUM (II)
- 94 Willy van der Griendt, AMSTERDAM (II)
3 eensluitende zienswijzen: Mevrouw M.B. Smit, AMSTERDAM (II); Stefan Louman, AMSTERDAM (II); Victoria Varekamp, AMSTERDAM (II)
- 95 Familie Vaartjes, CREIL (II)
- 96 Tiemen Pasterkamp, URK (II)
- 97 Dr. C. le pair NIEUWEGEIN via Martha Pasterkamp, UTRECHT (II)
- 98 J. Wakker en J. Wakker-Buis, URK (II)
- 99 Gemeente Noordoostpolder, B&W, Emmeloord (II)
- 100 Prof. Dr. P. Lukkes, LEEUWARDEN (II)

- 101 VDR Onions B.V., TOLLEBEEK via FMA-Nillesen, EMMELOORD (II)
- 102 H.C.H. Coumou, CREIL (II)
 - 1 eensluitende zienswijze: Stichting De Rotterdamse Hoek, P. Reinders, CREIL (II)
- 103 I. van Dijk, CREIL (II)
- 104 B&W gemeente Urk, URK, Piet Reinders, CREIL, Henk Hoving ESPEL, Sjaak den Boer, CREIL, G.A.M. Nijhof, CREIL, Tromp van Millingen, TOLLEBEEK, J. en L. Vis, ESPEL, Vereniging Bond Heemschut, AMSTERDAM, Vereniging Nederlandse Vissersbond, EMMELOORD, Stichting Erfgoed Urk, URK via Dirkzwager Advocaten & Notarissen N.V., H. Zeilmaker mede namens M.R.J. Baneke, NIJMEGEN (II)
- 105 LTO Noord, T.H.H. van Vuren, ZWOLLE, mede namens LTO Noord Noordoostpolder (II)
- 106 Mevrouw S. Oost, URK via Martha Pasterkamp, UTRECHT (II)
- 107 De heer D. Pasterkamp, URK via Martha Pasterkamp UTRECHT (II)
- 108 Mevrouw M. Pasterkamp-Pasterkamp, URK, via Martha Pasterkamp, UTRECHT (II)
- 109 De heer S. Hoekstra, UTRECHT via Martha Pasterkamp, UTRECHT (II)

Reactie op unieke zienswijzen

Nummer	Argument	Argument	Reactie
1	a	Mevrouw wil geen molens tussen Urk en Ketelbrug i.v.m. het schitterende panorama maar op een ander plekje. bv. in zee waar niemand er last van heeft. Zij zijn hier komen wonen mede door de ongerepte prachtige omgeving die nu belemmerd gaat worden door windmolens.	In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. In wetgeving zijn voor verschillende milieuaspecten, zoals geluid, normen vastgesteld. Deze normen dienen er onder andere voor de gezondheid te beschermen.
2	a	Indienster maakt zich zorgen over de verkeersveiligheid, vooral voor de schoolgaande kinderen. De wegen die haaks op de kustlijn staan, zijn niet voorzien op vrachtverkeer en er zijn geen fietspaden. Hier moet aandacht aan worden besteed, ook als het geld kost en zeker gedurende de bouwperiode. Indienster is van mening dat omwonenden goed geïnformeerd moeten worden over piektijden voor bouwverkeer.	Verkeersveiligheid niet direct bij de bouwplaats is geen onderdeel van de te verlenen bouwvergunning. De verkeersveiligheid tijdens de bouw heeft echter wel onze aandacht. Los van deze vergunningsprocedure zal de wegbeheerder moeten beoordelen welke maatregelen nodig zijn om de verkeersveiligheid te waarborgen.
3	a	Indienster is tegen het plan omdat Urk een van de weinige plaatsen in Nederland is waar nog een mooi weids uitzicht over het IJsselmeer is. Dit uitzicht wordt nu onderbroken. Een andere optie zou kunnen zijn om meer windmolens te plaatsen langs de dijk richting Lelystad, waar nu ook al een rij molens staat.	In de Aanvulling MER is een nadere beoordeling van het effect op het beschermde dorpsgezicht van Urk opgenomen. Hieruit blijkt dat het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug weliswaar geflankeerd wordt door windturbines, maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft. Ook de Commissie voor de m.e.r. heeft dit geconstateerd. Dit neemt niet weg dat de plaatsing van windturbines landschappelijk van betekenis is. Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen het belang van het beschermde dorpsgezicht enerzijds en het belang dat gediend is met het verantwoord winnen van energie op deze plek. De afstand van de turbines ten opzichte van Urk is, de belangen afwegend, verantwoord. In paragraaf 3.3 van de toelichting op het inpassingsplan is 'ten noorden van Lelystad' ook als één van de alternatieven genoemd, maar op grond van een vergelijking van de milieueffecten is bepaald dat de Noordoostpolder de meest geschikte locatie is voor de windmolens.

3	b	Indienster is ook niet overtuigd van de financiële voordelen van het windpark, ondanks de informatie die zij daarover heeft. Zij is overigens wel voorstander van alternatieve energiebronnen.	Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een veelvoud aan subsidie en ruimte nodig. De groei van hernieuwbare energie zal de eerstkomende jaren vooral komen van windenergie.
4	a	Indienster is tegen de komst van de windmolens. De opbrengst is 2-5% van de energie die totaal nodig is en het kost erg veel.	Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken.
4	b	Het is de vraag wat het oplevert aan problemen in de toekomst, bijvoorbeeld op gebied van geluidsoverlast. De invloed die dit heeft op de gezondheid, bijvoorbeeld op de hersens of op de ongeboren kinderen, is onbekend.	De gehanteerde norm is gebaseerd op onderzoek naar het geluidsniveau waarbij hinder ontstaat. De norm is vastgesteld op een niveau dat bij het grootste deel van de mensen geen hinder ontstaat. Voor gezondheidsschade hoeft derhalve niet te worden gevreesd, omdat deze bij voorbeeld als gevolg van stelselmatige slaapverstoring pas optreedt bij hogere geluidbelasting dan waarop hinder optreedt. Dit blijkt onder meer uit een advies van de World Health Organisation (WHO).
4	c	Nederland verkeert in een crisis, maar nu wordt er wel veel geld gestoken in een project waarvan het rendement onduidelijk is.	Op grond van het MER blijkt dat de maximale energieproductie 1.805.452 MWh per jaar bedraagt indien de maximale variant, welke binnen het inpassingsplan gerealiseerd kan worden, wordt toegepast.
4	d	Indienster zou minder weerstand hebben tegen een kerncentrale. Het rendement daarvan is duidelijk hoger en het uitzicht wordt minder aangetast. Het landschap wordt bij de inzet van windmolens erg aangetast voor een minimale energieopbrengst. In plaats van de windmolens zou dus beter een kerncentrale gebouwd kunnen worden, waar een groter deel van Nederland van profiteert.	Een kerncentrale draagt niet bij aan de doelstellingen met betrekking tot hernieuwbare energie.
4	e	Indienster vraagt zich af of de geplande windmolenprojecten in de Noordzee wel doorgaan. Het lijkt op een prestigeproject van de Noordoostpolder, die er als enige voordeel van heeft en de nadelen van geluid en uitzicht niet ondervindt.	De regeling windenergie op zee 2009 is op 24 november 2009 in de Staatscourant gepubliceerd en op 25 november in werking getreden. De aanvraagtermijn liep op 1 maart 2010 af. Op 1 juli 2010 is een uitvoeringsovereenkomst getekend. Hiermee verplichten de bedrijven zich tot de bouw van twee grote windmolenparken zo'n 55 kilometer ten noorden van Schiermonnikoog. Het vermogen van de toekomstige parken bedraagt samen 600 megawatt. Hiermee kunnen rond 660.000 huishoudens van elektriciteit worden voorzien.
5	a	Allereerst ben ik van mening dat het plan gezien de grote van de molens en de omvang van het plan niet in het IJsselmeer thuis hoort maar op de Noordzee.	Zie de beantwoording van 1a.

5	b	<p>Onderstaand bericht bevreesde mij zeer: Persbericht 15-06-2010 Minister Maria van der Hoeven van Economische Zaken heeft besloten om op de locatie Westermeerdijk buitendijks leven van de aangevraagde windturbines van het windpark Noordoostpolder niet toe te staan. Rekening houden met de inwoners. Het betreft de vier windturbines nabij Urk van de meest westelijke lijn en de drie windturbines van de meest oostelijke lijn. Daarmee geeft ze invulling aan de aangenomen Tweede Kamer motie waarin de regering wordt verzocht de horizon van het beschermde dorpsgezicht van Urk niet onnodig te vervuilen en in de besluitvorming rond het geplande windmolenpark rekening te houden met de maatschappelijke en cultuurhistorische waarden. Tevens houdt ze hierbij rekening met reacties op het voorontwerp van het rijksinpassingsplan. De argumentatie dat deze aanpassing leidt tot minder aantasting van het beschermde dorpsgezicht is pertinent onjuist. De molens die gepland staan op de dijk blijven immers op dezelfde afstand van het dorp Urk staan en blijven net zo hoog als gepland. Indien de minister rekening wil houden met het beschermde dorpsgezicht moeten de molens verder van Urk of Niet geplaatst worden en moet de hoogte van de molens aan gepast worden. Het gaat hier om symbool politiek. U verwoordt de oplossing als volgt De waardering van de gevolgen voor de landschapsbeleving is per definitie subjectief, maar doorgaans wordt de beleving positief beïnvloed door de afstand tussen toeschouwer en turbines te vergroten en door de wieken rustig te laten draaien. (http://www.senternovem.nl/mmfiles/a2352ts_tem24-330817.pdf). Dit gebeurt niet in de oplossing die mevrouw van der Hoeven aandraagt.</p>	<p>In het inpassingsplan is rekening gehouden met de maatschappelijke en cultuurhistorische waarden van Urk door op de locatie Westermeerdijk buitendijks aan zeven van de aangevraagde windturbines planologisch geen medewerking te verlenen. Dit betreft de vier windturbines nabij Urk van de meest westelijke lijn en de drie windturbines nabij Urk van de meest oostelijke lijn. Deze waren oorspronkelijk wel aangevraagd door de initiatiefnemers. Met de keus voor deze turbines is aangesloten bij de functie die met name de Westermeerdijk deels heeft als uitloopgebied van Urk. Er lopen enkele verbindingspaadjes tussen de dijk en het noordelijke deel van de bebouwing van Urk en het Urkerbos. Tevens wordt hiermee tegemoet gekomen aan de weidse zichten over het water vanaf de dijk en vanuit Urk. Tot slot zal de gevreesde flankering van Urk door windturbines verder afnemen en zal de 'skyline' van Urk vanaf het IJsselmeer, komend vanuit het noorden, minder schuil gaan achter de lijnopstellingen van het middelste deelgebied.</p>
5	c	<p>Ook stelt u in het stuk: maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft Dit is ook niet waar. Dit is namelijk afhankelijk van het standpunt van de kijker. Dergelijke formuleringen laten zien dat de schrijver van het stuk vooringenomen is en een groot voorstander van het park.</p>	<p>Gesteld wordt dat het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug weliswaar geflankeerd wordt door windturbines, maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft.</p>
5	d	<p>Verder heeft de tijdsplanning van de inzage termijn van het rijksinpassingsplan de suggestie gewekt dat het gaat om een voorop gezet plan waarbij de vakantie periode met zorg is uitgekozen zodat zo min mogelijk zienswijzen ingediend zullen worden. De planning van informatie avonden op bv. 5 juli. 3 dagen voor het begin van de schoolvakanties onderstreept dit. Ook vind ik de wijze van inspraak voor de burger onduidelijk. onoverzichtelijk en wordt daarmee de suggestie gewekt dat inspraak onmogelijk is. Toch wil ik een zienswijze indienen en hoop ik dat u deze mee zult nemen in de besluitvorming.</p>	<p>De stukken lagen voor de vakantie, vanaf 18 juni 2010, ter inzage en ook de informatieavonden waren op 1, 5 en 8 juli 2010 voor de vakanties. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010. Hiermee wordt ook tegemoet aan een aantal zienswijzen dat aangaf dat niet alle documenten die horen bij het inpassingsplan de volledige zes weken ter inzage hebben gelegen.</p>

5	e	<p>In deze zienswijze gaan wij allereerst in op de ontstaansgeschiedenis van Urk en de Noordoostpolder. Dit omdat in deze geschiedenis een verhouding tussen beide gemeentes is ontstaan welke volgens ons mede ten grondslag licht aan dit project. Wij hebben daarom ook de sociale kanten die in het verleden hebben mee gespeeld bij de aanleg van de Afsluitdijk en de inpoldering nog eens onder de loupe genomen en menen dat alle sociale aspecten zeker bij de afwegingen betrokken dienen te worden.</p>	<p>In hoofdstuk 2 van de toelichting op het inpassingsplan wordt ingegaan op de ontwikkelingsgeschiedenis van de Noordoostpolder, Urk en het IJsselmeer, om vervolgens de huidige ruimtelijke en functionele situatie in hun historische context te kunnen plaatsen.</p>
5	f	<p>Vervolgens zullen wij inhoudelijk op de milieueffectrapportage ingaan. Hierbij gaan wij in op de gevolgen van het park voor mens en dier, het vleermuizenonderzoek, de vele aannames die in de rapportage staan en niet door de Windkoel hard gemaakt kunnen worden, het belang van het IJsselmeer. de negatieve invloed van dit plan op het IJsselmeer, het deltaplan en de geluidsnormen. Wij vragen U waar gevraagd waar nodig onderzoek te doen en de milieueffectrapportage verder aan te passen.</p>	<p>Het bevoegd gezag constateert dat bij MER gebruik is gemaakt van een groot aantal wetenschappelijke studies naar de invloed van windmolens op de natuurlijke omgeving.</p>

5	g	<p>Zienswijze milieueffectrapportage winpark Noordoostpolder. Vroeger is nog niet zo lang geleden op het voormalige eiland Urk. Woorden met een geweldige betekenis zijn niet alleen gebeiteld in het Vissersmonument ter nagedachtenis aan hen, die hun leven op zee verloren , maar duiden ook op de geschiedenis van het eeuwenoude eiland Urk en haar gemeenschap Verkwanseld, weggegeven, onteigend, verkocht, geteisterd door stormen, ziektes en rovers; verwaarloosd en veracht heeft Urk bewogen eeuwen gekend. In goede handen beschermd en gesteund werd Urk gered van de ondergang Het eiland is in de loop van de eeuwen zeer in grootte afgenomen door het woelige golfgeklots. Eens moet het zelfs met Schokland verenigd zijn geweest. Eigenaars van Urk. Ruim duizend jaar geleden gaf keizer Otto de Grote de helft van een zeker eiland dat Urck heette aan het St.-Pantaleon klooster in Keulen en de andere helft aan het jonkvrouwenstif St. Vitus te Hoog•Elten. De kloosters stelden op Urk een 'advocaat' aan, die de pachten en schattingen inden. Tot 1660 is het eiland Urk achtereenvolgens in bezit geweest van een aantal adellijke geslachten. In 1660 werd Urk doorverkocht aan de stad Amsterdam voor 14.000 gulden. Niet vreemd daar de belangrijkste scheepvaartroute in vroegere tijd langs Pampus, Oostvaardersdiep en Urk richting Den Helder liep. De Stad Amsterdam had in 1617 reeds een vuurboet op het eiland geplaatst in verband met de passerende schepen van en naar Amsterdam. De strijd tegen het water bleef en het eiland werd afgekalfd. Tenslotte bleef er een eilandje over van 80 hectare. Het eiland omvatte een hoog gedeelte, de keileembult, erfenis uit de ijstijd en een laag gedeelte, het weiland dat ongeveer gelijk lag met de zeespiegel. In 1792 droeg de stad Amsterdam de heerlijkheid Urk en Emmeloord (op Schokland) over aan de leenheren van de Staten van Holland. Na de 2e wereldoorlog komt Urk bij de provincie Overijssel en na de oprichting van Flevoland hoort Urk bij Flevoland. Urk, eiland in de Zuiderzee verandert. In de eerste helft van de 20e eeuw veranderde er op het eiland meer dan in alle eeuwen daarvoor. De wet op de droogmaking van de Zuiderzee wierp vragen op over de toekomst van Urk. Grote sociale onrust en veel vragen van de bevolking die op geen enkele manier betrokken werd bij dit besluit. 28 mei 1932: De afsluitdijk gaat dicht. De Zuiderzee houdt op te bestaan. Op Urk hangen de vlaggen halfstok. En als Urk op 3 oktober 1939 door het voltooien van het dijkvak Lemmer-Urk heeft opgehouden een eiland te zijn, dicht de Urker dichteres Mariap: Vaarwel, mijn Zuiderzee; de deining van je golven, Die eeuwenlang ons in de sluimer sust, Ligt roerloos thans: daar is een graf gedolven Voor uw bestaan en 's vissers levenslust. Vaarwel, mijn Zuiderzee; gedenken wij de doden. Die eenzaam rusten in je stille school. De vissers, die voor dagelijkse noden Zich waagden op de wiegelende vloot. Vaarwel, mijn Zuiderzee; de wielen der gemalen, Zij went'len dreunend aanstonds, dag en</p>	<p>Zie de beantwoording van 5e.</p>
---	---	--	-------------------------------------

		<p>nacht En rusten niet, aleeer gij drooggemalen, Al bloeiend in cultuur zult zijn gebracht. Vaarwel, mijn Zuiderzee: wij zullen niet versagen, Uw stervenswee een nieuwe toekomst baart, Waaraan wij bouwen: en waarop wij vragen Gods zegen! die aan arbeid is gepaard. Urk kwam ongevraagd aan 'dood water' te liggen. In 1948 krijgt Urk zijn eerste wegverbinding met de 'vaste wal" en komt er een eind aan een eeuwenlang isolement</p>	
--	--	--	--

5	h	<p>Plannen voor windpark Noordoostpolder. Een plan van internationale allure en kwalitatief hoogwaardige landschappelijke inpassing", zo wordt het plan aangeduid door de initiatiefnemers. Hoe zou het mogelijk zou kunnen zijn om 100 turbines van max. 200 meter hoog en soms 3 rijen dik in te passen in het landschap? Daar geeft de MER geen antwoord op. Dit type molen is per definitie niet ontwikkeld voor plaatsing in het binnenland maar voor offshore parken. (wonderlijk genoeg is bij het verschijnen van de MER nog niet gekozen voor een bepaald type molen maar weet men wel aan te geven wat de gevolgen zijn...)</p>	<p>De beoogde Enercon-turbines van 7,5 MW zijn niet geschikt voor offshore toepassingen. In de Aanvulling MER is een nadere beoordeling van het effect op het beschermde dorpsgezicht van Urk opgenomen. Hieruit blijkt dat het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug weliswaar geflankeerd wordt door windturbines, maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft. Ook de Commissie voor de m.e.r. heeft dit geconstateerd. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies dat het MER voldoende materiaal bevat om een goed beeld te geven van het aanzicht en zichtbaarheid van het windpark. In de Nota Ruimte is opgenomen dat geen omheining mag plaatsvinden. In paragraaf 6.13 en 6.14 van de toelichting van het inpassingsplan wordt ingegaan op de landschappelijke effecten en op de effecten in relatie tot het beschermd dorpsgezicht van Urk. Daarin is aangegeven dat doordat de onderlinge afstanden tussen de windturbines dermate groot zijn, is het voor het menselijk oog vrijwel onmogelijk om meerdere turbines in één blik te vatten. Het gevaar van omheining is daarmee door de schaal van zowel het IJsselmeer als het voorliggende initiatief, vrijwel nihil te noemen. Indien het windturbinepark vanaf een grotere afstand vanaf het IJsselmeer gezien wordt, wordt ook de schaal van de turbines evenredig kleiner, waardoor ook het effect op het landschap kleiner wordt. Bovendien zal door het gat van ruim 1400 meter bij de Westerveermeerdijk en Noordermeerdijk van omheining geen sprake zijn. Belvédère gaat uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepaald geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd. Door grote windmolens te plaatsen kan / moet worden volstaan met grotere afstanden tussen de turbines. Dat betekent dat letterlijk zowel landschappelijk, ecologisch, visueel als milieutechnisch meer ruimte wordt verkregen. Dat daardoor een vorm van markering van de grens tussen land en water wordt verkregen is onontkoombaar. Dat windmolens die langzamer draaien een rustiger beeld opleveren is proefondervindelijk vastgesteld. Blijft uiteraard dat een windmolenpark van deze afmetingen een grote impact heeft op de omgeving.</p>
---	---	---	---

5	i	<p>De initiatiefnemers vonden het blijkbaar niet nodig bij haar plannen Urk te betrekken of te raadplegen. Pas toen het plan in de huidige schaal de MER procedure naderde en de ministers het plan omarmden om hun doelstelling te bereiken brak de tegenwind los. Weer werd er over ons gebied beraadslaagd, en weer zonder ons. Hoe is het toch mogelijk!!</p>	<p>Bij het m.e.r. en de overige besluitvorming worden de wettelijk voorgeschreven informatieverstrekking en inspraakmomenten aangeboden. In het kader van de m.e.r. is in 2004 in het plaatselijke huis-aan-huisblad 'de Noordoostpolder' kennis gegeven van het voornemen, en kon een beschrijving van het voornemen (de startnotities) worden ingezien. De startnotities zijn in 2004 ook aangeboden aan toenmalig wethouder Hakvoort van de gemeente Urk. De gemeente Urk heeft naar aanleiding van deze publicatie, een advies gestuurd in het kader van de op te stellen richtlijnen. Ook heeft de gemeente Urk een reactie gegeven op het concept-MER in 2007. Het MER (Algemeen Deel, §1.3 en §2.5.2) beschrijft uitgebreid de planhistorie, vanaf 1998, uitmondend in het huidige plan. In die periode zijn er diverse publiek kenbare plannen op- en vastgesteld zoals de omgevingsplannen van de provincie (2000 en 2006). Vanaf de inwerkingtreding van de rijkscoördinatie-regeling voor dit project op 1 maart 2009, bezocht de minister van Economische Zaken op 8 april 2009 Urk. Op 15 juni 2010 maakte de minister van Economische Zaken in aanwezigheid van de burgemeester van Urk bekend dat zij zeven van de aangevraagde windturbines niet heeft toegestaan. Het gaat om een aantal van de turbines in het IJsselmeer het dichtste bij Urk. Voorlichting heeft plaatsgevonden doordat in de maand augustus en september 2009 de informatiekaravaan door de gemeenten Emmeloord, Urk, Gaasterland en Lemsterland trok. Tijdens deze karavaan konden mensen zich laten informeren over het windpark. Naast een mobiele tentoonstelling stond een team van experts klaar om vragen te beantwoorden. In november 2009 zijn inloopbijeenkomsten georganiseerd om bewoners en belangstellende te informeren over de procedures, het MER en de vergunningaanvraag van het Windpark Noordoostpolder, op 18 november in Emmeloord en Urk en op 24 november in Lemmer en Balk. In de eerste week van juli 2010 zijn drie informatiebijeenkomsten georganiseerd om de bewoners en andere belangstellenden te informeren over de ontwerpbesluiten in Espel (1 juli), Urk (5 juli) en in Lemmer (8 juli). Ook hier werd toelichting gegeven op het project en waren medewerkers van de verschillende betrokken overheden en van de Koepel Windenergie Noordoostpolder aanwezig om vragen te beantwoorden. Daarnaast heeft voorlichting plaatsgevonden via de websites van de Koepel windenergie (www.windkoepelnop.nl) en via de website van de stuurgroep (www.windparknoordoostpolder.nl).</p>
---	---	---	---

5	j	<p>Ingaande op de milieueffectrapportage wil ik allereerst opmerken dat deze vol staat met aannames. Er worden standpunten ingenomen en beweringen gedaan over zaken waar binnen de wetenschap geen eenduidig standpunt is ingenomen. In dit verband denk aan de bewering dat het geplande park geen invloed heeft op mens of dier:</p>	<p>Het MER is gebaseerd op de gangbare opvattingen in de wetenschap, wettelijke normen, literatuuronderzoek, onderzoek in het veld, en expert judgement door gerenommeerde adviesbureaus. Daarnaast bevat het MER een overzicht van leemten in kennis. Hier staat beschreven welke relevante informatie niet beschikbaar is, en welke onzekerheden bij de beschrijving van de effecten bestonden. Het MER geeft hiermee een zo goed mogelijk beeld van de te verwachten effecten. De Wet milieubeheer bepaalt bovendien dat na realisatie, de feitelijke milieugevolgen worden gemonitord. Met betrekking tot mens, dier en landschap beschrijft het MER uitgebreid de mogelijke effecten. Zo zijn bijvoorbeeld voor vogels de verwachte aantallen aanvaringslachtoffers, verstoring, en barrièrewerking beschreven. Het MER (Hoofdstuk 4) beschrijft de hiervoor door de overheid gestelde toetsingskaders. Het MER stelt niet dat er geen invloed optreedt, wel wordt geconcludeerd dat de effecten afwezig of verwaarloosbaar zijn. Voor de mens worden de mogelijke effecten als beleving van het landschap, geluidhinder en slagschaduw hinder beschreven. Het MER bevat vervolgens een overzicht van mitigerende maatregelen die deze effecten kunnen voorkomen of beperken. Deze maatregelen vormen het uitgangspunt voor het zogenaamde voorkeursalternatief.</p>
---	---	---	---

5	k	<p>Vleermuizen: In de milieueffectrapportage wordt melding gemaakt van een onderzoek naar de vleermuizen populatie in het gebied rond de dijken. Dit onderzoek, gedaan in september 2006 en najaar 2007, om het effect van het molenpark op de vleermuizenpopulatie te bepalen, is te summier geweest, en gedaan met verouderde technieken. Daar komt bij dat volgens de Habitatrichtlijn, de Bern-conventie, de Bats Agreement, de Bonnconventie en de Flora- en Faunawet het verstoren van de rust, verblijf, of migratie gebieden van de beschermde vleermuizen verboden is, met dit verbod wordt in de milieueffectrapportage geen rekeningen gehouden. Ten onrechte naar mijn mening.</p>	<p>De Flora- en faunawet bevat, naast een algemene zorgplicht, bepalingen op grond waarvan soorten planten en dieren als beschermd worden aangemerkt, waaronder een aantal vleermuissoorten. Op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 geldt er een vergunningplicht indien handelingen in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied worden verricht die - in het kort- de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Blijkens de Passende Beoordeling (die als bijlage 1 in de aanvulling op het MER is aangehecht) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. In zoverre is de alternatievenbeoordeling die in het MER is uitgevoerd, dan ook niet relevant voor de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Bij brief van 2 februari 2010 heeft het toenmalige ministerie van LNV ingestemd met de uitgevoerde onderzoeken, onder meer naar de effecten op vleermuizen, als basis voor de beoordeling van de effecten op de fauna en de voorgestelde handelwijze t.a.v. monitoring en mitigerende maatregelen. Ten aanzien van de monitoring van vleermuizen heeft de initiatiefnemer een voorstel opgesteld in overleg met de Dienst Regelingen en de Directie Regionale Zaken van het Ministerie van LNV. Minimaal drie maanden voordat het windpark in gebruik genomen wordt zal de initiatiefnemer in overleg met het ministerie een concreet projectvoorstel voor de monitoring uitwerken. Ook heeft initiatiefnemer aangegeven bereid te zijn mitigerende maatregelen te treffen, mocht dit nodig zijn.</p>
---	---	--	--

5	I	<p>Op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) behoort het IJsselmeer gebied tot het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. In de MER wordt geen rekening gehouden met de bepalingen van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Ons inziens is ook Natura-2000 niet enkel ter bescherming van gebieden maar draagt ook bij aan soorten bescherming. Pal tegenover de Noordermeerdijk ligt de Steile Bank, een ondiepte voor de kust van Gaasterland, die enorme aantallen watervogels tot rust- en slaappleaats dient. (Bron IBNDLO rapport 027). Als tweede voorbeeld noemen wij de verstoring in de rust- en fourageerzone voor verschillende soorten duikeenden die met regelmaat in grote getalen waar te nemen zijn in de eerste 500 m uit de Westermeerdijk. Gebleken is dat door het effect van het bestaande park aan de Westermeerdijk minder gebruik wordt gemaakt van deze zone vergeleken met het molenvrije traject ten noorden daarvan. Het MER rapport bagatelliseert de ecologische gevolgen van het windmolenpark en dient nader onderzocht te worden in het licht van de vogelrichtlijn.</p>	<p>De Flora- en faunawet bevat, naast een algemene zorgplicht, bepalingen op grond waarvan soorten planten en dieren als beschermd worden aangemerkt, waaronder een aantal vleermuissoorten. Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 c.q. Natura 2000 is op soortenbescherming niet van toepassing. Op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 geldt er een vergunningplicht indien handelingen in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied worden verricht die - in het kort- de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een gebied kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Blijkens de Passende beoordeling (Bijlage 1, Aanvulling MER) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. Het onderzoek naar vleermuizen dat in bijlage E3 van het MER is opgenomen is zorgvuldig uitgevoerd en hierbij is conform de stand der techniek gewerkt. Zoals in Bijlage E3 van het MER is aangegeven zijn de resultaten van het onderzoek zijn in 2008 voorgelegd aan twee internationale experts en aan de Dienst Landelijk Gebied van het Ministerie van LNV. Hieruit volgt dat de conclusies worden onderschreven maar dat monitoring in de exploitatiefase wenselijk is. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de effecten worden gebagatelliseerd. In aanvulling hierop: in bijlage E1 is rekening gehouden met het voorkomen van soorten bij de Steile Bank en bij de Westermeerdijk in de huidige situatie onder meer op basis van tellingen. De ecologische gevolgen van het windpark zijn zorgvuldig onderzocht en betrokken bij de passende beoordeling. De bescherming van het IJsselmeer onder de Europese richtlijnen krijgt in Nederland vorm door toepassing van de Natuurbeschermingswet 1998. Ingevolge deze wet is een passende beoordeling vereist. Deze is als onderdeel van het MER opgesteld en aangeleverd bij de vergunningaanvraag onder de Natuurbeschermingswet 1998. Van bagatelliseren van gevolgen is daarom geen sprake. De omvang van de mogelijke gevolgen zijn goed in kaart gebracht en tonen dat vergunning onder de Natuurbeschermingswet 1998 mogelijk is, omdat significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen die gelden ter uitvoering van de Europese richtlijnen met zekerheid niet gaan optreden.</p>
---	---	--	--

5	m	<p>Verder toegevoegd mbt de vleermuizen: Urk heeft een lange geschiedenis als gastvrij dorp. Dat dit zich niet beperkt tot ontvangst van mensen, bewijst het vleermuizenonderzoek uit de Milieu Effect Rapportage (MER). Vele vleermuizen vinden namelijk toevlucht op en rondom Urk. Vroeger werden zij verstoten als vliegende ratten maar vonden buiten de stedelijke kern een geschikte verblijfplaats op ons eiland. Onze passieve maar tolerante houding zorgde ervoor dat bijna uitgestorven vleermuizensoorten in populatie konden toenemen. Inmiddels is de maatschappelijke kijk op vleermuizen veranderd en zijn zij zelfs beschermd op nationaal en Europees niveau. Desalniettemin worden deze bedreigde dieren momenteel bedreigd door Nederlands economische expansiedrift. Inleiding: De Koepel Windenergie Noordoostpolder (KWN) heeft in september 2006 zeven dagen onderzoek gedaan naar vleermuizen. In het najaar van 2007 is er ook eenmalig onderzoek uitgevoerd. Dit beperkte en inmiddels verjaarde onderzoek heeft geleid tot "gekleurde" conclusie waarbij de KWN de aanwezigheid van zelfs zeldzame vleermuizen negeert. Hieronder zullen de meest in het oog springende onjuistheden worden aangetipt zodat men zelf een kritische blik op het onderzoek en de daaraan verbonden conclusies kan vormen. Omvang onderzoeksmethode: Het onderzoek naar vleermuizen in algemeen staat nog in kinderschoenen. Elk jaar worden nieuwe inzichten vergaart en leert men van fouten uit het verleden. Dit onderzoek is uitgevoerd in 2006 en mist daarmee cruciale nieuwe inzichten van de afgelopen jaren. Ondanks dat het onderzoeksrapport pas eind 2008 is gepresenteerd, heeft men geen gebruik gemaakt van nieuwe inzichten. Om het onderzoek enigszins toetsingskader te geven, wordt gekeken naar "Het protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009". Dit protocol is opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdierverseniging VZZ en NGB. Het onderzoek houdt zich grotendeels aan het protocol. Zo word gekeken naar verschillende soorten, weeromstandigheden en literatuur. Het onderzoek slaat echter de plank mis bij de omvang. Bij een onderzoek moet men namelijk niet alleen kijken maar een paar meter rondom de locatie van windmolens, maar ook ver daar omheen. Vleermuizen hoeven namelijk niet alleen te wonen op de locatie maar kunnen deze nog wel gebruiken als vliegroute, de dijk als oriëntatie, voedsel of migratiegebied. Bovendien vraagt elke soort een andere aanpak. Met een constatering van maar liefst acht soorten, zou dit moeten leiden tot totaal andere uitvoering. Het onderzoek heeft spreekt zelf al over een gestuwde trek. Dit houdt in dat vleermuizen uit de hele omgeving (Noordoostpolder, IJsselmeer, Friesland) de dijk gebruiken als een soortement snelweg. Vleermuizen hebben namelijk een ingebouwde radar waarmee landschappelijke Ijnen gebruiken als oriëntatiepunt. Bij bosrijke gebieden kunnen dit bomen zijn maar in het vlakke landschap van de Noordoostpolder vormt de dijk dit oriëntatiepunt.</p>	<p>Bij brief van 2 februari 2010, heeft het ministerie van LNV ingestemd met de uitgevoerde onderzoeken, onder meer naar de effecten op vleermuizen, als basis voor de beoordeling van de effecten op de fauna en de voorgestelde handelwijze t.a.v. monitoring en mitigerende maatregelen. In dit kader is ook van belang dat ten aanzien van de monitoring van vleermuizen de initiatiefnemer een voorstel opgesteld is in overleg met de Dienst Regelingen en de Directie Regionale Zaken van het (voormalig) Ministerie van LNV. Minimaal drie maanden voordat het windpark in gebruik genomen wordt zal de initiatiefnemer in overleg met het ministerie dit voorstel concretiseren/uitwerken. Ook heeft initiatiefnemer aangegeven bereid te zijn mitigerende maatregelen te treffen, mocht dit nodig zijn.</p>
---	---	--	---

		<p>Het onderzoek heeft duidelijk gekeken vleermuizen hebben een ruim radarbereik waarbij men ver naast de dijk over land of over water kunnen vliegen. Bovendien ligt dit eerder in de verwachting aangezien er nu ook al kleine windmolens op de dijk staan. Het lijkt dan ook haast lachverwekkend dat een van de luisterkistjes in een zendmast pal naast een windmolen is geplaatst.</p>	
--	--	--	--

5	n	Verkeerde uitgangspunten. Urk is pas onlangs in kennis gesteld met deze groteske plannen. Dit terwijl de plannen al ruim 10 jaar geleden werden gevormd. De afgelopen 10 jaren hebben de plannen wel elke andere vormen gekregen. Zo zijn de windmolens in grootte en aantal gegroeid.	Zie de beantwoording van 5i.
5	o	Het is dan ook niet verwonderlijk dat het vleermuizen onderzoek drie jaar geleden sprak over mogelijke aanvaringen met de rotor op 50 meter hoogte. De hoogte is echter flink toegenomen en eerlijk gezegd nog steeds variabel door het onbekende 0-punt (maaiveld, dijklichaam, zeebodem, NAP, zomer of winterpeil).	Zie ook de beantwoording van 5m. De hoogte van de meetlocatie is ten opzichte van maaiveld. De meting op 50 meter hoogte is niet gebaseerd op een ashoogte van 50 meter, maar is gekozen om te bepalen in welke mate vleermuizen op deze hoogte voorkomen in het plangebied. Dit bevindt zich binnen het rotorbereik van de onderzochte varianten in het MER.
5	p	De plaatsing van de windmolens is eveneens sterk in ontwikkeling geweest. Zo laat figuur 1 in het onderzoeksrapport de beoogde locaties uit 2002 zien. Dit is al een andere situatie dan de legenda uit de TU Delft visualisatie analyse uit 2009. En beide plaatjes zijn weer verschillend van de uiteindelijke MER locatie. Het onderzoek had dus al direct een valse start door deze onjuiste gegevens. Zo wordt er bijvoorbeeld ook met geen woord gerept over de reeds bestaande windmolens.	De locatie van het initiatief, zoals in het MER onderzocht, wordt weergegeven in het MER (figuur 1.1 en beschreven in §1.1). De figuur van de TU Delft is slechts opgesteld om de opstellingen van de fotopunten inzichtelijk te maken. Niet duidelijk is op basis waarvan de inspreker tot de conclusie komt dat de kaartjes afwijken van de uiteindelijke 'MER locaties'. De inspreker geeft geen verdere onderbouwing van het punt 'bestaande windturbines'. De bestaande turbines staan beschreven in de beschrijving van de bestaande milieutoestand in het MER.
5	q	Het onderzoek vermeldt ook een apart kopje aan binnen- en buitendijkse transecten, verlichting en wind. Bij alle drie onderwerpen was men niet in bezit van juiste gegevens om correcte informatie weer te geven. Bij de binnen- en buitendijkse transecten heeft men namelijk niet de juiste locaties of hoogten van de windmolens. Het onderzoek vermeldt zelf al dat metingen buitendijks op water niet mogelijk waren. Dit terwijl het protocol voorschrijft om bij slechte weersomstandigheden terug te komen op mooi weer. Andere omgevingscondities kunnen namelijk leiden tot ander gebruik van het gebied. Dit is echter zowel binnendijks als buitendijks uitgebleven. Bij de gegevens die wel zijn onderzocht word wederom verwezen naar de beperking in omvang van het onderzoek c.q. transecten.	Zie de beantwoording van 5m.

5	r	<p>Inzake verkeerde gegevens springt het kopje verlichting eruit. Het onderzoek gaat uit van verlichting in de vorm van een rode lamp met een lage intensiteit. Navraag bij de presentatie van de MER in het provinciehuis bracht als snel naar voren dat men geen rekening heeft gehouden met de huidige eisen en toekomstige eisen van Verkeer & Waterstaat. Een normale kleine landwindmolen kan weliswaar voldoen met een rode lamp maar de windmolens van het huidige formaat en zelfs nog deels in het water kennen andere normen. Het bureau Pondera gaf tijdens de presentatie aan dat niet wordt uitgesloten dat elke windmolen net als in Emden drie constant knipperende lichten verplicht is. Momenteel is de huidige regelgeving inzake veiligheid voor luchtvaart en scheepvaart namelijk nog niet toegespitst op windmolens van deze omvang. Ervaringen uit het windmolenpark in de Noordzee schrijven wel direct een mistdetector, misthoorn, scheepvaartverlichting, tussenverlichting, luchtvaartverlichting en radar reflectie voor. Het is een veilige aanname dat het onderzoek een hele andere wending zou krijgen wanneer men van tevoren op de hoogte was van deze gegevens.</p>	<p>Verlichting betreft puntbronnen die de duisternis op en rond het IJsselmeer niet zullen beïnvloeden. Deze worden afgeschermd aan de onderzijde om uitstraling naar beneden te voorkomen. De verlichting zal niet leiden tot het wegvallen van de nautische verlichting welke is gericht op de scheepvaart. Er wordt geen misthoorn toegepast.</p>
5	s	<p>Interpretatie cijfers: Ondanks de beperkte omvang van het onderzoek zijn er maar liefst acht verschillende soorten vleermuizen waargenomen. De ene vleermuis komt vaker voor in het gebied dan de ander. Deze lezing van gegevens geven echter een verkapt beeld. Men moet namelijk ook bekijken hoe vaak die ene soort vleermuis landelijk of zelfs Europees voorkomt. Vanuit dit oogpunt komt de tweekleurige vleermuis weliswaar schaars voor in het plangebied maar representeert het waargenomen aantal wel 33 % van de landelijke populatie. De cijfers en de daarmee verbonden conclusies kunnen dus op verschillende wijze worden weergegeven.</p>	<p>Het feit dat er maar liefst acht vleermuissoorten zijn waargenomen van de elf soorten die landelijk voorkomen, laat zien dat er een aanzienlijke onderzoeksinspanning is verricht. In Nederland is de Tweekleurige vleermuis weliswaar nog zeldzaam, maar in Noordoost Europa komt deze soort talrijk voor. De Tweekleurige vleermuis heeft zich pas recent in Nederland gevestigd. De eerste keer dat een kraamkolonie werd ontdekt was pas in 1998 in Maarssen. Dit is tot op heden de enige bekende kraamkolonie in Nederland. Elders zijn wel kolonies van uitvliegers gevonden. De soort wordt in Nederland sinds 2003 steeds vaker jagend waargenomen. Er zijn sterke aanwijzingen dat er op Urk een kolonie aanwezig is, maar significante schade sluiten de zoogdieronderzoekers uit.</p>
5	t	<p>Schadelijke effecten: Het onderzoek staat stil bij schadelijke effecten per soort. Ze kijken eerst naar hoe vaak het soort is waargenomen. Hierboven is al aangegeven dat het onderzoek te beperkt en op basis van verkeerde gegevens is uitgevoerd. Hierdoor is het onderzoek onjuist voor een goede conclusies op basis van aantallen. De tweekleurige vleermuis komt bijvoorbeeld weinig voor in het plangebied maar vertegenwoordigt wel 33% van de landelijke populatie. De rosse vleermuis is zeer vaak waargenomen maar net buiten de beperkte transecten. Het onderzoek is echter uitgevoerd eind september terwijl de kraamverblijf-, zomerverblijf-, foerageergebied en vliegroute van de rosse vleermuis (volgens protocol) alleen in de periode 15 mei tot uiterlijk 15 september kan worden waargenomen. Een zeer beperkte conclusie op basis van soorten is wel mogelijk: alle soorten worden bedreigd door de windmolens.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5m.</p>

5	u	<p>Het onderzoek gaat uit van aanvaringsmogelijkheden met de windmolens. Hoewel bij vogels deze mogelijkheid zeer waarschijnlijk is, is deze bij vleermuizen beperkt. U vraagt zich misschien af hoe een windmolen dan schadelijk kan zijn voor de vleermuizen. Dit is onderzocht door de Universiteit van Calgary (Canada), gepubliceerd in het vakblad Current Biology. Zij hebben vastgelegd dat vleermuizen in grote aantallen bij windmolens overlijden door barotrauma. Dit houdt in dat de longen van de vleermuizen worden opgeblazen door de plotselinge drukverschillen die worden veroorzaakt door de wieken van de windmolens. Dit onderzoek vond plaats onder zeer lichtere omstandigheden dan het beoogde windmolenpark. Door de omvang van het windmolenpark zal het luchtdrukverschil een bundeling zijn waarmee een groot gebied direct dodelijk is voor alle soorten vleermuizen.</p>	Zie de beantwoording van 5m.
5	v	<p>Vleermuizen die wellicht buiten deze dodelijke zone migreren, jagen, vliegen of verblijven zullen door de verlichting of verstoring van de echolokatie vanwege de verplichte radarreflectie worden aangetrokken tot een zekere dood. Het vleermuizenonderzoek in de MER stelt zelf al dat potentiële slachtoffers worden opgeruimd door aaseters. Deze aantallen zullen echter niet ongemerkt voorbij gaan. Het onderzoek beperkte zich tot een bepaalde hoogte in bepaalde transecten. Hierdoor is onduidelijk hoeveel slachtoffers zullen vallen door de windmolens. Een luchtdrukverschil met een rotordiameter van 127 meter zal zich niet alleen beperken tot een hoogte van 48 meter tot 52 meter. Het onderzoek is daarnaast niet alleen onjuist op vertikaal gebied maar ook horizontaal gebied. Door de valse start vanwege verkeerde omvanggegevens en opstellingen, is het onderzoek zeer beperkt op transecten uitgevoerd. De dodelijke zone en daaraan liggende risicogebied trekt zich vele malen verder uit dan de transecten. Deze zone ligt over Urk en Lemmer die als enige bebouwing en bebossing in het gebied functioneren als verblijfplaatsen. De enige veilig getrokken conclusie is daarom dat er slachtoffers van alle soorten zullen vallen van ongekende omvang.</p>	Zie de beantwoording van 5m.

5	w	<p>Wetgeving Vleermuizen: in het algemeen zijn beschermd. De ene soort kent meer bescherming dan de andere soort. Deze bescherming is verankerd in regionale, nationale en Europese en zelfs internationale wetgeving. Voor het plangebied moet worden getoetst aan de Habitatrichtlijn, Bern-conventie, Bats Agreement, Bonn-conventie en Flora- en Faunawet. Daarnaast kan men de "rode lijst" in acht nemen. Deze regelgeving is uitgebreid en stof voor lange juridische pleidooien. In het kort betekend dit dat het verboden is om vaste rust- en verblijfplaatsen waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen, vervoeren of te verstoren. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden (voedselgebieden) die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Zelfs op basis van dit verkeerd uitgevoerde onderzoek is al duidelijk dat het windmolenpark dit verbod op verschillende punten zal overtreden. De dijk en het gebied daarom omheen is een belangrijke migratie- en vliegroute en zelfs voedselgebied. Onder bepaalde omstandigheden kan een ontheffing worden verleend. Op het gebied van de Flora en Faunawet kan dit slechts alleen wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Als men alleen al naar de Tweekleurige vleermuis kijkt, zal één van de drie bekende verblijfplaatsen in Nederland ernstig worden verstoord. De populatie zal ongeveer 33% afnemen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5s. Omdat initiatiefnemer zich bewust is van de mogelijke gevolgen van de bouw en exploitatie van het windpark voor de fauna, is op 18 december 2009 een verzoek ingediend bij het toenmalige Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor een beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet. Het toenmalige Ministerie stelt in haar beantwoording van 2 februari 2010, dat op basis van de onderzoeken niet is te verwachten dat er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Daar het vleermuisonderzoek zelf aangeeft dat effecten op vleermuizen wetenschappelijk onvoldoende bekend zijn, is in overleg met de Dienst Regelingen en Directie Regionale Zaken van het Ministerie een voorstel gedaan voor monitoring. Dit in het kader van de zorgplicht uit de Flora- en faunawet (artikel 2 lid 1). Het Ministerie heeft aangegeven, dat minimaal 3 maanden voordat het windpark in gebruik wordt genomen een concreet projectvoorstel voor monitoring moet zijn uitgewerkt.</p>
5	x	<p>Vanuit nationaal belang zou men wellicht kunnen redeneren dat het voortbestaan van de mens het uitsterven van bepaalde soorten overtroeft. De plaatsing van de windmolens op dit gebied is echter louter en alleen ingegeven door economische beweegredenen. Andere locaties zouden eveneens geschikt kunnen zijn zonder deze ernstige impact op de vleermuispopulatie. Mogelijke ontheffing behoort daarmee niet tot de mogelijkheden. Op gebied van nationale wetgeving is duidelijk dat het windmolenpark ongewenst is. Ontheffing is niet mogelijk waardoor men moet verder kijken naar andere locaties. Wanneer de tunnelvisie wordt voortgezet, behoort het Europese Hof tot de mogelijkheden. Het bovenstaande maakt het overbodig om verder uit te leggen dat de korte conclusie over wetgeving van het Altenburg & Wymenga onderzoeksrapport niet klopt.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5m.</p>

5	y	<p>MER conclusie: Het onderzoek van Altenburg & Wymenga vormt de basis van de MER inzake vleermuizen. Hierboven is uitgebreid beschreven dat de onderzoekers wellicht naar beste weten en kunnen hebben gewerkt maar op basis van verouderde kennis en verkeerde gegevens. Het rapport is daarom niet correct en daarmee is ook de conclusie in de MER niet juist. Het is overigens wel opmerkelijk dat de MER spreekt over een tweede onderzoek langs de Friese kust waarbij vele meervleermuizen zijn waargenomen. Gelet op het bovenstaande is duidelijk geworden dat het milieu effect rapportage inzake vleermuizen zeer beperkt is uitgevoerd nu blijkt dat de effecten van de windmolens verder gaan dan een paar meter van de mast. Hoewel een tweede rapportage over het aanreikend gebied van de transecten maar binnen de gevarenzone zou moet worden opgenomen in de MER.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5m.</p>
5	z	<p>Slot: Ondanks dat het onderzoek zeer beperkt op basis van verkeerde gegevens is uitgevoerd, bevat het voldoende handvaten om te concluderen dat de windmolens een onredig grote inbreuk op de vleermuispopulatie zal hebben. Vanwege luchtdrukverschillend zal een dodelijke zone worden gecreëerd rondom de windmolens. Alle vleermuizen in deze zone zullen imploderen. Doordat de dijk als enig referentiepunt in het landschap van zowel water als land wordt gebruikt, zal de gestuwde trek worden aangetast. Eveneens zullen bestaande populaties op Urk en in Lemmer in aantallen afnemen doordat zij niet buiten hun verblijfplaats kunnen vliegen voor paren, migreren of voedsel. Met name vleermuizen op Urk zullen worden ingesloten door het ijzeren gordijn met de luchtdrukverschillen. Zeldzame vleermuizen zoals de tweekleurige vleermuis, rosse vleermuis en meervleermuis zullen direct onderhavig worden aan de gevolgen. De beschermde status van deze vleermuizen worden gepasseerd door het beperkte onderzoek. Hoewel dit onderzoek een tweede onderzoek adviseert tijdens de bouw is dit nimmer de strekking geweest van een MER. Een MER moet namelijk voorafgaand aan grote bouwprojecten de milieu effecten in kaart brengen. Nu blijkt dat de luchtdrukverschillen sowieso aanwezig zullen zijn, zal een tweede onderzoek alleen de omvang kunnen bevestigen maar niet de schadelijke gevolgen kunnen ontkennen of beperken. Tot slot is het een "kort-door-de-bocht" genomen conclusie dat er geen verblijfplaatsen zijn, dus geen vleermuizen en dus geen ontheffing nodig is. Dit behoeft geen verdere uitleg gelet op het reeds geschrevene. De MER laat duidelijk zien dat deze lokatie een grote impact zal hebben alleen al op de vleermuislocatie. Wanneer men zonder oogkleppen en onbevangen de MER leest, zal men niet anders kunnen concluderen dat men het windmolenpark op een onjuiste locatie wil plaatsen. Op grond van de hierboven door mij aangedragen kritiek verzoek ik u het MER aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5m en 5s. De meervleermuis is daarbij geen potentieel slachtoffer volgens Altenburg & Wymenga en Zoogdiervereniging VZZ vanwege de vlieghoogte.</p>

5	za	Effect op de mens. Over het effect van windmolens op mensen zijn de meningen binnen de wetenschap sterk verdeeld, het kan dan niet zo zijn, dat de Windkoepel willekeurig de meningen naar voren brengt welke in het plan van de windkoepel passen. Naar mijn mening is naar het effect van dit park op mensen in de milieueffectrapportage niet voldoende onderzocht.	Zie de beantwoording van 5j.
5	zb	Daarnaast worden in de milieueffectrapportage aannames gedaan over de economische meerwaarde welke dit park voor de Noordoostpolder en Urk zal hebben. Dit is onvoldoende onderbouwd en discutabel. Ook de mogelijkheid om in het project als particulier te participeren wordt in de rapportage onvoldoende uitgewerkt.	In het MER is aangegeven dat er beperkte informatie voorhanden is met betrekking tot het aantal arbeidsplaatsen dat het voornemen met zich mee zal brengen. Dit staat echter besluitvorming niet in de weg. Middels het doorlopen van de m.e.r.-procedure wordt verzekerd dat het milieubelang in de besluitvorming niet ondergeschikt raakt aan andere belangen zoals economische of stedenbouwkundige belangen. Economische belangen maken derhalve slechts deel uit van het MER voor zover deze relevant zijn voor het milieu. De situatieschets in §4.3 en §9.3 zijn in dit licht gezien voldoende. Er wordt niet beoogd een uitputtende schets van de economische impact te geven. De gemeente Noordoostpolder informeert de ondernemers over de kansen middels de brochure 'Windmolenbouw in de Noordoostpolder'. In de financiële participatieovereenkomst, die is gesloten tussen de initiatiefnemers en de gemeente Noordoostpolder is vastgelegd dat verschillende groepen financieel moeten kunnen participeren in het Windpark Noordoostpolder, waaronder de inwoners van Noordoostpolder. Op welke manier dit gaat gebeuren krijgt later vorm in een zogenaamde prospectus.
5	zc	Dat de keuze voor het type molen nog niet duidelijk is haalt veel van de berekeningen in de milieueffectrapportage onderuit. Als je niet weet wat voor molen je neerzet, weet je ook niet wat de opbrengsten en gevolgen zijn. Ik vond het dan ook merkwaardig dat er gevraagd wordt om een zienswijze te schrijven over een rapportage van een project waarvan nog niet duidelijk is wat de omvang wordt. Zowel in het aantal als hoogte van de molens is de Windkoepel niet duidelijk. Dit alles maakt het project vaag en ondoorzichtig, dit roept argwaan op.	Het MER beschrijft per lijnopstelling een aantal varianten. Van al deze varianten zijn de mogelijke effecten in beeld gebracht. Ook is de variant aangegeven waar de voorkeur van de initiatiefnemer naar uit gaat. Mogelijke opbrengsten en gevolgen per variant zijn dus wel duidelijk. In de aanvragen om onder meer milieuvergunning en bouwvergunning heeft de initiatiefnemer een definitieve keuze gemaakt uit deze varianten. In het inpassingsplan is het aantal turbines vastgelegd evenals de minimale en de maximale hoogte.

5	zd	<p>Het belang van het IJsselmeer. Vervolgens wil ik in deze zienswijze ingaan op de locatie van het park. Het park staat gepland aan de rand van de Noordoostpolder, maar tegelijkertijd ook aan de rand van het IJsselmeer. Het IJsselmeer is voor mens en dier een belangrijke plek. Het is dan ook niet voor niets dat het IJsselmeer tot een Natura2000 gebied is verklaart. Het IJsselmeer is een van de weinige open plekken in Nederland, een van de weinige plekken waar het 's nachts nog donker wordt. Het is dan ook niet voor niets dat het kabinet in haar visie op het IJsselmeer gebied het 'natte hart van Nederland' noemt. In deze visie wijst het kabinet op het openkarakter van het IJsselmeer, dit wil ze graag bewaren. Daarnaast wijst ze op het belang van de duisternis en rust. Het is dan het kabinet die in deze visie beperkingen oplegt voor de windparken in het IJsselmeer. Zo worden de kusten van Friesland en Noord-Holland uitgesloten omdat een molenpark hier de cultuurhistorische waarde van deze provincies zo schaden. In dit verband vraag ik mij af of de leden van de windkoepel wel op de hoogte zijn Urk ook 'oud land' is. Lange tijd viel Urk onder het bestuur van de provincie Noord-Holland. Ik vind het dan ook merkwaardig dat als voor de provincies Noord-Holland en Friesland een beperking geldt voor windmolens voor de kust in verband met het schaden van de cultuurhistorische waarde, er zo vreemd opgekeken wordt als er gezegd wordt dat dit park de cultuurhistorische waarde van Urk schaadt. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is ook van mening dat de cultuurhistorische waarde van Urk kan schaden. De grootschaligheid van dit plan heeft beroering en sociale onrust gebracht op voor Urkers, Friezen en een deel van de Noordoostpolder bewoners. In onze zienswijze betreft het hier niet een NIMBY (Not in my back yard) of een NIMFY (Not in my front yard) effect, (Urk wordt n.l. aan beide zijden ingesloten), maar een verstoring van landschap en natuur en sociale onrust en onzekerheid voor de bewoners nu, in de komende 20 jaren daarna. Immers het grootste windpark van Europa dusver met internationale allure zal het aanzien van het IJsselmeer gebied schade doen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h en 5r. Aan de gekozen locatie kunnen veel persoonlijke herinneringen zijn verbonden en daar is erkenning voor. Echter, deze belangen dienen te worden afgewogen tegen het (grote) maatschappelijke belang duurzame energie te stimuleren. In de aanvulling op het MER is een nadere visualisatie gegeven van de impact van het windpark.</p>
5	ze	<p>(Overigens trek ik het wezenlijke rendement van het park met internationale allure in twijfel als blijkt dat het hele prestigieuze windparkplan max. nog geen 1% bedraagt aan ons energieverbruik).</p>	<p>De effecten zijn in het MER voldoende beschreven. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Het verbruik van duurzame energie in Nederland is in 2009 gegroeid van 3,4 naar ongeveer 4 procent van het totale energieverbruik. Ruim 1 procent van het energieverbruik was in 2009 afkomstig van Nederlandse windmolens.</p>

5	zf	<p>Aan de kernwaarden die het kabinet aan het IJsselmeer verbindt wordt voorbijgegaan. Bij het aangeven van de kernwaarden verwijst het kabinet naar de "van nature aanwezige rijkdommen en hoge internationale natuurwaarden met de nadruk op biodiversiteit (vissen) en volgens en is het een belangrijke schakel in vogeltrekroutes(rust, rui-, foerage, broedgebied). Daarnaast wordt verwezen naar de cultuur (Zuiderzee- en inpolderinghistorie, visserij en dijken)." In de MER Windpark Noordoostpolder stapt men af van deze kernkwaliteiten en wordt er dus geen rekening gehouden met de Integrale Visie IJsselmeer gebied.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h. In het MER wordt uitgebreid ingegaan op de effecten van het voornemen op natuur. Naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. zijn de verschillende deelrapporten over natuur samen gevoegd tot één passende beoordeling, die is opgenomen in de Aanvulling MER. Hierbij zijn op een aantal punten aanvullingen gemaakt. In haar advies geeft de Commissie voor de m.e.r. aan de conclusie over de passende beoordeling te delen. In zowel de Nota Ruimte als in de Integrale visie IJsselmeergebied 2030 wordt aangegeven dat ontwikkelingen in het landschap zeker mogelijk zijn, als rekening wordt gehouden met bestaande kwaliteiten. In de Integrale visie IJsselmeergebied 2030 (2002) staat dat het IJsselmeergebied optimaal is toegerust om nieuwe ontwikkelingen te geleiden en te sturen. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de kernkwaliteiten van het gebied (Horizon, Van nature aanwezige rijkdommen en Cultuur). Ook de Nota Ruimte geeft aan dat ruimtelijke kwaliteit juist wordt ontwikkeld en verbeterd door de ruimtevraag zorgvuldiger in lijn met bestaande patronen te accommoderen. Plaatsing van de windturbines langs de dijken van de Noordoostpolder zal leiden tot een verandering in de beleving van het bestaande landschap. Die veranderingen kunnen positief (versterken van structuur en oriëntatie) of negatief (effect op openheid, rust en zichtbaarheid) zijn. Met deze bestaande kwaliteiten wordt rekening gehouden door de negatieve effecten duidelijk te beperken, onder andere door de windmolens zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen qua vormgeving, draairichting, kleurstelling en dergelijke, zie paragraaf 11.2 van het Algemeen Deel van het MER. Het beleid in Noordoostpolder is er op gericht om de windmolens te concentreren aan de westelijke randen van het grondgebied.</p>
5	zg	<p>Daarnaast vindt ik dat de Windkoepel aan het door het kabinet beschreven kernwaardes van het IJsselmeer, namelijk duisternis, rust en openheid, voorbij gaat. Doordat de molens van verlichting moeten worden voorzien, om lucht- en scheepsvaart te waarschuwen, zal er van de kernwaarde duisternis weinig overblijven. Het IJsselmeer en omliggend gebied zal het slachtoffer worden van lichtvervuiling. De gezondheidsraad heeft op 30 november 2000 een advies over lichtvervuiling aan het kabinet geschreven. In dit advies wordt het effect van lichtvervuiling op mens en dier behandeld. Voor de mens valt volgens de gezondheidsraad niet uit te sluiten dat het effect heeft op de gezondheid. Over de gevolgen op dieren schrijft de raad dat het uitputting en uitsterfte tot gevolg heeft. Ook de oriëntatie van dieren wordt geschaad. Op dit punt, en ook dat van de overlast van misthoorns die op de molens geplaatst gaan worden, wordt naar mijn inzien in milieueffectrapportage te weinig ingegaan.</p>	<p>Dit betreft de mogelijke verlichting op windturbines op de gondel. Deze rode verlichting bestaat uit een beperkt aantal puntbronnen, die niet leiden tot een verlies aan duisternis (er is geen 'airglow' zoals die veelal bij kassen is te zien). Deze leiden niet tot desoriëntatie van dieren. In bijlage E3 bij het MER is daarnaast geconcludeerd dat de verlichting nauwelijks insecten, die voedsel voor vlermuizen vormen, zal aantrekken. Derhalve is er naar verwachting geen aantrekkingskracht op vlermuizen waardoor er geen verhoogd aanvaringsrisico optreedt.</p>

5	zh	Het open en rustige karakter van het IJsselmeer gebied wordt door de molens sterk aangetast. Door het plaatsten van molens van 196 meter hoog op de kusten en in het water aan de rand van het IJsselmeer, worden deze kernwaarden teniet gedaan. In de milieueffectrapportage wordt een zichtbaarheid van 40-46 kilometer van de molens aangehouden. Op het effect van deze zichtbaarheid, en dus horizon vervuiling van zo'n groot gebied wordt in de milieueffectrapportage ten onrechte niet ingegaan. De stichting voor Verantwoord Beheer van het IJsselmeer geeft in haar visie op het IJsselmeer gebied dan ook duidelijk aan dat ze een open IJsselmeer niet kan verenigen met windmolens. Net zoals de Waddenzee is uitgesloten als locatie voor windmolens zou het IJsselmeer dat ook moeten zijn, zeker voor windmolens van deze grote. De omvang van dit project is te groot voor de geplande locatie. Het is onverantwoord om zo'n groot gebied op te offeren. Ook binnen de politiek van de gemeente Noordoostpolder begint dit nu door te dringen.	Het MER (Algemeen Deel, §4.5.3 en §9.10) gaat in op de zichtbaarheid van de windmolens. De windmolens zoals deze aan de Noordermeerdijk buitendijks worden geplaatst zijn theoretisch tot 40 km afstand zichtbaar. Door onder andere kimduiking en weersomstandigheden is de zichttijd in de praktijk minder. In bijlage H.4 wordt in een viewshed aangegeven hoeveel windmolens zichtbaar zijn gedurende welk percentage van de tijd. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies dat het MER voldoende materiaal bevat om een goed beeld te geven van het aanzicht en de zichtbaarheid van het windpark
5	zi	Deltaplan Vervolgens wil ik nog opmerken dat ik in de milieueffect rapportage geen verwijzing zie naar het deltaplan. Op termijn wordt het waterpijl in het IJsselmeer verhoogd, het gevolg van deze verhoging op de molens, of de maatregelen die hiervoor genomen worden, staan niet in de milieueffectrapportage vermeld.	De windmolens zijn zodanig ver uit de dijk geplaatst, dat er voldoende ruimte is voor dijkverbreding. Bij het definitieve ontwerp van de fundaties en de windturbines wordt rekening gehouden met toekomstige peilstijgingen.
5	zj	Ook vind ik het ongepast dat de minister de geluidsnormen wil oprekken om het park mogelijk te maken. De regels zijn er toch om de burgers te beschermen, en niet om de aangepast te worden om projecten van deze omvang mogelijk te maken, regels zijn er om te worden nageleefd, en niet om te worden aangepast als ze even te lastig zijn.	De nieuwe normstelling op basis van Lden 47 is een beleidsneutrale omzetting van de huidige praktijk bij de reeds gerealiseerde windparken en biedt dan ook niet meer geluidsruijme aan de exploitant dan de praktijk in de originele situatie. Het beschermingsniveau voor burgers is daarmee gelijk gebleven met dien verstande dat bij het windpark onder de nieuwe normstelling bij de berekening van de geluidbelasting op de gevel van woningen rekening wordt gehouden met het effect van windschering. Dit effect zit namelijk in de database van het KNMI met de jaargemiddelde windsnelheid op verschillende ashogten van windturbines.

5	zk	<p>Cultuur Historische waarde: Op 30 juni 2007 werd Urk door de ministers Plasterk en Cramer, op grond van de Monumentenwet, aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Het Windpark Noordoostpolder zal door zijn omvang en ligging onmiskenbaar een enorme impact hebben op het beschermde dorpsgezicht van Urk (zie brief minister Plasterk over windpark). In het plangebied van de turbines komen drie bijzondere 'landschappen' samen. Ten eerste is dat het stille, natte hart van Nederland, het IJsselmeer. Tot nu toe is dat 's nachts ook het enige donkere gebied in Nederland, maar helaas komen bovenop de turbines knipperlichten, dus echt donker zal het nergens meer worden. Hiervoor is geen aandacht in MER, de effecten zijn niet duidelijk. Ten tweede rijst uit het IJsselmeer de keilembult op, ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Hierop ligt de oude, historische dorpskern van Urk met de vuurtoren als hoogste punt. Een zeer bijzonder beeldkenmerk dat zichtbaar is tot in de wijde omgeving. Ten derde grenst een deel van het oude eiland aan het laaggelegen, unieke, geometrische polderlandschap van de Noordoostpolder (Belvederegebied). De komst van extreem hoge en dominante turbines vernietigt dit in een lange geschiedenis ontstane landschapsspel. In de MER wordt dit spel, het samenkomen van drie unieke landschappen, buiten beschouwing gelaten. Aan Urk als landschap wordt vreemd genoeg geen aandacht geschonken, terwijl de turbines er dicht bij worden geplaatst. De unieke waarde van de historische kern van Urk, met beeldkenmerken als de vuurtoren en het Kerkje aan de Zee zijn totaal vergeten. Ook zijn er geen visualisaties gemaakt, die de relatie tussen die beeld kenmerken en de extreem hoge turbines duidelijk weergeven. In paragraaf 5.5 van het deel 'Westermeerdijk binnen' staat: "Gezien de afstand van het windpark tot Urk hoeft voor interferentie met het historisch aanzien van Urk niet gevreesd te worden. "Een losse bewering die kant noch wal raakt en niet valt te staven. Dat doet de MER dan ook niet. In het deel Zuidermeerdijk staat een vergelijkbare loze opmerking. Op 11 april 2009 ging de Tweede Kamer akkoord met een motie (Zijlstra), die oproep om het dorpsgezicht van Urk te sparen en de turbines niet in de buurt van Urk te bouwen. Deze motie is niet verwerkt in</p>	<p>De commissie m.e.r. bevestigt in haar advies dat het MER voldoende materiaal bevat om een goed beeld te geven van het aanzicht en zichtbaarheid van het windpark. Voorts geldt dat het IJsselmeer niet "donker" is in die zin dat lichtbronnen als de vuurtoren van Urk, straatverlichting, sluizen en de Houtribdijk ook nu zichtbaar zijn vanaf het IJsselmeer. De lichtpunten op de windturbine voegen daar slechts in beperkte mate lichtbronnen aan toe. Niettemin is de plaatsing van windturbines nabij het beschermde Dorpsgezicht van Urk landschappelijk van betekenis is. Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen het belang van het beschermde dorpsgezicht enerzijds en het belang dat gediend is met het verantwoord winnen van energie op deze plek. De afstand van de turbines ten opzichte van Urk is, de belangen afwegend, verantwoord. Het beschermd dorpsgezicht richt zich op het behoud van het uiterlijk aanzien van de bebouwing binnen het gebied dat de status van Beschermd dorpsgezicht is toegekend. De windturbines liggen buiten de contour van dit beschermde gebied. Door middel van visualisaties is in het MER zichtbaar gemaakt wat de windturbines betekenen voor het aanzicht van Urk (de zichtrelaties van en naar het beschermde gebied). Tevens zijn in het MER viewsheds opgesteld die aangeven vanaf welke locaties de vuurtoren van Urk niet meer zichtbaar is en op welke locaties in Urk de windturbines zichtbaar zullen zijn. Op deze wijze is de visuele invloed op Urk in beeld gebracht. De plaatsing van turbines nabij het beschermd dorpsgezicht van Urk en het Woudagemaal als UNESCO erfgoed is landschappelijk van betekenis. Het aangezicht wordt door de plaatsing beïnvloed. De plaatsing van de turbines ten opzichte van Urk en het Woudagemaal is gebaseerd op een afweging tussen - enerzijds - het belang van het op verantwoorde wijze winnen van energie op deze plek en - anderzijds - het aangezicht alsmede de (cultuurhistorische en historisch-ruimtelijke) waarden. Bij deze afweging is specifiek rekening gehouden met de kenmerkende cultuurhistorische waarden die ten grondslag hebben gelegen aan het besluit om aan Urk de status van beschermd dorpsgezicht toe te kennen. In de motivering van de aanwijzing is hieromtrent het volgende vermeld: "In het beschermde</p>
---	----	--	--

	<p>de MER. De turbines worden tot op 750 meter (Zuidermeerdijk) en 1600 meter (Westerveermeerdijk) van Urk geplaatst. Dat minister Plasterk zijn collega's van EZ en VROM heeft gevraagd bijzonder alert te zijn op de gevolgen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, ook buiten het directe begrenzingsgebied van het beschermde dorpsgezicht, en die ten volle mee te wegen (brief Plasterk aan B&W van Urk d.d. 7 april 2009) heeft bij de opstelling van de MER geen enkele rol gespeeld. De cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het beschermde dorpsgezicht van Urk wordt in paragraaf 5.6 van het Algemeen Deel en in de delen Westerveermeerdijk en Zuidermeerdijk met enkele korte zinsneden afgedaan, omdat de bescherming zich zou beperken tot het dorp Urk en niet tot de omgeving. Strikt genomen geldt de Monumentenwet alleen de monumenten zelf, en voor beschermd dorpsgezicht geldt het begrenzingsgebied, maar jurisprudentie toont aan dat ook de omgeving van invloed is op monumenten. De rechter kan op basis van de Monumentenwet bouwvergunningen verbieden voor bouwwerken die impact hebben op een monument. In de MER ontbreekt een onderzoek naar de impact van de turbines op het beschermde dorpsgezicht van Urk. In de MER (blz. 24, Algemeen deel) is te lezen dat men niet kiest voor plaatsing van turbines naast beschermd natuurgebied, omdat rechtspraak (o.m. uitspraak Raad van State inzake Emmapolder) heeft aangetoond dat dat kan leiden tot aantasting van beschermd gebied. Deze redenering zou ook moeten worden gevolgd ten aanzien van beschermd dorpsgezicht. Er is geen aandacht voor de hoogte van de turbines en de effecten daarvan. Met bijna 200 meter worden de turbines de hoogste bouwwerken van Nederland. Tot in de verre omgeving zullen ze domineren. De effecten van deze hoogte zijn niet goed onderzocht. Omstandig wordt in de MER uitgelegd wat de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Noordoostpolder is (beleidsmatig beschermd door Nota Belvedere, Omgevingsplan Flevoland en Kwaliteitskaart Noordoostpolder-Urk). Men stelt dat windturbines invloed hebben op de relatie tussen lijnen en landschappelijke structuren en de ruimtelijke kwaliteit (paragraaf 5.6.2). Hoe de negatieve invloed van de turbines (hoge verticale lijnen) op de horizontale landschapslijnen zou</p>	<p>gebied is de oorsprong van Urk als Zuiderzee-eiland het meest herkenbaar. De stedenbouwkundige structuur vormt in samenhang met de hoogteverschillen en de contour van het eiland (kustlijn) de ruimtelijke uitdrukking van de invloed van de Zuiderzee. De ontwikkeling van een boerendorp naar een vissersdorp is herkenbaar in de bebouwingskarakteristiek en de fijnmazige structuur. Monumentale gebouwen benadrukken de historische betekenis van het gehele dorp. De cultuurhistorische waarde van het beschermde dorpsgezicht Urk wordt ontleend aan de samenhang tussen de geologische kenmerken en de cultuurhistorische, historisch-ruimtelijke en architectuurhistorische waarden." Als ruimtelijke hoofdkenmerken worden specifiek genoemd: het voormalige eiland, aangegeven door de ingepolderde kustlijn en palenscherm; hoogteverschil van negen meter door keileemheuvel, dat het stratenpatroon heeft bepaald; bebouwingsstructuur met karakteristieke deelgebieden, die historische groei van Urk weerspiegelt; bebouwingskarakteristiek; stedenbouwkundige betekenis van enkele (semi-)openbare historische gebouwen. De plaatsing van de windturbines heeft geen invloed op de waarden hoogteverschil, de bebouwingsstructuur en -karakteristiek. De (ingepolderde) kustlijn van Urk wordt niet aangetast. Door de plaatsing van de windturbines langs de kustlijn wordt deze eerder geaccentueerd. Mogelijkerwijs heeft het initiatief wel gevolgen voor de stedenbouwkundige betekenis van m.n. de vuurtoren van Urk. Door de omvang van de windturbines in relatie tot de vuurtoren, kan laatstgenoemde als kenmerkend beeldbepalend element wellicht wegvallen ten opzichte van de windturbines. Daarom heeft de Minister besloten om 7 windturbines nabij Urk te schrappen. Op deze manier wordt recht gedaan aan de bijzondere cultuurhistorische status van Urk (Aanwijzing beschermd dorpsgezicht, Staatscourant 2 juli 2007, nummer 124, pagina 16, alsmede het "Aanwijzingsvoorstel voor de bescherming van Urk als beschermd gezicht in de zin van de Monumentenwet 1988", Het Oversticht / van Bommel Architectuur en stedenbouw). De deugdelijkheid van de visualisaties is gecontroleerd door de TU Delft. In de Aanvulling MER heeft de initiatiefnemer specifiek voor de effecten op Urk</p>
--	--	---

	<p>moeten worden beperkt, wordt niet duidelijk. Slechts wordt gesteld dat de initiatiefnemers van het windpark 'op creatieve wijze' inhoud willen geven aan 'behoud door ontwikkeling', zoals Belvedere vereist. Dit is onacceptabel. Een grote onderlinge afstand tussen de molens heeft volgens de MER de voorkeur want dat heeft de minste invloed op de openheid van het polderlandschap (paragraaf 4.5.2). Ook dit is een niet onderbouwde suggestie. Het is ook erg afhankelijk vanaf welk punt je naar het park kijkt. De MER erkent dat het om een veronderstelling gaat, waarover de meningen kunnen verschillen. Men lijkt zelf al te twijfelen, want, zo staat er, "als de windturbines dicht bij elkaar staan hebben ze meer een begrenzend effect in de beleving" (Korte Samenvatting blz. 12). Dit betekent dat het dan echt een hek lijkt waar je achter woont. Vanaf Urk gezien is die onderlinge afstand van geen enkele invloed, de turbines vormen dan sowieso een hekwerk. Onafhankelijk onderzoek is nodig. Ook andere uitspraken worden niet onderbouwd, zoals de stelling dat het verschil in hoogte tussen de diverse typen molens nauwelijks waar te nemen is en de stelling dat grotere molens doordat ze langzamer draaien visueel een rustiger beeld geven. Voor zo'n stelling ontbreken onderzoeksgegevens en voor zover die er al zijn, zijn ze aanvechtbaar omdat een park van deze omvang en dit type enorme molens nog nergens bestaat. De MER geeft het zelf al aan in paragraaf 7.2.4 (deel Westerveerdijk binnen): "gelet op de schaal van de te hanteren windturbines kan geen sprake meer zijn van het inpassen van de windturbines in het landschap". Men wordt echter wel geacht deze zgn. mitigerende maatregel uit te voeren. de Monumentenwet bouwvergunningen verbieden voor bouwwerken die impact hebben op een monument. In de MER ontbreekt een onderzoek naar de impact van de turbines op het beschermd dorpsgezicht van Urk. In de MER (blz. 24, Algemeen deel) is te lezen dat men niet kiest voor plaatsing van turbines naast beschermd natuurgebied, omdat rechtspraak (o.m. uitspraak Raad van State inzake Emmapolder) heeft aangetoond dat dat kan leiden tot aantasting van beschermd gebied. Deze redenering zou ook moeten worden gevolgd ten aanzien van beschermd dorpsgezicht. Er is geen aandacht voor de hoogte van de turbines en de effecten daarvan. Met bijna 200 meter worden de turbines de hoogste bouwwerken van Nederland. Tot in de verre omgeving zullen ze domineren. De effecten van deze hoogte zijn niet goed onderzocht. Omstandig wordt in de MER uitgelegd wat de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Noordoostpolder is (beleidsmatig beschermd door Nota Belvedere, Omgevingsplan Flevoland en Kwaliteitskaart Noordoostpolder-Urk). Men stelt dat windturbines invloed hebben op de relatie tussen lijnen en landschappelijke structuren en de ruimtelijke kwaliteit (paragraaf 5.6.2). Hoe de negatieve invloed van de</p>	<p>en Woudagemaal van verschillende standpunten visualisaties bij elkaar geplaatst op groter formaat. Bij deze visualisaties is daar waar relevant uitgegaan van de maximale variant met turbines met ashoogten van respectievelijk 135 en 115 meter. De Commissie m.e.r bevestigt in haar advies de bevindingen in het MER op dit punt. Zij concludeert dat de beschrijvingen, visualisaties met foto's de viewsheds en de beoordeling van de visuele invloed in zowel MER als de aanvulling goed beeld geven van aangezicht en de zichtbaarheid van het windpark. Voorts geldt dat het IJsselmeer niet "donker" is in die zin dat lichtbronnen als de vuurtoren van Urk, straatverlichting, sluizen en de Houtribdijk ook nu zichtbaar zijn vanaf het IJsselmeer. De lichtpunten op de windturbine voegen daar slechts in beperkte mate lichtbronnen aan toe.</p>
--	--	---

	<p>turbines (hoge verticale lijnen) Op de horizontale landschapslijnen zou moeten worden beperkt, wordt niet duidelijk. Slechts wordt gesteld dat de initiatiefnemers van het windpark 'op creatieve wijze' inhoud willen geven aan 'behoud door ontwikkeling', zoals Belvedere vereist. Dit is onacceptabel. Een grote onderlinge afstand tussen de molens heeft volgens de MER de voorkeur want dat heeft de minste invloed op de openheid van het polderlandschap (paragraaf 4.5.2). Ook dit is een niet onderbouwde suggestie. Het is ook erg afhankelijk vanaf welk punt je naar het park kijkt. De MER erkent dat het om een veronderstelling gaat, waarover de meningen kunnen verschillen. Men lijkt zelf al te twijfelen, want, zo staat er, "als de windturbines dichter bij elkaar staan hebben ze meer een begrenzend effect in de beleving" (Korte Samenvatting blz. 12). Dit betekent dat het dan echt een hek lijkt waar je achter woont. Vanaf Urk gezien is die onderlinge afstand van geen enkele invloed, de turbines vormen dan sowieso een hekkwerk. Onafhankelijk onderzoek is nodig. Ook andere uitspraken worden niet onderbouwd, zoals de stelling dat het verschil in hoogte tussen de diverse typen molens nauwelijks waar te nemen is en de stelling dat grotere molens doordat ze langzamer draaien visueel een rustiger beeld geven. Voor zo'n stelling ontbreken onderzoeksgegevens en voor zover die er al zijn, zijn ze aanvechtbaar omdat een park van deze omvang en dit type enorme molens nog nergens bestaat. De MER geeft het zelf al aan in paragraaf 7.2.4 (deel Westermeerdijk binnen): "gelet op de schaal van de te hanteren windturbines kan geen sprake meer zijn van het inpassen van de windturbines in het landschap". Men wordt echter wel geacht deze zgn. mitigerende maatregel uit te voeren.</p> <p>afstand van geen enkele invloed, de turbines vormen dan sowieso een hekkwerk. Onafhankelijk onderzoek is nodig. Ook andere uitspraken worden niet onderbouwd, zoals de stelling dat het verschil in hoogte tussen de diverse typen molens nauwelijks waar te nemen is en de stelling dat grotere molens doordat ze langzamer draaien visueel een rustiger beeld geven. Voor zo'n stelling ontbreken onderzoeksgegevens en voor zover die er al zijn, zijn ze aanvechtbaar omdat een park van deze omvang en dit type enorme molens nog nergens bestaat. De MER geeft het zelf al aan in paragraaf 7.2.4 (deel Westermeerdijk binnen): "gelet op de schaal van de te hanteren windturbines kan geen sprake meer zijn van het inpassen van de windturbines in het landschap". Men wordt echter wel geacht deze zgn. mitigerende maatregel uit te voeren.</p>	
--	--	--

5	zl	De visualisaties deugen niet. Het initiatiefnemers van windpark Noordoostpolder hebben de politiek weten te overtuigen met behulp van visualisaties die niet deugen. 1. Het landschap is gefotografeerd met een groothoeklens, die een sterk verkleinend effect heeft ten opzichte van de fysieke waarneming vanaf hetzelfde gezichtspunt. 2. Als lichtsterkte is gekozen voor de gemiddelde lichtsterkte gedurende het hele jaar. Zomer en winter, maar ook dag en nacht. Resultaat is een vaag, omfloerst beeld van de turbines, zonder duidelijke contouren, dat in geen verhouding staat tot de werkelijke fysieke waarneming van mensen. 3. Een rapport van de Technische Universiteit Delft moet de schijn opwekken dat de visualisaties betrouwbaar zijn. Echter, dit onderzoek is louter gericht geweest op de afmetingen van de turbines ten opzichte van de gebruikte foto's. Al met al geven de visualisaties een verre van waarachtig beeld. De meeste mensen zijn sterk visueel ingesteld en dergelijke visualisaties hebben dan ook een enorme invloed op de kijker. Politici zijn hierdoor in een verkeerde richting gestuurd.	De deugdelijkheid van de visualisaties is gecontroleerd door de TU Delft. In de Aanvulling MER heeft de initiatiefnemer specifiek voor de effecten op Urk van verschillende standpunten visualisaties bij elkaar geplaatst op groter formaat. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies de bevindingen in het MER op dit punt.
5	zm	De viewsheds die de zichtbaarheid van de turbines vanuit het omliggende landschap moeten weergeven, zijn geprojecteerd op een vrijwel onzichtbare kaart. Hierdoor is niet te zien dat juist vanuit het historisch en gevoelsmatig belangrijkste deel van Urk, het deel nabij het IJsselmeer, het gezicht op de turbines 100 % is.	In bijlage H4 is ook een viewshed opgenomen vanuit de vuurtoren Urk waarop te zien is hoeveel windmolens van daaruit te zien zijn en de belemmeringen die deze molens geven op het uitzicht over het IJsselmeer. Deze viewsheds zijn ook opgenomen in de Aanvulling MER.
5	zn	Geluidsoverlast. Als omwonende maak ik me ernstig zorgen over de geluidsoverlast die het Windpark Noordoostpolder mogelijk tot gevolg zal hebben. In de Startnotitie Noordermeerdijk Binnen staat in hoofdstuk 5: Verkenning van milieueffecten: "Het merendeel van het buitengebied van de Noordoostpolder wordt gekenmerkt door relatieve stilte. Het beleid met betrekking tot geluidshinder is met name gericht op het voorkomen van geluidshinder, door geluidshinder vroegtijdig te betrekken bij nieuwe ontwikkelingen". Navraag bij Gemeente Noordoostpolder leert dat de geldende norm voor geluidsbelasting op onze woningen 32 DB was. Een norm die kon worden gecontroleerd en waarop zou worden gehandhaafd, zo werd ons gezegd. Nu blijkt dat die geldende norm een niet te nemen hindernis was voor de molenbouwers, want hun turbines produceren tien keer zoveel geluid als in deze norm was toegestaan.	Zie de beantwoording van 5zj. De 47 dB-norm op basis van Lden is goed handhaafbaar. In de Circulaire "Beoordeling geluidshinder windturbines" is aangegeven op welke wijze het bevoegd gezag kan beoordelen of een windturbine(park) voldoet aan de specificatie waarop vergunning is verkregen. Zo nodig kan er dan direct handhaving plaatsvinden. In het bij de Circulaire gevoegde reken- en meetvoorschrift wordt dit toegelicht.

5	zo	<p>In de startnotities van 11 maart 2004 stond een planning die aangaf dat in september 2004 de MER gepubliceerd zou worden. Het heeft 5 jaar langer geduurd voordat dit mogelijk werd. Pas nadat Minister Cramer de initiatiefnemers begin oktober dit jaar te hulp schoot door (te proberen) een AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) door de Kamer aangenomen te krijgen. In deze AmvB besluit de Minister om in het hele land de geluidsnormen alleen voor windturbines te verhogen naar 47Lden. Een maat die meer dan 10 keer meer lawaai toestaat dan nu nog het geval is (en niet is te controleren en waarop dus niet (meer) kan worden gehandhaafd). Hiermee wordt ik als omwonende uitgeleverd aan onbeperkte geluidsoverlast van windmolens. Het is volstrekt duidelijk dat de molenbouwers in de Noordoostpolder hierop hebben gewacht, want vrijwel op hetzelfde moment dat de Minister deze Maatregel publiceerde werd hun MER openbaar, met daarin een geluids-paragraaf die aangaf dat de parken precies die 47 Lden zullen gaan produceren. Dit terwijl er nergens in het MER een regel staat over de milieueffecten die deze verhoging van de geluidsnorm zal veroorzaken.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zj en 5zn. Wat betreft de constatering over de lange tijd die nodig was om het MER te voltooien, zij opgemerkt dat dit niet aan de toetsen geluidsnormen heeft gelegen, maar met name aan de tijd die nodig was om goed vogelonderzoek te doen op het IJsselmeer.</p>
5	zp	<p>De duidelijke opdracht die in de Richtlijnen wordt gegeven om alternatieven aan te geven voor de plannen wordt in de MER ook niet uitgevoerd. De enige keus die wordt aangeboden is tussen meer kleinere of minder grote turbines, die in beide gevallen bijna evenveel geluidsoverlast veroorzaken. Hier is dus ook geen sprake van een alternatief.</p>	<p>In §9.4 worden de alternatieven die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen voor de verschillende molenvarianten beschreven. De opwekkingscapaciteit van ongeveer 450 MW is hierbij uitgangspunt geweest. Typen molens die op het voorziene oppervlak niet een vergelijkbare capaciteit kunnen realiseren zijn derhalve niet opgenomen. Uit de vergelijking van de alternatieven in het MER blijkt dat er slechts een beperkt verschil in geluidsemisies tussen de varianten aan te wijzen is. De oorzaak hiervan is gelegen in het gegeven dat de onderlinge afstand tussen de turbines met een kleiner geïnstalleerd vermogen kleiner kan zijn (door een kleinere rotordiameter) waardoor meer turbines kunnen worden geplaatst.</p>
5	zq	<p>Ook zou ik willen dat meer aandacht geschonken wordt aan het rapport van ir. Frits van den Berg, Natuurkundewinkel Rijksuniversiteit Groningen, februari 2002 Ik vind dat de uitkomsten van het "Hoge molens vangen veel wind" van de Rijksuniversiteit Groningen waaruit blijkt dat tot op 2 kilometer van een grote windmolen overlast kan ontstaan onvoldoende in de MER rapportage naar voren komt.</p>	<p>Het onderzoek van de heer Van den Berg heeft betrekking op windschering. In het Algemeen Deel van het MER is in §4.8 aangegeven dat wordt uitgegaan van de nieuwe Lden-maat. Voordeel van de nieuwe rekenmethode die bij de nieuwe norm wordt toegepast is dat deze beter rekening houdt met het zogenaamde effect van windschering. Windschering is het effect dat in de nachtperiode, als de windsnelheid op maaiveld laag is en er dus weinig achtergrondgeluid is van de wind, op grote hoogte de wind nog wel hard kan waaien (op hoogte, 80 tot 100 meter, waait de wind veel constanter). Omdat het MER en de aanvragen dus uitgaan van de Lden-maat, is in het MER en de vergunningaanvragen dus rekening gehouden met het door de heer F. van den Berg bepaalde effect van windschering.</p>

5	zr	<p>Het hier hoger gememoreerde wetenschappelijk onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen staat niet op zichzelf. Uit divers wetenschappelijk onderzoek uit andere landen blijken eveneens de negatieve effecten. Uit Amerikaans onderzoek blijkt onder meer het Wind Turbine Syndrome, waarbij de volgende symptomen tot twee a drie kilometer van hoge windmolens kunnen optreden: slaapproblemen, migraine, duizeligheid, misselijkheid, evenwichtsproblemen, uitputting, ongerustheid, boosheid, irritatie, depressie, concentratie- en leerproblemen, Tinnitus (piepend geluid in de oren). Uit uitgebreid wetenschappelijk Brits onderzoek blijken vergelijkbare negatieve, ronduit schokkende effecten op de gezondheid. De Nederlandse nationale gezondheidsraad pleit naar aanleiding van de negatieve effecten van onder meer windturbines, voor diverse beschermingsmaatregelen, onder meer ten bate van de diverse risicogroepen, zoals mogelijke hartpatiënten, zwangere vrouwen etcetera. Windmolens vormen mogelijk een gevaar voor de gezondheid. Het geluid en de trilling zorgen onder meer voor een groei in hartziekten, migraine, paniekaanvallen en andere gezondheidsproblemen, volgens een Amerikaans arts. De Amerikaanse arts Nina Pierpont uit New York heeft volgens de Britse krant The Independent het windturbine syndroom (WTS) ontdekt. Meer dan vijf jaar lang heeft ze de symptomen bestudeerd van mensen die in de buurt van een windmolen wonen in de Verenigde Staten, Groot-Brittannie, Italië, Ierland en Canada. Het lage gebrom van de windmolen is de oorzaak van de symptomen; daar zijn onze oren te gevoelig voor, zo concludeert Pierpont in haar onderzoek. Problemen die daardoor ontstaan variëren van rillingen, nervositeit, angst, vlucht drang, een drukkend gevoel op de borst, nachtmerries en andere lasten. Hoewel ze stelt dat niet iedereen in de buurt van een windmolen gevaar loopt, is er volgens de arts sprake van een nieuw gezondheidsrisico. Ze vindt dat windmolens voortaan op minstens twee kilometer afstand van woonhuizen geplaatst moeten worden. De windindustrie ontkent de gevaren van windmolens. Dit onderzoek is in de MER onderbelicht en verdient meer aandacht.</p>	<p>Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de gezondheidseffecten van windturbines. De resultaten van deze onderzoeken vertonen op onderdelen verschillen. De onderzoeken van Pierpont hebben plaatsgevonden bij een beperkte groep van 38 personen. Bovendien bestond deze groep enkel uit personen die reeds klachten hadden. Deze groep is te klein om algemeen geldende conclusies te kunnen trekken. Voorts geldt dat in het MER de gezondheidsgevolgen worden beschreven voor zover deze milieueffecten betreffen. In het MER worden de hinderaspecten beschreven, zoals bijvoorbeeld slagschaduw, geluid en externe veiligheid. De normen in Nederland zijn er op gericht zoveel mogelijk hinder te voorkomen. Dit impliceert dat eveneens gezondheidseffecten worden voorkomen aangezien gezondheidseffecten bij hogere belastingniveaus optreden dan waarbij hinder wordt ervaren. In de nieuwe circulaire voor windturbinegeluid is de Lden-systematiek gehanteerd omdat deze systematiek - specifiek ontwikkeld is voor windturbinegeluid en het beste geluid- en gezondheidseffecten kan voorspellen. Daarbij is specifiek voor de nachtperiode een Lnicht vastgesteld.</p>
---	----	---	---

5	zs	<p>Huizenprijzen. Na komst van het windmolenpark zullen we tegen enorme windmolens moeten aankijken. Wij ervaren dit als een verstoring van ons woon- en leefgenot en vragen om met onze bezwaren rekening te houden zodat deze molens zo ver mogelijke uit het zicht van Urk worden geplaatst. Daling waarde onroerend goed. De afgelopen jaren heeft de Raad van State in een relatief korte periode planken vol met jurisprudentie gecreëerd over de vermindering van huizenprijzen na komst van windmolens. Deze daling kan zelfs tot 50% zijn. In ons dorp met ruim 18.000 inwoners verdeeld over 5000 huishoudens, zou dit rampzalige gevolgen kunnen hebben. Urk zou verder geïsoleerd worden met geen mogelijkheid tot interactie met de naburige gemeente waar de daling in huizenprijzen niet optreedt. In combinatie met de sanering van de IJsselmeervloot en afname van toerisme, zou dit de nekslag voor het eens zo floriserende Urk zijn. Afgezien van het feit dat ons woongenot wordt verstoord, zijn wij ook bang dat de waarde van onze woning aanzienlijk zal dalen. Een van de charmes van een woning in in het oude dorp is dat het zo dicht bij het IJsselmeer staat. Als het uitzicht wordt verpest zal de waarde van de woning dientengevolge dalen. Jurisprudentie heeft aangetoond dat plaatsing van windmolens de waarde van huizen in de omgeving doet dalen. Windturbines maken woningen in de buurt minder aantrekkelijk, voor bewoners zowel als voor kopers. Wat de onafhankelijke bureaus hierover ook beweren, de praktijk leert anders; huizen staan veel langer te koop dan voorheen, en brengen ook minder op. Op grond van de hierboven door mij aangedragen kritiek verzoek ik u het MER aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.</p>	<p>In het kader van de m.e.r. wordt geen inventarisatie gemaakt van de invloed op de huizenprijzen als gevolg van het initiatief. Dit is geen milieueffect dat in het MER inzichtelijk gemaakt dient te worden. Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding op aanvraag toegekend voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van degene die schade lijdt behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. Bovendien heeft de rechtbank in Middelburg in hoger beroep bepaald (Awb 08/594, LJN: BM0736) dat de mate waarin de eigenaar de aanwezigheid van windturbines als een aantasting van zijn woongenot ervaart, niet als maatstaf geldt voor bepaling van de waarde.</p>
---	----	---	--

5	zt	<p>Lichtvervuiling: Lichtvervuiling is in toenemende mate een probleem in Nederland. Het overvloedig verlichten van allerhande plaatsen veroorzaakt ecologische schade. Nachtverlichting, zoals verlichting van snelwegen en straten, gebouwen, objecten en assimilatieverlichting in de glastuinbouw, kan het biologische dag- en nachtritme van mensen en dieren verstoren. Planten worden beïnvloed in hun groeiwijze. Ook astronomische waarnemingen worden erdoor bemoeilijkt. De Nederlandse nacht wordt elk jaar drie tot vijf procent lichter. Echte duisternis is bijna niet meer te vinden in Nederland. Lichtvervuiling ontnemt bijna de helft van de Nederlanders het zicht op de sterrenhemel en nachtdieren raken in de war van de lichte nachten. Nederland is inmiddels een van de meest verlichte landen ter wereld. Het IJsselmeer is het donkere hart van Nederland. Nergens vindt men in Nederland zo'n groots, open, donker en stil landschap, zonder storende elementen. Als het windmolenpark af is, worden 's nachts de knipperende lichten op de toppen het meest in het oog vallende element, te zien op 50 km afstand, oftewel rondom het IJsselmeer. Na ingebruikstelling van het Windpark zullen omwonenden en waterrecreanten niet langer de sterrenhemel kunnen zien. De heldere hemels waar het IJsselmeer om bekend staat zullen tot het verleden behoren. Mogelijk wordt hun bioritme van omwonenden verstoord door de aanwezigheid van knipperlichten bovenop 93 windturbines. Nachtdieren zullen in de war raken. Met name vleermuizen zullen gedesoriënteerd raken. Verschillende waarnemingen en anekdotisch bewijs suggereren dat licht een belangrijke verstoringsbron kan zijn langs bestaande vliegroutes. Verlichting die wordt geplaatst nabij vliegroutes kan de connectiviteit van een netwerk aantasten. Deze versturende effecten traden al op bij lage waarden van lichtintensiteit die slechts iets boven natuurlijke waarden van lichtintensiteit 's nachts lagen. Dit suggereert dat meervleermuizen erg gevoelig zijn voor verhoogde waarden van lichtintensiteit (Bron: Dries P.J. Kuijper, Jasper Schut, Diederik van Dullemen, Hanne Toorman, Noreen Goossens, Janne Ouwehand & Herman J.G.A. Limpens, 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (<i>Myotis dasycneme</i>), gepubliceerd in <i>Lutra</i> 51 (1).) Desondanks noemt de MER geen gegevens over de mate van lichtvervuiling die het windpark zal opleveren.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5r. In het MER zijn de effecten van verlichting op vleermuizen onderzocht, zie bijlage E3 van het MER.</p>
---	----	---	--

5	zu	<p>Aardkundige waarden: Speciale aandacht vraag ik voor de aardkundige waarden (Algemeen Deel paragraaf 5.6.4). Het MER neemt het IJsselmeer niet mee, omdat dit niet is aangewezen als aardkundig waardevol gebied. Het is echter bij alle geologen bekend, en het zou dus ook bij de opstellers van het MER bekend moeten zijn, dat buitendijks een grote voortzetting ligt van het (wel genoemde) geologisch reservaat P. van der Lijn. Dit reservaat is van zeer grote, internationale waarde. De buitendijkse voortzetting, de Vormt genoemd, is al sinds de Middeleeuwen bij de scheepvaart berucht als steenrif door de enorme eindmorene-keien die hier liggen.</p>	<p>De Vormt ligt ten zuiden van het windmolenopstelling Westermeerdijk buitendijks. Doordat er geen windmolens geplaatst worden op de Vormt, zal dit geen effecten hebben op de aardkundige waarden.</p>
---	----	---	--

5	zv	<p>Onrechtmatig subsidieverstrekking. Op 17 november 2009 stelde de overheid een ongeëvenaarde subsidie voor Windpark Noordoostpolder vast. In totaal wordt een subsidiebedrag van maximaal 880 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de looptijd van 15 jaar. Daarnaast wordt een investeringssubsidie vanwege het "innovatieve" karakter van het park beschikbaar gesteld van 104 miljoen euro en maximaal 116 miljoen euro. Dit betekent dat voor elke van de geplande 93 turbines ruim 1 miljoen euro per stuk wordt toegewezen. Ik acht dit bedrag disproportioneel en ben zeer verontrust dat ik als belastingbetaler in een dergelijke mate moet bijdragen aan een windpark dat ik als een grote aantasting van mijn leefmilieu beschouw. Het geld is afkomstig uit de regeling Stimulering Duurzame Energieproductie 2009, bedoeld voor 'iedereen die duurzame elektriciteit of gas gaat produceren'. 'Duurzame energie is energie opgewekt uit natuurlijke bronnen als wind, zon en hout. De SDE-regeling stimuleert in 2009 fotovoltaïsche zonnepanelen, windmolens op land, waterkrachtinstallaties, afvalverbrandingsinstallaties, riool en afvalwaterzuiveringsinstallaties, winning van stortgas en verbranding, vergisting en vergassing van vaste of vloeibare biomassa', aldus informatieve op de SDE website. Door een disproportioneel aandeel van de subsidie aan te wenden voor Wind op Land wordt de subsidieregeling mijns inziens misbruikt. Andere vormen van duurzame energieopwekking krijgen nauwelijks de kans om zich te ontwikkelen (zie punt 2). Minister Maria van der Hoeven van Economische Zaken gaat de regeling zelfs voor dit doel aanpassen. In een brief aan de Tweede Kamer gedateerd 17 november 2009 schrijft zij: ' Gezien de stand van zaken en de inhoud van de uitgebrachte adviezen heb ik het voornemen om in december van dit jaar een aanwijzingsregeling op grond van het Besluit SDE te publiceren voor grootschalige windprojecten op land met daarin twee categorieën: 1. Windmolens op land met een vermogen groter dan of gelijk aan 6 MW. Hiervoor gaat gelden een basisbedrag van € 0,096 per kWh voor maximaal 3.095 vollasturen per jaar gedurende 15 jaar. 2. Windmolens near shore in gemeentelijk ingedeelde wateren, met een vermogen groter dan of gelijk aan 3 MW, maar kleiner dan of gelijk aan 5 MW. Hiervoor gaat gelden een basisbedrag van € 0,121 per kWh voor maximaal 3.118 vollasturen per jaar gedurende 15 jaar. ' Het project wordt geschaard onder de noemer "Wind op land". Dit is echter onjuist; zo'n 70% van de turbines worden in het water, in het beschermde IJsselmeer geplaatst. Deze turbines omschrijft de Minister als 'windmolens near shore'. De keuze voor turbines op het water maakt de aanleg van het park onnodig kostbaar: de plaatsing van turbines in het water is veel duurder dan die van landturbines. Ik beschouw dit als oneigenlijk gebruik van de SDE regeling en van mijn belastinggeld.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 3b. Voor de totstandkoming van dit windpark is voorts een subsidie ter beschikking gesteld, waarmee de zogeheten onrendabele top van de elektriciteitsproductie van dit windpark wordt gecompenseerd. Met de SDE vult het Rijk de elektriciteitsopbrengsten voor de initiatiefnemer aan tot het basisbedrag dat nodig is om de investering terug te kunnen verdienen voor een periode van 15 jaar.</p>
---	----	--	--

5	zw	<p>Onvoldoende aandacht voor andere vormen van duurzame energieopwekking. In de wetenschap is de rendabiliteit van windenergie overstreden. Toch blijft de overheid halsstarrig vasthouden aan een plan dat slechts 0,1% bijdraagt aan onze totale nationale energiebehoefte. Dit terwijl er vele rendabelere vormen van duurzame energie beschikbaar zijn. Ook de locatie van Windpark Noordoostpolder (Noordoostpolder en Urk) is zeer geschikt voor talloze vormen van duurzame energieproductie die voor geen of minder maatschappelijke onrust zorgen. Ik verzoek u aanvullend onderzoek te verrichten naar alternatieve vormen van duurzame energieproductie alvorens tot de bouw van een windpark over te gaan. Ik noem de volgende vormen van energieopwekking: 1. Getijdenenergie: Getijdenenergie is energie die wordt gewonnen door gebruik te maken van het verschil in waterhoogte tussen eb en vloed. Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van golfslag energie, dit is een andere technologie. Op plaatsen waar er voldoende hoogte verschil is bij eb en vloed is het mogelijk om bij hoog water het niveau achter een dam te verlagen en dit bij laag water via turbines gekoppeld aan generators terug te laten lopen. Er zijn diverse opstellingen getest met getijdenenergie. Daar wordt geen water achter een dam opgeslagen maar er wordt gebruik gemaakt van de aanwezige stroming. Er zijn ook turbines die de plaatselijke stroming verhogen door middel van venturi-buizen waarmee ook het vermogen wordt verhoogd. De limitering waarmee het vermogen kan worden vergroot vindt zijn beperking in de constructie. Recente technologische ontwikkelingen hebben deze constructieve nadelen niet zodat hiermee elektriciteit kan worden geproduceerd met een groot vermogen tegen relatief lage investeringskosten. Eventuele locatie: de Deltawerken in Zeeland, Waddenzee, Noordzee 2. Blauwe Energie: De ontmoeting van zout en zoet water levert stroom op als het langs een speciaal membraam wordt gevoerd. iedere m³ zoet water die per seconde de zee in stroomt, levert 1 MW vermogen op. In ons land stroomt er elke seconde 3300 m³ zoet water in de zoute zee. 3300 m³ is gelijk aan 3300 MW dit staat gelijk aan circa zes traditionele kolencentrales. Eventuele locatie: de Afsluitdijk 3. Zonne energie: In Nederland schijnt de zon voldoende om zonneboilers en zonnepanelen te laten werken. Zonne energie is oneindig beschikbaar en de ontwikkeling van zonnepanelen is in een stadium dat deze in vele vormen en toepassingen beschikbaar zijn. Eventuele locatie: Dijken, daken van gebouwen, woonhuizen van Urk, Noordoostpolder en elders. 4. Aardwarmte: Aardwarmte is zogeheten thermische energie: energie in de vorm van warmte. Het zit in de buitenste laag van de aardkorst (tot zes kilometer diep). In Nederland wordt gebruik gemaakt van zonnearwarmte die de aarde tot 100 meter diep heeft opgewarmd. Met een bodemwarmtewisselaar en een warmtepomp is deze warmte bruikbaar voor</p>	<p>Gezien het grote aantal zienswijzen met als basis de vraag (tweeledig): waarom windenergie en waarom op de gekozen locatie, is een aanvulling op de locatieonderbouwning gedaan. Daarbij is tevens aandacht geschonken aan de andere bronnen van duurzame energie. Ook de Commissie m.e.r. kan zich vinden in deze aanpak voor de locatieafweging. Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een veelvoud aan subsidie en ruimte nodig. De groei van hernieuwbare energie zal de eerstkomende jaren vooral komen van windenergie. Niettemin worden ook andere vormen van duurzame energie door het kabinet gestimuleerd met de SDE, zoals biomassa, waterkracht en zonnepanelen. Zonneboilers en warmtepompen worden via een andere regeling gestimuleerd. Het windpark hoeft deze vormen van duurzame energieopwekking in de Noordoostpolder veelal niet in de weg te staan.</p>
---	----	--	--

	<p>ruimteverwarming. Met twee boorgaten tot maximaal vijf kilometer diep kan er op elke willekeurige plek in Nederland energie worden onttrokken aan het hete en stenige binnenste van de aardbol. Een stuk steen (km³) met koud water afkoelen van 2500°C tot 1000°C levert evenveel energie op als 40 miljoen olievaten. Eventuele locatie: (nieuw)bouwwijken, bedrijventerreinen in Urk, Noordoostpolder en elders 5. Biomassa: Energie uit biomassa wordt opgewekt door verbranding, vergassing of vergisting van organische materialen. Dat zijn hout, groente- fruit- en tuinafval, maar ook plantaardige olie, mest en (delen van) speciaal geteelde gewassen. Op Urk is, door de aanwezigheid van grootschalige visindustrie, veel visafval beschikbaar. In combinatie met het afval van de vele boerenbedrijven, zowel landbouw als veehouders, in de Noordoostpolder vormt dit een ideale grondstof tot het verkrijgen van energie uit biomassa. Eventuele locatie; Polders, landbouwgebieden. Verder wil ik u wijzen op het punt Alternatieve locaties.</p>	
--	---	--

5	zx	<p>Afweging op Rijksniveau: De uitgevoerde onderzoeken zoals in het MER weergegeven beperken zich tot alternatieven in het IJsselmeergebied en alternatieven in de Noordoostpolder. Het Windpark Noordoostpolder wordt echter van nationaal belang geacht, waarom ook de Rijkscoördinatieregeling van toepassing is verklaard en een Rijksinpassingsplan wordt voorbereid (Algemeen Deel MER paragraaf 1.4). Ons inziens dient dan ook op nationale schaal een afweging te worden gemaakt van mogelijke alternatieve locaties. Dit is niet gebeurd. Kort samengevat hechten wij er aan gezien het wel als project van nationaal belang wordt bestempeld dat er op nationaal niveau een afweging van alternatieven zal plaatsvinden. Ons wordt niet duidelijk op basis van welke criteria het op landelijk niveau zoekgebied wordt bepaald anders dan dat het plan er al lag en dat daarbij is aangesloten.</p>	<p>Het windmolenpark is een initiatief van particulieren die grotendeels ondernemers in de Noordoostpolder zijn. Het initiatief had ook betrekking op de bouw van het park in de Noordoostpolder, waarbij doelen zijn gerelateerd aan deze locatie. Daarom is in het MER onderzoek gedaan naar alternatieve locaties in de Noordoostpolder. Het windmolenpark past in het beleid van de gemeente Noordoostpolder en provincie Flevoland. Met de inwerkingtreding van artikel 9b van de Elektriciteitswet 1998, werd dit particuliere initiatief van nationaal belang geacht en vindt besluitvorming op nationaal niveau plaats. Ten behoeve van de besluitvorming op nationaal niveau is een aanvulling op de MER opgesteld. Hierbij is op nationaal niveau gekeken naar mogelijke alternatieve locaties voor het particuliere initiatief. In de aanvulling op de MER is geconcludeerd dat geen alternatieve locaties beschikbaar zijn. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Voor het realiseren van deze doelstelling zijn meerdere windmolenparken in Nederland nodig. Het windpark in de Noordoostpolder is er daar één van. Ook de Commissie voor de m.e.r. kan zich vinden in deze aanpak voor de locatieafweging. Het kabinet werkt ook aan de realisatie van windenergie op zee.</p>
---	----	--	--

5	zza	<p>Windpark in het IJsselmeergebied. Er wordt in de MER voor gekozen om de locatieafweging voor een grootschalig windpark als het Windpark Noordoostpolder toe te spitsen op de voor de beoordeling van de natuur- en milieueffecten relevante locaties in en rond het IJsselmeergebied. Wij zijn van mening dat de argumenten om binnen het IJsselmeergebied te kiezen voor de locatie van Noordoostpolder onvoldoende hout snijden. Ons is niet gebleken dat er een zorgvuldige afweging van redelijke alternatieven heeft plaatsgevonden. Groot bezwaar tegen de onderbouwing van de locatiekeuze is dat er gebruik wordt gemaakt van een zg. doelredenering. Het plan voor een windpark was er al (bedacht door buurgemeente Noordoostpolder) en het Rijk is hier bij aangesloten. Echter bij de oorspronkelijke locatiekeuze zijn maar een beperkt aantal aspecten meegewogen namelijk die aspecten die voor de gemeente Noordoostpolder van belang waren. Bij de oorspronkelijke plannen werd de aanwezigheid van Urk over het hoofd gezien en dientengevolge ook niet meegewogen. Dit gegeven wordt treffend geïllustreerd door de nota van alternatieven van 15 juli 2005 waarin het woord Urk niet eens voorkomt. Vervolgens sluit het Rijk aan bij de plannen van gemeente Noordoostpolder, sluit dus aan bij de onjuiste afweging van alternatieven en belangen en verdubbelt vervolgens het aantal megawatt voor windmolens. Wij vinden dit geen zorgvuldig besluitvormingstraject wat van een Rijksoverheid mag worden verwacht. Daarnaast zijn wij van mening dat bij de overwegingen in de MER bij de afweging van locaties binnen het IJsselmeergebied (paragraaf 2.5 MER) ook de nodige vraagtekens te zetten zijn. Wij zullen deze vraagtekens één voor één schetsen:</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zx. In de Aanvulling MER is een nadere beoordeling van het effect op het beschermde dorpsgezicht van Urk opgenomen. Hieruit blijkt dat het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug weliswaar geflankeerd wordt door windturbines, maar dat Urk wel ongehinderd zichtbaar blijft. Ook de Commissie voor de m.e.r. heeft dit geconstateerd. In paragrafen 6.13 en 6.14 van het inpassingsplan zijn de landschappelijke effecten en de effecten op het beschermd dorpsgezicht van Urk beschreven. In 1999 heeft de gemeente Noordoostpolder haar turbinebeleid ten aanzien van solitaire turbines en lijnopstellingen gewijzigd waardoor er sinds 1999 geen nieuwe turbines zijn geplaatst in de Noordoostpolder. De wijziging betekende dat windturbines niet gespreid door de Noordoostpolder konden worden gerealiseerd, zoals in oostelijk Flevoland. In plaats daarvan is, op basis van een afweging, de voorkeur gelegd bij de ontwikkeling van windturbines bij de dijken van de Noordoostpolder. In hoofdstuk 2 van het MER zijn ter illustratie een aantal initiatieven genoemd welke op grond van de beleidswijziging niet konden worden gerealiseerd. De beleidswijziging heeft ertoe geleid dat sinds 1999 geen nieuwe windturbines zijn gerealiseerd. Dit heeft ertoe geleid dat het landschap van de Noordoostpolder, ook gezien vanaf of in relatie met gebieden buiten de Noordoostpolder is vrijgehouden van windturbines.</p>
5	zzb	<p>Keuze voor Flevoland en provinciaal beleid: Flevoland is landelijk gezien de provincie waar veruit de meeste windenergie wordt geproduceerd (verwijzing naar tabel in zienswijze). In Flevoland zijn de afgelopen jaren steeds meer nieuwe windmolens zijn neergezet. In de loop der jaren is in het uitzicht van Urk de een na de andere windmolen verschenen. De Urkers hebben tot nu toe nooit grote bezwaren gemaakt over het grote aantal windmolens in hun leefomgeving. Wat overigens niet wil zeggen dat het niet als vervelend werd ervaren dat het zicht op het IJsselmeer meer en meer werd verstoord. Flevoland heeft dus mede dankzij de coöperatieve opstelling van de Urkers de provinciale doelstelling voor windenergie ruimschoots gehaald en zelfs meer dan twee keer zoveel gerealiseerd. Kortom, de bewoners van Urk zijn dus best bereid hun steentje bij te dragen ten aanzien van duurzame energie en windenergie in het bijzonder. Wel begint nu het gevoel te ontstaan dat de leefkwaliteit van Urk onevenredig zwaar wordt belast.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zza. De provincie Flevoland wil nieuwe windparken stimuleren en faciliteren en met grotere, maar minder windmolens, meer energie genereren. Het windpark langs de dijken van de Noordoostpolder maakt hier onderdeel van uit. In de Aanvulling MER is een nadere beoordeling van het effect op het aanzicht van Urk opgenomen.</p>

5	zzc	Landschap: In de nota Ruimte wordt aangegeven dat windmolens niet tot een "omheining" mogen leiden. Gezien de grote van de windmolens en de afstand van deze molens tot Urk en gezien het feit dat deze grote molens aan weerszijden van Urk worden geplaatst durven wij te stellen dat er sprake is van omheining van het eiland en dientengevolge wordt er aan een belangrijke voorwaarde van de Nota Ruimte door dit park niet voldaan. Daarnaast zijn de windmolens rondom Urk een aantasting van het historische dorpsgezicht van Urk. In de plannen wordt alleen de landschappelijke kwaliteit van Noordoostpolder meegewogen en niet de specifieke eigenheid van het landschap van Urk.	Zie de beantwoording van 5h en 5zza.
5	zzd	Natuur: In het kader van afweging van alternatieven wordt alleen een vergelijking op hoofdlijnen uitgevoerd. Globaal kan worden nagegaan of de locaties zich in belangrijke gebieden van vogels bevinden. Wat ons opvalt is dat er alleen in algemene zin wordt gekeken. Wij zouden graag een meer specifiekere afweging zien. Daarnaast valt op dat er geen waardering van de verschillende varianten wordt gegeven. Tot slot wordt bijvoorbeeld geen melding gemaakt van de zeldzame tweekleurige vleermuis die zich met name rondom het gebied van Urk begeeft.	De waardering op diverse aspecten is in tabelvorm weergegeven in het MER. In de Aanvulling MER is een aparte passende beoordeling opgenomen. De effecten op vleermuizen, waaronder de tweekleurige vleermuis, worden in het MER beschreven.
5	zze	Hinder: Ten aanzien van hinder wordt de locatie bij Urk als neutraal neergezet. Echter, ten aanzien van hinder scoort de locatie bij Urk in de afweging van locaties veruit het slechtst. In de directe nabijheid van het park bevindt zich een relatief grote woonkern (18.000 inwoners). Dit gegeven wordt in de afweging helemaal niet meegenomen. Concluderend wordt in de paragraaf over hinder (blz. 25, paragraaf 2.5.1.) gemeld dat in principes voor alle locaties woningen op relatief grote afstand zijn gelegen. Wij vragen ons af waar deze stelling op gebaseerd is. Nergens anders in Nederland, Europa of in de wereld is een park van dergelijke omvang zo dicht bij een woongemeenschap geplaatst.	Voor hinder in de vorm van geluid en slagschaduw, geldt voor de woonkern van Urk dat vanwege de afstand voldaan kan worden aan de geldende normen hiervoor, zoals ook meer in detail uitgewerkt in hoofdstuk 9 van het MER.
5	zzf	Scheepvaart: Ook hier wordt weer selectief een aantal argumenten naar voren gehaald en andere feiten juist weer achterwege gelaten waardoor niet van een zorgvuldige afweging kan worden gesproken. Om maar een punt te noemen: Het feit dat er een belangrijke vaargeul heel dicht langs het windmolenpark bij Noordoostpolder gaat wordt in de afweging niet betrokken.	Bij de beoordeling van de diverse alternatieven is de ligging van vaargeulen betrokken, zoals blijkt uit figuur 2.3. Het windpark bevindt zich buiten de vaargeul. In de Aanvulling MER is in hoofdstuk 7 de aanvaringskans opnieuw bepaald.

5	zzg	In de afweging van de alternatieven wordt de impact van de plannen op de leefkwaliteit niet meegewogen. Dit vinden wij opmerkelijk aangezien het niet eerder is voorgekomen dat een park van dergelijke omvang zo dicht bij een relatief grote woongemeenschap is geplaatst. De minister van Economische Zaken merkt in haar brief over de financiering van het windmolenpark van 17 november 2009 op dat "een project met dergelijke zeer grote molens wereldwijd nog nergens op deze schaal is gebouwd". Wij mogen dan van de overheid verwachten dat er meer diepgaand onderzoek wordt gedaan naar de impact van deze molens op de leefkwaliteit van het gebied. Dit vinden wij in deze hele dikke MER-rapportage niet terug.	Leefkwaliteit kan worden bepaald aan de mate van hinder. Voor hinder in de vorm van geluid en slagschaduw, geldt voor de woonkern van Urk dat vanwege de afstand voldaan kan worden aan de geldende normen hiervoor, zoals ook in meer detail uitgewerkt in hoofdstuk 9 van het MER. In de Aanvulling MER is in hoofdstuk 5 de visuele invloed op Urk nader beoordeeld; het rechtstreekse zicht op Urk vanaf het IJsselmeer en de Ketelbrug zal weliswaar geflankeerd worden door windturbines, maar Urk blijft wel ongehinderd zichtbaar.
5	zzh	Koppelen keuze locatie aan potentieel vermogen windpark: Er wordt uitgegaan van een park van 450 megawatt op een locatie in lijnopstelling of geclusterd. Gezien de grote impact van het project lijkt het ons redelijk om ook alternatieven af te wegen waar meerdere locaties die gezamenlijk 450 megawatt opleveren worden meegewogen. Daarnaast vragen wij waarom perse moet worden ingezet op 450 megawatt op een locatie. Zelfs in de oorspronkelijke plannen werd uitgegaan van 225 megawatt (zie hiervoor ook de brief van de Wethouder van de Noordoostpolder Schutte). In de loop der tijd is de capaciteit steeds opgehoogd. Wat is de rationale achter deze keuze?	Het is juist dat wordt uitgegaan van een vergelijkbare omvang van het initiatief (450 MW) bij de beoordeling van de redelijke alternatieven in §2.5 van het MER en de argumentatie hierachter zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van de Aanvulling MER. Met de omvang van 450 MW wordt getracht de locatie bij de Noordoostpolder (NOP) optimaal te benutten voor de opwekking van duurzame elektriciteit. Door de voortschrijdende techniek zijn nu grotere molens en meer MW's mogelijk dan enkele jaren geleden. Uit de locatiestudie blijkt dat er in het IJsselmeer locaties beschikbaar zijn waar windparken van vergelijkbare omvang gerealiseerd zouden kunnen worden. Om een goede vergelijking te maken, zijn windparken van gelijke omvang vergeleken. Daarbij zijn meerdere locaties nodig om de doelstellingen te halen.
5	zzi	In tabel 2.2. wordt een overzicht gegeven hoe de locaties scoren ten opzichte van de uitspraken in de Nota Ruimte. Wij zijn van oordeel dat deze tabel gezien het voorgaande niet correct is.	Zie de beantwoording van 5zzh.

5	zzj	<p>Veiligheid dijken: er zijn onvoldoende garanties dat het Windpark in de bouwfase én in de gebruiksfase de stabiliteit van de dijken van de Noordoostpolder niet in gevaar brengt Paragraaf 8 van het Algemeen Deel gaat in op de bouw van de molens. Het aantal funderingspalen per molen op land bedraagt 30 - 140 stuks (afhankelijk van het type molen), de diepte wordt 20-30 meter. Te water worden drie mogelijke funderingstechnieken beschreven: monopile (enorme stalen buis die in de bodem wordt geheid), gravity base (zware betonnen constructie die wordt afgezonken) en damwandconstructie (van damwand wordt grote bouwput gemaakt, waarin fundament wordt gebouwd). De opstellers van het MER lijken te opteren voor deze laatste. In de beschrijving van deze opties vind ik geen woord over het effect van de bouwactiviteiten op de stabiliteit van de dijken en op de kwelstroom naar de polder. Paragraaf 9.14 rept wél over mogelijke effecten op de dijk, die zouden zijn onderzocht. met verwijzing naar bijlage F. Onder voorbehoud van incidenten zou er geen effect zijn. Echter, bestudering van bijlage F leert dat er met name tijdens de bouwfase wel degelijk grote risico's bestaan voor enorme toename van kwelstromen, waardoor zelfs verdroging van het dijklichaam dreigt. In paragraaf 11.2 wordt aangegeven dat de initiatiefnemers tijdens de bouw trillingen willen monitoren Vooraf wordt dus niets gedaan? En wat gebeurt er dan als er iets mis gaat? En hoe zit het met trillingen in de gebruiksfase? Worden die ook gemeten? Vanwege deze verschillende Interpretatie van kennelijk hetzelfde vooronderzoek ben ik van mening dat er onvoldoende garanties zijn dat het Windpark geen nadelig effect heeft op de stabiliteit van de dijken van de Noordoostpolder, zowel in de bouwfase als in de gebruiksfase. In de regio Noordoostpolder-Urk wonen zo'n 60.000 mensen beneden het IJsselmeerpijl. De veiligheid van al deze mensen mag niet in gevaar komen.</p>	<p>In paragraaf 6.9 van de toelichting op het inpassingsplan is ingegaan op trillingen, met als doel om te analyseren of en in welke mate de bouw van de windturbines een negatieve invloed hebben op de waterkering. Borging hiervan in de besluitvormingsfase vindt plaats door het uitvoeren van trillingsmetingen in de bouwfase zodat gemonitord kan worden dat voldaan wordt aan de normen van het waterschap. Dit is onderdeel van de keurontheffing van het waterschap voor de binnendijkse windparken. Tijdens de bouw zullen de trillingen worden gemonitord, zodat kan worden ingegrepen indien ongewenste trillingsniveaus optreden. Dit is alleen mogelijk gedurende de bouw. In het geval dat ongewenste trillingsniveaus optreden wordt het heien stilgelegd. Uit het onderzoek dat nu vooraf is uitgevoerd blijkt overigens dat voor deze trillingsniveaus niet gevreesd hoeft te worden. Met betrekking tot trillingen in de gebruiksfase geldt, zoals in bijlage F van het MER is aangegeven, dat de trillingen van de turbine voor het grootste deel worden geabsorbeerd door de mast en het fundament (beide van beton). Daarnaast is de afstand tot de dijk dermate groot dat trillingen in de bodem de dijk niet bereiken. In de trillingsrisicoanalyse in bijlage F1 van het MER is eveneens geconcludeerd dat de kans op kwel zeer klein is. Er is geen gevaar voor verzakking van de dijk door trillingen. In bijlage F van het MER zijn de effecten van trillingen op de dijk beschreven. Bijlage F1 betreft een trillingsrisicoanalyse van Fugro. Uit de effectbeoordeling blijkt dat de risico's voor de stabiliteit van de dijk nihil zijn. De Commissie voor de m.e.r. adviseert in haar toetsingsadvies monitoring tijdens de werkzaamheden. In de exploitatieovereenkomst met het Rijk hebben de initiatiefnemers van het windpark zich gecommitteerd aan deze aanbeveling van de Commissie voor de m.e.r.. In bijlage F is niet aangegeven dat er tijdens de bouwfase grote risico's bestaan voor enorme toename van kwelstromen. Gedoeld is waarschijnlijk op de beoordeling van de onttrekking van grondwater bij toepassing van een ondergronds fundament. In bijlage F is aangegeven dat bij realisatie van een ondergronds fundament (waarvoor een gat moet worden gegraven) dermate grote hoeveelheden grondwater moeten worden onttrokken dat dit zonder aanvullende maatregelen tot verdroging van de dijk kan leiden (door verstoring van grondwaterstromen en kwelsituatie) en daarmee de stabiliteit negatief kan beïnvloeden. Om dit te voorkomen kan, zo is in bijlage F beschreven als mitigerende maatregelen, het fundament bovengronds worden gerealiseerd. In dat geval is onttrekken van grondwater niet nodig en vindt ook geen verstoring van de grondwaterstroming en kwelsituatie plaats. De initiatiefnemers hebben ervoor gekozen deze mitigerende maatregel toe te passen, deze is ook opgenomen in de bouwvergunningaanvraag.</p>
---	-----	--	---

5	zzk	Een ander aspect is dat de paden op de dijken niet alleen voor onderhoud in gebruik zijn. maar zijn ook als recreatief fietspad. Dit aspect wordt in het MER niet genoemd. Blijven deze fietspaden open voor het publiek? Op grond van de hierboven door mij aangedragen kritiek verzoek ik u het MER aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.	Het fietspad blijft bestaan in zijn huidige functie. Het fietspad over de Westermeerdijk maakt deel uit van het netwerk van landelijke fietsroutes. Deze vallen onder het beleid van het ministerie van EL&I.
6	a	Hierbij dient ondergetekende een zienswijze in met betrekking tot het ontwerp-inpassingsplan van Windpark Noordoostpolder. Mijn zienswijze spitst zich toe op de volgende punten: I: locatie - Het hoofdstuk 3.3 Locatiekeuze beperkt zich tot alternatieven in het IJsselmeergebied. Het Windpark Noordoostpolder wordt echter van nationaal belang geacht. Er dient dan ook op nationale schaal een afweging te worden gemaakt van mogelijke alternatieve locaties zowel op land als op zee. Dit is onvoldoende gebeurd.	In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. Uitgaande van bovenstaande punten plus het feit dat het initiatief van lokale initiatiefnemers is, is het voldoende dat alleen alternatieve locaties in het IJsselmeergebied en in de Noordoostpolder in kaart zijn gebracht. Dit is in lijn met de uitspraken van de Rechtbank 's-Gravenhage van 19 juli 2000 (LJN AA6552) en Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 maart 2002 (LJN AE0401), waar de begrenzing van het onderzoek naar alternatieve locaties door eerdere besluitvorming door de rechters werd geaccepteerd. Deze alternatieve locaties zijn voldoende onderbouwd.
6	b	2: cultuurhistorie en landschap - Het historisch aanzicht van Urk wordt met de komst van het windpark ernstig bedreigd; ook het unieke karakter van de Noordoostpolder wordt geweld aangedaan. Het rapport concludeert dat dit gebied zal 'transformeren tot een energiegebied', ik lees industriegebied. Vanaf het water wordt het dorpsgezicht van Urk aangetast en het uitzicht vanaf Urk zal ingrijpend veranderen. Het schrappen van zeven turbines zal het zicht op open water enigszins vergroten maar is onvoldoende omdat de 86 resterende turbines vanaf een afstand van 40-50 km te zien zullen zijn. Het windpark domineert vanaf zichtlocaties als de A6, Gaasterland en bij aankomst over water het zicht op Urk en het IJsselmeer als geheel. Het 'omheinend effect', de 'langgerektheid' en de 'nadrukkelijk zichtbaarheid' waarover u spreekt in 6.13.3 gaan in tegen de landschappelijke waarden van dit gebied en het karakter van het IJsselmeer als open, donker en 'leeg' gebied. Het belang van deze waarden is door de overheid zelf op diverse wijzen onderkend en ondersteund.	Zie ook de beantwoording van 5h. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens.

6	c	Bovendien wordt een Natura 2000 gebied vernield.	In het MER en in de aanvulling op het MER is een passende beoordeling opgenomen. Op basis van een gedetailleerde effectbeschrijving is beoordeeld of, gezien de actuele staat van instandhouding in het Natura 2000-gebied kans is op significant negatieve effecten. In het aanwijzingsbesluit voor het IJsselmeer zijn de natuurlijke kenmerken van het gebied beschreven. Uit deze passende beoordeling blijkt dat het behouden of behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar komt of kan komen ten gevolge van het initiatief. Dit betekent dat ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significant negatieve effecten zijn uitgesloten.
6	d	3: maatschappelijke uitvoerbaarheid - De bevolking van Urk, wiens leefgebied ingrijpend zal veranderen door de komst van het windpark, heeft, ondanks beloftes van minister van der Hoeven, geen enkele kans tot inspraak gehad. De informatievoorziening is erg laat in het proces, op 4 september 2009, van start gegaan. De manier van besluitvorming resulteert in veel maatschappelijke onrust, waardoor het lokale draagvlak van het windpark nihil is.	Zie de beantwoording van 5i.
6	e	4: veiligheid dijken en omgeving: Ondanks analyses die zijn uitgevoerd zijn er onvoldoende garanties dat het Windpark in de bouwfase én in de gebruiksfase de stabiliteit van de dijken van de Noordoostpolder niet in gevaar brengt. De windturbines zijn ontworpen voor het gebruik op volle zee en nooit eerder in een dergelijk fragiel gebied geplaatst. Monitoring van de effecten van trillingen door heien en het functioneren van de turbines is alleen zinvol als hier voorwaarden aan worden verbonden. Bovendien ontbreekt de garantie en het toezicht op de veiligheid van de molens zelf.	Zie de beantwoording van 5zzj.

6	f	<p>5: economie - in de Toets milieu- en waardenaspecten worden de economische voorzieningen van het IJsselmeergebied inclusief toerisme, binnenvaart, watertoerisme en visserij niet genoemd. Deze sectoren zullen door de komst van het park grote schade oplopen. De Urker IJsselmeervissers verliezen hun belangrijkste visgronden. Deze onderwerpen verdienen verder onderzoek en aanpassingen.</p>	<p>In het MER wordt in §9.3 ingegaan op de economische effecten, en op de gebruiksfuncties recreatie en toerisme in §9.12 en visserij in §9.17. In de financiële participatieovereenkomst, die is gesloten tussen de initiatiefnemers en de gemeente Noordoostpolder is vastgelegd dat verschillende groepen financieel moeten kunnen participeren in het Windpark Noordoostpolder, waaronder de inwoners van Noordoostpolder. Ook zijn de initiatiefnemers van het windpark verplicht tot het saneren van huidige windmolens op de Westermeerdijk en nabij de Zuidermeerdijk. Voor een periode van 20 jaar zullen de initiatiefnemers jaarlijks een bedrag van € 50.000 beschikbaar stellen aan de dorpen Nagele, Tollebeek, Espel, Creil en Rutten. Voor elk dorp wordt jaarlijks € 10.000 beschikbaar gesteld. In overleg met de gemeente Noordoostpolder wordt dit bedrag besteed aan lokale projecten en activiteiten. Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding op aanvraag toegekend voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>
6	g	<p>6: leefomgeving - bewoners en toekomstige bewoners in de directe omgeving van het geplande windpark zullen hinder ondervinden van geluidsoverlast. De geplande molens voldoen niet aan de geldende geluidsnormen die hiervoor gelden. Op grond van de hierboven door mij aangedragen zienswijze verzoek ik u het ontwerp-inpassingsplan aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.</p>	<p>Op 8 april 2010 is de Circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines" door de toenmalige minister van VROM aangeboden aan de gemeenten en provincies welke de nieuwe regels bevat voor de beoordeling van geluid van windturbines. Deze circulaire vervangt op dit punt de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998. Bij toetsing aan de norm zal moeten worden voldaan aan de betreffende norm. Deze systematiek sluit tevens aan bij het advies uit de "Circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines; beoordeling in het kader van de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer". Met de publicatie van het 'besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines)' in het Staatsblad van 11 november 2010 (Jaargang 2010 Nr. 749) wordt nieuwe Lden maat als nieuwe norm verankerd.</p>

7	a	Niet rendabel!	Zie ook de beantwoording van 6. In paragraaf 8.2 van de toelichting op het inpassingsplan wordt ingegaan op de economische uitvoerbaarheid. De initiatiefnemers verdienen de investeringen terug door de verkoop van de opgewekte elektriciteit. Voor de totstandkoming van dit windpark is voorts een subsidie ter beschikking gesteld, waarmee de zogeheten onrendabele top van de elektriciteitsproductie van dit windpark wordt gecompenseerd. Met de SDE vult het Rijk de elektriciteitsopbrengsten voor de initiatiefnemer aan tot het basisbedrag dat nodig is om de investering terug te kunnen verdienen voor een periode van 15 jaar. Zo kunnen investeerders een zeker rendement krijgen op hun projecten op het gebied van duurzame energie. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van verschillende andere subsidiemogelijkheden, onder andere vanwege het innovatieve karakter van het windpark.
8	a	Wat is de geluidsinvloed op b.v. ongeboren kinderen? (geluidsgolven)	Zie de beantwoording van 4b en 6.
9		<i>Deze zienswijze is niet uniek en gelijk aan 6 (m.u.v. een toegevoegd krantenbericht) en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 6.
10	a	Zulke grote windmolens, zo dicht bij woningen en boerderijen is niet verantwoord. Waarom moeten de molens op deze plaats komen te staan ? Waarom inderdaad niet op een plaats waar niemand er hinder van ondervindt en er ook veel (misschien wel meer) wind is zoals op open zee. Of in het noorden van Scandinavië? We zijn toch Europa. Gebruik het geld dat wordt bespaard door het windmolenpark Noordoostpolder te schrappen voor het aanleggen van de gewenste extra kabellussen Nederland en Noorwegen zo kunnen we groen stroom importeren. Waarom perse zelf produceren ? Dat doen we toch ook niet met andere zaken.	Zie ook de beantwoording van 6. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. Uitgaande van bovenstaande punten plus het feit dat het initiatief van lokale initiatiefnemers is, is het voldoende dat alleen alternatieve locaties in het IJsselmeergebied en in de Noordoostpolder in kaart zijn gebracht. Deze alternatieve locaties zijn voldoende onderbouwd.
11	a	Het is gewoon niet normaal.	Zie ook de beantwoording van 6. Het bevoegd gezag heeft erop toegezien dat het onderzoek in het MER zorgvuldig is gedaan.
12	a	1 a: Hoe kan het mogelijk zijn dan op een eiland als Schiermonnikoog het windmolenpark 55 km uit de kust geplaatst moet worden, omdat er anders horizonvervuiling voor de toeristen ontstaat? Het is zover uit de kust geplaatst om tot overeenstemming te komen met de bewoners van dit eiland en zijn bestuurders. Urk en omgeving telt vele duizenden inwoners meer! Tellen zij niet mee, of hebben zij niets toe te voegen aan dit onzinnige plan? Gaat u, die deze beslissing er door jassen moeten, op een mooie zomeravond eens op een bankje onder de vuurtoren van Urk zitten en stel u dan die Armada van windmolens voor ...	Zie ook de beantwoording van 6. De afstand tot Schiermonnikoog heeft te maken met scheepvaartroutes en militaire terreinen die er tussen liggen.

13	a	7: toekomstige uitbreiding gemeente Urk - eventuele uitbreidingsmogelijkheden van de gemeente Urk op het gebied van woningbouw en industrie worden door dit plan ernstig belemmerd. Urk heeft een sterk groeiende bevolking en een florerende industrie. Huisvesting van de bevolking en expansie van de industrie wordt door dit plan ernstig gehinderd.	Zie ook de beantwoording van 6. Het Omgevingsplan Flevoland 2006 maakt uitbreiding van Urk in noordelijke richting niet mogelijk. Het is strijdig met het provinciaal beleid.
14	a	Mijn oom van 78 jaar kon zich een plan herinneren van een zekere ing. Lieving (of Liefing of Liefing?). Hij wilde in het midden van het IJsselmeer een ring van windmolens zetten die een groot waterbassin vulden. Op die manier heb je eigenlijk een soort van accu die je vult tijdens de uren dat er minder energievraag is. Misschien is het een goed idee om dat plan op te sporen en opnieuw te bekijken op haalbaarheid.	Plan Lievense betreft de opslag van (reeds opgewekte) energie. Met windmolens wordt duurzame energie opgewekt. Om die reden is het geen alternatief dat beschouwd wordt.
15	a	In het algemeen wil ik nog stellen, dat Nederland gewoon te klein is en te weinig vrije open ruimte bevat voor dit veel te grootschalige Megamolensproject.	Zie ook de beantwoording van 6. Het MER en de aanvulling op het MER biedt alle milieu-informatie voor besluitvorming op dit punt. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens.
16	a	Tevens dient ook het gevaar voor bijzondere trekvogels niet te worden onderschat!	Zie ook de beantwoording van 6. Dat buizerd en andere (trek-)vogels gevaar lopen is in het MER aan de orde gesteld. De aantallen slachtoffers zijn zo laag dat de populaties van de soorten geen gevaar komen lopen. De Flora- en faunawet bevat, naast een algemene zorgplicht, bepalingen op grond waarvan soorten planten en dieren als beschermd worden aangemerkt. Op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 geldt er een vergunningplicht indien handelingen in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied worden verricht die - in het kort- de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Blijkens de Passende beoordeling (Bijlage 1, Aanvulling MER) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. In het monitoringsprogramma zal hier ook expliciet aandacht aan worden besteed.

17	a	Sinds de inpoldering van N.O.P-polder ging het als volgt. De Urker boeren die hielpen bij het graven en droogleggen van de polder werd een boerderij beloofd, geen kreeg hem. Urk kreeg geen grond mee. Jaren later konden ze grond kopen van de gemeente N.O.P. Nog steeds heeft Urk praktisch geen oppervlaktegebied. Een advies: bekijkt u eens de documentaire Zout-Zoet, Urkers zijn niet lastig. De windmolens die er nu staan aan onze gemeentegrens hebben de N.O.P. ook geen problemen opgeleverd. Urkers zijn niet lastig. De plannen voor een megawindpark van de gemeente N.O.P. waren praktisch afgerond, voordat Urk er lucht van kreeg. Nooit en nergens werd de gemeente Urk uitgenodigd voor overleg. Urkers zijn toch niet lastig..? Totdat! De emmer overliep bij de Urkers. We laten niet helemaal over ons heenlopen.	Zie de beantwoording van 5i en 6.
17	b	Ik krijg dat meer dan torenhoge windpark op anderhalve kilometer van mijn voordeur, terwijl ik echt in het dorp woon, weliswaar aan de rand van het Urkerbos, maar onze achterburen die op het eiland wonen zullen kunnen 'genieten' van de draaiende wieken boven het bos uit. Zou u dat willen en accepteren als dat u bij u voor deur kwam? Dorp A (Emmeloord) beloofde enkele dorpskernen Nagele, Tollebeek, Espel, Creil, Rutten, 5000€ per jaar (kan zelfs meer zijn, maar dat weet ik niet meer precies) tien jaar lang om hun leefgebied te verbeteren uit de opbrengsten van het megapark. Begrijpt u dat we ons in een hoek gedrukt voelen? Lemmer zegt: 'niet voor mijn deur'. N.O.P. zegt: 'niet bij recreatiegebied, dat is geen gezicht', dus voor neus voor 18.000 Urkers. Help ons alstublieft, dat de gemeente N.O.P. stopt met Urk te pesten! Kijk naar de alternatieven die Urk aandraagt en verplaatst u zich eens wat ons dreigt te overkomen. Kijkt u eens in de spiegel en vraagt u zich eens af wat u zou doen in zo'n geval. We wensen u veel wijsheid toe.	In het MER en aanvulling MER heeft een uitgebreide locatieafweging plaatsgevonden en op basis hiervan heeft het bevoegd gezag uiteindelijk gekozen voor de huidige locatie. De aangedragen alternatieven zijn meegenomen in de besluitvorming en mede gezien de vele ingediende zienswijzen heeft de minister besloten geen medewerking te verlenen aan de 7 turbines in het IJsselmeer het dichtst bij Urk. Hiermee wordt het aanzicht van Urk vanaf het IJsselmeer ontzien.
18	a	1: geluid - over de effecten door onderwatergeluid zijn weinig gegevens bekend (algemeen deel paragraaf 12.2.7); ook in de aanvulling MER wordt op dit aspect niet ingegaan. In bijlage E71 wordt aangenomen dat het onderwatergeluid van grotere molens dan de referentie, evenredig (logaritmisch) toeneemt met het vermogen van de molen. Deze aanname wordt nergens onderbouwd en is ook direct afhankelijk van het type molen, mechanische overbrenging, enz. de effecten op vissen zijn gebaseerd op het offshore park Paludans Flak. Zonder dit te benoemen wordt er daarbij vanuit gegaan dat zoetwatervis op dezelfde wijze reageert dan zoutwatervis. Er wordt nergens aangetoond dat dit zo is en er dient speciale aandacht geschonken te worden aan de invloed op paling. De invloed van onderwatergeluid is dus onduidelijk en gebaseerd op extrapolatie en de aanname dat zoetwatervis hetzelfde reageert dan zoutwatervis. Dit is onjuist.	Zie ook de beantwoording van 27q. In bijlage E7 van het MER is in de notitie over de effecten van onderwatergeluid toegelicht om welke reden onderwatergeluid een effect kan hebben op vissen. Geluid wordt, in de vorm van drukverschillen, op verschillende manieren waargenomen. Zowel voor zoet- als voor zoutwatervissen geldt dat op de beschreven manieren geluid wordt waargenomen. In de notitie is onderkent dat de bronsterkte van de grote turbines onbekend is, derhalve is aangegeven dat een worst case aanname is gedaan door van een evenredige toename met het geïnstalleerd elektrisch vermogen uit te gaan.

18	b	Gemeente Urk heeft in haar structuurvisie 2025+ uitbreiding van het werkgebied in zuidoostelijke richting voorzien en op lange termijn uitbreiding van het bedrijventerrein(en) in zuidelijke richting. Daarnaast zijn er plannen voor recreatie en natuur langs de oevers van het IJsselmeer. Deze plannen worden door de locatie keuze onmogelijk gemaakt.	In hoofdstuk 6 van het Algemeen Deel van het MER is de voorziene uitbreiding tot 2025 en de doorkijk die is gegeven na 2025 besproken uit de structuurvisie 2025+ van de gemeente Urk (2003). Het initiatief van het windpark Noordoostpolder vormt geen belemmering voor deze ontwikkelingen gezien de locatie van de voorziene uitbreidingen. Voorts zijn de genoemde plannen nog onvoldoende concreet om in het kader van de onderhavige besluitvorming te kunnen worden verdisconteerd.
19	a	Bij punt 6: leefomgeving. Van bewoners in de Flevopolder in de buurt van (grotere) windmolens, is bekend dat ze regelmatig de daar staande windmolens "ontvluchten" om toch enige (nacht) rust te kunnen vinden. De nodige psychische problemen zullen niet kunnen uitblijven, en als dit in de Flevopolder al het geval is, hoe zal dat gaan in de buurt van 86 "Euromasten" in de Noordoostpolder? Het zal me niet bevreemden dat er bewoners ten einde raad gebracht zullen worden, met deze onvoldoende doordachte planning van een dergelijk groot windmolenpark. Als er doden vallen, zullen die dan ook zeker aan de initiatief nemers toegeschreven moeten worden.	Zie de beantwoording van 4b en 6.
19	b	Punt 7: Vogels. Tijdens de regelmatige fietstochten over de dijk richting Lemmer zien we regelmatig dode vogels in de buurt van de bestaande windmolens, we voorzien dan ook met de nog grotere windmolens aan de rand van het water een nóg grotere slachting onder de vogels. Of denkt u dat de vogels werkelijk allemaal de zogenaamde "doorvlucht route" zullen gaan opzoeken?	Dat windmolens dodelijke slachtoffers veroorzaken is helaas waar. De aantallen echter gaan het vermogen van natuurlijke aanwas van populaties van vogels niet te boven, zo is uit de deskundige beoordelingen gebleken. Uit onderzoek blijkt dat grotere molens naar verhouding minder slachtoffers opleveren dan kleinere molens.
20	a	Naast deze belangrijke punten is het ook emotioneel gezien een gevoelig 'park'. We hopen dat u hier rekening mee houdt!	Zie ook de beantwoording van 6. Mede hierom heeft het bevoegd gezag erop toegezien dat het onderzoek in het MER zorgvuldig is gedaan. Tevens zijn er informatiebijeenkomsten georganiseerd ten behoeve van het concept als het definitieve MER (Urk, Gaasterland, Lemsterland) en de ontwerpbesluiten informatiebijeenkomsten (Espel, Urk, Lemsterland).
21	a	7.natura 2000. In het kader van een betere bescherming van de natuur in al haar verschijningen is het IJsselmeergebied aangewezen als zgn. natura 2000 gebied. Voor deze gebieden gelden andere en scherpere regels voor de boeren, industrie, luchtvaart, visserij en alle overige activiteiten. De overheid overtreedt zijn eigen wetgeving door in dit gebied een dergelijk groot en ingrijpend project te realiseren. Hierover zal het laatste woord nog niet geschreven zijn omdat alle instituten welke zich bezighouden met de bescherming van het landschap, de flora en fauna hier pertinent tegen zullen zijn.	Zie ook de beantwoording van 6. Zie de beantwoording van 6b en 6c.
22	a	NB en gezondheidsklachten	Zie de beantwoording van 4b en 6.

23	a	<p>Enkele opmerkingen. Wij ondergetekenden hebben vernomen dat, er rond de eemshaven (groningen) 5 elektriciteitscentrales worden gebouwd of gebouwd gaan worden, met het oog op de toekomst, om deze energie te exporteren. Ook hebben wij vernomen dat er een nieuwe 2e kabel wordt bijgelegd naar Noorwegen toe, om in de nabije toekomst windenergie aan Noorwegen te leveren. De vraag is dan wel aan de orde, moet Nederland dat nog maar heel weinig natuurgebied heeft, en Noorwegen nog zeker zo'n 75% natuurgebied is, dat daar het ijsselmeer als één v/d weinige natuur deeltjes nog is, duur voor opgeofferd worden? Wij kunnen niet anders zeggen, kom nou. Bedenk nog eens heel goed waar u mee bezig bent.</p>	<p>De nieuwe elektriciteitscentrales en internationale verbindingen dragen bij aan een steeds meer geïntegreerde (Noord-West) Europese elektriciteitsmarkt. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Blijkens de Passende beoordeling (Bijlage 1, Aanvulling MER) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen van het IJsselmeer significante negatieve effecten uitgesloten.</p>
23	b	<p>Wilt u dit prestigieuze object toch doorzetten, dan is er vanaf Hoek van Holland tot Den Helder en van Den Helder via de Waddenzee en afsluitdijk tot voorbij delfzijl ruimte genoeg om deze extreem hoge windmolens te plaatsen. Ook kunt u de grond gebruiken om van af +/- 4 km ten noorden van Urk tot Lemmer, de aanwezige agrarische bedrijven zullen dan uitgekocht moeten worden, maar het zal daar zeker een toeristische bezienswaardigheid worden, men zou het windmolenpark tot enkele tientallen meters kunnen benaderen en wat meer is, de natuur gaat niet leiden aan de natuur, met andere woorden, het ijsselmeer blijft wat het is.</p>	<p>In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. Belvédère gaat uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd. Door grote windmolens te plaatsen kan / moet worden volstaan met grotere afstanden tussen de turbines. Dat betekent dat letterlijk zowel landschappelijk, ecologisch, visueel als milieutechnisch meer ruimte wordt verkregen. De grond ten noorden van Urk tot aan Lemmer is daarmee geen alternatief.</p>
24	a	<p>Ik ben tegen het wind park n.p. om de volgende redenen : 1 Windenergie is de minst rendabele duurzame optie. De miljard euro subsidie kan beter besteed worden aan onderzoek naar nieuwe duurzame energie methoden en meer rendabele bestaande opties.</p>	<p>Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een veelvoud aan subsidie nodig. Verdergaande innovaties gebeuren door het uitvoeren van een innovatieagenda voor de middellange en de lange termijn.</p>

24	b	2 We hebben hier op Urk een cultuur van meer dan duizend jaar oud waar het dorpsaangezicht een groot onderdeel van is. Er is natuurlijk door de komst van de NOP verandering in dat dorpsaangezicht gekomen. Dat was een noodzakelijke aanpassing. Zo'n windmolenpark is niet noodzakelijk en zeker niet op deze plek. Windmolens met een tiphoogte van bijna 200 meter horen hier niet thuis en verpesten het mooie Natura 2000 IJsselmeer gebied.	Zie de beantwoording van 5h en 6b.
24	c	3 De gemeente NOP zit zelf te vissen naar een wereld erfgoed nominatie en tekent bezwaar aan tegen windmolen plannen van buurgemeente Steenwijkerland maar ziet niet in dat een eeuwen oude Urker cultuur de dupe wordt van diezelfde windmolens.	De reden waarom Noordoostpolder zich heeft aangemeld voor de voorlopige lijst van werelderfgoederen hangt met name samen met de unieke ontstaansgeschiedenis van de polder, en het feit dat het oorspronkelijke ontwerp van de polder grotendeels intact is gebleven, en nog steeds duidelijk herkenbaar is. De voorgenomen windparken tasten dit ontwerp niet aan. De gemeente Noordoostpolder heeft bezwaar tegen de plannen van Steenwijkerland, omdat die niet overeenstemmen met het gemeentelijk beleid dat windturbineparken gekoppeld moeten zijn aan grootschalige landschappelijke elementen. Zowel in het MER als in de diverse besluiten vormt de (cultuur)historie van Urk een belangrijk aandachtspunt. De plaatsing van turbines nabij het beschermd dorpsgezicht van Urk en het Woudagemaal als UNESCO erfgoed is landschappelijk van betekenis. Het aangezicht wordt door de plaatsing beïnvloed. De plaatsing van de turbines ten opzichte van Urk en het Woudagemaal is gebaseerd op een afweging tussen - enerzijds - het belang van het op verantwoorde wijze winnen van energie op deze plek en - anderzijds - het aangezicht alsmede de (cultuurhistorische en historisch-ruimtelijke) waarden. Bij deze afweging is specifiek rekening gehouden met de kenmerkende cultuurhistorische waarden die ten grondslag hebben gelegen aan het besluit om aan Urk de status van beschermd dorpsgezicht toe te kennen.
24	d	4 De windmolens zijn een bedreiging voor de dijken doormiddel van trillingen.	Zie de beantwoording van 5zzj.
24	e	5 De windmolen veroorzaken geluidsoverlast.	De windmolens veroorzaken inderdaad geluid. De geluidsnorm die gehanteerd wordt, is gebaseerd op onderzoek naar het geluidsniveau waarbij hinder ontstaat. De norm is vastgesteld op een niveau dat bij het grootste deel van de mensen geen hinder ontstaat.
24	f	6 Deze off shore molens worden op zo'n 2.5 km afstand van Urk geplaatst terwijl veel kleinere off shore molens op zo'n 30 km van de Noord Hollandse kust werden geplaatst vanwege geluidsoverlast en om het uitzicht vanaf de kust niet te bederven. Waarom gelden dergelijke regels wel voor Noord Holland maar niet voor Urk?	De afstand tot Noord-Holland heeft te maken met de clearways en scheepvaartroutes die ertussen liggen.

25	a	Ik ben op zich niet tegen windmolen energie maar wens u duidelijk te maken dat de Lemster en Kamperdijk niet de meest gewenste plaatsen zijn om dit te realiseren. Bovendien kunnen de molens die u wenst te maken op de Kamperdijk onze buitenhavenplannen echt in de weg staan. Dat is economisch van enorm belang voor ons dorp, waar het ondernemersklimaat door nieuwe wetgeving toch al zwaar onder druk staat.	De plannen voor een buitenhaven lijken niet belemmerd te worden door de aanleg van het windpark, aangezien het twee verschillende locaties betreft en er door het schrappen van een 7-tal turbines aan de Westermeerdijk voldoende ruimte beschikbaar blijft. Voor het overige zijn de plannen voor een buitenhaven nog onvoldoende concreet om in de onderhavige besluitvorming te kunnen worden verdisconteerd.
25	b	Dit is dus mijn idee waar iedereen volgens mij meekan leven. Een paar kilometer verder ligt de dijk tussen Lelystad en Enkhuizen, die geen bewoning kent en dus veel meer een geschikte plek is om dit project te realiseren. Niemand heeft dan overlast en de door u gewenste energie kan gewoon worden opgewekt. Het kan en mag toch niet zo zijn dat u een compleet dorp tussen deze molens begraaft. Energie is belangrijk maar een project als dit benadeeld een complete bevolkingsgroep van 18.000 mensen. Ik hoop van harte dat u hier eens over nadentk.	Zie ook de beantwoording van 5h en 6b. Voor het IJsselmeergebied is ter behoud van de open horizon plaatsing bij de Houtribdijk (de dijk Enkhuizen-Lelystad) ongewenst.
26	a	Deze zienswijze is niet alleen tegen het ontwerp van het inpassingsplan gericht maar ook tegen het ontwerpbesluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Noordoostpolder tot het verlenen van een aanlegvergunning aan Essent Wind Nederland B.V. voor het aanleggen van kabels voor het nieuwe windpark Zuidermeerdijk (lijnopstelling Zuidermeerdijk, nummer 29). Aangezien op grond van het bepaalde in de artikelen 9c en volgende van de Electriciteitswet 1998 de rijkscoördinatie-regeling uit artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing is, dient u de zienswijze tegen beide ontwerpbesluiten gelijktijdig te behandelen.	Van 3 september tot en met 14 oktober 2010 heeft het ontwerp-inpassingsplan 'Uitbreiding elektriciteitsnet Noordoostpolder' ter inzage gelegen. Met dit inpassingsplan wordt een kabel door het betreffende perceel mogelijk gemaakt. TenneT tracht op minnelijke wijze met grondeigenaren, overige zakelijk gerechtigden en gebruikers overeenstemming te bereiken over het gebruik van een strook grond (de zakelijk rechtstrook) ter plaatse van de hoogspanningsverbinding door middel van het vestigen van een zakelijk recht. Dit wordt in beginsel vastgelegd in een (zakelijk recht) overeenkomst. In het geval op minnelijke wijze geen overeenstemming kan worden bereikt, kan voor aanleg en instandhouding van de verbinding een beroep worden gedaan op de Belemmeringenwet Privaatrecht. Middels deze wet kan door de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de rechthebbenden op de grond een zogenaamde gedoogplicht worden opgelegd. In artikel 20 van de Electriciteitswet 1998 is onder meer de toegang tot de Belemmeringenwet Privaatrecht vastgelegd voor de aanleg van elektriciteitsnetten als hier aan de orde. Het betreffende perceel grenst aan de noordkant aan de Pilotendwarstocht en aan de zuidkant aan de Urkervaart. Bij de aanleg van de kabel in het plangebied zullen de in het plangebied voorkomende tochten en vaarten gebruik worden gemaakt van een boring. Nu in het onderhavige geval zowel vanaf de noordkant en de zuidkant moet worden geboord, hebben berekeningen aangetoond dat beide boringen zodanig kunnen worden uitgevoerd dat op het betreffende perceel nog slechts een beperkte open ontgraving noodzakelijk is, welke is besproken met de grondeigenaar. Daarmee kan aan de ingediende zienswijze tegemoet worden gekomen.

26	b	<p>Ik zal hierna de gronden waarop deze zienswijze steunt toelichten en uitwerken. Ik geef echter eerst een overzicht van de belangrijkste feiten. 1. Feiten Cliënten exploiteren aan de Urkerweg 20 een landbouwbedrijf. Tot het bedrijf behoort het perceel landbouwgrond (kavel H 109), kadastraal bekend gemeente Noordoostpolder, sectie A nummer 2 153. Het perceel is bijna 30 hectare groot en heeft een lange, smalle vorm. Als gevolg van deze vorm bewerken cliënten het perceel in de breedterichting. Een andere bewerkingsrichting is bedrijfstechnisch niet mogelijk. Uit de stukken die bij de ontwerpvergunning zijn gevoegd blijkt, dat uitgerekend op dit perceel elektriciteitskabels zullen worden aangelegd. Deze kabels zijn nodig als verbinding tussen het transformatorstation aan de Westermeerdijk en het TennaTstation Emmeloord aan de Nagelerweg. De leidingstraat krijgt een totale breedte van circa 12 meter. De verschillende kabels zullen op een diepte van circa 2 meter beneden maaiveld worden aangelegd. De minimale aardedekking zal 0,8 meter bedragen, zo blijkt uit de toelichting op de aanvraag. Behalve deze permanente beïnvloeding van het perceel van cliënten heeft de vergunninghoudster gedurende één tot twee groeiseizoenen een strook grond nodig met een breedte van 50 tot 60 meter. De kabels zullen in de lengterichting van het perceel worden aangelegd, zodat de strook onder elke bewerkingsbaan komt te liggen.</p>	Zie de beantwoording van 26a.
26	c	<p>Essent heeft voor de aanleg van deze kabels een aanlegvergunning nodig. Hoewel dit niet duidelijk uit het ontwerpbesluit naar voren komt, begrijpen cliënten dat deze vergunning is vereist vanwege de dubbelbestemmingen voor archeologische waarden. Daarnaast is klaarblijkelijk ook eenzelfde vergunning nodig, omdat de gronden van het kabeltracé ook zijn bestemd voor ' Leiding - hoogspanning'. De vergunningplichten vloeien voort uit het ontwerp van het rijksinpassingsplan ' Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder'.</p>	De vergunningplicht vloeit inderdaad voort uit de situatie dat sprake is van een archeologische verwachtingswaarde.

26	d	<p>Voor cliënten zijn de ontwerpbesluiten niet aanvaardbaar. De exploitatie en rentabiliteit van hun bedrijf komt door de aanleg en de aanwezigheid van de kabels in het geding. Dat brengt mij bij de gronden van deze zienswijze. 2. Gronden Cliënten stellen dat de bestemmingen voor archeologische waarden en voor het leidingtracé, in strijd met een goede ruimtelijke ordening zijn. Daarnaast zijn deze bestemmingen strijdig met het zorgvuldigheids- en het motiveringsbeginsel in de zin van de artikelen 3:2 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Bovendien hebben cliënten daarnaast nog specifieke bezwaren tegen de aanlegvergunning. Ik zal deze gronden in (drie) aparte paragrafen uitwerken. 2.1 Strijd met een goede ruimtelijke ordening In de vorige paragraaf heb ik toegelicht dat cliënten een landbouwbedrijf exploiteren. Het grondareaal is naar de huidige maatstaven gemeten beperkt. Als gevolg daarvan dienen cliënten zeer intensief en nauwkeurig te telen om een lonende exploitatie mogelijk te maken. Het perceel waarin de kabels moeten worden aangelegd, is daarvoor essentieel. Dankzij het bodemprofiel van deze grond lukt dat uitstekend. De grond is vochtopgevend, is vrij van ziektes en heeft daardoor een hoog opbrengend vermogen. Als gevolg van deze bijzondere kwaliteit van de grond zijn cliënten in staat hoogwaardige, eerste klas producten te telen. Daardoor kunnen zij zeer goede prijzen realiseren. Bovendien mogen cliënten zogeheten stammen telen. Stammen zijn het uitgangsmateriaal van de hoogste klasse van aardappelpootgoed. Alleen zeer gespecialiseerde landbouwbedrijven met uitmuntende grond en zeer veel ervaring mogen voor kweekbedrijven dergelijke stammen telen. Door de aanleg van de kabels zal tijdelijk een strook tot 60 meter breed en blijvend een strook van 12 meter breed over de totale lengte aan het perceel worden onttrokken. Het bestaande bodemprofiel dat, zoals ik zojuist heb uitgelegd, voor de teelt van cliënten essentieel is, zal deels tijdelijk maar over een breedte van 12 meter blijvend worden verstoord. Juist omdat vanwege de smalle afmetingen van het perceel de strook in elke beweringsbaan komt te vallen, zijn de negatieve effecten op het opbrengende vermogen van de grond zeer groot. De gewassen die op deze strook staan, zullen niet meer van de huidige hoge kwaliteit zijn. Het gevolg is dat deze producten niet meer zo lang bewaard kunnen worden als nu het geval is. Omdat cliënt daardoor niet meer het gehele bewaarperiode kan benutten en zo het beste moment voor de verkoop kan bepalen, zullen de prijzen dalen en lijdt cliënt aanzienlijke schade. Daarnaast loopt ook de stammenteelt ernstig gevaar. Het voortbestaan van het bedrijf is dan ook in het geding. Deze gevolgen zijn onevenredig en staan niet in verhouding tot het belang dat met de aanleg van de kabels in uitgerekend dit perceel is gediend.</p>	<p>Zie de beantwoording van 26a. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>
----	---	---	---

26	e	<p>Dit klemt temeer omdat ook een ander tracé tot de mogelijkheden behoort, terwijl dit tracé aanmerkelijk minder bezwaarlijk is (zie ook hierna, in paragraaf 2.2). Daarom zijn de bestemmingen die de aanleg van de kabels mogelijk maken in strijd met het beginsel van een goede ruimtelijke ordening in de zin van artikel 3.1 van de Wro. 2.2 Strijd met artikel 3:2 en 3:46 Awb De bestemmingen zijn daarnaast onzorgvuldig voorbereid en ontoereikend gemotiveerd. Ten onrechte is namelijk geen onderzoek verricht naar alternatieven voor het kabeltracé, terwijl deze alternatieven beschikbaar zijn. Op de gronden die aan beide zijden van het perceel van cliënten zijn gelegen, kunnen de kabels met veel minder negatieve effecten worden aangelegd. Ik leg dit uit. Cliënten hebben begrepen het aangrenzende perceel eigendom is van Domeinen. De huidige pachter exploiteert het gepachte niet zelf. Omdat Domeinen onderdeel is van de Staat en de Staat een belangrijke initiatiefnemer is van het windmolenpark Urk, had ten minste onderzocht moeten worden of de kabels in dat perceel aangelegd kunnen worden. Aan de andere kant van het perceel van cliënten is met name grond van ASR gelegen. Cliënten hebben begrepen dat ASR geen bezwaar heeft tegen aanleg van een leidingstraat. Anders dan bij cliënten het geval is, kan de leidingstraat op de andere percelen veelal in de bewerkingsrichting van de grond gelegd worden, zodat die strook slechts één of twee bewerkingsbanen beslaat en het product van mindere kwaliteit apart kan worden gehouden. De desbetreffende landbouwbedrijven die de percelen betelen, hebben een beduidend grotere bedrijfsoppervlakte, met meerdere percelen en zijn daardoor minder kwetsbaar. Een dergelijke strook vermengt zich daar met door het hele bedrijf, zoals bij cliënten het geval is.</p>	<p>RWE, TenneT en Oranjewoud hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar de verschillende alternatieven. Hierbij zijn gesprekken gevoerd met het bevoegd gezag (zowel gemeente Noordoostpolder, als gemeente Urk zijn hiervoor benaderd, de laatste weigerde). In het inpassingsplan wordt op pagina 20 aangegeven: "Het tracé is tot stand gekomen in overleg met diverse partijen. Het overleg is gevoerd door TenneT TSO B.V. (de landelijk netbeheerder en de instantie die de verbinding zal realiseren en beheren) en het ministerie van VROM met onder andere de gemeente Noordoostpolder en het waterschap Zuiderzeeland. Het schakelstation en het kabeltracé zijn zodanig gesitueerd dat er binnen de magneetveldzone geen functies zijn gelegen die mogelijk kunnen worden aangemerkt als gevoelige bestemming, zoals bedoeld in het beleidsadvies van de staatssecretaris van VROM aangaande bovengrondse hoogspanningslijnen in relatie tot de door hoogspanningslijnen veroorzaakte magneetvelden". Naast de genoemde criteria spelen tevens aanwezige archeologische waarden, gesprekken met betrokken agrariërs en kosten een rol in de afweging, waaruit het definitieve tracé is gekozen.</p>
26	f	<p>2.3 Bezwaren specifiek tegen de aanlegvergunning Uit het ontwerpbesluit voor de aanlegvergunning blijkt dat een dergelijke vergunning is vereist onder meer omdat de kabels binnen de bestemming 'Leiding - Hoogspanning' worden aangelegd. Uit artikel 6.4.1 onder f vloeit voort dat deze kabels dan geen hoogspanningskabels kunnen zijn.</p>	<p>De essentie is dat er voor de hoogspanningsleiding een dubbelbestemming opgenomen is met een aanlegvergunningstelsel om de hoogspanningsleiding te beschermen in geval er binnen de betreffende beschermingszone andere leidingen aangelegd worden. Op het moment dat die hoogspanningsleiding nog aangelegd moet worden, is er dus niets om te beschermen, vandaar dat er een uitzondering gemaakt is voor de hoogspanningsleiding zelf. Deze uitzondering geldt echter alleen voor het aanlegvergunningstelsel binnen de dubbelbestemming Leiding-Hoogspanning, niet voor de dubbelbestemming Waarde - Archeologie. Hiermee wordt immers een ander belang beschermd (archeologisch in plaats van bescherming leiding). Op die grond moet dus nog steeds een aanlegvergunning aangevraagd worden.</p>

26	g	<p>In artikel 6.4.3 onder b is bepaald dat vooraf schriftelijk advies bij de leidingbeheerder moet worden ingewonnen. In het ontwerpbesluit is over dit verplichte advies niets terug te vinden. Daardoor valt niet na te gaan of de aanleg van de kabels toelaatbaar is of niet.</p>	<p>Omdat er geen aanlegvergunning aangevraagd hoeft te worden voor het aanleggen van de hoogspanningsleiding zelf (zie ook reactie onder 26f), is een schriftelijk advies niet nodig. Dit is immers alleen nodig als er een aanlegvergunning aangevraagd wordt (zie 6.4.1 onder e juncto 6.4.3 onder b van het vast te stellen plan). Desalniettemin is uiteraard voor het aanleggen van de hoogspanningsleiding uitgebreid overleg geweest met de leidingbeheerder. Bij het opstellen van het inpassingsplan is uitgebreid overleg geweest met diverse betrokken partijen, onder andere gemeente Noordoostpolder, Waterschap Zuiderzeeland en de initiatiefnemer RWE. De leidingbeheerder (TenneT) heeft hierbij het voortouw genomen. Een en ander staat tevens vermeldt in 3.2 van het inpassingsplan "Uitbreiding Elektriciteitsnet Noordoostpolder".</p>
26	h	<p>Ik wijs er nadrukkelijk op dat op grond van het bepaalde in artikel 3.16 Wro een aanlegvergunning geweigerd moet worden als zich strijd met de regels uit een bestemmingsplan voordoet. Tot slot geldt dat de bezwaren die ik in de paragrafen 2.1 en 2.2 heb geformuleerd ook onverkort van toepassing zijn op het ontwerpbesluit tot het verlenen van de aanlegvergunning.</p>	<p>In het inpassingsplan zijn de gronden waarin de kabel zal worden aangelegd bestemd als 'Leiding - Hoogspanning'. Hiermee is de aanleg van hoogspanningskabels in deze zone toegestaan. Een en ander blijkt tevens uit de toelichting op het inpassingsplan, paragraaf 7.3, waarin wordt vermeldt dat: "Voor de aanleg van de leiding zelf is geen aanlegvergunning noodzakelijk. Het aanlegvergunningen-stelsel is uitsluitend opgenomen om de aangelegde leiding te beschermen". Er is dus geen strijd met een bestemmingsplan dan wel inpassingsplan en derhalve geen grond om de aanlegvergunning te weigeren.</p>
26	i	<p>3. Conclusies Op grond van de bovengenoemde argumenten kom ik tot de slotsom dat de ontwerpbesluit niet of althans niet in de huidige vorm behoren te worden vastgesteld. Ik verzoek u in die zin te beslissen en ik verzoek U ook mij te zijner tijd rechtstreeks van uw besluit op de hoogte te brengen. Cliënten kunnen dan zo nodig tijdig beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.</p>	<p>Op grond van voornoemde overwegingen leiden de zienswijzen niet tot aanpassing of een negatief besluit tot vaststelling.</p>

27	a	<p>Hierbij geven Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer (VBIJ) is het samenwerkingsverband van It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland, Het Flevo-landschap, Waddenvereniging en IJsselmeervereniging) en Natuurmonumenten (hierna: VBN e.a.) hun zienswijze op de ontwerp-natuurbeschermingswetvergunning en het ontwerp-vaststellingsbesluit voor het inpassingsplan voor de aanleg en exploitatie van vier windparken parallel aan de IJsselmeerdijken van de gemeente Noordoostpolder, te land en in het water. De kennisgeving van de terinzagelegging van deze besluiten is gepubliceerd in de Staatscourant van 17 juni 2010. Wij duiden dit project hierna aan als 'Windpark Noordoostpolder'. VBN e.a. zijn voorstander van de toepassing van duurzame vormen van energieopwekking, en dus ook van windenergie. Door de toenemende vraag naar duurzame energie worden in Nederland steeds meer windmolens geplaatst in gebieden met veel wind. Open en dus windrijke gebieden zijn vaak ook vogelrijke gebieden en Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat belangen van natuur- en vogelbescherming en windenergie regelmatig op gespannen voet met elkaar staan.</p>	Zie de verdere beantwoording van 27.
27	b	<p>VBN e.a. vinden dat windmolens uit voorzorg niet geplaatst mogen worden in de belangrijkste Nederlandse vogelgebieden en Natura 2000-gebieden en hun directe omgeving. Hiertoe worden in elk geval alle voor vogels aangewezen Natura 2000-gebieden gerekend, zoals het IJsselmeer. Met onze zienswijze willen wij een bijdrage leveren aan het opstellen van een adequate effectbepaling die de toets der kritiek kan doorstaan, om zo inzichtelijk te krijgen wat de consequenties voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer en de hier aanwezige vogelsoorten zijn. Onze zienswijze is opgenomen in bijlage 1. De volgende aspecten van de Milieueffectrapportage en de passende beoordeling komen hierin aan de orde: 1. Alternatievenafweging 2. Verstoringsafstanden 3. Beschikbaar habitat in de winter 4. Effecten op de vliegroute tussen de Steile Bank en de Noordoostpolder 5. De relatie tussen spiering en kwalificerende vogelsoorten uit het Natura 2000-gebied IJsselmeer 6. De verwachte aanvaringen tussen vogels en windturbines 7. Onderzoek toppereend 8. Het gebruik van de 1% norm 9. Mitigerende maatregelen 10. Cumulatie Na bestudering van de milieueffectrapportage inclusief de passende beoordeling komen wij tot de conclusie dat beide onvolledig zijn, waardoor een adequate inschatting van de effecten op vogelsoorten, waarvoor het Natura 2000-gebied IJsselmeer is aangewezen, niet mogelijk is. De huidige milieueffectrapportage bevat teveel onzekerheden en omissies om in dit stadium een gefundeerde uitspraak te kunnen doen over de effecten op vogelsoorten waar het Natura 2000 gebied IJsselmeer voor is aangewezen.</p>	Zie de verdere beantwoording vanaf 27f.

27	c	Dit betekent dat op basis van de aanvraag van de Natuurbeschermingswetvergunning en het onderzoek dat aan de besluiten ten grondslag ligt significant negatieve effecten op de natuurwaarden van de betrokken Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten. De besluiten zijn daarom in strijd met de artikelen 19 d, e, f, g, ia en j van de Natuurbeschermingswet en met artikelen 3:2 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.	Zie de verdere beantwoording vanaf 27f. Zoals uit de Passende Beoordeling blijkt kunnen significante effecten worden uitgesloten. Conform artikel 19d kan daarom vergunning worden afgegeven door Gedeputeerde Staten. Het besluit van Gedeputeerde Staten wordt juist genomen met inachtneming van de artikelen 19d, e, f, g, ia en j van de Natuurbeschermingswet 1998 en in overeenstemming met de artikelen 3:2 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.
27	d	Daarnaast is het ontwerp-besluit voor het inpassingsplan in strijd met een goede ruimtelijke ordening nu de Natuurbeschermingswet aan uitvoering van het plan in de weg staat. Wij verzoeken u dan ook de besluiten Ie herzien, de aanvraag voor de Natuurbeschermingswet-vergunning (voor)alsnog af te wijzen en niet over te gaan tot het vaststellen van het inpassingsplan.	Zie de verdere beantwoording vanaf 27f. Aangezien betoogd wordt dat de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 wel verleend kan worden, is dit geen reden het inpassingsplan niet vast te stellen.
27	e	Bijlage 1: Zienswijze op de ontwerp-natuurbeschermingswetvergunning en het ontwerp-besluit voor het inpassingsplan voor windpark Noordoostpolder van Vogelbescherming Nederland, Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000-gebied voor onder andere een groot aantal vogelsoorten. Dit klinkt alsof het IJsselmeer in de huidige situatie een goed leefgebied vormt, en dat geldt zeker ook voor enkele vogelsoorten. Echter, een aantal vogelsoorten vertoont al jaren een negatieve trend waar het gaat om aantallen. Deze negatieve trend lijkt maar niet doorbroken te kunnen worden. De topper, grote zaagbek, nonnetje en fuut zijn enkele "boegbeelden" van deze negatieve trend. Diverse oorzaken zijn voor deze achteruitgang aan te wijzen, maar het mag duidelijk zijn dat in dit momentum elke nieuwe aantasting van het IJsselmeer als leefgebied voor deze soorten er één te veel is. Het moet daarom volkomen helder zijn dat negatieve effecten van het project op de vogelsoorten zullen zijn uitgesloten. Naar ons oordeel kan die conclusie niet worden getrokken op basis van de huidige passende beoordeling. Met onze zienswijze beogen wij te realiseren dat alvorens het project doorgang zal vinden de vereiste zekerheid bestaat over het uitblijven van significant negatieve effecten op de natuurwaarden van het IJsselmeer en de overige nabijgelegen Natura 2000-gebieden.	Zie de verdere beantwoording vanaf 27f. De zorg voor de negatieve trend bij een aantal soorten in het IJsselmeer wordt gedeeld. De actuele staat van instandhouding van verschillende soorten ligt onder de geformuleerde doelstellingen in het aanwijzingsbesluit. Het is dan ook goed om te zien dat significant negatieve effecten ten gevolge van het windpark Noordoostpolder zijn uitgesloten.

27	f	<p>1. Alternatievenafweging a. Gehanteerde criteria In de milieueffectrapportage wordt een summier beschrijving gegeven over hoe verschillende alternatieve locaties voor windmolenparken in de Noordoostpolder tegen elkaar zijn afgezet. Deze afweging is terug te vinden in het Algemene deel van Milieueffectrapport Windpark Noordoostpolder (blz 32 - 34). Het Windpark Noordoostpolder wordt hier vergeleken met locaties in de Noordoostpolder zelf en met een aantal meren grenzend aan de Noordoostpolder. Deze meren kwalificeren als Natura 2000-gebied, net als het IJsselmeer. De gehanteerde criteria om tot de alternatievenafweging te komen ontbreken grotendeels. Wat opvalt is dat, ten aanzien van het aspect ecologie, alle alternatieve locaties positief scoren ten opzichte van het Wind park Noordoostpolder. De reden hiervoor is het feit dat het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000-gebied, en de alternatieven op het vasteland van de Noordoostpolder zijn dat niet (met uitzondering van de betreffende meren). Toch wordt ervoor gekozen om juist het Windpark Noordoostpolder als voorkeursalternatief te beschouwen en in de milieueffectrapportage verder uit te werken. Bij de onderbouwing van deze keuze is geen rekening gehouden met het ecologische aspect. Objectieve criteria ontbreken. Dit is tegenstrijdig met datgene wat in dezelfde paragraaf wordt geconstateerd, en dat is dat nagenoeg alle alternatieven op ecologie beter scoren dan het Wind park Noordoostpolder. Daarmee gaat de conclusie van de alternatievenstudie voorbij aan het feit dat het IJsselmeer een Natura 2000-gebied is.</p>	<p>Inspreker stelt in deze zienswijze veel aspecten aan de orde, die niet allemaal relevant zijn voor het relevante toetsingskader, te weten de Natuurbeschermingswet 1998. De alternatieven-afweging die in het kader van het MER wordt uitgevoerd verplicht er, anders dan inspreker stelt, niet toe te kiezen voor het alternatief dat uit natuuroogpunt het beste scoort. Het voorzorgsbeginsel uit de Habitatrichtlijn (waarnaar verder in dit deel van de zienswijze wordt verwezen) vereist ook niet dat gekozen wordt voor het alternatief dat het Natura 2000-gebied niet/ het minste aantast. De situatie doet zich hier niet voor dat op grond van de Natuurbeschermingswet een alternatievenbeoordeling moet worden uitgevoerd. Dit doet zich immers alleen voor indien aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied niet kan worden uitgesloten en de vergunning alleen kan worden verleend via de ADC-toets. Op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 geldt er een vergunningplicht indien handelingen in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied worden verricht die - in het kort- de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Blijkens de Passende Beoordeling (die als bijlage 1 in de aanvulling op het MER is aangehecht) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. In zoverre is de alternatievenbeoordeling die in het MER is uitgevoerd, dan ook niet relevant voor de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Inzake de invloed van het initiatief op het beschermd natuurmonument Friese IJsselmeerkust is in paragraaf 4.7 van de passende beoordeling (bijlage 1 van de aanvulling op het MER) een beschrijving van de effecten gegeven. Hierin is geconcludeerd dat het windpark Noordoostpolder geen significant negatief effect heeft op het beschermde natuurschoon bij de Friese IJsselmeerkust. In tegenstelling tot hetgeen is aangegeven is daarbij niet aangevoerd dat de aanwezigheid van waterrecreatie bepalend is en als gevolg hiervan de invloed van de windturbines beperkt zou zijn. Desalniettemin merken wij in reactie op de zienswijze nog het volgende op. In hoofdstuk 2 van het Algemeen Deel van het MER Windpark Noordoostpolder is een onderbouwing gegeven van de locatiekeuze. In paragrafen 2.5.1 en 2.5.2 van het algemeen deel van het MER en in de aanvulling op het MER zijn alternatieven vergeleken op basis van een aantal aspecten. Aanvullend daarop is in hoofdstuk 2 van de aanvulling van het MER hierop een nadere argumentatie gegeven. Hieruit is naar voren gekomen dat alle locaties milieueffecten hebben en dat geen van de locaties evidente milieuvoordelen heeft. Het aspect ecologie is één van de relevante milieueffecten daarbij. In tegenstelling tot hetgeen in de zienswijze is aangegeven is de beschrijving van de locatiekeuze in het</p>
----	---	--	---

			<p>Algemeen Deel van het MER te vinden vanaf pagina 18. Er is allereerst een beschrijving en beoordeling gegeven van alternatieven in en aan het IJsselmeergebied, vervolgens is een beschrijving en beoordeling gegeven van alternatieven in de Noordoostpolder. Zoals te doen gebruikelijk zijn de locaties op beide schaalniveaus op verschillende milieuaspecten met elkaar vergeleken, zoals ecologie, landschap en hinder. Er zijn alternatieven die slechter, vergelijkbaar of beter scoren op het aspect ecologie. Daarbij is in acht genomen dat diverse locaties in of nabij Natura 2000-gebieden zijn gelegen (te weten IJsselmeer, Waddenzee, Markermeer, Ketelmeer/Vossemeer en Zwartemeer). Inzake het aspect landschap geldt dat conform de Nota Ruimte de windturbines 'langs strakke nieuwe dijken' kunnen worden gerealiseerd. Het in paragraaf 2.5 van het Algemeen Deel van het MER beschreven alternatief om windturbines in het open water van het IJsselmeer te realiseren is daarnaast mede negatief beoordeeld ten aanzien van het aspect landschap vanwege de invloed op en openheid op het IJsselmeer. In paragraaf 5.2 van de toelichting op het inpassingsplan is overwogen dat het initiatief past binnen de Nota Ruimte. In de Nota Ruimte is opgenomen dat geen omheining mag plaatsvinden. In paragraaf 6.13 van de toelichting van het inpassingsplan wordt ingegaan op de landschappelijke effecten. Daarin is aangegeven dat vanwege de grote onderlinge afstanden tussen de windturbines, het voor het menselijk oog vrijwel onmogelijk is om meerdere turbines in één blik te vatten. Het gevaar van omheining is daarmee door de schaal van zowel het IJsselmeer als het voorliggende initiatief, vrijwel nihil te noemen. Indien het windturbinepark vanaf een grotere afstand vanaf het IJsselmeer gezien wordt, wordt ook de schaal van de turbines evenredig kleiner, waardoor ook het effect op het landschap kleiner wordt. Bovendien zal door de ruimte tussen de opstellingen bij de Westermeerdijk en Noordermeerdijk van omheining geen sprake zijn. Belvédère gaat uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens past niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd. Dat daardoor een vorm van markering van de grens tussen land en water wordt verkregen is onontkoombaar. Dat windmolens die langzamer draaien een rustiger beeld opleveren is proefondervindelijk vastgesteld. Blijft uiteraard dat een windmolenpark van deze afmetingen een grote impact heeft op de</p>
--	--	--	--

			<p>omgeving. Met betrekking tot het aspect milieuwinst wordt opgemerkt dat op grond van de richtlijnen voor de MER van het windpark Noordoostpolder het gebruik van dit aspect is voorgeschreven als milieuaspect om te betrekking in het MER. Toetsingskader hiervoor is de bepaalde milieuwinst. Dit moet worden gezien in het licht van het nationale beleid ten aanzien van duurzame energie.</p>
--	--	--	---

27	g	<p>In de Antwoordnota Milieu Effect Rapport Windpark Noordoostpolder (mei 2010), kortweg Antwoordnota M.E.R., wordt gesteld dat in de passende beoordeling wordt geconcludeerd dat significante effecten op natuur worden uitgesloten, en dat het daarom destijds gerechtvaardigd was om het IJsselmeergebied als voorkeursalternatief te bestempelen. Los van het feit dat appellanten de conclusie ten aanzien van het ontbreken van significante effecten niet delen is dit niet de correcte route: bij een adequate alternatievenstudie wordt geen passende beoordeling opgesteld, maar worden de verschillende alternatieven op een aantal milieucriteria beoordeeld. Op basis daarvan wordt een milieueffectrapportage opgesteld, inclusief (in onderhavige situatie) een passende beoordeling. Omdat ons inziens wel degelijk sprake kan zijn van negatieve effecten op soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd (zie elders in deze zienswijze) is de in de milieueffectrapportage gehanteerde alternatievenafweging onvoldoende. Elke vorm van aantasting van het Natura 2000-gebied door windmolens kan immers worden voorkomen door te kiezen voor een alternatief buiten het IJsselmeer. Gelet op het voorzorgbeginsel waar de Habitatrictlijn en de Natuurbeschermingswet van uit gaan en het feit dat een aantal soorten in het IJsselmeergebied in een ongunstige staat van instandhouding verkeren en/of een negatieve trend vertonen moet elk negatief effect op die soorten worden voorkomen. Al om die reden moet in de belangenafweging aan het Natura 2000 belang een zwaarder gewicht worden toegekend dan de overige in de afweging betrokken belangen. Daarnaast sluit de passende beoordeling significant negatief effect op de natuurwaarden van het IJsselmeergebied niet uit, zoals wij hieronder zullen betogen, en is ook om die reden de gedane locatiekeuze niet juist.</p>	Zie de beantwoording van 27f.
27	h	<p>De aanwijzing als Natura 2000-gebied is wettelijk verankerd in de Natuurbeschermingswet, en vormt daarmee een relevant kader dat niet over het hoofd gezien mag worden. Nu lijkt de alternatievenafweging voornamelijk gestuurd door de aspecten potentiële milieuwinst en landschap. Dit is ons inziens onjuist. Ten eerste is potentiële milieuwinst niet vormgegeven binnen wettelijk kader, waardoor het niet toetsbaar is. Het ontbreken van een feitelijk en wettelijk kader maakt het niet mogelijk om het aspect "potentiële milieuwinst mee te nemen in een alternatievenafweging omdat er geen criteria bestaan waaraan de winst gewogen kan worden. Dit in tegenstelling tot een Natura 2000-gebied, waarbij positieve of negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen maatgevend zijn. Ten tweede betreft het hier letterlijk een potentiële winst, wat wil zeggen dat het niet zeker is of deze winst ook geboekt gaat worden.</p>	Zie de beantwoording van 27f.

27	i	<p>Daarnaast is het aspect landschap op een onjuiste manier beoordeeld. Gesteld wordt dat een windpark in het binnenland van de Noordoostpolder de openheid hiervan aantast, en daarmee negatief scoort ten opzichte van het Wind park Noordoostpolder. Openheid zou in het IJsselmeer geen kernwaarde zijn, en dus scoort het Wind park Noordoostpolder zelfs een plus in Tabel 2.3. Openheid is echter wel een kernwaarde van het IJsselmeergebied, zoals in de Nota Ruimte (2006) wordt aangegeven. Begin jaren 2000 hebben ambtenaren van vier ministeries, in samenwerking met maatschappelijke organisaties, de "Integrale Visie IJsselmeergebied, de Koers Verlegd" gepubliceerd. In deze nota, die in de Nota Ruimte is opgenomen, worden de kernwaarden van het IJsselmeergebied kort en krachtig beschreven. Openheid is een van de kernwaarden: 'Het begrip openheid/ruimte bestaat bij de gratie van de aanwezigheid van fysieke ruimtelijke begrenzingen. Het IJsselmeergebied bevat volledig aaneengesloten open ruimten van circa 1000 km² (IJsselmeer) en circa 600 km² (Markermeer). Vergelijkbare vergezichten zijn alleen aan de Noordzeekust en in het Waddengebied te ervaren.' Het beleid in Noordoostpolder is er op gericht om de windmolens te concentreren aan de westelijke randen van het grondgebied. In de Nota Ruimte is opgenomen dat geen omheining mag plaatsvinden. Door het gat van ongeveer 2 km ter hoogte van de Rotterdamse Hoek zou volgens de Antwoordnota M.E.R van omheining geen sprake zijn. Wij bestrijden dit: naast het gat van 2 km zal er over een lengte van 18.1 km wel een hekwerk gaan ontstaan. De conclusie dat het IJsselmeer positief voor 'openheid' scoort wanneer daar een wind park wordt gerealiseerd is daarmee strijdig met de Nota Ruimte.</p>	Zie de beantwoording van 27f.
27	j	<p>Bovendien vormt deze ontwikkeling gezien vanuit het beschermd natuurmonument Friese IJsselmeerkust aan de zuidzijde van Friesland een aantasting voor de landschappelijke kwaliteiten van dit natuurmonument. In de huidige situatie wordt het landschappelijk beeld vanuit het natuurmonument bepaald door open water met, op grote afstand van het natuurmonument, in de zomermaanden waterrecreatie. De komst van windmolens langs de Noorderdijk zal dit beeld op drastische wijze gaan beïnvloeden, zoals hierboven beschreven. Het argument dat in de zomermaanden waterrecreatie het beeld al zodanig zou beïnvloeden dat de windmolens een minimale aanvulling op de landschappelijke beleving zijn is onjuist: de windmolens zijn permanent aanwezig (niet alleen in de zomermaanden) en kennen een dermate grote schaal en maat dat deze wel degelijk van invloed zullen zijn op de landschappelijke beleving vanuit het natuurmonument. Dit levert strijd op met artikelen 19a jo 16 van de Natuurbeschermingswet (Nbwet 1998).</p>	Zie de beantwoording van 27f.

27	k	<p>b. Alternatieve locaties elders in Nederland We constateren dat binnen de alternatievenafweging niet is gekeken naar locaties elders in Nederland. Op dit moment wordt door het ministerie van VROM, het IPO en de VNG studie verricht naar locaties op het vasteland van Nederland (inclusief de binnenwateren) om in totaal 6.000 megawatt aan windenergie te realiseren, waarbij het bundelen van windmolens in grote windmolenparken een van de opties betreft. Tot nu toe is het Windpark Noordoostpolder buiten deze studie gehouden. Een betere oplossing is om het beoogde Windpark Noordoostpolder als een van de mogelijke locaties binnen deze studie op te nemen, zodat (de relevantie van) dit windpark kan worden getoetst ten aanzien van alternatieve locaties op het vasteland in Nederland. Samenvattend wordt het volgende gesteld. Een goed onderbouwde alternatievenafweging van de initiatiefnemer is noodzakelijk om duidelijk te krijgen welke criteria zijn toegepast, en hoe de diverse criteria zijn gewogen. We constateren dat - niet is meegewogen dat het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000-gebied en derhalve bescherming geniet conform de Natuurbeschermingswet - de weging niet overeenstemt met landelijke beleidskaders zoals verwoord in de Nota Ruimte - er bij de weging niet is gekeken naar alternatieve locaties elders in Nederland. Daarom komen wij tot de conclusie dat het op basis van de gepresenteerde alternatievenafweging niet mogelijk is om een goed onderbouwd oordeel te kunnen vellen over de meest geschikte locatie voor een windpark in of nabij de Noordoostpolder of elders in Nederland.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h, 5zf, 27f en 41zzd. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan en beleid van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. De locatie voldoet daarnaast aan de kaders gesteld in de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan met betrekking tot windmolens. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO2-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare en geschikte locaties op land moeten worden benut. Daarnaast werkt het kabinet ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. Uitgaande van bovenstaande punten plus het feit dat het initiatief van lokale initiatiefnemers is, is het voldoende dat alleen alternatieve locaties in het IJsselmeergebied en in de Noordoostpolder in kaart zijn gebracht. Dit is in lijn met de uitspraken van de Rechtbank 's-Gravenhage van 19 juli 2000 (LJN AA6552) en Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 maart 2002 (LJN AE0401), waar de begrenzing van het onderzoek naar alternatieve locaties door eerdere besluitvorming door de rechters werd geaccepteerd. Deze alternatieve locaties zijn voldoende onderbouwd. Het besluit op de aanvraag voor een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is gebaseerd op de belangenafweging tussen het belang van de initiatiefnemer om een project te realiseren en exploiteren en het belang van de Natura 2000-gebieden, waarbij de natuurbelangen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zwaar wegen. Het besluit is gecoördineerd op grond van de rijkscoördinatie-regeling met het inpassingsplan en andere besluiten op aanvragen en er is derhalve ook een belangenafweging gemaakt ten aanzien van andere belangen, zoals de nota Ruimte. Zoals eerder gezegd moet er een alternatieventoets op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 worden uitgevoerd indien aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied niet kan worden uitgesloten en de vergunning alleen kan worden verleend via de ADC-toets. Deze situatie doet zich hier niet voor.</p>
----	---	---	---

27	I	<p>Anders dan GS stelt, zijn bovenstaande onder 1 a en 1 b genoemde argumenten ook relevant in het toetsingskader van de natuurbeschermingswet (Nbw 1998). Het college dient op grond van de artikelen 19d en 1ge van de Nbw 1998 aan de hand van de aanvraag te beoordelen of de vergunning, rekening houdend met de gevolgen van de aangevraagde activiteit en gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor de betrokken gebieden, bij afweging van de betrokken belangen kon worden verleend. Bij de toets van een vergunningaanvraag op grond van de Nbw 1998 kunnen daarom belangen zoals de noodzaak van de aangevraagde activiteiten in en direct bij Natura 2000-gebied IJsselmeer een rol spelen. Die noodzaak ontbreekt nu er vanuit moet worden gegaan dat de activiteiten elders (in Nederland) kunnen worden uitgevoerd waar geen of minder schade aan natuurwaarden zullen optreden. Ook een belang als de vereisten die de Nota Ruimte stellen ter zake "openheid" kan in deze afweging worden betrokken.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5h, 5zf, 27f, 27k en 41zzd.</p>
----	---	--	---

27	m	<p>2. Verstoringsafstanden Een relevant aspect voor het bepalen van de mate van verstoring van vogelsoorten waarvoor het IJsselmeer als Natura 2000-gebied is aangewezen zijn de gehanteerde verstoringafstanden per vogelsoort. Deze afstanden betreffen aannamen gebaseerd op Nederlands en buitenlands onderzoek, en worden door Bureau Waardenburg in de passende beoordeling gebruikt als vaste waarde. a. Het toepassen van verstoringafstanden De gehanteerde verstoringafstanden zijn echter geen vaste maten, maar betreffen indicaties ten aanzien van de reactie van specifieke vogelsoorten op windmolens. Het is daarom onjuist om verstoringafstanden, die onder bepaalde locatiespecifieke omstandigheden met bijbehorende variabelen tot stand zijn gekomen, één op één te extrapoleren naar de situatie in Windpark Noordoostpolder zoals in de milieueffectrapportage is gebeurd. Een vergelijking met de rapportage "Verstoringsgevoeligheid van vogels" is op zijn plaats. Dit rapport is eveneens opgesteld door Bureau Waardenburg, 2009, in opdracht van Vogelbescherming Nederland). Het rapport "Verstoringsgevoeligheid van Vogels" behandelt verstoringafstanden van vogels als gevolg van diverse recreatievormen, en bevat de volgende passage over het gebruik van de verzamelde verstoringafstanden: "De verzamelde kennis in deze uitgave is bedoeld als hulpmiddel om mogelijke effecten in te kunnen schatten van bestaande gebruiksvormen, van inrichting en beheer alsmede van nieuwe plannen en/of projecten met name op het gebied van recreatie. De verstoringafstanden die in het rapport zijn beschreven zijn gebaseerd op bestaand onderzoek in bestaande unieke situaties. Deze verstoringafstanden kunnen niet geïnterpreteerd worden als universele, absolute waarden. Afhankelijk van omgeving, groeps grootte, seizoen, etc., treden verschillen in verstoringafstanden per soort op. Het rapport is uitdrukkelijk niet bedoeld ter vervanging van het onderzoek naar mogelijke effecten van een bepaalde ingreep op bepaalde soorten. " Vanzelfsprekend is het rapport "Verstoringsgevoeligheid van vogels" niet toepasbaar op Windpark Noordoostpolder. In bijlage I van de ontwerp-natuurbeschermingswetvergunning stelt GS dat dit rapport niet gebruikt is. Dit is in tegenspraak met wat hierover in de Antwoordnota MER wordt gesteld. Het is ons niet duidelijk waarom Bureau Waardenburg verschillende uitgangspunten hanteert betreffende het principe van het gebruik van locatiegebonden informatie in generiek opzicht. Volgens GS kunnen op basis van binnenlands en buitenlands onderzoek eenduidige conclusies worden getrokken en is gebruik gemaakt van de best wetenschappelijke kennis. De aan de besluiten ten grondslag liggende stukken bieden echter te weinig inzicht in de systematiek van het onderzoek om dit te kunnen beoordelen. Uit de wel beschikbare informatie kunnen wij niet anders dan vooralsnog concluderen dat het onderzoek naar verstoring van de relevante</p>	<p>In de zienswijze wordt aangegeven dat inzake het gebruik van verstoringafstanden een vergelijking met de rapportage van Bureau Waardenburg 'Verstoringsgevoeligheid van vogels' (update 2009) inzake verstoring ten gevolge van verschillende vormen van recreatie op zijn plaats is. Verstoring als gevolg van recreatie en die ten gevolge van windturbines is echter niet vergelijkbaar. Het rapport is bij het bevoegd gezag bekend maar geeft geen redenen om onderhavige passende beoordeling als onvoldoende accuraat te beschouwen. De verstoringafstanden die voor de rapportage ten behoeve van het windpark Noordoostpolder gebruikt zijn, zijn gebaseerd op een groot aantal specifiek hiervoor uitgevoerde wetenschappelijke studies naar de invloed van windturbines op vogels, zowel nationaal als internationaal en onder veel verschillende omstandigheden. Aangezien uit deze studies vergelijkbare conclusies komen, bijvoorbeeld welke vogelgroepen in welke mate verstoringgevoelig zijn, kunnen generieke uitspraken worden gedaan over de afstand waarop (een deel van de) vogels wordt verstoord. Hierbij is het maximum effect scenario gehanteerd om nuances en onderlinge verschillen te minimaliseren. De gehanteerde methode, onderbouwde aannames, bronnen en gehanteerde verstoringafstanden zijn opgenomen in de Passende Beoordeling en bijlage E1 bij MER. Het onderzoek naar de verstoring van vogels ten gevolge van het initiatief is dan ook zorgvuldig uitgevoerd. In paragraaf 2.2 van deze rapportage zijn soortspecifieke verstoringafstanden opgenomen inclusief het daarbij gehanteerde percentage verstoorde vogels. In deze paragraaf is ook de beschrijving van de berekening van het verstoringseffect beschreven. De basis voor deze afstanden en getallen ligt in bestaande literatuur. In hoofdstuk 4 van de rapportage is als basis voor onder meer de gehanteerde verstoringafstanden een samenvatting van een uitgebreid literatuuronderzoek naar de bestaande kennis over effecten van windparken op vogels gegeven, aangevuld met informatie uit recent gepubliceerde overzichten. Paragraaf 4.2 ziet specifiek op verstoring van vogels. Hoofdstuk 9 van de rapportage betreft een overzicht van de gehanteerde literatuur.</p>
----	---	---	---

		<p>vogelsoorten onvoldoende zorgvuldig is gebeurd en is gebaseerd op onjuiste aannames. Op basis van dit onderzoek zijn significant negatieve effecten ten opzichte van de instandhoudingsdoelen voor deze soorten dan ook niet uit te sluiten. Wij verzoeken u om aan de initiatiefnemer te verduidelijken waarom de gehanteerde systematiek als zodanig is toegepast.</p>	
--	--	---	--

27	n	<p>b. Voorkomen van verstoring Birdlife International hanteert als het gaat om afstanden van windturbines tot belangrijke vogelgebieden (zoals Natura 2000-gebieden) en broedplaatsen van een select aantal vogelsoorten, die gevoelig zijn gebleken voor windmolens de aanbevelingen uit 2007 van de Working Group of German State Bird Conservancies (Uinder-Arbeitsgemeinschaft der Vogelschutzwarten, LAG-VSW). Deze afstanden zijn gepubliceerd in Vogelschutz 44 (2007). Vogelbescherming Nederland hanteert, als Nederlandse partner van Birdlife International, dezelfde afstanden. Kortweg komt dit op het volgende neer: • Natura 2000-gebieden: houd een afstand aan van 10 maal de hoogte van de molen tot aan de grens van het Natura 2000-gebied, met als minimale afstand 1.200 meter. Windmolens in Natura 2000-gebieden dienen te worden voorkomen. • Belangrijke vliegroutes tussen slaapplaatsen en foerageergebieden moeten worden vrijgehouden van windturbines. • Belangrijke trekroutes dienen te worden vrijgehouden van windturbines. • Minimaal 1.000 meter afstand tussen windturbines en specifieke broedvogelsoorten De LAG-VSW-normering verschilt van de verstoringgetallen zoals deze in de passende beoordeling zijn gehanteerd, en richten zich volledig op het voorkomen van verstoring en slachtoffers als gevolg van windturbines. Achterliggende motivatie voor deze afstanden is het voorzorgsbeginsel dat ook als uitgangspunt geldt in de Habitat- en Vogelrichtlijn. Over de nieuwe generatie windmolens (> 5 MW) en de omvang van de opstellingen zijn nog geen praktijkeffecten bekend. Door een ruime marge aan te houden wordt invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel. In de milieueffectrapportage zijn twee varianten onderzocht: opstellingen met een onderlinge afstand van 4 maal de rotordiameter en met 5 maal de rotordiameter. De onderlinge afstand varieert, afhankelijk van de locatie, van ongeveer 300 tot 650 meter. Dit betekent dat de ruimte tussen de molens binnen de LAG-VSW-normen valt, wat betekent dat verstoring van vogels niet kan worden uitgesloten. In het milieueffectrapport wordt echter, op basis van de gehanteerde verstoringafstanden, een verstoringvrije ruimte bepaald van ongeveer 600 meter. Wij verzoeken op basis van de LAG-VSW-normen een nieuwe effectbepaling uit te voeren, om zo inzichtelijk te maken welke consequenties het beoogde voornemen heeft op de vogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied IJsselmeer is aangewezen. Toepassing van deze normen heeft immers tot doel het voorkomen van verstoring van ongeveer 600 meter. Wij verzoeken op basis van de LAG-VSW-normen een nieuwe effectbepaling uit te voeren, om zo inzichtelijk te maken welke consequenties het beoogde voornemen heeft op de vogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied IJsselmeer is aangewezen. Toepassing van deze normen heeft immers tot doel het voorkomen van verstoring.</p>	<p>De provincie hanteert als bevoegd gezag eveneens het voorzorgsbeginsel bij de beoordeling van het initiatief in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Uit de passende beoordeling blijkt dat op basis van recent wetenschappelijk onderzoek zekerheid kan worden verkregen over het uitblijven van significant negatieve effecten. Met name in hoofdstuk 2 en 4 van bijlage E1 van het MER zijn de door Bureau Waardenburg gehanteerde uitgangspunten en aannames beschreven en gemotiveerd, onder meer ten aanzien van verstoring en barrièrewerking, welke relevant is voor het beoordelen van het effect op de soorten waarvoor de windturbines tussen slaap- en foerageergebieden zijn voorzien. Daarbij is aangegeven van welke literatuur gebruik is gemaakt (naast de literatuurlijst welke in hoofdstuk 9 van de bijlage is opgenomen). Inzake de verstoring tussen turbines is in tegenstelling tot hetgeen wordt opgemerkt niet uitgegaan van een verstoringvrijruimte van 600 meter. De lijnen van windmolenopstelling liggen 600 meter uit elkaar, uitgegaan is van een verstoringzone van 150 meter aan weerszijden, de verstoringvrije zone is dan 300 meter. De gehanteerde soortspecifieke verstoringafstanden zijn in hoofdstuk 2 van de bijlage opgenomen. Inzake de effecten op trekvogels is in hoofdstuk 5 van de bijlage een beschrijving gegeven van de seizoenstrek nabij het initiatief. Bij het bepalen van de effecten in hoofdstuk 6 is door Bureau Waardenburg specifiek rekening gehouden met de nieuwe generatie turbines. Onder meer in paragraaf 4.4 van bijlage E1 is toegelicht op welke wijze dit is toegepast. Daarbij is onder meer het onderzoek van Krijgsveld et al. 2009 gepubliceerd in Ardea 97(3) benut waaruit blijkt dat aanvaringsrisico's voor trekvogels zeer laag zijn.</p>
----	---	--	--

27	o	<p>3. Beschikbaar habitat in de winter De afgelopen winters zijn gekenmerkt door een langdurige koudeperiode, waarbij als gevolg van aanhoudende oostenwind grote delen van het IJsselmeer werden bedekt door ijs. Dit betekent dat het effectief beschikbaar oppervlak aan foerageergebied en rustgebied binnen het IJsselmeergebied aanzienlijk kleiner is ten opzichte van een ijsvrij IJsselmeergebied. In de huidige situatie levert dit geen problemen op, omdat het gedeelte dat open blijft tijdelijk voldoende rust, ruimte en voedsel biedt voor tijdelijke opvang van deze vogels. Dit zal echter gaan veranderen wanneer het Wind park Noordoostpolder wordt gerealiseerd. De ijsvrije delen bevinden zich hoofdzakelijk aan de oostzijde van het IJsselmeergebied, waar ook het Wind park Noordoostpolder gepland staat. Dit heeft tot gevolg dat het resterende, open water onderhavig is aan extra habitatverlies en verstoring, wat mogelijk consequenties heeft voor de overlevingskansen van de overwinterende watervogels. Wij verzoeken u om de initiatiefnemer onderzoek te laten doen naar de consequenties van koude winters op de instanhouddingsdoelen van overwinterende watervogels waarvoor het IJsselmeergebied als Natura 2000-gebied is aangewezen en deze consequenties cumulatief te laten beoordelen met de effecten van de windmolenparken. Dit is ten onrechte niet gebeurd. Hierbij dient ook in ogenschouw te worden genomen dat vogels vanuit omringende dichtgevroren Natura 2000-gebieden ook naar het laatste open water kunnen trekken.</p>	<p>Strenge winters waarbij grote delen van het IJsselmeer en aangrenzend Markermeer dichtvriezen zijn de afgelopen decennia uitzonderlijk; deze situatie zal zich weinig voor doen (alleen bij zeer strenge winters). Tijdens dergelijke strenge winters gaat het om een beperkte periode (meestal hooguit een week of enkele weken) dat grote delen van het IJsselmeer e.o. zijn bevroren. In de beoordeling is rekening gehouden met dergelijke situaties. Uit waarnemingen door Bureau Waardenburg in winter 2008/2009 is gebleken dat tijdens de vorstperiode van eind december 2008 tot half januari 2009 de kustzone bij de Noordoostpolder niet dichtvroor en dat aanwezige eenden (onder andere 12.000 kuifeenden) zich concentreerden in het aanwezige open water nabij de Rotterdamse Hoek en het gebied ten zuiden hiervan. Deze kustzone valt buiten de verstoringszones van de geplande windparken. In dezelfde periode waren spectaculaire groepen toppers (tot meer dan 50.000 exemplaren) op de Waddenzee langs de Afsluitdijk aanwezig (www.waarneming.nl), deze soort komt ook in dergelijke uitzonderlijke situaties dus niet of nauwelijks naar het resterende open water in het zuidelijke deel van het IJsselmeer. Volgens de huidige gegevens komen er met strenge vorst geen grote aantallen watervogels voor op het open water bij de planlocatie. Aangezien de situatie zich weinig voor zal doen en omdat, als deze uitzonderlijke situatie zich voor mocht doen, mitigatie van effecten mogelijk is (tijdelijk stopzetten van turbines) wijzigt dit de conclusie uit de passende beoordeling niet. De Commissie voor de m.e.r. heeft dit ook bevestigd in haar advies (12 november 2010) inzake de beoordeling van onder meer de zienswijze van de Vogelbescherming.</p>
----	---	--	---

27	p	<p>4. Vliegrouete Steile Bank – Noordoostpolder Een van de aspecten waar de milieueffectrapportage negatief op scoort is het mogelijke effect op ganzen en kleine zwanen, wanneer deze van de slaapplaatsen van de Steile Bank en de rest van de Friese IJsselmeerkust heen en weer vliegen naar de foerageergebieden in de Noordoostpolder. Dit betekent dat een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen voor deze soorten niet uit te sluiten is. Deze vluchten vinden vooral in de schemering in de ochtend en avond plaats. Het milieueffectrapport schrijft hierover het volgende: "Het merendeel van de vogels zal willen uitwijken voor de turbineopstellingen bij de Noordermeerdijk. Indien ook de turbines bij de Westermeerdijk volgens plan worden ontwikkeld, is ruimte voor uitwijken beschikbaar bij de open ruimte (circa 1.400 m) tussen de opstellingen aan de Noorder- en Westermeerdijk." Hierbij wordt geconstateerd dat ganzen hooguit een kilometer om moeten vliegen (door de kunstmatig geconstrueerde open ruimte), wat leidt tot een minimale extra energiebelasting. Los van de vraag of het inderdaad mogelijk is om ganzen door een dergelijke ruimte te sturen, kunnen vraagtekens worden gezet bij deze redenering. Immers, de meeste vliegbewegingen vinden plaats in de vroege ochtend en avond, wanneer het zicht niet optimaal is en de kans op verstoring en aanvaringen dus groter. De milieueffectrapportage houdt hier geen rekening mee. Daarnaast wordt voorbijgegaan aan het feit dat in de Noordoostpolder een aangewezen en begrensd ganzenfoerageergebied aanwezig is, langs de Noordermeerweg en de Gemaalweg in het noordelijk deel van de Noordoostpolder. Dit gebied is ruimtelijk gesitueerd op ongeveer 2 km afstand van de dichtstbijzijnde geplande windturbine langs de Noordermeerdijk. Hoewel een ganzenfoerageergebied formeel geen wettelijke bescherming kent, is het wel een indicatie dat hier een voor ganzen belangrijk onderdeel van het leefgebied aanwezig is. De provincie Flevoland heeft het belang van dit gebied erkend door juist hier een ganzenfoerageergebied aan te wijzen en te begrenzen. In een dergelijk gebied kunnen boeren subsidie op grond van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN-regeling) ontvangen voor de opvang van ganzen in de wintermaanden. Nu in het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelen voor verschillende ganzensoorten (en voor kleine zwaan) zijn opgenomen, is het effect van het windmolenpark op de ganzen (en kleine zwanen) die hier foerageren en dus op dit foerageergebied wel degelijk relevant voor de toets aan de Nbwet 1998. Bovendien geldt daarnaast dat GS op grond van art. 19 den e Nbwet 1998 moet beoordelen of de vergunning, rekening houdend met de gevolgen van de aangevraagde activiteit en gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor de betrokken gebieden, bij afweging van de betrokken belangen kan worden verleend. Bij deze toets kunnen belangen zoals de nabijheid van het ganzenfoerageergebied een rol spelen.</p>	<p>In het MER worden de effecten van het initiatief in beeld gebracht op vogels waaronder ganzen, hierbij is uitgegaan van tellingen van daadwerkelijk getelde vogels op verschillende locaties. Deze informatie is meegenomen in het bepalen en beoordelen van de effecten. In het MER is ook rekening gehouden met het moment van de dag waarop vliegbewegingen van ganzen en kleine zwanen plaatsvinden. In hoofdstuk 2 van het onderzoek van Bureau Waardenburg dat onderdeel is van het MER zijn deze aannames opgenomen en onderbouwd. Hieruit blijkt onder meer dat een aanname is gedaan ten aanzien van het percentage ganzen dat 's nachts vliegt. Dit is gebaseerd op basis van tellingen van deze soorten in en nabij het plangebied, waarnemingen van vliegbewegingen van ganzen en zwanen bij bestaande andere windparken (onder andere Wieringermeer, Tholen en Almere) en wetenschappelijke publicaties. De ganzen volgen de kortste route over land naar hetzij Steile bank hetzij Ketelmeer en worden daarbij nauwelijks gehinderd door de windmolens. In de Noordoostpolder foerageren kleine zwanen in een zeer uitgestrekt gebied. In het maximum effect scenario kunnen ze een deel van de verst weg gelegen gebieden minder goed bereiken. Theoretisch gaat het om 10% van het oppervlak van het totale foerageergebied in de Noordoostpolder. Dit zijn al gebieden die ver van de slaapplaats liggen en die bij uitzondering gebruikt worden. Er is dichterbij voldoende en geschikter alternatief foerageergebied voorhanden. Het netto verlies is daarom als zeer gering te beschouwen. In Nederland overwinteren jaarlijks vele ganzen. Deze overwinterende ganzen kunnen (door onder meer vraat en verslemping) schade toebrengen aan landbouwgronden. Om de alsmaar oplopende schade door deze overwinterende ganzen te beperken, heeft LNV nieuw beleid geformuleerd, dat is vastgelegd in het 'Beleidskader Faunabeheer'. Om schade aan landbouwgewassen te beperken is het van belang dat er voor de overwinterende ganzen voldoende alternatief voedsel beschikbaar is. Hiertoe zijn ganzenfoeragegebieden aangewezen waar agrariërs subsidie kunnen krijgen voor aangepast beheer dat bijdraagt aan de beschikbaarheid van voedsel (onder meer grondgebruik in de winter en geen verjaging toegestaan). Een van de ganzenfoeragegebieden bevindt zich in de buurt van het plangebied. Het is voorsnog niet mogelijk om dit ganzenfoerageergebied te verplaatsen. Er zijn namelijk met de begrensde agrariërs beheerovereenkomsten gesloten over meerdere jaren. Daarnaast is momenteel op landelijk niveau de afspraak dat de huidige begrenzingen niet worden gewijzigd en/of aangepast tot het Beleidskader Faunabeheer (waar het systeem van foerageergebieden een uitvloeisel van is) afdoende is geëvalueerd. Bovendien is het betreffende ganzenfoerageergebied bedoeld om schade in Flevoland te voorkomen. Voor ganzen die overnachten op de Steile Bank is ruim voldoende foerageergebied aanwezig</p>
----	---	---	---

	<p>Bureau Waardenburg komt tot de conclusie dat voor de kleine zwanen, welke slapen op de Steile Bank en foerageren in de Noordoostpolder, het foerageergebied in de Noordoostpolder maximaal met 10% zal verminderen als gevolg van de lijnopstelling langs de Noordermeerdijk. Vervolgens wordt in de Aanvulling op het MER een aantal redenen geformuleerd waarom dit niet erg zou zijn. Wij achten echter een dergelijk groot verlies aan foerageergebied (of, anders gezegd, een verkleining van het foerageergebied met 10%) zonder dat hiervoor enige vorm van compensatie (alternatief foerageergebied) wordt geregeld onaanvaardbaar. Een afname van 10% aan foerageergebied kan wel degelijk een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen en dient daarom adequaat te worden beoordeeld. Elk onderdeel van het totale foerageergebied heeft zijn functie: het totaal aan afzonderlijke foerageergebieden vormt het uiteindelijke foerageergebied. Dit is relevant te beseffen, omdat bij onvoorziene toekomstige ontwikkelingen (bijvoorbeeld verandering in akkerbouw) delen van het foerageergebied ongeschikt kunnen raken. Ondanks de door Bureau Waardenburg toegepaste bagatellisering van de afname is aan het einde van de rit nog steeds 10% van het foerageergebied verloren gegaan als gevolg van het voornemen. Nu significant negatieve effecten vooralsnog niet zijn uitgesloten, verzoeken wij u geen vergunning te verlenen ten aanzien van de windmolenopstelling langs de Noordermeerdijk, gezien de situering van de opstelling tussen een belangrijke slaapplaats van ganzen bij de Steile Bank enerzijds en ganzenfoerageergebied anderzijds.</p>	<p>in Friesland.</p>
--	--	----------------------

27	q	<p>5. Afname spiering versus kwalificerende vogelsoorten De spiering is een van de belangrijkste, zo niet de meest belangrijke voedselbron voor een aantal visetende vogelsoorten waarvoor het IJsselmeer als Natura 2000-gebied is aangewezen. Op dit moment bevindt de spiering zich in een neerwaartse spiraal, waarmee het belang van voldoende paaigronden voor deze soort alleen maar groter is geworden. De spieringstand is mede afhankelijk van de temperatuur van het water in de winterperiode, van visserijactiviteiten en van het aanbod aan geschikt paaigebied. In de milieueffectrapportage wordt aangegeven dat het risico voor de spiering in het plangebied van Windpark Noordoostpolder "mogelijk hoog" is (blz 197). waarbij als kanttekening wordt geplaatst dat de werkelijke analyse van het effect van onderwatergeluid op vis pas kan worden gemaakt als de geluidsterkten bekend zijn (Bijlage E4, blz. 17). Het uiteindelijke effect op de spieringpopulatie is relevant. omdat soorten als het nonnetje en grote zaagbek spiering als belangrijkste voedselbron hebben. In de aanvulling op het MER, bijlage 1 Passende beoordeling, wordt door Bureau Waardenburg het volgende geconcludeerd ten aanzien van de spiering: Spiering: Er bestaat een kans op negatieve effecten op de spieringpopulatie, omdat deze in slechte staat verkeerd en waarschijnlijk paait op de stenen oevers van de Noordoostpolder. De effecten op de spieringpopulatie hebben betrekking op een relatief klein gebied, slechts 2,3% van het gebied wordt door het onderwatergeluid in een mate dat het schadelijk is voor vissen en het betreft een lijdelijk effect. Het paaigebied tegen de oevers ligt buiten de TTS-zone. Derhalve zullen vislarven in ieder geval geen schadelijke effecten ondervinden dicht bij de kust. Belangrijke negatieve effecten op de spieringpopulatie kunnen dan ook worden uitgesloten. Het woord "slechts" impliceert dat het om een relatief klein deel van het oppervlak van het IJsselmeer gaat, maar wij zien dit anders. Het totale oppervlak van het IJsselmeer bedraagt 113.346 ha zoals genoemd in de gebiedendatabase van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een tijdelijke afname van 2,3% van het foerageergebied van visetende watervogels betekent dus in de praktijk een afname van 2.607 ha. Deze afname geldt niet alleen voor de spiering, maar voor alle vissoorten zoals pos, blankvoorn en baars. Ook deze soorten vormen voedsel voor visetende watervogels. Daarnaast blijft het de vraag of volwassen spiering het gebied überhaupt nog kunnen bereiken om zich langs de stenen oever te kunnen voortplanten. Door onderwatergeluid is immers de directe omgeving van het voortplantingsgebied ongeschikt geworden als leefgebied voor spiering. Overigens gaat het vissenonderzoek enkel over de aanlegfase, over de gevolgen van onderwatergeluid ten tijde van de gebruiksfase wordt geen uitspraak gedaan. Dit ten onrechte want ook in de gebruiksfase kan onderwatergeluid negatief effect op vissen en daarmee op visetende</p>	<p>In het MER heeft in bijlage E7 een uitgebreide beoordeling van de effecten van onderwatergeluid op vissen plaatsgevonden van zowel de aanlegfase, de gebruiksfase als de verwijderingfase. Onderdeel van deze bijlage is een notitie van TNO waarin de optredende onderwatergeluidsniveaus in de aanlegfase zijn gekwantificeerd. Daarbij zijn conclusies getrokken over de effecten op vissen en de effecten op vogelsoorten die vervolgens kunnen optreden. Geconcludeerd is (ondermeer) dat negatieve populatie-effecten op vissen niet optreden en dat het derhalve uitgesloten is dat visetende vogels een negatief effect ondervinden. Uit onderzoek blijkt ook dat het bestand aan spiering met name afhankelijk is van voldoende geschikte paaiplekken, temperatuur van het water en visserij. De ingebruikname van het windmolenpark zal hoegenaamd geen effect hebben op het spieringbestand dan wel een licht positief effect doordat spiering kan paaien op de extra aangebrachte verhardingen in het water. Verder blijkt uit het MER dat het paaigebied van de spiering tegen de oevers buiten de TTS-zone ligt (zone waar tijdelijke schade kan optreden). Daarnaast ontstaan paaimogelijkheden achter de scheepvaartveiligheidsvoorziening. Er kan daarom een vergunning krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 worden afgegeven. Om het optreden van negatieve effecten als gevolg van geluid verder te beperken wordt tijdens de heiverkzaamheden een bellenscherm gebruikt, dit is ook opgenomen als voorwaarde in de vergunning (voorschrift 2.1). Daarnaast worden werkzaamheden verspreid in de tijd uitgevoerd (voorschrift 2.3). Ter toelichting is het volgende nog relevant. Bij het beoordelen van de omvang van het beïnvloede gebied ten gevolge van heien is rekening gehouden met de bepaling van de effecten van onderwatergeluid zoals beschreven in bijlage E7 van het MER. De 2,3%, waarnaar inspreker ook verwijst en die ook genoemd wordt in de Passende Beoordeling wordt nader onderbouwd in bijlage E7 van het bijlagenrapport van het MER Windpark Noordoostpolder van 1 oktober 2009. De 2,3% betreft het percentage van het Natura 2000-gebied IJsselmeer dat in zijn totaliteit (tijdelijk) beïnvloed wordt door het onderwatergeluid dat vrijkomt bij het heien van fundatiepalen voor windturbines. Het beïnvloede gebied wordt begrensd door de geluidscontour op TTS-niveau voor vissen (Temporary Threshold Shift – tijdelijke verhoging van de gehoordrempel). Omdat de beïnvloeding uitsluitend optreedt tijdens de periodes dat daadwerkelijk wordt geheid (zo'n 2 uur op vol heivermogen) en er niet meer dan 1 fundering tegelijk zal worden geheid, is de oppervlakte waarbinnen het TTS-niveau op een bepaald moment wordt overschreden veel geringer, namelijk 0,71% van het Natura 2000-gebied (zie bijlage E7). Benadrukt wordt dat overschrijding van de TTS-grens niet betekent dat de vissen zullen sterven; na beëindiging van de werkzaamheden treedt volledig herstel op. Bovendien zullen vissen het gebied met te hoge geluidsniveaus</p>
----	---	---	---

	<p>vogelsoorten hebben. Nonnetje en grote zaagbek komen de laatste jaren in lagere aantallen voor dan de voor deze soorten geformuleerde instandhoudingsdoelen. Daarvoor zijn diverse redenen aanwezig. Een van de mogelijke redenen voor de lagere aantallen is de afname van de spiering. Een verdergaande afname van de vitaliteit en de reproductie van de spiering zal leiden tot het minder geschikt worden van het IJsselmeer als foerageergebied voor nonnetjes en grote zaagbek, en kan daarmee een direct effect hebben op het al dan niet halen van de instandhoudingsdoelen voor beide soorten. Deze koppeling wordt in de milieueffectrapportage echter niet gemaakt, waardoor de conclusie dat er geen (significant) negatief effect optreedt voor beide vogelsoorten niet gerechtvaardigd is. Hetzelfde geldt voor de visdief en zwarte stern, beide kwalificerende vogelsoorten voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer en beide eveneens in hoge mate afhankelijk van spiering. De visdief kwalificeert als broedvogel en heeft in 2009 in het IJsselmeer zelfs een desastreus broedseizoen achter de rug als gevolg van een ernstig tekort aan grote spiering (Laag broedsucces visdieven op de Kreupel in 2009. Bureau Waardenburg, in opdracht van Vogelbescherming Nederland; te downloaden via www.vogelbescherming.nl). De te verwachten afname van spiering moet verder worden gekwantificeerd, in samenhang met andere aspecten die een negatieve impact op de spiering kunnen hebben. Vervolgens moeten de consequenties van deze afname voor de visetende vogelsoorten, waarvoor het IJsselmeer is aangemeld als Natura 2000-gebied, inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij dienen zowel de effecten tijdens de aanlegfase als tijdens de gebruiksfase te worden bepaald, en moet met name worden gefocust op de consequenties voor de vogelsoorten die de spiering als belangrijkste voedselbron hebben, zoals onder andere visdief, zwarte stern, grote zaagbek en nonnetje, in relatie tot de instandhoudingsdoelen voor deze soorten. Nogmaals: het gaat hier om soorten met een neergaande, negatieve trend. Daarbij liggen de populatieaantallen van soorten als nonnetje en grote zaagbek onder de instandhoudingsdoelen. In die omstandigheden is ieder negatief effect significant. Een verdere achteruitgang in voedselaanbod kan wel degelijk negatieve effecten hebben op de uiteindelijke aantallen visetende watervogels. Het huidige onderzoek is onvolledig waardoor onzeker is of sprake zal zijn van significant negatief effect op de voor bedoelde vogelsoorten geformuleerde instandhoudingsdoelen. Gelet daarop kan de gevraagde natuurbeschermingswetvergunning vooralsnog niet worden verleend en is het ontwerp-besluit voor het inpassingsplan in strijd met art. 19j Nbwet 1998 en met een goede ruimtelijke ordening nu de Nbwet 1998 aan uitvoering van het inpassingsplan in de weg staat.</p>	<p>waarschijnlijk mijden. Pas wanneer het geluidsniveau de PTS-grens overschrijdt (PTS – Permanent Threshold Shift – blijvende verhoging van de gehoordrempel) bestaat het risico dat vissen daadwerkelijk zullen sterven, bijvoorbeeld ten gevolge van gehoorverlies. Het is niet zeker of dit niveau tijdens de heiwerkzaamheden zal worden overschreden, maar als dit al het geval is dan zal het gebied aanmerkelijk kleiner zijn dan het gebied binnen de TTS-contour</p>
--	--	--

27	r	<p>6. Onderzoek topper De topper is aangewezen als een van de soorten voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer. De soort verkeert landelijk en ook in Natura 2000-gebied IJsselmeer in een ongunstige staat van instandhouding (zie aanwijzingsbesluit en p, 88 Antwoordnota MER). Daarnaast is sprake van een negatieve trend. Voor toppers is aangenomen dat de huidige aantallen bij de Noordoostpolder beduidend lager liggen dan de getelde aantallen in het verleden op grond van de resultaten van het veldonderzoek in de winter van 2007/2008 (Milieueffectrapportage, blz. 176). In het recente verleden zijn, in vergelijking met de resultaten uit de winter van 2007/2008, grote aantallen topper in het plangebied waargenomen. Dit wordt ook door de onderzoekers geconstateerd in Bijlage E2 van het milieueffectrapport: Uit de gegevens van maandelijkse tellingen vanuit een vliegtuig van toppers in het IJsselmeergebied uit de seizoenen '00/01 t/m '04/'05, blijkt dat langs de dijk van de Noordoostpolder in deze periode 's winters regelmatig belangrijke aantallen toppers op het IJsselmeer verbleven. De aantallen toppers varieerden hier tussen enkele duizenden tot circa 10.000 vogels. Het gemiddelde seizoensmaximum voor deze periode langs de IJsselmeerdijk van de Noordoostpolder bedroeg circa 5.900 toppers. De belangrijkste concentraties werden vastgesteld in de omgeving van de Rotterdamse Hoek en langs de Noordermeerdijk". Uit de berekeningen voor het aantal verstoorde vogels blijkt, in Bijlage E2 (blz. 99), dat honderden toppers zullen worden verstoord als gevolg van realisatie van het windpark Noordoostpolder. Dit aantal is naar verwachting een onderschatting (zie punt 2 uit deze zienswijze: Verstoringafstanden). Vervolgens wordt beredeneerd dat de uiteindelijke effecten van het windpark op toppers nul is. De reden hiertoe is de volgende: "Voor het Windpark Noordoostpolder in zijn geheel is op basis van het deskundigenoordeel bepaald dat verstoorde toppers kunnen uitwijken naar alternatieve rustgebieden in de directe omgeving. Er is derhalve geen verstoringseffect voor deze soort." In bedoeld deskundigenoordeel is echter geen rekening gehouden met mogelijke effecten van andere plannen of projecten. Dit is wel vereist in gevolge art. 19f Nbwet en de jurisprudentie van het Hof van Justitie (Zie bij voorbeeld het Kokkelvisserijarrest) Volgens die jurisprudentie moeten in een passende beoordeling immers alle aspecten van het project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied in gevaar kunnen brengen, worden geïnventariseerd. De passende beoordeling vertoont dan ook op dit punt een hiaat. Het deskundigenoordeel wordt ondersteund door de lagere aantallen toppers dan normaal tijdens de afgelopen winter in het plangebied. Wat in het deskundigenoordeel wordt genegeerd is dat de monitoringsresultaten van één winter feitelijk een momentopname is waar geen conclusies van dergelijke aard aan kunnen en</p>	<p>Voor de topper geldt een behouddoelstelling op grond van het aanwijzingsbesluit van het IJsselmeergebied als Natura 2000-soort. Het IJsselmeergebied vervult hoofdzakelijk een foerageerfunctie maar eveneens een rustfunctie. De functie van het plangebied waar het initiatief wordt gerealiseerd voor de topper is niet alleen op basis van één enkel veldonderzoek bepaald, zoals vermeld in paragraaf 6.6 van bijlage E1. Dit is mede geconcludeerd op basis van bestaande telgegevens. Uit de maandelijkse tellingen door de Waterdienst komt naar voren dat het zuidelijk deel van het IJsselmeer de laatste jaren steeds minder door toppers wordt gebruikt als rustgebied en dat de soort nog hooguit in lage aantallen langs de dijken van de Noordoostpolder aanwezig is. Uit het onderzoek in de winter van 2007/2008 komt naar voren dat de aantallen toppers in het IJsselmeer hoger liggen dan het instandhoudingsdoel, waarbij slechts een beperkt deel van de vogels nabij de dijken van de Noordoostpolder aanwezig is. Uit de recent gepubliceerde 'Doeluitwerking Natura 2000 IJsselmeergebied' (RWS Waterdienst 2010) blijkt eveneens dat de topper in de periode na 2005 zeer beperkt voorkomt in het gebied. Daarbij komt dat uit bijlage E1 van het MER blijkt dat veel van de beschikbare voedselbronnen (met name driehoeksmosselen) langs de dijken van de Noordoostpolder te diep liggen. Alleen bij de Rotterdamse Hoek zijn deze bereikbaar voor toppers. Uit bijlage E6 blijkt dat de hoeveelheid driehoeksmosselen bij de Rotterdamse hoek tussen 1999 en 2007 drastisch (meer dan 90%) is afgenomen. Mogelijk is dit een verklaring voor de afwezigheid van de Topper in het plangebied. Er wordt geen foerageergebied van de Topper verstoord omdat dit in de omgeving van het plangebied ontbreekt. De belangrijkste geschikte foerageergebieden en nabijgelegen rustgebieden liggen in de noordelijke en westelijke helften van het IJsselmeer en niet bij de Noordoostpolder. De locatie van het windpark betreft een van de vele rustgebieden voor toppers in het IJsselmeer. In het deskundigenoordeel is rekening gehouden met de beschikbaarheid van voldoende alternatieve rustgebieden in de directe omgeving (onder andere Rotterdamse hoek, Baai van Lemmer, kustzone bij Urk). Het verlies van een zeer klein stukje IJsselmeer als potentieel rustgebied is verwaarloosbaar qua omvang ten opzichte van het gehele areaal regelmatig gebruikt rustgebied in het IJsselmeer. In de passende beoordeling is op basis van onderzoek aangetoond dat er geen sprake is van een afname van aantallen toppers of leefgebied door het windpark. Alles beschouwend kan geconcludeerd worden dat de draagkracht van het IJsselmeer (in de vorm van voldoende rust- en foerageergebieden) ruim voldoende is, ook zonder het plangebied van de windturbines. Ook na het realiseren van het initiatief is en blijft er voldoende voedsel en ruimte in het gebied om de instandhoudingsdoelen ten behoeve van de topper te realiseren. Bureau</p>
----	---	--	---

	<p>mogen worden verbonden. Met andere woorden: het deskundigenoordeel gaat voorbij aan het feit dat er wel degelijk geschikt leefgebied voor de topper verloren gaat. Het bijlagenrapport merkt op dat het duurzaam ongeschikt maken van traditionele rust- en/of foerageerplaatsen zoveel mogelijk moet worden voorkomen, maar er worden geen verdere consequenties aan deze opmerking gekoppeld. Dit is tegenstrijdig met de voorgaande redenering, dat een verlies aan rustgebied in de omgeving kan worden opgevangen. De Antwoordnota M.E.R bagatelliseert het verlies aan leefgebied als verwaarloosbaar ten opzichte van het gehele IJsselmeer. Dit impliceert dat het gehele IJsselmeergebied geschikt is als rustgebied, wat in de praktijk niet waar blijkt te zijn: de locaties van rustgebieden van grote groepen toppers in de winter zijn al decennia lang gelijk. Als het gehele IJsselmeer geschikt zou zijn als rustgebied, dan zou de soort in de winter een veel diffuser verspreidingspatroon hebben over het gehele IJsselmeer. In het definitieve aanwijzingsbesluit behorende bij de aanwijzing van het Natura 2000-gebied IJsselmeer, wordt voor de topper een instandhoudingsdoel geformuleerd en daarnaast wordt beschreven dat de soort een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding kent: "Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15.800 vogels (seizoensgemiddelde)". In de toelichting hierop wordt vermeld dat "het behoud van de huidige situatie voldoende is, ondanks de landelijke zeer ongunstige staat van instandhouding, omdat de recente afname in het IJsselmeer niet heeft geleid tot lagere aantallen dan voor de toename". De Antwoordnota M.E.R trekt een vreemde conclusie: "ft De topper kent een negatieve staat van instandhouding in het IJsselmeer, er is en blijft echter voldoende voedsel en ruimte in het gebied om de instandhoudingsdoelen te realiseren". Het feit dat door het Rijk wordt geconstateerd dat de topper zich in een landelijke zeer ongunstige staat van instandhouding bevindt en het feit dat de topper zich in het gebied in een ongunstige staat van instandhouding bevindt en een negatieve trend vertoont is reden genoeg om geen enkele achteruitgang van leefgebied voor de topper te accepteren. In die omstandigheden is elk negatief effect immers significant.</p>	<p>Waardenburg concludeert dan ook in bijlage E1 dat er geen verstoringseffect is voor deze soort ten gevolge van het initiatief. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de topper als gevolg van het initiatief zijn derhalve uitgesloten. Cumulatie van potentiële effecten is derhalve ook niet aan de orde. Deze conclusie getrokken in bijlage E1 houdt, zoals vermeldt bij de uitgangspunten van deze rapportage, nog geen rekening met de positieve effecten van de luwte en ondiepte achter de scheepvaartveiligheidsvoorziening.</p>
--	---	---

27	s	<p>7. Aanvaringen tussen vogels en windturbines Volgens de milieueffectrapportage worden jaarlijks tussen de 3.500 en 4.191 vogels gedood als gevolg van een aanvaring met een windmolen in het Windpark. Noordoostpolder. Dit betekent concreet dat in een periode van 20 jaar naar schatting tussen de 70.000 en 83.820 vogels zullen sterven wanneer het windpark wordt gerealiseerd. Het is van belang te beseffen dat de gehele dijk een belangrijke trekroute is voor vogels, waarbij als gevolg van stuwing (stuwing is het volgen van een bepaalde landschappelijke lijn om een minder gunstig biotoop te vermijden, waarbij de intensiteit van het gebruik afhankelijk is van seizoen, oriëntatie, vogelsoort en weersomstandigheden) jaarlijks honderdduizenden vogels langs trekken. De Nationale Windmolenrisicokaart voor Vogels (Vogelbescherming Nederland, 2009-deelkaart vogeltrek) geeft de relevantie van het plangebied voor trekvogels duidelijk weer. De conclusie in de milieueffectrapportage is, met betrekking tot kwalificerende vogelsoorten uit het Natura 2000-gebied IJsselmeer, dat dit beneden de zogenaamde 1 % norm blijft en dus geen significant effect op de vogelsoorten tot gevolg heeft. a. Aantal slachtoffers Naar onze mening is het aantal aanvaringssslachtoffers veel te laag ingeschat. De gebruikte rekenmethodiek is afkomstig van Winkelman et al, en is afgeleid uit onderzoek nabij Oostbierum. In de methodiek worden voor verschillende soortgroepen verschillende "gemiddelde aanvaringskansen" gegeven, die zijn gebaseerd op het onderzoek bij Oostbierum. Deze getallen worden gebruikt bij het bepalen van de aantallen aanvaringssslachtoffers in het Windpark Noordoostpolder, conform de formule zoals omschreven in Bijlage E1 (blz. 95). Er is echter een belangrijk verschil tussen de situatie bij Oostbierum en Windpark Noordoostpolder: het Windpark Noordoostpolder is gesitueerd midden in een belangrijke trekvogelroute, en het park bij Oostbierum is dat niet. Daarnaast is het aantal molens en bijbehorend oppervlak bij Oostbierum kleiner dan het geplande aantal molens en oppervlak bij het Windpark Noordoostpolder, is de landschappelijke situatie anders en betreft het bij het Windpark Noordoostpolder een groter aantal vogelsoorten. Volgens GS zou ook ander onderzoek zijn gebruikt en is er een correctie toegepast voor de situatie in de Noordoostpolder. Hoe dit is gebeurd en berekend is echter niet inzichtelijk gemaakt en daarom ook niet te toetsen. Wij verzoeken u alsnog inzage te verstrekken in de gehanteerde systematiek en berekening zodat wij dit alsnog kunnen beoordelen. Vooralsnog kunnen wij niet anders dan ons standpunt dat het onderzoek op dit punt onzorgvuldig en onvolledig is handhaven. Nabij het einde van de Zuidermeerdijk, bij de Ketelbrug is een vogeltrektelpost gesitueerd, waarvan zeer veel waarnemingen van trekvogelsoorten en aantallen bekend zijn (www.trektellen.nl). Het gaat hier op topdagen soms om honderdduizenden zangvogels en duizenden ganzen en eenden per dag.</p>	<p>In de passende beoordeling is weergegeven hoeveel aanvaringssslachtoffers onder Natura 2000-soorten worden verwacht. Dit is gebaseerd op bijlage E1 van het MER. Deze bijlage geeft uitleg over de toegepaste rekenmethode en -model, daarin is aangegeven dat niet alleen informatie van Oosterbierum is gebruikt maar daarnaast juist ook informatie van andere slachtofferonderzoeken bij nog acht andere bestaande windparken in Nederland en België (deels met moderne grote turbines). In de rekenmethode wordt rekening gehouden met specifieke omstandigheden en windpark eigenschappen bij de Noordoostpolder. Voor wat betreft effecten van grote turbines op trekvogels verwijzen wij naar het onderzoek van Krijgsveld et al. 2009 gepubliceerd in Ardea 97(3) waaruit blijkt dat aanvaringsrisico's voor trekvogels zeer laag zijn. Specifiek voor soorten met instandhoudingsdoelen is met rekenmethode 2 (bijlage 1 in bijlage E1 van MER) meer kwantitatief bepaald wat de aantallen aanvaringssslachtoffers zullen zijn van het windpark. Hierbij is, voor iedere soort rekening gehouden met omvang van flux (op basis van telgegevens en literatuur) gedurende seizoen en dag, soort-specifieke aanvaringskansen, hoogteverdeling en uitwijking. Alle aannames zijn toegelicht in voornoemd rapport (bijlage E1 bij MER). Naast het windmolenpark bij Oostbierum en de Westermeerdijk is door de provincie gelet op de situatie langs de Jaap Rodenburgdijk en de Eemmeerdijk. Noch uit onderzoek bij deze windmolenparken noch uit de praktijk blijkt dat hier grote aantallen vogelslachtoffers vallen. Ten aanzien van de invloed op trekvogels is onder meer in hoofdstuk 5 en 6 de seizoenstrek in relatie tot het windpark beschreven. Daarbij is geconcludeerd dat er sprake is van breedfronttrek waarbij vogels in lage dichtheden trekken, veelal op aanzienlijke hoogte. Overdag zal daarbij sprake zijn van enige stuwing langs de IJsselmeerdijken. In het donker trekkende vogels vliegen hoger (veelal boven rotorhoogte) en laten zich veel minder leiden door de topografie van het landschap. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat het bepaald aantal aanvaringssslachtoffers onder trekvogels een onderschatting is. Bovendien zijn de overdag bij de trektelpost Ketelbrug getelde vogels geen directe indicatie voor de aantallen welke bij nacht overtrekken omdat zoals betoogd in het donker de vogels zich veel minder laten leiden door de topografie van het landschap. In hoofdstuk 6 van Bijlage E1 is beschreven op welke wijze de aantallen aanvaringssslachtoffers zijn bepaald. In de bijlage van de rapportage is deze methode (rekenroute 1) ook gespecificeerd en toegelicht. Zoals uit voorgaande blijkt is de gehanteerde systematiek verifieerbaar, aangezien deze is toegelicht in de beschikbare informatie. Eveneens zijn de gebruikte bronnen beschreven. Naar het oordeel van het bevoegd gezag zijn hier geen omissies en biedt het uitgevoerde onderzoek voldoende zekerheid over de te verwachten aantal aanvaringssslachtoffers.</p>
----	---	---	--

	<p>Deze aantallen worden overdag waargenomen. Belangrijk daarbij is te beseffen dat een zeer groot deel van de trekvogels 's nachts vliegt. En dus niet door de waarnemers worden opgemerkt. 's Nachts vindt weliswaar een minder gestuwde trek plaats, maar gezien de zeer grote aantallen vogels die overdag passeren is het de verwachting dat een groot deel van de vogels ook 's nachts het plangebied passeren. Kleine vogels die boven de 100 meter vliegen worden eveneens niet opgemerkt. Conclusie: De werkelijke aantallen trekvogels langs de kust van de Noordoostpolder zullen derhalve nog vele malen hoger zijn, waarmee het belang van het projectgebied voor trekvogels te laag is ingeschat. In de passende beoordeling wordt geconcludeerd dat onder de slachtoffers nauwelijks soorten zijn waarvoor in het aanwijzingsbesluit van Natura 2000-gebied IJsselmeer instandhoudingsdoelen zijn opgenomen. Ook dit is niet te verifiëren nu de bij het onderzoek gehanteerde systematiek niet inzichtelijk is gemaakt. In de antwoordnota M.E.R. wordt ons verweten dat wij enkel constateren dat er hiaten in de systematiek zitten, maar dat wij zelf geen methodiek aandragen die wel tot juiste aantallen slachtoffers leiden. Dit is de omgekeerde wereld: wij zijn geen adviesbureau. Het is aan de initiatiefnemers om aan te tonen dat significant negatieve effecten op de natuurwaarden zijn uitgesloten. Wij kunnen slechts omissies in de systematiek constateren die door de initiatiefnemers ingevuld zouden moeten worden. Een herziene methodiek is noodzakelijk, zodat een nieuwe berekening kan worden opgesteld voor de aantallen aanvaringsslachtoffers met inachtneming van bovenstaande aspecten. Hierbij moeten de gevolgen voor zowel trekvogels als (overige) vogelsoorten waarvoor het IJsselmeer zich kwalificeert als Natura 2000-gebied inzichtelijk worden gemaakt.</p>	
--	--	--

27	t	<p>b. Aandacht voor langlevende soorten met lage reproductie Een belangrijk aspect waar de milieueffectrapportage niet op ingaat. is de gevolgen voor vogels met een lage reproductie. Het gaat hierbij om soorten met een lange levensduur die relatief weinig nakomelingen voortbrengen, zoals roofvogels en zwanen. Dergelijke vogelsoorten zijn extra gevoelig voor onnatuurlijke sterfte door windmolens, omdat extra sterfte van een betrekkelijk klein aantal exemplaren van deze soorten al kan leiden tot achteruitgang van de populatie. Via www.trektellen.nl is zeer veel informatie te achterhalen over de soortsaanpak van trekvogels die zich langs de kust van de Noordoostpolder bewegen. Veel soorten met een lage reproductie worden pas na enkele jaren geslachtsrijp, maar migreren wel jaarlijks door of naar het plangebied. De kans dat een vogel het slachtoffer wordt zonder nakomelingen geproduceerd te hebben is dus relatief groter dan soorten die binnen een jaar geslachtsrijp zijn (soorten met een hoge reproductie). In de Antwoordnota M.E.R. wordt gesteld dat soorten met een lage reproductie, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn gesteld, niet in belangrijke aantallen in het plangebied voorkomen. Een onderbouwing van deze aanname ontbreekt echter, zodat deze opmerking niet op waarde kan worden geschat. In de milieueffectrapportage dient inzichtelijk worden gemaakt welke soorten met een lage reproductiefactor slachtoffer kunnen worden van voorgenomen Windpark Noordoostpolder, teneinde afdoende te kunnen bepalen of er effecten op populatieniveau van deze soorten te verwachten zijn en of deze effecten consequenties hebben voor instandhoudingsdoelen van deze soorten.</p>	<p>Soorten met instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer die een lage reproductie hebben zijn ganzen, kleine zwaan, lepelaar en bruine kiekendief. Voor lepelaar en bruine kiekendief is in paragraaf 4.8 van de passende beoordeling beschreven dat deze niet of nauwelijks in of bij het plangebied voorkomen. Dit is bepaald op basis van de tellingen welke ook zijn benoemd in bijlage E1 van het MER. Voor kleine zwaan en ganzen geldt dat deze zeer kleine aanvaringsrisico's kennen (o.a. Fijn et al. 2007 geciteerd in bijlage E1 bij MER) en zijn de effecten beschreven en beoordeeld in de Passende Beoordeling. Risico's op populatieniveau voor soorten met een lage reproductie zijn derhalve nihil. In hoofdstuk 5 van de passende beoordeling is de externe werking op andere Natura 2000-gebieden beschreven. Daarbij zijn geen mogelijke relevante effecten gesignaleerd voor soorten met een lage reproductie ten gevolge van het initiatief.</p>
27	u	<p>c. Ontheffing Flora- en Faunawet In het Milieu Effect Rapport wordt geconcludeerd dat er jaarlijks een groot aantal vogelslachtoffers gaan vallen en dat dit mede van belang is vanuit de Flora- en Faunawet. Alle vogels genieten bescherming ingevolge de Flora- en Faunawet. Daarom dient een ontheffing van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd voor het doden en verontrusten van vogels. Hetzelfde geldt voor de ruige dwergvleermuis. Naar verwachting zal het windmolenpark de trekroute van deze vleermuissoort aantasten omdat het luchtdrukverschil dat door de rotorbladen wordt opgewekt voor deze soort fataal is.</p>	<p>Zoals verwoord in de motivatie van de milieuvergunningen, heeft de toenmalige minister van LNV besloten dat er geen ontheffing benodigd is in het kader van de Flora en Faunawet. Bij brief van 2 februari 2010 heeft het toenmalige ministerie van LNV medegedeeld in te kunnen stemmen met het onderzoeksrapport uit 2006, de conclusies daarin en het concept-monitoringsplan zoals dat is ingediend. De monitoring is eveneens onderdeel van de aanvragen voor milieuvergunningen van de verschillende windparken.</p>

27	v	<p>8. Gebruik 1%-norm In de zaak Hof van Justitie EG, 9 december 2004, C-79/03 is geoordeeld dat het 1 % criterium geformuleerd door het ORNIS comité gebruikt kan worden als norm om te bepalen of er sprake is van kleine hoeveelheden in de zin van artikel 9 Vogelrichtlijn voor wat betreft het vangen van vogels met lijmstokken. Dit 1 % criterium houdt in dat iedere impact van minder dan 1 % van de totale jaarlijkse sterfte van de populatie (gemiddeld) voor niet bejaagbare soorten en 1 % voor soorten die wel bejaagbaar zijn, gezien wordt als zijnde een kleine hoeveelheid. Dit onder art. 9 Vogelrichtlijn maakt een onderbouwde uitzondering op het verbod om vogels te doden (soortenbescherming). De Afdeling Bestuursrechtspraak oordeelde op 1 april 2009 dat bij afwezigheid van andere wetenschappelijke criteria, deze norm gebruikt kan worden als basis om te beslissen of het verwachte aantal aanvaringslachtoffers de natuurlijke kenmerken van het gebied zal aantasten of een verstoring effect zal hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Overigens wordt in deze zaak wel geconcludeerd dat er een verplichting bestaat tot monitoring en het zonedig nemen van passende maatregelen. Onjuiste toepassing Het gebruik van de 1% norm kan significante effecten als gevolg van het Windmolenpark Noordoostpolder niet uitsluiten. Deze norm is ontwikkeld in het kader van de soortenbescherming op grond van de Vogelrichtlijn. Het is niet duidelijk of het Hof van Justitie deze norm ook acceptabel vindt als invulling van artikel 6 lid 3 Habitatrichtlijn. Deze norm is geformuleerd binnen een kader waarin exacte slachtoffer aantallen benoemd konden worden. Zo is in Nederland deze norm toegepast op het rapen van kievitseieren. Hierbij kan exact vastgesteld worden hoeveel eieren geraapt gaan worden. Dat is bij een aanvaringsrisico voor windmolens niet het geval. Niet uitgesloten kan worden dat er uiteindelijk meer slachtoffers vallen dan voorspeld. Terwijl uit een aantal zaken duidelijk als eis naar voren kwam dat er pas sprake kan zijn van acceptabele kleine hoeveelheden wanneer er geen mogelijkheid bestaat dat er meer slachtoffers zullen zijn dan 1 % van de jaarlijkse sterfte (HvJ EG Commissie vs. Spanje, 9 december 2004, C-79/03 en HvJ EG Commissie vs. Finland, 15 december 2005, C-344/03). Ook in dit geval bestaat de mogelijkheid dat het aantal slachtoffers in de praktijk hoger zal blijken te zijn dan 1 % van de jaarlijkse sterfte.</p>	<p>In bijlage E1 van het MER is het beschreven op welke wijze het effect van aanvaringslachtoffers is beoordeeld. Daarbij is, zoals de Vogelbescherming aangeeft, uitgegaan van het door het Ornis-comite geformuleerde 1%-criterium. Indien het effect van het initiatief minder dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort bedraagt, is er geen aantoonbaar effect op de populatieomvang van de soort en is er geen sprake van significante negatieve effecten. Mocht uit monitoring onverhoopt blijken dat de aantallen aanvaringslachtoffers hoger zijn en dit tot een andere conclusie zou leiden, dan zal de situatie opnieuw moeten worden beoordeeld. Indien significante effecten optreden of dreigen op te treden dan zijn ingrepen noodzakelijk. Daartoe is in de vergunning voorgeschreven dat de windturbines worden voorzien van stilstandvoorziening. Het criterium van minder dan 1% van de natuurlijke sterfte wordt gangbaar toegepast in Nederland; hier is ook jurisprudentie over (uitspraak Raad van State van 1 april 2009, kenmerk 200801465/1/R2).</p>
----	---	---	--

27	w	<p>Staat van instandhouding Daarnaast houdt de 1 % norm, en dus het bepalen van de impact van het aantal aanvaringslachtoffers, geen rekening met de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort. Wanneer de soort in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert, dan kan 1 % al een significant effect opleveren. Zie hiervoor de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 28 juli 2009 in de voorlopige voorziening over de verruiming van de vaargeul in de Westerschelde. Het gebruik van de 1 % norm kan überhaupt niet worden toegepast in een situatie waarin geen sprake is van een gunstige staat van instandhouding. In dat geval is het zo dat hoe slechter het met de populatie gaat - en hoe hoger het sterftcijfer dus is - hoe meer slachtoffers mogen vallen voordat de 1 % norm wordt bereikt. Dus hoe slechter het met de soort gaat, hoe groter de impact is die als niet significant wordt bestempeld.</p>	<p>Voor de soorten in het IJsselmeergebied die mogelijk aanvaringslachtoffer worden van het initiatief zijn in het aanwijzingsbesluit behoudoelstellingen geformuleerd. De additionele sterfte ten gevolge van het initiatief door aanvaringslachtoffers is in de passende beoordeling beschreven op basis van het onderzoek uit bijlage E1 van het MER. Voor het beoordelen of de additionele sterfte leidt tot significant negatieve effecten is, in cumulatie met andere plannen en projecten, het 1% criterium van het ORNIS-comité gehanteerd. Met minder dan 1% additionele sterfte is sprake van geen aantoonbaar effect en zijn daarmee significant negatieve effecten uitgesloten. Het is niet juist te stellen dat wanneer 'geen sprake is van een gunstige staat van instandhouding', het sterftcijfer hoger is en op grond van de norm van 1% meer aanvaringslachtoffers mogen vallen. De gunstige staat van instandhouding is gebaseerd op het aantal vogels in het gebied. Als geen sprake is van een gunstige staat van instandhouding kan dit ook zijn oorzaak hebben in bijvoorbeeld het gegeven dat soorten niet naar het IJsselmeer trekken als gevolg van klimaatomstandigheden, voedselaanbod e.d. Hieruit kan niet worden geconcludeerd dat het sterftcijfer hoger is. Daarbij is de natuurlijke sterfte gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar een soort algemeen, bijvoorbeeld de populatie toppers in Europa. De natuurlijke sterfte wordt niet voor een specifieke soort, specifiek in een bepaald gebied, bepaald. Een ongunstige staat van instandhouding in een Natura 2000-gebied zegt dan ook niets over de natuurlijke sterfte.</p>
27	x	<p>Effecten zijn groter dan het aantal slachtoffers Een zeer belangrijke reden waarom de 1 % norm niet als norm kan worden gehanteerd bij het bepalen van de significantie is omdat het een te beperkte bepaling is van de omvang van het effect op de natuurlijke kenmerken. Een voorbeeld is de barrièrewerking van een dergelijk windmolenpark en het moeten omvliegen als gevolg hiervan. Aanvaringslachtoffers en barrièrewerking en overige hinder door de windmolens zullen cumulatief moeten worden beoordeeld, wat in dit geval niet is gebeurd. Bovendien zijn het bij broedvogels niet alleen de aanvaringslachtoffers die sterven: ook nestjongen moeten als slachtoffer worden beschouwd wanneer het nest verloren gaat als gevolg van sterfte van (een van de) oudervogels. Al deze zaken moeten worden meegewogen om een onderbouwd uitblijven van significante effecten te kunnen constateren. Het gepresenteerde onderzoek is ontoereikend om met voldoende zekerheid vast te kunnen stellen dat er geen significante negatieve effecten zullen optreden.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 27v en 27w. De meeste broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd komen niet of zeer sporadisch in dit deel van het Natura 2000-gebied voor. Voor visdief en aalscholver geldt dat deze overdag vliegen en turbines goed kunnen ontwijken. Effecten op broedsucces door aanvaringslachtoffers in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn niet relevant, er broeden in het plangebied wat in het Natura 2000-gebied ligt geen vogels met een instandhoudingsdoelstelling. In paragraaf 4.8 van de passende beoordeling is voor alle soorten een overzicht van effecten gepresenteerd. De effecten op broedvogels, waaronder aanvaringen, zijn hierin ook opgenomen. De effecten van barrièrewerking zijn eveneens meegenomen in de passende beoordeling maar hieruit komt naar voren dat slechts hinder optreedt voor een aantal soorten. Er treden met zekerheid geen effecten op de populatie op.</p>

27	y	<p>9. Mitigerende maatregelen Het is vooralsnog niet zeker of de in de MER geschetste voorgestelde mitigerende maatregelen in de Rotterdamse Hoek voldoende zijn om de effecten van de afname van geschikt leefgebied te neutraliseren. Het is onduidelijk of de mitigerende maatregelen bij de Rotterdamse Hoek überhaupt wel zullen gaan werken. Eerst moet, zoals eerder betoogd in deze zienswijze, beter worden onderzocht wat de precieze omvang van de afname van het leefgebied is voor de verschillende soorten waarvoor het IJsselmeer is aangewezen. Daarna moet worden vastgesteld of dit een significant negatief effect oplevert zonder de natuurvriendelijke maatregelen hierbij te betrekken. Pas dan kan worden bekeken of mitigerende maatregelen voldoende effectief zijn om het negatieve effect op te kunnen heffen, met inachtneming van de verschillende eisen die de betreffende soorten aan hun leefomgeving stellen. In de vergunningvoorschriften is bepaald dat eerst de mitigerende maatregel aangelegd moet worden en dan de buitendijkse molens. Gelet op de onzekerheid van het positieve effect van de mitigerende maatregel op de natuurwaarden zal echter eerst dit positieve effect gerealiseerd moeten zijn alvorens de windmolens in bedrijf kunnen worden gesteld. De mitigerende maatregel is immers bedoeld om significant negatieve effecten te voorkomen. Als de negatieve effecten eerder dan het positieve effect zouden intreden, is dit niet gewaarborgd. Daarnaast zullen voorgestelde mitigerende maatregelen in de Rotterdamse Hoek jaarlijks moeten worden gemonitord om vast te kunnen stellen of het gewenste resultaat wordt bereikt. Wij bevelen aan om een monitoringsplan op te stellen, waarin onder andere wordt aangegeven wat het doel is, wanneer het doel bereikt is en, vooral, welke consequenties volgens als blijkt dat de voorgestelde mitigerende maatregelen in de Rotterdamse Hoek niet (voldoende) functioneren. Het Rijksinpassingsplan bevat verder geen maatregelen waarmee aanvaringen van vogels kunnen worden voorkomen of mitigerende maatregelen waarmee het aantal slachtoffers zo veel mogelijk kan worden geminimaliseerd. Wij willen u adviseren om te verzoeken om een aanvulling waarbij op dit aspect wordt ingegaan, en bevelen daarbij het volgende aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groen licht. het toepassen van groen licht op de molens in plaats van rood of wit licht. Groen licht heeft de minst aantrekkende werking op 's nachts vliegende vogelsoorten, in tegenstelling tot andere kleuren licht. • Monitoring met behulp van high sensitive camera's. Imares Texel past deze camera's reeds met succes toe. Deze camera's registreren dag en nacht het doen en laten van vogels in het onderzoeksgebied, waarmee een schat aan informatie verkregen wordt over vogelbewegingen door het park. • Stilzetten windmolens. Wanneer wordt gesignaleerd dat er significante vogelbewegingen plaatsvindt door het windmolenpark dienen de windmolens stil te worden gezet teneinde aanvaringslachtoffers te 	<p>Het initiatief betreft een natuurinclusief ontwerp waarbij mitigerende maatregelen bij de Rotterdamse hoek ertoe bijdragen dat er geen negatieve effecten optreden voor vogels. De bijdrage van het luwtegebied achter de scheepvaartveiligheidsvoorziening is met voldoende zekerheid aangetoond door Bureau Waardenburg in bijlage E6. Uit het MER en de passende beoordeling blijkt dat er als gevolg van het natuurinclusief ontwerp er geen significant negatief effect is van het windmolenpark op de instandhoudingsdoelstellingen, significant negatieve effecten zijn uitgesloten. De scheepvaartvoorziening en de luwtezone moeten zijn aangelegd alvorens met de overige werkzaamheden wordt begonnen, hiermee is zeker gesteld dat er voor vogels voldoende alternatief rust- en foerageergebied in de omgeving te vinden is. Er zal gemonitord worden naar het gebruik van vogels van de omgeving van de scheepvaartveiligheidsvoorziening. In de vergunning zijn voorschriften opgenomen (1.3, 1.5 en 1.7) op basis waarvan het bevoegd gezag dwingende aanwijzingen kan geven wanneer onvoorzien ernstige negatieve effecten zouden optreden. Deze dienen onverwijld opgevolgd te worden op grond van de vergunning. Opgemerkt wordt dat in het inpassingsplan geen maatregelen bevat waarmee aanvaringen van vogels kunnen worden voorkomen of mitigerende maatregelen waarmee het aantal slachtoffers zoveel mogelijk kan worden geminimaliseerd. Het inpassingsplan is hiervoor ook niet het kader. De vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 is hiervoor het relevant kader en hierin is voorgeschreven dat de windmolens van een stilstandvoorziening moeten zijn voorzien (voorschrift 1.3). Het bevoegd gezag kan op grond van de vergunning (voorschriften 1.3, 1.5 en 1.7) dwingend voorschrijven de stilstandvoorziening te benutten. Indien dit uit monitoring blijkt kunnen bij specifieke omstandigheden windmolens tijdelijk worden stilgezet. Uit de passende beoordeling blijkt dat zeer lage aantallen aanvaringslachtoffers worden verwacht. Monitoring vindt plaats om vast te stellen dat dit beeld klopt en er niets over het hoofd is gezien. Op grond van het voorzorgsbeginsel in zowel de Wet milieubeheer als de Flora- en Faunawet geldt dit eveneens voor andere vogelsoorten indien uit monitoring dit noodzakelijk blijkt op grond van onverwachte aantallen aanvaringslachtoffers. De enige verlichting welke wordt toegepast betreft luchtvaartverlichting. De kleurstelling van verlichting ten behoeve van de luchtvaartveiligheid is internationaal gelijk. Dit sluit toepassing van groen licht uit. Als het ten behoeve van de monitoring noodzakelijk is, zal gebruik gemaakt kunnen worden van high sensitive camera's. Een en ander zal in het monitoringsplan door initiatiefnemer onderzocht en afgewogen kunnen worden. De provincie Flevoland moet vervolgens het monitoringsplan goedkeuren, waarbij dit aspect ook een rol zou kunnen spelen.</p>
----	---	--	--

	<p>voorkomen. "Significante vogelbewegingen" dienen van tevoren worden gedefinieerd. Met het in de natuurbeschermingswetvergunning genoemde monitoringplan is niet verzekerd dat significant negatieve effecten zijn uitgesloten. Indien wordt geconstateerd dat het aantal aanvaringsslachtoffers groter is dan ingeschat, is de vraag of tijdig voor dat significant effect is bereikt maatregelen getroffen kunnen worden. Daarnaast houdt het vergunningvoorschrift over de stilstandvoorziening niet in een verplichting tot het stilzetten van de molens, noch onder welke omstandigheden dit moet gebeuren.</p>	
--	--	--

27	z	<p>10. Cumulatie Een volledige passende beoordeling bevat het aspect cumulatie, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt welke effecten het project waarvoor vergunning wordt gevraagd samen met alle andere voorgestelde en uitgevoerde plannen en projecten in en rondom de betrokken Natura 2000-gebieden hebben op de natuurwaarden van die gebieden. De richtlijnen voor het MER zijn in dit geval duidelijk: "Indien er, ten gevolge van het voornemen afzonderlijk of in samenhang met andere plannen of projecten, sprake kan zijn van significante gevolgen voor de soorten op grond waarvan het IJsselmeer zich als Natura 2000-gebied heeft gekwalificeerd, dan dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Vanwege de status van het IJsselmeer als Vogelrichtlijngebied dient in de MER niet alleen aandacht besteed te worden aan de gevolgen van elk park afzonderlijk en aan de gevolgen van de combinatie van meerdere of alle windparken, maar ook aan de cumulatieve effecten van alle windparken en andere initiatieven langs en in het Vogelrichtlijngebied IJsselmeer". Ook het Hof van Justitie is duidelijk hierover in het Kokkelvisserijarrest. Hierin is bepaald dat een passende beoordeling van de gevolgen van een plan of project voor het betrokken gebied meebrengt dat op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van het plan of het project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied in gevaar kunnen brengen, moeten worden geïnventariseerd. Hierbij moet ook met de al bestaande druk op de instandhoudingsdoelen rekening worden gehouden. Niet blijkt dat een dergelijk met concrete feitelijke gegevens onderbouwd onderzoek naar cumulatieve effecten heeft plaatsgevonden. Slechts een zeer beperkt onderzoek naar cumulatieve effecten (aanvaringslactoffers) is gebeurd. Dit is in strijd met art. 19f Nbwet 1998. Recentelijk heeft het ministerie van VROM een verkennende studie uitgevoerd naar het realiseren van rond de 2000MW aan windenergie op land: het Ruimtelijk Perspectief Windenergie op Land. Dit Ruimtelijk Perspectief is een beleidsvoorbereidende studie, waarin de ruimte voor meer grote windturbines in windparken op land is verkend en op basis daarvan voorstellen worden gedaan. Het ging hierbij vooral om het zoeken naar gebieden die het meest geschikt zijn voor grootschalige windenergie: windparken groter dan 100MW. Een van deze zoekgebieden betreft het IJsselmeer. Het feit dat het ministerie van VROM een zoekgebied in het IJsselmeer heeft aangewezen had zorgvuldigheidshalve bij het cumulatief onderzoek betrokken moeten worden. In het MER wordt juist geconcludeerd dat voor de fuut, topper, kuifeend, nonnetje en grote zaagbek mogelijk "belangrijke" aantallen vogels door een of meerdere plannen of projecten worden verstoord. De bijdrage hieraan door realisatie van het Windpark Noordoostpolder wordt in de MER als nul beschouwd. Dit terwijl zoals uit al het bovenstaande blijkt het effect</p>	<p>In hoofdstuk 6 van de passende beoordeling (bijlage 1 aanvulling MER) zijn de negatieve effecten van het initiatief in cumulatie met andere relevante plannen en projecten beschreven. Uit het MER en de passende beoordeling blijkt dat er gecumuleerd met andere plannen en projecten geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn. De cumulatie richt zich op additionele sterfte aangezien geen andere effecten optreden. In paragraaf 4.8 en in hoofdstuk 5 van de passende beoordeling is een overzicht van de effecten gegeven voor alle soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn gesteld voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer en de andere Natura 2000-gebieden waarvoor de mogelijk externe werking van het initiatief is beoordeeld. Op 30 juni 2010 heeft de minister van VROM de Tweede kamer geïnformeerd over de status van het Nationaal Ruimtelijk Perspectief "Wind op Land" (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 31 239, nr. 100). Dit betreft een ambtelijk "position paper" dat is besproken in het bestuurlijk overleg met het IPO en de VNG. Hoofdstuk (6) in de passende beoordeling is gewijd aan eventueel optredende cumulatieve effecten in combinatie met plannen en projecten die zijn vastgesteld is of waarvan min of meer met zekerheid vaststaat dat deze vergund zullen gaan worden. Landelijke beleidsdoelstellingen of de genoemde verkennende studie en dergelijke horen hier niet bij. Verstoring treedt op maar er zijn binnen het Natura 2000-gebied voldoende alternatieve rust en foerageergebieden beschikbaar. Uit het MER en de passende beoordeling blijkt dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn wanneer mitigerende maatregelen worden meegewogen. Als er geen negatieve effecten zijn kan er ook geen cumulatie optreden. Met het voorzorgbeginsel in gedachten is toch een hoofdstuk (6) in de passende beoordeling gewijd aan eventueel optredende cumulatieve effecten. De conclusie hierbij is dat cumulatief gezien geen significante effecten zullen optreden.</p>
----	---	---	--

	<p>op de kwalificerende vogelsoorten onvoldoende is onderzocht. Voor cumulatie is overigens niet alleen het aspect verstoring van belang maar het totaal van de effecten op de vogelsoorten. Het onderzoek naar cumulatieve effecten is dan ook onzorgvuldig en onvolledig geweest. De conclusie dat significante effecten van het project in combinatie met andere projecten en plannen zijn uitgesloten, is daarom niet gerechtvaardigd. Gelet op art. 19 e, f, 9 en j Nbwet 1998 kan dan ook geen toestemming voor het project worden verleend, tenzij nader onderzoek significant negatieve effecten alsnog zal uitsluiten. Het onderzoek naar cumulatie dient dan opnieuw te worden uitgevoerd. Hierbij moet niet alleen worden gekeken naar fuut, topper, kuifeend, nonnetje en grote zaagbek, maar naar alle vogelsoorten waarvoor het IJsselmeer als Natura 2000-gebied is aangewezen.</p>	
--	--	--

28	a	Meneer is in principe niet tegen windmolens, maar voor Urk komen ze te kort bij en is het horizonvervuiling en ze tasten het karakteristiek van Urk aan.	In het MER en de aanvulling MER is een uitgebreide landschappelijke analyse gemaakt die wordt onderschreven door de Commissie voor de m.e.r., op basis waarvan het Rijk in het inpassingsplan (onder 6.13 en 6.14) een afweging heeft gemaakt.
29	a	Ik wil nog iets over de windmolenpark hebben (schrijven). Ik las in het Urkerland nog een artikel van de w.molens. Er is al zo veel over en weer gepraat Nou vind ik het zelf verre van mooi Om zoo'n mooi dorp in de schijnwerpers te zetten. Is het niet mogelijk om verder van Urk af, richting de Lemmer te gaan. En dan zigzag, dat zou best kunnen toch?	Zie ook de beantwoording van 23b. Door zigzag te gaan, wordt niet meer aangesloten bij de bestaande structuur van de dijk.
29	b	En nog wat, Hebben jullie of U wel een met windkracht van 7 tot 10 bij zoo'n molen. Met een bood geweest. En houd daar met je hand maar eens vast. Daar zit een trilling in En dan heb je nog die onderwaterstroming, dat klei en zand in bewegend brent, Als zoo'n molen 100 a 120 m hoog is, nou dan zou dan bovenste stukje wel eens in beweging kunnen gaan. Maar yzer of iets dergelijks, dat moet bewegen tot zo ver, en dan is het knak. Ik woon zelf in Nagele, en kom vaak op Urk. En vroeger hebben we er vaak gelegen. Wegens storm. 'k ben zelf een schippersdochter. Maar fijn. Ik hoop dat jullie tot inkeer komen.	Zoals in bijlage F van het MER is aangegeven dienen de huidige generaties turbines te zijn gecertificeerd conform de internationale ontwerpnorm IEC 61400-1 waarmee de veiligheid van de turbines is geborgd. Bij de aanvragen voor de bouwvergunningen zijn deze certificaten gevoegd, of is aangegeven dat ze voor de start van de bouw aangeleverd zullen worden omdat het certificeringstraject nog loopt.
30	a	Het is voor een burger niet doenlijk in korte tijd ca. 2000 pagina's verzameld in 22 boekwerken tot zich te nemen om vervolgens teneinde zijn rechtspositie in stand te houden, binnen de gestelde tijd van 6 weken te reageren op een voor hem relevante selectie uit 33 Ontwerpvergunningen. Dat is des te meer onmogelijk als de termijn ingaat vlak voor en grotendeels valt in de vakantieperiode en dat terwijl de overheid zelf vele jaren voor de voorbereiding nam. Dit is materieel een grove aantasting van de rechtspositie van de burger. De Raad van State eist volledigheid, op bovengenoemde wijze kan de burger niet volledig zijn. Voor het verloop en de geloofwaardigheid van de inspraak op het MER was het zacht gezegd storend dat de minister van EZ vooruitlopend daarop aankondigde bijna 1 miljard subsidie voor het windpark beschikbaar te stellen. Daarmee gaf zij de duidelijke hint de inspraak slechts een formaliteit te vinden. Het getuigt naar onze mening niet van goed bestuur als een verantwoordelijke bewindspersoon een loopje neemt met de wettelijke procedure waar zij nota bene zelf verantwoordelijk voor is.	Het voordeel van de rijkscoördinatieregeling is dat de burger alle benodigde besluit veelal in één keer in ontwerp kan inzien. De wettelijke termijn is 6 weken. Hiervan kan niet worden afgeweken. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder in staat te stellen alsnog een eventueel aanvullende zienswijze in te dienen. De SDE-subsidie wordt pas uitgekeerd als er daadwerkelijk elektriciteit door middel van de windmolens wordt opgewekt en loopt daarmee niet vooruit op besluitvorming over vergunningen of het inpassingsplan.

30	b	<p>Het MER is ontoereikend en onvolkomen, het is geen basis voor een evenwichtige afweging en opstellers hebben zich op cruciale punten niet aan de Richtlijnen van de cie. Gehouden (namelijk wat betreft de stroomopbrengst van het park en wat betreft de geluidsnormen). De opstellers van het MER hebben zich kennelijk niet gerealiseerd en dus ook niet onderzocht date en dergelijk grootschalig windpark effecten op het lokale klimaat met zich meebrengt. Uit wetenschappelijk onderzoek is bekend dat de jaargemiddelde temperatuur aan het aardoppervlak in de orde van grootte van een graad Celsius kan toenemen. Het wegvangen van de wind door het park van molens vermindert tevens het afkoelend effect dat de ongestoorde wind op het aardoppervlak heeft hetgeen tot minder afkoeling en du seen hogere temperatuur leidt. Het MER schiet hierin te kort. In het MER ontbreekt een deugdelijke analyse van de economische effecten (nationale, regionale en lokale schaal, woningen, planschade enz.). Een kosten-batenanalyse van het windpark is niet gemaakt. Dat economische belangen slechts deel uitmaken van het MER voor zover deze relevant zijn voor het milieu (p. 17 Toetsingsadvies over het Milieueffectrapport Windparken Noordoostpolder en de aanvulling daarop) is behalve Cryptisch ook erg kort door de bocht.</p>	<p>Bij het MER is gebruik gemaakt van een groot aantal wetenschappelijke studies naar de invloed van windmolens op de natuurlijke omgeving. Het onderzoek in het MER is zorgvuldig gedaan. Er zijn geen situaties bekend waarin windturbines tot een verandering van de weersgesteldheid in een specifiek gebied leiden. Windturbines zijn in vergelijking klein ten opzichte van de wind en veranderen het overheersende windpatroon niet. Turbulentie van de wind vindt plaats tot achter de turbine. Op nationaal niveau worden geen bepaalde economische gevolgen verwacht. Daar waar economische gevolgen worden verwacht (op provinciaal en lokaal niveau) wordt deze in het MER beschreven (onder meer in §9.3, §9.12 en §9.17). Een (M)KBA is geen verplicht onderdeel van het MER. In de richtlijnen is niet opgenomen dat de effecten op het lokale klimaat moeten worden onderzocht.</p>
30	c	<p>1.2 Nut en noodzaak. In het perspectief van de transitie naar hernieuwbare energie is de nut en noodzaak van het windpark nihil (immers stroomopbrengst volgens formele berekeningen minder dan 0,1%, feitelijke opbrengst aanzienlijk minder tot mogelijk zelfs negatief, veel literatuur hierover bekend), terwijl tevens de direct en indirecte kosten voor de samenleving exorbitant zijn. Het zijn de multinationals Siemens, de electriciteitssector en enkele grondeigenaren die daarvan profiteren. De rekening wordt betaald door de belastingbetaler, omwonenden en allen die nu nog genieten van mooie landschappen en vergezichten.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 3b en 4c. In paragraaf 9.10 van het Algemeen Deel van het MER en paragraaf 6.13 van het inpassingsplan is uitgebreid aandacht besteed aan de gevolgen voor het landschap.</p>

30	d	<p>1.2 en 3.1: Nut en noodzaak van dit windpark is gebaseerd op het werkprogramma 'Schoon en zuinig': 20% v.d. energie moet in 2020 duurzaam zijn. De opbrengst van windpark NOP wordt niet aan 'Schoon en Zuinig' (niet met dezelfde maat) afgemeten. Van die 20% in 2020 levert windpark NOP slechts 0.9 % bruto, netto nog minder. Het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' levert geen rechtvaardiging voor het windpark in de Noordoostpolder. 'Schoon en Zuinig' geeft een kader en een algemene cijfermatige doelstelling aan maar wijst geen locaties aan voor verschillende hernieuwbare bronnen en daarbij behorende capaciteit. Het is ook zeer de vraag of 'Schoon en Zuinig' politiek en inhoudelijk nog up to date is: het programma is gebaseerd op economische groei, waarvan momenteel geen sprake is: kritische rapporten wijzen op een te rooskleurig beeld dat wordt geschetst in 'Schoon en Zuinig': de opbrengst van het windpark Noordoostpolder wordt niet gemeten in termen van het programma 'Schoon en Zuinig'. Het werkprogramma Schoon en Zuinig- uit 2007 stelt kritische noten bij windenergie. Op pagina 10 kan worden nagelezen dat er lokale en landschappelijke problemen worden verwacht bij de plaatsing van windturbines. Ook dit rapport voorziet problemen in de dag/nacht en seizoensfluctuaties in het energieaanbod. Het windpark Noordoostpolder zou CO₂ uitstoot van 827 kiloton voorkomen. Dit is niet juist. De onvermijdelijke pieken in de productie van windenergie verhogen de CO₂, SO₂ en NO_x uitstoot van onze elektriciteitscentrales. De windmolens zullen nooit doen wat van hen verwacht wordt, namelijk uitsparen van fossiel brandstofverbruik en verminderen van emissies.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 4c en 24a. Inpassing van windvermogen zal leiden tot een verlaging van het energetische rendement van de fossiele centrales. Uit het rapport van de TU-Delft "De regelbaarheid van elektriciteitscentrales" kan worden berekend dat als de Nederlandse centrales terugregelen om ruimte te maken voor een aandeel van 33% windenergie (nu 4,5%), de CO₂-emissie van de centrales niet terugloopt met 33%, maar met 31,6%. Er is dus geen sprake van een netto-toename van CO₂. Met de huidige omvang van windenergie is het effect verwaarloosbaar en daarom nu niet meegenomen. Bestaande elektriciteitscentrales stemmen hun productie steeds af op de - dagelijks sterk veranderende - elektriciteitsvraag. De variaties van windenergie zijn soms aanzienlijk, maar toch veel minder dan de bestaande variaties van de vraag.</p>
30	e	<p>2.1 Het bevoegd gezag is van oordeel dat een nadere afweging tussen verschillende vormen van duurzame energie voor de besluitvorming van het windpark niet noodzakelijk is. Bezwaar: Op dit moment is er sprake van een explosie van vormen van duurzame energie: windenergie is uitontwikkeld. Zonne-energie heeft perspectief. hetzelfde geldt voor geologische mogelijkheden. Een "veelvoud aan subsidie" is voor zonne-energie binnen een overzienbare termijn niet meer vereist.</p>	<p>Zie de beantwoording van 3b en 5zw.</p>

30	f	<p>Locatiekeuze 2.2. De volgende 3 argumenten worden aangevoerd voor de locatiekeuze: 1. De gekozen locatie is reeds vastgelegd in een aantal vastgestelde beleidsstukken; 2. Er zullen verschillende geschikte windlocaties elders in het land gebruikt moeten worden om de nationale doelstelling te halen; 3. Voor de uitvoerbaarheid is het van belang dat de initiatiefnemers gebonden zijn aan de Noordoostpolder. Bezwaar. - De vastlegging van de locatie in vastgelegde beleidsstukken heeft geen dwingende werking. - De keuze voor de locatie Noordoostpolder is strijdig met de keuzen die in het recente 'Ruimtelijk Plan Windenergie op land' van VROM worden gemaakt. - Een deel van de minder dan 20 initiatiefnemers langs de Wester- en de Noordermeerdijk zijn niet meer gebonden aan de Noordoostpolder (gepensioneerd / ex-agrariërs) en niet meer woonachtig aan de IJsselmeerdijk, dus niet meer direct en geografisch betrokken bij het windturbinepark</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h en 6b. De huidige conceptversie van het Ruimtelijk Perspectief verkeert nog steeds in een fase van bespreking tussen overheden. Dat een deel van de initiatiefnemers gepensioneerd zou zijn, doet niets af aan de locatiekeuze, immers ook RWE is één van de initiatiefnemers.</p>
30	g	<p>In het MER is uitgegaan van een referentieturbine met een geïnstalleerd vermogen van 6 MW per turbine. Inmiddels is bekend dat het vermogen van dit type turbine is toegenomen tot 7,5 MW per turbine. Voor de binnendijkse opstellingen wordt gekozen voor deze 7,5 Turbine, mits gecertificeerd. Bezwaar: Het MER rapport is gebaseerd op een kleiner type turbine (6MW) , waarvan verwacht kan worden dat de milieueffecten kleiner zijn dan de effecten van de 7,5 MW turbine.</p>	<p>In het MER is een 5/8MW klasse onderzocht. Als referentieturbine is daarbij de E126 van Enercon gehanteerd welke toentertijd een geïnstalleerd vermogen had van 6 MW. Voor de vergunningaanvragen is uitgegaan van dezelfde turbine, een E126 van Enercon, maar met een vermogen van 7,5 MW. Het betreft dezelfde turbine in dimensies alleen is door verdere optimalisatie het maximaal te produceren vermogen toegenomen. De milieueffecten zijn dan ook vergelijkbaar.</p>
30	h	<p>2.3.2. "De wegen langs de IJsselmeerdijk zijn onderdeel van landelijke fietsroutes. Het fietspad over de Westermeerdijk maakt deel uit van het landelijke LF-netwerk. Deze wegen vallen onder het beleid van het ministerie van LNV." Bezwaar: De fietsroutes vallen onder het beleid van het ministerie van LNV, de ministeries van EZ en VROM zijn echter verantwoordelijkheid voor wat betreft het borgen van de veiligheid van de fietsers</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zzk, 29b en 71k.</p>
30	i	<p>3.1. Het is voor de agrariërs mogelijk om inkomsten te halen uit deze nevenactiviteit. Bezwaar: Van de minder dan 20 bij de binnendijkse opstellingen betrokken agrariërs is een deel met pensioen, niet meer werkzaam als agrariër en niet meer woonachtig aan de dijk. Van nevenactiviteit is dus geen sprake.</p>	<p>In het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Noordoostpolder blijft de bestemming rondom de windmolens een agrarische. Het blijft dus een nevenactiviteit op een grotendeels agrarisch perceel.</p>

30	j	<p>3.2 Participatie van bewoners is vastgelegd In een participatieovereenkomst. Bezwaar. De inhoud van de participatieovereenkomst is ten tijde van het indienen van deze zienswijze niet bekend en dient openbaar te worden gemaakt.</p> <p>Exploitatieovereenkomst: Hetzelfde geldt voor de exploitatieovereenkomst, waarin o.a. de planschaderegeling is vastgelegd. Deze dient openbaar te worden gemaakt. Graag willen we inzage in beide overeenkomsten, teneinde te toetsen aan de Europese richtlijnen Inzake aanbestedingsrecht dan wel staatssteun. Gelet op de vele belangen in dit project, willen omwonenden eveneens de zekerheid hebben dat mogelijke schade kan worden gecompenseerd door de initiatiefnemers dan wel de Staat.</p>	<p>Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder in staat te stellen alsnog een eventueel aanvullende zienswijze in te dienen. Aan de stukken zijn de inmiddels ondertekende exploitatieovereenkomsten en de participatieovereenkomst toegevoegd. Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed.</p>
----	---	---	--

30	k	<p>3.3 Om willekeurig met betrekking tot de locatiekeuze (van windmolens en -parken) tegen te gaan wordt ingezet op een nationaal plan, dat zich enerzijds richt op het concentreren van molens in bepaalde gebieden en anderzijds op het vrijhouden van bepaalde gebieden." Bezwaar. Het rapport Ruimtelijk Perspectief Windenergie op Land van VROM beschrijft onderzoek naar geschikte lokaties op land voor windenergie, Als eerste stelt het rapport een aantal vrijwaringsgebieden vast: de Waddenzee (PKB gebied), alle burger- en militaire luchthavens, aan- en laagvliegroutes, en alle nationale landschappen en Natura 2000 gebieden op land. Met andere woorden alle gebieden waar het volgens de wet verboden is windmolens te plaatsen. plus de uitgesproken natuurgebieden. Overigens is het IJsselmeergebied, het grootste Natura 2000 gebied in Nederland, buiten de vrijwaringsgebieden gehouden. De vrijwaringsgebieden zijn echter niet daadwerkelijk van alle windmolens gevrijwaard, het zijn gebieden waar geen grote windmolens (ashoogte 120 m, tiphoogte 170 m) mogen komen. Vervolgens wijst VROM elf concentratiegebieden aan. Dat zijn de gebieden, de vrijwaringsgebieden uitgezonderd, waar het vaak hard waait. In de rest van het land, combinatiegebieden genoemd, zijn kleinere opstellingen van windmolens gewenst. Volgens het rapport zullen deze combinatiegebieden in de praktijk ook nodig zijn om de 6000 MW op land te halen. Vervolgens gelden er nog een paar technische voorwaarden, die o.a, te maken hebben met de afstand tot woonbebouwing. Het rapport hanteert daarbij een afstand van 500 m, en loopt vooruit op een sterk verruimde geluidsnorm die door VROM is opgesteld maar nog steeds niet definitief is. Zou VROM de geluidsbelasting voor hoge windmolens serieus nemen en dezelfde normen aanleggen als voor ander industriegekluid, dan zou op het platteland -daar liggen de concentratiegebieden- voor dergelijke grote turbines een afstand van 1500 m geboden zijn (www.nkpw.nl). Bron: Ruimtelijk Perspectief Windenergie op land. Concept van 3 februari 2010.3 Ministerie VROM Den Haag. februari 2010. Het IJsselmeergebied is een Natura 2000 gebied. Dit is, volgens bovengenoemd rapport, een vrijwaringsgebied. Toch wordt het plangebied in de Noordoostpolder niet als vrijwaringsgebied aangewezen. Europese instemming is in deze noodzakelijk. Het Rijk voert een inconsistent beleid: op zee wordt gekozen voor windparken ver uit de kust om redenen van visuele hinder. Op land wordt gekozen voor een afstand van minder dan 700 meter vanaf (honderden) woningen , terwijl minstens 1500 m geboden zou zijn. Rijksbeleid, gebaseerd op de Nota Ruimte uit 2005, is aan vernieuwing toe (Chris Kuijpers, DG Ruimte, http://www.vrom.nl/pagina.html?id:47879) Kuijpers stelt; "Op gebied van windenergie zijn er vele nieuwe inzichten" (2009).</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h en 6b. De huidige conceptversie van het Ruimtelijk Perspectief verkeert nog steeds in een fase van bespreking tussen overheden. In de aanvulling MER par. 2.3.2 wordt het (nationaal) ruimtelijke beleid toegelicht.</p>
----	---	--	---

30	I	<p>3.3.2 Alternatieven. De uitgevoerde onderzoeken zoals in het MER weergegeven beperken zich tot alternatieven in het IJsselmeergebied en alternatieven in de Noordoostpolder. Onvoldoende onderzoek is gedaan naar andere opties (duurzame, hernieuwbare energie en energiebesparing bijvoorbeeld in het ruimtelijk domein) alsmede alternatieve locaties. Het gaat hier om een project van nationale omvang. Echter op nationale schaal heeft dit onderzoek en daaropvolgende afweging, niet dan wel onvoldoende plaats gehad. Het MER is dus wat dit betreft onvoldoende als basis voor een evenwichtige, bestuurlijke afweging. Het gehele grondgebied van Nederland had betrokken moeten worden in de locatieafweging, mede ook omdat het inpassingsplan, waarvoor het plan-MER wordt gemaakt, door de ministers van EZ en VROM en dus op nationaal niveau wordt vastgesteld. Het RIVM concludeert aan de hand van gericht onderzoek op verzoek van de minister van VROM dat in Nederland buiten de natuurgebieden en binnen de huidige normen voor geluid (niet de Lden norm dus!) voldoende ruimte voor windturbines zou bestaan. Deze informatie is niet meegenomen in het plan-MER. Ook varianten waarbij op minder locaties windturbines worden gerealiseerd (b.v. alleen buitendijks) zijn buiten beschouwing gelaten. Ook in dat opzicht wordt in het Rijksinpassingsplan en MER niet voldaan aan de MER-richtlijnen. Het lijkt erop dat het windpark Noordoostpolder, en de samenstellende locaties daarvan, een min of meer willekeurige greep van het rijk is, ingegeven door het feit dat daar wat gaande was onder grondeigenaren, Het is vervolgens naar nationaal niveau getild zonder dat vooraf of naderhand een zorgvuldige afweging van alternatieve opties en alternatieve locaties heeft plaats gehad. Ook van een zorgvuldige ruimtelijke afweging lijkt geen sprake te zijn. Het MER is bovendien van besluit-MER tot plan-MER gepromoveerd, maar voldoet daar niet aan omdat de 4 afzonderlijke MER's voor de 4 afzonderlijke locaties zijn gecombineerd door middel van een zogenoemd Algemeen Deel. Dat voorziet niet in een strategische afweging van alternatieven op nationale, regionale en lokale schaal. Als plan-MER is het onderhavige MER dus ontoereikend en onvolkomen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zx.</p>
----	---	---	--

30	m	<p>"Blijkens de Passende Beoordeling (Bijlage 1, Aanvulling MER) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten, Daarom is weging aan dwingende redenen van groot openbaar belang en alternatieven overbodig." Bezwaar. Weging aan (dwingende) redenen van groot openbaar belang en weging van alle (landelijke) alternatieven is noodzakelijk en moet alsnog plaatsvinden. Onvoldoende is aangetoond dat significante negatieve effecten t.a.v. alle instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten."In par. 4.4 van de richtlijnen wordt vermeld: "De combinatie van de meest milieuvriendelijke alternatieven van alle parken hoeft niet noodzakelijkerwijs de meest milieuvriendelijke combinatie voor windenergie in de Noordoostpolder op Ie leveren. Ga daarom in het MER na welke combinatie van alternatieven en varianten van alle parken te beschouwen is als de meest milieuvriendelijke combinatie. Ga ook hier na of er nog mogelijkheden voor optimalisatie zijn." Bezwaar. Een dergelijke beoordeling van combinaties van alternatieven en varianten van alle parken ontbreekt in het ontwerpingsplan en in het MER. Er is bijvoorbeeld geen onderzoek verricht naar buitendijkse opstellingen, in het IJsselmeer, zonder de binnendijkse lijn turbines.</p>	<p>Een toets aan dwingende redenen van groot openbaar belang in samenhang met een studie naar alternatieven is ingevolge artikel 19g van de Natuurbeschermingswet 1998 alleen nodig indien Gedeputeerde Staten op basis van de passende beoordeling niet de zekerheid hebben kunnen verkrijgen dat de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar kunnen worden gebracht door het project. De passende beoordeling biedt die zekerheid echter wel, waardoor een verdere toepassing van artikel 19g 2e en 3e lid en artikel 19h zoals gevraagd door indiener niet juist is.</p>
----	---	---	---

30	n	<p>"Het plan-MER dient een beschrijving te bevatten van de alternatieven die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen en een motivering van de keuze voor het in beschouwing nemen van die alternatieven (art. 7.10 lid 1 sub bWm). Artikel 5 lid 1 van Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Gemeenschappen (SMB-richtlijn) bepaalt daaromtrent, dat het moet gaan om alternatieven die rekening houden met het doel en de geografische werkingssfeer van het plan. Het Rijksinpassingsplan en het MER voldoen niet aan deze eis. Enerzijds wordt opgemerkt dat het plan een landelijke schaal heeft. Dat is terecht. Mede om die reden wordt het plan planologisch ingepast met behulp van een Rijksinpassingsplan. Anderzijds wordt in het MER (par. 2.5) aangegeven, dat de locatie-afweging wordt toegespitst op relevante locaties in en rond het IJsselmeergebied en specifiek in het gebied in en om de Noordoostpolder. Dat is onjuist. Er is geen reden om het alternatievenonderzoek tot die locaties te beperken. Een (houdbare en deugdelijke) motivering voor die beperking van het zoekgebied voor alternatieven wordt niet gegeven. De omstandigheid dat het Rijksinpassingsplan zich toespitst op de Noordoostpolder is niet vanzelfsprekend motief om dan ook het zoekgebied te beperken tot de Noordoostpolder. Een locatiekeuze-alternatievenonderzoek is bedoeld om te beoordelen of de locatie waarvoor het plan wordt gemaakt (in dit geval het Rijksinpassingsplan) juist is dan wel of er betere alternatieven zijn. Het onderzoek naar alternatieve locaties moet daarom worden uitgebreid tot geheel Nederland en de bijbehorende kustzones. Het feit dat het plan voor een windpark in de Noordoostpolder naar een nationaal niveau is getild (Rijksinpassingsplan), is een extra reden om alle landelijke alternatieve locaties te onderzoeken en te beoordelen."In de toelichting van de Europese Commissie op de SMB-richtlijn (Uitvoering van richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's D-G Milieu) wordt uitdrukkelijk aangegeven dat het alternatievenonderzoek zeer uitgebreid moet zijn. Art. 5.12 van de toelichting van de Europese Commissie bepaalt dan voorts: "Wanneer de richtlijn voorschrijft dat de mogelijke aanzienlijke milieueffecten van redelijke alternatieven moeten worden bepaald, beschreven en beoordeeld, gelden terzake dezelfde vereisten als voor het plan als voor het plan of programma. "De toelichting schrijft dus uitdrukkelijk voor, dat het onderzoek van alternatieven aan dezelfde eisen moet voldoen als welke gelden voor het onderzoek van het plan zelf."uitgebreid moet zijn. Bezwaar: Het ontwerp-Rijksinpassingsplan en het MER presenteren niet een kwalitatief onderzoek van alternatieven, dat aan dezelfde eisen voldoet.</p>	<p>In §2.5 van het Algemeen Deel, en in §2.3 van de Aanvulling op het MER is een uitgebreide toelichting opgenomen op welke wijze de locatieafweging heeft plaatsgevonden. De Commissie voor de m.e.r. kan zich voor dit specifieke project vinden in de gekozen aanpak. In haar advies verwoordt zij het als volgt: Als uitgangspunt is de doelstelling van het voornemen genomen: een grootschalig windpark (450 MW) langs de dijken van de Noordoostpolder. Op basis van de gewenste omvang zijn mogelijke locaties in en om het IJsselmeer, dus ook buiten de Noordoostpolder, onderzocht op hun milieueffecten. Uit de vergelijking wordt duidelijk dat alle onderzochte locaties milieueffecten kennen. Ook blijkt dat geen van de locaties per saldo evidente milieuvoordelen biedt. Deze milieubeoordeling en de wettelijke- en beleidskaders hebben geleid tot de locatie langs de dijken van de Noordoostpolder. Deze locatie is verder in het MER op inrichtingsniveau uitgewerkt. De Commissie voor de m.e.r. kan zich voor dit specifieke project vinden in deze aanpak, om de volgende redenen: 1) De gekozen locatie is reeds vastgelegd in een aantal beleidsstukken. Eind 1998 is in opdracht van de gemeente Noordoostpolder het Landschapsplan windturbines Noordoostpolder opgesteld. In 1999 zijn de locaties vastgelegd in gemeentelijk beleid en in 2000 in provinciaal beleid. Dit provinciale beleid is in 2006 in het provinciale omgevingsplan bevestigd. In 2006 zijn in de Nota Ruimte, kaart F, de Noordermeerdijk en Westerveerdijk aangeduid als 'Buitendijkse zoeklocatie (uitbreiding) windmolens'. In 2009 zijn alle drie de dijken in het door het kabinet vastgestelde Nationale Waterplan, kaart 20, aangeduid als "Buitendijkse (zoek)locatie windmolens". 2) De nationale doelstellingen betreffende windenergie zijn in 2007 dermate verhoogd dat verschillende geschikte windlocaties gebruikt moeten worden voor energieopwekking. Een zoektocht naar de enige beste Nederlandse locatie is daarmee voor het inpassingsplan niet aan de orde en ook niet zinvol. 3) Voor de uitvoerbaarheid van dit specifieke project is van belang dat de initiatiefnemers gebonden zijn aan de Noordoostpolder.</p>
----	---	--	---

30	o	<p>De Houtribdijk en Afsluitdijk zijn afgewezen als alternatief, o.a. omdat het een grensgebied tussen 2 Natura-2000 gebieden betreft. Bezwaar: Het bouwen van een offshore windpark in 1 Natura-2000 gebied, dat in tegenstelling tot bovengenoemde 2 Natura-2000 gebieden is bewoond, komt dan zeker niet in aanmerking."Er wordt geen rekening gehouden met de international aangehouden bufferzone rond Natura-2000 gebieden van 1200 meter, waarbinnen geen windmolens worden toegestaan. Bezwaar: Ook al heeft deze bufferzone op dit moment geen wettelijke status, het gangbare streven naar het behoud van deze bufferzone kan geleidelijk tot een wettelijke status leiden. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed schrijft in haar brief aan het Ministerie van EZ van 19 Januari 2010. over het Werelderfgoed ir. D.F. Woudagemaal: "Niet alleen gebouw (rijksmonument) is werelderfgoed. De begrenzing van het Werelderfgoed is aanzienlijk ruimer, daarnaast geldt er een bufferzone. Van de voorgenomen ingreep dient de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht melding te maken bij UNESCO.</p>	<p>Onder de kop 'natuur' is inderdaad aangegeven dat deze dijken liggen op de grens van twee Natura 2000-gebieden. In diezelfde paragraaf 2.5.1 uit het MER van het Algemeen Deel wordt onder de kop 'hinder' ingegaan op bijvoorbeeld geluid en slagschaduw. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan heeft het kabinet windenergie in het Natura 2000-gebied het IJsselmeer niet uitgesloten, maar is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Er kan dus geen sprake zijn van een bufferzone voor het Natura 2000-gebied. Op verzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn aanvullende visualisaties gemaakt en opgenomen in de toelichting op het inpassingsplan. Besloten is dat er melding zal worden gedaan bij het werelderfgoedcomite van UNESCO in Parijs van dit plan. Het zicht op het IJsselmeer maakt overigens niet expliciet deel uit van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO-monument Woudagemaal.</p>
30	p	<p>4.3.3 Afwegingen De milieueffecten van de 139 meter (135 m plus 4 m bovengronds fundament) hoge mast dienen te worden onderzocht, alvorens te concluderen dat dit leidt tot minimale veranderingen v.w.b. geluid- en slagschaduw-hinder en alvorens in te stemmen met het MMA</p>	<p>In de onderzoeken ten behoeve van het MER en de vergunningaanvragen is uitgegaan van een Enercon E-126 turbine, welke representatief is voor de klasse zoals beschreven in het MER en voor welke een vergunning is aangevraagd.</p>
30	q	<p>4.3.3 Mitigerende maatregelen. tabel 7. De gemeente Noordoostpolder, het bevoegd gezag, oefent al meer dan 10 jaar haar handhavende taak niet naar behoren uit. Tot 2 maal toe is de gemeente NOP door de Raad van State gemaand handhavend op te treden bij de geluidsnormoverschrijdingen van het Westermeerpark. Het bevoegd gezag is niet in staat de controle van de voorgestelde mitigerende maatregelen te borgen.</p>	<p>De Gemeente is zich bewust van de beginselplicht tot handhaving die in de jurisprudentie is ontwikkeld. De uitspraken waarnaar wordt verwezen geven onvoldoende aanleiding om te veronderstellen dat de Gemeente niet handhavend zullen optreden tegen het windpark.</p>

30	r	<p>5.2 Rijksbeleid In de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 is een koppeling gelegd tussen de toekomstige ontwikkelingen en de kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied. Met een ashoogte van 80 tot 135 meter in enkele, dubbele en driedubbele rijen met een nagenoeg aaneengesloten lengte van ruim 16 km is er sprake van een omheining: de horizon wordt op een onherstelbare wijze begrensd, de openheid, leegte, rust, ruimte en duisternis zullen voorgoed verdwijnen. De Ministers van EZ en van VROM zijn het eens met de stelling dat het beeld niet anders wordt wanneer het plan wordt uitgevoerd zonder de 6 turbines in Lemsterland. "Vermindering van het aantal turbines op het grondgebied van Lemsterland wijzigt het beeld van een omheining niet", zo stellen ook de Ministers van EZ en VROM." Conclusie: Het omheinende effect blijft dus bestaan, ook zonder de 6 turbines. Ook het gat van ruim 1400 meter tussen Wester- en Noordermeerdijk doet de indruk van omheining niet teniet in een windturbinepark met een lengte van 16 km.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h. Het citaat is niet correct. Er wordt slechts gesteld dat het beeld niet anders wordt wanneer het plan wordt uitgevoerd zonder de 6 turbines in Lemsterland.</p>
30	s	<p>6.1 Toets milieu- en waardenaspecten. "De Nota Ruimte plaatst het begrip (ruimtelijke) kwaliteit centraal bij ruimtelijke afwegingen: in welke mate dragen ruimtelijke ingrepen bij aan de versterking van ruimtelijke kwaliteit, gemeten naar gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde." Bezwaar: De ruimtelijke kwaliteit van het Belvederegebied Noordoostpolder, Beschermd Dorpsgezicht Urk, Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, Natura 2000-gebied IJsselmeer wordt direct en onherstelbaar aangetast.</p>	<p>Zie de beantwoording van 24c en 28a. Een windmolenpark van deze afmetingen heeft impact op de omgeving. Er wordt echter zo maximaal mogelijk rekening gehouden met de voorwaarden, zoals gesteld in de aangehaalde regelgeving. Bijvoorbeeld uit de Belvedere nota de voorwaarden over ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten, uit de aanwijzing beschermd dorpsgezicht Urk de voorwaarden op de waarden hoogteverschil, de bebouwingsstructuur en -karakteristiek en de (ingepolderde) kustlijn van Urk, etc.</p>

30	t	<p>6.2 Geluid. In het MER en de ontwerp vergunningen wordt, ten onrechte, niet van de bestaande normstelling uitgegaan. Dit is in afwijking van wat door de 'Richtlijnen voor het MER' expliciet wordt voorgeschreven. Er wordt vooruitgelopen op soepeler geluidsnormen die niet van kracht zijn. Derhalve ontbreekt de wettelijke basis aan het ontwerpbesluit. Tevens sluit de soepelere normering niet aan bij de normen die gelden voor het bestaande windpark aan de Westermeerdijk, waar uit geluidsonderzoek in 2009, verricht door het bevoegd gezag, de gemeente Noordoostpolder, bleek dat zelfs de bestaande geluidsnormen te ruim zijn. De hele gang van zaken wijst er op dat alles er op is gericht (met het opzij zetten desnoods van het wettelijk kader voor de bescherming van omwonenden) om de geluidsnormen zodanig op te rekken dat het windpark mogelijk wordt gemaakt. De ontwerpvergunningen stoelen wat betreft het geluid op een ontwerp AMvB die thans nog hevig in discussie is. De Tweede Kamer heeft gevraagd geen onomkeerbare beslissingen te nemen hetgeen de minister heeft toegezegd. Er is dus sprake van pseudo wetgeving en negeren van de vigerende normering. De wettelijke basis ontbreekt dus voor de gestelde geluidsnormen in de ontwerpvergunningen. Met de ontwerp AMvB wijziging geluidsnormen windmolens wordt omwonenden de mogelijkheid ontnomen t.a.v. het toestaan van geluidsbelasting en normstelling maatwerk te vragen, omdat voor windturbinegeluid het vergunningenregiem wordt verlaten en met de ontwerp AMvB onder algemene regels wordt gebracht. De ontwerp AMvB ontnemt de burger in de toekomst de toegang tot de rechter. maar is daarenboven naar onze mening ook naar inhoud en doelstelling in strijd met Europees milieurecht. De Europese L-den-geluidsnorm is uitdrukkelijk en expliciet er op gericht het geluidsbeschermingsniveau voor omwonenden te verbeteren. De Europese geluidsnorm is uitdrukkelijk niet bedoeld om te gebruiken op een wijze, zoals toegepast t.b.v. het windpark Noordoostpolder. Er kan hier worden gesproken van misbruik van de Europese L-den geluidsnorm. Bij alle parken wordt ten onrechte Lden47 en Lnight als maat gehanteerd. VROM doet in de 'Circulaire geluidshinder veroorzaakt door windturbines ten onrechte voorkomen dat een scherpere nachtnorm wordt gehanteerd. VROM schrijft dat de conceptregels van vorig jaar, met de aanvulling Lnight41 moet worden toegepast. Dit laatste lijkt een tegemoetkoming aan de motie Bilder van 10 december waarin om extra bescherming voor de nacht wordt gevraagd, maar is het niet. VROM houdt hier de kamer voor het lapje. In de maat Lden zit een waarde voor de nacht met een straffactor van 10 dB, wat betekent dat in Lden47 voor de nacht met een gemiddelde waarde van 37 dB wordt gerekend. De Lnight daarentegen is een gewone maat voor de gemiddelde geluidbelasting gedurende de nacht, inclusief de tijden van stilstand, maar zonder extra straffactor. Lnight 41 betekent dus een</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 4b, 5zj, 5zq, 5zr, 6g, 30f, 30q, 30zy en 53m. In §4.8 van het Algemeen Deel van het MER is het toetsingskader voor geluid beschreven. In aanvulling op de beoordeling conform de Lden 47 dB norm is in bijlage 7 van bijlage I van het MER de geluidsbelasting bepaald conform de huidige beoordelingsnormen. Er geldt geen bescherming in het open veld. In paragraaf 6.2 van de toelichting op het inpassingsplan is ingegaan op de cumulatie met andere geluidsbronnen waaronder de bestaande windmolens op de Westermeerdijk en is een afweging gemaakt. Het rapport van LBP 'Windpark Noordoostpolder. Akoestische onderzoek - cumulatie vier windparken' is een bijlage bij de vergunningsaanvraag voor een milieuvergunning van 16 april 2010. Op 1 september 2010 informeerde de Minister van VROM de Tweede Kamer over de voortgang van de wijziging van het Activiteitenbesluit wat betreft het onderdeel windturbines, alsook over de planning van de afronding hiervan. Hierover is op 15 september 2010 met de Tweede Kamer gesproken. De Tweede Kamer heeft geen motie aangenomen waardoor besluitvorming niet verder zou kunnen gaan. Dat het geluid van windturbines als hinderlijker wordt ervaren dan het geluid dan andere geluidsbronnen bij een gelijke belasting (in Lden) is de reden in de circulaire om niet een vergelijkbaar geluidsbelastingsniveau als voor bijvoorbeeld wegverkeer (Lden 48 met afwijkingmogelijkheid tot Lden 58 voor het buitenstedelijk gebied) voor te schrijven voor windturbines maar maximaal Lden 47.</p>
----	---	--	---

	<p>verruiming van de norm die voor de nacht in Lden47 zit met 4 dB. Lnight41 lijkt een handreiking aan de kamer, maar betekent in werkelijkheid een verslechtering ten opzichte van Lden47. Doordat met een gemiddelde waarde wordt gerekend, zullen belastingen van 46 dB en hoger regel zijn, zo valt eenvoudig uit te rekenen. Met het Van de Berf effect (windschering) wordt onvoldoende rekening gehouden. Bij de voorspelling van de geluidsemissie wordt weliswaar gepoogd uit te gaan van de bij de turbine heersende windsnelheid. Bij de vertaling naar de windsnelheid op 10 meter, de snelheid die maatgevend is voor de mate van overlast, speelt het VdBerg-effect geen rol. Voor de voorspelling van de geluidsemissie wordt uitgegaan van de meetgegevens van de windmeetmast van Enercon bij het windpark Noordoostpolder. De hoogste plek van meting is op 115 m. Dit is te laag, zeker voor de binnendijkse parken, want de ashoogte van deze molens bedraagt 139 m en de tiphoogtes 202.5 m. De tiphoogte van de molens buitendijks bedraagt 148,5 m. De in de Circulaire Geluidhinder veroorzaakt door windturbines (2 april 2010, VROM) geadviseerde berekening van de (gecumuleerde) geluidsemissie is niet verricht. Het bevoegd gezag staat een hogere geluidsbelasting voor omwonenden toe, terwijl zij tegelijkertijd ontkent dat van een hogere geluidsbelasting sprake zal zijn. Alle parken, zowel binnen- als buitendijks, overschrijden de vigerende normen. Een vergelijking met de geluidsbelasting ten gevolge van het bestaande Westermeerdijk-park ontbreekt, alsmede een onderzoek naar de effecten van die geluidsbelasting. Door de lokale overheid gestelde geluidsnormen worden door diezelfde overheid niet gehandhaafd. Tot 2 maal toe, mogelijk binnenkort voor de derde maal, is de gemeente Noordoostpolder tot de orde geroepen door de Raad van State. Desondanks heeft deze gemeente haar in de afgelopen 10 jaar gevoerde handhavingsbeleid ten aanzien van de geluidsnormoverschrijdingen van het Westermeerdijkpark niet gecorrigeerd. Sterker nog: deze gemeente heeft in recent geluidsonderzoek vastgesteld dat de vigerende normen te hoog zijn en zouden moeten verlaagd. De bewering "Het beschermingsniveau van de voorgestelde normstelling van 47 dB Lden en 41 dB Lnight komt volledig overeen met de al bestaande normen van het activiteitenbesluit en spoort ook met de uitvoeringspraktijk bij de vergunningverlening," is volstrekt bezijden de waarheid. Hierdoor wordt de burger onjuist geïnformeerd en misleid. Niet voor niets wordt deze norm in de ontwerpbesluiten Wm gezet en niet de bestaande geluidsnormen. De bestaande geluidsnorm zou dit grote windturbinepark niet mogelijk maken. Een hogere milieubelasting voor direct omwonenden ten opzichte van de huidige situatie betekent dat het huidige beschermingsniveau niet gelijk blijft, maar afneemt. De geluidsnormering in Nederland is gericht op de geluidsbelasting ter plaatse van geluidsgevoelige bestemmingen. Er wordt hierdoor geen aandacht</p>	
--	---	--

	<p>geschonken aan de geluidsoverlast op andere plaatsen dan nabij de geluidsgevoelige bestemmingen, de woningen: mensen werken in het open veld tot onder de molens, het betreft hier intensieve arbeid vanwege het kweken van gewassen die intensieve arbeid op het land vereisen. Binnen de Lden 47 contour zal de geluidsbelasting hoger zijn dan Lden 47 dB. De argumentatie dat ter plaatse van geluidsgevoelige 'bestemmingen' wordt gemeten, en elders niet!, kan niet worden gezien als een serieus antwoord van het bevoegd gezag op een serieus probleem voor dagelijks op het land werkende mensen. Gesteld wordt: "Bij de gehanteerde norm voor geluidsbelasting treedt slechts hinder op en hoeft voor gezondheidsschade niet te worden gevreesd. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt de maat Lden het beste de hinder - en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen." Bezwaar: Het omgekeerde is waar: de Lden geluidsmaat is niet geschikt voor fluctuerende bronnen en kan juist daarom en ook omdat, zo blijkt uit onderzoek en leert de medische praktijk, het onderscheid tussen hinder en gezondheidsschade niet duidelijk is te maken (en wat voor de een hinder is, bij een ander leidt tot lichamelijke en mentale klachten), is deze stelling volstrekt ongegrond. Deze conclusie mag niet worden getrokken, zeker niet door het bevoegd gezag. In de circulaire wordt geadviseerd om de geluidimmissie van de vijf projecten gecumuleerd te berekenen aangezien de lijnopstellingen een grote onderlinge samenhang hebben en gelijktijdig in aanvraag zijn. In akoestisch rapporten zijn de geluidemissies van de windturbines beoordeeld. Bezwaar: Geluidsimmissie van de 5 projecten gecumuleerd is niet berekend. Onderzoek naar de afschermbreukwerking tegen geluid door bestaande schuren bij de agrarische bedrijven ontbreekt. Eveneens ontbreekt een analyse van de situatie bij woningen die niet van een dergelijke afscherming kunnen profiteren. Een normwaarde van 47 dB Lden voor windturbines zou goed vergelijkbaar zijn met hetgeen bij de normering voor wegverkeer, railverkeer en industriëlaawaai als maximaal toelaatbaar wordt beschouwd in nieuwe situaties. Bezwaar: Uit diverse onderzoeken (TNO) blijkt dat geluidshinder ten gevolge van windturbines belastender is dan geluid t.g.v. wegverkeer enz en dus niet hiermee kan worden vergeleken. De transformatorstations voor Westermeerwind, Westermeerdijk en Zuidermeerdijk voldoen met 40dB, 40dB, en 39 dB etmaal waarde precies de WNC40. Dit is niet in overeenstemming met het beleid van de gemeente Noordoostpolder, die het achtergrondniveau hanteert. Conclusies voor dit plan. "Het rijk is zich bewust dat de akoestisch kwaliteit van de omgeving vermindert als gevolg van dit plan. Toch is er daarbij naar mening van het Rijk geen sprake van een onacceptabele kwaliteit en daarmee een eventuele belemmering voor de ruimtelijke inpassing op deze locatie. Het rijk weegt hierbij de vermindering van de akoestisch kwaliteit van de omgeving af tegen het</p>	
--	--	--

belang van duurzame energie". Bezwaar: Deze belangrijke afweging wordt onvoldoende onderbouwd. Bovendien bestaan voor het beoordelen van de geluidsbelasting van omwonenden daarvoor geeigende criteria. Geluidsbelasting mag niet worden afgemeten aan het belang van duurzame energie. Het bevoegd gezag (Minister van VROM) heeft bij voortdurend gegarandeerd dat de geluidsbescherming voor omwonenden onder de nieuwe geluidsnormen (Lden) niet verslechtert vergeleken met de vigerende normen. Dit is tegenspraak met bovenstaande constatering en onaanvaardbaar. In het kader van de geluidsbelasting wordt gesteld dat een deel van de bedrijfswoningen behoren bij de bestaande turbines of woningen van de initiatiefnemers van het nieuwe windmolenpark". Bezwaar: Van de bijna 20 initiatiefnemende agrariers is een deel niet meer woonachtig en niet meer werkzaam ter plaatse van hun vroegere bedrijfswoning aan de IJsselmeerdijk. De nieuwe geluidsnorm wordt vastgelegd in het Besluit Algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Deze Amvb komt tot stand zonder tussenkomst van het parlement, zo wordt gesteld. Bezwaar: VROM negeert verzoek kamer. In de beantwoording van de vragen over de MER voor de plannen Urk/Noordoostpolder wordt door de minister verwezen naar de "Circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines" die zij op 2 April 2010 naar de besturen van gemeenten en provincies heeft gezonden. Ondanks het verzoek van de Tweede Kamer in juli 2010 loopt VROM hierin toch op de nieuwe regels vooruit, met het nadrukkelijke advies om de geluidhinder in het vervolg te beoordelen aan de hand van de ontwerp AMvB. De minister zegt letterlijk: "Hiermee wordt de beoordelingswijze van geluid afkomstig van vergunningplichtige windturbines op basis van de Handleiding industrielaawaai en vergunningverlening en de Handleiding meten en rekenen en industrielaawaai (de bestaande regels dus, FJ) verlaten." Aan het eind, onder 3, Overgangsrecht, staat nog eens "Ik adviseer u nadrukkelijk de hierboven beschreven methode en overige aanbevelingen toe te passen op toekomstige aanvragen om een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer." VROM geeft provincies en gemeentes zelfs in overweging om de regels met terugwerkende kracht te hanteren: 'U kunt zelf een afweging maken of u de methode wil toepassen in de situatie dat de voorbereiding voor het plaatsen van een windturbine al wel is gestart of een aanvraag voor een vergunning is ingediend. Aanbevolen wordt de methode in ieder geval toe te passen op projecten tot realisatie van een windturbine waarvan de voorbereiding start na de publicatie van deze circulaire: Het ministerie van VROM lapt het verzoek van de kamer, nog begin juli 2010 herhaald, om wat betreft de AMvB geluid geen onomkeerbare stappen te zetten, inhoudelijk aan zijn laars.

30	u	<p>6.3 Externe veiligheid. Binnen het 'invloedsgebied' bevinden zich afhankelijk van de locatie waar de turbines worden gerealiseerd, varkensschuren. In genoemde schuren bestaat, zo stelt het MER, geen groepsrisico voor mensen, er bevinden zich geen groepen mensen. Wel bevinden zich aldaar grote groepen dieren. Dat 'dieren' niet als 'objecten' zijn beschreven in het Handboek Risicozonering Windturbines 2005, is geen reden om te doen alsof hier geen sprake is van een groepsrisico. De turbines kunnen onder bepaalde weersomstandigheden gevaar opleveren voor watersporters.</p>	<p>Dit is met name een belangenafweging punt. De uniforme beschermingsniveaus in Nederland vanwege risicobronnen waaronder ook windturbines vallen richten zich op de bescherming van mensen. Voor dieren geldt dit beschermingsniveau niet. Dit laat onverlet dat het risico op het falen van een windturbine of onderdelen daarvan klein is. In de milieuvergunningen voor de windturbines is voorgeschreven dat deze moeten voldoen aan de internationale ontwerpnorm voor windturbines IEC 61400. Daarmee wordt gewaarborgd dat de kans op falen van een windturbine of een onderdeel zo klein mogelijk is, en dat daarbij rekening is gehouden met extreme weersomstandigheden. Aangaande watersporters geldt dat deze zich korte tijd ophouden in de nabijheid van de windturbines zodat het risico voor watersporters zeer klein is. Het plaatsgebonden risico 10-6 (kans 1 maal in de miljoen jaar) van een windturbine zoals ook aangegeven in het inpassingsplan en het MER ligt op een afstand van de ashoogte van de windturbine + de halve rotordiameter. Op deze contour is de kans op overlijden 1 maal in de miljoen jaar, ervan uitgaande dat een persoon daar continue onbeschermd aanwezig is. Watersporters zijn slechts korte tijd aanwezig binnen deze invloedsfeer waardoor het risico zeer beperkt is en aanvaardbaar wordt geacht.</p>
30	v	<p>6.4 Slagschaduw Slagschaduw zullen gedurende langere tijd dan toegestaan hinder geven aan men's en dier in de omgeving. Het MER heeft zich beperkt tot de slagschaduw op woningen. Dit is onvoldoende. De slagschaduw op de landbouwpercelen is een ingrijpend milieu-effect. Het gaat om parallelle rijen windturbines, die de Westelijke hemel van hoog tot laag met draaiende wieken vullen. De windturbines zullen, vanwege de hoogte en de nabijheid tot woningen en landbouwpercelen, gedurende vele uren in de middag/avond moeten worden stilgezet in verband met de slagschaduw. Bij alle binnendijkse parken zijn stilstandvoorzieningen noodzakelijk. De opbrengst is, met 3000-3100 vollasturen, productiefactor 35%, te gunstig voorgesteld. Er is geen berekening gegeven van de verminderde opbrengst als gevolg van de stilstandvoorziening.</p>	<p>De windparken NOP komen begin 2011 (inwerkingtreding waarschijnlijk 1 januari 2011) te vallen onder de werking van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Dit heeft tot gevolg dat het aspect slagschaduw(hinder) wordt getoetst aan de regels gesteld van voornoemd Besluit en de Regeling. Volgens die regels behoeven bescherming tegen slagschaduw 'uitwendige scheidingsconstructie van geluidgevoelige gebouwen of woonwagens', voor zover zich in die constructie ramen bevinden. Die bescherming geldt dan alleen als voldaan wordt aan bepaalde randvoorwaarden betreffende de afstand tot de windturbine, de slagschaduw-duur per dag, en het aantal dagen per jaar dat slagschaduw kan optreden. Gezien het voorgaande krijgen landbouwpercelen geen bescherming tegen slagschaduw. Doordat de windturbines allemaal worden voorzien van een automatische stilstandvoorziening zal dit mede effect op landbouwpercelen hebben. Overigens zijn in de Regeling bepalingen opgenomen ter voorkoming/beperking van lichtschittering (naar de</p>

			omgeving). Er moeten niet reflecterende materialen of coatinglagen worden toegepast die voldoen aan bepaalde reflectiewaarden overeenkomstig een NEN-EN-ISO norm (of daaraan gelijkwaardig). Deze bepalingen hebben effect op de omgeving en dus ook op landbouwpercelen. Naast stilstand als gevolg van slagschaduw zijn er ook andere factoren, die bepalend zijn voor het energierendement van een windturbine. Daarbij valt te denken aan het windaanbod ter plaatse, en ook aan het overschakelen naar een andere modus voor een bepaalde duur die minder energie oplevert, om zo te kunnen voldoen aan de geluidnorm. Alle relevante aspecten zijn onderzocht. Geconcludeerd kan worden dat de windturbines, waarvoor nu vergunning volgens de Wet milieubeheer is aangevraagd, rendabel zijn.
30	w	.5 Flora en Fauna Tegenover het verlies aan leefgebied als gevolg van de aanwezigheid van windturbines staat een te verwachten positief effect van een eveneens aan te leggen voorziening die in het kader van dit project aangelegd wordt om de scheepvaartveiligheid te bevorderen: een zogenaamde scheepvaartveiligheidsvoorziening. Bezwaar: Het effect van mitigerende maatregelen is bij voorbaat al in beschouwing genomen (de strekdammen waar extra voedsel voor de eenden beschikbaar zou zijn). Dit is in strijd met de Richtlijn: eerst passende beoordeling van de negatieve effecten en vervolgens maatregelen om deze te minimaliseren (inclusief zoeken naar alternatieven). Bovendien is positief effect van deze mitigerende maatregelen uitermate speculatief.	Het meewegen van mitigerende maatregelen is noch in strijd met de Europese richtlijnen, noch met Nederlandse Natuurbeschermingswet 1998. Diverse uitspraken van de Raad van State (Zuiderklip, Nesbos) hebben aangegeven dat mitigerende maatregelen juist wel, maar ook pas dan, in een passende beoordeling betrokken kunnen worden.
30	x	Keuze voor het opstellingsalternatief In de richtlijnen voor het MER wordt voorgeschreven dat uitvoerig onderzoek moet worden gedaan naar diverse opstellingsalternatieven. Gewezen wordt op de mogelijkheid van een dichtste bolopstelling (par. 4.2.1). Een dichtste bolopstelling is compacter dan een lijnopstelling volgens de schaakbordopstelling. Andere voordelen: de barrierewerking voor vogels vermindert en de 'visuele' ruimte vermindert. Zowel voor de locaties Noordermeerdijk binnendijks en buitendijks als Westermeerdijk binnendijks en buitendijks wordt voorgeschreven om de aldaar aangeduide opstellingsalternatieven concreet uit te werken. Bezwaar: Dit is in het MER niet gebeurd. Er zijn geen visualisaties van dergelijke alternatieven en deze zijn niet getoetst op barrierewerking voor vogels.	In het MER Deel 7 Bijlage D Windturbine opstelling varianten is aangegeven wat de effecten van de dichtstebolstapeling zijn. Voor de specifieke situatie in de Noordoostpolder, met de lengte van de opstellingen en de locatie van de binnendijkse opstelling ten opzichte van de dijk als gegeven, geldt dat de dichtstebolstapeling vanuit milieuoogpunt geen voordelen biedt ten opzichte van de schaakbordopstelling. Met name aangezien: Er een turbine minder kan worden geplaatst waardoor minder duurzame energie wordt opgewekt en meer woningen een hogere geluidsbelasting ondervinden dan bij de schaakbordopstelling als gevolg van de compacte opstelling waarbij de buitendijkse lijnen dichter op de kust zijn geplaatst.

30	y	Natuurschoon De Steile Bank is een beschermd natuurmonument, Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, en tevens stiltegebied. De afstand tot de buitendijkse opstelling van de Noordermeerdijk wordt omschreven als 2,5 km. In andere rapporten worden afstanden genoemd van 1,5 km en 3,5 km. Ongeacht de werkelijke afstand, gesproken moet worden van een significant effect. Het geplande windpark NOP doet afbreuk aan die kernkwaliteiten, die er toe hebben geleid dat dit park de status van Nationaal Landschap heeft verkregen.	De kernkwaliteiten die hebben geleid tot aanwijzing als Nationaal Landschap worden door de Provincie Fryslân in het Uitvoeringsprogramma omschreven als: schaalcontrast van zeer open naar besloten; middeleeuwse verkaveling, waterlopen en meren; reliëf in de vorm van stuwwallen en terpen. Het windpark heeft geen invloed op deze karakteristieken en kwaliteiten en er kan daarom niet van een significant effect op deze waarden worden gesproken.
30	z	Passende beoordeling. Deze zogenaamde 'passende beoordeling' is onvoldoende en onvolkomen en laat niet de conclusie toe dat het behouden of behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar komt of kan komen ten gevolge van het initiatief. Hetzelfde geldt voor de conclusie "Dit betekent dat ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significant negatieve effecten zijn uitgesloten".	Inspreker geeft wel een oordeel dat afwijkt van het oordeel van Gedeputeerde Staten, maar geen feiten of argumenten, waarom dat oordeel een beter zou kunnen zijn dan dat van Gedeputeerde Staten.
30	za	6.7 Water: Grondwater. Er wordt vanuit gegaan dat voorkomen wordt dat er langs de palen en de fundering openingen ontstaan waarlangs het kwelwater omhoog kan stromen. Deze constatering is niet gebaseerd op een deugelijke risicoanalyse. De gevolgen van toename van kwelwater zijn niet onderzocht. Dijklichaam. Het is zeer merkwaardig dat het Waterschap keurontheffingen die zijn verleend voordat de nieuwe beleidsregels zijn vastgesteld, buiten schot wil laten. Deze blijven onder de in de ontheffing vermelde voorwaarden van kracht. Hieronder valt ook het Windpark Noordoostpolder. Op geen enkele wijze wordt verantwoord waarom het Waterschap afwijkt van haar beleid en waarom voor een bepaalde periode. Het Waterschap heeft nadat de keurontheffingen voor het Windpark Noordoostpolder waren verleend, negatieve ervaringen opgedaan met (veel kleinere) molens nabij de Flevolandse waterkeringen. Ons inziens zal nieuw, onafhankelijk onderzoek moeten aantonen dat de bouw en het in gebruik zijn van die molens geen risico's voor de waterkeringen met zich meebrengt.	Zie de beantwoording van 5zzj.

30	zb	<p>Stabiliteit dijken. In het Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop 24 maart 2010 I rapportnummer 2352-115 staat dat er in het MER vanuit is gegaan dat werkzaamheden per turbine plaatsvinden met behulp van één heiofstelling. Er is niet gekeken naar de mogelijke cumulatie van effecten. In het geval meerdere heistellingen worden ingezet, en naar de mogelijke effecten van werkzaamheden die gelijktijdig en in elkaars nabijheid worden uitgevoerd. Ook zijn de verschillende faalmechanismen afzonderlijk beschouwd.^{29,30}. Dit terwijl er sprake is van vijf verschillende initiatieven waaraan mogelijk tegelijkertijd gewerkt wordt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat de gebruikte aannames aannemelijk zijn, maar dat voor de bepaling van de definitieve uitvoering nader onderzoek nodig is, met name naar de (lokale) bodemsamenstelling, Vermeld wordt dat de betreffende stabiliteitsfactoren betrekking hebben op relatief kleine afschuifvakken, die maar 1 a 2 m diep reiken en dat de veiligheid van de gehele waterkering daardoor niet in gevaar komt. Voor de Noordermeerdijk geldt echter dat het wel gaat om grotere glijvlakken die niet alleen de droge delen van de dijk betreffen. Niet duidelijk wordt of, indien lokaal en op beperkte schaal verlies aan stabiliteit optreedt, dit gevolgen kan hebben op de totale stabiliteit van de waterkering. bijvoorbeeld als heiwerkzaamheden worden hervat na verlaging van de wateroverspanning. Het ontbreekt dus aan duidelijkheid over de gevolgen van de heiwerkzaamheden voor de totale stabiliteit van de waterkering, met name aan de Noordermeerdijk. Nader onderzoek is voorwaarde voor verdere besluitvorming. 	Zie de beantwoording van 5zzj.
----	----	--	--------------------------------

30	zc	<p>6.10 Licht Bij de presentatie van de MER In het Provinciehuis Flevoland stelde bureau Pondera dat niet wordt uitgesloten dat elke windmolen, net als in Emden, tot drie constant knipperende lichten verplicht is. Het bevoegd gezag weegt onvoldoende het belang van duisternis voor de kwaliteit van leven voor direct omwonenden, recreanten om en op het IJsselmeer en bewoners tot ver in Noord-Holland en Friesland. (Bronnen:- Gezondheidsraad. Hinder van nachtelijk kunstlicht voor men's en natuur. Signalement. Gepubliceerd 30 november 2000): Verlies van duisternis als 'oerkwaliteit' in het landelijk gebied. -Natuur en Milieu: De nacht van de nacht "De Nacht van de Nacht wil mensen bewust maken van lichtvervuiling en van de mogelijkheden om deze vorm van vervuiling terug te dringen". Het bevoegd gezag bagatelliseert het effect van het verlies van duisternis en het effect van knipperlichten, dag en nacht, door te stellen dat deze lichtpunten op de turbines 'slechts in beperkte mate lichtbronnen toevoegen aan de bestaande (vuurtoren Urk, sluizen, straatverlichting, Houtribdijk). Het effect van genoemde andere bronnen van licht worden ten onrechte aangevoerd. De volstrekte duisternis in grote gebieden van de Noordoostpolder/Urk zal verdwijnen, vooral vanwege de grote hoogte van de turbines (hoger dan de Euromast) in het overigens vlakke landschap, dus op grote afstand zichtbaar.</p>	<p>Zie de beantwoording van 42zp.</p>
30	zd	<p>6.13 Landschap, Conclusies voor dit plan. Onder de deskundigen die van advies dienden, ontbreekt de Rijksbouwmeester voor het Landschap. Het landschap heeft daarmee niet de aandacht gekregen die wel is besteed aan andere facetten en aspecten. De besluitvorming is op dit punt onvolkomen en onevenwichtig</p>	<p>De Rijksadviseur voor het Landschap behoort niet tot de wettelijke adviseurs, en is daarom ook niet als zodanig verzocht advies uit te brengen. De adviezen van de Rijksadviseur voor het Landschap uit 2007, 2009 en 2010 richten zich op het door de Rijksadviseur voor het Landschap gewenste 'nationale plan windenergie'. Op 30 juni 2010 heeft de toenmalige minister van VROM de Tweede Kamer geïnformeerd over de status van het Nationaal Ruimtelijk Perspectief "Wind op Land" (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 31 239, nr. 100). Dit betreft een ambtelijk "position paper" dat is besproken in het bestuurlijk overleg met het IPO en de VNG. Studies voor het MER en de passende beoordeling van het windpark Noordoostpolder zijn de afgelopen jaren uitgevoerd, de verkennende studie van het ministerie van VROM is recent uitgezet en kon hierin niet worden meegenomen. Deze adviezen stellen bovendien voornamelijk het landschap centraal en zeer beperkt rekening met andere aspecten zoals ecologie, hinder, veiligheid, etc.. Bijvoorbeeld kunnen op grond van natuurwaarden in de Rotterdamse Hoek geen windmolens geplaatst worden. De locatie 'boven Lelystad' of Dronten zijn geen reële optie, aangezien dat op zichzelf staande projecten zijn, waar wordt gesaneerd en vernieuwd.</p>

30	ze	<p>6.13.3 Conclusies voor dit plan. "Het omheinend effect van het Initiatief op de polder als geheel zal alleen bij zichtlijnen die vrijwel parallel liggen aan een van de lijnopstellingen optreden, niet bij zichtlijnen onder een grotere hoek of zichtlijnen die haaks op de lijnopstellingen staan." Bezwaar: De kernwaarde van het IJsselmeer, zo stelt de Nota Ruimte, is haar openheid, de aaneengesloten ruimte van 1000 vierkante km. Deze kernwaarde wordt aangetast, bij alle zichtlijnen. "Doordat de onderlinge afstanden tussen de windturbines dermate groot zijn, is het voor het menselijk oog vrijwel onmogelijk om meerdere turbines in één blik te vatten. Het gevaar van omheining is daarmee door de schaal van zowel het IJsselmeer als het voorliggende initiatief, vrijwel nihil te noemen. Indien het windturbinepark vanaf een grotere afstand vanaf het IJsselmeer gezien wordt, wordt ook de schaal van de turbines evenredig kleiner, waardoor ook het effect op het landschap kleiner wordt." Bezwaar: Bovenstaande redenering is schofferend voor een ieder is is betrokken bij en houdt van het blauwe hart van Nederland: het IJsselmeer. Het bevoegd gezag stelt: "Omdat landschappelijke inpassing niet mogelijk is, kiezen we voor het gedachtegoed van landschappelijk (her)ontwerpen". Bezwaar: Het bevoegd gezag erkent dat landschappelijke inpassing niet mogelijk is. Door verandering van de naamgeving denkt het bevoegd gezag dit probleem op te lossen. Dit is een gotspe: bestuurlijk onbehoorlijk en maatschappelijk onacceptabel.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h en 5zf. Een windmolenpark van deze afmetingen heeft impact op de omgeving. Alleen op de schaal van het IJsselmeer is het echter de vraag of en op welke schaal dit storend is en hoe vaak het ervaren wordt. Door de open stukken tussen de opstellingen en de schaal van het IJsselmeer t.o.v. de schaal van het windpark zal van omheining geen sprake zijn. Door zoveel mogelijk rekening te houden met de kernwaarden en de aanpassingen / toevoegingen / versterkingen die deze waarden kunnen hebben is gezocht naar de meest ideale inpassing. Landschappelijke inpassing is daarom wel mogelijk, zelfs uitgaande van herontwerp en ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd.</p>
----	----	--	---

30	zf	<p>6.14 Archeologie en cultuurhistorie: Beschermd dorpsgezicht Urk en het unieke karakter van de Noordoostpolder. Het plangebied als geheel maakt deel uit van Belvederegebied Noordoostpolder. De Noordoostpolder staat op de voorlopige lijst gebouwde monumenten (1995) van de Werelderfgoedlijst van Unesco. De dijken worden door de provincie Flevoland in het Omgevingsplan Flevoland 2006 betiteld als landschappelijke kernkwaliteit omdat deze de essentie van het 'polderconcept' waarborgen. Het historisch aanzicht van Urk wordt ernstig bedreigd en ook het unieke karakter van de Noordoostpolder als open gebied wordt geweld aangedaan. De Cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het dorpsgezicht Urk en het daartoe horende landschappelijke silhouet alsmede dat, weliswaar van latere datum, van de Noordoostpolder, wordt in het MER met enkele zinsneden afgedaan. Ver en dichtbij vanaf het water wordt het dorpsgezicht van Urk dramatisch aangetast (ook zonder de 7 molens die er niet komen). De route langs de dijk van Lemmer naar Urk wordt veel gebruikt door de pleziervaart. Het windpark verstoort de open ruimte wat betreft zicht, geluid- en slagschaduw hinder. De recreatievaart levert derhalve aan beleving en recreatiewaarde in. Wat tot nu toe nog open is, verandert in een industrieel landschap. Eén van de pijlers van het moderne monumentenbeleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen in de m.e.r.-gebieden. In de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg (MoMo) van het Ministerie van OCW d.d. 28 september 2009 (kamerstuk 32 156. nr. 1) wordt gesteld dat meewegen alleen niet genoeg is, en dat een goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaats vindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Een van die belangen is de cultuurhistorie. In de Beleidsbrief MoMo wordt ervoor gewaarschuwd dat de cultuurhistorie nog lang niet in de haarvaten van ons ruimtelijk ordeningsstelsel is doorgedrongen, en dat ervoor gezorgd moet worden dat het belang van de cultuurhistorie meeweegt in de ruimtelijke ordening. Op pagina 35 van de Beleidsbrief wordt erop gewezen dat buiten de huidige beschermde gezichten en in het buitengebied het belang van de cultuurhistorie bij ruimtelijke besluiten nog wel eens wordt vergeten, of dat er nog te vaak vrijblijvend mee wordt omgegaan. Dit geldt voor de gebieden direct buiten de grenzen van de beschermde gezichten, maar ook voor het buitengebied. De windturbines liggen in het buitengebied van het beschermd dorpsgezicht Urk. De windparkopstelling op grond van Beleidsbrief MoMo is niet geoorloofd. Een integrale afweging van het cultuurhistorisch belang van het beschermd dorpsgezicht Urk versus economische doelstellingen versus duurzame energie doelstellingen, ontbreekt in het Rijksinpassingsplan.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zk. De plaatsing van windturbines is landschappelijk van betekenis op de cultuurhistorische waarden van het beschermd dorpsgezicht van Urk. Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen het (cultuurhistorische) belang van het beschermde dorpsgezicht enerzijds en het belang dat gediend is met het verantwoord winnen van energie op deze plek. De afstand van de turbines ten opzichte van Urk is, de belangen afwegend, verantwoord.</p>
----	----	---	---

30	zg	<p>8.2 Economische uitvoerbaarheid. Voor de totstandkoming van dit windpark heeft minister Van der Hoeven In november 2009 voorts een subsidie op grond van de Subsidierегeling Duurzame Energie (SDE) ter beschikking gesteld van ongeveer 880 miljoen euro, waarmee de zogeheten onrendabele top van de elektriciteitsproductie van dit windpark via een bedrag per aan het elektriciteitsnet geleverde kiloWattuur wordt gecompenseerd. Met de SDE vult het Rijk de elektriciteitsopbrengsten voor de initiatiefnemer aan tot het basisbedrag dat nodig is om de investering terug te kunnen verdienen voor een periode van 15 jaar. Zo kunnen investeerders een zeker rendement krijgen op hun projecten op het gebied van duurzame energie. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van verschillende andere subsidiemogelijkheden, onder andere vanwege het innovatieve karakter van het windpark. Alvorens deze subsidies toe te kennen. moet toestemming worden gevraagd aan de Europese Commissie. Van deze instemming is geen sprake.</p>	<p>De subsidieregeling SDE waar gebruik van gemaakt wordt, wordt voorgelegd aan de Europese Commissie. De aanvullende subsidie wordt ook voorgelegd. Er is voldoende subsidie beschikbaar om 38 windmolens op land en 48 windmolens in het water te subsidiëren.</p>
30	zh	<p>In het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' wordt gesproken van een instrumentenmix "Schoon & Zuinig". Deze mix bevat marktprikkels, normering, instrumenten gericht op innovatie, tijdelijke stimulansen en internationale klimaat- en energiediplomatie. Het onderhavige project druiст echter in tegen dit instrumentenmix (door de zware subsidies die de Staat verstrekt aan de initiatiefnemers. Deze subsidies kunnen namelijk niet meer worden geschaard onder "tijdelijke stimulansen" aangezien het project bijna volledig wordt gefinancierd met de subsidies en zonder deze niet levensvatbaar zijn. Deze zware subsidies nemen de stimulans weg om op zoek te gaan naar innovatieve technologieën. De concurrentiekracht wordt weliswaar versterkt ten opzichte van andere landen door deze oneigenlijke staatssteun. De beoogde interne concurrentiekracht blijft echter uit.</p>	<p>Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een veelvoud aan subsidie en ruimte nodig. De groei van hernieuwbare energie zal de eerstkomende jaren vooral komen van windenergie. Naast de opbrengst van de verkoop van elektriciteit, is er inderdaad nog subsidie nodig om het verschil tussen kosten, waaronder aanleg van wegen en kabels, en opbrengsten te overbruggen. Het project betreft zeer grote molens die wereldwijd nog nergens op deze schaal gebouwd zijn, waardoor het project juist een innovatief karakter heeft. Daarnaast komt een deel van de molens buitendijks (near shore) te staan. De subsidieregeling SDE waar gebruik van gemaakt wordt, wordt voorgelegd aan de Europese Commissie. Ook de aanvullende subsidie zal worden voorgelegd. Van oneigenlijke staatssteun zal daarom geen sprake zijn.</p>
30	zi	<p>Aanbestedingsverplichting Het is daarbij opmerkelijk dat deze subsidies worden gegeven aan enkele initiatiefnemers voor een project (deels) op grondgebied van de Staat met een speciaal Rijksinpassingsplan waar een duidelijke omschrijving en eisen worden gesteld aan de windmolens zonder dat er vooraf een aanbesteding heeft plaatsgevonden. Meer dan 50% van de windmolens wordt gesubsidieerd. Hiernaast heeft u een exploitatieovereenkomst en planschadevergoedingsovereenkomst gesloten met de initiatiefnemers waarin u verder bijdraagt in de kosten. Deze factoren mede in het licht van het Muller Arrest HvJ EU, 25 maart 2010, zaak C-451/08, wijzen er duidelijk op dat dit project openbaar Europees moest worden aanbesteedt volgens de aanbestedingsrichtlijnen en de aanstaande aanbestedingswet</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zg en 30zh.</p>

30	zj	De (vergunning voor de) mogelijke aanleg van een extra weg langs de dijk en de gevolgen van aan- en afrijdend verkeer zijn niet in beeld gebracht. Bij de agrariërs/niet-initiatiefnemers van het windpark is veel onrust over de mogelijke gevolgen van de aanleg van een dergelijke weg: hoeveel grond raakt men kwijt en wat staat daar tegenover?	Voor zover noodzakelijk wordt getracht op minnelijke wijze met grondeigenaren, overige zakelijk gerechtigden en gebruikers overeenstemming te bereiken over het gebruik van grond (de zakelijk rechtstrook) ter plaatse van onder andere wegen voor onderhoud en aanleg door middel van het vestigen van een zakelijk recht. Dit wordt in beginsel vastgelegd in een (zakelijk recht) overeenkomst.
30	zk	Visualisaties De in de rapportage van de TU-Delft opgenomen foto's betreffen de binnendijkse turbines uit de 2-3 MW klasse, die als referentieturbine is opgenomen in paragraaf 7.2 van het Algemeen deel van het MER. Het plan is gebaseerd op binnendijkse turbines van 7,5 MW. De visualisaties van de TU-Delft kunnen daarom niet als adequaat worden beschouwd. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed schrijft in haar brief aan het Ministerie van EZ van 19 januari 2010 het volgende: Het Werelderfgoed is groter dan het beschermde rijksmonument Woudagemaal. Ook is het Werelderfgoed omgeven door een bufferzone. Dit feit is niet opgenomen als afwegingscriterium. In de visualisaties in de MER-bijlagen geeft locatie nr. 10 een bewerking van de effecten op de ruimtelijke beleving van het windmolenpark op het gemaal. Die is vanuit de gekozen invalshoek uitermate minimaal. Het is te adviseren ook andere invalshoeken rond het ir. D.F. Woudagemaal (o.a de IJsselmeerzijde) hierbij te betrekken. Op die manier kan een completer beeld geschetst worden van mogelijke effecten op de ruimtelijke beleving.	De TU Delft heeft de visualisaties gecontroleerd op correcte schaalverhoudingen en weergave van de windturbines en komt tot de conclusie dat dit accuraat is gebeurd. In de aanvulling MER heeft vervolgens een uitgebreide analyse plaatsgevonden van de effecten op het beschermd dorpsgezicht Urk en het Unesco Erfgoed en Rijksmonument Woudagemaal. De Commissie voor de m.e.r. onderschrijft de volledigheid van de analyse. Tevens zijn op verzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aanvullende visualisaties gemaakt en opgenomen in de toelichting op het inpassingsplan. Besloten is dat er melding zal worden gedaan bij het werelderfgoedcomite van UNESCO in Parijs van dit plan. Het zicht op het IJsselmeer maakt overigens niet expliciet deel uit van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO-monument Woudagemaal.

30	zl	Vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet. Natura 2000-gebied IJsselmeer Het IJsselmeer is in 2006 door middel van een ontwerp-aanwijzingsbesluit aangewezen als Natura 2000-gebied. Getoetst is aan de instandhoudingsdoelstellingen uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit. Daarbij is ook rekening gehouden met effecten op andere Natura 2000-gebieden vanwege externe werking. Het betreft onder meer de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Markermeer & IJmeer. Uit de passende beoordeling blijkt dat het windpark geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, rekening houdende met de instandhoudingsdoelstellingen. Dit op basis van de beste beschikbare kennis. Gelet op de instandhoudingsdoelstellingen blijkt uit de passende beoordeling dan ook dat de activiteit de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het gebied niet verslechteren en dat er geen sprake is van een significant verstoring effect op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Dit betekent dat t.g.v. de activiteiten met zekerheid kan worden gesteld dat de natuurlijke kenmerken van de betreffende natura 2000-gebieden, gelet op de soorten en habitats van soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden, niet zullen (kunnen) worden aangetast. Deze conclusie is onvoldoende onderbouwd en volstrekt bezijden de waarheid. De passende beoordeling, die noodzakelijk is voor een dergelijke conclusie, ontbreekt als basis voor deze vergunning.	Zie de beantwoording van 30w en 30z. Het IJsselmeer is inmiddels definitief aangewezen. Met dit definitieve aanwijzingsbesluit zal bij het nemen van de nu voorliggende besluiten rekening moeten worden gehouden. Dat betekent dat - voor zover er verschillen zijn tussen het ontwerp-aanwijzingsbesluit en het definitieve aanwijzingsbesluit - alsnog inzichtelijk moet worden gemaakt of de oorspronkelijk uitgevoerde effectbeoordeling ook wijzigt.
30	zm	De effecten van het bestaande Westermeerdijk-windpark zijn niet in beschouwing genomen	Inzicht in bestaande situatie turbines Westermeerdijk is opgenomen in §5.8 van het locatiespecifiek deel voor Westermeerdijk Binnendijks. Bij realisering van het voornemen, zullen de 50 bestaande windturbines op de Westermeerdijk gesaneerd worden.
30	zn	Instemming is vereist van Gedeputeerde Staten van Fryslan en Noord Holland. Deze instemming is er niet.	Wanneer de gevolgen niet beperkt blijven tot het deel van een Natura 2000-gebied van één provincie of wanneer dit onduidelijk is moet worden teruggegrepen op artikel 2 van de Natuurbeschermingswet 1998. Dan geldt dat Gedeputeerde Staten van de provincie waarin het gebied geheel of grotendeels is gelegen, het bevoegd gezag is. Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn gezien artikel 2a van de Natuurbeschermingswet het bevoegd gezag voor onderhavig project. Gezien artikel 2, lid 5, is wel instemming vereist van Gedeputeerde Staten van Friesland en Noord-Holland. Deze instemming is verkregen.
30	zo	Alternatieve locaties zijn niet serieus overwogen en onderzocht. Een voor de hand liggend alternatief is een Windpark volledig buitendijks. Dit alternatief sluit aan bij het standpunt van Vogelbescherming, die juist de randzone langs de dijk als "verboden gebied" voor windmolens bestempeld, waar de turbines juist zijn geprojecteerd.	Zie de beantwoording van 6a.

30	zp	<p>Het effect van mitigerende maatregelen is bij voorbaat al in beschouwing genomen (de strekdammen waar extra voedsel voor de eenden beschikbaar zou zijn). Dit is in strijd met de Richtlijn, welke eerst passende beoordeling van de negatieve effecten eist en vervolgens maatregelen om deze te minimaliseren (inclusief het zoeken naar alternatieven). Bovendien is het positief effect van deze mitigerende maatregelen uitermate speculatief.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30w. De mitigerende maatregelen zijn niet speculatief, maar gebaseerd op gebiedskennis en kennis van het gedrag van de populaties watervogels in het IJsselmeergebied op ruimere schaal. Het zijn juist vergelijkbare luwtegebieden, zoals bijvoorbeeld Pampushaven en het compensatiegebied langs de Oostvaardersdijk in het Markermeer, waar watervogels zich bij voorkeur in hogere dichtheden ophouden.</p>
30	zq	<p>Het windpark vormt voor vogels een reusachtige barrière van 200 m hoog op de scheiding van land en water ten noorden, voor en ten zuiden van Urk. Indachtig het recente filmpje op 'YouTube' dat laat zien hoe in Spanje een gier door een windturbine wordt gegrepen en vermorzeld vragen wij ons af of dat niet tevens een risico betekent voor de zeearend, die in de nabije Oostvaardersplassen nestelt. Het bevreedt ons dat daarover niets In het MER staat beschreven. Hier dient het MER minstens een gedegen risico-analyse aan te wijden. Dat is van nationaal (natuur)belang.</p>	<p>De ernst van de barrièrewerking is beoordeeld in het MER en daaruit is zekerheid verkregen dat de barrièrewerking zodanig is dat significant negatieve effecten zijn uitgesloten. De zeearenden van de Oostvaardersplassen brengen vrijwel hun gehele leven door in datzelfde gebied. De kans dat een zeearend uit de Oostvaardersplassen ver van het eigen leefgebied in aanraking komt met een windmolen in de Noordoostpolder is verwaarloosbaar klein.</p>

30	zr	<p>Vleermuizen De conclusie dat geen significant negatieve effecten optreden voor de vleermuizen is volstrekt bezijden de waarheid. Het onderzoek naar de zeldzame vleermuizenkolonie in Urk laat deze conclusie niet toe: gemeten is slechts gedurende 3 dagen: gemeten is in de (voor dit doel ongunstige) maand September; de wijze waarop is gemeten is niet adequaat</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5m. In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek 8 verschillende vleermuissoorten waargenomen. Deze vleermuizen vallen onder twee verschillende beschermingsregiems, namelijk die van de Natuurbeschermingswet 1998 (soorten op bijlage II van de Habitatrichtlijn) en/of de Flora- en faunawet (soorten op bijlage IV van de Habitatrichtlijn). De toetsingskaders onder de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet verschillen. Onder de Natuurbeschermingswet 1998 wordt beoordeeld of de omvang en de kwaliteit van de habitat van de soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen, na een ingreep nog steeds voldoende zijn om aan de instandhoudingsdoelstelling van het gebied te voldoen. Onder de Flora- en faunawet wordt vooral getoetst in welke mate de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaatsen worden aangetast door de activiteiten, of de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt, en daarnaast of voldaan is aan een aantal andere uit de wet voortvloeiende verplichtingen. De Provincie Flevoland is bevoegd gezag voor de vergunning onder de Natuurbeschermingswet 1998. Van de in het plangebied aangetroffen vleermuissoorten is in het definitieve aanwijzingsbesluit van het IJsselmeer alleen voor de Meervleermuis een instandhoudingsdoel opgenomen, namelijk behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. De Meervleermuis foerageert en trekt op geringe hoogte (tot 5 meter). De rotorbladen van de windmolens die voorzien zijn voor de verschillende windparken komen niet lager dan circa 45 meter hoogte. Het is dan ook uitgesloten dat Meervleermuizen aanvaringslachtoffer worden van de windmolens. Op Urk zijn daarnaast geen kraamkolonies van Meervleermuizen aangetroffen. Voor de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 treden daarom voor de Meervleermuis geen (significante) negatieve effecten op. Dit wordt ook onderschreven door de specialisten van de VZZ. Monitoring vormt deel van de vergunningvoorschriften (Voorschriften 1.1 en 1.3). Dit met het doel om mogelijke hiaten in kennis op te vullen, en om – indien dit nodig mocht blijken - alsnog mitigerende maatregelen te kunnen nemen wanneer de windmolens al in gebruik zijn, zoals het tijdelijk buiten bedrijf stellen van de molens. De overige vleermuizen vallen alleen onder het beschermingsregiem van de Flora- en faunawet. De Provincie Flevoland is in deze geen bevoegd gezag; dit is het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.</p>
----	----	---	--

30	zs	Beschermd natuurmonument. Ten onrechte wordt gesteld dat het voorliggende plan geen invloed zal hebben op de Natuurmonumenten, zoals het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, stiltegebied. Niets zal er veranderen aan deze kust, nog steeds zou ongehinderd van het natuurschoon kunnen worden genoten. De visuele effecten van de 'zeewaardige' offshore turbines zijn bepalend voor de beleving van het natuurschoon	Gezien de ruime afstand tot het Nationale Landschap is geen sprake van een wijziging, danwel fysieke aantasting van dit gebied. De kernkwaliteiten van het gebied worden niet aangetast door de plaatsing van de turbines.
30	zt	Recreatieve gevolgen. De overtuiging dat het windmolenpark schadelijk is voor de toeristische en recreatieve waarde van een gebied wordt gesterkt door de gemeente Noordoostpolder. Deze maakte in 2006 namelijk zelf bezwaar tegen de bouw van windmolens in de gemeente Steenwijkerland, omdat dat de toeristische waarde van het luttelgeester buitengebied niet zou versterken.	Zie de beantwoording van 25a. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.
30	zu	Milieuvergunning Windpark Westermereerdijk (buitendijks) Er is 1 integrale milieuvergunning vereist aangezien het hier, in aanmerking genomen de onstaansgeschiedenis en het tot stand komen van de Windkoepel, er alle schijn van heeft, blijkens ook de brief van de minister van EZ, dat het hier 1 inrichting betreft. Op grond van de Wm, evenals op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet er dus een de gehele inrichting omvattende milieuvergunning worden afgegeven.	Windpark Westermereerdijk buitendijks, de drie lijnen in het IJsselmeer met transformatorstation op land, betreft één inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. Voor dit park is dan ook één ontwerp vergunning gepubliceerd. Vanwege de organisatorische, de functionele en de technische binding tussen de windturbines wordt het geheel gezien als één inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. Nu gelijktijdig nog drie andere vergunningaanvragen op basis van de Wet milieubeheer voor windturbineparken in de Noordoostpolder vallend onder de Rijkscoördinatieregeling zijn ingediend (waarvan twee bij Gedeputeerde Staten van Flevoland en twee bij het College van Burgemeester en wethouders van de gemeente Noordoostpolder) is het zaak om verschillende inrichtingen te onderscheiden aan de hand van de geldende criteria. Uit de aanvraaggegevens en uit nader onderzoek blijkt ons dat de aanvrager (Westermereerdijk B.V.) volledige zeggenschap heeft; dat de 48 windturbines en het transformatorstation als één geheel zijn aan te merken dat geheel zelfstandig kan en zal functioneren; dat er geen bindingen zijn met de overige te realiseren windturbineparken. Ook wat betreft andere in de directe omgeving gelegen "inrichtingen" is ons niet gebleken dat die (gaan) behoren tot de aangevraagde inrichting. Uit de aanvragen om milieuvergunningen is voldoende gebleken dat sprake is van afzonderlijke inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer.

30	zv	<p>Volgens de Wet Milieubeheer dient in het MER een beschrijving te worden gegeven van de bestaande toestand van het milieu. Daarbij moet het begrip milieu zeer breed worden opgevat, De bestaande toestand wordt niet volledig beschreven. Ter herinnering is hierna nog eens weergegeven welke invalshoeken/aspecten onder de reikwijdte van de term milieu vallen. Doel van de beschrijving van de bestaande milieutoestand is om een referentiekader te scheppen voor het beoordelen van de te verwachten milieueffecten. De term milieu als bedoeld in artikel 1 van de wet milieubeheer en dus ook in hoofdstuk 7 Wm (milieueffectrapportage) heeft de volgende aspecten (reikwijdte): bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht: de relaties tussen bovengenoemde objecten. ecosystemen, kringlopen, wisselwerkingen, klimaat; bescherming van: landschappelijke waarden, natuurwetenschappelijke waarden, ecologische waarden. cultuurhistorische waarden: gevolgen voor de mens, : lichamelijke gevolgen, aantoonbare psychische gevolgen (leefbaarheid): overige aspecten, grondstoffen beheer, energieverbruik, ruimtebeslag, ketenbeheer, mobiliteitsbeperking. Veel van bovengenoemde aspecten komen niet voor in het MER. Met name de gevolgen voor mens en dier komen niet en in sommige gevallen summier en niet volledig aan de orde. De inhoud van het MER is dus niet volledig.</p>	<p>In het MER komen alle aspecten aan de orde voor zover die in dit geval relevant zijn. Niet alle van de hiernaast genoemde aspecten, komen daarom aan de orde. Voor de mens wordt onder andere ingegaan op geluid en slagschaduw. Voor dieren wordt onder andere ingegaan op diverse vogels en vleermuizen.</p>
30	zw	<p>De termijn van voltooiën en van het in werking brengen van de inrichting van 7 jaar is een te lange termijn. Verzocht wordt om bij het besluit tot verlening van de vergunning op grond van artikel 818 lid 2 Wm te bepalen dat de vergunning pas vervalt indien de inrichting niet binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning is voltooid en in werking gebracht. Dit verzoek is gebaseerd op het gegeven dat de besteltijd van windturbines circa 2 jaar bedraagt en de bouwtijd circa 1 jaar. Bezwaar: Initiatiefnemers krijgen een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied volledig niet begaanbaar zijn met het oog op veiligheid tijdens het bouwproces.</p>	<p>In het onderhavige geval is geen sprake van een termijn van 7 jaar. De aanvrager heeft verzocht de termijn voor het voltooiën en in werking brengen van de inrichting te verlengen van 3 tot 5 jaar. Bij een project van dergelijke omvang is de genoemde realisatietijd reëel. Er is gekozen voor een gefaseerde wijze van bouw om de negatieve effecten zo laag mogelijk te houden. Dit heeft wel tot gevolg dat de duur van de bouwperiode aanzienlijk is. Tijdens de bouw gelden de regels uit het bouwbesluit en Arbo wetgeving op het bouwterrein. De openbare wegen binnen het plangebied zullen normaal toegankelijk blijven gedurende de realisatiefase. Voorts is het overgrote deel van het plangebied eigendom van verschillende particulieren en ondernemingen en is op dit moment ook niet publiek toegankelijk.</p>
30	zx	<p>Stiltegebied. Het Beschermd Natuurmonument voor de kust van Friesland is aangewezen als stiltegebied. Op grond van de provinciale milieu Fryslân is het verboden de heersende natuurlijke rust te verstoren. Op grond van de ruime afstand tot de rand van het stiltegebied (1,500 meter) en het gegeven dat tussen de windturbines en het stiltegebied de drukbevaren scheepvaartroute Vaargeul Amsterdam-Lemmer hoeft niet gevreesd te worden voor verstoring van de heersende natuurlijke rust.</p>	<p>Zie de beantwoording van 27j.</p>

30	zy	<p>Geluid Ten onrechte wordt uitgegaan van een norm van Lden 47 dB(A) op de gevel van woningen. Ten onrechte wordt met grote zekerheid verwacht dat deze norm. gebaseerd op de nog niet gepubliceerde rekenmethodiek, van kracht is op het moment van definitieve besluitvorming. Bezwaar: Hoewel de 'oude waardes' worden gegeven, wordt de geluidsbelasting niet aan de bestaande normen getoetst terwijl dit wel wordt voorgeschreven In de MER-richtlijn Er zijn geen klassieke etmaalwaardes (LAr.L.T) berekend. Alleen aan Lden 47 getoetst. Bij een aantal woningen komt Lden 40 voor, dit is hoger dan huidige norm Lden 40 komt bij continu draaien neer op een etmaalwaarde van 34 dB, maar bij 60% stilstand gemiddeld genomen met 44 dB etmaalwaarde. Biedt bovendien geen bescherming tegen piekbelastingen die toch wel vele weken kunnen duren. Om die ook te voorkomen, zou je voor het buitengebied naar 30 Lden moeten gaan. De vigerende geluidsnorm wordt overschreden. Ontkent wordt dit de gekozen Lden norm voor grote delen van het jaar 55 dB toeslaat. De turbines zijn nog niet allemaal gecertificeerd, de bronvermogens van de turbines kunnen hoger uitpakken Bij de beoordeling moet daarmee rekening worden gehouden. Lden-waarde. Uitgegaan is van de meetgegevens van de windmeetmast van Enercon ter plaatse van het windpark Noordoostpolder. Met deze meetmast wordt op 10 m, 13 m, 97,5 m en 115 m de windsnelheid iedere 10 minuten gemeten. Door gebruik te maken van de daadwerkelijk gemeten wind op locatie en grote meethoogte is in het jaargemiddelde geluidvermogeniveau tevens het effect van windschering (het effect dat het op grotere hoogte harder waait dan op 10m hoogte) op deze locatie verwerkt. Bezwaar; De meetmast meet tot op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 150 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt. Transformatorstation. Het transformatorstation is inrichting die in belangrijke mate geluidhinder kan veroorzaken zoals bedoeld In artikel 41 lid 3 Wet geluidhinder. Dit houdt in dat het transformatorstation op een geluidsgezonde terrein moet staan en aan de vastgestelde geluidzone moet worden getoetst. Bezwaar: Het geluid van het trafostation (40 dB) is hoger dan huidige norm.</p>	<p>Op 8 april 2010 is de Circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines" door de toenmalige minister van VROM aangeboden aan de gemeenten en provincies welke de nieuwe regels bevat voor de beoordeling van geluid van windturbines. Deze circulaire vervangt op dit punt de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998. Windturbines hebben een bedrijfsduurpercentage van ruim 90%. Het door reclamant bedoelde effect van piekbelasting gedurende lange perioden (enkele weken) zal zich daarom niet voordoen. De certificering betreft enkel de veiligheid van de windturbine. In de praktijk kan het voorkomen dat de windturbine iets meer of minder bronvermogen levert dan volgens specificatie. Dit heeft geen invloed op de normstelling, want die blijft hetzelfde. In de oorspronkelijke akoestische onderzoeken is gebruik gemaakt van meetgegevens van een windmeetmast bij de Rotterdamse Hoek waarbij over een periode van 1 à 1,5 jaar windmetingen hebben plaatsgevonden. De nu beschikbare KNMI data betreft de langjarige windsnelheidsverdeling voor specifieke coördinaten, dus ook meer specifiek voor de locatie van de individuele windparken. Deze gegevens vormen een grid over Nederland met de windverdeling op 80, 90, 100, 110 en 120 meter hoogte. Voor de meest recente onderzoeken zijn deze KNMI gegevens van de windsnelheidsverdeling op ashoogte gehanteerd, conform de Circulaire "geluidhinder veroorzaakt door windturbines (2 april 2010)". Voor de turbines met een grotere ashoogte dan 120 meter is nog een extrapolatie van de KNMI-gegevens toegepast. De vastgestelde geluidzone op grond van de Wet geluidhinder vormt het toetsingskader voor het transformatorstation. Binnen deze geluidzone liggen geen woningen. Op de geluidzone wordt (cumulatief) voldaan aan de grenswaarde van 50 dB(A) etmaalwaarde. Bij de maatgevende woning bedraagt de geluidbelasting als gevolg van het transformatorstation Westerveerwind BV 38 dB(A) etmaalwaarde (inclusief tonaliteitstoeslag van 5 dB).</p>
----	----	--	--

30	zza	Positieve milieueffecten. Het windpark produceert Jaarlijks ongeveer 610 miljoen kWh. uitgaande van 3.100 vollasturen per jaar wat een reëel aantal uren is voor de locatie gezien het hoge windaanbod. Dit komt overeen met het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van bijna 175.000 huishoudens, uitgaande van een verbruik van 3.500 kWh/jaar/huishouden. Bezwaar: De werkelijke opbrengst is 3100 uur ~ prod.factor 35% 610 milj. kWh = 0,65 % van de energie Nederland. Vermeden uitstoot 345.000 ton CO2. en 12.2 miljoen zuurequivalenten Bezwaar: Daar gaat het nodige vanaf. Ook door stilstand t.g.v. de opnamecapaciteit van het net, slagschaduw, geluidhinder. Dit is niet voorgerekend.	Zie ook de beantwoording van 4c, 24a en 30d. Uit bijlage K van het MER blijkt dat het verlies door geluid- en/of slagschaduwbeperkende maatregelen zeer minimaal is. De turbines zullen alleen 's nachts (beperkt) worden teruggeregeld, echter dit is alleen nodig wanneer zij boven een bepaald vermogen komen. Het vermogen en de geluidsemisatie zijn namelijk afhankelijk van de windsnelheid: hoe hoger de windsnelheid, hoe meer vermogen en hoe hoger de emissie. Echter de hoge windsnelheden komen relatief minder vaak voor en derhalve is terugregeling ook in beperkte mate noodzakelijk. Gedurende het overgrote deel van de tijd zullen de turbines normaal produceren, waarbij het kritische vermogen niet zal worden bereikt en terugregeling dus ook niet nodig zal zijn.
30	zzb	2.2 Ontwerpbeschikking oprichtingsvergunning Ten onrechte wordt de geluidsnorm Lden 47 gehanteerd.	In het MER wordt de 'Circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines; beoordeling in het kader van de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer' gevolgd, waarin wordt geadviseerd de geluidhinder veroorzaakt door windturbines in het vervolg te beoordelen op een beoordelingswijze die in deze circulaire wordt beschreven. In §4.8 van het Algemeen Deel van het MER is het toetsingskader voor geluid beschreven. In aanvulling op de beoordeling conform de Lden 47 dB norm is in bijlage 7 van bijlage I van het MER de geluidsbelasting bepaald conform de huidige beoordelingsnormen. Voor wat betreft varianten geldt dat voor alle varianten de geluidseffecten in beeld zijn gebracht, zie hiervoor de locatiespecifieke delen van het MER (§5.8) en bijlage I van het MER. Naast een separate effectbepaling is voor de maximale variant een cumulatieve effectbepaling uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in §9.13. In het MER zijn zowel de milieueffecten, waaronder geluid, objectief beschreven in het kader van normen, als relatief gerelateerd aan de energieopbrengst. De effecten zijn relatief beschreven omdat dit in de richtlijnen voor de MER is voorgeschreven.
30	zzc	In deze vergunning worden alternatieven, op nationaal niveau, onvoldoende onderzocht.	Zie ook de beantwoording van 6a. Het MER is onderdeel van de milieuvergunningaanvraag.
30	zzd	2.3 Wijziging milieuvergunningaanvraag Bezwaar: - 7 molens minder, trafostation is verplaatst, de Lnight norm is toegevoegd, maar dit houdt niet in wat het pretendeert in te houden. - Trafostation: etmaalwaarde punt 128A nu 38 dB. Dit is nog steeds te hoog voor bestaande norm. - Lnight is constant 6 dB lager dan Lden, wat illustreert dat Lnight een gratuite toevoeging is. Zou Lnight werkelijk beschermen, dan zou het verschil 10 dB moeten zijn (zie formule Lden).	Voor de toetsing van de geluidseffecten is gebruik gemaakt van de 'circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines'. Op grond van deze circulaire wordt een Lnight norm van 41 dB voorgeschreven.

30	zze	De getallen voor de milieuwinst kunnen niet kloppen: <i>[Voor de tabel wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i>	De belangrijkste verschillen in de genoemde tabel betreft de relatieve milieuwinst tussen de turbines in het IJsselmeer (Westermeerwind) en Windpark Creil aan de ene kant en Windpark Westermeerdijk en Windpark Zuidermeerdijk aan de andere kant. Narekening van de genoemde uitgangspunten welke afkomstig zijn uit de aanvragen voor milieuvergunningen voor de verschillende windparken, toont aan dat de gepresenteerde milieuwinst voor Windpark Westermeerdijk en windpark Zuidermeerdijk voor wat betreft de vermeden uitstoot van CO ₂ en van zuurequivalenten te laag is weergegeven in de aanvragen door een rekenfout. In werkelijkheid ligt de vermeden uitstoot van CO ₂ en van zuurequivalenten voor deze twee parken hoger.
30	zzf	Milieuvergunning Windpark Creil BV (Noordermeerdijk). Er is 1 integrale milieuvergunning vereist aangezien het hier, in aanmerking genomen de ontstaangeschiedenis en het tot stand komen van de Windkoepel, er alle schijn van heeft blijkens ook de brief van de minister van EZ, dat het hier 1 inrichting betreft. Op grond van de Wm, evenals op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet er dus een de gehele inrichting omvattende milieuvergunning worden afgegeven.	Zie de beantwoording van 30zu.
30	zzg	Volgens de Wet Milieubeheer dient in het MER een beschrijving te worden gegeven van de bestaande toestand van het milieu. Daarbij moet het begrip milieu zeer breed worden opgevat. De bestaande toestand wordt niet volledig beschreven. Ter herinnering is hierna nog eens weergegeven welke invalshoeken/aspecten onder de reikwijdte van de term milieu vallen. Doel van de beschrijving van de bestaande milieutoestand is om een referentiekader te scheppen voor het beoordelen van de te verwachten milieueffecten. De term milieu als bedoeld in artikel 1 van de Wet milieubeheer en dus ook in hoofdstuk 7 Wm (milieueffectrapportage) heeft de volgende aspecten (reikwijdte): bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht, de relaties tussen bovengenoemde objecten, ecosystemen, kringlopen, wisselwerkingen, klimaat: bescherming van: landschappelijke waarden, natuurwetenschappelijke waarden, ecologische waarden, cultuurhistorische waarden: gevolgen voor de men's: lichamelijke gevolgen, aantoonbare psychische gevolgen (leefbaarheid): overige aspecten, grondstoffen beheer, energieverbruik, ruimtetelebeheer, ketenbeheer, mobiliteitsbeperking. Veel van bovengenoemde aspecten komen niet voor in het MER. Met name de gevolgen voor men's en dier komen niet en in sommige gevallen summier en niet volledig aan de orde. De inhoud van het MER is dus niet volledig.	Zie de beantwoording van 30zv.

30	zzh	De termijn van voltooiën en van het in werking brengen van de inrichting van 7 jaar is een te lange termijn. Verzocht wordt om bij het besluit tot verlening van de vergunning op grond van artikel 8.18 lid 2 Wm te bepalen dat de vergunning pas vervalt indien de inrichting niet binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning is voltooid en in werking gebracht. Dit verzoek is gebaseerd op het gegeven dat de besteltijd van windturbines circa 2 jaar bedraagt en de bouwtijd circa 1 jaar. Bezwaar: initiatienemers krijgen een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren. Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied volledig niet begaanbaar zijn met het oog op veiligheid tijdens het bouwproces.	Zie de beantwoording van 30zw.
30	zzi	1.1 Aanvraag Milieuvergunning. Er worden 13 turbines Enercon E-126 geplaatst met een ashoogte van 139 meter (135 m. plus 4 m. bovengronds fundament) en een rotordiameter van circa 127 meter. Het geïnstalleerd vermogen per windturbine bedraagt 7,5 MW. Totaal 97,5 MW. De ashoogte betreft de lengte van de mast. Aangezien het fundament bovengronds wordt geplaatst (+4 meter) is de ashoogte circa 139 meter boven maaiveld. Hiervoor is de onderlinge afstand tussen de windturbines beschreven. De windturbine gaat in bedrijf bij een snelheid van circa 3-5 m/s (2 Beaufort) en uit bedrijf bij een windsnelheid van 34 m/s (12 Beaufort). Tophoogte 202,5 m. Slagschaduw. Maximaal 17 dagen per jaar 20 minuten of meer mag slagschaduw vallen op woningen van derden indien deze de afstand tussen geluidgevoelige objecten (of woonwagens) minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt. De afstand bedraagt minder 12 maal de rotordiameter Met hantering van 6 uur als grens wordt derhalve met zekerheid voldaan aan de norm uit het Activiteitenbesluit, Bezwaar. Aan de Noordermeerdijk kan bij 44 woningen meer dan 6 uur slagschaduw per jaar optreden.	Zie ook de beantwoording van 30v. De windparken NOP komen begin 2011 (inwerkingtreding waarschijnlijk 1 januari 2011) te vallen onder de werking van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Dit heeft tot gevolg dat het aspect slagschaduw(hinder) wordt getoetst aan de regels gesteld van voornoemd Besluit en de Regeling. De windturbines worden voorzien van een automatische stilstandvoorziening om te voorkomen dat slagschaduw(hinder) optreedt. Naast stilstand als gevolg van slagschaduw zijn er ook andere factoren, die bepalend zijn voor het energie-rendement van een windturbine. Daarbij valt te denken aan het windaanbod ter plaatse, en ook aan het overschakelen naar een andere modus voor een bepaalde duur die minder energie oplevert, om zo te kunnen voldoen aan de geluidnorm. Alle relevante aspecten zijn onderzocht. Geconcludeerd kan worden dat de windturbines, waarvoor nu vergunning volgens de Wet milieubeheer is aangevraagd, rendabel zijn. Volgens die regels behoeven bescherming tegen slagschaduw 'uitwendige scheidingsconstructie van geluidgevoelige gebouwen of woonwagens', voor zover zich in die constructie ramen bevinden. Die bescherming geldt dan alleen als voldaan wordt aan bepaalde randvoorwaarden betreffende de afstand tot de windturbine, de slagschaduw-duur per dag, en het aantal dagen per jaar dat slagschaduw kan optreden. Gezien het voorgaande krijgen landbouwpercelen geen bescherming tegen slagschaduw.

30	zzj	<p>Geluid. Ten onrechte wordt uitgegaan van een norm van Lden 47 dB(A) op de gevel van woningen. Ten onrechte wordt met grote zekerheid verwacht dat deze norm. gebaseerd op de nog niet gepubliceerde rekenmethodiek, van kracht is op het moment van definitieve besluitvorming. Bezwaar: Hoewel de 'oude waardes' worden gegeven, wordt de geluidsbelasting niet aan de bestaande normen getoetst, terwijl dit wel wordt voorgeschreven in de MER-richtlijn. Er zijn geen klassieke etmaalwaardes (LAr,LT) berekend. Alleen aan Lden 47 getoetst. Bij een aantal woningen komt Lden 40 voor, dit is hoger dan huidige norm. Lden 40 komt bij continu draaien neer op een etmaalwaarde van 34 dB, maar bij 60% stilstand gemiddeld genomen met 44 dB etmaalwaarde. Biedt bovendien geen bescherming tegen piekbelastingen die toch wel vele weken kunnen duren. Om die ook te voorkomen, zou je voor het buitengebied naar 30 Lden moeten gaan. De vigerende geluidsnorm wordt overschreden, Ontkent wordt dat de gekozen Lden norm voor grote delen van het jaar 55 dB toestaat. De turbines zijn nog niet allemaal gecertificeerd, de bronvermogens van de turbines kunnen hoger uitpakken. Bij de beoordeling moet daarmee rekening worden gehouden. Lden-waarde. Uitgegaan is van de meetgegevens van de windmeetmast van Enercon ter plaatse van het windpark Noordoostpolder. Met deze meetmast wordt op 10 m, 73 m, 97,5 m en 115 m de windsnelheid iedere 10 minuten gemeten. Door gebruik te maken van de daadwerkelijk gemeten wind op locatie en grote meethoogte is in het jaargemiddelde geluidvermogeniveau tevens het effect van windschering (het effect dat het op grotere hoogte harder waait dan op 10 m hoogte) op deze locatie verwerkt. Bezwaar: De meetmast meet tot op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 150 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat. omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt. Bezwaar: Bij 33 woningen wordt niet voldaan aan Lden 47 dB(A) ten gevolge van de windturbines. De hoogste geluidsbelasting op een woning bedraagt Lden 48 dB(A). Een geluidsmodus bij 9 van de 13 turbines waarborgt onvoldoende de geluidsbesscherming van omwonenden. De turbines dienen geluidtechnisch te worden geoptimaliseerd. Transformatorstation. Bezwaar: Het geluid van het trafostation (40 dB) is hoger dan huidige norm.</p>	Zie de beantwoording van 6g en 30zy.
----	-----	--	--------------------------------------

30	zzk	Positieve milieueffecten. Het windpark produceert jaarlijks ongeveer 290 miljoen kWh, uitgaande van 3 000 vollasturen per jaar wat een reëel aantal uren is voor de locatie gezien het hoge windaanbod. Dit komt overeen met het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van bijna 83.000 huishoudens, uitgaande van een verbruik van 3.500 kWh/huishouden. Bezwaar De werkelijke opbrengst is 3100 uur ~ prod.factor 35%. 610 milj kWh = 0.65 % van de energie Nederland. Vermeden uitstoot 164 000 ton CO2. en 5,8 miljoen zuurequivalenten. Bezwaar: Daar gaat het nodige vanaf. Ook door stilstand t.g.v. de opnamecapaciteit van het net, slagschaduw, geluidhinder. Dit is niet voorgerekend	Zie de beantwoording van 30zza.
30	zzl	2.2 Ontwerpbeschikking oprichtingsvergunning. Ten onrechte wordt de geluidsnorm Lden 47 gehanteerd. Ten onrechte wordt deze norm geheel opgevuld, terwijl van te voren een marge (tolerantie) moet worden ingebouwd, onder andere vanwege de toename van het geluid in de loop van de jaren. Het riskante gevolg van het proces 'op de norm' zitten (dit geldt niet alleen voor het geluid, maar ook voor de slagschaduw) is onacceptabel, gezien de cumulatieve effecten van de wsamenstellende windparken: het totaal is meer dan de som der delen!	Zie ook de beantwoording van 30zzb. De norm is wettelijk vastgesteld en hieraan wordt voldaan door de initiatiefnemer. Er is geen reden om aan te nemen dat dit in de toekomst zou veranderen.
30	zzm	In deze vergunning worden alternatieven, op nationaal niveau, onvoldoende onderzocht.	Zie de beantwoording van 30n.
30	zzn	2.3 Wijziging milieuvergunningaanvraag. Gewijzigd akoestisch onderzoek. - Lnight 41 dB(A) toegevoegd. Bezwaar: Lnight is een gratuite toevoeging. Zou Lnight werkelijk beschermen, dan zou het verschil 10 dB moeten zijn (zie formule Lden). - Cumulatie windpark Creil en windparken in de Noordoostpolder, waarvoor het MER Windpark Noordoostpolder is bepaald, en specifiek de bijdrage van windpark Creil waarvoor Windpark Creil B.V een milieuvergunning heeft aangevraagd. Bezwaar: Ook hier is Lnight constant 6.5 dB lager dan Lden, wat illustreert dat Lnight een gratuite toevoeging is. Zou Lnight werkelijk beschermen dan zou het verschil 10 dB moeten zijn (zie formule Lden).	Zie de beantwoording van 30zzd.
30	zzo	De getallen voor de milieuwinst kunnen niet kloppen (zie zienswijze tegen Milieuvergunning Windpark Westermeerwind (buitendijks).	Zie de beantwoording van 30zze.
30	zzp	Milieuvergunning Windpark Westermeerdijk binnendijks. Er is 1 integrale milieuvergunning vereist aangezien het hier, in aanmerking genomen de onstaansgeschiedenis en het tot stand komen van de Windkoepel, er alle schijn van heeft, blijkt ook de brief van de minister van EZ, dat het hier 1 inrichting betreft. Op grond van de Wm, evenals op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet er dus een de gehele inrichting omvattende milieuvergunning worden afgegeven.	Windpark Westermeerdijk Binnendijks is blijkens de aanvraag om een milieuvergunning organisatorische, functioneel en technisch een zelfstandige inrichting.

30	zzq	<p>Volgens de Wet Milieubeheer dient in het MER een beschrijving te worden gegeven van de bestaande toestand van het milieu. Daarbij moet het begrip milieu zeer breed worden opgevat. De bestaande toestand wordt niet volledig beschreven. Ter herinnering is hierna nog eens weergegeven welke invalshoeken/aspecten onder de reikwijdte van de term milieu vallen. Doel van de beschrijving van de bestaande milieutoestand is om een referentiekader te scheppen voor het beoordelen van de te verwachten milieueffecten. De term milieu als bedoeld in artikel 1 van de Wet milieubeheer en dus ook in hoofdstuk 7 Wm (milieueffectrapportage) heeft de volgende aspecten (reikwijdte): bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht: de relaties tussen bovengenoemde objecten, ecosystemen, kringlopen, wisselwerkingen, klimaat: bescherming van: landschappelijke waarden, natuurwetenschappelijke waarden, ecologische waarden, cultuurhistorische waarden; gevolgen voor de men's: lichamelijke gevolgen, aantoonbare psychische gevolgen (leefbaarheid); overige aspecten, grondstoffen beheer, energieverbruik, ruimtebelsag , ketenbeheer, mobiliteitsbeperking. Veel van bovengenoemde aspecten komen niet voor in het MER. Met name de gevolgen voor men's en dier komen niet en in sommige gevallen summier en niet volledig aan de orde. De inhoud van het MER is dus niet volledig.</p>	Zie de beantwoording van 30zv.
30	zzr	<p>De termijn van voltooiën en van het in werking brengen van de inrichting van 7 jaar is een te lange termijn. Verzocht wordt om bij het besluit tot verlening van de vergunning op grond van artikel 8.18 lid 2 Wm te bepalen dat de vergunning pas vervalt indien de inrichting niet binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning is voltooid en in werking gebracht. Dit verzoek is gebaseerd op het gegeven dat de besteltijd van windturbines circa 2 jaar bedraagt en de bouwtijd circa 1 Jaar. Bezwaar: Initiatiefnemers krijgen een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren. Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied volledig niet begaanbaar zijn met het oog op veiligheid tijdens het bouwproces.</p>	Zie de beantwoording van 30zw.
30	zsz	<p>1.1 Aanvraag Milieuvergunning. Er worden 17 windturbines Enercon E-126 geplaatst met een ashoogte van 135 m. (139 inclusief fundament) en een rotordiameter van circa 127 meter. Het geïnstalleerd vermogen per windturbine bedraagt 7,5 MW. Totaal 127.5 MW, Hiervoor is de onderlinge afstand tussen de windturbines beschreven. De windturbine gaat in bedrijf bij een snelheid van circa 3•5 mis (2 Beaufort) en uit bedrijf bij een windsnelheid van 34 mis (12 Beaufort). Tiphoopte 202.5 m. Slagschaduw. Bezwaar: Aan de Westerveermeerdijk kan bij 78 woningen meer dan 6 uur slagschaduw per jaar optreden.</p>	Zie de beantwoording van 30zzi.

30	zzt	<p>Geluid. Ten onrechte wordt uitgegaan van een norm van Lden 47 dB(A) op de gevel van woningen. Ten onrechte wordt met grote zekerheid verwacht dat deze norm , gebaseerd op de nog niet gepubliceerde rekenmethodiek, van kracht is op het moment van definitieve besluitvorming. Bezwaar: Hoewel de 'oude waardes' worden gegeven. wordt de geluidsbelasting niet aan de bestaande normen getoetst, terwijl dit wel wordt voorgeschreven in de MER-richtlijn Er zijn geen klassieke etmaalwaardes (LAr,LT) berekend. Alleen aan Lden 47 getoetst. Bij een aantal woningen komt Lden 40 voor, dit is hoger dan huidige norm. Lden 40 komt bij continu draaien neer op een etmaalwaarde van 34 dB, maar bij 60% stilstand gemiddeld genomen met 44 dB etmaalwaarde. Biedt bovendien geen bescherming tegen piekbelastingen die toch wel vele weken kunnen duren. Om die ook te voorkomen, zou je voor het buitengebied naar 30 Lden moeten gaan. De vigerende geluidsnorm wordt overschreden. Ontkent wordt dat de gekozen Lden norm voor grote delen van het jaar 55 dB toestaat. De turbines zijn nog niet allemaal gecertificeerd, de bron vermogens van de turbines kunnen hoger uitpakken. Bij de beoordeling moet daarmee rekening worden gehouden. Lden-waarde Uitgegaan is van de meetgegevens van de windmeetmast van Enercon Ier plaatse van het windpark Noordoostpolder. Met deze meetmast wordt op 10 m, 73 m, 97.5 m en 115 m de windsnelheid Iedere 10 minuten gemeten. Door gebruik te maken van de daadwerkelijk gemeten wind op locatie en grote meelhoogte is in het jaargemiddelde geluidvermogeniveau tevens het effect van windschering (het effect dat het op grotere hoogte harder waait dan op 10 m hoogte) op deze locatie verwerkt. Bezwaar: De meetmast meet op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 150 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt. Transformatorstation. Het transformatorstation is inrichting die in belangrijke mate geluidhinder kan veroorzaken zoals bedoeld In artikel 41 lid 3 Wet geluidhinder. Dit houdt in dat het transformatorstation op een geluidsgezoneerd terrein moet staan en aan de vastgestelde geluidzone moet worden getoetst. Bezwaar: Het geluid van het trafostation (40 dB) is hoger dan huidige norm. Voor de transformatoren is uitgegaan van toetsing aan 40 dB(A) etmaalwaarde (buitengebied). Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau LAr,LT bij de dichtstbijzijnde woning (inclusief 5 dB toeslag voor tonaliteit) bedraagt 40 dB(A) etmaalwaarde (Lden 32 dB. zonder tonaliteitstoetsing). Het maximale geluidniveau Lmax bedraagt daar 34 dB(A). Dit is hoger dan de huidige norm. Bij 38 woningen wordt niet voldaan wordt aan de grenswaarde van 47 dB. Daarom dienen enkele turbines geluidtechnisch te worden geoptimaliseerd. Bezwaar: Het geluid van trafostation (40 dB) is hoger dan</p>	Zie de beantwoording van 30zy.
----	-----	--	--------------------------------

		huidige norm.	
--	--	---------------	--

30	zzu	Positieve milieueffecten. Het windpark produceert jaarlijks ongeveer 382 miljoen kWh, uitgaande van 3.000 vollasturen per jaar wat een reëel aantal uren is voor de locatie gezien het hoge windaanbod. Dit komt overeen met het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van bijna 110.000 huishoudens, uitgaande van een verbruik van 3.500 kWh/jaar/huishouden. Bezwaar: De werkelijke opbrengst is te hoog geschat. Vermeden uitstoot 147.500 ton CO2. en 5,3 miljoen zuurequivalenten. Dit lijkt me een foutje, te laag.	Zie de beantwoording van 30zza.
30	zzv	2.2 Ontwerpbeschikking oprichtingsvergunning. Ten onrechte wordt de geluidsnorm Lden 47 gehanteerd.	Zie de beantwoording van 30zzb.
30	zzw	In deze vergunning worden alternatieven, op nationaal niveau, onvoldoende onderzocht.	Zie de beantwoording van 30zzc.
30	zzx	Ten onrechte wordt deze norm geheel opgevuld, terwijl van te voren een marge (tolerantie) moet worden ingebouwd, onder andere vanwege de toename van het geluid in de loop van de jaren. Het riskante gevolg van het precies 'op de norm' zitten (dit geldt niet alleen voor het geluid, maar ook voor de slagschaduw) is onacceptabel, gezien de cumulatieve effecten van de samenstellende windparken: het totaal is meer dan de som der delen!	Zie de beantwoording van 30zzl.
30	zzy	2.3 Wijziging milieuvergunningaanvraag.- Trafostation 60 m landinwaards verplaatst.	De effecten van de wijziging in de aanvraag zijn onderzocht in de aanvulling op de aanvraag.
30	zzza	- Lnight 41 dB(A) toegevoegd. Bezwaar: Ook hier is Lnight constant 6.5 dB lager dan Lden, wat illustreert dat Lnight een gratuite toevoeging is. Zou Lnight werkelijk beschermen, dan zou het verschil 10 dB moeten zijn (zie formule Lden). - Cumulatieve geluidsbelasting ten gevolge van de windparken in de Noordoostpolder, waarvoor het MER Windpark Noordoostpolder is opgesteld. Cumulatieve berekening: Om aan de Lden 47 dB te kunnen voldoen zijn extra instellingen opgenomen, alleen voor de nachtperiode. Verschillen tussen Lden en Lnight bedragen 6-7 dB. - Trafostation: Etmaalwaarde naaste woningen 38 en 41 dB, Lmax 32 dB. Dit is hoger dan de huidige norm.	Zie de beantwoording van 30zzd.
30	zzzb	De getallen voor de milieuwinst kunnen niet kloppen (zie zienswijze tegen Milieuvergunning Windpark Westermereerdijk (buitendijks).	Zie de beantwoording van 30zze.
30	zzzc	Milieuvergunning Windpark Zuidermeerdijk. Er is 1 integrale milieuvergunning vereist aangezien het hier, in aanmerking genomen de onstaansgeschiedenis en het tot stand komen van de Windkoepel, er alle schijn van heeft, blijkens ook de brief van de minister van EZ, dat het hier 1 inrichting betreft. Op grond van de Wm, evenals op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet er dus een de gehele inrichting omvallende milieuvergunning worden afgegeven.	Windpark Zuidermeerdijk is blijkens de aanvraag om een milieuvergunning organisatorische, functioneel en technisch een zelfstandige inrichting.

30	zzzd	<p>Volgens de Wet Milieubeheer dient in het MER een beschrijving te worden gegeven van de bestaande toestand van het milieu. Daarbij moet het begrip milieu zeer breed worden opgevat. De bestaande toestand wordt niet volledig beschreven. Ter herinnering is hierna nog eens weergegeven welke invalshoeken/aspecten onder de reikwijdte van de term milieu vallen. Doel van de beschrijving van de bestaande milieutoestand is om een referentiekader te scheppen voor het beoordelen van de te verwachten milieueffecten. De term milieu als bedoeld in artikel 1 van de Wet milieubeheer en dus ook in hoofdstuk 7 Wm (milieueffectrapportage) heeft de volgende aspecten (reikwijdte): bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht; de relaties tussen bovengenoemde objecten, ecosystemen, kringlopen, wisselwerkingen, klimaat bescherming van: landschappelijke waarden, natuurwetenschappelijke waarden, ecologische waarden, cultuurhistorische waarden: gevolgen voor de men's: lichamelijke gevolgen, aantoonbare psychische gevolgen (leefbaarheid); overige aspecten, grondstoffen beheer, energieverbruik, ruimtebeheer, ketenbeheer, mobiliteitsbeperking. Veel van bovengenoemde aspecten komen niet voor in het MER. Met name de gevolgen voor men's en dier komen niet en in sommige gevallen summier en niet volledig aan de orde. De inhoud van het MER is dus niet volledig.</p>	Zie de beantwoording van 30zv.
30	zzze	<p>De termijn van voltooiën en van het in werking brengen van de inrichting van 7 jaar is een te lange termijn. Verzocht wordt om bij het besluit lot verlening van de vergunning op grond van artikel 8.18 lid 2 Wm te bepalen dat de vergunning pas vervalt indien de inrichting niet binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning is voltooid en in werking gebracht. Dit verzoek is gebaseerd op het gegeven dat de besteltijd van windturbines circa 2 jaar bedraagt en de bouwtijd circa 1 jaar. Bezwaar: Initiatiefnemers krijgen een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren. Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied volledig niet begaanbaar zijn met het oog op veiligheid tijdens het bouwproces.</p>	Zie de beantwoording van 30zw.

30	zzzf	<p>1.1 Aanvraag Milieuvergunning. Er worden 8 windturbines Enercon-E126 geplaatst met een ashoogte van 135 m. (139 m. inclusief fundament) en een rotordiameter van circa 127 meter. Het geïnstalleerd vermogen per windturbine bedraagt 7,5 mW. Totaal 60 MW. De windturbine gaat in bedrijf bij een snelheid van circa 3-5 m/s (2 Beaufort) en uit bedrijf bij een windsnelheid van 34 m/s (12 Beaufort). Tiphoogte 202,5 m. Slagschaduw. Bezwaar: Aan de Zuidermeerdijk kan bij 20 woningen meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw per jaar optreden. De voorziening leidt tot een beperkt verlies in energieopbrengst, circa 0,31% van de totale elektriciteitsproductie.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zzi. Doordat de windturbines allemaal worden voorzien van een automatische stilstandvoorziening zal dit mede effect op landbouwpercelen hebben. Het MER beschrijft de milieueffecten die kunnen optreden, waarbij die effecten worden beoordeeld aan de hand van objectieve criteria vastgelegd in wet- en/of regelgeving. Deze criteria bieden een algemeen beschermingsniveau. In beginsel wordt er geen rekening gehouden met bijzondere of persoonlijke situaties. De effecten van snel ronddraaiende rotorbladen op de gezondheid met name in situaties met veel contrastwerking en langdurige blootstelling is bij de totstandkoming van de regelgeving onderzocht. Dit betreft onderzoek naar de zogenaamde flikkerfrequentie. Frequenties tussen 2,5 en 14 Hertz kunnen als zeer hinderlijk worden ervaren en in bepaalde gevallen leiden tot epilepsieaanvallen. Hinderlijke flikkerfrequenties zullen echter niet optreden bij het type turbine dat onderwerp is in het MER (en is aangevraagd volgens de Wet milieubeheer).</p>
----	------	---	--

30	zzzg	<p>Geluid. Ten onrechte wordt uitgegaan van een norm van Lden 47 dB(A) op de gevel van woningen. Ten onrechte wordt met grote zekerheid verwacht dat deze norm, gebaseerd op de nog niet gepubliceerde rekenmethodiek, van kracht is op het moment van definitieve besluitvorming. Bezwaar: Hoewel de 'oude waardes' worden gegeven, wordt de geluidsbelasting niet aan de bestaande normen getoetst, terwijl dit wel wordt voorgeschreven in de MER-richtlijn. Er zijn geen klassieke etmaalwaardes (LAr,LT) berekend. Alleen aan Lden 47 getoetst. Bij een aantal woningen komt Lden 40 voor, dit is hoger dan huidige norm. Lden 40 komt bij continu draaien neer op een etmaalwaarde van 34 dB, maar bij 60% stilstand gemiddeld genomen met 44 dB etmaalwaarde. Biedt bovendien geen bescherming tegen piekbelastingen die toch wel vele weken kunnen duren. Om die ook te voorkomen, zou je voor het buitengebied naar 30 Lden moeten gaan. De vigerende geluidsnorm wordt overschreden. Ontkent wordt dat de gekozen Lden norm voor grote delen van het jaar 55 dB toestaat. De turbines zijn nog niet allemaal gecertificeerd, de bronvermogens van de turbines kunnen hoger uitpakken. Bij de beoordeling moet daarmee rekening worden gehouden. Lden-waarde. Uitgegaan is van de meetgegevens van de windmeetmast van Enercon ter plaatse van het windpark Noordoostpolder. Met deze meetmast wordt op 10 m, 73 m, 97,5 m en 115 m de windsnelheid iedere 10 minuten gemeten. Door gebruik te maken van de daadwerkelijk gemeten wind op locatie en grote meethoogte is in het jaargemiddelde geluidvermogeniveau tevens het effect van windschering (het effect dat het op grotere hoogte harder waait dan op 10 m hoogte) op deze locatie verwerkt. Bezwaar: De meetmast meet tot op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 150 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt. Bij 6 woningen wordt niet voldaan aan de Lden 47 dB(A) ten gevolge van de windturbines. De hoogste geluidsbelasting op een woning bedraagt Lden 48.2 dB(A).</p> <p>Transformatorstation. Het transformatorstation is inrichting die in belangrijke mate geluidhinder kan veroorzaken zoals bedoeld in artikel 41 lid 3 Wet geluidhinder. Dit houdt in dat het transformatorstation op een geluidsgezoneerd terrein moet staan en aan de vastgestelde geluidszone moet worden getoetst. Voor de transformatoren is uitgegaan van toetsing aan 40 dB(A) etmaalwaarde (buitengebied). Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau LAr,LT bij de dichtstbijzijnde woning (inclusief 5 dB toeslag voor tonaliteit) bedraagt 39 dB(A) etmaalwaarde (Lden 30 dB, zonder tonaliteitstoeslag). Het maximale geluidniveau Lmax bedraagt daar 30 dB(A). Dit is hoger dan de huidige norm.</p>	Zie de beantwoording van 6g en 30zy.
----	------	---	--------------------------------------

30	zzzh	Positieve milieueffecten. Het windpark produceert jaarlijks ongeveer 180 miljoen kWh. uitgaande van 3.000 vollasturen per jaar wat een reëel aantal uren is voor de locatie gezien het hoge windaanbod. Dit komt overeen met het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van bijna 51.000 huishoudens, uitgaande van een verbruik van 3.500 kWh/jaar/huishouden. Bezwaar: De werkelijke opbrengst is te hoog geschat. Vermeden uitstoot 65.000 ton CO ₂ , en 2.37 miljoen zuurequivalenten. Dit lijkt mee een foutje, te laag	Zie ook de beantwoording van 30zza.
30	zzzi	2.2 Ontwerpbeschikking oprichtingsvergunning. Ten onrechte wordt de geluidsnorm Lden 47 gehanteerd.	Zie de beantwoording van 30zzb.
30	zzzj	In deze vergunning worden alternatieven, op nationaal niveau, onvoldoende onderzocht.	Zie de beantwoording van 30zzc.
30	zzzk	Ten onrechte wordt deze vorm geheel opgevuld, terwijl van te voren een marge (tolerantie) moet worden Ingebouwd, onder andere vanwege de toename van het geluid in de loop van de jaren. Het riskante gevolg van het precies 'op de norm' zitten (dit geldt niet alleen voor het geluid, maar ook voor de slagschaduw) is onacceptabel, gezien de cumulatieve effecten van de wsamenstellende windparken: het totaal is meer dan de som der delen!	Zie de beantwoording van 30zzl.
30	zzzl	2.4 Wijziging milieuvergunningsaanvraag. - Lnight 41 dB(A) toegevoegd. Bezwaar: Ook hier is Lnight constant 6.5 dB lager dan Lden, wat illustreert dat Lnight een gratuite toevoeging is. Zou Lnight werkelijk beschermen, dan zou het verschil 10 dB moeten zijn (zie formule Lden). Geluid.- Het park voldoet precies aan Lden 47 dB Verschillen tussen Lden en Lnight bedragen 6-7 dB. Dit betekent een te hoge geluidsbelasting. - Trafostation: Etmaalwaarde naaste woningen 36 en 39 dB, Lmax 21 en 30 dB, dit is hoger dan huidige norm.	Zie de beantwoording van 30zzd.
30	zzzm	De getallen voor de milieuwinst kunnen niet kloppen (zie zienswijze tegen Milieuvergunning Windpark Westerveerwind (buitendijks).	Zie de beantwoording van 30zze.
31	a	1. Veiligheid dijken en wegen. Zoals U weet willen ze een windmolen park aanleggen in een recreatie en natuurgebied,langs de hele dijk loopt een fiets en wandel pad waarvan veel gebruik word gemaakt. Honden worden er uitgelaten kinderen en ouders komen er bootjes bekijken.	Zie de beantwoording van 71k.
31	b	Gevaar voor verzakking van de dijken door heftige trillingen.	Zie de beantwoording van 5zzj.
31	c	Toenemende drukte op het bestaande wegennet.	In de in- uitritvergunningvergunningaanvragen is aangegeven dat uiterlijk twee maanden voorafgaand aan de werkzaamheden een transportplan zal worden opgesteld voor het verkeer tijdens de bouwfase. Tijdens de exploitatiefase zal het verkeer zeer beperkt zijn.

31	d	Ijs afzetting op de wieken als dat er afvalt is de ramp nog niet te overzien,zo ook neervallende onderdelen.	De veiligheid van de constructie is onderdeel van de bouwvergunning. In de bouwvergunningaanvragen voor de windturbines is aangegeven dat de windturbines voldoen aan de internationale ontwerpnorm voor windturbines en dat deze zijn gecertificeerd conform deze norm, of worden gecertificeerd voordat ze gebouwd worden. Het betreft de IEC 61400 norm. Deze certificering is ook voorgeschreven in de milieuvergunningen voor de windparken. De IEC 61400 waarborgt dat de constructie van de turbine veilig is. Voor wat betreft ijsvorming is in de voorschriften van de vergunning op basis van de Wet milieubeheer aangegeven dat de binnendijkse turbines zullen worden voorzien van een ijsdetectie systeem, waarbij de turbines automatisch worden stilgezet indien er ijsvorming optreedt. Buitendijks staan de turbines op minimaal 600 meter uit de kust en zijn dus geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten aanwezig binnen de maximale ijsworpafstand contour. Een ijsdetectiesysteem en stilstandvoorziening is derhalve niet nodig.
31	e	Extra kwelwater, waterpeil onder woning gaat omhoog, verzakking van bestrating en woning.	Zie de beantwoording van 5zzj.
31	f	2. Trekvogels. Gevaar voor trekvogels en buizerds wanneer ze in de buurt van de windmolens komen.	Zie de beantwoording van 16a.
31	g	3. landschap. Zou U het leuk vinden als er bij U een windmolen in de tuin wordt geplaatst, niet één maar wel plus minus honderd molens.	Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen het belang van de landschappelijke waarden ter plaatse enerzijds en het algemeen belang dat gediend is met het verantwoord winnen van energie op deze plek. De plaatsing van de turbines in dit gebied is, de belangen afwegend, verantwoord.
31	h	S' Avonds word het niet meer donker door de verlichting op die molens.	Zie de beantwoording van 5zk.
31	i	Aanpassen van het landschap voor het transport van de molens,zeer zwaar en lang transport een belasting voor het bestaande wegennet.	Zie de beantwoording van 31c.
31	j	4. Geluids overlast. Er zal altijd geluid zijn en overdag kunnen wij niet meer buiten zitten,s'nachts doen we geen oog meer dicht dan is het net of er een tractor onder je slaapkamerraam staat te draaien. En wat doet het geluid voor onze dieren (honden,paarden,varkens,koeien,ect)door dit laag frequente geluid zal dit niet fijn zijn.	Het geluid van de windturbines zal er niet toe leiden dat het niet meer mogelijk is om buiten te verblijven. Daarbij is de geluidsnorm afgestemd op onderzoek naar de effecten van windturbinegeluid. De norm is afgestemd op het voorkomen van hinder. Daarmee is de norm ook zo gekozen dat dit niet leidt tot onaanvaardbare geluidsniveaus in de nachtperiode. Windturbines veroorzaken geen laagfrequentie geluid.

31	k	5 Slagschaduw. Dit is heel vervelend voor mensen met Migraine en Epilepsie. Hierdoor zullen veel mensen niet meer op bezoek kunnen komen.	Het MER beschrijft de milieueffecten die kunnen optreden, waarbij die effecten worden beoordeeld aan de hand van objectieve criteria vastgelegd in wet- en/of regelgeving. Deze criteria bieden een algemeen beschermingsniveau. In beginsel wordt er geen rekening gehouden met bijzondere of persoonlijke situaties. De effecten van snel ronddraaiende rotorbladen op de gezondheid met name in situaties met veel contrastwerking en langdurige blootstelling is bij de totstandkoming van de regelgeving onderzocht. Dit betreft onderzoek naar de zogenaamde flikkerfrequentie. Frequenties tussen 2,5 en 14 Hertz kunnen als zeer hinderlijk worden ervaren en in bepaalde gevallen leiden tot epilepsieaanvallen. Hinderlijke flikkerfrequenties zullen echter niet optreden bij het type turbine dat onderwerp is in het MER (en is aangevraagd volgens de Wet milieubeheer).
31	l	Storing op elektrische apparaten (IV,Telefoon,Internet,Mobile telefoon,Ect.).	Alle windturbines dienen te voldoen aan de internationale ontwerpnorm voor windturbines te zijn gecertificeerd conform deze norm. Het betreft de IEC 61400. Deze certificering is voorgeschreven in de milieuvergunningen voor de windparken. Een van de onderdelen van de certificering is de invloed van de windturbines op communicatie- en radio en tv signalen. Deze invloed is niet aanwezig.
31	m	Isoleren zegt men wie gaat dat betalen en heeft het zin als je toch niet meer buiten kan zitten.	Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. Om burgers tegen geluidsoverlast te beschermen zijn normen opgesteld. Hiervoor is onderzoek verricht naar een dosis-effect relatie voor de hinder van windturbines. Een normwaarde van 47 dB Lden voor windturbines is goed vergelijkbaar met hetgeen bij de normering voor wegverkeer, railverkeer en industrielawaai als maximaal toelaatbaar wordt beschouwd in nieuwe situaties. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt de maat Lden het beste de hinder – en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen. In §4.8 van het Algemeen Deel van het MER wordt het toetsingskader voor geluid toegelicht.

31	n	6. Economische schade. Allereerst waarde vermindering van onze huidige woning. Ons woongenot word nog meer naar beneden gebracht,wij hebben al last van een varkensstal vermindering van ongeveer 25 tot 30 % met de komst van een windmolen park komt daar nog eens 50 tot 75 % bij,zoals U ziet is dit toch wel een beetje teveel van het goede. Zoals U kunt lezen uit mijn en andere bewoners hun bezwaren is het verstandig om dit hele gedoe niet door te laten gaan. Wanneer dit windmolen park er wel komt wil ik uitgekocht worden,dit doen ze ook als er ergens een spoorlijn of een verkeersweg word aangelegd. Wij zijn hier komen wonen voor de rust en het aangename landschap dat gaat met dit windmolenpark veranderen,er zit voor ons niets anders op dan te verhuizen helaas is dit niet mogelijk omdat onze huizen niet meer te verkopen zijn ,en dit is niet door de economische crisis.	Zie ook de beantwoording van 31m. De vraag of de genoemde percentages en/of uitkoop aan de orde is, is aan de orde tijdens de afhandeling van planschadeclaims.
32	a	bouwvergunning westermeerwind buitendijks De inhoud van de bouwvergunning is geheel van procedurele aard. Hiertegen maken wij bezwaar. De inhoud en omvang van de plannen, waarvoor deze vergunning wordt gevraagd, worden niet omschreven en niet gewogen. Vanwege de vergaande consequenties van het voorgenomen plan voor de Noordoostpolder, Urk en Zuidwest Fryslan en het Natura 2000-gebied het IJsselmeer moet nadere verantwoording vooraf worden afgelegd over de volgende feiten:	Zie ook de beantwoording van 30. In de bouwvergunningen wordt omschreven wat er aangevraagd wordt. De aanvraag voldoet dan ook aan het Besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning. Alle vergunningen zijn inhoudelijk procedureel van aard omdat de bouwvergunningen getoetst dienen te worden aan het inpassingsplan, redelijke eisen van welstand, het Bouwbesluit 2003 en de bouwverordening. Hierin wordt het beleid en de eisen beschreven. Burgemeester en wethouders zetten in een bouwvergunning waaraan de bouwaanvraag is getoetst en of een bouwaanvraag daaraan voldoet. Voor de consequenties van het voorgenomen plan verwijst het college naar de MER en het inpassingsplan.
32	b	-Ontsluiting van het plangebied via onderhoudswegen van max. 6 meter breed. In dit gebied werkende agrariërs zijn hierover zeer verontrust, mede gezien de lange duur van de werkzaamheden. -Onder de turbines komen fundamente, diameter 30 meter, een terp, diameter 42 meter, met een hoogte tot 4 meter. -Tijdens de bouw verharde opstel plaatsen tot 5050 m2. -Per windpark de bouw van een transformatorstation (gezoneerd industrieterrein) en aanleg van ondergrondse kabels. -Het windpark leidt tot 30 hectare verhard oppervlak ten behoeve van opstelplaatsen en toegangswegen. Deze grote hoeveelheid grond gaat ook existentieel ten koste van het waterbergend vermogen van deze grond langs de IJsselmeerdijk. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het Waterschap, ook van het bevoegd gezag.	Aangezien in deze fase van de planvorming niet duidelijk is op hoeveel van het oppervlak daadwerkelijk verhard wordt uitgevoerd en op welke wijze dit verhard wordt, heeft het waterschap Zuiderzeeland aangeven dat compensatie ten tijde van de aanleg van de wegen bepaald mag worden. Het waterschap is ook een bevoegd gezag.

32	c	bouwvergunning windpark creil (noordermeerdijk) De inhoud van de bouwvergunning is geheel van procedurele aard. Hiertegen maken wij bezwaar. De inhoud en omvang van de plannen, waarvoor deze vergunning wordt gevraagd, worden niet omschreven en niet gewogen. Vanwege de vergaande consequenties van het voorgenomen plan voor de Noordoostpolder, Urk en Zuidwest Fryslan en het Natura 2000-gebied het IJsselmeer moet nadere verantwoording vooraf worden afgelegd over de volgende feiten:	Zie de beantwoording van 32a.
32	d	-Ontsluiting van het plangebied via onderhoudswegen van max. 6 meter breed. In dit gebied werkende agrariërs zijn hierover zeer verontrust, mede gezien de lange duur van de werkzaamheden. -Onder de turbines komen fundamenteen, diameter 30 meter, een terp, diameter 42 meter, met een hoogte tot 4 meter. -Tijdens de bouw verharde opstel plaatsen tot 5050 m2. -Per windpark de bouw van een transformatorstation (gezoneerd industrieterrein) en aanleg van ondergrondse kabels. -Het windpark leidt tot 30 hectare verhard oppervlak ten behoeve van opstelplaatsen en toegangswegen. Deze grote hoeveelheid grond gaat ook existentieel ten koste van het waterbergend vermogen van deze grond langs de IJsselmeerdijk. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het Waterschap, ook van het bevoegd gezag.	Zie de beantwoording van 32b.
32	e	bouwvergunning windpark westermeerdijk binnendijks De inhoud van de bouwvergunning is geheel van procedurele aard. Hiertegen maken wij bezwaar. De inhoud en omvang van de plannen, waarvoor deze vergunning wordt gevraagd, worden niet omschreven en niet gewogen. Vanwege de vergaande consequenties van het voorgenomen plan voor de Noordoostpolder, Urk en Zuidwest Fryslan en het Natura 2000-gebied het IJsselmeer moet nadere verantwoording vooraf worden afgelegd over de volgende feiten:	Zie de beantwoording van 32a.
32	f	-Ontsluiting van het plangebied via onderhoudswegen van max. 6 meter breed. In dit gebied werkende agrariërs zijn hierover zeer verontrust, mede gezien de lange duur van de werkzaamheden. -Onder de turbines komen fundamenteen, diameter 30 meter, een terp, diameter 42 meter, met een hoogte tot 4 meter. -Tijdens de bouw verharde opstel plaatsen tot 5050 m2. -Per windpark de bouw van een transformatorstation (gezoneerd industrieterrein) en aanleg van ondergrondse kabels. -Het windpark leidt tot 30 hectare verhard oppervlak ten behoeve van opstelplaatsen en toegangswegen. Deze grote hoeveelheid grond gaat ook existentieel ten koste van het waterbergend vermogen van deze grond langs de IJsselmeerdijk. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het Waterschap, ook van het bevoegd gezag.	Zie de beantwoording van 32b.

32	g	Bouwvergunning Windpark Zuidermeerdijk De inhoud van de bouwvergunning is geheel van procedurele aard. Hiertegen maken wij bezwaar. De inhoud en omvang van de plannen, waarvoor deze vergunning wordt gevraagd, worden niet omschreven en niet gewogen. Vanwege de vergaande consequenties van het voorgenomen plan voor de Noordoostpolder, Urk en Zuidwest Fryslan en het Natura 2000-gebied het IJsselmeer moet nadere verantwoording vooraf worden afgelegd over de volgende feiten:	Zie de beantwoording van 32a.
32	h	-Ontsluiting van het plangebied via onderhoudswegen van max. 6 meter breed. In dit gebied werkende agrariërs zijn hierover zeer verontrust, mede gezien de lange duur van de werkzaamheden. -Onder de turbines komen fundamenteën, diameter 30 meter, een terp, diameter 42 meter, met een hoogte tot 4 meter. -Tijdens de bouw verharde opstel plaatsen tot 5050 m2. -Per windpark de bouw van een transformatorstation (gezoneerd industrieterrein) en aanleg van ondergrondse kabels. -Het windpark leidt tot 30 hectare verhard oppervlak ten behoeve van opstelplaatsen en toegangswegen. Deze grote hoeveelheid grond gaat ook existentieel ten koste van het waterbergend vermogen van deze grond langs de IJsselmeerdijk. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het Waterschap, ook van het bevoegd gezag.	Zie de beantwoording van 32b.
33	a	12 Lemmer??.	Aan punt 12 is verder geen invulling gegeven in de zienswijze.
34		<i>Deze zienswijze is niet uniek en gelijk aan 32 en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 30 en 32.
35	a	Wat betreft de 4 afzonderlijke MER's: In het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het noodzakelijk het voorgenomen windparkplan integraal te beoordelen.	Zie ook de beantwoording van 30 en 32. In het Algemeen Deel van het MER is een integrale beoordeling van de effecten van de windparken beschreven. Overigens is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) op 1 oktober 2010 in werking getreden. Op grond van art. 1.2 van de Invoeringswet Wabo zijn de aanvraag met toepassing van het oude recht behandeld aangezien zij voor deze datum zijn ingediend.
35	b	Het ontwerp-rijksinpassingsplan en het MER presenteren niet een onderzoek van alternatieven van een zelfde kwaliteit en dat aan dezelfde eisen voldoet.	Zie de beantwoording van 30n.
35	c	De Houtribdijk en Afsluitdijk zijn afgewezen als alternatief, onder andere omdat het een grensgebied tussen 2 Natura-2000 gebieden betreft. Bezwaar: Het bouwen van een offshore windpark in 1 Natura-2000 gebied, dat in tegenstelling tot bovengenoemde 2 Natura-2000 gebieden ook nog is bewoond, komt dan helemaal niet in aanmerking voor een 'zeewaardig' offshore windpark.	Onder de kop 'natuur' is inderdaad aangegeven dat deze dijken liggen op de grens van 2 Natura 2000-gebieden. In diezelfde paragraaf 2.5.1 uit het MER van het Algemeen Deel wordt onder de kop 'hinder' ingegaan op bijvoorbeeld geluid en slagschaduw.

35	d	terwijl naar onze mening de keuze voor de Lden norm direct indruist tegen de bedoelingen van de wet milieubeheer.	De Lden norm is specifiek ontwikkeld voor normering van geluid vanwege geluidbronnen van grotere omvang die tamelijk voorspelbaar zijn (bijvoorbeeld windmolens) en beoogt de huidige praktijk inzichtelijk te maken en te normeren.
35	e	Wat voor gevolgen hebben de off-shore windturbines op al die reeds aanwezige kwelstromen? De in het plangebied werkzame agrariers maken zich zeer veel zorgen om een enorme toename van kwelwater en kwaliteitsverlies van hun grond. Hiervan is nu al sprake onder invloed van de huidige solitaire turbines. Ook kan in het gebied achter de turbines het weer veranderen. In de zomer bij onweersachtige omstandigheden, wanneer de wind vanaf het IJsselmeer komt, zal de wind door de molens worden afgeremd. Hierdoor zal de lucht achter de molens warmer zijn dan er voor, wat tot gevolg zal hebben dat er grotere hoosbuien zullen ontstaan in de westkant van de NOP, met alle schadelijke gevolgen vandien, ook voor de agrariers.	In bijlage F van het MER is beschreven dat mogelijke kwel slechts van tijdelijke aard zal zijn aangezien de heipalen worden ingesloten in de betonnen werkvloer en het betonnen fundament wat fungeert als kwelscherm. In het bijbehorende onderzoek (bijlage F1) is ook aangegeven dat door het gebruik van grondverdringen palen de kans op het ontstaan van kortsluiting tussen 2 watervoerende lagen nihil is en daarmee de kans op een toename van kwel. Conform het onderzoek geldt dat op het moment dat gebruik wordt gemaakt van grondverwijderende heipalen nader onderzoek vereist is. In de keurontheffing is voorgeschreven dat onderzoek naar grondwater en kwel moet worden uitgevoerd. Bij het MER is gebruik gemaakt van een groot aantal wetenschappelijke studies naar de invloed van windmolens op de natuurlijke omgeving. Deze onderzoeken in het MER zijn zorgvuldig gedaan. Er zijn geen situaties bekend waarin windturbines tot een verandering van de weersgesteldheid in een specifiek gebied leiden. Windturbines zijn in vergelijking klein ten opzichte van de wind en veranderen het windpatroon niet. Turbulentie van de wind vindt plaats tot achter de turbine.
36	a	Lden en Lnight zijn niet uitgevonden als een eenheid voor voorschriften voor geluidsbelasting, maar als universele maat om effecten te monitoren. De Lden is bovendien niet geschikt voor het inventariseren van fluctuerende geluidsbronnen zoals windturbines. Voor windturbines bestaat geen Europese Lden norm.	Zie ook de beantwoording van 30 en 35. Zie de beantwoording van 6g.
37		<i>Deze zienswijze is niet uniek en gelijk aan 36 met weglating van een aantal onderdelen en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 30 en 36.

38	a	Een sociaal geografische maatschappelijke kosten-batenanalyse van het windpark is niet gemaakt. De reden dat dit niet is geschied is wel duidelijk: men vreest een onwelgevallige uitkomst. Maar dit betekent wel dat het volstrekt onmogelijk is een objectief en afgewogen oordeel te geven over de wenselijkheid van het park. Hier is beslist sprake van tekortschietend, zo niet onbehoorlijk, bestuur. Dat economische belangen slechts deel uitmaken van het MER voor zover deze relevant zijn voor het milieu (p. 17 Toetsingsadvies over het Milieueffectrapport Windparken Noordoostpolder en de aanvulling daarop) is maatschappelijk onverteerbaar. Wat ik node mis is een analyse van de kosten, die gepaard gaan met het landschapsverbruik door het geplande park. Uit tal van onderzoeken blijkt, dat de bevolking grote waarde hecht aan landschappen, zoals die nu door de bouw van turbines verloren dreigen te gaan. Dat veroorzaakt schade op tal van terreinen, niet alleen landschappelijk en economisch, maar ook qua woon- en belevingswaarde. Er zijn voldoende methoden beschikbaar om deze verliezen in harde munt uit te drukken. Dat is het minste wat had moet geschieden en tevens had moeten worden aangegeven op wie die schade verhaald gaat worden. Tenslotte wil ik opmerken dat het Rijk geen fair-play cup verdient. Bezwaarmakers krijgen alleen tijdens hun vakantie de gelegenheid om hun zienswijze kenbaar te maken Dat vermindert natuurlijk de kans dat zij in die periode daartoe in de gelegenheid zijn Alleen in zaken die eigenlijk het licht niet kunnen verdragen hebben dat nodig.	Zie de beantwoording van 30 en 36. Een (M)KBA is geen verplicht onderdeel van het MER. Het MER brengt de relevante milieueffecten in beeld, waaronder de landschappelijke effecten. Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van degene die schade lijdt behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. De stukken lagen voor de vakantie, vanaf 18 juni 2010, ter inzage en ook de informatieavonden waren op 1, 5 en 8 juli 2010 voor de vakanties. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder 6 weken de tijd te geven een (eventuele aanvullende) zienswijze in te dienen.
38	b	e De fietsroutes vallen onder het beleid van het ministerie van LNV, De ministeries van EZ en VROM zijn desondanks verantwoordelijkheid voor wat betreft het borgen van de veiligheid van de fietsers en moeten die verantwoordelijkheid nemen.	Zie de beantwoording van 5zzk, 29b en 71k.
39		<i>Deze zienswijze in niet uniek en gelijk aan 35 met weglating van een aantal onderdelen en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 30 en 35.
40		<i>Deze zienswijze in niet uniek en gelijk aan 35 met weglating van een aantal onderdelen en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 30 en 35.
41	a	Het is voor mij als burger	Zie de beantwoording van 30 en 35 en specifiek 30a.
41	b	Bij 6.2. geluid: De geluidsnormering in Nederland...werkende mensen. Extra: (waar van ik er ook één ben)	Zie de beantwoording van 30t.

41	c	<p>§1. Wat is precies de maat Lden hoe staat deze ten opzichte van de maat die tot nog toe van kracht was dat nog steeds is? Wat is het van den Berg-effect? Definities. Lden is gedefinieerd als een gemiddelde geluidsbelasting over een etmaal. Omdat geluid 's avonds en 's nachts storender is dan overdag, tikt de hoeveelheid geluid in die periodes zwaarder aan. Daarom heeft men bedacht voor het geluid in de avond 5 dB en in de nacht 10 dB extra mee te rekenen in het etmaalgemiddelde. Lnight is gedefinieerd als de gemiddelde geluidbelasting gedurende de nachtelijke uren, zonder de 10 dB correctie die wel voor Lden geldt.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zq. De minister van VROM heeft in de Circulaire beoordeling geluidhinder windturbines de keuze voor de Lden-maat gemotiveerd. De belangrijkste reden is, zo wordt vermeldt, dat ' Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt deze maat het beste de hinder — en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen.' De Lden is een uniforme Europese maat voor geluid afkomstig uit de richtlijn Omgevingslawaai. Daarin is aangegeven dat Lden gekozen is als geluidsbelastingsindicator voor hinder en Lnight voor slaapverstoring. In de richtlijn is aangegeven dat deze naast geluid van verkeer (zoals rail- en wegverkeer) betrekking heeft op geluid van industriële activiteiten art. 2 lid 1 jo art 3 a Richtlijn 2002/49/EG. De toepassing van Lden op windturbineparken is een logische voortzetting van de toepassing op lucht-, weg- en railverkeer. In alle gevallen gaat het om een grote geluidsbron (bovenlokaal niveau) met een fluctuerend maar wel voorspelbaar karakter. Lden geeft hiervoor de beste schatting van de hinderbeleving. Bij de vaststelling van de norm op 47 dB (41 dB Lnight) is meegewogen dat geluid van windturbines bij gelijke geluidbelasting als hinderlijker wordt ervaren dan geluid van weg- en luchtverkeer. In vergelijking met de normering van die bronnen is 47 dB relatief streng.</p>
----	---	---	--

41	d	<p>Doel van Lden en Lnight. Lden is een maat die is ingesteld om het geluidsmilieu in verschillende gebieden van de lidstaten van de EU te kunnen inventariseren en onderling vergelijken. Als essentieel nieuw aspect zijn Lden en Lnight dus niet geïntroduceerd om er voorschriften voor geluidbelasting mee te formuleren, maar als een internationaal door de lidstaten te hanteren maat om de effecten van geluidbelasting van agglomeraties te monitoren. De jaargemiddelde Lden-maat in de EU-richtlijn 2002/49/E, (ook genoemd de Europese richtlijn omgevingslawaai) is daartoe ontwikkeld als hulpmiddel om op Europese schaal de structurele en continue geluidbelasting en -hinder in kaart te kunnen brengen, alsmede de terugdringing daarvan op termijn. Lden wordt voorgeschreven bij het maken van strategische geluidsbelastingskaarten (art. 7 van de richtlijn) en actieplannen (art. 8 van de richtlijn), die de lidstaten moeten maken voor in de richtlijn aangewezen gebieden. Het gaat hier steeds om de totale geluidsbelasting ten gevolge van alle relevante bronnen. Daarvoor kan de Lden-maat goed worden gebruikt. Uit de achterliggende stukken van de Europese richtlijn Omgevingslawaai blijkt dat Lden niet geschikt wordt geacht voor de inventarisatie van instabiele geluid bronnen en derhalve zeker niet bedoeld of geschikt is als goede beoordelingsgrootte voor individuele inrichtingen teneinde hinder te voorkomen. Trouwens ook de Raad van State is van mening dat de Lden binnen het huidige juridische kader geen goede beoordelingsgrootte is voor individuele inrichtingen om hinder te voorkomen en stelt derhalve voor de huidige, oorspronkelijke geluidnormen, die wel te handhaven zijn, te hanteren. Voor windturbines bestaat geen Europese Lden-norm. De maat 41Lnight is afkomstig van een WHO rapport dat de gezondheidseffecten van geluidbelasting heeft geïnterpreteerd. Vanaf 40Lnight treden nadelige gezondheidseffecten op, zo zegt dit rapport. Zoals te verwachten is, komt het woord windmolen er zelfs niet in voor.</p>	<p>In zinswijze worden doel en toepassing van Lden verwisseld. In het ambtelijke rapport van dg Milieu aan de Europese Commissie "Position paper on EU noise indicators" (2000) worden geluidsnormen die gangbaar zijn in de EU-lidstaten vergeleken en wordt geconcludeerd dat de maat Lden de meest geschikte maat is om mensen te beschermen tegen geluidsoverlast van bronnen die gedurende langere tijden geluid produceren. Het document waar naar verwezen wordt is niet van de Europese Commissie maar van een werkgroep welke dit heeft opgesteld ten behoeve van gebruik door de Commissie. De werkgroep heeft de geluidsmaten getoetst aan 5 soorten toepassing. Lden is dus beslist niet bedoeld om overbelaste gebieden te vergelijken en zo mogelijk te saneren. Dit is niet in tegenspraak met de constatering dat Lden daarvoor wel bruikbaar is. Ook is waar dat landenrapportages aan de Europese Commissie, mits gebaseerd op de geluidsmaat Lden, onderling beter vergelijkbaar zijn. De werkgroep is echter even stellig in zijn aanbeveling om de Lden toe te passen voor beoordeling van projecten en voor handhaving van projecten. De richtlijn Omgevingslawaai uit 2002 heeft wel degelijk tot doel geluid te beheersen en maakt daarbij gebruik van genoemde Lden en Lnight. Het rijk heeft tot nu toe de geluidsmaat uit de richtlijn geïmplementeerd bij wegverkeer, railverkeer, luchtvaartverkeer en geluid van windturbines. De WHO geeft een voorkeurswaarde van Lnight 40 maar een maximaal toelaatbare waarde van Lnight 55. De Lnight die voor windturbines geldt is daarbij nagenoeg gelijk aan de voorkeurswaarde en ruim onder de geadviseerde maximaal toelaatbare waarde. De aanbevolen etmaalindeling met de straffactoren van 5dB voor de avond en 10 dB voor de nacht zijn in het Nederlandse voorstel voor de nieuwe geluidsnorm voor windturbines overgenomen.</p>
41	e	<p>Het vdBerg-effect of windschering. Al acht jaar is bij VROM bekend dat de geluidregels voor hoge windmolens van 100 m en hoger niet meer deugen. De huidige regels kunnen tot veel hinder voor omwonenden leiden. Dit is vooral het geval bij stil weer met een stabiele atmosfeer, een situatie die zelfs aan de Zeeuwse kust in 15% van de totale tijd voorkomt. Het waait dan boven bij de gondel harder dan beneden. De windturbines gaan bij die weersituatie (vooral 's avonds en 's nachts) veel meer geluid produceren en ze worden veel verder gehoord dan men tot dusver dacht, tot op vele kilometers afstand.</p>	<p>In het huidige kader voor windturbinegeluid, dat is toegepast voor de besluiten door toepassing van de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines, is rekening gehouden met het effect van windschering, in tegenstelling tot de oorspronkelijke praktijk.</p>

41	f	<p>§2. De introductie van Lden en Lnight voor windturbines betekent een verruiming van de geluidsnorm. De reden voor de Lden 47 dB(A)-norm is, zo zegt de Minister, de windturbines op land te Verdubbelen². Om dat doel nog in deze (inmiddels demissionaire) Kabinetsperiode mogelijk te maken, wil de minister van VROM de ruimtelijke beperkingen voor windmolens op land, ook wat betreft geluid, wegnemen. Echter uit de hele gang van zaken is duidelijk dat de druk om tot Lden 47 dB(A) te komen vooral voortvloeit uit het streven om het windpark Urk/Noordoostpolder op te schalen naar een reusachtige, bovennormale maat, het grootste windpark ter wereld volgens de initiatiefnemers. Binnen de vigerende wet- en regelgeving die ook voor de reeds lang aanwezige windturbines in de Noordoostpolder gelden, is dat niet mogelijk. Het is dan ook onbegrijpelijk dat een voorlichter van het ministerie van VROM beweert en in navolging daarvan de Gemeente Noordoostpolder, Provincie Flevoland en de Minister van Economische zaken in de Antwoordnota MER, dat het beschermingsniveau van de voorgestelde normstelling van 47 dB Lden en 41 dB Lnight volledig overeenkomt met de al bestaande bestaande praktijk. Immers de geluidberekeningen van het MER zelf tonen klip en klaar het grote verschil in beschermingsniveau dat er bestaat tussen de bestaande normen en de Lden 47 dB(A)-norm.</p>	<p>De norm op basis van Lden is beslist geen versoepeling van de thans in het Activiteitenbesluit vastgelegde normen.</p>
41	g	<p>Hoeveel decibel staan 47Lden en 41Lnight toe? Het verband tussen de hoeveelheid geluid, meetbaar uitgedrukt in decibel -zoals nog steeds wettelijk is voorgeschreven- en Lden, is niet eenduidig. Oorzaak: Lden is een samengestelde maat waarin aparte waarden voor de dag, nacht en avond zijn opgenomen. Een goede schatting van het verband is alleen mogelijk als de hoeveelheid geluid niet erg fluctueert. Bij windturbines is dat juist wel het geval, dit vanwege vanwege het pulserende karakter van het geluid en vooral ook vanwege de lange stilstand periodes die bij de berekening van Lden en Lnight meetellen. Uit de KNMI gegevens blijkt dat windturbines in Nederland zeker voor 50-60% van de tijd stil zullen staan, in die tijd waait het te hard of niet hard genoeg. Het gevolg is dat 41Lnight een gemiddelde belasting van 45 dB betekent, en dat 47Lden overdag regelmatig een belasting van 55 dB toestaat indien er 's avonds of 's nachts geen of weinig productie is. Windturbinegeluid is dus een schoolvoorbeeld van een geluidbron waarvoor Lden uitdrukkelijk niet bedoeld is. Niet om er het geluid mee te beschrijven, laat staan om er voorschriften mee op te stellen.</p>	<p>Voor de nachtperiode geldt Lnight 41 wat inhoud dat de gemiddelde belasting op jaarbasis niet 45 dB maar 41 dB is.</p>

41	h	<p>Huidige geluidsregels. De regels die nu nog steeds van kracht zijn, en hopelijk blijft dat zo, gaan uit van het bestaande achtergrondgeluid(referentieniveau). Er is wel een gemiddelde industriële waarde voor het hele land gegeven, 40 dB in de nacht (de zgn. windnormcurve WNC40), maar voor landelijk gebied wordt door de minister van VROM een 5 tot 10 dB lagere norm geadviseerd (gebiedsdifferentiatie). Voor de Noordoostpolder, landelijk gebied bij uitstek, geldt momenteel voor de nacht dus als maximum 35 dB, het achtergrondniveau ligt zelfs lager, terwijl 41Lnight 45 dB meer accepteert.</p>	<p>Zie de beantwoording van 6g en 30zy.</p>
41	i	<p>Lden in de Noordoostpolder. Het geluidsrapport voor de MER beoordeelt de geluidsbelasting alleen volgens de Lden 47 dB(A)norm, en toont daarnaast ook de resultaten volgens de huidige norm, zonder overigens de belasting hieraan te toetsen. Als voorbeeld geven we hier uit het rapport de geluidskaarten voor beide normen voor de binnendijkse molens aan de Westerveermeerdijk (maximale variant). De lijn in de linker kaart geeft het gebied aan waarbinnen 47Lden wordt overschreden, de rechter kaart in blauw hetzelfde gebied voor de algemene norm voor landelijk gebied (35 dB) en in groen voor de gemiddelde industriële norm (40 dB). Duidelijk is te zien dat het gebied waarbinnen de norm wordt overschreden voor 47Lden aanzienlijk verkleind is ten opzichte van de algemene plattelandnorm 35 dB. Het is zelfs nog kleiner dan is berekend voor de industriële norm 40dB. Het valt moeilijk vol te houden en is pertinent onjuist, dat Lden 47 volledig met de bestaande norm overeenkomt wat in de Antwoordnota beweerd wordt <i>[Voor de figuur wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i></p>	<p>Zoals in de zienswijze wordt beschreven wordt in het MER de geluidsbelasting met meerdere maten in beeld gebracht. Hierdoor is voor zowel de toetsing aan de huidige wet- en regelgeving en aan de (verwachte) toekomstige wet- en regelgeving de geluidsinformatie beschikbaar. Dat de nieuwe Lden 47 norm en de oorspronkelijke WNC 40 norm uit het activiteitenbesluit overeenkomen is uit de figuren niet direct af te leiden. De reden hiervoor is dat de WNC 40 niet conform de oude systematiek is benaderd. In afwijking van de oorspronkelijke rekenmethodiek is ook bij het bepalen van de WNC 40 rekening gehouden met het effect van windschering.</p>

41	j	<p>Conclusie. Met 47Lden als norm zou plaatsing van de 'binnendijkse turbines' net nog wel of net niet mogelijk worden. In het laatste geval zijn beperkende maatregelen uiteraard onafwendbaar. Indien de geluidsbelasting echter zoals het hoort aan de bestaande norm wordt afgemeten (de bestaande praktijk in de Noordoostpolder die bijvoorbeeld ook geldt en toegepast is voor het al jaren bestaande windpark in de buurt) zal in een veel groter gebied sprake zijn van het overschrijden van de norm. De turbines kunnen dus eenvoudigweg niet worden toegestaan. Lden 47 dB(A) is een kunstgreep waarmee het beschermingsniveau prijs wordt gegeven teneinde de bovennormale, reusachtige windmolens die nu eenmaal veel lawaai veroorzaken, toch toe te staan. Dit is falikant in strijd met de Wm.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41c tot en met 41i. Bevoegd gezag heeft bij de beoordeling van de aanvragen van milieuvergunning zich gebaseerd op de Circulaire beoordeling geluidhinder windturbines van 2 april 2010 en behoeft de toepassing van de geluidnorm van 47 dB (Lden) niet te motiveren. De minister van VROM heeft deze keuze gemotiveerd in de nota van toelichting bij het ontwerp-besluit wijziging milieuregels windturbines (bekendmaking aug. 2009) en nader gemotiveerd bij de beantwoording van de schriftelijke vragen uit de Tweede Kamer over dit ontwerp-besluit (brief van 16 okt. 2009). Zoals ook hiervoor al uit reacties blijkt, is deze normhoogte een zuivere omrekening van de normen voor windturbines in het Activiteitenbesluit en wordt geconstateerd dat ook bij de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer voor grotere windturbineparken door bevoegd gezag gemiddeld ongeveer deze waarde is gekozen. De aanvrager van vergunningen voor windturbinepark Noordoostpolder heeft zijn projecten zodanig aangepast dat deze (waar nodig met toepassing van een terugregelvoorziening) voldoen aan de norm van de Circulaire. Hieruit kan niet worden afgeleid dat de norm van Circulaire en dus van het ontwerp-besluit is gekozen om dit windturbinepark mogelijk te maken.</p>
41	k	<p>Windturbinegeluid is hinderlijker dan geluid van snelwegen en vliegverkeer. Bescherming van aan- en omwonende burgers tegen hinder is het doel waarvoor de Handreiking Industrielawaai is ontwikkeld en vastgesteld, met vergunningverlening op grond van genuanceerde, gebiedsgerichte normen. En voor zover onze kennis reikt, zijn er geen nieuwe wetenschappelijke feiten of inzichten waaruit zou blijken dat het met de bescherming van die burgers wel wat minder zou kunnen zodat Lden 47 wel kan worden ingevoerd. Het tegendeel is juist het geval: uit recent onderzoek, blijkt dat de impact van windturbinegeluid groter is dan waar bij de opstelling van de huidige normen rekening mee werd gehouden. Dit in 2008 gepubliceerde onderzoek naar de geluiden visuele hinder van windmolenparken, door de EU gefinancierd en uitgevoerd door de Universiteiten van Stockholm en Groningen is alom bekend. Het vormt ook de basis van het TNO rapport Hinder door geluid van windturbines⁴ dat in hetzelfde jaar het licht zag. De onderzoekers hebben de mate van hinder onderzocht, en daarbij vergelijkingen getrokken met hinder door weg- en railverkeer, vliegtuiglawaai en industrielawaai. Het blijkt dat bij gelijke geluidsbelasting windmolens aanzienlijk meer hinder veroorzaken dan andere vormen van industrie, snelwegen en vliegverkeer.</p>	<p>Dat het geluid van windturbines als hinderlijker wordt ervaren dan het geluid van andere geluidsbronnen bij een gelijke belasting (in Lden) is de reden in de circulaire om niet een vergelijkbaar geluidsbelastingsniveau als voor bijvoorbeeld wegverkeer (Lden 48 met afwijkingmogelijkheid tot Lden 58 voor het buitenstedelijk gebied) voor te schrijven voor windturbines maar maximaal Lden 47.</p>

41	l	Lden is slechte maat voor hinder door windturbinegeluid. Dit TNO rapport wordt nogal eens oneigenlijk gebruikt. Ook de Antwoordnota MER maakt zich daaraan schuldig, door de keuze van Lden als maat voor de hinder stelselmatig te onderbouwen met: "Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt de maat Lden het beste de hinder - en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen". Dit is onwaar. De onderzoeken waarop het TNO rapport stoelt hebben de hinder aan de hand van de "oude" in decibels meetbare grootheid (LA,RT) in verband bestudeerd. Het TNO rapport vertaalt vervolgens de resultaten naar de Lden, waarmee een flinke foutenmarge wordt geïntroduceerd. Het verband tussen hinder door windmolens en het geluid dat ze produceren is met de "oude" maat dus juist beter bekend dan het daarvan afgeleide onnauwkeurige verband met Lden.	De keuze voor de systematiek van Lden is niet gebaseerd op de rapportage van TNO. De opmerking inzake de bruikbaarheid van de Lden voor het voorspellen van hinder is een constatering van de minister in de circulaire op basis van wetenschappelijk onderzoek, welke niet nader is gedefinieerd. De rapportage van TNO is benut voor het opstellen van de circulaire om de gewenste hoogte van de norm te bepalen.
41	m	47Lden veroorzaakt meer hinder dan normen voor vlieg- en wegverkeer. In antwoord op zorgen over de geluidshinder en de effecten op de gezondheid van het windmolenpark Noordoostpolder, verwijst de Antwoordnota consequent naar het TNO rapport met de woorden: "Uit een vergelijking van een normwaarde van 47 dB Lden met de dosis-effect relatie blijkt dat bij deze waarde circa 9% ernstige hinder mag worden verwacht. Een dergelijk niveau van ernstige hinder is goed vergelijkbaar met hetgeen bij de normering voor wegverkeer, railverkeer en industrielawaai als maximaal toelaatbaar wordt beschouwd". Het antwoord op deze vragen is echter misleidend en is zelfs strijdig met de feiten. Allereerst verzuimt de Antwoordnota te vermelden dat volgens het rapport m.b.t. windturbines een strengere norm opgelegd zou moeten worden dan aan andersoortige geluidbronnen; vergeleken met rail- en wegverkeer 10-15 dB meer, en met industrie 5-10 dB meer. Vervolgens verzwijgt de nota dat het rapport ook toont dat voor bewoners van het platteland die niet permanent binnenshuis schuilen, de ernstige hinder buiten oploopt naar 20%. Hiermee wordt, in strijd met zo ongeveer alle nationale en Europese regels, een sterke toename van ernstige hinder toegestaan.	Zie de beantwoording van 30t en 41k.
41	n	Tot slot nog het volgende: De Lden norm die voor verkeer wordt gehanteerd betekent een aanzienlijk lagere belasting dan 9%. Bij deze norm bedraagt het aantal ernstig gehinderden binnenshuis voor railverkeer (paars) 0,7 % en voor wegverkeer (lichtblauw) 3,5 %. Als we deze toelaatbaar geachte niveaus van ernstige hinder van verkeer voor windturbines zouden toepassen, zou dat een Lden opleveren van 39-43 dB in plaats van 47dB. Voor industrielawaai wordt zelfs helemaal geen Lden norm gehanteerd. <i>[Voor de figuur wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i>	Zie de beantwoording van 30t.

41	o	<p>Conclusie: De maat 47Lden wordt op geen enkele wijze met harde gegevens onderbouwd, en de aangevoerde relaties van Lden met de mate van hinder zijn in strijd met de feiten. De enige berekening die voor zover wij weten op 47Lden uitkomt is een berekening op maat voor het windmolenpark Noordoostpolder, dat aan deze norm precies zal voldoen, zij het met het nodige pas- en meetwerk en wat beperkende maatregelen. Maar met de gebrekkige mogelijkheid tot handhaving die Lden met zich meebrengt (zie ook §6.3) zullen de beperkingen door de uitbaters van het windpark nauwelijks gevoeld worden.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41c. Handhaving op de emissie is gebruikelijk. Bij een windturbine is dit op elk moment en adequaat mogelijk door de vergelijking van een bronmeting en de feitelijke windsnelheid aan de geluidskarakteristiek zoals de fabrikant deze bij het desbetreffende type windturbine verstrekt. Dit is beschreven in het bij de circulaire bekend gemaakte Reken- en meetvoorschrift geluid van windturbines. Handhaving op de immissie is niet gebruikelijk omdat dit slechts op onnauwkeurige wijze kan omdat de aanwezigheid van andere geluidbronnen (zoals de wind, verkeer, airco's, etc.) de nauwkeurigheid van de immissiemeting negatief beïnvloeden. Overigens kan een immissiemeting op enig moment ook worden uitgevoerd omdat te bepalen is wat de maximale geluidsbelasting op enig moment is op basis van het bronvermogen van de windturbine en de windsnelheid.</p>
41	p	<p>In formeel juridisch opzicht wordt voor de omwonende de mogelijkheid tot vergoeding op grond van planschade ondermijnd. De geluidnorm waaraan het windpark wordt afgemeten, namelijk 47 Lden, is alhoewel het Ministerie van VROM (in haar kielzog nu de vergunningverlenende instanties namelijk de Gemeente Noordoostpolder, de Provincie Flevoland en de Minister van Economische Zaken) die wetenschap in de publiciteit stelselmatig/duurzaam ontkent of ontwijkt, aanzienlijk soepeler dan de bestaande normen waaraan bijvoorbeeld ook de bestaande windturbines in de Noordoostpolder zijn onderworpen (zie Bb. 2). Ten behoeve van het nieuwe windpark wordt in feite de hand gelicht met een redelijke bescherming van omwonenden tegen geluidhinder. (terwijl en passant tevens door de soepeler norm vast te leggen in het Activiteitenbesluit omwonenden hun mogelijkheid tot bezwaar en beroep en de toegang tot de rechter ontnomen wordt) (Zie §6). Echter voor de private uitbaters van het windpark is de versoepeling van de norm een goede en uiterst lucratieve zaak. Ruwweg volgens onze tentatieve berekening betekent het voor het windpark namelijk een verdubbeling van het mogelijke windvermogen dat kan worden geplaatst en naar verhouding betekent dat, uitgaande van de ca. één miljard subsidie die mevr. van der Hoeven beschikbaar wil stellen, een subsidiebedrag van zo'n 500 miljoen euro dat aan hen ten goede komt. Daarentegen zullen de omwonenden van het windpark aan veel en veel meer hinder worden blootgesteld dan onder het bestaande stelsel van gebiedsgerichte geluidnormen het geval zou zijn. Desondanks worden zij belemmerd in hun beroep op 'planschade', want in juridisch opzicht bestaat die hinder niet zolang voldaan zal zijn aan 47 Lden. De schade die er wis en waarachtig wel is, valt voor de omwonende dan uiteraard moeilijk aan te tonen. Al met al is er dus sprake van een normwijziging die veel geld naar private ondernemers doet vloeien, het woon- en leefgenot vernietigt, de sociale cohesie in de gemeente geweld aan doet en omwonenden hun kans op compensatie ontnemt.</p>	<p>Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van degene die schade lijdt behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed.</p>

41	q	<p>Het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' en het windpark Urk; welk verband? De Antwoordnota van de vergunningverlenende instanties namelijk de Gemeente Noordoostpolder, de Provincie Flevoland en de Minister van Economische Zaken roept de suggestie op alsof er met de prestaties van het windpark rechtstreeks uitvoering wordt gegeven aan de doelstellingen van "Schoon en Zuinig", het werkprogramma van demissionaire kabinet. Maar noch in het MER, noch in de brief van de minister van EZ waarin zij de Tweede Kamer informeert over de financiering van het windpark, wordt dat verband uitgewerkt. De prestatie die men denkt dat het windpark zal leveren, wordt stelselmatig uitgedrukt in het aantal huishoudens dat van duurzame stroom kan worden voorzien. Over wat de bijdrage van het windpark aan het realiseren van de doelstellingen van "Schoon en Zuinig" kan of zal zijn, wordt niet gerept waarmee die relatie dus volstrekt in het verborgene blijft. Overigens is het zeer de vraag of gezien de geringe bijdrage die het windpark kan leveren aan het realiseren van de betreffende doelstellingen, het van bovengenoemde instanties reëel en verstandig is al te zeer op een dergelijk nauwelijks aanwezig verband te leunen</p>	<p>Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Het windpark Noordoostpolder neemt met circa 450 MW een deel van deze doelstelling voor haar rekening.</p>
41	r	<p>In welk opzicht is de nieuwe, voorgestelde Lden norm in strijd met Europees (milieu)recht, althans de bedoeling daarvan? 1.1 Richtlijn beoogt voorkomen dan wel beperken van omgevingslawaai. De doelstelling van de EU-richtlijn 2002/49/EG inzake de evaluatie en beheersing van omgevingslawaai (richtlijn omgevingslawaai) is het voorkomen of verminderen van de schadelijke gevolgen, hinder inbegrepen, van blootstelling aan omgevingslawaai (artikel 1), in het bijzonder het handhaven van de milieukwaliteit m.b.t. omgevingslawaai waar deze goed is. De jaargemiddelde Lden-maat is daarbij ontwikkeld als hulpmiddel om op Europese schaal de structurele en continue geluidbelasting en -hinder in kaart te kunnen brengen, alsmede de terugdringing daarvan op termijn. De richtlijn beoogt dus het voorkomen dan wel beperken van omgevingslawaai. De 47 Lden die in de onderhavige ontwerp-besluiten voor de windturbines wordt voorgeschreven als geluid norm is een versoepeling van de geluidnorm voor windturbines ten opzichte van de huidige norm(en). Elders (in §2) wordt daartoe het bewijs aangereikt. Hier zij gezegd dat berekend is dat door het voorschrijven van 47 Lden er in de Noordoostpolder een verdubbeling van het aantal windturbines mogelijk wordt ten opzichte van de oorspronkelijke (huidige) normstelling voor windturbines. Zie daartoe §4. Die versoepeling - die niet wordt gemotiveerd, omdat die ontkend wordt - is in strijd met het tot nu toe gevoerde milieubeleid in Nederland, maar bovendien ook met de doelstelling van bovengenoemde EU-richtlijn. Daarom al zouden de milieuvergunningen voor de gevraagde windturbines niet mogen worden verleend.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41d.</p>

41	s	<p>Lden voor ander doel gebruikt dan richtlijn aangeeft. Zoals hierboven al aangegeven is de jaargemiddelde Lden-maat in de EU-richtlijn 2002/49/EG ontwikkeld als hulpmiddel om op Europese schaal de structurele en continue geluidbelasting en -hinder in kaart te kunnen brengen, alsmede de terugdringing daarvan op termijn. De dosismaat Lden wordt voorgeschreven bij het maken van strategische geluidsbelastingskaarten (art. 7 van de richtlijn) en actieplannen (art. 8 van de richtlijn), die de lidstaten moeten maken voor in de richtlijn aangewezen gebieden. Het gaat hier steeds om de totale geluidsbelasting ten gevolge van alle relevante bronnen. Daarvoor kan de Lden-maat goed worden gebruikt. Dat is echter heel iets anders dan Lden neer te leggen in een vergunningvoorschrift voor een individuele bron zoals een windturbine, waaraan een individuele ondernemer gehouden moet kunnen worden. Lden is niet ontwikkeld, niet bedoeld, en evenmin geschikt voor de bewaking van fluctuerende, momentane geluidbronnen (zie nader hieronder). De introductie van Lden als dosismaat in vergunningen voor individuele inrichtingen of algemene regels -en dan nog wel uitsluitend voor geluidhinder van windturbines en niet voor geluidhinder van andere industriële bronnen- vloeit dan ook niet voort uit genoemde EU-richtlijn. De richtlijn is daarvoor niet bedoeld. Dat kan ook niet, omdat de Lden niet voor individuele inrichtingen geschikt is.</p>	Zie de beantwoording van 41d.
41	t	<p>Waarom is Lden voor individuele inrichtingen, in casu windturbines, niet geschikt? Dat komt omdat handhaving van de Lden-maat door middel van directe geluidimmissiemetingen vrijwel is uitgesloten. Dit wordt overigens door de minister in de NvT van de ontwerp AMvB wijziging geluidhinder windturbines toegegeven⁹. Aangezien de Lden een gewogen gemiddelde is over het etmaal, is er nooit een moment waarvoor een concrete immissienorm geldt waaraan getoetst kan worden bij handhaving. Dit wordt nog versterkt doordat de controle op Lden een gemiddelde over een heel jaar hanteert. Een gemeten geluidsimmissie, hoe hoog ook, kan dan ook nooit tot de conclusie leiden dat niet aan de norm wordt voldaan. Bij de handhaving zal daardoor iedere relatie met een door bewoners ervaren, of zelfs meetbare geluidsbelasting ontbreken. Dit betekent dat handhaving in feite een wassen neus is. Hiermee komt tevens de rechtspositie van de omwonende burgers rechtstreeks in het geding en wordt ernstig geschaad. Als een norm nauwelijks kan worden gehandhaafd is deze ongeschikt om voor individuele inrichtingen te worden gebruikt. Omdat de Lden dus uitgaat van een jaargemiddelde levert deze voor industrielawaai en dus zeker ook voor windturbines problemen op in het kader van handhaving. De Raad van State is van mening dat de Lden binnen het huidige juridische kader geen goede beoordelingsgrootte is voor individuele inrichtingen om hinder te voorkomen. Voorgesteld wordt derhalve de huidige, oorspronkelijke geluidnormen, die wel te handhaven zijn, te hanteren.</p>	Zie de beantwoording van 41d.

41	u	<p>Voorgestelde Lden-norm gaat in tegen bedoeling Wet milieubeheer. De 47 Lden die in de verschillende onderhavige ontwerp-besluiten voor de windturbines wordt voorgeschreven, komt voort uit de in voorbereiding zijnde ontwerp AMvB wijziging geluidhinder windturbines. Deze ontwerp-AMvB roept de nodige discussies op in en buiten de Tweede Kamer. Tegen de wil van de Tweede Kamer, want afgesproken is geen onomkeerbare ontwikkelingen te bewerkstelligen, heeft de minister in april van dit jaar een circulaire naar de andere overheden gestuurd met het dringende verzoek voortaan de nieuwe Lden 47 te gaan gebruiken.</p>	<p>Zie de beantwoording van 6g en 30zy.</p>
41	v	<p>In §1 van de Nota van Toelichting van deze ontwerp-AMvB staat dat deze AMvB beoogt tot harmonisering van de normstelling voor windmolens te komen, onafhankelijk van het vermogen. Daartoe zullen vrijwel alle windturbines, inclusief de turbineparken met een vermogen groter dan 15 MW waarvoor nu een milieuvergunning is vereist, onder het Activiteitenbesluit oftewel algemene regels worden gebracht. De minister doet voorkomen alsof het hier om een louter wetstechnische operatie gaat. Echter het tegendeel is het geval. Het instrument van de algemene regels treedt voor (grote) windturbines dus in de plaats van het instrument vergunningverlening. Maar met deze ontwerp-AMvB wordt meteen met één veeg de in vele jaren van beleid tot stand gekomen en nog niet zo lang geleden door de minister zelf bepleite nuancering in de normstelling opgeheven (namelijk differentiatie naar gebied o.a. vanuit de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening) en daarbij wordt de algemene norm tezelfdertijd verhoogd (zie§2). Dit komt niet automatisch uit het Activiteitenbesluit voort en duidt op andere bedoelingen.</p>	<p>Het windpark Noordoostpolder is vergunningplichtig op grond van de Wet milieubeheer.</p>

41	w	Niet moet worden vergeten dat het in de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening om genuanceerde, gebiedsgerichte normen gaat die werden ontwikkeld en vastgesteld met het oog op de bescherming van omwonende burgers. En althans voor zover onze kennis reikt, zijn er geen nieuwe wetenschappelijke feiten of inzichten waaruit zou blijken dat het met de bescherming van die omwonende burgers wel wat minder zou kunnen. Het tegendeel is juist het geval: uit recent onderzoek, blijkt dat de impact van windturbinegeluid groter is dan waar bij de opstelling van de huidige normen rekening mee werd gehouden. Dit onderzoek, door de EU gefinancierd en uitgevoerd door de Universiteiten van Stockholm en Groningen is alom bekend. Aanscherping van de bestaande normen ligt dus eerder in de rede. De minister heeft destijds ook gesuggereerd dat te zullen te doen. In plaats daarvan komt er een versoepeling van de normstelling met een norm die ook nauwelijks handhaafbaar is. Deze versoepeling van de geluidnormen die in werking wordt gezet, gaat regelrecht in tegen de bedoeling van de Wet milieubeheer waar het immers om de bescherming van het milieu gaat. En juist de bescherming van het milieu wordt hier ernstig geweld aan gedaan, temeer daar er geen milieucompensatie tegenover staat en ook niet kan staan.	Zie de beantwoording van 41k.
41	x	De 47 Lden-norm heeft tot gevolg dat de 'ernstige hinder' die omwonenden van windturbines ondervinden, aanzienlijk toeneemt ten opzichte van de huidige normen. Volgens de minister zal de voorgestelde norm (47 Lden) tot 9% ernstige gehinderden leiden, een onaanvaardbaar hoog cijfer. Met het oog op dit percentage vindt de minister dat deze norm voldoende bescherming biedt, waarbij zij zich baseert op het TNO-rapport 2008-D-R1051/B. In dit rapport wordt echter nadrukkelijk geadviseerd om in het beleid met betrekking tot windturbines rekening te houden met verwachte hinderpercentages zowel binnenshuis als buitenshuis. Volgens hetzelfde rapport veroorzaakt de norm (47 Lden) 20% ernstig gehinderden als men wel eens buitenshuis vertoeft. De minister gaat hier geheel aan voorbij. Wij stellen vast dat 20%, dan wel 9% ernstige hinder ten gevolge van nieuwe activiteiten (nieuwe windturbineparken) en mogelijk gemaakt	Zie de beantwoording van 41l.
41	y	door de nieuwe 47 Lden-norm niet in overeenstemming is met het landelijk geluidsbeleid, dat immers sinds het uitkomen van de NMP's (nationale milieubeleidsplannen) is gericht op het voorkómen van toename van ernstige hinder.	Zie de beantwoording van 41l.

41	za	Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de ontwerpAMvB en de circulaire van april 2010 vooral lijken te zijn op gezet om o.a. het windpark Urk/Noordoostpolder op te kunnen schalen naar een reusachtige, bovennormale maat. Vandaar de 47 Lden-norm in concept-beschikkingen voor dat windpark, zodat het vigerende beschermingsniveau van de bestaande geluidwetgeving opzij kan worden gezet. Het betreft ons inziens haastig in elkaar gezette gelegenheidswetgeving, waar behalve bij de initiatiefnemers en de minister van VROM en EZ, die er immers op gebrand zijn de normen uit het plan "Schoon en zuinig" te halen, allerminst behoefte aan bestaat. Met echte duurzame energie heeft dit echter niet van doen.	Zie de beantwoording van 41f.
41	zb	Wat is er de oorzaak van dat de ontwerp- AMvB wijziging geluidhinder windturbines burgers de gang naar de rechter ontnemt? In de ontwerp-AMvB wijziging geluidhinder windturbines (in feite een wijziging van het Activiteitenbesluit) worden vrijwel alle windturbines, hoe groot die ook zijn, ondergebracht. Deze windturbines vallen hiermee onder algemene regels (waaronder de 47 Lden, als ook algemene-versoepelde- veiligheidsregels), als gevolg waarvan er geen milieuvergunning meer nodig zal zijn. Hierdoor worden burgers en andere belanghebbenden buiten spel gezet. Deze hebben immers geen rechtsbescherming meer en kunnen windturbines met een norm van 47 Lden die geluidoverlast veroorzaken niet meer bestrijden voor de rechter. Dit geldt temeer nu duidelijk is dat de 47 Lden-norm nauwelijks handhaafbaar is. Ook mogelijke gerechtelijke acties om handhaving van de Lden-norm zullen dan niet baten. Het ontwerpbesluit brengt daarmee de omwonende burger en andere belanghebbenden in een uiterst kwetsbare en rechtsonzekere positie.	Zie de beantwoording van 41v.
41	zc	Wat zijn het nut en wat is de noodzaak voor het windpark? Hoeveel CO2 gaat er minder worden uitgestoten en wat is de opbrengst aan groene stroom? Wat zijn de opbrengstberekeringen uit het MER waard? 1. Inleiding. Er is een stijgende behoefte aan duurzame energie; voorts zijn nationale en internationale doelstellingen erop gericht de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Evenwel, dit betekent nog niet, zoals de initiatiefnemers van het windpark kennelijk menen, dat met iedere bijdrage aan het opwekken van duurzame energie een dwingende reden van groot openbaar belang is gemoeid. Dat is temeer niet het geval als, zoals hier, het aan toereikend onderzoek naar mogelijke alternatieven ontbreekt. Dat het windpark ogenschijnlijk accordeert met de algemene beleidsdoelstelling van het Kabinet is op zich niet voldoende. Er moet ook aantoonbaar voldoende 'nut en noodzaak' aanwezig zijn.	Gezien het grote aantal zienswijzen op het MER met als basis de vraag (tweeledig): waarom windenergie en waarom op de gekozen locatie, is een aanvulling op de locatieonderbouwning gedaan. Daarbij is tevens aandacht geschonken aan de andere bronnen van duurzame energie. Ook de Commissie voor de m.e.r. kan zich vinden in deze aanpak voor de locatieafweging. Het kabinet werkt ook aan de realisatie van windenergie op zee. Op nationaal niveau worden geen bepaalbare economische gevolgen verwacht. Daar waar economische gevolgen worden verwacht (op provinciaal en lokaal niveau) wordt deze in het MER beschreven (onder meer in §9.3, §9.12 en §9.17). Een (M)KBA is geen verplicht onderdeel van het MER.

41	zd	<p>Hieronder zetten wij uiteen, dat er geen noodzaak voor het windpark bestaat en dat het windpark het tegendeel van maatschappelijk nut met zich brengt. De stroomopbrengst en in samenhang daarmee de bespaarde CO₂-uitstoot is immers uitermate gering. Volgens nieuwe inzichten is het zelfs mogelijk dat het windpark CO₂ gaat genereren. (Zie aanhangsel 7A en B.) Dit laatste dan als onvermijdelijke consequentie van het technisch systeem, de constellatie van het stelsel van centrales en netwerken, dat niet in staat zal zijn de grillige windstroom soepel en met weinig energieverlies op te vangen. Dat is dan wel erg zuur gezien de aantasting die het windpark inhoudt voor het landschap, het beschermde natuurgebied en leef- en woongenot van de inwoners van Urk en de Noordoostpolder. Dit is ook zuur voor de belastingbetaler die uiteindelijk voor de miljard subsidie die mevr. van der Hoeven, minister van EZ, daarvoor zegt ter beschikking te willen stellen, opdraait en knollen voor citroenen krijgt(zie §8). Behalve de kleine groep van particuliere investeerders betekent het dat er over de hele linie alléén maar verliezers zijn.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.</p>
41	ze	<p>Wat is de noodzaak voor het windpark? Het windpark komt niet voort uit een gerichte zoekslag naar geschikte locaties voor windmolens. In tegendeel, het is aangedragen door particuliere investeerders zonder dat de overheid vooraf ruimtelijke voorwaarden stelde. Er heeft dus geen toets vooraf plaats gevonden of het windpark vanuit milieu- en ruimtelijk oogpunt ook wenselijk dan wel inpasbaar zou kunnen zijn en of dat ook binnen de vigerende omgevingsnormen zou kunnen. Deze gang van zaken is aanzienlijk minder planmatig en gestructureerd (strookt trouwens niet met een plan- MER. Zie § 10) dan toenmalig minister van VROM, mevr. Cramer in het vooruitzicht stelde. Immers zij beloofde de ontwikkeling van een ruimtelijk plan voor het aantal MW's windvermogen op land dat het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' had ingeboekt. Alhoewel dat plan er in haar termijn niet is gekomen, liet zij wel het RIVM het potentieel aan MW's windenergie op land onderzoeken. Op basis van dit onderzoek rapporteerde het RIVM dat, buiten de natuurgebieden en met in achtname van de richtwaarde voor geluid van Lden 40dB als bovengrens, er een potentieel van 7000 MW voor wind op land beschikbaar is. Dit is ruim meer dan datgene wat het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' nastreeft. Er is dus volop ruimte voor het rijk om op een verstandige en verantwoord afgewogen wijze de ruimtelijke ontwikkeling van wind op land ter hand te nemen. Voor dit windpark speciaal en het ad hoc door drukken daarvan ontbreekt de noodzaak. Van dwingende redenen en van een groot openbaar belang dat op het spel zou staan zoals de particuliere investeerders dat menen, is al helemaal geen sprake.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41zc en 41zy. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Hiertoe is een 'Nationaal plan van aanpak Windenergie' opgesteld door de ministers van VROM, EZ en LNV. Hierin zijn diverse acties beschreven, waaronder eventuele afspraken tussen rijk, andere overheden en andere betrokkenen over het realiseren van het windenergievermogen en concrete projecten. Het windmolenpark in de gemeente Noordoostpolder is één van die projecten. In paragraaf 2.5 van het MER wordt een alternatievenonderzoek naar locaties gedaan, aangevuld in paragraaf 2.2. van de aanvulling op het MER wordt een alternatievenonderzoek weergegeven op nationaal niveau. Het alternatievenonderzoek op nationaal niveau is in de aanvulling op het MER weergegeven. Op nationaal niveau worden geen bepaalbare economische gevolgen verwacht. Daar waar economische gevolgen worden verwacht (op provinciaal en lokaal niveau) wordt deze in het MER beschreven (zie onder meer paragraaf 9.3 en 9.12 en 9.17). Het kabinet werkt ook aan de realisatie van windenergie op zee. Windenergie op zee vergt meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit. Verwezen kan worden naar paragraaf 2.3. van de aanvulling op het MER. Om aan de doelstelling voor duurzame energie te voldoen volstaat windenergie op zee aldus niet en het aldus geen redelijk alternatief.</p>

41	zf/zg	<p>Wat is het nut van het windpark? Het nut van het windpark ligt in de opbrengst aan groene stroom en de daarmee de bespaarde CO2-uitstoot. Zoals hieronder wordt uiteengezet is dat bedroevend weinig. Als de optimistische cijfers van de initiatiefnemers juist zouden zijn, gaat het park bruto maximaal anderhalf promille van de Nederlandse energieproductie verzorgen. Naar ons inzicht is één promille een realistischer voorspelling. Dit aandeel zal nog dalen door de beperkende maatregelen die nodig zijn om aan de normen voor de geluidbelasting (47Lden) en de slagschaduw te voldoen. Naar het effect van die beperkende maatregelen op de voorspelde opbrengst is navraag gedaan, maar de gegevens blijven binnenskamers. Ook de hoeveelheid vermeden CO2 uitstoot wordt te gunstig voorgesteld. Oorzaak is het piekgedrag van de aan het net geleverde windstroom. De pieken kunnen alleen opgevangen worden door minder rendabele vormen van stroomproductie, de zgn. piekscheeders, waardoor de meest efficiënte productie-eenheden moeten worden teruggeschakeld. Als gevolg hiervan gaat het hele stroomproductiesysteem meer fossiele brandstof verbruiken, en dus ook meer CO2 uitstoten. Deze vorm van brandstofverlies blijft in de MER buiten beschouwing. Het valt niet uit te sluiten, is zelfs zeer goed mogelijk dat de molens van de locatie Urk/Noordoostpolder vanwege dit effect geen brandstof zullen besparen maar juist gaan kosten.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a, 30d en 30zza.</p>
41	zh	<p>Samenvattend: De vraag of zo'n groot windpark binnen de constellatie van onze elektriciteitsproductie nog wel in een redelijke netto opbrengst voorziet, is niet gesteld in het MER laat staan beantwoord. Hiermee valt de kern uit de voorstellen weg. Het bestaansrecht van het windpark Noordoost polder hangt immers volledig af van de energieopbrengst en de CO2 emissie die daarmee wordt vermeden. De onderbouwing en voorlichting van het park schieten op deze punten echter ernstig tekort, en zijn hierdoor van onvoldoende kwaliteit om de bouw van het park te rechtvaardigen. Maar ook zonder die onderbouwing is klinkklaar en duidelijk dat de opbrengst uiterst gering is.</p>	<p>Windenergie is op dit moment een van de meest rendabele vormen van duurzame energie. Het windpark zal elektriciteit leveren voor ongeveer 400.000 huishoudens en ongeveer 804 kiloton CO₂ besparen en daarmee een aanzienlijke bijdrage leveren aan de Nederlandse duurzaamheidsdoelstellingen. Deze berekeningen en cijfers zijn tevens in het MER (paragraaf 9.2) opgenomen en door de Commissie voor de m.e.r. geaccepteerd.</p>

41	zi	<p>Aanhangsel bij 7: Toelichting en nadere beschouwing op de opbrengstberekeringen van het MER. 7 A. Stroomopbrengst De voorspelling/projectie van de stroomopbrengst is niet conform de richtlijnen berekend; o.a. ten gevolge daarvan wordt de stroomopbrengst alsook de vermeden CO2 uitstoot te gunstig voorgesteld. De richtlijnen wezen het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie van Senternovem (verder te noemen het protocol) als rekenmethode aan, maar het MER wijkt van deze methode af. Voor de berekening van de bruto opbrengst hanteert dit protocol namelijk het geïnstalleerde vermogen maal een normalisatie factor die bepaald wordt uit het gemiddelde van de laatste 5 jaar opgewekte elektriciteit. Het voorbeeld dat het protocol voor 2004-2008 geeft komt uit op een productiefactor van 29%, of 2500 vollast uren. Het MER volgt het protocol niet, maar gaat met 34-40%, of 3000-4100 vollast uren, van een onrealistische opbrengst uit. Omdat met de grote types die hier aan de orde zijn nog nauwelijks ervaring is opgedaan, de gegevens van de jongste parken in de Noordzee zijn nog steeds niet beschikbaar, zou een lagere voorspelde opbrengst gebaseerd op 2500 vollast uren zou aanzienlijk realistischer zijn, zowel wat betreft de bruto stroom als wat betreft de vermeden CO2. Volgens het MER zijn beperkende maatregelen nodig om te voorkomen dat de turbines de normen voor geluidsbelasting en slagschaduw overschrijden. Hierdoor wordt de opbrengst lager. Het MER verzuimt dit effect in de voorspelde opbrengst door te rekenen. De MER-commissie heeft nadere gegevens over de stroomopbrengst gevraagd. De aanvulling op het MER meldt deze gegevens te hebben ontvangen, maar bij navraag bleken deze niet te worden verstrekt. Dit wekt bevreemding, en is een ontoelaatbare omissie. De energieopbrengst van het park vormt immers juist het enige en alomvattende argument voor het windpark Noordoostpolder. Daarover mag geen onduidelijkheid bestaan.</p>	<p>Het monitoringsprotocol gaat uit van kengetallen, ofwel een gemiddelde windlocatie in Nederland. Windpark Noordoostpolder ligt echter op een van de meest windrijke locaties van Nederland. Tevens is door Enercon een windmeetmast op 115 meter hoogte geplaatst in het plangebied. De gegevens van deze meetmast geven een goed beeld van het lokale windklimaat en zijn gebruikt als input voor de opbrengstberekeringen. Derhalve kan worden afgeweken van het protocol en is de opbrengstberekening valide.</p>
41	zj	<p>Samenvattend: De opbrengst is niet berekend conform de richtlijnen van het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie, zoals wel wordt vereist. Mede hierdoor wordt de opbrengst van het windpark te rooskleurig voorgesteld. Er ontbreekt in het MER voorts een deugdelijke analyse van de ervaringen met de opbrengst van grote windmolens zoals die voor de Noordoostpolder/Urk gepland zijn.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 4c, 24a en 30d. Het MER is gebaseerd op de gangbare opvattingen in de wetenschap, wettelijke normen, literatuuronderzoek, onderzoek in het veld, en expert judgement door gerenommeerde adviesbureaus. Daarnaast bevat het MER een overzicht van leemten in kennis. Hier staat beschreven welke relevante informatie niet beschikbaar is, en welke onzekerheden bij de beschrijving van de effecten bestonden. Het MER geeft hiermee een zo goed mogelijk beeld van de te verwachten effecten.</p>

41	zk	<p>7B. Vermeden CO2 uitstoot (met een groot vraagteken dan!). Ook de projectie van de vermeden CO2 uitstoot is onvoldoende onderzocht, en wordt te gunstig voorgesteld. Ten onrechte wordt geen rekening gehouden met de extra inzet van fossiele brandstof nodig om het piekgedrag van de aan het net geleverde windstroom op te vangen. Uit de elektriciteitsproductie kan worden berekend hoeveel CO2 uitstoot wordt vermeden dank zij de productie van hernieuwbare energie. Hiermee gaan we over van een energiebalans naar een CO2-balans. Omdat de elektriciteitscentrales gemiddeld met een rendement van ca. 45% werken, schrijft het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie een omrekeningsfactor groot 2.29 voor (1 / 0,437, pag. 75, onder A: Substitutiemethode). Hiermee is de debetzijde van de balans ingevuld. De creditzijde van deze balans kent echter een grote post die in het MER verwaarloosd is: het brandstofverlies doordat het rendement van de achterliggende fossiele energieproductie terugloopt doordat het piekgedrag van de windenergie moeten worden opgevangen. Door de pieken kan een deel van de productie niet meer geleverd worden door de moderne basislasteenheden, de SToom En Gascentrales (STEG), die een brandstofrendement halen van 58%, maar als nadeel hebben dat ze maar langzaam bij te regelen zijn. De pieken worden opgevangen door zogenaamde piekscheerders. Dit zijn generatoren, die snel een verandering in de vraag kunnen opvangen, maar een laag brandstofrendement hebben van 40% of minder. Het gevolg is dat de CO2 balans van de turbines al gauw negatief kan uitpakken. Wanneer het windenergievermogen een paar procent uitstijgt boven de pieklust, gaat het totale systeem van windturbines plus fossiele centrales méér CO2 uitstoten in plaats van minder. Bij het windpark Noordoostpolder van rond 400 MW vermogen is te verwachten dat deze situatie zich geregeld voor zal doen. Met andere woorden, in deze situatie kosten de windmolens fossiele energie en genereren daarmee, geheel in strijd met de beste bedoelingen van iedereen, CO2. Vanwege dit verschijnsel concludeert J. Soens in zijn proefschrift dat het niet verstandig is om in België meer dan 500 tot 700 MW aan windenergievermogen te installeren.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d. Windenergie is een duurzame energiebron en bespaart aanzienlijke hoeveelheden CO₂-uitstoot. Elke MWh elektriciteit uit windenergie bespaart bijna een MWh met fossiele energie opgewekte elektriciteit. Bestaande elektriciteitscentrales stemmen hun productie steeds af op de - dagelijks sterk veranderende - elektriciteitsvraag. De variaties van windenergie zijn soms aanzienlijk, maar toch veel minder dan de bestaande variaties van de vraag. Grote elektriciteitscentrales hebben ook in deellast nog een hoog rendement, waardoor deellastbedrijf niet tot veel extra emissies per elektriciteitshoeveelheid (ton/MWh) leidt.</p>
41	zl	<p>In de Antwoordnota MER wordt dit verschijnsel afgedaan door te verwijzen naar het rapport van de TUD "De regelbaarheid van elektriciteitscentrales". De opstellers van dat rapport hebben echter niet het brandstofverlies door het piekgedrag van windmolens bestudeerd, zij hebben zich beperkt tot de technische aspecten van inpassing. In tegenstelling tot wat het antwoord stelt is het brandstofverlies onvoldoende onderzocht. Het verlies is verre van verwaarloosbaar, en daarom behoort het in het MER te worden meegenomen.</p>	<p>Het bevoegd gezag is van mening dat het MER en de aanvulling op het MER alle milieu-informatie biedt voor besluitvorming.</p>

41	zm	<p>Tot voor kort modelberekeningen en computersimulaties, nu ook praktijkgegevens. Tot voor kort waren alle publicaties op dit gebied, voor zover wij die kennen, gebaseerd op modelberekeningen en computersimulaties. Per definitie zijn dit soort onderzoeken afhankelijk van welke verbanden worden ingebouwd en hoe deze verbanden in formules zijn vastgelegd. Vandaar dat het niet vreemd is dat ze verschillende resultaten opleveren, het blijven tenslotte modelberekeningen, dat geldt ook voor dat het hiergenoemde TUD-rapport. Maar daar is nu plots verandering in gekomen. Dit jaar is een Amerikaans onderzoek gepubliceerd over de grote problemen die ontstaan door het piekgedrag van windenergie. Op basis van gegevens opgedaan in de praktijk bevestigt het onderzoek dat het opvangen van de pieken, vaak op ongelegen daluren in het verbruik, een ernstig verhogend effect blijkt te hebben op het brandstofverbruik en de emissies van de conventionele centrales die de productiepieken moeten nivelleren. Nieuw is, en dit betekent een doorbraak voor het inzicht, dat nu met het Amerikaanse onderzoek voor het eerst gegevens uit de praktijk zijn gebruikt waaraan de modellen getoetst kunnen worden. Als dan vervolgens zou blijken dat een model niet met de data strookt, dan moet dat uiteraard reden zijn om het model te corrigeren en te verbeteren. De situaties in Texas en Colorado verschillen niet heel veel van die in Nederland. Daarom is het heel plausibel dat de molens van het windpark Urk/Noordoostpolder geen brandstof zullen besparen maar juist gaan kosten. Overigens zonder twijfel beschikt onze elektriciteitssector over dergelijke gegevens en cijfers beschikbaar. Echter wij weten niet of het ministerie van EZ teneinde vergelijkbaar onderzoek als in de VS plaats vond van de grond te kunnen tillen, ooit bij de sector om deze cijfers gevraagd. Wij achten het van belang - en dat is ons inziens wel van groot publiek belang! - dat er met gezwinde spoed onderzoek wat dit betreft in gang wordt gezet. Het kan toch niet zo zijn, dat over miljarden subsidie beslist gaat worden zonder dat goed is uitgezocht.</p>	<p>In de beschreven casus in het Bentek rapport wordt uitgegaan van oude, inefficiënte kolencentrales in Colorado. Moderne CCGT gas eenheden en nieuwe kolencentrales, welke in Nederland veelal worden gebruikt kunnen veel sneller worden op- en afgeschakeld (zie ook het proefschrift van dhr. Ummels, TUD hierover). De effecten in het Amerikaanse rapport zijn derhalve niet van toepassing op de Nederlandse situatie.</p>
41	zn	<p>Een andere belangrijke creditpost van de CO2 balans worden gevormd door de energie met bijbehorende CO2 uitstoot die gemoeid zijn met de bouwen het in bedrijf hebben van de backupcentrale die de energievoorziening moet veiligstellen</p>	<p>De realisatie maakt het niet nodig een aparte backup-centrale te bouwen en in bedrijf te hebben.</p>
41	zo	<p>Samengevat: Ondanks de aanwijzingen dat inpassing van windturbinstroom serieuze nadelige effecten heeft op het brandstofverbruik van de stroomproductiesysteem, zijn deze effecten in de beschouwing van het MER achterwege gebleven. De ernst van de aanwijzingen zou een reden tot zorg en onderzoek moeten zijn. De recente Amerikaanse praktijkgegevens bevestigen deze conclusie. Het MER schiet op dit centrale punt ernstig tekort.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zk en 41zm.</p>

41	zp	<p>Het nut dat er volgens het MER zou zijn, zet het MER vervolgens af tegen de betekenisloze grootte van aantallen huishoudens. In de onderbouw van het windpark Noordoostpolder zijn nut en noodzaak gebaseerd op "Schoon en zuinig": in 2020 moet 20% van de energie 2020 duurzaam zijn. Nut een noodzaak van het windpark dienen dan ook aan dit doel getoetst te worden. Meten we nu de opbrengst van de windparken Noordoostpolder aan aldus geformuleerde noodzaak af, dan zouden ze met de geclaimde bruto opbrengst, 1460 miljoen kWh/jaar hoogstens anderhalf promille van het Nederlandse energieverbruik gaan opbrengen. Met een realistischer geschatte productie komt de bruto opbrengst niet boven de één promille uit. Van de genoemde 20% van de energie die in 2020 duurzaam moet zijn zal de Noordoostpolder zeggen en schrijven maximaal slechts ongeveer 1% bruto kunnen leveren. De netto opbrengst zal nog aanzienlijk lager uitvallen, zoals uit de voorgaande paragrafen blijkt. Dit geringe resultaat verdient niet het predikaat nationaal belang dat er aan gehecht wordt.</p>	<p>Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Hiertoe is een 'Nationaal plan van aanpak Windenergie' opgesteld door de ministers van VROM, EZ en LNV. Hierin zijn diverse acties beschreven, waaronder eventuele afspraken tussen rijk, andere overheden en andere betrokkenen over het realiseren van het windenergievermogen en concrete projecten. Het windmolenpark in de gemeente Noordoostpolder is één van die projecten. Het verbruik van duurzame energie in Nederland is in 2009 gegroeid van 3,4 naar ongeveer 4 procent van het totale energieverbruik. Ruim 1 procent van het energieverbruik was in 2009 afkomstig van Nederlandse windmolens. Het belang van windenergie is uiteengezet in §2.1 van het MER en de energieopbrengst en milieuwinst in §9.2.</p>
41	zq	<p>Samenvattend: De opbrengst is niet aan de opdracht, een substantiële bijdrage aan "Schoon en zuinig" te leveren getoetst. Het aantal huishoudens dat van stroom kan worden voorzien, zoals in het Rijksinpassingsplan en het MER wordt voorgerekend, is daarbij niet relevant. Met 2,6% van ons energieverbruik vormt de huishoudelijke elektriciteit maar een marginaal onderdeel van het klimaat- en energieprobleem. Als zonder het windpark Noordoostpolder "Schoon en zuinig" niet wordt gehaald, dan zal dat met het windpark ook niet gebeuren. Voor "Schoon en Zuinig" is het dus indifferent</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 24a. Het windpark langs de dijken van de Noordoostpolder draagt voor een belangrijk deel bij aan de realisatie van de doelstellingen in 2020.</p>

41	zr	<p>Financiën en subsidies. Doelmatig en rechtmatig? Wat zei mevr. van der Hoeven toen zij minister van EZ was en wat zegt zij nu inmiddels demissionair? Juist voor de ter visie legging van het MER, de start van de inspraakronde, maakte mevr. van der Hoeven als minister van EZ publiek dat zij het voornemen had bijna één miljard subsidie voor het windpark Urk/Noordoostpolder ter beschikking te stellen. In een daaropvolgende brief van 17 november 2009 aan de Tweede Kamer deed mevr. van der Hoeven uit de doeken, dat zij op grond van de (aangepaste) SDE-regeling een subsidiebedrag van maximaal 880 miljoen euro beschikbaar stelt voor een looptijd van 15 jaar. Daarenboven wordt een investeringssubsidie vanwege het "innovatieve" karakter van het windpark beschikbaar gesteld van minimaal 104 en maximaal 116 miljoen euro. In aanmerking genomen, dat de uitbaters van het windpark via de investeringsaftrekregeling (EIA) van een aantrekkelijk fiscaal klimaat kunnen genieten (naar onze berekening nog eens 70 miljoen) mogen we vaststellen dat het beslag op de rijksfinanciën totaal ruim de één miljard gaan overschrijden.</p>	<p>Er is inderdaad een SDE-subsidie en een investeringssubsidie aan de initiatiefnemers verleend. Evenals andere projecten geldt ook hier de EIA.</p>
41	zs	<p>Rechtmatigheid. Op de doelmatigheid komen we hierna terug, maar voor zover betreft de rechtmatigheid valt direct in het oog het "innovatieve karakter" dat aan de orde zou zijn. Dit laatste lijkt aanvechtbaar temeer daar mevr. van der Hoeven verzuimt criteria aan te geven op basis waarvan voor een windpark objectief en reproduceerbaar vast te stellen valt of er sprake is van innovatie op het terrein van duurzame energie. De stichting Erfgoed Urk, Stichting Rotterdamse Hoek en Stichting i.o. TEGENWIND hebben op 17 november 2009 de minister van EZ - evenals de Algemene Rekenkamer en de ambtelijke werkgroepen Bezuinigingen - daarom geschreven, dat zij het verlenen van de eenmalige innovatiesubsidie aan het windpark Urk/Noordoostpolder ongerechtvaardigd achten en huns inziens sprake kan zijn van ongeoorloofde staatssteun. Omdat een adequate reactie namens de minister uitbleef, hebben deze stichtingen op 29 april 2010 een WOB-verzoek voorgelegd aan de minister van EZ. Op 14 juli jl. ontvingen wij een teleurstellende reactie van haar secretaris-generaal, die voor ons aanleiding is de Europese Commissie van onze zienswijze op de hoogte te stellen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zg. Het innovatieve karakter van het project betreft de zeer grote molens die wereldwijd nog nergens op deze schaal gebouwd. Daarnaast komt een deel van de molens buitendijks (near shore) te staan.</p>

41	zt	<p>Storende inbreuk op de inspraak op het MER. Overigens valt het zacht gezegd storend te noemen voor het verloop en de geloofwaardigheid van de inspraak op het MER dat de minister van EZ pal daarvoor en vooruitlopend daarop aankondigde de bovengenoemde miljard subsidie te willen geven. Het veroorzaakte gevoelens van onmacht en moedeloosheid in de Noordoostpolder aangezien het terecht werd begrepen als een niet mis te verstane boodschap van de minister. Hiermee maakte zij eens en voor altijd duidelijk de inspraak op het MER slechts een formaliteit te vinden en hoe dan ook en los van de uitkomst van de inspraak op het MER erop aan te sturen dat het windpark er komt zoals de initiatiefnemers dat willen. Zonder twijfel heeft die boodschap mentaal gesproken een negatieve werking gehad op de wil van belanghebbenden om in te spreken op het MER en zodanig op te komen voor hun en het algemeen belang.</p>	<p>De SDE-subsidie wordt pas uitgekeerd als er daadwerkelijk elektriciteit door middel van de windmolens wordt opgewekt en loopt daarmee niet vooruit op besluitvorming over vergunningen of het inpassingsplan.</p>
41	zu	<p>Doelmatigheid. In dit licht van bovenstaande is het verbazend en daarmee ook in strijd, dat inmiddels demissionair geworden mevr. van der Hoeven afgelopen maart in Elsevier en Volkskrant het volgende zei: citaat ... " De subsidies op duurzame energie kosten de overheid miljarden euro's en maken bedrijven lui. Het beleid van de afgelopen drie jaar was niet effectief." ... einde citaat... en ... citaat... .. "We moeten niet onbeperkt en tot in lengte van het verschil tussen marktprijs en kostprijs blijven subsidiëren. Daar moeten we vanaf." einde citaat. Uit de woorden van mevr. van der Hoeven maken wij op dat zij nu vraagtekens plaatst bij de doelmatigheid van de subsidie aan het windpark Urk/Noordoostpolder en daarmee kennelijk ook vraagtekens zet bij het nut en de levensvatbaarheid van dit windpark dat immers alleen op subsidie kan draaien.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 24a.</p>
41	zv	<p>Economische effecten, waaronder schade als gevolg van 2% ('eigen risico') niet-verhaalbare kosten m.b.t. de waarde daling van onroerend goed. De economische effecten op gemeenschap van Urk en de Noordoostpolder onderbelicht. Het MER maakt zich erg gemakkelijk af van de economische gevolgen. Volgens een weinig grondige analyse acht het MER het plan gunstig voor de lokale economie, dit vanwege het onderhoud dat het windpark vereist en de mogelijke participatie van de bevolking. Echter negatieve economische effecten worden niet genoemd, zoals o.a. gevolgen voor toerisme in het algemeen en het watertoerisme in het bijzonder, de visserij, het welzijn en welbevinden van de bevolking en tenslotte vooral de aanzienlijke waardedaling van het onroerend goed in Urk en omgeving die een omvangrijke kapitaalvernietiging voor de gemeenschap tot gevolg zal hebben.</p>	<p>Zie de beantwoording van 6f. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>

41	zw	<p>De waardevermindering van woningen onderbelicht. Woningen bij windturbines dalen in waarde door de hinder die turbines veroorzaken, zoals geluidshinder, de beweging van de rotorbladen en landschapsvervuiling. Dit is nu al het geval, nu de plannen er zijn. Kopers trekken zich terug als gevolg van turbineplannen. Ook rechters zijn van mening dat windturbines de waarde van huizen in de omgeving doen dalen. Voor zover ons bekend, leidden alle negen uitspraken tot dusver, over woningen tot op 2,5 km afstand tot een vermindering, en wel tussen 15 en 51%. De uitspraken betreffen weliswaar aanslagen onroerend zaak belasting, maar in al deze gevallen oordeelt de rechter dat de huizenprijs is gezakt door de komst van windturbines, of plannen daartoe. Het staat dus vast dat woningen bij windturbines minder aantrekkelijk worden; huizen staan langer te koop dan voorheen en brengen ook minder op. Er zijn gemeenten die dit weten en op eigen initiatief de schade vergoeden, ook de gemeente Noordoostpolder. De planschade wordt verhaald bij de ondernemers. Zolang er bij hen geld is, want we spreken over een miljoenschade, anders komen de kosten toch weer voor rekening van de gemeente. Dit betekent echter niet dat de gedupeerde burger geen schade leidt. Het betekent alleen dat de schade in het beste geval volledig vergoed wordt. Maar de schade, waarom vele burgers niet gevraagd hebben, blijft bestaan. Niet de totale schade wordt echter vergoed, er geldt een eigen risico van 2% van de waarde van het onroerend goed. Voor de individuele burger zal dit al een aanzienlijk bedrag betekenen, maar alles bij elkaar spreken we hier over een schade van zeker vele miljoenen euro's, die de burgers gewoon voor lief moeten nemen. Tenslotte zullen de versoepelde geluidregels een drukkend effect op de raming van de schade door de rechter met zich mee brengen, vrezende wij. Er wordt nu immers aan de norm voldaan, en burgers zullen verder weg wonen van het gebied waarbinnen de norm wordt overschreden.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 31m. De vraag of er sprake is van waardevermindering en zo ja met welk percentage, is aan de orde tijdens de afhandeling van planschadeclaims.</p>
41	zx	<p>Daar staat wel tegenover dat de versoepelde geluidsnorm een goede en uiterst lucratieve zaak is voor de particuliere uitbaters van het windpark. Het betekent voor het windpark namelijk ruwweg een verdubbeling van het windvermogen dat kan worden geplaatst, zo hebben wij tentatief berekend. Naar verhouding betekent dat, uitgaande van de ca. één miljard subsidie die mevr. Van der Hoeven beschikbaar wil stellen, een subsidiebedrag van zo'n 500 miljoen euro.</p>	<p>De norm op basis van Lden is beslist geen versoepeling van de thans in het Activiteitenbesluit vastgelegde normen.</p>
41	zy	<p>De Antwoord nota maakt zich van dit probleem af met de opmerking dat "er planschadevergoeding (wordt) toegekend voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van degene die schade lijdt behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed". Hiermee wordt de schade ernstig onderbelicht, en schiet de afweging van de</p>	<p>Door te kijken naar de effecten op de gebruiksfuncties (bijvoorbeeld recreatie en toerisme in §9.12 en visserij in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER) en het in kaart brengen van de milieu-effecten zoals bijvoorbeeld geluid de milieueffecten (bijvoorbeeld slagschaduw in §9.16 en geluid in §9.13 van het Algemeen Deel van het MER) is wel degelijk aandacht besteed aan deze effecten.</p>

		economische effecten op dit gebied tekort.	
41	zza	<p>Economische gevolgen op nationale schaal. Het MER had de economische effecten en de gevolgen voor der lokale economie gezien het bovenstaande beter moeten onderzoeken. Maar er is meer dan alleen de lokale economie. Het gaat hier immers om een windpark van nationale betekenis waarvoor de Rijkscoördinatieregeling van toepassing is, de Minister van EZ uiteindelijk het hoogste gezag is en waarvoor van rijkswege een aanzienlijke, in feite bovenmatige subsidie wordt verleend. Het MER had daarom ook de economische gevolgen op nationale schaal moeten onderzoeken. Dat kan het beste aan de hand van een kosten-baten analyse geschieden, zodat ook een economische vergelijking mogelijk wordt met alternatieven en alternatieve locaties (bij voorbeeld op zee) die in het kader van een plan-MER dienen te worden onderzocht (zie ook § 10).</p>	Zie ook de beantwoording van 41zc, 41ze en 41zy.

41	zzb	<p>Plan-Mer onvoldoende basis voor ontwerp-rijksinpassingsplan. Op 12 mei 2006 hebben de Ministers van EZ, VROM, LNV en V&W besloten de Rijksprojectenprocedure uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening (thans de Rijkscoördinatie­regeling uit de Wet ruimtelijke ordening) van toepassing te verklaren voor het project Windpark Noordoostpolder. De reden hiervoor is dat de het project in de Noordoostpolder van nationaal belang is. Vervolgens is op 1 maart 2009 de wijziging van de Elektriciteitswet 1998 van kracht geworden. Met deze wijzigingen is op windparken met een geïnstalleerd vermogen van 100 MW of meer automatisch de Rijkscoördinatie­regeling van toepassing en krijgt de Minister van EZ de bevoegdheid een rijksinpassingsplan op te stellen voor de ruimtelijke inpassing van een dergelijk project. Het bestemmingsplan van de gemeente moet daarvoor wijken.</p>	<p>Met ingang van 1 maart 2009 is inderdaad sprake van het opstellen van een inpassingsplan.</p>
41	zzc	<p>Het MER Windpark Noordoostpolder is de basis voor het voorliggende ontwerp-rijksinpassingsplan en voor de diverse (milieu)vergunningaanvragen voor het project Windpark Noordoostpolder (hierna NOP-project genoemd). Dit MER is derhalve zowel een plan-MER als een besluit-MER. Historisch gezien is de initiatiefnemer (of eigenlijk: zijn de initiatiefnemers, zijnde private investeerders) uitgegaan van een concreet project om windmolens aan de rand van de Noordoostpolder nabij Urk te plaatsen, waarvoor een besluit-MER noodzakelijk is. Het plan voor windmolens bij Urk lag er dus en had de sympathie van de gemeente Noordoostpolder. Echter bij de oorspronkelijke locatiekeuze zijn maar een beperkt aantal aspecten meegewogen, namelijk die aspecten die voor de gemeente Noordoostpolder van belang waren. Bij het oorspronkelijke plan werd bijvoorbeeld de aanwezigheid van Urk over het hoofd gezien en dientengevolge ook niet meegewogen. Dit gegeven wordt treffend geïllustreerd door de nota van alternatieven van 15 juli 2005 waarin het woord Urk niet eens voorkomt. Vervolgens sluit het Rijk aan bij deze plannen, sluit dus in feite aan bij de onjuiste afweging van alternatieven en belangen, maar verdubbelt wel het aantal megawatt voor windmolens. De Minister van EZ krijgt vervolgens de bevoegdheid een Rijksinpassingsplan ten behoeve van het NOP-project te maken. Het project wordt dus naar nationaal niveau getild en dit betekent ook dat vanuit nationale optiek naar het project moet worden gekeken en alternatieven in ogenschouw moeten worden genomen. Dit is echter in het voorliggende MER (in het zgn. plangedeelte) niet gebeurd. Integendeel. Het voorliggende MER draagt duidelijk de sporen van een snelle upgrad­ing van het aanvankelijke besluit-MER. Het 'plan' -deel lijkt er naderhand met de haren bijgesleept. Wij vinden dit geen zorgvuldig besluitvormingstraject en zeker niet wat van een Rijksoverheid mag worden verwacht. Conclusie: Het voorliggende MER is wat betreft het plangedeelte gelet op het voorgaande geen goede basis voor</p>	<p>Het bevoegd gezag is van mening dat het MER en de aanvulling op het MER alle milieu-informatie biedt voor besluitvorming op dit punt. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Uitgaande van bovenstaande punten plus het feit dat het initiatief van lokale initiatiefnemers is, is het voldoende dat alleen alternatieve locaties in het IJsselmeergebied en in de Noordoostpolder in kaart zijn gebracht. Deze alternatieve locaties zijn voldoende onderbouwd. In het kader van de m.e.r. is in 2004 in het plaatselijke huis-aan-huisblad 'de Noordoostpolder' kennis gegeven van het voornemen, en kon een beschrijving van het voornemen (de startnotities) worden ingezien. De gemeente Urk heeft naar aanleiding van deze publicatie, een advies gestuurd in het kader van de op te stellen richtlijnen. Ook heeft de gemeente Urk een reactie gegeven op het concept-MER in 2007. Het MER (Algemeen Deel, §1.3 en §2.5.2) beschrijft uitgebreid de planhistorie, vanaf 1998, uitmondend in het huidige plan. Daar is ook aangegeven dat in de loop van de tijd een nieuwe generatie turbines is ontwikkeld met een nominaal vermogen van 6 MW. De reikwijdte van het MER is verbreed om het MER ook van toepassing te maken op deze turbines.</p>

		het ontwerp-rijksinpassingsplan NOP-project.	
--	--	--	--

41	zzd	<p>Grondige beschouwing van alternatieven ontbreekt. In een plan-MER hoort een grondige beschouwing van (locatie-) alternatieven thuis. Kijkend naar de SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's) geven artikel 5, eerste lid en bijlage I de nodige eisen. (Deze eisen zijn, óók ten aanzien van alternatieven: a. een schets van de inhoud en de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma en het verband met andere, relevante plannen en programma's; b. de relevante aspecten van de bestaande situatie van het milieu en de mogelijke ontwikkelingen daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd; c. de milieukeurmerken van gebieden waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn; d. alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, met inbegrip van met name milieuproblemen in gebieden die vanuit milieuoogpunt van bijzonder belang zijn, zoals gebieden die op grond van de richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG zijn aangewezen; e. de op internationaal, communautair niveau of nationaal niveau vastgestelde doelstellingen ter bescherming van het milieu, welke relevant zijn voor het plan of programma, alsook de wijze waarop met deze doelstellingen en andere milieuoverwegingen rekening is gehouden bij de voorbereiding van het plan of programma; f. de mogelijke aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld voor de biodiversiteit, bevolking, gezondheid van de mens, fauna, flora, bodem, water, lucht, klimaatfactoren, materiële goederen, cultureel erfgoed met inbegrip van architectonisch of archeologisch erfgoed, landschap en de wisselwerking tussen bovengenoemde elementen; g. de voorgenomen maatregelen om aanzienlijke negatieve effecten op het milieu van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen; h. een schets van de redenen voor de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de beoordeling is uitgevoerd, inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden (zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis); i. een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen overeenkomstig art. 10; j. een niet-technische samenvatting van de in de bovenstaande punten verstrekte informatie).</p>	<p>De SMB-richtlijn is sinds september 2006 geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. In artikel 7.10 van de Wet milieubeheer zijn de vereisten opgenomen waaraan het zowel een plan- als een besluit-m.e.r. moeten voldoen. Bij het opstellen van het MER zijn deze vereisten samen met de richtlijnen leidend geweest. Eén van de vereisten is het beschrijven van alternatieven voor de voorgenomen activiteit die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen. In §2.5 van het MER wordt een alternatievenonderzoek naar locaties gedaan, aangevuld in de Aanvulling MER Windpark Noordoostpolder. Voor het particuliere initiatief zijn in het MER verschillende alternatieve locaties onderzocht. De gekozen locatie is reeds vastgelegd in het beleid van de gemeente Noordoostpolder en de provincie Flevoland. Tevens is deze locatie opgenomen in de Nota Ruimte en het Nationaal Waterplan. In de aanvulling op de MER is bekeken in hoeverre op landelijk niveau alternatieven voor het particuliere initiatief beschikbaar zijn. De conclusie is dat geen alternatieve locaties beschikbaar zijn. Dit volgt eerst uit de vastlegging van de locatie in het beleid. Ook leidt de omvang van het te bouwen windpark ertoe dat geen andere locaties beschikbaar zijn. Verder dient rekenschap te worden gegeven aan de beperkingen die voortvloeien uit het feit dat er sprake is van een particulier initiatief. Weliswaar vindt besluitvorming voor de realisering van dit particulier initiatief vanwege het nationale belang op nationaal niveau plaats, maar ook bij deze besluitvorming dient rekening te worden gehouden met de doelstelling van de particulieren. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO₂-reductie en 14% duurzame energie in 2020. Voor het realiseren van deze doelstelling zijn meerdere windmolenparken in Nederland nodig. Het windpark in de Noordoostpolder is daar één van. Ook de Commissie voor de m.e.r. kan zich vinden in deze aanpak voor de locatieafweging.</p>
----	-----	--	---

41	zze	<p>Een dergelijke grondige beschouwing ontbreekt in het voorliggende MER. Aan alternatieven van duurzame energie als zonne-energie, warmte-koudeopslag, blauwe energie, geothermie en -energie, ja, zelfs aan kernenergie wordt geen woord gewijd. Ook over windenergie op zee wordt niet gesproken. Alleen worden globaal enkele locaties in de Noordoostpolder en aan de rand van het IJsselmeer besproken (en gelijk afgeserveerd, omdat deze in de nabijheid van een natuurgebied liggen. N.B.: Het voorgestelde windpark ligt zelf wel in een natuurgebied!!). Wat windmolens op land betreft heeft het rijk het er behoorlijk bij laten zitten: de Minister van VROM heeft enkele jaren geleden al een ruimtelijk plan voor windturbines op land beloofd. Dit plan is er nog steeds niet. Zonder een planmatige benadering komen (en zijn er al) te pas en te onpas windturbines en is er sprake van willekeur.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30n en 27z. In de aanvulling op het MER (§2.2) wordt specifiek ingegaan op de haalbaarheid van andere bronnen van duurzame energie. In deze aanvulling wordt aangegeven dat deze bronnen geen redelijk alternatief zijn voor het initiatief.</p>
41	zzf	<p>Het niet (voldoende gemotiveerd) aangeven van (locatie-) alternatieven in het voorliggende MER is in strijd met de Wet milieubeheer. Het staat ook een goede, meer principiële en strategisch onderbouwde keuze in de weg. In het huidige MER is alleen gefocust op het NOP-project zelf (met enkele variaties op hetzelfde thema), waardoor de activiteit én de locatie al duidelijk tevoren vaststonden. Er is daardoor geen vergelijking mogelijk van de gevolgen voor het milieu van dit project ten opzichte van een aantal alternatieven. Het is van belang te onderkennen dat het doel of belang van duurzame energie of windenergie niet al direct mag gaan samenvallen met het voorgenomen NOP-project, teneinde reële alternatieven met de voor- en nadelen goed in beeld te kunnen brengen en daarmee beter rekening te houden met de belangen van het milieu. Van een keuzemogelijkheid uit alternatieven is hier al helemaal geen sprake.</p>	<p>Het project is een initiatief van particulieren, merendeel ondernemers in de Noordoostpolder. Het initiatief is het bouwen van een windpark in de Noordoostpolder. Ten behoeve van dit initiatief zijn doelen geformuleerd die gelinkt zijn aan de Noordoostpolder. In het MER zijn alternatieven voor de locatie van het windpark onderzocht in en om de Noordoostpolder. Uit dit onderzoek is één locatie gekozen. Dit project wordt geacht van nationaal belang te zijn, mede ten behoeve van het behalen van de energiedoelstellingen. Daarom vindt besluitvorming ten behoeve van de realisering van dit particuliere project op nationaal niveau plaats. Voor deze nationale besluitvorming is een aanvulling van de MER opgesteld, waarbij wederom onderzoek is gedaan naar alternatieve locaties. De conclusie is dat er geen alternatieve locaties beschikbaar zijn. Dit volgt eerst uit de vastlegging van de locatie in beleid op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau, in lijn met de uitspraken van de van de Rechtbank 's-Gravenhage van 19 juli 2000 (LJN AA6552) en van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 maart 2002 (LJN AE0401). Ook staat de omvang van het initiatief zoals de particulieren deze voorstaat ertoe dat geen andere locatie geschikt is. Verder dient rekening te worden gehouden met het feit dat de initiatiefnemers particulieren zijn. Eventuele alternatieven dienen aan te sluiten bij de doelstellingen van deze particulieren. De Commissie voor de m.e.r. heeft zich kunnen vinden in de locatieafweging zoals deze heeft plaatsgevonden.</p>
41	zzg	<p>Conclusie: Nu het NOP-project naar nationaal niveau is getild is er des te meer reden op nationale schaal verschillende alternatieven van duurzame energie en locaties in het voorliggende MER op te nemen en af te wegen. Dat is niet gedaan. De paar alternatieven die zijn onderzocht zijn alleen regionaal en zo globaal besproken dat zij niet voldoen aan de eisen van de SMB-Richtlijn en zijn daarmee tevens in strijd met de Wet milieubeheer.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zzf.</p>

41	zzh	<p>Landschap, ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie. Wat betekent het windpark voor het bestaande landschap. Het silhouet van Urk vanuit het IJsselmeer gezien is van unieke landschappelijke waarde, een cultuurhistorisch monument, dat in de beleving van de gebruikers van het gebied onmisbaar en onvervangbaar is. Dit beeld doorstond de tand des tijds. Het beeld van vandaag bepaalt nog steeds de perceptie, beleving van de (historische) connectie met de Zuiderzee van vóór de afsluiting en het IJsselmeer van vóór de inpoldering van de Noordoostpolder. Echter in het MER ontbreekt het aan een goede beschrijving van karakter en waarde van het huidige landschap van het IJsselmeer en de effecten van de windturbineopstellingen daarop. (Waarmee betekenis, kwaliteit en waarde van de bestaande en vertrouwde landschappelijke situatie buiten spel dreigen te worden gezet). Het gaat hierbij o.a. om het open, niet verstoorde vergezicht van het IJsselmeer, de doorgaande horizon en de uitgestrekte luchten. Zowel de grens van land naar water alsook de grens van water naar land wordt door de turbine opstellingen ten koste van de open vergezichten en dientengevolge de perceptie en beleving van de gebruikers van het gebied, hard aangezet. De horizon wordt over een zeer grote afstand verstoord. De verschillende lijnen, bewegende rotoren en mogelijk ook kleuren gaan voor een zeer onrustig en over-gedimensioneerd beeld zorgen, zowel vanaf het IJsselmeer als vanuit de polder. Wij vinden het een omissie, dat, terwijl andere adviseurs zijn ingeschakeld, geen oordeel is gevraagd aan de Rijksadviseur voor het Landschap. Mede op basis van het MER zijn wij dan ook van mening dat het Nop-project in zowel een zeer grote impact zal hebben op het landschap van het IJsselmeer als het visueel-ruimtelijk beeld van het landschap van de polder en als gevolg daarvan op de mensen hetzij bewoners dan wel andere gebruikers van het gebied. Onderstaand werken wij dat uit.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zd. Het beschermd dorpsgezicht richt zich op het behoud van het uiterlijk aanzien van de bebouwing binnen het gebied dat de status van Beschermd dorpsgezicht is toegekend. De windturbines liggen buiten de contour van dit beschermde gebied. Door middel van visualisaties is in het MER zichtbaar gemaakt wat de windturbines betekenen voor het aanzicht van Urk (de zichtrelaties van en naar het beschermde gebied). Tevens zijn in het MER viewsheds opgesteld die aangeven vanaf welke locaties de vuurtoren van Urk niet meer zichtbaar is en op welke locaties in Urk de windturbines zichtbaar zullen zijn. Op deze wijze is de visuele invloed op Urk in beeld gebracht. De plaatsing van turbines nabij het beschermd dorpsgezicht van Urk en het Woudagemaal als UNESCO erfgoed is landschappelijk van betekenis. Het aangezicht wordt door de plaatsing beïnvloed. De plaatsing van de turbines ten opzichte van Urk en het Woudagemaal is gebaseerd op een afweging tussen - enerzijds - het belang van het op verantwoorde wijze winnen van energie op deze plek en - anderzijds - het aangezicht alsmede de (cultuurhistorische en historisch-ruimtelijke) waarden. Bij deze afweging is specifiek rekening gehouden met de kenmerkende cultuurhistorische waarden die ten grondslag hebben gelegen aan het besluit om aan Urk de status van beschermd dorpsgezicht toe te kennen. (noot: Aanwijzing beschermd dorpsgezicht, Staatscourant 2 juli 2007, nr. 124, p. 16, alsmede het ""Aanwijzingsvoorstel voor de bescherming van Urk als beschermd gezicht in de zin van de Monumentenwet 1988"", Het Oversticht / van Bommel Architectuur en stedenbouw) In de motivering van de aanwijzing is hieromtrent het volgende vermeld: "In het beschermde gebied is de oorsprong van Urk als Zuiderzee-eiland het meest herkenbaar. De stedenbouwkundige structuur vormt in samenhang met de hoogteverschillen en de contour van het eiland (kustlijn) de ruimtelijke uitdrukking van de invloed van de Zuiderzee. De ontwikkeling van een boerendorp naar een vissersdorp is herkenbaar in de bebouwingskarakteristiek en de fijnmazige structuur. Monumentale gebouwen benadrukken de historische betekenis van het gehele dorp. De cultuurhistorische waarde van het beschermde dorpsgezicht Urk wordt ontleend aan de samenhang tussen de geologische kenmerken en de cultuurhistorische, historisch-ruimtelijke en architectuurhistorische waarden." "Als ruimtelijke hoofdkenmerken worden specifiek genoemd: het voormalige eiland, aangegeven door de ingepolderde kustlijn en palenscherm - hoogteverschil van negen meter door keileemheuvel, dat het stratenpatroon heeft bepaald - bebouwingsstructuur met karakteristieke deelgebieden, die historische groei van Urk weerspiegelt - bebouwingskarakteristiek - stedenbouwkundige betekenis van enkele (semi-)openbare historische gebouwen. De plaatsing van de windturbines heeft</p>
----	-----	---	---

			<p>geen invloed op de waarden hoogteverschil, de bebouwingsstructuur en -karakteristiek. De (ingepolderde) kustlijn van Urk wordt niet aangetast. Door de plaatsing van de windturbines langs de kustlijn wordt deze eerder geaccentueerd. Mogelijkerwijs heeft het initiatief wel gevolgen voor de stedenbouwkundige betekenis van m.n. de vuurtoren van Urk. Door de omvang van de windturbines in relatie tot de vuurtoren, kan laatstgenoemde als kenmerkend beeldbepalend element wellicht wegvallen ten opzichte de windturbines. Daarom heeft de Minister besloten om 7 windturbines nabij Urk te schrappen. Op deze manier wordt recht gedaan aan de bijzondere cultuurhistorische status van Urk.</p>
--	--	--	--

41	zzi	<p>Het MER schiet tekort in de beschrijving van de effecten. Alhoewel het toetsingskader, dat in het hoofdrapport van het MER (§ 4.5) wordt gegeven voor o.a. landschap en ruimtelijke kwaliteit, een redelijk gedegen en volledig beeld geeft van te beoordelen aspecten, ontbreekt deze volledigheid juist op het punt waar het om moet gaan, namelijk de effecten en de beschrijving daarvan in het MER waarin en wordt verder het toetsingskader maar beperkt uitgewerkt. Als gevolg hiervan vallen de beschrijvingen van de effecten erg summier uit. De mate waarin een effect optreedt of de grens waarbij het effect significant aan- dan wel afwezig is (wanneer is er nog sprake van verstoring van rust en wanneer is er geen rust meer), wordt onvoldoende helder gemaakt. Het ontbreekt aan een gedegen beschrijving van de effecten van de schaal en maatvoering van de geplande turbines op de schaal van het landschap. Ook gaat het MER voorbij aan wat de turbines van het geplande windpark aan belevingswaarde voor de locale- en de gebruikers van elders van het gebied, te niet doet. Evenmin wordt de mate van beleving en de aantasting ten aanzien van de kernwaarden van het IJsselmeer - open ruimte, horizon, rust en de dominantie van natuurlijke geluiden en duisternis-, daarvan in kaart gebracht. (Terzijde: Het MER geeft bijvoorbeeld niet aan hoe het verlies van duisternis ten gevolge van de verlichting van de turbines en verlies van openheid doorwerkt en te voorkomen valt.)</p>	<p>De Commissie voor de m.e.r. komt in haar advies tot de conclusie dat het MER en de aanvulling de essentiële informatie bevatten voor de verdere besluitvorming. De effectbeschrijving is daarmee ook volledig en voldoende uitgewerkt. In het MER en de aanvulling MER is een uitgebreide landschappelijke analyse gemaakt die wordt onderschreven door de Commissie voor de m.e.r., op basis waarvan het Rijk in het inpassingsplan (onder 6.13 en 6.14) een afweging heeft gemaakt. De TU Delft heeft de visualisaties gecontroleerd op correcte schaalverhoudingen en weergave van de windturbines en komt tot de conclusie dat dit accuraat is gebeurd. Voorts geldt dat het IJsselmeer niet "donker" is in die zin dat lichtbronnen als de vuurtoren van Urk, straatverlichting, sluizen en de Houtribdijk ook nu zichtbaar zijn vanaf het IJsselmeer. De lichtpunten op de windturbine voegen daar slechts in beperkte mate lichtbronnen aan toe.</p>
41	zzj	<p>Balans van maatschappelijke kosten en baten. Ook hier wreekt zich dat nooit een balans is opgemaakt van de maatschappelijke kosten en baten. Zie bijvoorbeeld publicaties van hoogleraar Pieter Lukkes Het is immers volstrekt duidelijk dat het windpark op deze schaal en met deze maatvoering de bovengenoemde kernwaarden van het gebied teniet doet. Om die kernwaarden van het IJsselmeergebied te behouden, was het nodig geweest om in het MER meer alternatieven (duurzame opties) zowel als alternatieve locaties voor het windpark, bezien op landelijke schaal, te betrekken (zie ook Bb. § 10 Plan- en besluit MER. Alternatieven). Maar dat is nu eenmaal niet op serieuze wijze van de grond gekomen, doordat ten onrechte de omgekeerde route van planvorming is gevolgd.</p>	<p>In het MER is onderzoek gedaan naar alternatieve locaties in het hele IJsselmeergebied en de Noordoostpolder. In de aanvulling op de MER is verder onderzoek naar alternatieve locaties op landelijk niveau gedaan. Tevens is in de aanvulling onderzoek gedaan naar andere vormen van duurzame energieopwekking. Op deze wijze is zowel de locatiekeuze als de vorm van energieopwekking onderbouwd in het MER. De Commissie voor de m.e.r. heeft zich kunnen vinden in de wijze van totstandkoming.</p>

41	zzk	<p>Ten aanzien van de Noordoostpolder. Bij de effectbeschrijving wordt aangegeven dat de structuur van het landschap van de Noordoostpolder door de turbineopstellingen versterkt wordt. Hierbij wordt echter voorbij gegaan aan de karakteristieken van dit landschap (grootschaligheid, rechtlijnigheid, puntverdichtingen door erven, dijken, openheid en dan voornamelijk de schaal hiervan). Deze karakteristieken worden sterk beïnvloed door de schaal en maatvoering van de turbineopstellingen. Voorts wordt In de effectbeschrijving geen aandacht besteed aan onderdelen van turbineopstellingen zoals verdeelstations. Dit soort bijproducten kan echter wel leiden tot verrommeling en onrust in het landschap. Bij de visualisaties ontbreekt een toelichting waarbij concreet ingegaan wordt op de invloed van de turbineopstellingen op het landschap. De visualisaties van de gecombineerde opstellingen maken bijvoorbeeld duidelijk dat er sprake is van omheining van de polder en afbakening van het IJsselmeer. In de effectbeschrijving komt dit overigens nauwelijks naar voren. De visualisaties ondersteunen de beeldvorming redelijk goed, echter door de gekozen hoek laten ze soms maar een deel van de menselijke waarneming zien. Hierdoor is soms een deel van een opstelling zichtbaar terwijl in werkelijkheid meer van de opstelling waargenomen wordt.</p>	Zie de beantwoording van 28a en 44w.
41	zzl	<p>De ondeugdelijke visualisaties kunnen de vernieling van het landschap niet verbloemen. Alhoewel de visualisaties op zich niet deugen, ze lijken alle onder heilige weersomstandigheden te zijn gemaakt, blijkt wel duidelijk dat het landschap onaanvaardbaar zal worden aangetast, in feite vernield. Voor het weidse, open landschap op de grens van water, land en lucht dat wordt opgeofferd, treedt een ver-industrialiseerd landschap in de plaats. Van het windpark van deze schaalgrootte en met deze maatvoering gaat een omheinende werking uit die op grote afstand, vaak tot in Friesland en Noord-Holland aan toe, te zien zal zijn. Het MER geeft niet aan wat tot op grote afstand de impact op het IJsselmeer en in het verlengde daarvan het verlies aan belevingswaarde zal zijn.</p>	Zie de beantwoording van 5zh, 28a en 44w.

41	zzm	<p>Strijdig met het beleid zoals verwoord in "De integrale Visie IJsselmeergebied, de Koers verlegd", de Nota Ruimte en de Wro. In de Nota Ruimte worden de kernwaarden van het IJsselmeergebied kort en krachtig beschreven: Horizon (openheid, duisternis, rust en ruimte). Onder duisternis wordt verstaan: afwezigheid van licht. In het IJsselmeergebied zijn in het buitengebied geen grote vaste lichtbronnen aanwezig. De duisternis wordt teniet gedaan omdat de turbines noodzakelijkerwijs verlicht worden. Deze 'kermis op het IJsselmeer' is van verre zichtbaar en maakt een einde aan de duisternis op en rond het IJsselmeer. Ook vormt deze een groot gevaar voor de scheepvaart op het IJsselmeer. Nautische zaken als boeien en specifieke verlichting kunnen wegvallen in de achtergrond. Het MER geeft niet aan hoe het verlies van duisternis ten gevolge van de verlichting van de turbines te voorkomen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h, 5zf, 30ze, 42zp en 44i. In de antwoordnota MER wordt op bladzijde 9 tevens ingegaan op dit aspect.</p>
41	zzn	<p>Rust is de afwezigheid van drukte als gevolg van menselijke bezigheden of activiteiten. In het IJsselmeergebied overheersen de geluiden die voortgebracht worden door de natuurlijke elementen (wind, golven, (vlieg)geluiden van vogels, enz.). Voorts is in de Nota Ruimte neergelegd dat een 'omheining' van de IJsselmeerkust bij realisering van een windpark moet worden voorkomen. De open ruimte bij de kust van de Noordoostpolder kenmerkt zich als de wijde watervlakte met de lucht daarboven, waarbij de kust van de Noordoostpolder op de scheidingslijn tussen water en lucht slechts een kleine verheffing vormt boven de waterspiegel. Een windpark met turbines tot zo'n 198 meter tiphoogte doet dit beeld van openheid volledig teniet. De visualisaties bij het MER bevestigen dit beeld van vernietiging van de open ruimte. De visualisaties geven duidelijk aan dat het windpark een omheining vormt waarmee het IJsselmeer abrupt wordt begrensd ter hoogte van de Noordoostpolder, van kilometers afstand te zien. Het MER geeft niet duidelijk aan hoe deze omheining van het IJsselmeer is te voorkomen. Aldus doet het windpark de bovenomschreven uitgangspunten uit de Integrale Visie IJsselmeergebied en de Nota Ruimte teniet en is derhalve strijdig met de Wro.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5h, 5zf, 30ze, 42zp en 44i.</p>

41	zzo	Vogels en natuur. Een windmolenpark bouwen in het IJsselmeer in een Natura 2000-gebied is pas mogelijk na een diepgravend onderzoek vooraf naar de schadelijke effecten voor de natuur. Met name over de mogelijke schade aan de vogelstand zijn er vele, teveel vragen. Zo zal het windpark een reusachtige, kilometers lange barrière met een hoogte van 200 m en gelegen op de scheiding van land en water, vormen. Om de gedachte te bepalen het volgende: Een recente filmpje op 'YouTube' toont hoe in Spanje een gier door een windturbine wordt gegrepen en vermorzeld. Een dergelijk risico kan ook de zeearend die in de nabije Oostvaardersplassen nestelt, bedreigen. Het is vreemd dat daar niets over in het MER wordt gevonden. Dit onderwerp verdient, het betreft hier een waarlijk nationaal (natuur)belang, tenminste een gedegen risico-analyse aan worden gewijd	Zie de beantwoording van 30zq.
41	zzp	Verder ontbrekend onderzoek betreft: wetenschappelijk onderzoek. Door de onderzoeken uit het MER wordt niet aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding van het gebied niet in gevaar komt. Dit blijkt ook uit het MER zelf, dat vermeldt dat slachtoffers, uitwijk en verstoring het gevolg zullen zijn. Uit het MER blijkt niet dat deze gevolgen, al dan niet gecumuleerd, geen significant nadelige gevolgen zullen hebben. Dit kan ook niet daar over de effecten van de nieuwe generatie windturbines waaronder de geplande 5MW-turbines met een tiphoogte van circa 190 meter en een rotorlengte van circa 60 meter geen onderzoek bestaat (van dit type turbines zijn er pas 2 of 3 gebouwd) en de effecten dus niet op de juiste waarde zijn in te schatten. Zeker niet de effecten die uitgaan van circa 100 turbines in één windpark, in lange lijnen op de overgang van land en water. Ook over aanvaringsslachtoffers bij dit type turbine in trekgebieden is nauwelijks tot geen onderzoek gedaan. Conform wetgeving dient echter uit voorzorg door wetenschappelijk onderzoek aangetoond te worden dat de effecten niet significant nadelig zullen zijn voor de soorten in het gebied. Desbetreffend onderzoek is derhalve voor het MER geboden.	Het is feitelijk juist dat er nog geen goede onderzoekgegevens beschikbaar zijn over de mogelijke effecten van molens van dit formaat. Wel zijn er onderzoeken gepubliceerd die aangeven dat grotere molens naar verhouding een geringere dan lineaire toename van het aantal slachtoffers eisen bij lineaire toename van het molenformaat. In dit geval is echter uitgegaan van het ergst mogelijke en de berekende aantallen betreffen dus maximum aantallen terwijl de werkelijke aantallen slachtoffers waarschijnlijk geringer zijn. In alle gevallen blijven de aantallen echter zo laag dat het duurzame voortbestaan van populaties van soorten niet in gevaar kan komen.
41	zzq	ander onderzoek. In het MER wordt met grote regelmaat een kwantitatieve inschatting gemaakt omdat de wetenschappelijke kennis ontbreekt en er dus geen kwaliteitsbeoordeling kan worden gegeven. Ook de cumulatieve effecten van andere dan het windpark zelf worden niet in beeld gebracht voor soorten die niet voldoen aan de instandhoudingsdoelstelling. In deze lacune dient het MER te voorzien door nader onderzoek.	In de passende beoordeling is in hoofdstuk 6 de mogelijke cumulatie met andere projecten en plannen bepaald.

41	zzr	<p>t.a.v. de Locatiekeuze van het windpark. Uit het MER blijkt dat de locatiekeuze voor het windpark vooral is gedaan op grond van energieopbrengst, eigendom van gronden van initiatiefnemers en bewoningsdichtheid. Het is juist dit gebied waar een aantal criteria bij elkaar komen die het gebied voor het bouwen van een grootschalig windpark in de weg staan zoals rustgebieden, foerageergebieden en trekbanen. Voornamelijk de indirecte effecten van het grootschalige windpark zullen tot gevolg hebben dat vogels de omgeving van de windturbines gaan mijden. Door dit vermijdingsgedrag kan geschikt leefgebied in de buurt van windmolens niet benut worden, waardoor het verloren gaat voor de betreffende soort. Daarnaast kunnen vogels belemmerd worden in hun bewegingen, die in schaal variëren van dagelijkse pendelvluchten (bijvoorbeeld tussen foerageerplekken en de nestplaats) tot jaarlijkse migratie (tussen broed- en overwinteringsgebied).</p> <p>Vogelbescherming Nederland komt tot een veilige contour van 600 tot 1200 meter rondom de richtlijngebieden. Op grond van de risicokaart van Vogelbescherming Nederland dienen windmolens uit voorzorg niet geplaatst te worden in de belangrijkste vogelgebieden en hun directe omgeving. Het betreft onder meer de Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen voor vogels. Met het uit voorzorg niet plaatsen van een windpark in en nabij het IJsselmeer als Natura-2000-gebied is in het MER geen rekening gehouden. Het MER dient dit alsnog te repareren.</p>	<p>Zie de beantwoording van 27n.</p>
----	-----	--	--------------------------------------

41	zsz	samenhang met andere initiatieven in of nabij het IJsselmeergebied. Het MER vermeldt in het Algemene Deel het volgende: "De effecten van de windparken in de Noordoostpolder op de beschermde soorten kunnen niet los worden gezien van de effecten van andere plannen en projecten in of nabij het IJsselmeer. Indien het windpark leidt tot verstoring van soorten die niet voldoen aan de instandhoudingsdoelstelling, tot een meer dan verwaarloosbare aantal aanvaringsslachtoffers of tot een volledige barrièrewerking is het noodzakelijk om de effecten van andere plannen en projecten op te tellen bij de effecten van het Windpark Noordoostpolder. In hoofdstuk 5 is aangegeven dat dit niet aan de orde is. De cumulatieve effecten met andere plannen en projecten zijn dan ook niet in beeld gebracht. Wel is de cumulatie van alle vijf de windparken in de Noordoostpolder in beeld gebracht. In hoofdstuk 9 wordt ingegaan op de cumulatieve effecten op ecologie". Dit is te meer bevreedend daar eerder in het MER wordt aangegeven dat op een aantal punten geen onderzoek is gedaan en kennis ontbreekt, waardoor er geen goede inschatting kan worden gemaakt van de effecten en gevolgen. Zeker met de grote dichtheid van bestaande en nog te bouwen windturbines in de aangrenzende Flevopolders zullen de cumulatieve effecten zeker nader onderzocht moeten worden om een goede inschatting te kunnen maken van de effecten op de avifauna. Het MER dient hier duidelijkheid over te verschaffen	De studie naar cumulatie is op goede gronden beperkt tot die zaken die de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-soorten kunnen raken.
41	zzt	problemen tijdens de bouw fase van het windpark. Er wordt geen rekening gehouden met het feit dat de aanleg van de scheepvaartveiligheidsvoorziening en de funderingen op zichzelf al een significant nadelige ingreep is.	De passende beoordeling ziet mede op de aanlegfase. Ondanks het feit dat niet alle specifieke bekend waren (en zijn), zijn de effecten voldoende onderzocht.
41	zzu	Er is geen onderzoek gedaan naar de instandhouding van de Driehoeksmossel (<i>Dreissena polymorpha</i>). Uit diverse onderzoeken blijkt namelijk dat met name het slibgehalte (slecht doorzicht) momenteel beperkend is voor de Driehoeksmossel in het IJsselmeer. Het slibgehalte is dus een belangrijke stuurvariabele om de ecologische toestand voor de Driehoeksmossel te verbeteren en te herstellen. Bij de aanleg van het windpark zal voor lange tijd, over een groot gebied, de bodem worden verstoord en het (zwevend) slibgehalte alleen nog maar toenemen. Zeker voor de Driehoeksmossel, het voedsel voor de duikeenden, zullen de leefomstandigheden dus significant verslechteren. Dit juist in een gebied waar het water relatief helder is. Tijdens de aanleg van het park (scheepvaartveiligheidsvoorziening en funderingen) zal er door het opwerpen van stof en slib niet alleen ter plaatse schade optreden. Ook over een groot gebied rondom de voorziening en de funderingen zal het zwevend slib (vertroebeling), door stromings- en sedimentatiepatronen verspreid, langdurig nadelige gevolgen hebben voor het voedsel van de duikeenden.	Het probleem van verstikking van driehoeksmosselen door een overmaat aan rondzwevend slib is een probleem in het IJmeer en Markermeer, niet in het IJsselmeer. Het slib dat door de werkzaamheden voor de plaatsing van de molens in het water kan toetreden tot de waterfase is zeer gering en zal geen wezenlijke invloed hebben op het doorzicht en de groeimogelijkheden van mosselen die daar indirect mede van afhankelijk zijn.

41	zzv	Er is geen onderzoek verricht (bijvoorbeeld in het bestaande Westermeeppark) naar het effect van windturbines op de duikeenden. De conclusie van een dergelijk onderzoek zou zijn geweest dat dit effect vernietigend is en dat de compenserende maatregel van een strekdam met wat voedsel bij de Rotterdamse Hoek volstrekt ontoereikend zal zijn. Het MER dient nader onderzoek naar het effect van de windturbines op de duikeenden in werking te zetten.	Het gevraagde onderzoek is wel verricht en de rapportage is onderdeel van het MER en heeft aangetoond dat voor de populaties van duikeenden zeker geen significante effecten kunnen gaan ontstaan.
41	zzw	Voorgeschiedenis windpark Urk/Noordoostpolder. Oorsprong. De oorsprong van de plannen voor een meer of minder grootschalig windmolenpark op deze locatie is gelegen in afspraken die eind jaren negentig van de vorige eeuw zijn gemaakt tussen enkele (groepen van) agrariërs en het college van B&W van Noordoostpolder. In verband met een wijziging van het bestemmingsplan, waardoor boeren niet langer solitaire windmolens konden bouwen op hun percelen of bestaande windmolens zouden kunnen vergroten, zijn er toezeggingen gedaan door B&W om de boeren te helpen aan een nieuwe vestigingslocatie langs de dijken van de Noordoostpolder. De precieze inhoud van deze toezeggingen is niet bij ons bekend, evenmin als de juridische grondslag ervan. Tot op de dag van vandaag stellen B&W dat zij grote schadeclaims verwachten van boeren, als zij niet zouden meewerken aan de totstandkoming van dit windmolenpark. Over de omvang van de schadeclaims en over de rechtsgrond waarop deze zouden berusten willen B&W geen mededelingen doen.	Per 1 maart 2009 zijn artikel 9b, c en d van de Elektriciteitswet 1998 en het Uitvoeringsbesluit rijkscoördinatieregeling energie-infrastructuurprojecten in werking getreden. Daardoor zijn artikel 3.28 en artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing op de besluitvorming voor windpark Noordoostpolder. Het vaststellen van het inpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' is een gedeelde bevoegdheid van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, waarop zoals gezegd artikelen 3.28 en 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing zijn. Beide ministers nemen dus dit besluit en niet meer de gemeente Noordoostpolder.
41	zzx	Convenant. Verschillende initiatiefnemers ontwikkelden plannen voor diverse lijnopstellingen ter plekke. Dit leidde tot een convenant tussen de diverse gegadigden, waarin de locaties werden "verdeeld". In dit stadium was er in het geheel geen sprake van een samenhangend plan. Zo valt op dat er in het convenant een schaderegeling was vastgelegd voor het geval de ene lijnopstelling het vermogen van de andere nadelig zou beïnvloeden. Opgeteld was er sprake van een vermogen van circa 225 Megawatt. Onduidelijk is welke betrokkenheid B&W hebben gehad bij dit convenant: B&W hebben het convenant niet ondertekend, maar zijn wel betrokken geweest bij het opstellen ervan.	De gemeente Noordoostpolder heeft op 25 februari 1999 integraal beleid vastgesteld voor de plaatsing van windmolenlijnopstellingen langs de IJsselmeerdijken. Vanaf dat moment tot op heden zijn ten behoeve van de concentratie van windturbines in de Noordoostpolder geen nieuwe solitaire turbines of lijnopstellingen gerealiseerd. Volgend op de vaststelling van deze beleidswijziging is door de gemeente een projectplan opgesteld. Er is een platform ingesteld, dat op basis van vastgesteld beleid en projectplan de plannen nader diende uit te werken. Het platform, bestaande uit de verschillende initiatieven, heeft het convenant opgesteld. Dat heeft geleid tot besluitvorming door de gemeenteraad op 24 oktober 2002 omtrent een bijstelling van het beleid onder een aantal voorwaarden, waaronder participatie en opstellen m.e.r..

41	zzy	Vorming Koepel Windenergie. De verschillende partners in het convenant verenigden zich in de Koepel Windenergie Noordoostpolder. Welke status deze Koepel had en welk mandaat is steeds onduidelijk gebleven. De laatste jaren, welke cruciaal waren voor de ontwikkeling van het "plan" zoals dat nu voorligt, was de dijkgraaf van het waterschap Zuiderzeeland, de heer Tiesinga, voorzitter van de Koepel. Navraag bij het waterschap naar de positie van de dijkgraaf, in verband met het feit dat het waterschap één van de bevoegde gezagen is die vergunningen moet verlenen, leverde op dat de heer Tiesinga slechts in technische zin de vergaderingen van de Koepel voorzat. Bekend is echter dat de heer Tiesinga ook de Koepel vertegenwoordigde in de Stuurgroep met de overheden die in de afgelopen jaren het plan voorbereidde (zie over deze fase hieronder).	Uit de vergunningaanvragen blijkt dat deze niet door de Koepel Windenergie Noordoostpolder zijn gedaan, maar door de diverse initiatiefnemers. In het geval van de 'Exploitatieovereenkomst rijksinpassingsplan "Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder"' treedt de Koepel op als penvoerder namens de diverse initiatiefnemers. De Koepel Windenergie Noordoostpolder is dus een vereniging opgericht door de diverse initiatiefnemers om te komen tot één samenhangend plan. De heer Tiesinga was voorzitter van deze vereniging en vertegenwoordigde als zodanig de initiatiefnemers in de stuurgroep.
41	zzza	Minister Cramer vindt het plan opportuun. Tot enkele jaren geleden verliep de voorbereiding van de plannen traag en moeizaam. Met het aantreden van Minister Cramer in het vierde kabinet Balkenende veranderde deze situatie. De Minister kwam met het programma Schoon en Zuinig, waarin naast wind op zee verrassenderwijs (de publieke weerzin voor wind op land was immers groot)toch weer grootschalige opwekking van windenergie op land was opgenomen. De minister gaf haar ambtenaren de opdracht om lopende initiatieven op te sporen en deze zo veel mogelijk te bevorderen. Voor het "plan" Urk/Noordoostpolder werd een Stuurgroep in het leven geroepen, bestaande uit de Koepel, B&W van Noordoostpolder, GS van Flevoland en de ministeries van VROM, EZ, V&W en LNV. Begin 2008 kondigde de Minister van VROM in een persbericht aan dat er hier een windmolenpark van 450 Megawatt gerealiseerd zou worden. In januari 2009 stelde de Stuurgroep een projectdirecteur aan, de heer Louter, die als opdracht kreeg op zo kort mogelijke termijn dit project in procedure te brengen.	De komende jaren is de prioriteit van het beleid om vooral nationaal hernieuwbaar energievermogen op te bouwen. Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020. Dat betekent dat alle beschikbare locaties op land moeten worden benut. Hiertoe is een 'Nationaal plan van aanpak Windenergie' opgesteld door de ministers van VROM, EZ en LNV. Hierin zijn diverse acties beschreven, waaronder eventuele afspraken tussen rijk, andere overheden en andere betrokkenen over het realiseren van het windenergievermogen en concrete projecten. Het windmolenpark in de gemeente Noordoostpolder en Lemsterland is één van die projecten.
41	zzzb	Buiten de plaatselijke bevolking om. In al die jaren is er geen enkel overleg met de plaatselijke bevolking of met andere belanghebbende partijen geweest. De onduidelijke positie van de Koepel en de onderlinge strijd binnen de Koepel zijn daar ongetwijfeld mede debet aan geweest. Maar ook in de laatste jaren, waarin de overheden nadrukkelijk de regie zijn gaan bepalen, was er geen enkele ruimte voor overleg. De aankondiging van de Minister van VROM, dat er ineens sprake was van een park van 450 Megawatt, kwam voor eenieder als een volslagen verrassing. Meteen na het aantreden van de projectdirecteur hebben vertegenwoordigers van de lokale bevolking hem gevraagd of hij mandaat had tot overleg over alternatieve opstellingen, rekening houdend met belangen van anderen dan alleen de Koepel. Zijn antwoord was "nee", hij had de opdracht om het bestaande plan, zoals dat achter de gesloten deuren van de Stuurgroep was voorbereid, erdoor te krijgen.	Zie de beantwoording van 5i en 41zc, 41ze en 41zy. Ook is diverse malen met belangengroeperingen gesproken gedurende de m.e.r.-procedure, zoals Natuur & Milieu Flevoland en de Vogelbescherming Nederland.

41	zzzc	<p>Hocus pocus met de geluidnorm. Een bijzonder punt van aandacht in deze voorgeschiedenis vormt de te verwachten geluidsoverlast voor omwonenden. Langs één van de dijkvakken (Westermeerdijk binnendijks) staat al meer dan 15 jaar een windmolenpark. Destijds was dit park met zijn 15 Megawatt één van de grootste in Europa. Het park voldoet niet aan de geluidseisen die in de milieuvergunning zijn neergelegd. Er loopt op dit moment een lang slepende handhavingsprocedure en een procedure tot actualisatie van de geluidsvoorschriften. Het voorgestelde park betekent voor het desbetreffende dijkvak een uitbreiding van de capaciteit met een factor 20 of meer in een overbelaste situatie. Uit het MER wordt duidelijk dat het voorgestelde park bij lange na niet zal kunnen voldoen aan de bestaande geluidseisen. Tot aan het moment van het uitbrengen van het MER werd er noch door de initiatiefnemers, noch door de overheden enige informatie verstrekt over de te verwachten geluidsbelasting en bleef de handhaving van de geluidsvoorschriften van het huidige park liggen. Eind juni 2009 werd het ontwerp-MER bekend gemaakt en in dezelfde week stuurde de Minister van VROM een ontwerp-AMvB naar de Tweede Kamer, waarin zij de geluidseisen voor windmolens ophoogt tot exact het niveau van dit park en waarin zij deze geluidsnorm dwingend oplegt. Opvallend is, dat al een jaar voor het uitbrengen van het MER door de Minister van VROM was aangekondigd dat dit park er in deze omvang zou komen. Wij vermoeden dat achter de gesloten deuren van de eerder genoemde stuurgroep is afgesproken de norm aan te passen aan het plan in plaats van andersom. Dit illustreert nog eens hoezeer het in de voorbereiding van dit plan heeft ontbroken aan een open overleg en een heldere afweging van belangen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zj. Al in de conceptfase van het MER zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd over de milieueffecten van het windpark. Bij alle bijeenkomsten is een geluidsdeskundige van het bureau LBP aanwezig geweest ter toelichting op het onderdeel geluid. Het concept-MER is ook beschikbaar gesteld via internet. Dit betrof onder meer het onderdeel geluid, te weten de verwachte geluidsbelasting. Vervolgens is het definitieve MER ter inzage gelegd. Inzake de huidige situatie geldt dat de toegenomen capaciteit in elektrisch geïnstalleerd vermogen geen relatie heeft met de verandering van de geluidsbelasting. Er is immers niet alleen sprake van een toegenomen geïnstalleerd vermogen maar ook van een kleiner aantal turbines (17 in plaats van 50). Het windpark dat mogelijk wordt gemaakt wordt getoetst aan de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines. Overigens worden de bestaande turbines bij de Westermeerdijk verwijderd.</p>
----	------	---	---

41	zzzd	<p>Samenvattend oordeel. Samengevat is ons oordeel dat dit plan bijzonder slecht is voorbereid en feitelijk niet veel meer is dan een optelsom van verschillende initiatieven (waarbij voorbij gegaan wordt aan lang bestaande normen en eisen ten aanzien van milieu en omgeving, mede waardoor het plan tevens als een sociale splijtzwam in de Noordoostpolder werkt). Het plan was, op het moment dat de Rijksoverheid het initiatief overnam, beslist onrijp. In de haast om binnen de kabinetsperiode nog zoveel mogelijk windenergie "in te boeken" heeft het Rijk zich geen tijd gegund een werkelijk samenhangend plan te ontwikkelen dat recht doet aan alle in het geding zijnde belangen. In die haast is van enig overleg met andere belanghebbende partijen al helemaal geen sprake geweest. Dit in tegenstelling tot de werkwijze die het kabinet zegt voor te staan.</p>	<p>Het bevoegd gezag is samen met de Commissie voor de m.e.r. van mening dat het MER en de aanvulling op het MER alle milieu-informatie biedt voor besluitvorming. De besluitvorming omtrent het windpark kent de nodige advies- en inspraakmomenten, en toetsing door onafhankelijke instanties, zodat het democratische gehalte van de besluitvorming is gewaarborgd. Zowel Rijk, Provincie Flevoland als gemeente Noordoostpolder zijn voorstander van windenergie. Definitieve besluitvorming over, en de wijze van realisatie van windenergie is echter pas mogelijk na uitgebreide inspraakprocedures. Zo kunnen bij het MER zienswijzen worden ingediend. De onafhankelijke Commissie voor de m.e.r. heeft vervolgens een zwaarwegend advies gegeven over de kwaliteit van het MER. Het MER brengt de genoemde aspecten als effecten op natuurwaarden, cultuurhistorie en archeologie (waaronder voor het beschermd dorpsgezicht Urk) en geluid zorgvuldig in beeld. De daadwerkelijke besluitvorming (vergunningverlening, vaststellen inpassingsplan) wordt voorafgegaan door de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen en een beroepsprocedure, waarin uiteindelijk de Raad van State tot een onafhankelijke en bindende uitspraak komt.</p>
42	a	<p>Totstandkoming MER, terinzagelegging 1. Belanghebbenden zijn van oordeel dat de procedure met betrekking tot de totstandkoming van het MER in strijd is met het recht. Naar aanleiding van de inspraakreactie MER is een aanvulling op het MER opgesteld. De bewuste rapportage d.d. 2 maart 2010 (nr. 707016) betreft een "formele aanvulling op het MER", van 59 pagina's. De Aanvulling is, in strijd met het bepaalde in art. 7.20 lid 3 Wm althans met de Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport d.d. januari 1995, niet aan inspraak onderworpen geweest, met als gevolg dat (eventuele) inspraakreacties op de aanvulling niet zijn betrokken bij het toetsingsadvies.</p>	<p>De Aanvulling heeft van 18 juni 2010 tot en met 29 juli 2010 en van 20 augustus 2010 tot en met 30 september 2010 ter inzage gelegen. De Commissie voor de m.e.r. heeft op 24 maart 2010 een toetsingsadvies over het MER Windpark Noordoostpolder en de aanvulling daarop uitgebracht. Omdat zij de zienswijzen op de aanvulling niet bij haar advies heeft kunnen betrekken, heeft het bevoegd gezag de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om dit alsnog te doen. Op 12 november 2010 heeft de Commissie voor de m.e.r. haar bevindingen bekend gemaakt. De Commissie voor de m.e.r. is van oordeel dat de zienswijzen voorkomend uit de ter visie periode van 18 juni 2010 tot en met 29 juli 2010 en die van 20 augustus 2010 tot en met 30 september 2010 geen aanleiding geven om haar eerdere oordeel te herzien. De zienswijzen bieden geen nieuwe inzichten over de (lokale) milieueffecten ten opzichte van het MER de aanvulling daarop en de eerder ingediende zienswijzen.</p>
42	b	<p>2. Blijkens de kennisgeving liggen de ontwerpbesluiten voor windpark NOP met ingang van vrijdag 18 juni 2010 gezamenlijk ter inzage. Op 15 juli 2010 zijn op de website van bureau-energieprojecten "Wijzigingen ter inzage set" geplaatst. Daaruit leiden belanghebbenden af dat meerdere relevante bijlagen (zelfs het volledige bijlagenboek van 794 (!) pagina's) niet gedurende de gehele periode van de terinzagelegging ter inzage hebben gelegen. De in de Wro voorgeschreven eisen ter zake van de terinzagelegging van het ontwerpplan dienen als minimale waarborgen voor rechtzoekenden te worden beschouwd. Daarmee is aldus sprake van een schending van het bepaalde in art. 3.11 Awb en de Wro.</p>	<p>Vanwege de zorgvuldigheid die betracht wordt met dit project is besloten om dezelfde ontwerp-besluiten nogmaals van 20 augustus tot en met 30 september 2010 ter inzage te leggen met alle onderbouwende stukken en een ieder 6 weken de tijd te geven een (eventuele aanvullende) zienswijze in te dienen.</p>

42	c	<p>Nut en noodzaak 3. Belanghebbenden plaatsen grote vraagtekens bij nut en noodzaak van het beoogde windpark. Volgens par. 1.2 van de toelichting op het plan zou het windturbinepark ca 440 megawatt opleveren. De toelichting wijst erop dat in het MER is uitgegaan van een referentieturbine met een vermogen van 6 MW per turbine, en dat inmiddels bekend is dat het vermogen van dit type turbine is toegenomen tot 7,5 MW per turbine. Het toegenomen vermogen per turbine had naar het oordeel van belanghebbenden aanleiding moeten zijn om het aantal dan wel de hoogte van de turbines terug te brengen, omdat kennelijk met minder en lagere turbines aan de doelstelling kan worden voldaan.</p>	<p>Het grotere vermogen levert niet een evenredige vergroting op van de opgewekte duurzame energie. Er is een keuze gemaakt om in Nederland duurzame energie te stimuleren. Het aantal goede locaties voor windenergie, dat op land voor handen is, is gelimiteerd. Een aantal daarvan is in het MER en in de Aanvulling MER onderzocht. Om aan de doelstelling te voldoen zullen deze locaties maximaal moeten worden benut. Dit impliceert dat er gebruik zal worden gemaakt van grote turbines.</p>
42	d	<p>4. In dezelfde paragraaf 1.2 wordt opgemerkt dat uit het MER van 1 oktober 2009 blijkt dat de maximale energieproductie 1.805.452 MWh per jaar bedraagt indien de maximale variant, die binnen het plan kan worden gerealiseerd, wordt toegepast. De opbrengst van de 483 MW volgens de ontwerpvergunningen, 1462 miljoen kWh/jaar, dekt 0,15 % (bruto) (0,10 % lijkt realistischer) van het Nederlandse energieverbruik.</p>	<p>In het MER is in 9.2 Algemeen Deel een vergelijking van de milieuwinst opgenomen. Hierin wordt uitgegaan van 5-8 MW klassen versus de 2-3/3-4 MW klasse. In de vergelijking is uitgangspunt dat alle turbines van dezelfde klasse zijn en dat ze allen op 4D afstand worden geplaatst. Op grond van deze uitgangspunten volgt een opbrengst van 1.805.452.000 kWh. In de vergunningaanvragen voor de Wet milieubeheer is in paragraaf 3.13 aangegeven wat de verwachte milieuwinst van de specifiek per windpark aangevraagde turbines is. Hierbij zijn voor de binnendijkse windparken turbines uit de 5-8 MW klasse aangevraagd, terwijl voor de buitendijkse opstelling windturbines uit de andere klasse worden aangevraagd. Dit verklaart het verschil. Op basis van de vergunningaanvragen voor de vier windparken komen deze gezamenlijk op een verwachte productie van 1.462.000.000 kWh per jaar.</p>
42	e	<p>5. Uit de aanvulling MER d.d. 2 maart 2010 blijkt dat de mer-commissie aan de initiatiefnemers aanvullende gegevens heeft gevraagd met betrekking tot de energie-opbrengst. Ook in de Antwoordnota d.d. 10 mei 2010 wordt gerefereerd aan de aanvulling die de commissie op dit onderwerp (nut en noodzaak windenergie) heeft gevraagd. Deze aanvullende gegevens zijn, zo blijkt uit de aanvulling MER (pag. 55), op 15 februari 2010 separaat verstuurd. Naar aanleiding van een verzoek om toezending van deze gegevens heeft de mer-commissie bericht dat deze gegevens vertrouwelijk zijn toegezonden en niet kunnen worden verstrekt. Deze gegevens zijn dan ook niet ter inzage gelegd.</p>	<p>Deze gegevens zijn vanwege het vertrouwelijke karakter niet ter inzage gelegd.</p>

42	f	6. In het MER en in het plan wordt op meerdere plaatsen gerefereerd aan het (rijks)belang van windenergie als de meest rendabele vorm van duurzame energie. Zo wordt in paragraaf 6.2, Geluid, van de toelichting op het plan opgemerkt dat de akoestische kwaliteit van de omgeving als gevolg van het plan vermindert. Naar de mening van het Rijk is geen sprake van een onacceptabele kwaliteit, waarbij het Rijk de vermindering van de akoestische kwaliteit van de omgeving afweegt tegen het belang van duurzame energie. In aanmerking nemende dat het park volgens de opgave van de initiatiefnemers maximaal 0,15 % van het Nederlandse energieverbruik dekt (wat waarschijnlijk maximaal 0,1 % zal zijn) zijn de effecten voor de akoestische kwaliteit van de omgeving wel degelijk onaanvaardbaar.	Het verbruik van duurzame energie in Nederland is in 2009 gegroeid van 3,4 naar ongeveer 4 procent van het totale energieverbruik. Ruim 1 procent van het energieverbruik was in 2009 afkomstig van Nederlandse windmolens. Het windpark langs de dijken van de Noordoostpolder zal het grootste windpark in Nederland worden. Het belang van windenergie is uiteengezet in §2.1 van het MER en de energieopbrengst en milieuwinst in §9.2. In paragraaf 6.2 van het inpassingsplan wordt het aspect geluid afgewogen.
42	g	7. In dit verband is ook nog relevant of en in welke mate de negatieve effecten van de diverse beperkende maatregelen (om te voldoen aan de normen voor geluidhinder, slagschaduw, etc., zoals het "uitzetten" door middel van de stilstandvoorziening in verband met slagschaduw, vleermuizen, vogels, bellscherm) in de aanvullende gegevens zijn verdisconteerd.	Naast stilstand als gevolg van slagschaduw zijn er ook andere factoren, die bepalend zijn voor het energierendement van een windturbine. Daarbij valt te denken aan het windaanbod ter plaatse, en ook aan het overschakelen naar een andere modus voor een bepaalde duur die minder energie oplevert, om zo te kunnen voldoen aan de geluidnorm. Alle relevante aspecten zijn onderzocht. Geconcludeerd kan worden dat de windturbines, waarvoor nu vergunning volgens de Wet milieubeheer is aangevraagd, rendabel zijn.
42	h	8. Ook is voor een zorgvuldige beoordeling van de rendementen (voordelen) tegen de milieugevolgen (nadelen) van belang of bij de beoordeling van de opbrengsten het (aanzienlijke) brandstofbeslag (met bijbehorende CO ₂ -uitstoot!) in aanmerking is genomen, dat elektriciteit uit wind legt op de capaciteit van de elektriciteitscentrales, onder meer door het opvangen van de windvariatie door het inschakelen of uitzetten van de centrales (de zogenaamde verlaagde efficiënties vanwege piekgedrag, die worden opgevangen door zgn. piekscheerders, zijnde generatoren die snel kunnen reageren op een veranderde vraag, maar een lager brandstofrendement hebben). Een opbrengstberekening en een berekening van de CO ₂ -reductie, waarbij het brandstofbeslag op en het rendement van de reguliere centrales niet in aanmerking zijn genomen, geeft een vertekend beeld van de netto-opbrengsten.	Zie ook de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
42	i	9. Belanghebbenden wijzen erop dat de begroting van de investeringskosten en exploitatiekosten van het windpark niet openbaar is gemaakt. Naar het oordeel van belanghebbenden is inzicht in deze gegevens onontbeerlijk voor een zorgvuldige en integrale beoordeling van nut en noodzaak van het project. Een verzoek van de gemeente Urk tot openbaarmaking van de begroting van het windpark is door de Minister echter afgewezen vanwege het feit dat de gevraagde informatie concurrentiegevoelig zou zijn.	De gevraagde stukken zijn met brieven van 14 juli 2010 toegestuurd aan de gemeente Urk en Stichting Tegenwind i.o.

42	j	10 Het vaststellen van het plan zonder voorafgaande terinzagelegging van de energie-opbrengsten en de begroting van het project is daarmee onzorgvuldig en in strijd met het recht. Belanghebbenden gaan er vooralsnog vanuit dat de hierboven onder 6. bedoelde effecten leiden tot een zodanige netto-opbrengst dat in het geheel niet kan worden gesproken van een noodzaak en nut van het windpark.	Zie de beantwoording van 41zh en 42i. De bevoegde gezagen zijn van mening dat de in het MER opgenomen gegevens over de energieopbrengst voldoende informatie biedt.
42	k	Locatiekeuze, alternatievenonderzoek 11 In par. 3.3.2 van de plantoelichting wordt gesteld dat in het MER en in de aanvulling op het MER een alternatievenafweging heeft plaatsgevonden. 12. Belanghebbenden betwisten de juistheid van deze informatie.	Zie de beantwoording van 30n.

42	I	<p>13 Omdat het MER (mede) de status heeft van plan-MER dient het MER een beschrijving te bevatten van de alternatieven die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen en een motivering van de keuze voor het in beschouwing nemen van die alternatieven (art. 7.10 lid 1 sub b Wm). Artikel 5 lid I van Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Gemeenschappen (SMB-richtlijn) bepaalt daaromtrent, dat het moet gaan om alternatieven die rekening houden met het doel en de geografische werkingssfeer van het plan. In bijlage I bij de richtlijn wordt nader uitgewerkt welke informatie in dat verband in het MER moet worden verschaft. 14 Het MER voldoet niet aan deze eis. Enerzijds wordt in het MER opgemerkt, dat het plan een landelijke schaal heeft. Dat is terecht. Mede om die reden wordt het plan planologisch ingepast met behulp van een Rijksinpassingsplan. Anderzijds wordt in het MER (par. 2.5) aangegeven, dat de locatie-afweging wordt toegespitst op relevante locaties in en rond het IJsselmeergebied en specifiek in het gebied in en om de Noordoostpolder. Dat is onjuist. Er is geen reden om het alternatievenonderzoek tot die locaties te beperken. Een (houdbare en deugdelijke) motivering voor die beperking van het zoekgebied voor alternatieven wordt in het MER niet gegeven. Art. 2.5 van het MER vermeldt daaromtrent slechts: "Voor de onderbouwing van de locatiekeuze en de te onderzoeken alternatieven, is dit een bijzondere situatie. Immers, de doelstellingen van het Rijk met betrekking tot windenergie op land hebben betrekking op heel Nederland, terwijl het Rijksinpassingsplan het gedetailleerde ruimtelijke kader vormt voor één specifiek initiatief, namelijk het Windpark Noordoostpolder." 15 De omstandigheid dat het Rijksinpassingsplan zich toespitst op Windpark Noordoostpolder vormt vanzelfsprekend geen reden om het zoekgebied te beperken tot de Noordoostpolder. Immers, een locatiekeuze-alternatievenonderzoek is nu juist bedoeld om te beoordelen of de locatie waarvoor het plan wordt gemaakt (in dit geval het Rijksinpassingsplan) juist is dan wel of er vanuit milieuhygiënisch oogpunt betere alternatieven zijn. De mededeling dat in het ruimtelijk plan voor een bepaalde locatie is gekozen is dan uiteraard geen reden om het alternatievenonderzoek tot die locatie te beperken. 16 Een windmolenpark (of: verzameling van windmolenparken) van de schaal zoals dit initiatief beoogt heeft een landelijk karakter en betreft een landelijk belang. Juist om deze reden wordt, mede op grond van de Elektriciteitswet 1998, voor een plan van deze omvang het ruimtelijk instrument van Rijksinpassingsplan toegepast. 17 In het MER had het onderzoek naar alternatieve locaties daarom moeten worden uitgebreid tot geheel Nederland en de bijbehorende kustzones.</p>	Zie de beantwoording van 30n.
----	---	---	-------------------------------

42	m	<p>18 In par. 2.5 van het MER is vervolgens een aantal alternatieve locaties in en rond het IJsselmeer onderzocht: Windpark Noordoostpolder, Afsluitdijk, Houtribdijk, Friese IJsselmeerkust en Boven-Lelystad. Het onderzoek dat naar die alternatieven wordt uitgevoerd voldoet echter niet aan de eisen die de SMB-richtlijn daaraan stelt. Immers art. 5 lid 1 en bijlage 1 bij de richtlijn vereisen dat omtrent de onderzochte alternatieven moet worden aangegeven: a. een schets van de inhoud en de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma en het verband met andere, relevante plannen en programma's; b. de relevante aspecten van de bestaande situatie van het milieu en de mogelijke ontwikkelingen daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd; c. de milieukeurmerken van gebieden waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn; d. alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, met inbegrip van met name milieuproblemen in gebieden die vanuit milieuoogpunt van bijzonder belang zijn, zoals gebieden die op grond van de richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG zijn aangewezen; e. de op internationaal, communautair niveau of nationaal niveau vastgestelde doelstellingen ter bescherming van het milieu, welke relevant zijn voor het plan of programma, alsook de wijze waarop met deze doelstellingen en andere milieuoverwegingen rekening is gehouden bij de voorbereiding van het plan of programma; f. de mogelijke aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld voor de biodiversiteit, bevolking, gezondheid van de mens, fauna, flora, bodem, water, lucht, klimaatfactoren, materiële goederen, cultureel erfgoed met inbegrip van architectonisch of archeologisch erfgoed, landschap en de wisselwerking tussen bovengenoemde elementen; g. de voorgenomen maatregelen om aanzienlijke negatieve effecten op het milieu van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen; h. een schets van de redenen voor de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de beoordeling is uitgevoerd, inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden (zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis); i. een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen overeenkomstig art. 10; j. een niet-technische samenvatting van de in de bovenstaande punten verstrekte informatie. 19 In de toelichting van de Europese Commissie op de SMB-richtlijn (Uitvoering van richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma 's DG Milieu) wordt uitdrukkelijk aangegeven; dat het alternatievenonderzoek zeer uitgebreid moet zijn, zie par. 5.6 van die toelichting: "Doel van het rapport is, de mogelijke aanzienlijke milieueffecten van het plan of programma en van de redelijke alternatieven ervan te bepalen, te beschrijven en te beoordelen. Bijlage 1 geeft verdere voorschriften inzake de informatie die</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zzd.</p>
----	---	--	--

	<p>over deze effecten moet worden verstrekt. Het onderzoeken van alternatieven is een belangrijk element van de beoordeling en de richtlijn verlangt een uitgebreidere beoordeling van die alternatieven dan de m.e.r.-richtlijn. De betekenis van "alternatieven" wordt verder besproken in de onderstaande paragrafen 5.11-5.14". 20 Art. 5.12 van de toelichting van de Europese Commissie bepaalt dan verder: "Wanneer de richtlijn voorschrijft dat de mogelijke aanzienlijke milieueffecten van redelijke alternatieven moeten worden bepaald, beschreven en beoordeeld, gelden terzake dezelfde vereisten als voor het plan of programma". 21 De toelichting schrijft dus uitdrukkelijk voor, dat het onderzoek van alternatieven aan dezelfde eisen moet voldoen als welke gelden voor het onderzoek van het plan zelf. Dat is in het MER niet gebeurd en dient alsnog te gebeuren.</p>	
--	---	--

42	n	22 Belanghebbenden constateren dat in reactie op de inspraak op het MER over de locatiekeuze en de alternatieven wordt gesteld dat in par. 2.5 van het MER een alternatievenonderzoek naar locaties zou zijn gedaan, aangevuld in par. 2.3 van de Aanvulling MER (zie de reactienota bij 50 d. en 50 f. Par. 2.3 van de Aanvulling MER behelst niet meer dan een weergave van (niet op onderzoek gebaseerde) beleidskeuzes en de historie, waarbij de beleidskeuzes feitelijk neerkomen op door het Rijk aan zichzelf opgelegde beperkingen ten aanzien van het alternatievenonderzoek. Uit de Aanvulling MER blijkt in ieder geval niets van onderzoek naar of afweging van alternatieven (alternatieve plaatsen voor het project dan wel alternatieve manieren waarop eenzelfde resultaat kan worden bereikt). Het MER (inclusief de Aanvulling) is daarmee in strijd met de regels voor een plan-MER en met de SMBrictlijn. Het plan kan dus niet worden vastgesteld, en de vergunning op grond van de Nbw kan op grond van strijd met de Nbw niet worden verleend.	Zie de beantwoording van 41zzd.
42	o	Geen dwingende redenen van groot openbaar belang 23 Belanghebbenden zijn van oordeel dat op basis van de in maart 2010 alsnog uitgevoerde passende beoordeling niet de zekerheid is verkregen dat het project geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het IJsselmeer, en dat significante effecten kunnen worden uitgesloten. Belanghebbenden verwijzen in dit verband naar de zienswijze die Vogelbescherming Nederland e.a. op 16 juli 2010 hebben ingediend, en maken deze tot hun zienswijze.	Zie de beantwoording van 27 en 30m.
42	p	24 Niet alleen heeft de Minister (en hebben GS van Flevoland) niet onderzocht of er alternatieve oplossingen zijn als bedoeld in de Nbw, maar ook is niet aangetoond dat sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, die kunnen rechtvaardigen dat de vergunning ondanks de schadelijke gevolgen van het project wordt verleend. Daarbij dient onduidelijk vast te staan dat het belang van de verwezenlijking van het project op lange termijn zwaarder weegt dan het belang van het behoud van de instandhoudingsdoelstellingen. De Minister en Gedeputeerde Staten hebben dit in het geheel niet aangetoond, waarbij belanghebbenden erop wijzen dat niet met iedere bijdrage aan het opwekken van duurzame energie een groot openbaar belang is gemoeid, en bovendien dat zeker op de lange termijn nut en noodzaak van windenergie alleen maar meer ter discussie zullen komen te staan.	In het kader van het MER (bijlage E) en aanvulling MER is uitgebreid onderzoek gedaan naar de ecologische effecten en is in de passende beoordeling (aanvulling MER bijlage 2) geconcludeerd dat significante effecten uitgesloten zijn. De Commissie voor de m.e.r. onderschrijft deze conclusie. Derhalve is niet noodzakelijk 'dwingende redenen van openbaar belang' aan te dragen. Daarnaast is alternatievenafweging geen vereiste in het kader van de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.
42	q	25 Belanghebbenden zullen in beroep aandringen op het stellen van prejudiciële vragen over het aspect van de locatiekeuze en het onderzoek naar alternatieven.	Zie de beantwoording van 41zzd.

42	r	<p>Grondexploitatie/sanering bestaande turbines 26Uitgangspunt van het plan en ook van de MER is dat de bestaande windturbines aan de Westerveermeerdijk, 50 windturbines van Essent, en enkele windturbines aan de Zuiderveermeerdijk worden verwijderd omstreeks het moment dat de nieuwe windturbines worden geplaatst. (Zie de korte samenvatting d.d. 1 oktober 2009, pag. 1 MER algemeen deel par. 5.3 , Milieuwinst, pag. 80, toelichting op het plan pag. 25). De achterliggende gedachte is dat concentratie van windturbines minder nadelige gevolgen heeft voor het landschap en dat sanering van de bestaande windturbines zal leiden tot milieuwinst. 27 In de toelichting op het plan wordt met betrekking tot de sanering van de bestaande windturbines in algemene zin verwezen naar 'afspraken over het saneren van bestaande turbines' , zie de toelichting op het plan pag. 25, en par. 8.1, Grondexploitatie. Belanghebbenden zijn niet bekend met de inhoud van de privaatrechtelijke afspraken. Naar hun oordeel bieden privaatrechtelijke afspraken niet zonder meer voldoende garantie dát de bestaande windturbines worden gesaneerd, én dat sanering daadwerkelijk omstreeks de aanleg van de nieuwe windturbines zal plaatsvinden. Het zelfde geldt voor de ter inzage gelegde ontwerpen voor sloopvergunningen van bestaande turbines. De verlening van een sloopvergunning biedt immers geen garantie op daadwerkelijke sloop. Dit geldt in ieder geval voor de windturbines aan de Zuiderveerweg en de Monikkenweg. Er zal bovendien minst genomen concreet zicht moeten zijn op de planologische verankering van de sanering (concreet door de bestaande windturbines ' weg' te bestemmen). De verwijzing in het plan naar "privaatrechtelijke afspraken" over de sanering geeft in ieder geval volstrekt onvoldoende zicht op de daadwerkelijke sanering. In de zakelijke beschrijving van de exploitatieovereenkomst is niets over de saneringsafspraken terug te vinden; er wordt niet meer gesteld dan dat de overeenkomst betrekking heeft op het verhaal van kosten als bedoeld in art. 6.2.4 van het Bro. Overigens valt op dat in de zakelijke beschrijving gedateerd 25 maart 2010 wordt verwezen naar een op 1 juli 2010 gesloten exploitatieovereenkomst. In de Toelichting op het Ontwerpplan is dus kennelijk verwezen naar op dat moment niet bestaande afspraken! De (door de plaatsing van de windparken per saldo geringe of zelfs afwezige) milieuwinst is dus, ten onrechte, niet gegarandeerd.</p>	<p>Vanwege de zorgvuldigheid die betracht wordt met dit project is besloten om dezelfde ontwerp-besluiten nogmaals van 20 augustus tot en met 30 september 2010 ter inzage te leggen en de exploitatieovereenkomsten daarbij te voegen en een ieder 6 weken de tijd te geven een (eventuele aanvullende) zienswijze in te dienen. De saneringskwestie is een onderdeel in de exploitatieovereenkomst, een privaatrechterlijke overeenkomst. Van belang is dat de overeenkomst voorafgaand aan het definitieve besluit is ondertekend. Dat is het geval.</p>
----	---	--	---

42	s	<p>Geluid (o.a. par. 6.2 toelichting) 28 In het plan en in de Ontwerpbesluit van Gedeputeerde Staten van Flevoland voor een oprichtingsvergunning op grond van de Wet milieubeheer wordt getoetst aan de geluidnorm van Lden 47 dB(A) en de Lnight 41 dB(A). Deze normen zijn ontleend aan de Circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines d.d. 2 april 2010. Met deze nieuwe beoordelings- en normsystematiek wordt volgens de toelichting aangesloten bij Europese regelgeving en wordt getoetst aan jaargemiddelde geluidbelastingen, en wel op basis van de jaargemiddelde windsnelheid op de ashoogte van de windturbines. Op deze wijze zou, aldus de toelichting op het plan (par. 6.2, pag. 41) rekening worden gehouden met "het verschijnsel dat de windsnelheid in de nacht periode op grotere hoogten (80 tot 200 meter) op sommige momenten tijdens zogenoemde stabiele weersomstandigheden, verhoudingsgewijs hoger kan zijn dan bij de grond (windschering).".</p>	Zie de beantwoording van 41e.
42	t	<p>29. De (Europese) richtlijnen schrijven voor dat de beoordeling van de effecten van geluid door de windturbines dient te geschieden aan de hand van de vigerende regelgeving en dus ook aan vigerend beleid. Verder volgt uit de richtlijnen dat een adequate beoordeling van alternatieven, varianten en locaties mogelijk gemaakt moet worden. 30 Het plan wijkt af van de richtlijnen door niet te toetsen aan de hand van de thans vigerende regelgeving, maar aan nog niet in werking getreden nieuwe regelgeving (Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer, Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines». Verder geeft het MER geen beoordeling van de effecten van geluid afkomstig van alternatieven, en wordt alleen een minimum- en een maximumvariant in beeld gebracht, waarbij voor de minimumvariant geldt dat die uitgaat van windturbines op vijf locaties. Varianten waarbij op minder locaties windturbines worden gerealiseerd zijn dus, net als de alternatieven, buiten beschouwing gelaten. Ook in dat opzicht voldoet het MER niet aan de richtlijnen.</p>	Zie de beantwoording van 30zzb.
42	u	<p>31 In het MER wordt de oppervlakte van de cumulatieve Lden 47 dB contour afgezet tegen de verwachte milieuwinst. Dit is voor de beoordeling van geluidseffecten een irrelevante benadering, omdat (verwachte) positieve milieu-effecten van een geluidsbron niet van invloed zijn op de geluidnormstelling waaraan zal moeten worden voldaan. Verder wordt in het MER het aantal woningen binnen de cumulatieve Lden 47 dB contour berekend per MWh. Ook dat is voor de beoordeling van geluidseffecten een irrelevante benadering.</p>	In de richtlijnen is gevraagd om de verwachte milieuwinst ten opzichte van de hinder inzichtelijk te maken. Het is een maat om aan te geven hoeveel hinder optreedt per MWh. De geluidsbelasting die optreedt dient daarnaast te voldoen aan de daarvoor geldende normen, dit is ook onderzocht in het MER. Zie locatiespecifieke delen van het MER (§5.8) en bijlage I van het MER.

42	v	<p>32 Bijlage 7 van het Bijlagenboek bij het plan bestaat uit een Notitie van 26 april 2010 en uit (akoestische) deelrapporten voor de vier verschillende windparken Creil, Westermeerdijk binnendijks, Zuidermeerdijk en Westermeerwind. NB. In de Toelichting op het inpassingsplan wordt nog uitgegaan van de vijf locaties Noordermeerdijk binnen- en buitendijks, Westermeerdijk binnen- en buitendijks, en Zuidermeerdijk. 33 In de Notitie van 26 april 2010 staat dat de met de in Tabel I weergegeven uitgangspunten samengaande (cumulatieve) geluid belasting is vastgelegd in de vergunningaanvragen. Onduidelijk is of hiermee wordt bedoeld op de cumulatieve geluidbelasting per locatie, of van de locaties gezamenlijk. Die onduidelijkheid wordt versterkt doordat in de Inleidingen van de deelrapporten wordt verwezen naar de prognose van de gecumuleerde geluidimmissie ten gevolg van vier windparken in de NOP, kenmerk R068291 d.d. 16 april 2010 (Akoestisch onderzoek - cumulatie vier windparken) Uit dat rapport zou volgens de deelrapporten blijken dat de windparken gecumuleerd kunnen voldoen aan de Lden grenswaarde van 47 dB.</p>	<p>Bij de beoordeling van de optredende geluidniveaus wordt in het kader van de milieuvergunning rekening gehouden met de cumulatie van het geluid veroorzaakt door alle vier nieuw aan te leggen parken samen. Bij toetsing aan de norm zal cumulatief moeten worden voldaan aan de betreffende norm.</p>
42	w	<p>34 Volgens het geldende beleid moet worden getoetst aan de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening. In die Handreiking wordt voor de stille landelijke gebieden uitgegaan van een grenswaarde LAeq in dB(A) van 40 (dag) 35 (avond) en 30 (nacht), terwijl voor landelijk gebied met veel agrarische activiteiten de grenswaarden 40 (dag) 35 (avond) en nacht (30 worden aanbevolen. Voor de landelijke woonomgeving worden de richtwaarden 40 (dag), 35 (avond) en 30 (nacht) dBA aanbevolen. In de Handreiking wordt bovendien gewezen op de mogelijkheid van een 3 dB aanscherping in het geval van relevante cumulatie. 35 Feit is dat voor het landelijk gebied een nachtnorm van 30 - 35 dB(A) wordt aanbevolen. De geldende norm ligt dus substantieel lager dan de Lden grenswaarde van 47 dB, die is gebaseerd op een jaargemiddelde van dag en nacht, en een Lnight grenswaarde van 41 dB, eveneens gebaseerd op een jaargemiddelde. In de circulaire Beoordeling geluidhinder windturbines wordt over de nieuwe beoordelingssystematiek onder 2.2. opgemerkt dat bij toepassing van de huidige methode de windsnelheid in de nacht op grotere hoogten (80 tot 200 m.) wordt onderschat, reden waarom de methode moet worden aangepast. Belanghebbenden begrijpen dit aldus dat om die onderschatte windsnelheid binnen de normen te brengen, deze moeten worden aangepast. Daarbij wordt gekozen voor de Lden-norm, met als belangrijkste verschillen met de tot nu toe gehanteerde geluidmaat: de integratie van dag, avond en nachtwwaarden en de vaste middelingstijd van 1 jaar (i.p.v. 1 etmaal), waarbij naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer is besloten ook de Lnight als geluidmaat voor de nacht in te voeren.</p>	<p>De Circulaire beoordeling geluidhinder windturbines van 4 april 2010 vervangt voor wat betreft dit geluid de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening als beleidsdocument. Beide zijn geen regelgeving. De in de Circulaire geadviseerde nieuwe geluidsnorm van 47 dB (Lden) sluit aan op de praktijk van de milieuvergunningverlening voor windturbineparken in de afgelopen jaren. Die praktijk hield niet of (zelden) niet geformaliseerd rekening met het effect van windschering (hogere windsnelheid op hoogten boven 80 meter dan uit onder andere de windnormcurve (WNC) blijkt). De nieuwe norm van 47 dB (Lden) is zoals gezegd een omrekening van vergunningpraktijk alsook van de normen uit het Activiteitenbesluit en is niet aangepast aan met meerekenen van windschering. Omdat windschering wel is verwerkt in de rekentool voor de locatiespecifieke jaargemiddelde windsnelheid op ashoogte (volgens KNMI) kan de nieuwe norm van 47 dB dus strenger uitwerken dan het Activiteitenbesluit.</p>

42	x	<p>36 Belanghebbenden wijzen erop dat de Lden-norm de Nederlandse geluidmaat is voor luchtvaartlawaai en voor weg- en railverkeerslawaai. Voor dergelijke "totale" geluidbelasting is de Lden-maat ook bedoeld en goed bruikbaar. Lden is niet ontwikkeld en niet geschikt voor de bewaking van fluctuerende, momentane geluidbronnen binnen een individuele inrichting. Omdat Lden een gewogen gemiddelde is (over een heel jaar!), kan feitelijk nooit op basis van een concrete immissienorm handhavend worden opgetreden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zq, 41c en 41o.</p>
42	y	<p>37 Uit een recent, ook in de circulaire genoemd, onderzoek van TNO, Hinder door geluid van windturbines, rapport nr. 2008-D-RI051/b blijkt bovendien dat het geluid van windturbines bij gelijke belasting (in Lden) als hinderlijker wordt ervaren dan geluid van wegverkeer, railverkeer of industriële bedrijvigheid. In de circulaire wordt opgemerkt dat de Wereldgezondheidsorganisatie in de Richtlijnen voor nachtelijk lawaai (2009) een voorkeursgrenswaarde van 40 dB Lnight aanbeveelt. Door de specifieke omstandigheden bij windturbines zal bij 47 dB Lden de 41 dB Lnight zelden worden overschreden, en daarom is voor een waarde van 41 dB Lnight gekozen, aldus de circulaire. Belanghebbenden achten niet zorgvuldig gemotiveerd en onjuist de keuze in de circulaire voor de norm van 41 dB Lnight in plaats van 40 dB Lnight. Wanneer men bedenkt dat deze waarden jaargemiddelden zijn, én dat lijkt te worden uitgegaan van cumulatie van de vier locaties gezamenlijk, is een concrete overschrijding van de waarden op voorhand oncontroleerbaar. Handhaving is daarmee illusoir.</p>	<p>Dat het geluid van windturbines als hinderlijker wordt ervaren dan het geluid dan andere geluidsbronnen bij een gelijke belasting (in Lden) is de reden in de circulaire om niet een vergelijkbaar geluidsbelastingsniveau als voor bijvoorbeeld wegverkeer (Lden 48 met afwijkingmogelijkheid tot Lden 58 voor het buitenstedelijk gebied) voor te schrijven voor windturbines maar maximaal Lden 47. Het gegeven dat sprake is van jaargemiddelden en cumulatie betekent niet dat handhaving illusoir is. De aard van de activiteit (geluidniveau en - richting fluctueert afhankelijk van de wind) maakt dat het redelijk is jaargemiddelden voor te schrijven en cumulatie toe te laten. Indien consequente overschrijding dreigt, kan weldegelijk gehandhaafd worden. Bovendien is van belang dat voor elke inrichting het gehanteerde bronvermogen en de geluidsreducerende instellingen onderdeel uitmaken van de aanvraag, waarmee is verzekerd dat het geluidniveau de normen niet zullen overstijgen.</p>

42	z	<p>38 Belanghebbenden betwisten verder de juistheid van het standpunt in de Antwoordnota MER, dat het beschermingsniveau van de voorgestelde normstelling volledig zou overeenkomen met de bestaande normen van het Activiteitenbesluit. Omdat Lden een samengestelde maat is waarin aparte waarden voor de dag, nacht en avond zijn opgenomen, is de norm niet goed toepasbaar voor geluid bronnen als windturbines, die vanwege ongunstige wind lange stilstandperiodes hebben. Voor het landelijk gebied van de Noordoostpolder wordt een geluidnorm van 35 dB geadviseerd, terwijl 41 Lnight een gemiddelde belasting van 45 dB betekent. In het geval dat de turbines 's avonds of 's nachts vanwege ongunstige wind stilstaan, is overdag een belasting van 55 dB toegestaan. Belanghebbenden achten dat onaanvaardbaar. De geluidsoverlast zal naar verwachting nog ernstiger zijn op de locaties waar sprake is van kwel en dus van bodemresonanties (zoals langs de Westermeerweg te Creil).</p>	<p>De Lden norm is toepasbaar op industriële bronnen, zoals windturbines. In tegenstelling tot hetgeen wordt opgemerkt hebben windturbines geen lange stilstandperiodes. Windturbines zijn in bedrijf tussen ongeveer 4 m/s(2 bft) tot 25 m/s (10 bft). Het percentage van de tijd dat op de locaties van de windparken de wind waait tussen deze snelheden is opgenomen in de slagschaduwrapportages welke als bijlage 7 en 9 zijn dienen bij het inpassingsplan. Hieruit blijkt dat de windturbines het grootste gedeelte van het jaar in bedrijf kunnen zijn. De geluidsbelasting zal daarbij ook niet tot sterk afwijkende niveaus kunnen oplopen. Voor bijvoorbeeld de nachtperiode, welke bepalend is, geldt dat door de aard van de geluidbron ('topt af' bij toenemende windsnelheid en kent dus een maximum) kan er nooit een niveau van meer dan 43 à 44 dB(A) optreden. Een geluidsbelasting van 55 dB(A) zal, vanwege de maximale geluidsemissie, derhalve niet optreden. Inzake het effect van de bodem is in alle gevallen uitgegaan van bodemfactor 0 voor het IJsselmeer en 0,8 voor de Noordoostpolder. Daarmee zijn eventuele reflecties al gevolg van kwel verdisconteerd.</p>
42	za	<p>39 RIVM wijst er in haar rapport Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, briefrapport 609333002/2008 op dat het zoeven of zwiepen van de turbines als het meest hinderlijk worden ervaren (par. 4.2.4.), en dat deze geluiden gemiddeld 5dB boven de meer constante ruis van de windturbine uitstralen. Als deze pieken in de slaapkamer net boven de drempelwaarde liggen komt dit overeen met de door de Gezondheidsraad geschetste 'worst case'. RIVM wijst erop dat moderne grote windturbines 's avonds en 's nachts niet stiller worden, maar zelfs iets lawaaiiger, terwijl verkeerslawaai 's avonds meestal wel afneemt. Het al genoemde zoeven of zwiepen van windturbines zou volgens RIVM een reden kunnen zijn het geluid strenger te beoordelen dan even luid ander bedrijfsmatig geluid, waarbij RIVM aanbeveelt dat dit bij de nieuwe beoordelingsmethode zou kunnen veranderen (pag. 22).</p>	<p>De Lden is een uniforme Europese maat voor geluid afkomstig uit de richtlijn Omgevingslawaai. Daarin is aangegeven dat Lden gekozen is als geluidsbelastingsindicator voor hinder en Lnight voor slaapverstoring.</p>

42	zb	<p>40 Belanghebbenden zijn, samenvattend, in de eerste plaats van oordeel dat de Ministers het Plan en de ontwerpbesluiten dienen te toetsen aan het geldende geluid beleid, en dat het door de Minister gekozen toetsingskader in strijd is met het recht. In de tweede plaats kan de door de Ministers voorgenomen geluidnormering tot onaanvaardbare geluidoverlast voor omwonenden leiden en mag deze ook om die reden niet worden toegepast.</p>	<p>Op 8 april 2010 is de Circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines" door de toenmalige minister van VROM aangeboden aan de gemeenten en provincies welke de nieuwe regels bevat voor de beoordeling van geluid van windturbines. Deze circulaire vervangt op dit punt de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998. De minister van VROM heeft in de Circulaire beoordeling geluidhinder windturbines de keuze voor de Lden-maat gemotiveerd. De belangrijkste reden is, zo wordt vermeldt, dat ' Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt deze maat het beste de hinder — en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen.' De Lden is een uniforme Europese maat voor geluid afkomstig uit de richtlijn Omgevingslawaai. Daarin is aangegeven dat Lden gekozen is als geluidsbelastingsindicator voor hinder en Lnight voor slaapverstoring. Blijkens de studies die als bijlage aan het inpassingsplan zijn gehecht, wordt binnen de normering gebleven en is er aldus geen reden om aan te nemen dat er zich onaanvaardbare situaties voordoen.</p>
----	----	---	--

42	zc	<p>Cultuurhistorie; beschermd dorpsgezicht Urk 41 Één van de pijlers van het moderne monumentenbeleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen in de "m.e.r.-gebieden". In de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg (MoMo) van het Ministerie van OCW d.d. 28 september 2009 (kamerstuk 32 156, nr. 1, pag. 10) wordt gesteld dat meewegen alleen niet genoeg is, en dat een goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaatsvindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Één van die belangen is de cultuurhistorie. In de Beleidsbrief MoMo wordt ervoor gewaarschuwd dat de cultuurhistorie nog lang niet in de haarvaten van ons ruimtelijk ordeningsstelsel is doorgedrongen, en dat ervoor gezorgd moet worden dat het belang van de cultuurhistorie meeweegt in de ruimtelijke ordening. Op pagina 35 van de Beleidsbrief wordt erop gewezen dat buiten de huidige beschermde gezichten en in het buitengebied het belang van de cultuurhistorie bij ruimtelijke besluiten nog wel eens wordt vergeten, of dat er nog te vaak vrijblijvend mee wordt omgegaan. Dit geldt voor de gebieden direct buiten de grenzen van de beschermde gezichten, maar ook voor het buitengebied. In de Beleidsbrief (pag. 38) wordt het MER genoemd als een instrument om de cultuurhistorie mee te wegen, waarbij wordt aangetekend dat er wel nog winst valt te behalen als het gaat om het in beeld brengen en meewegen van cultuurhistorische waarden, kortom in de toepassing van het instrument. Op pagina 42 wordt de MER gezien als een instrument voor een verdere versterking van het belang van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening. 42 Uit het voorgaande blijkt dat de MER Windpark NOP een belangrijke functie heeft, te weten de integrale afweging van het cultuurhistorische belang van het (beschermd) dorpsgezicht van Urk. Hoewel de richtlijnen en de Startnotities niet expliciet verwijzen naar de aanwijzing van Urk als beschermd dorpsgezicht, kan uit de Richtlijnen wel worden afgeleid dat de effecten van de parken op het beschermd dorpsgezicht en het aanzicht van/op Urk behoren tot de essentiële informatie in het MER.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zf, 5zh, 5zk en 30zf.</p>
----	----	--	--

42	zd	<p>43 In het MER ontbrak, in strijd met de richtlijnen en in strijd met de Beleidsbrief MoMo van september 2009, een visualisatie van de ruimtelijk-visuele beleving en effecten van de windturbines op het aanzicht op Urk als cultuurhistorisch waardevol en op grond van de Monumentenwet aangewezen dorpsgezicht. Essentiële informatie, te weten concrete informatie over de gevolgen van het plaatsen van windmolens in de nabijheid van Urk als aangewezen dorpsgezicht maar ook los daarvan als cultuurhistorisch waardevol dorpsaanzicht ontbrak. In de aanvulling mer d.d. 2 maart 2010 wordt in 5.1.1. gerefereerd aan enkele tientallen fotovisualisaties. Opvallend echter is dat visualisaties van juist de gevolgen van de aanwezigheid van (hoge) windmolens voor het aanzicht vanaf het open IJsselmeer op Urk ontbraken. Ook in de aanvulling mer komt dat aanzicht niet terug; in par. 5.1.2 wordt als uitgangspunt genomen het aanzicht vanaf de locatie. Op de foto genomen vanaf locatie C2 (de enige locatie waarop het zicht op Urk in beeld is gebracht) is overigens wel duidelijk te zien dat het aanzicht op Urk en haar vuurtoren als gevolg van de windmolens volledig wegvalt (figuur 5.7 t/m 5.9). In par. 5.7.1 van de aanvulling mer wordt overigens onomwonden ("uiteraard") erkend dat de windturbines meestal beter zichtbaar zijn dan het dorp Urk, terwijl in par. 5.8.1 wordt gesteld dat de visuele invloed relatief het grootst is vanaf locaties op het open water, met name ten noordwesten van Urk.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zk en 30zf.</p>
42	ze	<p>44 In de toelichting op het plan wordt in par. 6.14.1 voorop gesteld dat er - bij belanghebbenden- omtrent het begrip 'beschermd dorpsgezicht' enige onduidelijkheid zou heersen, omdat deze term alleen betrekking heeft op een afgebakend gebied. Gelet op het karakter van deze regeling heeft het initiatief dus geen effect op het beschermde dorpsgezicht. Volgens de plantoelichting zou het dan ook onjuist zijn om de zichtrelatie van en naar het feitelijk beschermde gebied te duiden en te beschrijven.⁴⁵ Naar het oordeel van belanghebbenden bestaat niet bij hen, maar veeleer bij de Ministers onduidelijkheid over de mogelijkheid van aantasting van een beschermd dorpsgezicht door ruimtelijke ingrepen buiten het als zodanig begrensde gebied. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 4 mei 2010, LJN:BM3270, gemeente Deventer, kan worden afgeleid dat ook als de voorgenomen ingreep buiten het als beschermd dorpsgezicht aangewezen gebied is gelegen, deze ingreep ter plaatse landschappelijk wel van betekenis kan zijn, bijv. vanwege de situering van de ingreep ten opzichte van het dorpsgezicht (r.o. 2.20.1).</p>	<p>In beginsel geldt de bescherming van het dorpsgebied alleen in het dorpsgebied dat daadwerkelijk als beschermd gebied is aangewezen. Uit de door inspreker aangehaalde uitspraak kan worden afgeleid dat plannen buiten het beschermde dorpsgezicht wel van invloed kunnen zijn op het beschermde dorpsgezicht, maar dat dit niet betekent dat de plannen daardoor niet gerealiseerd kunnen worden. De Afdeling geeft in de uitspraak namelijk slechts aan dat - indien de beoogde plannen buiten het beschermde dorpsgezicht inderdaad invloed kunnen hebben op het beschermde dorpsgezicht - het bevoegd gezag dat expliciet en gemotiveerd in de beoordeling dient te betrekken. Blijkens onder andere de Kamerstukken (Kamerstuk 32156, nr. 10, pagina 18), de uitgevoerde visualisaties, de toelichting bij de MER en pagina 52/53 van het inpassingsplan is de invloed van de windturbines op het beschermd dorpsgezicht van Urk duidelijk in de beoordeling betrokken.</p>

42	zf	46 Op pagina 2 van het aanwijzingsbesluit d.d. 30 juni 2007 is als motivering van de selectie genoemd dat de stedenbouwkundige structuur in samenhang met de hoogteverschillen en de contour van het eiland (kustlijn) de ruimtelijke uitdrukking vormt van de invloed van de Zuiderzee. Daaruit blijkt dat de (voormalige én de huidige) kustlijn bepalend zijn voor de cultuurhistorische waarde van Urk. Als cultuurhistorische waarde wordt ook genoemd de vuurtoren "die de strategische ligging van Urk langs drukke scheepvaartroutes benadrukt". Het zicht op de kustlijn met als beeldbepalende markering de vuurtoren van Urk wordt in zeer aanzienlijke mate aangetast door de plaatsing van de zeer hoge windturbines, waartegen de vuurtoren verhoudingsgewijs als onbeduidend bouwwerk wegvalt.	Zie de beantwoording van 5zk en 30zf.
42	zg	47 In par. 6.14.1 van de plantoelichting wordt verwezen naar de (ontoereikende) visualisaties en (nietszeggende) viewsheds, en wordt voor wat betreft het effect van het initiatief op de zichtrelaties vanaf en naar Urk verwezen naar de het aspect landschap (par. 6.13). In par. 6.13.2 wordt (niet meer) gesteld (dan) dat Urk duidelijk herkenbaar is vanaf het IJsselmeer. Er wordt niet besproken wat de gevolgen zijn van het plan voor deze herkenbaarheid, anders dan dat "de skyline van Urk" vanaf het IJsselmeer, komend vanuit het noorden, zal worden onderbroken. Niet wordt vermeld dat als gevolg van het plan de herkenbaarheid van Urk en haar markante vuurtoren wegvallen vanwege de schaalgrootte van de windparken aan weerszijden van Urk. In de concluderende paragraaf over het landschap, par. 6.13.3 wordt gesteld dat het plangebied grotendeels zal transformeren tot een energielandschap. Met als 'uitsmijter' in par. 6.14.3 de optimistische aanname dat de windmolens door de ruime onderbreking tussen het zuidelijke en middelste deelgebied de bijzondere positie van Urk als ruimtelijk onderdeel van de polder versterken.	Zie de beantwoording van 24c en 28a.
42	zh	Nautische veiligheid Kans op incidenten 48 In de paragraaf 6.3 (Externe veiligheid) van de plantoelichting wordt tot uitgangspunt genomen dat de aanwezigheid van de windturbines in het IJsselmeer leidt tot een verhoogde kans op incidenten. De toelichting verwijst op pag. 45 naar de conclusie van de Commissie Mer dat het bij benadering aannemelijk is dat eens in de 10 jaar een schip in aanvaring komt met een windturbine. In par. 6.12 van de plantoelichting, Scheepvaartveiligheid, wordt verwezen naar het onderzoek naar de nautische veiligheid dat is opgenomen als bijlage I bij het MER. Belanghebbenden gaan ervan uit dat bedoeld zal zijn op bijlage J (Bijlage I gaat over geluid). Uit deze bijlage J bij het MER zou volgens de plantoelichting volgen dat de windturbines geen relevant risico vormen voor de scheepvaart.	In paragraaf 6.12 van de toelichting op het inpassingsplan wordt verwezen naar bijlage L van het MER. Er wordt niet bedoeld op bijlage J van het MER zoals in de zienswijze wordt aangenomen. Het was overigens beter geweest te verwijzen naar de berekening welke in de aanvulling op het MER is opgenomen. Door HMC is, in reactie op vragen van de Commissie voor de m.e.r. en nieuwe berekening opgesteld. Ten behoeve van het inpassingsplan is deze rapportage daarbij nog aangevuld met een berekening conform een methodiek die de Commissie voor de m.e.r. aan heeft gereikt. Naar deze laatste rapportage wordt overigens ook verwezen in paragraaf 6.12 van de toelichting op het inpassingsplan en deze berekening is opgenomen in bijlage 13 van het inpassingsplan.

42	zi	<p>49 Belanghebbenden wijzen erop dat uit bijlage J geheel niet blijkt dat de windturbines geen relevant risico's zouden vormen voor de scheepvaart. Het IJsselmeer is zone 2 vaarwater, wat betekent dat hier de één na zwaarste maritieme omstandigheden kunnen voorkomen. Zie de Rapportage van Grontmij over de Scheepvaartveiligheidsvoorziening, Bijlage J bij het MER. 50 In par. 2.1 van dat rapport, "Aandacht zone I-Rotterdamse Hoek" wordt deze locatie qua vaarbeweging als "zeer onrustig" getypeerd, terwijl in Bijlage 3 bij dat rapport, Golfklimaat Rotterdamse Hoek, gesproken wordt over "een golfbeeld, dat dus kennelijk in de praktijk als 'onvaarbaar ' wordt beschouwd. " 51 Op basis van de beschrijvingen in genoemd rapport van Grontmij houdt de gemeente het ervoor dat de kans op incidenten in ieder geval zeker niet verwaarloosbaar is, en zelfs niet "klein". Daar komt bij dat bij de berekening van de kans op een aanvaring met een turbine de kans op een scheepsongeval tot uitgangspunt is genomen, waarbij blijkens noot 30 is uitgegaan van een landelijk gemiddelde met alle ongelukken in Nederland. Door uit te gaan van het landelijk gemiddelde voor de berekening van de kans op een aanvaring wordt ten onrechte voorbij gegaan aan de onvoorspelbare en extreme vaarcondities bij de Rotterdamse Hoek.</p>	<p>Met betrekking tot huidige en type transporten zie §3.7 en §4.7 van de locatiespecifieke delen voor de buitendijkse windparken. De beschrijving is niet alleen een weergave van de bevindingen van bureau Grontmij maar tevens van de rapportage van de Raad voor de Transportveiligheid, reddingsrapporten van de KNMR en gesprekken met onder meer Schuttevaer. In §2.1 (Bijlage J, MER) wordt voor de beschrijving van de typering van 'zeer onrustig' verwezen naar Bijlage 3 van dat rapport (Bijlage J, MER). In Bijlage 3 is onder meer aangegeven dat de Rotterdamse Hoek vanaf alle maatgevende windrichtingen onderhevig is aan grotere (hoogte en lengte) golven. De beschrijving in het MER dat 'relatief hoge golfhoogte kan optreden door opstuwende wind' sluit hier bij aan. In bijlage 2 van de aanvulling op het MER is de scheepvaartveiligheid berekent met als uitgangspunt een kans op een scheepsongeval van $5,2 \times 10^{-6}/\text{km}$. De Commissie voor de m.e.r. heeft geadviseerd deze kans (afkomstig uit de studie Monitoring nautische veiligheid, MNV 1990-1998) als uitgangspunt te kiezen. Deze is opgenomen in paragraaf 3.4 op bladzijde 14 van bijlage 2 van de aanvulling op het MER genaamd: 'Praktijkvisie op de kansen op een aanvaring bij Windpark Westermeerwind'. Daarbij is gezien het optreden van incidenten in het verleden gemotiveerd afgeweken van de (lagere) aanvaringskans uit de Risicoatlas Hoofdvaarwegen gevaarlijke stoffen welke specifiek is bepaald voor de Vaargeul Amsterdam-Lemmer. In paragraaf 6.12 van de toelichting op het inpassingsplan is aangegeven dat het oordeel over de scheepvaartveiligheid is gebaseerd op de aangepaste berekening van de scheepvaartveiligheid en het advies van de Commissie voor de m.e.r.. Een aanvaring wordt hierbij niet als verwaarloosbaar beschouwd. Het beeld wat bestaat over scheepvaartveiligheid op basis van het MER, de aanvulling op het MER, berekening van de aanvaringskans conform het advies van de Commissie voor de MER (bijlage bij het Rijksinpassingsplan) en de aanvullende notitie inzake de gevolg-effecten van een aanvaring welke eveneens bijlage is bij het Rijksinpassingsplan, maakt dat het aanvaringsrisico aanvaardbaar is, mede aangezien eventuele gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen/beperkt door de huidige calamiteitenorganisatie in het IJsselmeergebied en het calamiteitenplan dat wordt opgesteld onder goedkeuring van Rijkswaterstaat.</p>
----	----	---	--

42	zj	<p>52 De mer-commissie heeft vragen gesteld over de berekening van de aanvaringskans van de scheepvaart met de windturbines in het MER. De initiatiefnemer heeft het bureau HMC gevraagd de aanvaringskans opnieuw te bepalen (zie aanvulling mer par. 7). Uit de rapportage van HMC d.d. 15 februari 2010 komt volgens de aanvulling mer naar voren dat de aanvaringskans niet significant verschilt voor de varianten in het MER. 53 Belanghebbenden constateren dat HMC in haar rapport de ongevallenkans voor de I e windturbine berekent op een factor 1.000 hoger dan de overige windturbines (pag 15/20). In par. 3.4 verwijst MHC naar de door de commissie (mer??) geadviseerde ongevallenkans voor een falend schip van $5,2 \cdot 10^{-6}$ /km uit de studie Monitoring Nautische Veiligheid (MNV, 1990-1998). HMC wijst er zelf op dat uitgaande van de huidige situatie en het aantal ongevallen in de afgelopen jaren nabij de Rotterdamse Hoek, de in de Risicoatlas Hoofdvaarwegen vermelde kans Pincident van $3,5 \cdot 10^{-8}$ / km te laag is. HMC noemt als oorzaak het verhoogde risico als gevolg van reflecterende golven op de IJsselmeerdijk, waardoor de golfhoogte in dit gebied toeneemt, en schepen door teveel aan dekwater ten onder gaan. HMC stelt dan: "Er zal dus gerekend worden met de hogere kans van $5,2 \cdot 10^{-6}$ / km. " 54 Onduidelijk is of deze hogere kans specifiek ziet op de hoge risico's ter plaatse van de Rotterdamse Hoek.</p>	<p>De kans van $5,2 \cdot 10^{-6}$/km is geadviseerd door de Commissie voor de m.e.r. als generieke beginkans. HMC concludeert dat dit een beter uitgangspunt is dan de meer op de vaargeul Amsterdam-Lemmer toegesneden kans uit de Risicoatlas Hoofdvaarwegen Nederland omdat de aantallen incidenten nabij de Rotterdamse Hoek een hogere initiële kans impliceren dan de getallen uit de risicoatlas. De reden hiervoor is dat het grootste deel van de vaargeul Amsterdam-Lemmer relatief open is (geen kanten) alhoewel er voldoende obstakels aanwezig zijn (andere schepen, boeien) en op relatief grote afstand van de kust ligt. Derhalve is voor de vaargeul de kans op een incident in beginsel laag per km. Als initiële kans is het daarom opportuun geacht van een generieke kans uit te gaan in Nederland. De lengte van de buitendijkse is (begin Noordermeerdijk tot eind Westermeerdijk) circa 14 - 15 kilometer in wisselende afstanden tot de vaargeul (Noordermeerdijk geheel langs de vaargeul, Westermeerdijk steeds verder van de vaargeul af). De Rotterdamse Hoek bevindt zich tussen de twee dijken en is niet bepalend voor het initiële risico op het gehele relevante traject. Derhalve is een generieke beginkans gehanteerd.</p>
----	----	--	--

42	zk	<p>55 De commissie mer acht in haar toetsingsadvies de in de aanvulling mer gehanteerde toetsingsmethodiek niet bruikbaar voor dit initiatief, omdat zou worden gerekend op basis van speculatieve aannames, wat zou leiden tot onrealistische conclusies, bijvoorbeeld dat er een groot verschil zou bestaan tussen de aanvaringskans met de eerste en met de tweede windturbine langs de Westermeerdijk. Hoewel de commissie de gehanteerde methodiek niet bruikbaar vindt, acht zij de in de aanvulling genoemde aanvaringskans van eens in de veertien jaar aannemelijk, met dien verstande dat deze niet alleen geldt voor de meest noordelijke, buitenste windturbine langs de Westermeerdijk maar voor alle windturbines gezamenlijk. De commissie concludeert dan in par. 6.1 dat zij het aannemelijk acht dat bij benadering eens in de tien jaar een schip uit de vaargeul raakt en in aanraking komt met een windturbine. Het inpassingsplan is kennelijk van deze benaderde kans uitgegaan. 56 Onduidelijk is op welke aannames deze kansbenadering is gebaseerd, terwijl -hoewel in de aanvulling mer par. 7 pag. 55 wordt verondersteld dat de windturbine van de buitenste opstelling van de Westermeerdijk Buitendijks op de hoek bij de Rotterdamse Hoek bepalend is voor de aanvaringskans!- niet wordt gemotiveerd waarom wordt afgeweken van de bevindingen van HMC ten aanzien van de aanmerkelijk grotere kans op een aanvaring met de 1e windturbine langs de Westermeerdijk. Gelet op de ligging van deze turbine ten opzichte van de vaargeul is op voorhand zeer aannemelijk dat bij die turbine sprake is van een aanzienlijk grotere aanvaringskans. Als de commissie voor alle turbines gezamenlijk uitgaat van een incident per tien jaar, dan is die kans dus veel hoger bij de bewuste 1e turbine. Afgezien daarvan kan een kans van eens in de tien jaar niet als een verwaarloosbare kans worden weggeschreven.</p>	<p>De berekening van HMC is aangevuld met een berekening op de wijze zoals de Commissie voor de m.e.r. dit heeft voorgesteld (opgenomen in bijlage 13 van het inpassingsplan). Het windpark voldoet aan de in 2002 in de Staatscourant gepubliceerde Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken. In combinatie met de toegepaste flankerende maatregelen wordt het effect op de scheepvaartveiligheid dan ook aanvaardbaar geacht.</p>
42	zl	<p>57 Belanghebbenden wijzen erop dat HMC in haar rapport "Voorgestelde berekening ongevalkans CieMER 1070 ID04" d.d. 14 april 2010, bijlage 13 van het Bijlagenboek bij het Inpassingsplan, pag. 747 van het pdf-bestand, stelt dat de voorgestelde berekeningsmethode van de commissie sterk vereenvoudigd is en geen inzicht geeft in de situatie. Ook HMC wijst op het verhoogde risico op een ongeval nabij de Rotterdamse Hoek (sub 4.1.2), terwijl in de toelichting op het plan op pag. 45 eveneens wordt uitgegaan van een verhoogde kans op incidenten.</p>	<p>Zie de beantwoording van 42zn.</p>
42	zm	<p>Aanvaringskans en mitigerende maatregelen 58 In de aanvulling mer wordt op pag. 55 ook nog opgemerkt dat de aanvaringskans is bepaald zonder rekening te houden met mitigerende maatregelen, waarbij wordt verwezen naar bijlage 2 bij de aanvulling mer. In de plantoelichting wordt in par. 3.2, pag. 24, gesteld dat de aanvaringskans van een binnenvaartschip met een turbine wordt geminimaliseerd door de scheepvaartveiligheidsvoorziening bij de Rotterdamse Hoek.</p>	<p>Zie de beantwoording van 42zn.</p>

42	zn	<p>Par. 9.15 van het AD vermeldt met betrekking tot de aanvaringskansen dat de kans op aanvaring met een windturbine door het opnemen van de scheepvaartveiligheidsvoorziening sterk zou zijn afgenomen; de voorziening werkt als een geleidedam en zou een vluchthaven bieden in de luwte achter de dam. Tevens zou de voorziening bij dragen aan een beter golfklimaat omdat de reflecterende componenten van de golven ten gevolge van de IJsselmeerdijk zouden worden gedempt. 60 Deze in par. 9.15 van het AD aan de voorgenomen scheepsveiligheidsvoorziening toegedichte mitigerende effecten zijn naar het oordeel van belanghebbenden niet te herleiden uit het hiervoor al genoemde rapport van Grontmij (Bijlage J). 61 In Bijlage 3, Hydraulische onderbouwing locatie keuze maatregel, bij het rapport van Grontmij wordt immers opgemerkt dat de mogelijkheden om het golfklimaat ter plaatse van de Rotterdamse Hoek te verbeteren met constructies tussen de vaargeul en de dijk beperkt zijn, omdat deze alleen de reflectiecomponent van de golf kunnen reflecteren. Een gedetailleerde analyse, gecombineerd met specifieke ervaringen van schippers wat betreft het rondenvan de Rotterdamse Hoek bij NW-8, moet volgens dit rapport uitwijzen of door een speciaal geometrisch ontwerp van (steen-)constructies de meest hinderlijke interacties van inkomende en reflecterende golven kunnen worden gereduceerd. De effecten van de hoek in de omgeving van Stavoren op het golfklimaat in de Rotterdamse Hoek tijdens een noordwester storm maken de omstandigheden bij de Rotterdamse Hoek 'onvoorspelbaar', en een oploopvoorziening in de omgeving van de Rotterdamse Hoek zal dan ook nauwelijks effect hebben op het inkomende golfklimaat dat veroorzaakt is aan de IJsselmeerszijde van de dam (zie pag. 9 en 10 van Bijlage 3, onderstreping uit rapport). 62 Ten aanzien van de geleidefunctie van de damconstructie betwijfelen belanghebbenden overigens dat een hoogte van 0.6 NAP+ toereikend is, uitgaande van de afwijkende golfhoogtes juist nabij de Rotterdamse Hoek. 63 Uit Bijlage 3 blijkt dat om de mitigerende effecten van constructies op de golfcondities te kunnen bepalen, gedetailleerd nader onderzoek nodig is. Dit onderzoek is niet in het MER of in de bijlagen terug te vinden. Niettemin vermeldt par.]2.2.6 van het Algemeen Deel van het MER dat er qua nautische veiligheid geen leemten in kennis bestaan die een verantwoorde besluitvorming in de weg staan. 64 Belanghebbenden concluderen dan ook dat het MER geen adequate en in ieder geval onvoldoende informatie bevat over de effecten van mitigerende scheepvaartveiligheidsmaatregelen. De aanname in de plantoelichting dat de aanvaringskansen door deze maatregelen zou worden geminimaliseerd, is dan ook niet onderbouwd.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 42zi. De constatering 'dat dus kennelijk in de praktijk als 'onaanvaardbaar' wordt beschouwd' geeft niet aan dat dit gebied daadwerkelijk onvaarbaar is maar sluit aan bij de typering als 'zeer onrustig'. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat dit het geval is bij sterke wind, zoals beoordeeld in bijlage J vanaf windkracht 7 a 8 Bft. Dit heeft betrekking op specifieke weersomstandigheden, zoals ook uit de bijlage J bij het MER blijkt. Overigens wordt opgemerkt dat er slechts zeer beperkt scheepvaart zal zijn gedurende bijvoorbeeld een noordwesterstorm. De effecten van de scheepvaartveiligheidsvoorziening komen naar voren uit de rapport van Grontmij (bijlage J), onder meer in bijlage 3. Bij 'verbetering nautische veiligheid' zijn diverse maatregelen aangegeven welke de nautische veiligheid verbeteren. Het betreffen maatregelen die niet kwantitatief zijn verwerkt in de aanvaringskansen maar kwalitatief zijn behandeld. In bijlage 2 van de aanvulling heeft bureau HMC aangegeven dat een aantal mitigerende maatregelen zal worden uitgevoerd welke tot een verdere reductie van de ongevalsrisico's leiden. Het betreft de toepassing van sectorlichten, radarreflectoren en nautische markeringen. Met betrekking tot de hoogte van de geleidefunctie wordt opgemerkt dat de hoogte van +0,6 NAP door Grontmij is bepaald en voldoende wordt geacht. De voorziening wordt ook gemarkeerd door radarreflectoren. De turbines op de hoeken van de nabijgelegen lijnen worden daarnaast voorzien van sectorlichten. Met name tijdens slecht weer, zoals een noordwesterstorm zijn radarreflectoren en sectorlichten belangrijke oriëntatiemiddelen. Tijdens een noordwester storm zullen de mitigerende maatregelen (radarreflectoren en sectorlichten) de situatie ter plaatse van de Rotterdamse Hoek extra goed waarneembaar maken zodat schippers alert zijn op het gebied. De genoemde maatregelen als radarreflectoren zijn onderdeel van de aanvraag voor de vergunning op basis van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, om de zichtbaarheid van de voorziening ook bij extreme weersomstandigheden te borgen. In bijlage 3 is na de aangehaalde opmerkingen aangegeven dat de mogelijkheden om het lokale golfklimaat te verbeteren met constructies tussen de vaargeul en de dijk hierdoor positief kunnen bijdragen aan de nautische veiligheid. Dit omdat, nabij de Rotterdamse hoek, de invloeden van waterbouwkundige constructies op de golfreflectie maximaal zijn nabij de knik van de waterkering (waar de scheepvaartveiligheidsvoorziening is geprojecteerd), aangezien daar de ruimtelijke variatie van golven juist tijdens de koerswijziging zeer ongunstig is. Centraal staat de geleide functie van de scheepvaartveiligheidsvoorziening, onder meer ook ondersteund door radarreflectoren. Zoals in het MER aangegeven draagt de voorziening er tevens aan bij dat het golfklimaat in de vaargeul verbeterd. Dit is echte niet de centrale functie. Nadere detaillering om dit aspect zo veel mogelijk te optimaliseren vindt plaats bij de engineering ten behoeve van de</p>
----	----	---	---

			<p>besteksfase. Ten behoeve van de besluitvorming is deze nadere optimalisatie niet benodigd om de scheepvaartveiligheid te kunnen beoordelen.</p>
--	--	--	--

42	zo	<p>Gevolgen van een incident 65 Uitgaande van de meer dan verwaarloosbare kans op incidenten -die zijn er nu immers al zonder windparken- diende het MER volgens de richtlijnen een beschrijving te bevatten van de mogelijke gevolgen van een incident, met inbegrip van de milieugevolgen (met name levende natuur) van uitstroom van bunker- of ladingolie, chemicaliën of andere lading. 66 Die beschrijving is niet in het MER terug te vinden. De commissie mer heeft dan ook in het toetsingsadvies in par. 6.2 geadviseerd om bij de besluitvorming stil te staan bij de aanvaringsrisico's (vervolgeffecten) voor de natuur en de drinkwatervoorziening. De commissie heeft daarbij echter opgemerkt op dat zij een "uitgebreide" studie naar deze risico's niet zinvol acht, aangezien er te weinig gegevens beschikbaar zijn om deze goed uit te voeren. Zij adviseert dan ook om na te denken over preventieve maatregelen zoals het vrijhouden van de turbines van obstakels, en het overleggen over een eventueel op te stellen calamiteitenplan. 67 In het inpassingsplan noch in de aanvulling mer wordt stilgestaan bij de milieu-effecten van een aanvaring. Belanghebbenden vinden dat onaanvaardbaar, en menen dat voor een zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen minst genomen enig onderzoek althans een beschrijving van de mogelijke milieugevolgen van een incident op zijn plaats is. In de toelichting op het plan staat helemaal niets over de milieugevolgen (denk aan de gevolgen van het openscheuren van een chemicaliëntanker na een aanvaring). Er wordt uitsluitend iets opgemerkt over de toename van het externe veiligheidsrisico, en dat is iets anders. 68 Daarmee is het ontwerp-inpassingsplan in strijd met het recht. Bovendien kan de voor de aanleg en in standhouding van de windparken vereiste WBR-vergunning(en) (Wet beheer rijkswaterstaatswerken) wegens strijd met art. 6.1 van de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken (aantasting veiligheid scheepvaartverkeer) niet in stand blijven.</p>	<p>In de milieuvergunning is ingegaan op het advies van de Commissie voor de m.e.r. om bij de verdere besluitvorming stil te staan bij de gevolgeffecten voor natuur en drinkwatervoorziening. In dit verband denkt zij aan preventieve middelen en het eventueel opstellen van een calamiteitenplan. In de onderhavige vergunning wordt een calamiteitenplan voorgeschreven, gericht op de handelingen ter voorkoming van vrijkomen en/of verdere verspreiding van milieugevaarlijke stoffen ingeval van een aanvaring. Onderdelen hiervan zijn onder meer protocollen voor alarmering relevante instanties, treffen van verontreinigingsreductie en – bestrijdingsmaatregelen. Het windpark voldoet aan de in 2002 in de Staatscourant gepubliceerde Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken. Ter aanvulling op deze onzekerheid heeft de initiatiefnemer reeds nu een aanvang gemaakt met een incidentenprotocol en effectenbeschrijving van scheepvaartveiligheid om de voorstelbare risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen en daarop te kunnen anticiperen. Op deze wijze voldoende zekerheid dat de scheepvaartveiligheid voldoende in de besluitvorming is betrokken. Het beeld wat bestaat over scheepvaartveiligheid op basis van het MER, de aanvulling op het MER, berekening van de aanvaringskans conform het advies van de Commissie voor de m.e.r. (bijlage bij het inpassingsplan) en de aanvullende notitie inzake de gevolg-effecten van een aanvaring welke eveneens bijlage is bij het inpassingsplan, maakt dat het aanvaringsrisico aanvaardbaar is, mede aangezien eventuele gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen/beperkt door de huidige calamiteitenorganisatie in het IJsselmeergebied en het calamiteitenplan dat wordt opgesteld onder goedkeuring van Rijkswaterstaat.</p>
----	----	---	---

42	zp	Licht en slagschaduw 69 In par. 6.10 van de plantoelichting en in par. 4.5.9 van de ontwerpbesluiting Wet milieubeheer wordt beschreven dat windturbines afhankelijk van de hoogte worden voorzien van een toplicht om zichtbaar te zijn voor het vliegverkeer. Omdat de verlichting op een schotel zou zijn geplaatst, zou geen licht naar beneden uitstralen en zou er dus geen hinder zijn voor omwonenden. Belanghebbenden wijzen erop dat de bewuste toplichten op afstand wel degelijk waarneembaar zijn, waardoor de contouren van het windpark zich ook in de avond en nacht op grote afstand aftekenen. Als al niet gesproken kan worden van lichthinder, dan is in ieder geval sprake van zeer aanzienlijke visuele effecten van de toplichten op het landschap in de wijde omgeving. De beleving van het landschap en van donkerte zal voor omwonenden drastisch veranderen. Daarover is in de plantoelichting -en in het MER- ten onrechte niets terug te vinden. Kennelijk is daar geen onderzoek naar gedaan.	De veiligheidsverlichting op de windturbines ten behoeve van vliegtuigen schijnen naar de hemel. Niet bestreden wordt dat de verlichting waarneembaar is op grote afstand (dat is ook nodig voor de vliegveiligheid), maar zij zorgen echter niet voor lichthinder naar de omgeving of voor aanzienlijke visuele effecten zoals gesteld.
42	zq	70 In par. 6.4 van de plantoelichting wordt gesteld dat slagschaduw hinder kan veroorzaken. Belanghebbenden achten deze beschrijving niet juist: slagschaduw veroorzaakt hinder voor de omwonenden. Uit de onderzoeken van Van Grinsven blijkt dat de norm voor de jaarlijkse maximale toegestane slagschaduwduur bij meerdere woningen wordt overschreden. In de begeleidende brief d.d. 21 april 2010 beveelt Van Grinsven aan om meteen na oprichting van de turbines te controleren of de eerder berekende stilstandtijden moeten worden bijgesteld. Het is belanghebbenden niet duidelijk of en op welke wijze aan deze aanbeveling gevolg zal worden gegeven. Naar het oordeel van belanghebbende is het voorschrift over slagschaduw in de ontwerpbesluitingen Wet milieubeheer in dit verband ontoereikend, als zijnde te algemeen en daarmee niet handhaafbaar.	De windturbines worden voorzien van een automatische stilstandvoorziening om te voorkomen dat teveel slagschaduw(hinder) optreedt.
42	zr	Bouw en aanleg (milieu)gevolgen (tijdelijke) aanlegvoorzieningen 71 In par. 3.2 van de plantoelichting, pag. 25, worden de bouw- en aanlegwerkzaamheden beschreven. Voor de werkzaamheden wordt verwezen naar hoofdstuk 8 van het MER. In par. 8.5 van het MER staat dat de plaatsing van de turbines op de waterlocaties plaatsvindt met installatievaartuigen. Belanghebbenden stellen vast dat nergens is aangegeven vanaf welke haven de installatievaartuigen en eventuele transportvaartuigen (transportpontons, kraan schepen , baggerschepen, zie passende beoordeling d.d. 3 maart 20 10 pag. 21 en 23) uitvaren, waar deze vaartuigen tijdens de aanleg verblijven, en wat de milieugevolgen zijn van de langdurige en intensieve aanwezigheid en inzet van deze vaartuigen. 72 Gelet op de omvang en duur van het project is het aannemelijk dat er voor de duur van het project een - min of meer- tijdelijke haven zal worden aangelegd in de directe omgeving. De milieugevolgen daarvan zijn ten onrechte in het geheel niet in het MER of anderszins onderzocht.	Plaatsing van de windturbines langs de dijken van de Noordoostpolder zal leiden tot een verandering in de beleving van het bestaande landschap. Die veranderingen kunnen positief (versterken van structuur en oriëntatie) of negatief (effect op openheid, rust en zichtbaarheid) zijn. Met deze bestaande kwaliteiten wordt rekening gehouden door de negatieve effecten duidelijk te beperken, onder andere door de windmolens zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen qua vormgeving, draairichting, kleurstelling en dergelijke, zie paragraaf 11.2 van het Algemeen Deel van het MER. Het beleid in Noordoostpolder is er op gericht om de windmolens te concentreren aan de westelijke randen van het grondgebied.

42	zs	<p>73 In dit verband wijzen belanghebbenden naar art. 3.1 sub d van de Regels bij het plan, waarmee de tijdelijke voorzieningen voor de aanleg van het park onder de bestemming "Bedrijf-Windturbinepark" zijn gebracht. Onduidelijk is hoe " tijdelijk" deze voorzieningen zullen zijn, en of deze mogelijk moeten worden aangemerkt als een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. Belanghebbenden wijzen er bovendien op dat de Regels (art. 11 sub c) voor deze tijdelijke voorzieningen een bouwhoogte tot 10 meter mogelijk maken. 74 De bestemming B-WTP is op de verbeelding met paarse vlakken aangeduid. Belanghebbenden betwijfelen of binnen de paarse vlakken op de verbeelding plaats is voor zowel de windturbine zelf als voor de tijdelijke voorzieningen.</p>	<p>Om de tijdelijkheid van de voorzieningen te verduidelijken, is in 1.32 een begripsomschrijving toegevoegd, waarin een maximale termijn van 5 jaar opgenomen is. Ter plaatse zijn geen gebouwen toegestaan, uitsluitend bouwwerken, geen gebouwen zijnde en werken. Aangezien het gaat om ondergeschikte voorzieningen, is er geen sprake van een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer en passen deze voorzieningen prima binnen de opgenomen bestemmingsvlakken.</p>
42	zt	<p>Regels en verbeelding onduidelijk 75 Belanghebbenden wijzen er verder op dat de bouwregels in artikel 3.2.1 van de Regels niet duidelijk is in relatie tot de verbeelding. Zo wordt in art. 3.2.1 voor wat betreft de minimale maximale bouwhoogte verwezen naar de "met de aanduiding 'minimale resp. maximale bouwhoogte (meter) aangegeven bouwhoogte'. Waar een en ander is aangeduid, staat er niet. 76 Onduidelijk is verder hoe de bevoegdheid tot het stellen van nadere regels als bedoeld in art. 3.3 van de Regels zich verhoudt met de bevoegdheid van burgemeester en wethouders van de gemeenten om ontheffing te verlenen (bijv. ten aanzien van de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, tot maximaal 10 meter).</p>	<p>De minimale respectievelijk maximale hoogtematen verschillen regelmatig per bouwwerk. Per bouwvlak c.q. aanduiding is dan ook de daarvoor geldende hoogtemaat aangegeven. Ten behoeve van de leesbaarheid is dit telkens met hetzelfde symbool gedaan. Dit symbool wordt ook verklaard in de bij de verbeelding behorende legenda. Dit is een gebruikelijke werkwijze bij bestemmings- en inpassingsplannen. Nadere eisen: De Wet ruimtelijke ordening biedt meerdere mogelijkheden om flexibiliteit in een plan aan te brengen. Zo is er de mogelijkheid opgenomen om onder voorwaarden ruimere mogelijkheden te bieden (na een nadere afweging in een concreet geval). Deze ontheffingsbevoegdheid was opgenomen in artikel 3.6, lid 1 sub c van de Wet ruimtelijke ordening (nu opgenomen in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). In ditzelfde artikel (art. 3.6, lid 1 sub d van de Wet ruimtelijke ordening) is de bevoegdheid tot het stellen van nadere eisen opgenomen. Deze bevoegdheid is in feite het tegenovergestelde van de ontheffingsbevoegdheid; in plaats van de mogelijkheden te verruimen, biedt de nadere eisen-bevoegdheid de mogelijkheid om in sommige gevallen de mogelijkheden door middel van nadere voorwaarden te beperken. Beide bevoegdheden zijn naast elkaar mogelijk, omdat ze vaak in specifieke gevallen toegepast worden</p>

42	zu	<p>Kleurstelling turbines (welstand); hoogte 77 In de plantoelichting wordt op pagina 24 opgemerkt dat de windturbines voor wat betreft het kleurgebruik op elkaar zullen worden afgestemd. Onduidelijk is wat wordt bedoeld met afstemming van het kleurgebruik. In theorie kan elke turbine dan wel elke rij turbines een -afgestemde- andere kleur krijgen. De kleurstelling van de turbines heeft uiteraard aanzienlijke landschappelijke effecten, dat wordt ook in. Belanghebbenden hebben de kleurstelling niet op de (tekeningen bij) de bouwaanvragen kunnen terugvinden, terwijl de ter inzage gelegde ontwerpvergunning van de gemeente Noordoostpolder voor de plaatsing van 42 turbines buitendijks ter plaatse van de Noordermeerdijk en Westermeerdijk verwijst naar een nog nader in te vullen (en dus nog af te geven?) welstandsadvies. In de ontwerpvergunning nummer 20090226 wordt het negatieve welstandsadvies van de adviescommissie van de gemeente Lemsterland gepasseerd, maar in de welstandsafwegingen van de Minister wordt niets gesteld of voorgeschreven over de kleurstelling. In par. 2.4 van de toelichting op de bouwaanvragen wordt weliswaar opgave gedaan van de toe te passen materialen en kleuren, maar blijkt die paragraaf sprake van een voorlopige keuze ("vooralsnog"). Gesteld wordt dat bij de nadere detaillering, uiterlijk drie weken voor aanvang van de bouwwerkzaamheden, de definitieve kleurstelling zal worden voorgelegd aan de gemeente. Niet wordt vermeld welke invloed de gemeente werkelijk heeft op de kleurstelling. Belanghebbenden stellen vast dat de definitieve kleurstelling van de turbines niet ' hard ' en concreet in de ontwerpbesluiten is vastgelegd en voorgeschreven, en dat daarop kennelijk ook --in strijd met de wet- geen welstandstoets plaatsvindt. Mogelijk om die reden is uitsluitend voor de binnendijkse locaties- verzocht om nadere opgave van de kleurstelling van de turbines. In de brief van 17 december 2009 wordt uitgegaan van 1 kleurstelling (lichtgrijs). Gelet op de aanzienlijke invloed van de kleurstelling van de turbines op de omgeving dient een zorgvuldige afstemming van de kleurstelling te zijn gegarandeerd, zowel voor de binnendijkse als voor de buitendijkse turbines. Belanghebbenden hebben bij de ter inzage gelegde stukken de welstandadviezen niet aangetroffen. Naar het oordeel van belanghebbenden hadden deze adviezen met de ontwerpbesluiten ter inzage moeten worden gelegd. Gelet op het voorgaande dienen de bouwvergunningen wegens strijd met het recht te worden geweigerd.</p>	<p>In Bijlage 1, bij de aanvraag voor de bouwvergunning is in paragraaf 2.4 het kleurgebruik van de turbines opgenomen. Vanwege de zorgvuldigheid die betracht wordt met dit project is besloten om dezelfde ontwerpbesluiten nogmaals van 20 augustus tot en met 30 september 2010 ter inzage te leggen en de welstandsadviezen daarbij te voegen en een ieder 6 weken de tijd te geven een (eventuele aanvullende) zienswijze in te dienen.</p>
----	----	---	---

42	zv	78. In de toelichting op het plan wordt erop gewezen dat het plan ten opzichte van de uitgangspunten in het MER een aantal geringe heroverwegingen bevat, waaronder het feit dat de maximale ashoogte binnendijk kan worden gerealiseerd op een bovengronds fundament van 4 meter. Niet blijkt dat de gevolgen van deze vier meter extra ashoogte voor de landschappelijke kwaliteit zijn onderzocht.	Zoals in 4.3.3. van de toelichting op het inpassingsplan is opgenomen, gaat het hier over geringe heroverwegingen, welke passen binnen de bandbreedte die in het MER is onderzocht. De ashoogte zal niet veranderen, slechts het fundament zal bovengronds worden aangelegd. In de MER wordt opgemerkt dat het verschil aan impact tussen een mast met ashoogte van 100 meter en 135 meter gering is. De funderingshoogte is ten opzichte van dit verschil marginaal en behoeft daarom geen extra onderzoek.
----	----	---	--

42	zw	<p>Visserij 79 In par. 5.2 van de richtlijnen voor het mer wordt verlangd dat in het MER wordt ingegaan op de sociaal-economische effecten van het windpark, waarbij naast de gevolgen voor lokale inkomens en de gevolgen voor de werkgelegenheid ook de kostprijs als criterium worden opgenomen. 80 Op het IJsselmeer zijn ca 15 Urker vissersschepen (IJsselmeerkotters) actief, terwijl de Urker Noordzeevloot uit ongeveer 70 schepen bestaat. Ongeveer 60 % van de werkgelegenheid in de gemeente Urk is direct of indirect gerelateerd aan de visserij en zeevaart. Urk heeft veruit de grootste vissersvloot van Nederland, zie Economische Tussenbalans 2006-2010 Urk, december 2008, Kamer van Koophandel. 81 In par. 6.1 van de US worden de Milieueffecten per thema besproken. Onder "Economie" wordt gesteld dat de realisatie van een windpark goed is voor de economie. 82 In par. 4.3 van het AD wordt gesteld dat de lokale economie op verschillende manieren wordt beïnvloed door de bouwen exploitatie van de windparken in de NOP. Omdat de mate van beïnvloeding beperkt zou zijn aan te geven, wordt in het MER een voornamelijk kwalitatieve indicatie gegeven van de mogelijke effecten. De Urker visserij wordt in deze paragraaf niet genoemd. 83 In hoofdstuk 5, Bestaande milieutoestand, par. 5.4, Economie, wordt uitsluitend de "economie van de windenergie" besproken. De Urker visserij wordt in het geheel niet genoemd. 84 Wel komt de visserij ter sprake bij de bespreking van de Gebruiksfuncties onder 5.11. Vermeld wordt dat vijf verschillend vangsttechnieken verspreid over het jaar langs de dijken van de NOP en elders in het IJsselmeergebied worden toegepast. De vaste fuiken staan langs de dijken opgesteld, en zijn meestal rond de 100 meter lang. Hoewel de visserij voor Urk van oudsher de motor is van de lokale economie, wordt niets vermeld over (bijv.) de betekenis van de visserij voor de lokale inkomens van Urk. 85 In par. 6.13 worden saneringsmaatregelen en als gevolg daarvan afnemende visactiviteiten op het IJsselmeer als autonome ontwikkelingen binnen de visserij genoemd. 86 In par. 9.3 worden de Economische effecten van de windparken beschreven. De visserij wordt in deze paragraaf in het geheel niet genoemd. 87 In par. 9.17 worden de effecten op de visserij besproken. Gesteld wordt dat het gebied tussen de windparken en de dijken van de NOP onverstoord en vrij toegankelijk zijn voor de visserij. "Bij de windturbines zullen de mogelijkheden voor vissers afnemen. " Wel wordt voorzien dat de fundaties van de windturbines potentieel paaigelegenheden voor vissen bieden, wat een (kleine) bijdrage aan de hoeveelheid vis in het IJsselmeer zou leveren. 88 In welke mate de mogelijkheden voor vissers afnemen, en welke gevolgen dat heeft voor de lokale inkomens, wordt in het geheel niet besproken. Dit terwijl het gaat om vangsttechnieken langs de dijken van de NOP, zie par. 5.11. 89 In par. 12.2.8 wordt ten aanzien van de "Leemten in kennis en evaluatieprogramma" gesteld dat geen cijfers beschikbaar zouden zijn van</p>	<p>In §9.17 zijn de effecten op de visserij beschreven. Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de visserij, zoals aangegeven in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER. In §9.3 (Algemeen Deel, MER) worden de directe effecten op de werkgelegenheid en de effecten op het toerisme beschreven. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Zo zijn er vergunningen verleend voor vissen met zogenaamde schietfuiken binnen het plangebied en is, indien spieringvisserij de betreffende jaren van aanleg wordt toegestaan, het een goede locatie om op spiering te vissen. Nu het plangebied tijdens de aanleg (deels) wordt afgesloten, zou onevenredig nadeel kunnen worden geleden. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>
----	----	--	--

	<p>de jaarlijkse visvangst langs de Noorder-, Wester- en Zuidermeerdijk. Het komt de belanghebbenden voor dat inkomensgegevens van Urkse vissers bij navraag beschikbaar zouden zijn geweest. 90 Naar het oordeel van belanghebbenden bevatten het MER en de toelichting op het ontwerpingsplan ten onrechte geen beschrijving van de inkomenseffecten en de effecten voor de werkgelegenheid binnen de visserij sector.</p>	
--	--	--

42	zx	91 In de Reactienota MER is naar aanleiding van de inspraakreactie van (o.a.) de gemeente Urk verwezen naar par. 9.17, en wordt nogmaals opgemerkt dat het gebied tussen de windparken en de dijken vrij toegankelijk blijven voor de visserij. Feit is dat de mogelijkheden voor vissers bij de windturbines afnemen. Belanghebbenden plaatsen vraagtekens bij de vrije toegankelijkheid van het gebied tussen de windparken en de dijken, zeker bij minder gunstige weersomstandigheden.	Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de visserij, zoals aangegeven in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER.
42	zy	Conclusie Op bovengenoemde gronden is het inpassingsplan in strijd met het recht en kan dit niet worden vastgesteld. Dit heeft gevolgen voor de (ontwerp)besluiten, in die zin dat zowel de mer-plichtige besluiten (waaronder de Wm-vergunning) als alle overige (ontwerp)besluiten gebaseerd op het inpassingsplan niet kunnen worden vastgesteld/genomen. Ook de Nb-vergunning kan vanwege strijd met de Nb-wet niet worden verleend.	In de reacties op deze zienswijzen is beargumenteerd dat het inpassingsplan wel kan worden vastgesteld, de (ontwerp)besluiten (waaronder de vergunning op basis van de Wet milieubeheer) wel kunnen worden vastgesteld/genomen en ook de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend.
43		<i>Deze zienswijze voegt slecht een belanghebbende toe aan zienswijze 42 en geen inhoudelijk argumenten en is daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 42.
44	a	Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP) ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze. Medio december 2009 heeft ondergetekende met vele medestanders zienswijzen ingezonden ter aansturing tot een kwalitatief sterke MER. Ondergetekende heeft de ruim 2000 pagina's van de MER doorgenomen en de MER-commissie gewezen op het falen van de MER. Desalniettemin vormt nagenoeg dezelfde MER de hoeksteen voor dit onzalige plan. Er is weliswaar een antwoordnota opgesteld door de initiatiefnemers uit de Windkoepel. Deze antwoordnota gebruikt onze opmerkingen echter niet ten goede maar probeert recht te praten wat krom is. De MER-commissie heeft dit voor zoete koek aangenomen. Derhalve zal ik in dit schrijven per antwoordnummer het bedrog van de antwoord nota onthullen.	Bij het MER is gebruik gemaakt van een groot aantal wetenschappelijke studies naar de invloed van windmolens op de natuurlijke omgeving. Het onderzoek in het MER is zorgvuldig gedaan. De antwoordnota vastgesteld door de bevoegde gezagen.

44	b	<p>1a: Inspreker wijst de MER-commissie erop dat met een kleine wijzigingen in het programma de zware effecten op de vogeltrek en stand kunnen worden beperkt. Het antwoord verwijst naar de "Passende beoordeling" waaruit wordt geconcludeerd dat er geen significante negatieve effecten zijn. In de zienswijze van de Vogelbescherming wordt echter duidelijk dat de plaatsing van de windmolens een zeer grote impact zal hebben op de vogelstand. Als voorbeeld verwijs ik naar de ganzentrek. Deze vogelsoort is zeer standvastig in haar trekroute. De windmolens worden direct geplaatst in deze trekroute. Men mag aannemen dat de Vogelbescherming als gerenommeerd en grootste vereniging van Nederland geen onjuistheden verspreid over de effecten van de windmolens in en nabij het Natura 2000 gebied. Nu dit uitgangspunt ook nog is bevestigd door een eigen rapport uit de MER, vertrouw ik erop dat men het antwoord nr. 1a aanpast naar de daadwerkelijke situatie waarbij er wel significante negatieve effecten danwel negatieve effecten zijn te verwachten.</p>	<p>De gegevens ten aanzien van ganzentrekroutes waar inspreker met verwijzing naar Vogelbescherming op doelt zijn bekend en meegewogen bij de beoordelingen van de mogelijke gevolgen in het MER. De zorg om schade aan ganzen is omgezet in een goede analyse van de mogelijke gevolgen in de passende beoordeling. De uitkomsten van die beoordelingen hebben duidelijk gemaakt dat de populaties van de ganzen er geen significante schade van gaan ondervinden.</p>
----	---	--	---

44	c	<p>2a: Inspreker wijst erop dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar alternatieve lokaties. Bij een dergelijk project van zogenaamd nationaal belang dient men niet willekeurig een lokatie te kiezen. Naar aanleiding van deze zienswijze heeft met een aanvulling op de MER gemaakt. Deze aanvulling schiet mis op het onderdeel alternatieve lokaties. De aanvulling richt zich meer op waarom deze lokatie correct is. Onder 2.3.1. van de aanvullende MER verwijst men naar het werkprogramma. In het werkprogramma Schoon en Zuinig spreekt men over twee varianten over windenergie namelijk windenergie op land en windenergie op zee. Dit project bevindt zich deels op land, deels in water. De definitie "zee" past niet bij het IJsselmeer. De buitendijkse windmolens kunnen echter ook niet worden bestempeld als windenergie op land. De dichtstbijzijnde definitie is toch windenergie op zee. Het is daarom verwonderlijk dat men heel stellig stelt dat project niet ziet op windenergie op zee. Onder 2.3.2. probeert men de afwezige alternatieve lokatie afweging goed te praten. Men verwijst daarbij naar de Nota Ruimte waar globale richtlijnen zijn opgesteld voor de lokatieafweging. Als alternatieve lokaties word kort verwezen naar de Waddenzee en Zuid-Holland. De Waddenzee wordt daarmee afgedaan vanwege de PKB Derde Nota die zich verzet tegen windturbines. De huidige bestemmingsplannen en vele omwonenden in en nabij het projectgebied verzetten zich echter ook tegen de windturbines. Het is dan opmerkelijk dat dan nog steeds voor dit gebied wordt gekozen terwijl beide lokaties verzet bieden. De lokatie Zuid-Holland is onderzocht met een MER uit 2007. Inmiddels is het park veel groter in omvang en hoogte geworden. Met de huidige inzichten kan men meer energie opwekken met hetzelfde aantal windmolens. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de huidige MER uit 2009 wel de mogelijkheid zag om de gewenste energiehoeveelheid op te wekken in de gemeente Noordoostpolder en Lemsterland. De lokatie Waddenzee is dus niet onderzocht en de lokatie Zuid-Holland is onvoldoende danwel op basis van verkeerde uitgangspunten onderzocht. Gelet op het omvang van het park en het zogenaamde landsbelang is vervolgens opmerkelijk dat men niet verder heeft gezocht dan deze drie lokaties. Het overige gedeelte van de aanvulling op de MER verwijst alleen naar de wensbaarheid van het plan door de provincie Flevoland en de initiatiefnemers. Het hoge aantal zienswijzen tegen de MER en wederom hier tegen het ontwerp besluit en rijksinpassingsplan moge duidelijk maken dat deze wensbaarheid zeker niet unaniem word gedragen. Er is niet voor niets een Rijksinpassingsplan nodig om de bestemmingsplannen van de gemeente Noordoostpolder alsmede die van gemeente Lemsterland opzij te zetten. Hiernaast is er speciaal een crisiswet aangenomen om deze gemeenten alsmede de nabijgelegen gemeente Urk buiten spel te zetten. Vervolgens wordt op het einde van paragraaf 2.3.2. van de aanvulling gewezen op de bijzonderheid dat</p>	<p>Zie de beantwoording van 30n en 41zzd.</p>
----	---	---	---

	<p>initiatiefnemers voor het grootste gedeelte ondernemers zijn uit de Noordoostpolder die er zelf ook wonen. Dit is leuk ter illustratie maar is verkapt bedrog. De burgemeester van de gemeente Noordoostpolder woont ook in de Noordoostpolder maar wel op een veilige afstand van 12 kilometer. U dient juist te kijken naar de mensen die een windmolen in de tuin krijgen. Ik verwijs u hiervoor bijvoorbeeld naar de Stichting Rotterdamse Hoek. Deze mensen willen namelijk helemaal niet dat de windmolens er komen. Tot slot verwijs ik u naar zienswijze van de heer S. Schilder uit Emmeloord waarmee ik me kan verenigen. Hij wijst op het bedrog van het werkprogramma Schoon en Zuinig als argument voor dit plan. Gelet op onjuistheid hiervan, kan men het werkprogramma geen onderdeel laten uitmaken van de lokatie afweging.</p>	
--	--	--

44	d	<p>2b: Zoals het antwoord zelf al aangeeft en ik citeer: "Blijft uiteraard dat een windmolenpark van deze afmetingen een grote impact heeft op de omgeving". Er wordt gesteld dat er wel degelijk onderzoek is gedaan. De desbetreffende zienswijze wijst er echter op dat de vele aannames en losstaande stellingen nergens zijn onderbouwd. De Aanvulling MER is daar ook nog steeds onvoldoende in terwijl de aannames en de losstaande stellingen nog steeds onderdeel uitmaken van de MER. Graag zie ik de aannames en losstaande stelling genoemd in de zienswijzen onder 2b worden verwijderd uit de MER. In het antwoord wordt nader ingegaan op het Belvedere gebied. Daarbij gaat men uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. Desalniettemin plaatst men dit groteske park in dit gebied. Men zegt zelf al er een impact zal plaatsvinden op landschappelijk, ecologisch, visueel en zelfs milieutechnisch vlak. De korte opmerking dat bij de lokatiekeuze is gekeken naar grootschalige landschappelijke elementen is daarbij niet voldoende om dit grote verschil te rechtvaardigen. In strijd met de uitgangspunten voor een Belvedere gebied ondervindt de omgeving namelijk wel grote wijzigingen. Het desbetreffende landschappelijke elementen, zijnde de dijk, is daarnaast in geen verhouding tot de beoogde omvang van het windmolenpark. "Kleine" windmolens die wij nu kennen in het Nederlands landschap, zouden wel in verhouding zijn tot het landschappelijk element. Het huidige plan is echter zo uitgegroeid in aantal en hoogte dat men al niet meer kan spreken over dezelfde uitgangspunten ten tijde van de lokatiekeuze. Derhalve dient de lokatiekeuze opnieuw te worden uitgevoerd met de huidige uitgangspunten.</p>	<p>De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvedere. In het MER en de aanvulling daarop besteedt uitgebreid aandacht aan de landschappelijke en visuele effecten. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies de bevindingen in het MER op dit punt. Zij concludeert dat de beschrijvingen, visualisaties met foto's de viewsheds en de beoordeling van de visuele invloed in zowel MER als de aanvulling goed beeld geven van aangezicht en de zichtbaarheid van het windpark. De deugdelijkheid van de visualisaties is gecontroleerd en goedgevonden door de TU Delft. Opnieuw een locatieonderzoek uitvoeren is niet noodzakelijk, omdat in het MER zowel locatiekeuze als de andere onderzochte aspecten onderbouwt en onderzocht zijn op basis van de huidige uitgangspunten.</p>
44	e	<p>2c: Inspreker geeft een mooie lezing over de aardkundige waarde van de De Vormt. Daarbij wijst hij erop dat het geologisch reservaat P. Van der Lijn voort wordt gezet in het buitendijkse gebied waar u de windmolens wilt situeren. In de antwoordnota wordt gesteld dat "De Vormt" ten zuiden ligt van de windmolenopstelling. U doet er goed aan om deze inspreker te informeren naar de ligging van zijn "De Vormt". Stedenbouwkundig gezien ligt er een gebied genaamd "De Vormt" buiten het plangebied. Vanuit aardkundige waarde ligt er echter een gebied genaamd "De Vormt" in het plangebied. Het vroegere Emmeloord lag bijvoorbeeld ongeveer 10 kilometer onder het huidige Emmeloord. Met de inpoldering zijn weliswaar dezelfde namen gehanteerd maar de plaatsing is vaak fout. Met deze nieuwe kennis zie ik graag een nieuwe reactie op de zienswijze onder 2c.</p>	<p>In het kader van het MER en de vergunningaanvragen is uitvoerig onderzoek gedaan naar aardkundige en archeologische waarden (zie Archeologische rapporten van RAAP en ADC en MER 5.6.4). Uit de beschikbare kaarten bij provincie en archeologische onderzoekers blijkt dat de begrenzing van de Vormt zoals in de antwoordnota gesteld, correct is.</p>

44	f	<p>2d: Deze inspreker heeft de moeilijke materie van de MEH over de dijkstabiliteit bestudeerd. Hij waarschuwt voor de stabiliteit van de dijken tijdens het bouwproces. Hij wijst daarbij op de 60.000 mensen die beneden het IJsselmeerpeil wonen. De antwoordnota probeert hem gerust te stellen door te stellen dat de bouwactiviteiten van het windpark in het IJsselmeer geen effect hebben op de dijken vanwege de afstand van meer dan 500 meter van de dijk. Men zegt echter niets over de werkzaamheden voor de binnendijkse windmolens. Deze zijn zelfs in het dijklichaam gesitueerd. Men zegt ook niets over gestuurde boringen onder de dijk door. De MER vermeldt zelfs niets over de wijze waarop de gestuurde boringen worden uitgevoerd en de effecten van deze gestuurde boringen op de dijk. Gestuurde boringen hebben namelijk een afwijkingpercentage waardoor verschillende keren moeten worden geboord. De MER voorziet niet in de mogelijkheid dat de boring tussentijds misgaat en dat men een nieuw gat onder de dijk moet maken. De antwoordnota gaat eveneens niet in op het trillingsniveau bij de dijk tijdens de ingebruikname van de binnendijkse windmolens. Deze kunnen de reeds verzwakte dijk (door de bouwwerkzaamheden) funest zijn. Onder bijlage F van de MER wordt weliswaar gesteld dat de trillingen van de buitendijkse windmolens "grotendeels" worden geabsorbeerd door de mast en het fundament. De insprekers wijst de initiatiefnemers juist op de trillingen die niet worden geabsorbeerd. Voor deze trillingen bestaan teveel onzekerheden om de veiligheid van 60.000 mensen te waarborgen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zzj. In het MER bijlage F2 en in de keurontheffingsaanvraag voor windpark Westermeerwind bijlage 1 is uitgebreid beschreven hoe de gestuurde boringen zullen worden uitgevoerd.</p>
44	g	<p>2e. De paden van de dijken worden niet alleen voor onderhoud gebruikt maar ook voor recreatie. U stelt dat deze paden de huidige functie behouden. Kunt u dit ook garanderen tijdens de bouwperiode van zeven jaren?</p>	<p>Sommige paden op de dijken zullen in de bouwperiode tijdelijk niet voor recreatie kunnen worden gebruikt. Dit geldt niet voor alle paden en niet voor de gehele bouwperiode. De overlast zal zo veel mogelijk worden beperkt middels tijdelijke uitwegen. Het belang van de paden voor recreatie zal bij de nadere besluitvorming met betrekking tot de bouwuitvoering worden betrokken.</p>

44	h	<p>2f. De MER commissie vindt zelf de gehanteerde berekeningsmethodiek om de kans te bepalen dat een schip tegen een windturbine aanvaart niet bruikbaar voor dit initiatief. Vervolgens vindt de commissie wel dat de genoemde orde van grootte (eens in de circa 10 jaar) aannemelijk. Zonder een goede berekeningsmethodiek is het echter niet mogelijk om überhaupt te praten over het toevalskarakter. De MER commissie sluit vervolgens aan bij de bagatellisering door te stellen dat frontale aanvaringen niet zullen leiden tot lekkage. Het is betreurenswaardig dat de MER commissie zich zo heeft laten misleiden tot het doen van zulke uitspraken. Hoewel er ruimte wordt gegeven tussen de kust en de lijnopstellingen, zal het moeilijk manoeuvreren zijn voor de IJsselmeerkotters. De kort-de-bocht genomen conclusie dat aanvaringen niet plaatsvinden vanwege genomen voorzichtigheid is te absurd voor woorden. Aanvaringen vinden namelijk plaats wanneer de gewenste voorzichtigheid niet in acht worden genomen. Het is daarnaast ook niet duidelijk hoe de MER commissie durft te stellen dat aanvaringen niet leiden tot lekkage. Bij een aanvaring met een IJsselmeerkotter is er namelijk al kans op lekkage. Gelet op de geringe hoeveelheid olie aan boord van een IJsselmeerkotter zal de lekkage gering zijn. De windmolens zijn echter gelegen nabij de grootste vaarroute in het IJsselmeer. Deze vaarroute wordt druk bevaart. Om dit te onderstrepen verwijs ik naar de situatie eind 2009 waarbij deze route was dichtgevroren en direct diende te worden opengebrouwen vanwege het nationaal belang van deze route. Graag zie ik een goede onderbouwing ter waarborging van de veiligheid tegemoet met in achtname van de bovenstaande punten en ingediende zienswijzen hierover.</p>	<p>Het is juist dat de berekeningsmethodiek voor aanvaringskansen wetenschappelijk nog in beweging is. Wel is het van belang dat de deskundigen zich in de conclusie kunnen vinden. Ter aanvulling op deze onzekerheid heeft de initiatiefnemer reeds nu een aanvang gemaakt met een incidentenprotocol en effectenbeschrijving van scheepvaartveiligheid om de voorstelbare risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen en daarop te kunnen anticiperen. Op deze wijze voldoende zekerheid dat de scheepvaartveiligheid voldoende in de besluitvorming is betrokken.</p>
44	i	<p>2g. Het antwoord op deze zienswijze over de vuurtoren passeert het gegeven dat de lichtbundel kan worden gestoord door de verplichte nautische en luchtvaart verlichting op de mast van de windmolens zelf. Sterker nog, de volledige MER laat na om deze verplichte verlichting te vermelden. Er is dus überhaupt op geen enkele vlak rekening gehouden met deze mastverlichting. Als men dit wel had gedaan, kon men onderzoeken of de verlichting en aanwezigheid van de masten de lichtbundel van de vuurtoren daadwerkelijk niet stoort.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 42zp. Verlichting betreft puntbronnen die de duisternis die niet leiden tot een verlies aan duisternis op en rond het IJsselmeer (er is geen 'airglow' zoals die veelal bij kassen is te zien). Deze worden afgeschermd aan de onderzijde om uitstraling naar beneden te voorkomen. De verlichting zal onder meer niet leiden tot het visueel wegvallen van nautische verlichting welke is gericht op de scheepvaart.</p>

44	j	<p>2h. De zienswijze over de economie wordt gepasseerd door de MER commissie aangezien de MER zich richt tot de milieu effecten en niet tot de effecten op de economie. Het is opmerkelijk dat de MER wel de suggestie wekt dit onderwerp te behandelen door positieve economische effecten te benadrukken. Aangezien de economie van belang is voor de omwonenden, zou je eigenlijk kunnen argumenteren dat economie wel een onderdeel vormt van de MER. Ongeacht of het een onderdeel uitmaakt van de MER, dient men in deze procedure wel rekening te houden met de economische effecten. Derhalve wordt deze tekst nogmaals ingediend als zienswijze: Economie: de gevolgen voor de regionale economie zijn onvoldoende onderzocht. Volgens het MER is het plan gunstig voor de economie, gelet op vereist onderhoud van het park en mogelijke participatie de bevolking. Echter, de negatieve economische effecten worden niet genoemd, zoals negatieve gevolgen voor watertoerisme en visserij. Slechts wordt gesteld dat daarop naar verwachting geen negatief effect is. Elke onderbouwing in dit verband ontbreekt. Ook is het de vraag wat een park vlak langs de vaargeul betekent voor de verdere ontwikkelingsmogelijkheden van de binnenvaart. Verwarrend is ook dat in paragraaf 11.2 (tabel 11.2) wordt aangegeven dat uit het oogpunt van nautische veiligheid de beroepsvaart verplicht wordt om gebruik te maken van de vaargeul, of de buitenzijde van de vaargeul (niet de kant van de windmolens). De recreatievaart mag ook niet tussen de windmolens doorvaren. Geldt dit ook voor de visserij? Zo ja, dan missen de IJsselmeervissers hun belangrijkste visgronden. Dat het MER in het Algemeen Deel onder paragraaf 12.2.8 (leemten in kennis) stelt dat geen cijfers over visvangsten op locaties beschikbaar zijn, kan geen argument zijn. Dan moet men beter onderzoek doen, bijvoorbeeld door de IJsselmeervissers te enquêteren. Hiernaast kan men ook cijfers ontlenu van de IJsselmeervisafslag op Urk.</p>	<p>In het MER wordt in §9.3 ingegaan op de economische effecten, en op de gebruiksfuncties recreatie en toerisme in §9.12 en visserij in §9.17. In paragraaf 9.10 van het locatiespecifiek deel Noordermeerdijk Buitendijks wordt ook op de diverse typen vangsttechniek ingegaan. Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de visserij en recreatievaart.</p>
44	k	<p>3a. De antwoordnota geeft zelf al aan dat vele zienswijzen zich richten tot de lokatiekeuze en de keuze voor windmolens. Zoals onder 2a. al uitgebreid is toegelicht, is de lokatiekeuze niet voldoende geweest. Zelfs met de aanvullende MER is niet duidelijk dat er een afgewogen lokatie keuze heeft plaatsgevonden.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30n. In paragraaf 3.3 van de toelichting op het inpassingsplan wordt de lokatiekeuze gemotiveerd.</p>
44	l	<p>Vervolgens wijst men de mogelijkheid voor zonnepanelen af omdat het een veelvoud aan subsidie en ruimte nodig heeft. Vinden de initiatiefnemers de ruim 880 miljoen euro subsidie voor dit windmolenpark dan geen "veelvoud aan subsidie"? En is de immense omvang van oppervlakte en de ruim 200 meter hoogte niet een "veelvoud aan ruimte"? Deze afwijzing van zonnepanelen is daarmee een klassiek voorbeeld van drogreden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zw.</p>

44	m	<p>Een verwijzing naar het werkprogramma Schoon en Zuinig is onjuist gelet op de zienswijze ingediend door S. Schilder en hieronder kort weergegeven: "Het RIP is gebaseerd op het voornemen van de Staat om hernieuwbare energie te stimuleren. Zowel in het ontwerp besluit inpassingsplan alsmede het ontwerp RIP wordt verwezen naar het werkprogramma "Schoon en Zuinig". Nu dit een onderdeel, aanleiding en zelfs motiveringsgrond is voor het project, wil ik graag hier inhoudelijk op reageren. Op pagina 24, en verder beschreven in hoofdstuk 4, wordt gesproken van een instrumentenmix "Schoon & Zuinig. Deze mix bevat marktprikkels, normering, instrumenten gericht op innovatie, tijdelijke stimulansen en internationale klimaat- en energiediplomatie. Het onderhavige project druist echter in tegen dit instrumentenmix door de zware subsidies die de Staat verstrekt aan de initiatiefnemers. Deze subsidies kunnen namelijk niet meer worden geschaard onder "tijdelijke stimulansen" aangezien het project bijna volledig wordt gefinancierd met de subsidies en zonder deze niet levensvatbaar zijn. Deze zware subsidies nemen de stimulans weg om op zoek te gaan naar innovatieve technologieën. De concurrentiekracht wordt weliswaar versterkt ten opzichte van andere landen door deze oneigenlijke staatssteun. De beoogde interne concurrentiekracht blijft echter uit. Het is dan ook niet opmerkelijk dat in september 2007 de beoordeling werkprogramma Schoon en Zuinig de ambities onbereikbaar benoemd. Het werkprogramma stelt vraagtekens bij de vele aannames die ongegrond zijn genomen. Als voorbeeld verwijs ik hierbij naar hoofdstuk 8.4 van de beoordeling. Hierin wordt verwezen naar een scenario met een economische groei van 2,9% per jaar. Dit scenario was al zeer rooskleurig ten opzichte van het Coalitieakkoord van 2,0% per jaar. Ik citeer daarbij: " Bij een economische groei van 2% is minder reductie van broeikasgasemissies nodig voor het realiseren van de klimaat- en energiedoelen". Toentertijd hebben ze duidelijk geen rekening gehouden met de huidige crisis. Inmiddels is er namelijk geen sprake van economische groei maar krimp. Volgens het CBS had bijvoorbeeld het tweede kwartaal van 2009 een groei van -5,3%, het derde kwartaal stond op -3,7% en het vierde kwartaal -2,2%. Hiernaast vrezen de analisten voor een tweede recessie waardoor we nog ver weg staan van de beoogde 2,90/0 groei. Het werkprogramma was toentertijd al gebaseerd op een zeer rooskleurige situatie en staat momenteel nog veel verder weg van de realiteit. Aangezien er vele cijfers gebaseerd zijn op deze onjuiste economische groei, is het werkprogramma doordrenkt met onjuistheden. De reductienorm is bijvoorbeeld afgeleid van de uitstoot en emissiewaarden gebaseerd op een economische groei van 2,9%. Als de overheid derhalve alsnog wil vasthouden aan het werkprogramma als rechtvaardiging dat het project "het landsbelang dient", dient men eerst het werkprogramma aan te passen naar de huidige danwel</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zh en 41zp.</p>
----	---	---	---

een realistische situatie. Op pagina 10 van de beoordeling staat in kort de Conclusie en kanttekeningen. Daarbij wordt geschreven: "een hoog aandeel elektriciteit uit hernieuwbare bronnen is alleen realiseerbaar wanneer het budget van aflopende MEP-verplichtingen na 2011 opnieuw binnen de SDE-regeling wordt besteed". Door de huidige economische crisis en politieke onrust door verschuiving van de zuilen, is de verwachting dat de ingezette sanering van de SDE regeling wordt doorgezet. De subsidieregeling Milieukwaliteit van de Elektriciteitsproductie is daarmee onvoldoende gewaarborgd om het werkprogramma realistisch te houden voorzover dit nog mogelijk was met rooskleurig maar onjuiste economische groei van 2,9%. Hiernaast ging het werkprogramma en de beoordeling uit van windenergie in de Noordzee. Zelfs daar sprak men over mogelijke problemen gelet op de landschappelijk en maatschappelijke waarden. Indien men toentertijd weet had van dit grotesk plan, zou de beoordeling zich minder terughoudend hebben uitgedrukt. Op pagina 28 van de beoordeling spreekt men over nieuwe locatie met de voetnoot: "Rekening houdend met landschappelijke inpassing en natuurbelangen". Dit strookt met het gedachtegoed van de vele landschappelijke architecten. Men mag wellicht van een Rijksinpassingplan spreken maar het plan staat verre van landschappelijke inpassing. Mijn mede belanghebbende zullen zich hier verder over uitspreken. Ik verzoek de ministers geen relatie, verwantschap of enig verwijzing te maken naar het werkprogramma Schoon en Zuinig voordat deze wordt ontdaan van onjuistheden en aangepast naar de huidige (economisch en politiek onzekere) situatie. "

44	n	4a. Zie beantwoording van vraag 3a. Nogmaals wordt erop gewezen dat het onderwerp "toerisme" en "economie" wel moet worden overwogen in dit voorbereidingsproces voor het rijksinpassingsplan.	Zie de beantwoording van 44j.
44	o	5a. Inspreker is woonachtig nabij de windmolens en vreest voor overlast en waardevermindering. Als antwoord zegt men dat de gehanteerde norm slechts tot hinder leidt. In mijn woordenboek is overlast hetzelfde als hinder. Indien bepaalde toonhoogten aanhoudend hinder veroorzaken, kan dit leiden tot gezondheidsklachten. Een druppeltje water op uw hoofd is bijvoorbeeld niet schadelijk maar wanneer u continue op hetzelfde plekje achtereensluitend druppeltjes water op uw hoofd krijgt, wordt u langzaam gek. Het is dus van belang dat men niet deze hinder af doet als acceptabel maar duidelijk betreft in een onderzoek naar gezondheidsrisico's. Dit heeft de MER nagelaten.	Bij het bepalen van de normen voor de maximale geluidsbelasting is rekening gehouden met het voorkomen van gezondheidsschade. Onder andere door de Richtlijnen voor nachtelijk omgevingslawaai in acht te nemen van de Wereldgezondheidsorganisatie.
44	p	Vervolgens wordt er verwezen naar de Lden 47 dB norm bepaald conform de huidige beoordelingsnormen. Hoewel vele wetgeving reeds is aangepast voor dit plan, is het onderdeel geluid nog niet gereed. Momenteel ligt de verruiming van de geluidsnormen nog bij de Tweede Kamer. De meting is dus helemaal niet volgens de "huidige beoordelingsnormen" uitgevoerd. Volgens de huidige wetgeving omtrent geluid mag het park zelfs helemaal niet. Ik vertrouw erop dat u zich aan de wetgeving houdt die NU van toepassing is en degene die u beoogd te verkrijgen in de toekomst.	Zie de beantwoording van 6g.
44	q	Onder ditzelfde punt wordt verwezen naar een mogelijke planschadevergoeding. De overeenkomst inzake planschadevergoeding tussen Staat en initiatiefnemers wordt ons niet bekend gemaakt en kan daarom ook niet worden beoordeeld. Het is dus nog maar afwachten of de duizenden inwoners in en rondom het plangebied schadeloos worden gesteld.	Zie de beantwoording van 30j.
44	r	6a. Inspreker wijst erop dat de luchtstromen drastisch veranderen met extreme regenbuien als de wind uit het oosten komt en droogte in de zomer als de wind uit het westen komt. De antwoordnota verwijst dan naar het rijmpje over windmolens en reductie van CO2 uitstoot. Blijkbaar moet ondergetekende initiatiefnemers erop wijzen dat inspreker wijst op de effecten van deze windmolens op de luchtstromen in en rondom het plangebied. Het is wederom betreurenswaardig dat de MER commissie zich met zo'n antwoord met een kluitje in het riet laat sturen. Graag vernemen wij een antwoord op deze zienswijzen. Een aanpassing van de luchtstromen is namelijk van hevige invloed op de landbouw aan de voet en nabij de windmolens alsmede de leefomgeving van de omwonenden.	Er zijn geen situaties bekend waarin windturbines tot een verandering van de weersgesteldheid in een specifiek gebied leiden (regenfrequentie e.d.). Windturbines zijn in vergelijking klein ten opzichte van de wind en veranderen het windpatroon niet. Turbulentie van de wind vindt plaats tot achter de turbine. Dat verandert dus niet het neerslagpatroon dat bepaald wordt door de hogere luchtlagen.

44	s	<p>6b. Zoals in de vele zienswijzen tegen de MER is aangetoond, wordt de kwaliteit van natuurlijk habitats verslechterd en zelfs vernietigd. Organisaties zoals Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer vrezen hoge vogelsterfte door de windmolens. Dit staat ook in de MER maar met verkeerde conclusie. Het vleermuizenonderzoek laat eveneens zien dat vele vleermuizen dood gaan door de windmolens. Ondanks dat het vleermuizenonderzoek niet volgens het voorgeschreven onderzoeksprotocol tijdens verschillende periodes heeft plaatsgevonden, kon men wel de tweekleurige vleermuis ontdekken. Deze heeft drie nestelplekken in Nederland. Een van die drie is gelegen op Urk. Dat betekent dat de windmolens van significante invloed zullen zijn op de populatie van de tweekleurige vleermuis in Nederland en zelfs Europa. Op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 kan men dus niet in of nabij het Natura 2000 gebied bouwen. Graag handhaving of eerst ook deze wetgeving aanpassen en vervolgens opnieuw het plan indienen.</p>	Zie de beantwoording van 5m en 30w.
44	t	<p>6c. Plan Lievens blijft beter en anders wordt verwezen naar de mogelijkheid van zonnepanelen onder punt 3a.</p>	Zie de beantwoording van 3b, 5zw en 14a.

44	u	<p>7a. Inspreker schets een goed beeld van de landschappelijke impact van de windmolens. Ze verwijzen daarbij naar de Nota Ruimte waarbij duidelijk staat vermeldt dat er geen omheining mag plaatsvinden. Initiatiefnemers vinden dat door het gat van 1400 meter bij Urk er geen omheining is. Indien de lijnen naast dit gat eveneens "maar" 1400 meter waren, zou ik deze conclusie kunnen volgen. Doordat de windmolens op lijnen van meer 20 kilometer beslaan, is de 1400 m bij Urk maar een kleine onderbreking. Door de grote omvang van de windmolens zullen de inwoners van de gemeente Noordoostpolder en Urk zich gevangen voelen. Mensen die vanaf de water het rampgebied bekijken, zullen een kooi aanschouwen. Lemmer zal zich gelukkig prijzen dat ze net buiten de omheining vallen. Inspreker verwijst naar de Nota Ruimte over de kernwaarden van het IJsselmeergebied: Horizon (openheid, duisternis, rust en ruimte). Onder duisternis wordt verstaan: niet verlichte gebieden of ruimten. De windmolens worden echter per mast op diverse punten verlicht. De initiatiefnemers hebben ten tijde van publicatie van dit ontwerp niet eens duidelijk wat de omvang van de verlichting zal worden. De MER heeft dan ook geen rekening gehouden met de verlichting. Initiatiefnemers stellen dat "eventuele" verlichting puntbronnen betreffen die de duisternis op en rond het IJsselmeer niet zullen beïnvloeden. De duisternis zal anders zeker worden verlicht wanneer de verlichting per windmolenmast plaatsvindt. De verlichting zal weliswaar niet naar beneden schijnen maar met wel een grote bak rondom de mast naar boven schijnen. De mast zal dus ten alle tijden zichtbaar zijn. Ook in het donker. Bovenop de mast zal een rood knipperende lan1p nodig zijn voor de luchtvaart. Juist doordat het knippert, zal de duisternis verstoord worden. Inzake de nautische verlichting verwijs ik naar 2g.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5h en 42zp.</p>
44	v	<p>7b. Zoals inspreker al stelt, heeft het beoogde plan een hoge impact op de omgeving. In aanvulling op mijn antwoord onder 2a. wijs ik erop dat men niet heeft gekeken naar de impact bij alternatieve lokaties.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30n.</p>
44	w	<p>7c. Een MER behoort de volledige scope van het project te beslaan. De transformatorhuisjes, wegen en bijbehorende voorzieningen zijn weliswaar in omvang onderschikt aan de windmolens maar maken wel een onlosmakelijk onderdeel uit van het project. Het rijksinpassingsplan omvat derhalve ook deze onderwerpen. Het is dan ook niet minder dan logisch dat de MER eveneens de landschappelijke effecten van deze onderdelen van het plan ook in beeld brengen. De opmerking van de landschappelijke effecten zorgvuldig in beeld zijn gebracht, klopt dus niet. Graag zien we een aangepaste MER tegemoet die rekening houdt met het volledige project.</p>	<p>De voorzieningen zijn visueel ondergeschikt aan de turbines, en hebben geen invloed op de landschappelijke effecten van het initiatief (zie MER). In de richtlijnen voor het MER is niet ingegaan op de transformatorstations en de scheepvaartveiligheidsvoorziening. De initiatiefnemer heeft echter gemeend ook de effecten van deze onderdelen van het voornemen te moeten beschrijven. Voor de transformatoren betreft dit met name het aspect geluid. Voor de scheepvaartveiligheidsvoorziening zijn vooral de effecten op nautische veiligheid en ecologie relevant. De transformatorhuisjes en wegen zijn ondergeschikt aan de visuele effecten van de windturbines. De fundamentelementen maken onderdeel uit van de turbines. In het MER zijn zorgvuldige de landschappelijke effecten in beeld gebracht.</p>

44	x	7d. Onder 2d wordt al ingegaan op de trillingsrisico's voor de dijkstabiliteit. Inspreker geeft als voorbeeld de werkzaamheden aan de "meeuwendam" nabij het gemaal Vissering en de Urker sluis op Urk die enige jaren terug spontaan is ingestort ten gevolge van werkzaamheden waarbij trillingen voorkwamen. Ik hoop dat dit voorbeeld en wederom deze waarschuwing initiatiefnemers danwel de Staat bewust maakt van de zekere risicoaanvaarding van een dijkdoorbraak. Nogmaals wordt erop gewezen dat Urk wel graag weer eiland wil worden maar niet ten koste van 60.000 mensen die onder IJsselmeerpeil wonen.	Zie de beantwoording van 5zzj.
44	y	7e. Onder 2f heeft de MER commissie zelf aangegeven dat de gehanteerde berekeningsmethodiek om de kans te bepalen dat een schip tegen een windturbine aanvaart niet bruikbaar voor dit initiatief. Het is daarmee opmerkelijk dat bij beantwoording onder 7e wordt verwezen naar dezelfde berekening die de MER commissie juist afkeurt. Hiernaast ga ik kort in op het rapport van HMC inzake aanvaringskansen. Onder paragraaf 3.1 leiden ze het aantal schepen af van cijfers van het CBS. Het is echter onduidelijk naar welke cijfers inzake welk onderwerp bij welk rapport van het CBS word verwezen. Deze verwijzing is ook niet onderbouwd onder hoofdstuk 7 "referenties". Men praat bovendien over aantallen uit de periodes 1994 tot 2002. Het mag duidelijk zijn de economie in de periode 2002-2010 (ondanks de economische crisis) is gegroeid. Met de speling van de hoge olieprijs mag men niet uitgaan van dezelfde vaarontwikkelingen in 2002 als in 2010. Vervolgens heeft men een situatie uit het verleden gehanteerd om de aanvaringskans van windmolens in de toekomst te berekenen. Een juiste rekenmethode zou rekening houden met de verwachte scheepvaartbewegingen bij realisatie van het windmolenpark. Het is daarnaast ook onduidelijk of rekening is gehouden met recreatie vaarverkeer. Men heeft bovendien geen rekening gehouden met de IJsselmeerkotters die tussen de windmolens en de kust zullen vissen.	Zie de beantwoording van 44h.
44	z	7f. Inspreker wijst erop dat de pleziervaart gedwongen wordt om verder van de dijk af te varen. Als onervaren watersporter is het namelijk moeilijk om te manoeuvreren tussen de windmolens en de kust. Zoals onder 6a. als wordt opgemerkt, worden de luchtstromen beïnvloedt door de windmolens. Een groot deel van de recreatievaart bij Urk bestaat uit zeilscheepjes. Deze zullen zeer ervaren moeten zijn om met deze verradelijke windstromen tussen windmolen en kust te kunnen varen. Zoals inspreker als zegt, de MER schenkt hier geen aandacht aan.	Zie ook de beantwoording van 44r. De afstanden tussen de windmolens onderling en tot de dijk zijn zodanig groot dat er voor de recreatievaart voldoende manoeuvreerruimte is.

44	za	7g Initiatiefnemers vermelden in antwoord op deze zienswijze dat er sectorlichten worden aangebracht en radarreflectoren. Voor de effecten van verlichting verwijs ik naar 2g en 7a. De aanwezigheid van deze sectorlichten versterken alleen nog maar de vraag naar de kwalitatieve MER die wel rekening houdt met de verlichting.	De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies dat het MER voldoende materiaal bevat om een goed beeld te geven van het aanzicht en zichtbaarheid van het windpark. Voorts geldt dat het IJsselmeer niet "donker" is in die zin dat lichtbronnen als de vuurtoren van Urk, straatverlichting, sluizen en de Houtribdijk ook nu zichtbaar zijn vanaf het IJsselmeer. De lichtpunten op de windturbine voegen daar slechts in beperkte mate lichtbronnen aan toe. De veiligheidsverlichting op de windturbines ten behoeve van vliegtuigen schijnen naar de hemel. Niet bestreden wordt dat de verlichting waarneembaar is op grote afstand (dat is ook nodig voor de vliegveiligheid), maar zij zorgen echter niet voor lichthinder naar de omgeving of voor aanzienlijke visuele effecten.
44	zb	7h. Zoals onder 5a. al wordt vermeld, is er geen inzicht in de planschadeovereenkomst tussen de Staat en de initiatiefnemers. Hiernaast voorziet de planschadeovereenkomst niet in overige hinder zoals geluidshinder en beperkt leefgenot inzake waterrecreatie de komende zeven jaren.	De vraag of planschade voor vergoeding in aanmerking komt zal per aanvraag worden beoordeeld in een separate procedure. Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kennen Burgemeester en wethouders op aanvraag schade toe in geval van inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak. Leefgenot en recreatie bieden op zichzelf geen grondslag voor planschade. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.

45	a	<p>Het RIP is gebaseerd op het voornemen van de Staat om hernieuwbare energie te stimuleren. Zowel in het ontwerp besluit inpassingsplan alsmede het ontwerp RIP wordt verwezen naar het werkprogramma "Schoon en Zuinig". Nu dit een onderdeel, aanleiding en zelfs motiveringsgrond is voor het project, wil ik graag hier inhoudelijk op reageren. Op pagina 24 en verder beschreven in hoofdstuk 4, wordt gesproken van een instrumentenmix "Schoon & Zuinig. Deze mix bevat marktprikkels, normering, instrumenten gericht op innovatie, tijdelijke stimulansen en internationale klimaat- en energiediplomatie. Het onderhavige project druipt in tegen dit instrumentenmix door de zware subsidies die de Staat verstrekt aan de initiatiefnemers. Deze subsidies kunnen namelijk niet meer worden geschaard onder "tijdelijke stimulansen" aangezien het project bijna volledig wordt gefinancierd met de subsidies en zonder deze niet levensvatbaar zijn. Ruim 800 miljoen wordt toegekend voor exploitatie verspreid over vijftien jaren. Na deze periode is er een subsidiestop. De windmolens zijn dan niet meer rendabel. Het is te duur om de windmolens na deze 15 jaren te ontmantelen waardoor ze zonder veel onderhoud of persoonlijke investeringen van de windboeren ons landschap blijven vervuilen. Het RIP houdt geen rekening met deze toekomst noch worden er voorwaarden aan het plan verbonden om dit tegen te gaan. Derhalve zie ik graag aanpassing van het RIP met kwaliteitsvoorwaarden zodat de windmolens ook na vijftien jaar aan dezelfde uitgangspunten voldoen als in de periode met subsidie. Deze zware subsidies nemen hiernaast ook de stimulans weg om op zoek te gaan naar innovatieve technologieën. De concurrentiekracht wordt weliswaar versterkt ten opzichte van andere landen door deze oneigenlijke staatssteun. De beoogde interne concurrentiekracht blijft echter uit. Voor dit plan krijgen de initiatiefnemers zo'n 100 miljoen euro aan innovatiesubsidie. Deze innovatie is echter niet omschreven, aangetoond of zeker gesteld. De 8x groter exploitatiesubsidie laat zien dat dit deel zwaar ondergeschikt is. Zoals eerder gezegd neemt exploitatiesubsidie daarnaast de stimulans weg voor innovatie. Volledigheidshalve wijs ik erop dat de initiatiefnemers zich nog niet hebben gehouden aan de meldingsplicht van deze twee subsidies bij de Europese Mededingingsautoriteit. Het is niet opmerkelijk dat in september 2007 de beoordeling werkprogramma Schoon en Zuinig de ambities onbereikbaar benoemd. Het werkprogramma stelt vraagtekens bij de vele aannames die ongegrond zijn genomen. Als voorbeeld verwijs ik hierbij naar hoofdstuk 8.4 van de beoordeling. Hierin wordt verwezen naar een scenario met een economische groei van 2,9% per jaar. Dit scenario was al zeer rooskleurig ten opzichte van het Coalitieakkoord van 2,0% per jaar. Ik citeer daarbij: " Bij een economische groei van 2% is minder reductie van broeikasgasemissies nodig voor het realiseren van de klimaat- en</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zh en 41zp. De technische levensduur van de windturbines is ongeveer 20 jaar. Aangezien de subsidieregeling slechts financiële ondersteuning voor een periode van 15 jaar betreft, worden de turbines in 15 jaar afgeschreven. De economische levensduur is derhalve 15 jaar. Dit houdt in dat na 15 jaar de financieringslasten sterk dalen. Gedurende de eerste 15 jaar zijn de financieringslasten de belangrijkste kostenpost. Er zijn dan ook in de jaren na de economische levensduur voldoende baten om het reguliere onderhoud van de turbines te bekostigen.</p>
----	---	---	---

	<p>energiedoelen". Toentertijd hebben ze duidelijk geen rekening gehouden met de huidige crisis. Inmiddels is er namelijk geen sprake van economische groei maar krimp. Volgens het CBS had bijvoorbeeld het tweede kwartaal van 2009 een groei van -5,3%, het derde kwartaal stond op -3,7% en het vierde kwartaal -2,2,%. Hiernaast vrezen de analisten voor een tweede recessie waardoor we nog ver weg staan van de beoogde 2,9% groei. Ik verzoek de ministers geen relatie, verwantschap of enig verwijzing te maken naar het werkprogramma Schoon en Zuinig voordat deze wordt ontdaan van onjuistheden en aangepast naar de huidige (economisch en politiek onzekere) situatie.</p>	
--	---	--

45	b	Hiernaast ging het werkprogramma en de beoordeling uit van windenergie in de Noordzee. Zelfs daar sprak men over mogelijke problemen gelet op de landschappelijk en maatschappelijke waarden. Indien men toentertijd weet had van dit grotesk plan, zou de beoordeling zich minder terughoudend hebben uitgedrukt. Op pagina 28 van de beoordeling spreekt men over nieuwe locatie met de voetnoot: "Rekening houdend met landschappelijke inpassing en natuurbelangen". Dit strookt met het gedachtegoed van de vele landschappelijke architecten. Men mag wellicht van een Rijksinpassingplan spreken maar het plan staat verre van landschappelijke inpassing. Mijn mede belanghebbende zullen zich hier verder over uitspreken.	Zie de beantwoording van 3b en 30n en 44k.
46	a	Als Urker recreër ik graag op het water. Tijdens deze recreatie wordt geen rekening gehouden met gemeentegrenzen. Bij kitesurfen wordt daarbij regelmatig gecreëerd in uw plangebied. Met uw plannen kan ik echter niet meer kitesurfen in het volledige gebied. Overige watersporten worden eveneens beperkt.	Het effect op de watersport recreatie is in §9.12 het MER beschreven. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de windparken de recreatie en toerisme merkbaar negatief zullen beïnvloeden.
46	b	Wanneer het plan is gerealiseerd kunnen we weliswaar nog gebruik maken van het Urker strand maar met uitzicht op de windmolens, met slagschaduw van de windmolens en met geluidsoverlast van de windmolens. Uw voorgenomen LDEN norm maakt het namelijk mogelijk dat tijdens een piekbelasting de windmolens hoorbaar zijn op het strand. Zoals in de antwoord nota voor de MER wordt vermeld, zal er zeker sprake zijn van (geluids)hinder. Dit terwijl wij, Urkers, juist van het strand gebruik maken om te relaxen	Uit Bijlage 7 en 9 bij het inpassingsplan blijkt dat de slagschaduw van de windturbines niet valt over het Urkerstrand. Eveneens blijkt dat de Lden 47 contour niet over het Urker strand valt. Het verwachte immissieniveau zal verwaarloosbaar zijn voor buitenrecreatie.
46	c	Hiernaast wil ik dat u stil staat bij de voorgenomen bouwtijd. U geeft initiatiefnemers een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren. Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied volledig niet begaanbaar zijn met het oog op veiligheid tijdens het bouwproces. Deze periode kunt u misschien afdoen met een kleine periode op een mensenleven. Voor mij, mijn broertjes en alle kinderen op Urk, betekent dit echter dat onze jeugd volledig in teken zal staan van de bebouwing. Onze volledige jeugd zal beperkt zijn in het recreëren in en rondom Urk. Geen enkele (plan)schadevergoeding kan dit compenseren. Om u een beeld te geven van de omvang van deze impact wijs ik u erop dat Urk de snelst groeiende gemeente van Nederland is. Het is dan ook niet opmerkelijk dat ruim 40% van de Urker bevolking onder de leeftijd van 25 jaren is.	Zie de beantwoording van 31m en 44g.
46	d	Het stuit mij zeer tegen de borst dat onze eigen belastingcenten worden besteedt aan dit windmolenpark met een ongekend hoog subsidiebedrag van ruim 880 miljoen. In deze tijden van economische crisis heeft u op onverklaarbare wijze ruim 880 miljoen euro toegekend aan een paar windboeren. Zoals Mark Rutte al tijdens het verkiezingsdebat zei: "die malle windmolens draaien op subsidies, niet op wind".	Zie de beantwoording van 24a.

46	e	<p>Het is daarbij opmerkelijk dat deze subsidie wordt gegeven aan enkele initiatiefnemers voor een project (deels) op grondgebied van de Staat met een speciaal Rijksinpassingsplan waar een duidelijke omschrijving en eisen worden gesteld aan de windmolens zonder dat er vooraf een aanbesteding heeft plaats gevonden. Meer dan 50% van de windmolens wordt gesubsidieerd. Hiernaast heeft u een exploitatieovereenkomst en planschadevergoedingsovereenkomst gesloten met de initiatiefnemers waarin u verder bijdraagt in de kosten. Deze factoren, mede in het licht van het Muller Arrest HvJ EU, 25 maart 2010, zaak C-451/08, wijzen er duidelijk op dat dit project openbaar Europees moest worden aanbesteedt volgens de aanbestedingsrichtlijnen en de aanstaande aanbestedingswet. Het plan wordt namelijk (grotendeels) gebouwd op grondgebied van de Nederlandse Staat. Net als het zogenaamde Duitse bestemmingsplan in het Muller arrest, verbindt de Nederlandse Staat zeer exact bebouwingsvoorwaarden aan het plangebied. Graag zie ik dat u deze zienswijzen verwerkt in het definitieve besluit danwel het voornemen tot het nemen van het besluit inneemt. Mocht u abusievelijk de gang van zaken voortzetten, dan verwacht ik dat u de regelgeving omtrent aanbestedingsrecht in acht neemt en deze oneigenlijke staatssteun wegneemt met een openbare Europese aanbesteding.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zg en 30zh.</p>
47	a	<p>In de overwegingen wordt gesproken over de aanleg van windturbines en bijbehorende (nuts)voorzieningen langs de dijken van de Noordoostpolder. Dit terwijl vele windturbines gelegen zijn in de wateren van gemeente Lemsterland. Mogen wij hierbij aannemen dat deze windmolens toch niet worden geplaatst in Lemsterland, Friesland of hebben de ministers zichzelf een arrogantie aangemeten door Lemsterland buiten beschouwing te houden in de overweging net als bij de planvorming? Graag zou ik hier duidelijk over willen ontvangen.</p>	<p>Met het gebruik van 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' wordt bedoeld op de dijken, niet op gemeentegrenzen. Met de subtitel 'In de gemeenten Noordoostpolder en Lemsterland' is duidelijk aangegeven welke gemeenten het betreft. In de toelichting op het inpassingsplan wordt in paragraaf 5.3.2 en 5.4.2 ook ingegaan op het beleid van de provincie Friesland en de gemeente Lemsterland. Uit het inpassingsplan blijkt dat er ook windmolens op grondgebied van de gemeente Lemsterland en de provincie Friesland mogelijk gemaakt worden.</p>
47	b	<p>In de vierde overweging wordt verwezen naar het werkprogramma "Schoon en Zuinig" uit 2007. Deze kleine verwijzing doet afbreuk aan het programma. Het programma zelf stelt namelijk kritische noten bij windenergie. Op pagina 10 kan worden nagelezen dat er lokale en landschappelijke problemen worden verwacht bij de plaatsing van windturbines. Ook dit rapport voorziet problemen in de dag/nacht- en seizoensfluctuaties in het energieaanbod. Het rapport zegt zelfs: "En zo zijn er nog wel wat punten die aandacht behoeven". Helaas krijgt dit project deze aandacht niet van de ministeries. Derhalve voel ik mij genoodzaakt om deze aandacht te schenken.</p>	<p>Middels het MER en de afweging in het inpassingsplan zijn deze aspecten meegenomen in de besluitvorming.</p>

47	c	In overweging nummer acht word verwezen naar een overeenkomst tussen initiatiefnemers en de Staat inzake mogelijk kostenverhaal. Deze overeenkomst is echter niet bekend bij de vele belanghebbenden. Graag willen we inzage in deze overeenkomst teneinde de kwestie te toetsen aan de Europese richtlijnen inzake aanbestedingsrecht danwel staatssteun. Gelet op de vele belangen en beladenheid van dit project, willen de belanghebbenden eveneens de zekerheid hebben dat mogelijke schade kan worden gecompenseerd door de initiatiefnemers danwel de Staat.	Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder in staat te stellen alsnog een eventueel aanvullende zienswijze in te dienen. Aan de stukken zijn de inmiddels ondertekende exploitatieovereenkomsten en de participatieovereenkomst toegevoegd.
47	d	De negende overweging vermeldt een ter inzage termijn van 4 juni 2010 tot en met 15 juli 2010. Deze termijn klopt niet.	De vermelde ter inzage termijn in de overwegingen is incorrect. De stukken hebben van 18 juni tot en met 29 juli 2010 en van 20 augustus tot en met 30 september 2010 ter inzage gelegen.
47	e	Tot slot maakt de een na laatste overweging geen vermelding van de mogelijkheid dat ingediende zienswijzen worden opgenomen in het besluit. Graag zie ik dat de bovenstaande onjuistheden worden gecorrigeerd, aangevuld danwel verwijderd. Hiernaast zie ik de overeenkomst inzake kostenverhaal graag tegemoet.	In deze antwoordnota wordt een reactie gegeven op de zienswijzen. Dit leidt al dan niet tot wijziging van de besluiten. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder in staat te stellen alsnog een eventueel aanvullende zienswijze in te dienen. Aan de stukken zijn de inmiddels ondertekende exploitatieovereenkomsten en de participatieovereenkomst toegevoegd.
48	a	De Koepel Windenergie Noordoostpolder initeert de aanleg van een windpark langs de dijken, waaronder de Westermeerdijk, nabij de woning van cliënt. Op dit moment liggen er een groot aantal ontwerp-besluiten ter inzage die moeten dienen en leiden tot de aanleg van het windpark. Cliënt is het met deze besluiten niet eens omdat de enorme windmolens vlak bij zijn woning worden geplaatst. De afstand van 800 meter tot de dichtstbijzijnde windmolen lijkt veel, maar gelet op de omvang en de situering van de windmolen is het objectief waarneembaar dat de woning van cliënt en dus ook zijn woongenot ernstige hinder zullen ondervinden. Daarom dien ik namens cliënt, vooraf gegeaan door algemene opmerkingen, een zienswijze in tegen de volgende ontwerp-besluiten: 1. Ontwerp-besluit inpassingsplan 2. Vergunning Natuurbeschermingswet voor alle windparken NOP 3. Milieuvergunning windpark Westermeerwind (buitendijks) 4. Milieuvergunning windpark Westermeerdijk binnendijks Cliënt heeft hiervoor dankbaar gebruik gemaakt van de conceptzienswijzen opgesteld door mevrouw dr. Coumou.	Zie de beantwoording van 30. Voor hinder in de vorm van geluid en slagschaduw, geldt dat vanwege de afstand voldaan kan worden aan de geldende normen hiervoor, zoals ook meer in detail uitgewerkt in hoofdstuk. 9 van het MER, in het inpassingsplan en de aanvragen voor de milieuvergunningen.

49	a	Ieder jaar tussen begin april en eind september vinden er wekelijks 1 of 2 wedvluchten plaats van duiven afkomstig uit Friesland. Met name op de zaterdagen komen vele duizenden wedstrijdduiven vanuit zuidwestelijke richting (Nederland, België en Frankrijk) naar het noorden. De trek is via de Ketelbrug (A6), zuidelijk van Urk en noordelijk bij Urk. De dijk wordt vooral gebruikt als windvanger voor kop-en zijwind. Door de komst van dit Megapark, zullen ongetwijfeld veel duiven sneuvelen. Hier is onvoldoende rekening mee gehouden. Op grond van de hierboven door mij aangedragen zienswijze verzoek ik u het ontwerp-inpassingsplan aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.	In het MER is uitgebreid onderzoek gedaan naar de effecten op (trek)vogels, waaruit blijkt dat het verwachte aantal slachtoffers binnen de gestelde normen zal blijven. Bovendien wordt een uitgebreid monitoringsplan opgesteld in het kader van de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de windparken waarin dit onderwerp wordt meegenomen. De duiven komen tijdens hun vlucht door België, Frankrijk en Nederland reeds vele andere hoge obstakels tegen, welke zij tijdens hun vlucht mijden. Het is dan ook niet aannemelijk dat dit anders zal zijn voor windpark Noordoostpolder.
50	a	1.2 en 3.1: Nut en noodzaak van dit windpark is gebaseerd op het werkprogramma 'Schoon en Zuinig': 20% v.d. energie moet in 2020 duurzaam zijn. De opbrengst van windpark NOP wordt niet aan 'Schoon en Zuinig' (niet met dezelfde maat) afgemeten. Wanneer wel met de 'Schoon en Zuinig' maat wordt gemeten, kan worden gesteld dat van die 20% in 2020 het windpark NOP slechts 0.9 % bruto levert, netto nog minder. [Zie bijlage § 7]	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
50	b	en moeten die verantwoordelijkheid nemen.	Zie de beantwoording van 5zzk, 29b en 71k.
50	c	Ook varianten waarbij op minder locaties windturbines worden gerealiseerd (b.v. alleen buitendijks in het IJsselmeer) zijn buiten beschouwing gelaten. Ook in dat opzicht wordt in het Rijksinpassingsplan en MER niet voldaan aan de MERrichtlijnen.	Zie de beantwoording van 5zx.
50	d	Wat betreft de 4 afzonderlijke MER's: In het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het noodzakelijk het voorgenomen windparkplan integraal te beoordelen. Een integrale beoordeling van de effecten van het totale windpark heeft onvoldoende tot niet plaatsgevonden.	Zie de beantwoording van 30, 32 en 35a.
50	e	Bezwaar: Weging aan (dwingende) redenen van groot openbaar belang en weging van alle (landelijke) alternatieven is, volgens de MER-richtlijnen, noodzakelijk en moet alsnog plaatsvinden. Onvoldoende is aangetoond dat significante negatieve effecten t.a.v. alle instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten.	Zie de beantwoording van 30m.
50	f	Bezwaar: Het ontwerp-Rijksinpassingsplan en het MER presenteren niet een onderzoek van alternatieven van een zelfde kwaliteit en dat aan dezelfde eisen voldoet.	Zie de beantwoording van 30n.
50	g	De Houtribdijk en Afsluitdijk zijn afgewezen als alternatief, onder andere omdat het een grensgebied tussen 2 Natura-2000 gebieden betreft. Bezwaar: Het bouwen van een offshore windpark in 1 Natura-2000 gebied, dat in tegenstelling tot bovengenoemde 2 Natura-2000 gebieden ook nog is bewoond, komt dan helemaal niet in aanmerking voor een 'zeewaardig' offshore windpark.	Zie de beantwoording van 35c.

50	h	De gemeente Noordoostpolder, het bevoegd gezag, oefent al meer dan 10 jaar haar handhavende taak niet naar behoren uit. Tot 2 maal toe is deze gemeente door de Raad van State tot de orde geroepen en gemaand handhavend op te treden bij de geluidsnormoverschrijdingen van het bestaande Westermeerpark. Het bevoegd gezag is niet in staat de controle van mitigerende maatregelen te borgen.	Zie de beantwoording van 30q.
50	i	In de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 is een koppeling gelegd tussen de toekomstige ontwikkelingen en de kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied. Met een ashoogte van 80 tot 135 meter in enkele, dubbele en driedubbele rijen met een nagenoeg aaneengesloten lengte van ruim 16 km moet vanuit deze visie worden gesteld dat er sprake is van een omheining: de horizon wordt op een onherstelbare wijze begrensd, de openheid, leegte, rust, ruimte en duisternis zullen voorgoed verdwijnen.	Zie de beantwoording van 5h.
50	j	Terwijl naar onze mening de keuze voor de Lden norm direct indruist tegen de bedoelingen van de Wet Milieubeheer.	Zie de beantwoording van 35d.
50	k	Lden en Lnight zijn niet uitgevonden als een eenheid voor voorschriften voor geluidsbelasting, maar als universele maat om effecten te monitoren. De Lden is bovendien niet geschikt voor het inventariseren van fluctuerende geluidsbronnen zoals windturbines. Voor windturbines bestaat geen Europese Lden norm.	Zie de beantwoording van 5zq en 41c.
50	l	Door de lokale overheid gestelde geluidsnormen worden door diezelfde overheid niet gehandhaafd in het bestaande Westermeerdijk-park. Tot 2 maal toe, mogelijk binnenkort voor de derde maal, is de gemeente Noordoostpolder tot de orde geroepen door de Raad van State. Desondanks heeft deze gemeente in de afgelopen 10 jaar niet gehandhaafd. Deze gemeente heeft bovendien in recent, eigen geluidsonderzoek vastgesteld dat de vigerende geluidsnormen te hoog zijn en zouden moeten worden verlaagd.	Zie ook de beantwoording van 30t. Ten tijde van de vergunningverlening van het bestaande windpark van de Westermeerdijk was het huidige toetsingskader (de genoemde circulaire) nog niet beschikbaar.
50	m	Bezwaar: Deze belangrijke afweging wordt onvoldoende onderbouwd. Voor het beoordelen van de geluidsbelasting van omwonenden bestaan daarvoor geëigende criteria. Geluidsbelasting mag niet worden afgemeten aan een belang van een geheel andere orde, in dit geval het belang van duurzame energie.	Zie de beantwoording van 30t.
50	n	Natuurschoon De Steile Bank is een beschermd natuurmonument, Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, en tevens stiltegebied. De afstand van dit natuurmonument tot de buitendijkse opstelling van de Noordermeerdijk wordt de ene keer beschreven als 2,5 km, in andere rapporten als 1,5 km en 3,5 km. Deze slordige beschrijving laat onverlet dat gesproken moet worden van een significant negatief effect. Het geplande windpark NOP doet afbreuk aan dié kernkwaliteiten, die er toe hebben geleid dat dit park de status van Nationaal Landschap heeft verkregen.	Zie de beantwoording van 30y.

50	o	De gevolgen van toename van kwelwater zijn niet onderzocht. Wat voor gevolgen hebben de off-shore windturbines op al die reeds aanwezige kwelstromen? De in het plangebied werkzame agrariers maken zich zeer veel zorgen om een enorme toename van kwelwater en kwaliteitsverlies van hun grond. Hiervan is nu al sprake onder invloed van de huidige solitaire turbines. Ook kan in het gebied achter de turbines het weer veranderen. In de zomer bij onweerachtige omstandigheden, wanneer de wind vanaf het IJsselmeer komt, zal de wind door de molens worden afgeremd. Hierdoor zal de lucht achter de molens warmer zijn dan er voor, wat tot gevolg zal hebben dat er grotere hoosbuien zullen ontstaan in de westkant van de NOP, met alle schadelijke gevolgen vandien, ook voor de agrariers.	Zie de beantwoording van 35e. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.
50	p	Meer dan 50% van de opbrengst van de windmolens bestaat uit subsidie.	Zie de beantwoording van 30zh.
50	q	Exploitatieovereenkomst Deze dient openbaar te worden gemaakt, teneinde te toetsen aan de Europese richtlijnen inzake aanbestedingsrecht dan wel staatssteun. Gelet op de vele belangen in dit project, willen omwonenden eveneens de zekerheid hebben dat mogelijke schade zal worden gecompenseerd door de initiatiefnemers dan wel de Staat. [Zie Bijlage § 4 en § 9)	Zie de beantwoording van 30j en 30zg.
50	r	De (vergunning voor de) mogelijke aanleg van een extra weg langs de dijk en de gevolgen van aan- en afrijdend verkeer zijn niet in beeld gebracht. Bij de agrariërs/niet-initiatiefnemers van het windpark is veel onrust over de mogelijke gevolgen van de aanleg van een dergelijke weg: hoeveel grond raakt men kwijt, hoe lang duren de werkzaamheden, en wat staat daar tegenover?	Zie de beantwoording van 30zj.
50	s	De kwaliteit van het onderzoek naar de zeldzame (1 van de 3 kolonies in Nederland!) vleermuizenkolonie in Urk laat deze conclusie niet toe: gemeten is slechts gedurende 3 dagen; gemeten is in de (voor dit doel ongunstige) maand September; de wijze waarop is gemeten is niet adequaat.	Zie de beantwoording van 5m en 30zr.
50	t	Landschap De kernwaarde van het IJsselmeer, zo stelt de Nota Ruimte, is haar openheid, de aaneengesloten ruimte van 1000 vierkante km. Deze kernwaarde wordt aangetast, bij alle zichtlijnen. [Zie Bijlage § 11]	Zie de beantwoording van 5zf en 30ze.

50	u	De termijn van voltooien en van het in werking brengen van de inrichting van 7 jaar is een te lange termijn. Verzocht wordt om bij het besluit tot verlening van de vergunning op grond van artikel 8.18 lid 2 Wm te bepalen dat de vergunning pas vervalt indien de inrichting niet binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning is voltooid en in werking gebracht. Dit verzoek is gebaseerd op besteltijd en bouwtijd van de turbines. Bezwaar: Initiatiefnemers krijgen een zeer ruime periode van zeven jaren om de plannen te realiseren. Tijdens deze zeven jaren zal het plangebied niet of moeilijk begaanbaar zijn voor ter plekke werkende agrariers, bewoners en toeristen. met het Ook hun veiligheid tijdens het bouwproces is extra in het geding.	Zie de beantwoording van 30zw.
50	v	7 molens minder, trafostation is verplaatst, de Lnight norm is toegevoegd, maar dit houdt niet in wat het pretendeert in te houden: de geluidsbelasting voor omwonenden neemt toe.	Zie de beantwoording van 30zsd.
50	w	Bezwaar: De meetmast meet tot op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 200 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt.	Zie de beantwoording van 30zy.
50	x	Bezwaar: De meetmast meet op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 200 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt.	Zie de beantwoording van 30zy.
50	y	Bezwaar: De meetmast meet tot op 115 m hoogte. De tiphoogte van de turbines is echter ca. 200 m. De metingen hebben dus onvoldoende zeggingskracht. Bovendien is deze methode niet adequaat, omdat deze nog steeds niet het verband tussen de effecten van windsnelheden hoger en lager duidelijk maakt.	Zie de beantwoording van 30zy.
51	a	6.3 Externe veiligheid Binnen het 'invloedsgebied' bevinden zich varkensschuren en koeienstallen. In genoemde schuren bestaat, zo stelt het MER, geen groepsrisico voor mensen, er bevinden zich geen groepen mensen. Wel bevinden zich aldaar grote groepen dieren. Dat 'dieren' niet als 'objecten' zijn beschreven in het Handboek Risicozonering Windturbines 2005, is geen reden om te doen alsof hier geen sprake is van een groepsrisico. De turbines kunnen onder bepaalde weersomstandigheden gevaar opleveren voor watersporters.	Zie ook de beantwoording van 30, 41 en specifiek 30u.

51	b	Het is daarbij opmerkelijk dat deze subsidies worden gegeven aan enkele initiatiefnemers voor een project (deels) op grondgebied van de Staat met een speciaal Rijksinpassingplan waar een duidelijke omschrijving en eisen worden gesteld aan de windmolens zonder dat er vooraf een aanbesteding heeft plaatsgevonden. Meer dan 50% van de opbrengst van de windmolens bestaat uit subsidie. Hiernaast is een exploitatieovereenkomst en planschadevergoedingsovereenkomst gesloten met de initiatiefnemers. Deze factoren, mede in het licht van het Muller Arrest HvJ EU, 25 maart 2010, zaak C-451/08, wijzen er duidelijk op dat dit project openbaar Europees moest worden aanbesteed volgens de aanbestedingsrichtlijnen en de aanstaande aanbestedingswet.	Zie de beantwoording van 30zg en 30zh.
51	c	etmaal waarde. Biedt bovendien geen bescherming tegen piekbelastingen die toch wel vele weken kunnen duren. Om die ook te voorkomen, zou je voor het buitengebied naar 30 Lden moeten gaan.	Zie ook de beantwoording van 30zy. Een piekbelasting kan geen weken duren.
51	d	Vergeleken met rail-en wegverkeer 10-15dB lager, en met industrie 50-10dB lager.	Zie de beantwoording van 30t en 41k.
52	a	Vergeleken met rail-en wegverkeer 10-15dB lager, en met industrie 50-10dB lager.	Zie ook de beantwoording van 30, 41 en 50 en specifiek de beantwoording van 30t en 41k.
53	a	1. Het is voor een burger of vrijwilligersorganisatie niet doenlijk in korte tijd enkele duizenden pagina's in 22 boekwerken verzameld tot zich te nemen om vervolgens, ten einde zijn of haar rechtspositie in stand te houden, binnen de gestelde tijd van 6 weken daarop te reageren. Dat is des te meer onmogelijk als de termijn ingaat vlak vóór en grotendeels valt in de periode van de zomervakantie. En dat terwijl de betrokken overheden zelf vele jaren voor de voorbereiding namen. Zie nader Bb § 13. 2. Een beroep op noodzakelijke professionele hulp en ondersteuning, gesteld dat de middelen om de kosten daarvan te dragen aanwezig zijn, kan in de vakantieperiode ook al niet eenvoudig tot stand worden gebracht of gevoeglijk worden vergeten. 3. Ik acht de gang van zaken materieel een grove aantasting van de rechtspositie van de burger, maar vindt het bovendien geen correcte wijze voor overheden om met hun burgers om te gaan.	Zie ook de beantwoording van 30a.

53	b	<p>4. Dit temeer daar de publicatie van de ontwerp-besluiten als een donderslag bij heldere hemel verklaard kwam: het kabinet is demissionair, de Tweede Kamer heeft 'wind-op-zee' controversieel verklaard en heeft de verruiming van de geluidsnormen die nodig is voor het windpark Noordoostpolder niet geaccepteerd en het kabinet verzocht ook daarin geen verdere stappen te ondernemen.</p>	<p>De Minister van Economische Zaken heeft de Tweede Kamer per brief van 17 november 2009 over haar voornemens geïnformeerd. Hierover is op 2 december 2009 met de Tweede Kamer gesproken. Op 2 april 2010 is de Circulaire over de beoordeling van geluid van windturbineprojecten verzonden aan gemeenten en provincies. Op 15 juni 2010 heeft de Minister van Economische Zaken de Tweede Kamer geïnformeerd over het ter inzage leggen van de ontwerpbesluiten. Op 1 september 2010 informeerde de Minister van VROM de Tweede Kamer over de voortgang van de wijziging van het Activiteitenbesluit wat betreft het onderdeel windturbines, alsook over de planning van de afronding hiervan. Hierover is op 15 september 2010 met de Tweede Kamer gesproken. De Tweede Kamer heeft geen motie aangenomen waardoor besluitvorming niet verder zou kunnen gaan. De Circulaire Beoordeling geluidhinder windturbines heeft een zelfstandige status in die zin dat het weliswaar niet bindend is, hetgeen met vastlegging in het Activiteitenbesluit wel wordt beoogd, maar wel betrokken kan worden bij de besluitvorming door het bevoegd gezag. Deze circulaire is uitdrukkelijk bedoeld als vervanging van de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998 voor de beoordeling van geluid door windturbines. Met de publicatie van het 'besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines)' in het Staatsblad van 11 november 2010 (Jaargang 2010 Nr. 749) wordt nieuwe Lden maat als nieuwe norm verankerd.</p>
53	c	<p>5. Het was verder ook verrassend omdat de MER-procedure nog niet was afgerond immers naar aanleiding van de inspraakreactie werd nog een aanvulling op het MER opgesteld. Het lag toch voor de hand dat eerst de gelegenheid zou worden geboden tot inspraakreacties op die aanvulling van het MER, die dan door de Cie MER betrokken kon worden in haar toetsingsadvies. Echter dat is niet gebeurd maar werden plotseling deze ontwerpbesluiten gepubliceerd. Ik vind dit geen manier van doen om met de bevolking om te gaan. Trouwens ook geen goede attitude ten aanzien van de ernstige problemen die dit project oproept voor de ruimtelijke ordening, milieu- en natuur en de leefomgeving.</p>	<p>Zie de beantwoording van 42a.</p>
53	d	<p>6. Voor het verloop en de geloofwaardigheid van de inspraak op het MER was het zacht gezegd storend dat de eerst verantwoordelijke minister, de minister van Economische Zaken, vooruitlopend daarop aankondigde bijna één miljard subsidie voor het windpark beschikbaar te stellen. Daarmee gaf zij de duidelijke hint de inspraak slechts een formaliteit te vinden. Zie nader Bb §8. Zo'n boodschap van de eerst-verantwoordelijke minister zorgt ervoor dat de moed de burger in de schoenen zakt en dat kan toch niet de bedoeling van de wettelijke procedure zijn.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zt.</p>

53	e	De ontwerp milieuvergunningen (formeel) 7. Ten aanzien van de milieuvergunning is het windpark opgeknipt in onderdelen. De bestuursorganen zijn kennelijk van mening dat er sprake is van meer inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer. Daarentegen blijkt de provincie van oordeel dat er in de zin van de Nbw sprake is van één samenhangend "project of andere handeling" (zie artikel 19d, 1e lid), waarvoor één vergunning kan worden verleend. Ook in het kader van het ontwerp inpassingsplan blijkt er sprake van één windpark. Mijns inziens is dat laatste juist en naar mijn mening moet dit park worden gezien als één inrichting. Derhalve zou er één de hele inrichting omvattende milieuvergunning moeten worden verleend door één bevoegd gezag. De huidige ontwerpbesluiten zijn derhalve in strijd met de Wet milieubeheer.	Zie de beantwoording van 30zu.
53	f	Nut en de noodzaak voor het windpark? 8. Er is een stijgende behoefte aan duurzame energie; voorts zijn nationale en internationale doelstellingen erop gericht de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Dit betekent echter nog niet, dat met iedere bijdrage aan het opwekken van duurzame energie een 'dwingende reden van groot openbaar belang' is gemoeid. Dat is temeer niet het geval als, zoals hier, het aan toereikend onderzoek naar mogelijke alternatieven ontbreekt. Dat het windpark ogenschijnlijk accordeert met de algemene beleidsdoelstelling van het Kabinet is op zich niet voldoende. Er moet ook aantoonbaar voldoende 'nut en noodzaak' aanwezig zijn. Bij Bb §7 laat zien dat in het perspectief van de transitie naar hernieuwbare energie de noodzaak voor het windpark niet aanwezig is, terwijl het nut vrijwel nihil is. Zie nader Bb §5, §7 en Aanhangsel § 7 A tlm C.	Zie de beantwoording van 41zc.
53	g	9. Hieronder (zie punten 10, 11 en 12) wordt toegelicht dat er geen noodzaak voor het windpark bestaat en dat het windpark het tegendeel van maatschappelijk nut met zich brengt. De stroomopbrengst en in samenhang daarmee de bespaarde CO2-uitstoot is immers uitermate gering. Volgens nieuwe inzichten is het zelfs mogelijk dat het windpark CO2 gaat genereren. Dit laatste dan als onvermijdelijke consequentie van het technisch systeem, de constellatie van het stelsel van centrales en netwerken, dat niet in staat zal zijn de grillige windstroom soepel en met weinig energieverlies op te vangen. Dat is dan wel erg zuur gezien de aantasting die het windpark inhoudt voor het landschap, het beschermde natuurgebied en het leef- en woongenot van de inwoners van Urk en de Noordoostpolder. Dit is ook zuur voor de belastingbetaler die uiteindelijk voor de miljard subsidie die de minister van EZ daarvoor zegt ter beschikking te willen stellen, opdraait en knollen voor citroenen krijgt (zie nader Bb §8). Behalve de kleine groep van particuliere investeerders betekent het dat er over de hele linie alléén maar verliezers zijn. Zie nader Bb. §7 aanhangsel 7A en B.	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.

53	h	<p>10. Het windpark komt niet voort uit een gerichte zoekslag naar geschikte locaties voor windmolens. In tegendeel, het is aangedragen door particuliere investeerders zonder dat de overheid vooraf ruimtelijke voorwaarden stelde. Er heeft dus geen toets vooraf plaats gevonden of het windpark vanuit milieu- en ruimtelijk oogpunt ook wenselijk dan wel inpasbaar zou kunnen zijn en of dat ook binnen de vigerende omgevingsnormen zou kunnen. Uit onderzoek van het RIVM in opdracht van de minister van VROM komt naar voren dat buiten de natuurgebieden een potentieel van 7000 MW voor wind op land beschikbaar is. Dit is ruim meer dan datgene wat het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' nastreeft. Er is dus aan dit windpark dat overigens wel in een natuurgebied ligt, geen behoefte. Het ontbreekt derhalve aan de noodzaak ervan. Van dwingende redenen van groot openbaar belang die op het spel zouden staan zoals de particuliere investeerders, dat verkondigen, is al helemaal geen sprake. Zie ook hieronder punt 14 en verder Bb §7 en § 10.5.</p>	Zie de beantwoording van 41zc, 41ze en 41zy.
53	i	<p>11. Het nut van het windpark ligt in de opbrengst aan groene stroom en de daarmee de bespaarde CO2-uitstoot. Zoals in Bb § 7 wordt uiteengezet is dat bedroevend weinig. Als de optimistische cijfers van de initiatiefnemers juist zouden zijn, gaat het park bruto maximaal anderhalf promille van de Nederlandse energieproductie verzorgen. Naar mijn inzicht is één promille een realistischer voorspelling. Dit aandeel zal nog dalen door de beperkende maatregelen die nodig zijn om aan de normen voor de geluidbelasting (47Lden) en de slagschaduw te voldoen. Naar het effect van die beperkende maatregelen op de voorspelde opbrengst is navraag gedaan, maar die relevante gegevens worden mijns inziens ten onrechte binnenskamers gehouden. Zie nader Bb. § 7 en Aanhangsel 7A t/m C.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a, 30d en 30zza.
53	j	<p>12. Ook de hoeveelheid vermeden CO2 uitstoot wordt te gunstig voorgesteld. Oorzaak is het piekgedrag van de aan het net geleverde windstroom. De pieken kunnen alleen opgevangen worden door minder rendabele vormen van stroomproductie, de zgn. piekscheerders, waardoor de meest efficiënte productie-eenheden moeten worden teruggeschakeld. Als gevolg hiervan gaat het hele stroomproductiesysteem meer fossiele brandstof verbruiken, en dus ook meer CO2 uitstoten. Deze vorm van brandstofverlies blijft in de MER buiten beschouwing. Het valt niet uit te sluiten, is zelfs zeer goed mogelijk dat de molens van de locatie Urk/Noordoostpolder vanwege dit effect geen brandstof zullen besparen maar juist gaan kosten. Zie nader Aanhangsel 7B van Bb. §7.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a, 30d en 30zza.

53	k	<p>13. De Cie MER heeft abusievelijk laten passeren dat de opbrengstberekeringen in het MER gemajoreerd werden in plaats van deze te berekenen conform het protocol dat zij zelf in haar richtlijnen vooraf had voorgeschreven. Voorts is de vraag of zo'n groot windpark binnen de constellatie van onze elektriciteitsproductie nog wel in een redelijke netto opbrengst voorziet, niet gesteld in het MER, laat staan beantwoord. Hiermee valt de kern uit de voorstellen weg. Het bestaansrecht van het windpark Noordoostpolder hangt immers volledig af van de elektriciteitsopbrengst en de CO2 emissie die daarmee wordt vermeden. De onderbouwing en voorlichting van het park schieten op deze punten echter ernstig tekort, en zijn hierdoor van onvoldoende kwaliteit om de bouw van het park te rechtvaardigen. Zie nader Aangangsel 7 van Bb § 7.</p>	Zie de beantwoording van 41zh.
53	l	<p>14. Het nut dat er volgens het MER zou zijn, wordt becijferd op basis van bovenvermelde berekeningen en uitgedrukt in de betekenisloze grootheid van aantallen huishoudens. Elders in het MER wordt echter steeds, zij het weliswaar op kwalitatieve wijze, juist gerefereerd en gemotiveerd aan het werkprogramma van "Schoon en zuinig" van het nu demissionaire kabinet. Hierdoor ontstaat een scheve voorstelling van zaken, waarmee de toets wat het windpark nu werkelijk bijdraagt aan "Schoon en zuinig" moet in 2020 20% van de energie duurzaam zijn. Nut en noodzaak van het windpark dienen dan ook aan dit doel getoetst te worden. Meten we nu de opbrengst van het windpark aan de aldus geformuleerde noodzaak af, dan zouden ze met de geclaimde bruto opbrengst, 1460 miljoen kWh/jaar, hoogstens anderhalf promille van het Nederlandse energieverbruik gaan opbrengen. Met een realistischer geschatte productie komt de bruto opbrengst niet boven de één promille uit. Van de genoemde 20% van de energie die in 2020 duurzaam moet zijn, zal de Noordoostpolder zeggen en schrijven maximaal slechts ongeveer 1% bruto kunnen leveren. De netto opbrengst zal nog aanzienlijk lager uitvallen, zoals bovenstaand reeds is uiteengezet. Dit geringe resultaat verdient het predikaat nationaal belang dat er aan gehecht wordt; temeer daar er geen serieuze aandacht aan alternatieven en andere opties is besteed. Zie nader Bb. §5 en Bb. §7 Aangangsel 7C. 15. Of de opbrengst van het windpark een substantiële bijdrage aan "Schoon en zuinig" kan leveren, ontwerpingsplan en "het MER wordt voorgerekend, is verre van relevant. Met 2,6% van ons energieverbruik vormt de huishoudelijke elektriciteit maar een marginaal onderdeel van het klimaat- en energieprobleem en daarmee is ook de bijdrage van het windpark kwantitatief van geen betekenis. Als zonder het windpark de doelen van "Schoon en zuinig" niet gehaald gaan worden, dan zal dat met het windpark ook niet gebeuren.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.

53	m	<p>Geluid 16. De geluidsnormen 47 Lden en 41 Lnicht zijn gebaseerd op een recent door het Ministerie van VROM uitgebrachte circulaire (Circulaire geluidhinder veroorzaakt door windturbines; beoordeling in het kader van de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer van 2 April 2010). Deze circulaire loopt vooruit op een AMvB die vooralsnog niet door de Tweede Kamer is geaccepteerd en waarvan de Kamer heeft bepaald dat deze vooralsnog niet in werking zal mogen treden. De circulaire is daarmee in strijd met het vigerend geluidsbeleid. Het bevoegd gezag had de normen dan ook moeten baseren op de vigerende Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening van VROM. Een handreiking of circulaire van VROM laat overigens onverlet dat het lokale bevoegde gezag een eigen afweging moet maken. Dit is niet gebeurd. De geluidsvoorschriften zijn ontoereikend voor een adequate bescherming van omwonenden, werknemers op nabijgelegen boerderijen en recreanten.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zy. De Circulaire Beoordeling geluidhinder windturbines heeft een zelfstandige status in de zin dat het een aanbeveling voor het bevoegd gezag is voor de beoordeling van geluid van windturbines. De Circulaire is bedoeld als vervanging van de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening 1998 voor windturbine geluid, nu de Handreiking daar niet specifiek op ziet. De norm uit de Circulaire, gelijk aan de Handreiking, kan door het bevoegd gezag worden gebruikt bij de besluitvorming. Met de publicatie van het 'besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines)' in het Staatsblad van 11 november 2010 (Jaargang 2010 Nr. 749) wordt nieuwe Lden maat als nieuwe norm verankerd.</p>
----	---	--	---

53	n	<p>17. Lden 47 is aanmerkelijk ruimer dan de bestaande praktijk en betekent dus een versoepeling. Zie nader Bb. §2 en §3. Lden is bijvoorbeeld ruimer dan de geluidsnorm die de provincie recent toegepaste bij een andere industriële activiteit (varkensflat Knorpolder) op dezelfde locatie; ook ruimer dan de geluidsnorm die de gemeente vaststelde voor een bestaand windmolenpark op dezelfde locatie (Westermeerweg binnendijks). Een motivering voor de versoepeling ontbreekt. Voorts loopt er een procedure tot handhaving van de geluidsvoorschriften van het huidige windmolenpark en een procedure tot actualisatie van de geluidsvoorschriften van dat park (gemeente bevoegd gezag). Een afstemming van de geluidsnormen in de ontwerp milieu-vergunningen met het door de gemeente gevoerde geluidsbeleid ten aanzien van het huidige park ontbreekt. De geluidsnormen houden geen rekening met lokaal-specifieke omstandigheden, zoals de hoogte van het referentieniveau ter plaatse en cumulatie met geluidsbelasting door andere (in dit geval agrarische) geluidsbronnen. Dit is in strijd met artikel 8.8 1e lid van de Wet milieubeheer. Cumulatie ten gevolge van de verschillende onderdelen van dit windpark is een bijzonder punt van aandacht (zie ook punt 7 van deze brief); aandacht hiervoor ontbreekt. De geluidsvoorschriften voorzien ten onrechte niet in bescherming van mensen die langdurig in het open veld op zeer korte afstand van de windturbines zullen moeten werken. De geluidsvoorschriften voorzien ten onrechte niet in bescherming van recreanten op en langs het IJsselmeer. Nog zeer recent zijn fietspaden aangelegd/verbeterd ten behoeve van recreanten op de dijken. Er is ten onrechte niet gebruik gemaakt van mogelijkheden om door het stellen van voorschriften de nadelige gevolgen te voorkómen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk -bij voorkeur bij de bron- te beperken en ongedaan te maken. DE beste beschikbare technieken zijn derhalve niet toegepast. Dit is in strijd met artikel 8.11 3e lid van de Wet milieubeheer. Het verplichten tot het installeren van een "geluidsmodus" op slechts enkele turbines, zodat wordt voldaan aan de Lden 47 norm (ontwerp-milieuvergunning Westermeerweg binnendijks), is volstrekt onvoldoende en voldoet niet aan het genoemde artikel.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 6g, 30zy, 41i, 41k. Er geldt geen bescherming in het open veld. Ten aanzien van best beschikbare technieken: voor geluid geldt een geluidsnorm welke is opgelegd. Door de aanvrager is aangetoond dat door middel van maatregelen bij de bron, te weten de instelling van de noise modus, voldaan kan worden aan de geluidsnorm.</p>
----	---	--	--

53	o	<p>18. Bovengenoemde nieuwe, voorgestelde Lden norm loopt als gezegd vooruit op een AMvB die vooralsnog niet door de Tweede Kamer is geaccepteerd en waarvan de Kamer heeft bepaald dat deze vooralsnog niet in werking zal mogen treden. De op de ontwerp-AMvB gebaseerde circulaire van april 2010 komt daarmee in strijd met het vigerend geluidsbeleid. Maar afgezien daarvan ben ik van mening dat Lden in het geheel niet geschikt is voor individuele inrichtingen, in casu windturbines al was het maar vanwege de problemen van handhaving en controle die met Lden samenhangen. Mede daarom meen ik ook dat de (in de ontwerp-AMvB) geïntroduceerde Lden-norm voor windturbines in strijd is met het Europees (milieu)recht, althans de bedoeling daarvan, en dat voorts de Lden-norm ingaat tegen de Wet milieubeheer. Bovendien wordt door de ontwerp-AMvB burgers de gang naar de rechter ontnomen. Nadere toelichting is opgenomen in Bb. §6.1, §6.2 en §6.3 waarnaar ik verwijs. 19. In beroep zal ik aandringen op het stellen van prejudiciële vragen over de aspecten die in Bb. §6.1, §6.2 en §6.3 aan de orde zijn gesteld. 20. Ook wat betreft geluid lijkt het erop dat de omgekeerde weg is bewandeld. Eerst is er voor een windpark gekozen, daarna is er gekozen voor opschaling naar een reusachtige schaal en maatvoering van het windpark en vervolgens zijn de geluidnormen daaraan aangepast. Zie nader Bb. §13. 21. De vigerende dosismaat is een betere maat om hinder door windturbinegeluid te bepalen dan Lden en Lnight. Zie nader Bb. §3. 22. Windturbines veroorzaken bij 47 Lden meer hinder dan snelwegen. Het is volstrekt onzinnig om over het platteland een geluid- en hindervariant voor snelwegen uit te rollen. Zie nader Bb. §3. 23. Windturbinegeluid wordt als hinderlijker ervaren dan geluid van snelwegen en vliegverkeer. Zie Bb. §3. 24. De norm Lden 47 correspondeert met meer hinder dan de vergelijkbare normen voor vlieg- en wegverkeer. Zie nader Bb. §3.</p>	Zie de beantwoording van 6g en 30zy.
----	---	---	--------------------------------------

53	p	<p>Locatiekeuze, alternatieven, andere opties 25. Het voorliggende MER is de basis voor het ontwerp-Rijksinpassingsplan en voor de diverse ontwerp- (milieu)besluiten voor het windpark Noordoostpolder. Dit MER moet derhalve zowel de functie van een plan- als een besluit-MER vervullen. Oorspronkelijk is de initiatiefnemer (of eigenlijk: zijn de initiatiefnemers) uitgegaan van een concreet project om windmolens aan de rand van de Noordoostpolder nabij Urk te plaatsen, dat wil zeggen van een besluit-MER. Het voorliggende MER draagt daar duidelijk de sporen van. Het lijkt erop alsof het 'plan'-deel er naderhand met de haren is bijgesleept. In een plan-MER hoort immers een grondige beschouwing van (locatie-) alternatieven thuis. Zo'n grondige onderbouwing ontbreekt in het voorliggende MER. Dat is des te meer verbazingwekkend nu niet de gemeente, maar de Minister van EZ de bevoegdheid heeft gekregen een Rijksinpassingsplan ten behoeve van het windpark Nooroostpolder te maken.:Het project werd daarmee dus naar nationaal niveau getild en dit betekent ook dat vanuit nationale optiek naar het project moet worden gekeken en alternatieven in ogenschouw moeten worden genomen. Aan alternatieven van duurzame energie als zonne-energie,warmte-koudeopslag, blauwe energie, geothermie, ja, zelfs aan in een natuurgebied!). Wat windenergie op andere locaties' betreft heeft het rijk het er behoorlijk bij laten zitten: de Minister van VROM beloofde enkele sprake van willekeur. Zie nader Bb. §10. Het voorliggende MER is wat betreft het plangedeelte gelet op het voorgaande geen goede basis voor het ontwerp rijksinpassingsplan windpark Noordoostpolder.</p>	Zie de beantwoording van 41zzc.
53	q	<p>26. Het niet (gemotiveerd) aangeven van (locatie-) alternatieven in het voorliggende MER is in strijd met de Wet milieubeheer. Het staat ook een goede, meer principiële keuze in de weg. In het huidige MER is alleen gefocust op het NOP-project zelf (met enkele variaties op hetzelfde thema), waardoor de activiteit én de locatie al duidelijk tevoren vaststonden. Er is daardoor geen vergelijking mogelijk van de gevolgen voor het milieu van dit project ten opzichte van een aantal alternatieven. Het is van belang te onderkennen dat het doel of belang van duurzame energie of windenergie niet direct mag gaan samenvallen met het voorgenomen NOP-project, teneinde rekening te houden met de belangen van het milieu. Van een keuzemogelijkheid uit enkele alternatieven, hetgeen in een MER nogal eens voorkomt, is hier al helemaal geen sprake. Mijn conclusie is dan ook: nu het NOP-project naar nationaal niveau is getild is er des te meer reden verschillende alternatieven van duurzame energie en locaties op nationale schaal in het voorliggende MER op e nemen. Nu dat niet is gedaan is het MER wat dat betreft in strijd met de Wet milieubeheer. Zie nader Bb. §10.</p>	Zie de beantwoording van 41zzf.

53	r	Landschap, ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie. 27. Het silhouet van Urk 'vanuit het IJsselmeer gezien is van unieke landschappelijke waarde, een cultuurhistorisch monument, dat in de beleving van de gebruikers van het gebied onmisbaar en onvervangbaar is. Dit beeld doorstond de tand des tijds. Het beeld van vandaag bepaalt nog steeds de perceptie, beleving van de (historische) connectie met de Zuiderzee van vóór de afsluiting en het IJsselmeer van vóór de inpoldering van de Noordoostpolder. Echter in het MER ontbreekt het aan een goede beschrijving van karakter en waarde van het huidige landschap van het IJsselmeer en de effecten van de windturbineopstellingen daarop. (Waarmee betekenis, kwaliteit en waarde van de bestaande en vertrouwde landschappelijke situatie buiten spel dreigen te worden gezet). Het gaat hierbij o.a. om het open, niet verstoorde vergezicht van het IJsselmeer, de doorgaande horizon en de uitgestrekte luchten. Zowel de grens van land naar water alsook de grens van water naar land worden door de turbine-opstellingen ten koste van de open vergezichten en dienen-gevolge de perceptie en beleving van de gebruikers van het gebied, hard aangezet. De horizon wordt over een zeer grote afstand verstoord. De verschillende lijnen, bewegen de rotoren en mogelijk ook kleuren gaan voor een zeer onrustig en overgedimensioneerd beeld zorgen, zowel vanaf het IJsselmeer als vanuit de polder.	Zie de beantwoording van 41zzh.
53	s	28. Ik vind het een omissie, dat, terwijl andere adviseurs zijn ingeschakeld, geen oordeel is gevraagd aan de Rijksadviseur voor het landschap.	Zie de beantwoording van 30zd en 41zzh.
53	t	29. Alhoewel het MER tekort schiet in de beschrijving van de effecten wordt niettemin duidelijk dat het Nop-project een zeer grote impact zal hebben zowel op het landschap van het IJsselmeer alsook op het visueel-ruimtelijk beeld van het landschap van de polder en als gevolg daarvan op de mensen hetzij bewoners dan wel andere gebruikers van het gebied. Zie nader in Bb. § 11. Het windpark is voorts strijdig met het beleid zoals verwoord in "De integrale Visie IJsselmeergebied, de Koers verlegd", de Nota Ruimte en de Wro. Zie nader Bb. § 11.	Zie de beantwoording van 41zzi.

53	u	Vogels en natuur 30. Een windmolenpark bouwen in het IJsselmeer in een Natura 2000-gebied is pas mogelijk na een diepgravend onderzoek vooraf naar de schadelijke effecten voor de natuur. Met name over de mogelijke schade aan de vogelstand zijn er vele, té veel vragen. Zo zal het windpark een reusachtige, kilometers lange barrière met een hoogte van 200 m en gelegen op de scheiding van land en water, vormen. Om de gedachte te bepalen het volgende: Een recente filmpje op 'YouTube' toont hoe in Spanje een gier door een windturbine wordt gegrepen en vermorzeld. Een dergelijk risico kan ook de zeearend die in de nabije Oostvaardersplassen nestelt, bedreigen. Het is vreemd dat daar niets over in het MER wordt gevonden. Dit onderwerp verdient tenminste een gedegen risico-analyse. Het gaat hier immers om een belangrijk nationaal (natuur)belang. Zie verder Bb. § 11. 31. Voorts verwijs ik in dit verband naar de zienswijze die Vogelbescherming Nederland e.a. op 16 juli 2010 heeft ingediend en maak deze tot mijn zienswijze.	Zie de beantwoording van 27 en 30zq.
53	v	32. Voor de staatskas en de fondsen die de ontwikkeling van duurzame (vernieuwbare) energie van de grond moeten tillen betekent de ruim één miljard euro aan subsidie een fikse aderlating en daarmee een rem op hun ontwikkeling, Voor de burger is het verspilling; direct van belastinggeld en indirect via de degradatie van landschap en natuur. De maatschappelijke kosten zijn enorm. Zie nader Bb. § 8.	Zie de beantwoording van 5zb.
53	w	33. De economische effecten op de gemeenschap van Urk en de Noordoostpolder, waaronder schade als gevolg van 2% ('eigen risico') niet-verhaalbare kosten m.b.t. de waarde daling van onroerend goed, zijn in het MER onderbelicht. Zie nader Bb. §	Zie ook de beantwoording van 41zy. De vraag of er sprake is van waardevermindering en zo ja met welk percentage, is aan de orde tijdens de afhandeling van planschadeclaims.
53	x	34. Het MER had de economische effecten en de gevolgen voor de lokale economie aanzienlijk beter moeten onderzoeken. Maar er is meer dan alleen de lokale economie. Het MER had daarom ook de economische gevolgen in samenhang met de plan-MER op nationale schaal moeten onderzoeken. Dat had kunnen gebeuren aan de hand van een kosten-baten analyse , zodat ook economische vergelijking mogelijk wordt met alternatieve locaties (bij voorbeeld op zee) die in het kader van een plan-MER dienen te worden onderzocht (Zie nader Bb § 9 en ook Bp. § 10).	Zie de beantwoording van 41zc, 41ze en 41zy.
53	y	35. Daar staat wel tegenover dat de versoepelde geluidsnorm een goede en uiterst lucratieve zaak is voor de particuliere uitbaters van het windpark. Het betekent voor het windpark namelijk ruwweg een verdubbeling van het windvermogen dat kan worden geplaatst, zo hebben wij tentatief berekend. Naar verhouding betekent dat, uitgaande van de ca. één miljard subsidie die de minister van EZ beschikbaar wil stellen, een subsidiebedrag van zo'n 500 miljoen euro. (Zie nader Bb. § 13).	Zie de beantwoording van 41zx.

53	z	Vergeleken met rail-en wegverkeer 10-15dB scherper, en met industrie 50-10dB scherper.	Zie de beantwoording van 30t en 41k.
54	a	16. Het rekenmodel voor Lden als instrument om geluidsbelasting van windmolens mee te beschrijven is aan geen enkele vorm van toetsing of ijking onderworpen geweest. Naar wij weten bestaat er geen "peer review" waaruit blijkt dat dit model een zuivere en nauwkeurige maat voor de belasting zou opleveren, laat staan een nauwkeuriger maat dan directe geluidsmeting waarmee thans de belasting rechtstreeks kan worden getoetst. Toch heeft de vergunningverlener er voor gekozen om Lden te gebruiken, zonder dat een formeel bekrachtigd keurmerk voorhanden is.	Zie ook de beantwoording van 53 en 6g. De meet- en rekenmethodiek is gebaseerd op de meet- en rekenmethodiek die op grond van de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening al jaren wordt gebruikt. Deze is aangepast op de specifieke karakteristieken van windturbinegeluid.
54	b	De wijze waarop de geluidsberekeningen rekening houden met het vdBerg-effect is gebrekkig. Allereerst is de meetmast van Enercon die de gegevens heeft geleverd voor de emissieberekening te laag. De hoogste metingen hebben plaatsgevonden op 115 m hoogte, terwijl de modelleringshoogte voor de binnendijkse turbines 160 m bedraagt en de dus berekende emissie van een onnauwkeurige extrapolatie van het windprofiel afhangt. Vervolgens wordt op geen enkele wijze met een windprofiel voor een stabiele atmosfeer gerekend, waaruit voor stille situaties een correctie voor het geluid aan de grond kan worden afgeleid. Zie ook Bb. §1. Om toch wat te doen, is een standaardcorrectie van 2 mis toegepast. Naar onze ervaring zou dit voor deze hoge turbines minstens 4 m/s moeten zijn.	Ten tijde dat het geluidsrapport voor het MER is opgesteld waren de KNMI gegevens over windsnelheden op hoogte nog niet beschikbaar. De 2m/s verschuiving blijkt, na de publicatie van de jaargegevens op grote hoogte door het KNMI, in meer dan voldoende mate rekening te houden atmosferische stabiliteit. Ten behoeve van de vergunningaanvragen is de informatie echter, zoals voorgeschreven en de meet- en rekenmethodiek, wel toegepast. In het rapport van LBP dat een bijlage is bij de vergunningsaanvraag voor een milieuvergunning van 16 april 2010 is dit beschreven (Windpark Noordoostpolder. Akoestische onderzoek - cumulatie vier windparken). De data van het KNMI betreffen data voor windsnelheidsverdeling op hoogte waarin de omstandigheid van een stabiele atmosfeer integraal onderdeel zijn.
54	c	Vergeleken met rail-en wegverkeer 10-15dB scherper, en met industrie 50-10dB scherper.	Zie de beantwoording van 30t en 41k.
55	a	Allereerst wenst cliënt naar voren te brengen dat uit de stukken die ter inzage liggen blijkt dat een van de geplande windturbines is geprojecteerd boven het perceel van cliënt. Cliënt is nimmer benaderd over het bouwen boven zijn perceel en wil benadrukken dat het in strijd is met het civiele recht om zonder zijn toestemming bouwwerk te realiseren dat boven zijn perceel komt te hangen. Dit zou een inbreuk op zijn eigendomsrecht opleveren die eveneens een waardedaling van zijn perceel tot gevolg heeft. Cliënt vraagt zich dan ook af, gelet op deze te verwachten inbreuk op het eigendomsrecht, op welke wijze en op welke termijn de inbreuk voorkomen zal worden.	Er bestaat geen onbeperkt eigendomsrecht op de luchtkolom boven een perceel. Aangezien de overdraai van de wieken op een hoogte van circa 100 meter en meer plaatsvindt, is het niet aannemelijk dat het eigendomsrecht wordt beperkt door de overdraai. Er is geen sprake van relevante inbreuk op zijn eigendomsrecht en er is derhalve dus geen privaatrechtelijke belemmering voor de ruimtelijke ontwikkeling, zijnde de bouw en exploitatie van een windturbine op het nabijgelegen perceel.
55	b	Onevenredige aantasting woongenot. Cliënt is van mening dat hij door het ontwerp- inpassingsplan en de overige ontwerpbesluiten die betrekking hebben op de realisering van het windmolenpark onevenredig wordt benadeeld. Client zal door de slagschaduw van de windturbine in de nabijheid van zijn woning onevenredig in zijn woongenot worden aangetast. Ook indien de windturbine wordt uitgezet gedurende de avond zal er sprake zijn van schaduw die op het perceel of de woning van cliënt valt. De	Woningen krijgen bescherming tegen hinderlijke slagschaduw door het treffen van maatregelen als het aanbrengen van een automatische stilstandvoorziening op de windturbine. Een stilstaande schaduw van een wiek valt niet onder het begrip "slagschaduw".

		windturbine zal immers precies in de zonsondergang komen te staan.	
55	c	Ook is cliënt van mening dat de in de nabijheid van zijn woning en perceel geplande windturbine een dusdanig hoog geluidsniveau zal produceren dat dit tot een onevenredige aantasting van het woongenot zal leiden.	In de milieuvergunning is de geluidsbelasting ten gevolge van het windpark getoetst aan de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines. Dit om onaanvaardbare hinder te voorkomen bij woningen. Daarbij is, conform de meet- en rekenmethodiek uitgegaan van een worst case benadering waarbij de windrichting vanuit de turbines op de woning is gericht en tevens is geen rekening gehouden met mogelijk aanwezige afschermd objecten als schuren.
55	d	Verder wordt het uitzicht van cliënt permanent aangetast gelet op de enorme omvang van de geplande windturbine. Cliënt heeft thans een vrij uitzicht. Ook zal cliënt hinder ondervinden van de verlichting die ten behoeve van de veiligheid van het vliegverkeer 's nachts in werking is.	Zie de beantwoording van 42zp.
55	e	Ten overvloede wil ik namens cliënt nog benadrukken dat de onevenredige aantasting van het woongenot door de hiervoor genoemde omstandigheden ook zal leiden tot een waardevermindering van de woning en het perceel van cliënt.	Zie de beantwoording van 5zs.
55	f	Cliënt is verder van mening dat ten onrechte niet is onderzocht wat de invloed zal zijn van het realiseren van het groot aantal windturbines op de (grond)waterhuishouding/kwel. Nu dit niet is onderzocht zijn de ter inzage gelegde besluiten onvoldoende zorgvuldig voorbereid en voorts onvoldoende zorgvuldig gemotiveerd.	Zie de beantwoording van 35e.
55	g	Tot slot is cliënt gebleken dat er per windturbine meer dan driehonderd vrachtwagen-bewegingen dienen plaats te vinden. Cliënt is van mening dat dit tot een onaanvaardbare toename van de verkeersdruk op de aanwezige wegen zal leiden en voor een onaanvaardbaar groot risico voor de veiligheid van (fiets)verkeer, met name schoolgaande kinderen. Het is om vorenstaande redenen dat cliënt u verzoekt af te zien van het vaststellen van de voornoemde besluiten en de besluiten aan te passen in die zin dat wordt afgezien van het realiseren van de windturbine die gepland is in de nabijheid van het perceel van cliënt.	Zie de beantwoording van 2a.

56	a	Naar aanleiding van het ter inzage liggende Ontwerp-inpassingsplan Windpark Noordoostpolder c.a. brengt de Bond Heemschut hiermee haar zienswijze onder uw aandacht. Op blz 52 van de toelichting van het Inpassingsplan wordt terecht gesteld: "Het initiatief zal een grote invloed hebben op het schaalniveau van het plangebied als geheel, dat grotendeels zal transformeren tot een energielandschap." Dit is precies wat Heemschut een soort technolandschap of industrielandchap heeft genoemd en wat grote schade aan de cultuurhistorie van het beschermd dorpsgezicht Urk en het Belvederegebied Noordoostpolder zal aanbrengen! Voor de beleving van mooi Nederland maakt het veel uit of de blik gevangen wordt door gigantische fabrieksmatig vervaardigde turbines of door kleinschalig handwerk van natuurlijke materialen. Het toelaten van verschillende kleuren van de rijen turbines zou de schade alleen nog maar groter maken.	Zie ook de beantwoording van 5zk en 30zf. Met betrekking tot kleurstelling heeft de gemeenteraad van Noordoostpolder besloten dat de kleurstelling van de turbines moet harmoniëren met de omgeving.
56	b	Op blz. 53 en onder het kopje "beschermd dorpsgezicht Urk" van de toelichting van het Inpassingsplan wordt gesteld dat het park geen effect heeft op het beschermd dorpsgezicht. Al eerder heeft Heemschut aangegeven dat dit naar haar mening onjuist is, en waarom, zie brief dd. 1 december 2009 en zie de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van mei 2010, gemeente Deventer, in een soortgelijk geval. Het weglaten van de 7 turbines aan de waterzijde zal vanuit de landzijde gezien geen verbetering aanbrengen, omdat de rij op het land niet wordt ingekort.	Zie de beantwoording van 5zk en 30zf.
56	c	In de Antwoordnota MER wordt onder punt 2b gesteld dat door de turbines te plaatsen bij de dijken tegemoet gekomen wordt aan Belvedere vanwege de grootschaligheid van zowel turbines als dijken, maar daarbij is weer alleen gekeken naar de waterzijde, dat geldt beslist niet voor de landzijde waar sprake is van het meest kleinschalige deel van het Belvederelandschap. Het oorspronkelijk landschapsontwerp ging namelijk uit van een open middendeel en een gesloten rand, dit vanwege de heersende westenwinden.	Zie ook de beantwoording van 5h en 5zf. Belvédère gaat uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd.
56	d	De cultuurhistorisch waardevolle gebieden bevinden zich voornamelijk aan de landzijde. Daarom zou naar de mening van Heemschut als locatie veel beter behalve naar zee naar dijken met aan beide zijden water gezocht moeten worden. Daarbij zou voor een dergelijk project van nationaal belang heel Nederland betrokken moeten worden, en niet alleen het IJsselmeergebied. Nederland is bij uitstek een land dat daarvoor mogelijkheden biedt.	Zie ook de beantwoording van 30n en 41zzd. In de Nota Ruimte wordt overwogen dat windparken mogelijk zijn langs strakke nieuwe dijken. Plaatsing op de Houtribdijk wordt onwenselijk geacht. De dijk Lelystad-Enkhuizen (Houtribdijk) is als alternatieve locatie overwogen. Op bladzijde 21 van het MER is in figuur 2.1 dit inzichtelijk gemaakt. Op de dijk is het niet mogelijk om een windpark met vergelijkbare omvang te realiseren vanwege de beschikbare ruimte. Om deze reden is als alternatief bezien of er een tweede lijn buitendijks mogelijk is. Voor de nadere afweging in het MER zie §2.5 van het MER.

56	e	Heemschut staat positief ten optie van windenergie maar zou gaarne zien dat één en ander niet ten koste gaat van aanwezige cultuurhistorische waarden. Er zijn in het verleden veel aanslagen op mooi Nederland gepleegd, de Bond zou wensen dat hier van geleerd wordt en bepleit een andere locatie zoals hierboven bedoeld.	Zie de beantwoording van 5zf en 56c.
57		<i>Deze zienswijze in niet uniek en gelijk aan 50 met weglating van een aantal onderdelen en eindigend op bladzijde 12 en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 50.
58	a	De landelijke overheid heeft de intentie om een grootschalig windmolenpark te realiseren binnen en buiten de dijken van de noordoostpolder. Mijns inziens is er onvoldoende rekening gehouden met de nadelige effecten voor de vogels in de MER-rapportage van het toekomstige windmolenpark.	Zie de beantwoording van 5j en 27.
58	b	Een ander nadelig effect van de windmolenpark is de landschap vervuiling van deze enorme molens. Ik begrijp ook niet dat men deze molens in deze omgeving plaatst. Mijns inziens is het veel beter om dit molen park midden in het IJsselmeer te plaatsen, dan heeft namelijk niemand last van deze enorme molens en heeft het geen landschap vervuiling want het wordt gerealiseerd in open water.	Zie de beantwoording van 5zf en 56c.
58	c	Midden in het IJsselmeer is het nadelige effect voor de vogels veel minder omdat vogels veel langs het vaste land vliegen en broeden dan over open water, rusten uit op het land en broeden. Dat doen de vogels niet in de zee als het trekvogels zijn.	Bij het uitgangspunt dat midden in het IJsselmeer de nadelige effecten voor vogels in beginsel altijd kleiner zijn kan de kanttekening worden geplaatst dat het open water van het IJsselmeer mede en juist wel als Natura 2000-gebied is aangewezen vanwege de grote aantallen vogels die daar gebruik van maken als rust- en voedselzoek gebieden. Dat plaatsing van molens midden in het IJsselmeer als alternatief niet is onderzocht is juist, maar niet bezwaarlijk nu is gebleken uit de natuureffectenstudies en passende beoordeling dat de voorgestelde locaties niet kunnen leiden tot significante negatieve gevolgen, zodat weging van alternatieven niet geboden is.
58	d	Een ander nadelig effect van deze enorme molens is de negatieve waarde ontwikkeling van het vastgoed in deze omgeving, indien men het windmolenpark midden op het IJsselmeer plaatst dan vervalt dit nadelig effect.	Zie ook de beantwoording van 5zs. In het MER heeft een uitgebreide analyse plaatsgevonden van alle aspecten rondom het windpark. De veronderstelde negatieve gevolgen voor de vastgoed waarde is slechts een van de vele af te wegen punten.
58	e	Een ander nadelig effect van deze enorme molens is de geluidsoverlast en de slagschaduw, indien men het windmolenpark midden in het IJsselmeer plaatst dan vervalt dit nadelig effect.	Naast stilstand als gevolg van slagschaduw zijn er ook andere factoren, die bepalend zijn voor het energierendement van een windturbine. Daarbij valt te denken aan het windaanbod ter plaatse, en ook aan het overschakelen naar een andere modus voor een bepaalde duur die minder energie oplevert, om zo te kunnen voldoen aan de geluidnorm.

58	f	Een goed voorbeeld zoals het niet moet is Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland. Vanuit de stad en het westen komen hier veel inwoners wonen in deze omgeving, dit omdat hier rust en ruimte is, als dit windmolenpark wordt gerealiseerd dan vervalt de rust en het ruimtelijke effect, want de ervaring heeft geleerd dat windmolens de rust van je leef omgeving verstoren, de horizon wordt onrustig door de draaiende bewegingen, vandaar dat er landelijk weinig tot geen draagvlak is voor windmolenparken.	Zie de beantwoording van 5h.
58	g	Een ander aspect is de kapitaalvernietiging wat met dit park wordt gerealiseerd, het is namelijk praktisch allemaal subsidie gelden anders is het windmolenpark niet te exploiteren. Je krijgt zo langzamerhand de indruk dat het geen wijze mensen zijn die dit plan hebben ontwikkeld. Er is maar één oplossing om alle mensen tevreden te houden, namelijk het plan verplaatsen naar het midden van het IJsselmeer.	Zie ook de beantwoording van 7a en 30n. In de Nota Ruimte wordt overwogen dat windparken mogelijk zijn langs strakke nieuwe dijken.
59	a	Graag wil ik u wijzen op het volgende. Ten tijde van het opstellen van de MER is het IJsselmeer aangewezen als speciale beschermingszone op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. Op 23 december 2009 is dit opgevolgd met een definitief aanwijzingsbesluit voor het IJsselmeer. In reactie op de vele zienswijzen tegen de MER is de "Passende beoordeling" opgesteld. Op pagina 8 wordt vermeld dat de MER niet getoetst is aan de doelstellingen uit de aanwijzing als speciale beschermingszone noch aan de kader van het aanwijzingsbesluit. De MER is weliswaar voor het definitieve aanwijzingsbesluit doch na het ontwerp aanwijzingsbesluit opgesteld. Daarom dient de MER zeker wel rekening te houden met het aanwijzingsbesluit en de Natura 2000 status. De Passende beoordeling wekt nu namelijk de suggestie dat men geen rekening hoeft te houden met de Natura 2000 status met bijvoorbeeld het overzicht op pagina 8 waarin de afstanden tot Natura 2000 gebieden worden genoemd exclusief het IJsselmeer.	De passende beoordeling is getoetst aan de vigerende instandhoudingdoelstellingen voor het IJsselmeer als Natura 2000-gebied. Gedurende de ontwikkeltijd van het plan zijn op diverse momenten aanvullende toetsen uitgevoerd om te voldoen aan de wettelijk vereisten die tussentijds op kleine punten wijzigingen hebben ondergaan. Het geheel is een zorgvuldige analyse voor MER en vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998, waaruit de conclusie getrokken is dat de waarden van het Natura 2000-gebied geen significante negatieve gevolgen kunnen ondervinden.
59	b	Vervolgens geeft de Passende beoordeling een mooi overzicht van de ADC toets. Dit houdt in dat alleen een vergunning verleend kan worden als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden. A: Bij het ontbreken van alternatieve oplossingen; Gelet op het document Ruimtelijk Perspectief Windenergie op Land (conceptversie van februari 2010, VROM) zijn er tien alternatieve locaties in Nederland.	Zie ook de beantwoording van 30n en 41zzd. De huidige conceptversie van het Ruimtelijk Perspectief verkeert nog steeds in een fase van bespreking tussen overheden.

59	c	<p>D: Om dwingende redenen van groot openbaar belang: Zoals hieronder wordt omschreven, zijn er geen dwingende redenen van groot openbaar belang. Het onderliggende werkprogramma "Schoon en Zuinig" deugt namelijk niet. Op pagina 24 en verder beschreven in hoofdstuk 4, wordt gesproken van een instrumentenmix "Schoon & Zuinig. Deze mix bevat marktprikkels, normering, instrumenten gericht op innovatie, tijdelijke stimulansen en internationale klimaat- en energiediplomatie. Het onderhavige project druipt in tegen dit instrumentenmix door de zware subsidies die de Staat verstrekt aan de initiatiefnemers. Deze subsidies kunnen namelijk niet meer worden geschaard onder "tijdelijke stimulansen" aangezien het project bijna volledig wordt gefinancierd met de subsidies en zonder deze niet levensvatbaar zijn. Ruim 800 miljoen wordt toegekend voor exploitatie verspreid over vijftien jaren. Na deze periode is er een subsidie-stop. De windmolens zijn dan niet meer rendabel. Het is te duur om de windmolens na deze 15 jaren te ontmantelen waardoor ze zonder veel onderhoud of persoonlijke investeringen van de windboeren ons landschap blijven vervuilen. Het RIP houdt geen rekening met deze toekomst noch worden er voorwaarden aan het plan verbonden om dit tegen te gaan. Derhalve zie ik graag aanpassing van het RIP met kwaliteitsvoorwaarden zodat de windmolens ook na vijftien jaar aan dezelfde uitgangspunten voldoen als in de periode met subsidie. Deze zware subsidies nemen hiernaast ook de stimulans weg om op zoek te gaan naar innovatieve technologieën. De concurrentiekracht wordt weliswaar versterkt ten opzichte van andere landen door deze oneigenlijke staatssteun. De beoogde interne concurrentiekracht blijft echter uit. Voor dit plan krijgen de initiatiefnemers zo'n 100 miljoen euro aan innovatiesubsidie. Deze innovatie is echter niet omschreven, aangetoond of zeker gesteld. De 8x groter exploitatiesubsidie laat zien dat dit deel zwaar ondergeschikt is. Zoals eerder gezegd neemt exploitatiesubsidie daarnaast de stimulans weg voor innovatie. Volledigheidshalve wijs ik erop dat de initiatiefnemers zich nog niet hebben gehouden aan de meldingsplicht van deze twee subsidies bij de Europese Mededingingsautoriteit. Het is niet opmerkelijk dat in september 2007 de beoordeling werkprogramma Schoon en Zuinig de ambities onbereikbaar noemt. Het werkprogramma stelt vraagtekens bij de vele aannames die ongegrond zijn genomen. Als voorbeeld verwijs ik hierbij naar hoofdstuk 8.4 van de beoordeling. Hierin wordt verwezen naar een scenario met een economische groei van 2,9% per jaar. Dit scenario was al zeer rooskleurig ten opzichte van het Coalitieakkoord van 2,0% per jaar. Ik citeer daarbij: " Bij een economische groei van 2% is minder reductie van broeikasgasemissies nodig voor het realiseren van de klimaat- en energiedoelen". Toentertijd hebben ze duidelijk geen rekening gehouden met de huidige crisis. Inmiddels is er namelijk geen sprake van</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zh en 41zp en 45a.</p>
----	---	---	--

economische groei maar krimp. Volgens het CBS had bijvoorbeeld het tweede kwartaal van 2009 een groei van -5,3%, het derde kwartaal stond op -3,7% en het vierde kwartaal -2,2%. Hiernaast vrezen de analisten voor een tweede recessie waardoor we nog ver weg staan van de beoogde 2,9% groei. Het werkprogramma was toentertijd al gebaseerd op een zeer rooskleurige situatie en staat momenteel nog veel verder weg van de realiteit. Aangezien er vele cijfers gebaseerd zijn op deze onjuiste economische groei, is het werkprogramma doordrenkt met onjuistheden. De reductienorm is bijvoorbeeld afgeleid van de uitstoot en emissiewaarden gebaseerd op een economische groei van 2,9%. Als de overheid alsnog wil vasthouden aan het werkprogramma als rechtvaardiging dat het project "het landsbelang dient", dient men eerst het werkprogramma aan te passen naar de huidige dan wel een realistische situatie. Op pagina 10 van de beoordeling staat in kort de Conclusie en kanttekeningen. Daarbij wordt geschreven: "een hoog aandeel elektriciteit uit hernieuwbare bronnen is alleen realiseerbaar wanneer het budget van aflopende MEP-verplichtingen na 2011 opnieuw binnen de SDE-regeling wordt besteed". Door de huidige economische crisis en politieke onrust door verschuiving van de zuilen, is de verwachting dat de ingezette sanering van de SDE regeling wordt doorgezet. De subsidieregeling Milieukwaliteit van de Elektriciteitsproductie is daarmee onvoldoende gewaarborgd om het werkprogramma realistisch te houden voor zover dit nog mogelijk was met rooskleurig maar onjuiste economische groei van 2,9%. Hiernaast ging het werkprogramma en de beoordeling uit van windenergie in de Noordzee. Zelfs daar sprak men over mogelijke problemen gelet op de landschappelijk en maatschappelijke waarden. Indien men toentertijd weet had van dit grotesk plan, zou de beoordeling zich minder terughoudend hebben uitgedrukt. Op pagina 28 van de beoordeling spreekt men over nieuwe locatie met de voetnoot: "Rekening houdend met landschappelijke inpassing en natuurbelangen". Dit strookt met het gedachtegoed van de vele landschapsarchitecten. Kortom, het werkprogramma Schoon & Zuinig kan geen rechtvaardigheidsgronden of dwingende redenen creëren van groot openbaar belang.

59	d	<p>C: Door het vooraf en tijdig treffen van compenserende maatregelen om de negatieve effecten te beperken/voorkomen. De meeste onderzoeken in de MER zijn onjuist uitgevoerd in een nauw verband en bagatellisatie van de bevindingen. Hierdoor zijn de effecten niet juist in kaart gebracht. Vooral het gebrek aan een zogenaamde nulsituatie is een zwaar gemis om de daadwerkelijke omvang van de schade vast te stellen. Als voorbeeld verwijs ik naar het vleermuizen onderzoek die in afwijking van het voorgeschreven "protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009" opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging VZZ en NGB is uitgevoerd. Men kan door de gebrekkige MER niet inschatten wat de gevolgen zullen zijn. Compenserende maatregelen kunnen hierdoor niet worden ingeschat of worden uitgevoerd. Het plan voldoet dus niet aan de ADC toets.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5m. Er moet een alternatieventoets op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 worden uitgevoerd indien aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied niet kan worden uitgesloten en de vergunning alleen kan worden verleend via de ADC-toets. Deze situatie doet zich hier niet voor. Een ADC-toets hoeft dus niet te worden uitgevoerd.</p>
59	e	<p>Onder paragraaf 2.2.1. tracht men meer duidelijkheid te verschaffen over de fundamente. Er wordt echter een slag om de arm gehouden met de vermelding dat de grootte indicatief is afhankelijk van de uiteindelijke turbinekeuze. In deze fase waar vergunningen worden verleend en een MER is opgesteld op basis van verstrekte gegevens, mag men niet meer praten over indicatieve afmetingen. Deze afmetingen vormen namelijk (bijna letterlijk) de fundatie voor bijvoorbeeld de berekeningen inzake de dijkstabiliteit.</p>	<p>In de bouwvergunningaanvragen voor de afzonderlijke windparken en bijbehorende tekeningen worden de afmetingen van het fundament aangegeven.</p>
59	f	<p>Onder paragraaf 2.4 worden vijf zinnen besteedt aan een van het meest ondergesneeuwde onderwerp namelijk de civiele voorzieningen. Deze vijf zinnen zijn bij lange na niet voldoende om de omvang te beschrijven of überhaupt te bevatten. Per turbine moet namelijk een opstelplaats worden gemaakt voor de bouwkraan. Volgens de jurisprudentie en wetgeving zoals de Wro is er na vijf jaren geen sprake meer van een tijdelijke opstelplaats. Gelet op de bouwtermijn van zeven jaren, zullen de bouwkransen dus worden beschouwd als een definitief bouwwerk. De effecten van de plaatsing van deze bouwkransen in de nabijheid van de dijken worden nergens beschreven. Dit terwijl u kunt voorstellen dat een bouwkraan bovenop een dijklichaam direct effect zal hebben. Ruim 60 bouwkransen in de nabijheid van het dijklichaam hebben gezamenlijk al een negatief effect en zeker in combinatie met heien.</p>	<p>Zoals in de bouwvergunningaanvragen en bijbehorende tekeningen is aangegeven zullen de kraanopstelplaatsen permanent zijn. De kranen zelf zijn niet permanent en worden alleen ingezet indien noodzakelijk. De effecten zijn beschreven in het MER hoofdstuk 8 en bijlage F1.</p>

59	g	De toegangswegen en de daaraan verwante toename van verkeersdruk is eveneens niet beschreven in de MER. In de RIP wordt ook geen rekening gehouden met deze civiele voorzieningen. Zoals hierboven al beschreven is, maakt de bouwtermijn van zeven jaren het niet mogelijk om de verkeersdruk van het werkverkeer tijdelijk te zien. Derhalve dient men geluidsgevoelige objecten zoals de woningen langs de dijk aan te passen met geluidsreducerende maatregelen.	De initiatiefnemer heeft aan de provincie Flevoland een verkeersplan voorgelegd als onderbouwing van een aanvraag voor een uitrit op de Urkerweg. Deze uitrit dient twee doelen:- toegangsweg voor het bouwverkeer tijdens de aanleg van de windmolens. Gedurende de bouwperiode van ongeveer 2 jaar zal er geregeld zwaar verkeer passeren door zowel betonwagens als opleggers met onderdelen van de windmolens. In het kader van de verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling heeft de provincie voorwaarden opgelegd die het risico op onveilige situaties moet beperken. Belangrijk daarbij is ook het garanderen van de doorstroming op de Urkerweg. Gedurende de bouwperiode is dus sprake van een tijdelijke toename van zwaar verkeer.- toegangsweg voor de onderhoudsmonteurs van de windmolens. Tijdens de exploitatieperiode wordt de toegangsweg voor het grootste deel gebruikt door kleine onderhoudswagens. Deze wagens zullen incidenteel van de toegangsweg gebruik maken. Alleen in geval van grote vervangingsreparaties is beperkt zwaar verkeer te verwachten.
59	h	Onder paragraaf 2.5 wordt gesproken over transformatorstations. De oppervlakte afmetingen worden daarbij gegeven. Er wordt echter niets gerept over de hoogte. De plaatsing van de transformatorstations is eveneens duidelijk. Uitdrukkingen zoals "aan de noordkant" of "aan de zuidkant" zijn vaag en onduidelijk om de exacte plaatsing te kunnen beoordelen.	In het inpassingsplan Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder is de locatie van de transformatorstations vastgelegd.
59	i	In dezelfde paragraaf wordt ook stilgestaan bij het verdeelstation van TenneT. Deze zal een oppervlakteafmeting krijgen van 120 bij 170 meter. Hoewel het geen onderdeel uitmaakt van het voornemen van de initiatiefnemers, maakt het wel een onlosmakelijk onderdeel uit van het windmolenpark. Dit verdeelstation staat namelijk volledig ten dienste van het windmolenpark en maakt zelfs een cruciaal onderdeel uit van de plannen van initiatiefnemers om stroom te leveren middels de windmolens. Dit verdeelstation en de effecten hiervan op het milieu dienen zijn daarmee onderdeel van het initiatief en dienen te worden onderzocht in de MER. Daarbij is van belang om de plaatsing en de exacte omvang met bouwvolume te vermelden van dit verdeelstation.	Zie de beantwoording van 44w.

59	j	Nog steeds onder dezelfde paragraaf schrijft men over de kabels onder het water. Deze worden ingegraven op een diepte van twee meter. In de MER en de antwoordnota op de MER laten de initiatiefnemers weten dat ze bewust zijn van de aanwezigheid van visserij schepen tussen de kust en de windmolens. Door de vismethode met sleepnetten, zal er sprake zijn van grondroering. Wanneer men dit gegeven neemt met de normale grondroering door waterstromingen, kan men goed voorstellen dat de kabel bloot kan komen te liggen. De MER noch de aanpassing hierop geven geen duidelijkheid over de bescherming van deze kabel of bescherming van de visserij netten tegen deze kabel.	Ter bescherming van de kabel is deze voorzien op een diepte van circa 2 meter. Aangezien er slechts beperkte stroming is in het gebied en de maximale roering ten gevolge van bijvoorbeeld sleepnetten beperkt is, zal de kabel niet vrij komen liggen en risico's veroorzaken voor de visserij of de netten. Overigens heeft alleen een onderzoeksvaartuig van Rijkswaterstaat toestemming om ten behoeve van onderzoek gedurende 6 weken per jaar (in het najaar) sleepnetten te gebruiken. In het Reglement Binnenvisserij 1985 en Uitvoeringsregeling Visserij is vastgelegd dat het voor de rest in IJsselmeer verboden is te vissen met sleepnetten.
59	k	Paragraaf 2.6 heeft als onderwerp "bouwen aanleg". Het is daarbij opvallend dat men spreekt op land spreekt over ploegendiensten tot in de avond (ca. tot 23:00 uur). Dit kan niet zonder benodigde ontheffing. Mocht u onverhoopt deze ontheffing willen verlenen, wil ik u wijzen op de bijgaande derving van levensgenot indien men tot 23:00 uur zware werkzaamheden uitvoert. De realisatie van de turbines in het IJsselmeer zullen zelfs 24 uur per dag plaatsvinden. De effecten van 24 uur per dag zeven dagen per week met verlichting van het bouwterrein in het water, zijn niet onderzocht in de MER. De MER dient hier echter wel rekening mee te houden want het kunstmatige licht trekt diersoorten aan op een onnatuurlijke wijze.	Er is geen specifieke ontheffing nodig voor bouwwerkzaamheden tot in de avond, mits er geen overlast (bijvoorbeeld in de vorm van geluidhinder of trillingen) voor omwonenden of de omgeving wordt veroorzaakt. Indien onverhoopt toch overlast wordt ondervonden, zal primair in onderling overleg worden getreden om de overlast zo veel mogelijk te beperken. Er is geen specifieke wettelijke regulering voor bouwlawaai. Veelal vormt de Algemene Plaatselijke Verordening het toetsingskader voor een eventuele ontheffing bij (geluid)overlast. In het MER is voor de bouwwerkzaamheden in het water voor de bouwperiode rekening gehouden met de effecten van 24 uur werkzaamheden, ook voor de effecten op natuurwaarden. In de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 is voorgeschreven dat lichtuitstraling zoveel mogelijk moet worden voorkomen.
59	l	De hele kuststrook rondom de Noordoostpolder is omheind met een dijk. In paragraaf 2.6 spreekt men over zogenaamde monopilen. Deze worden op land gefabriceerd en aangeleverd via een ponton. De MER heeft nergens rekening gehouden met vervoer van een dergelijke monopile over het dijklichaam. Ik vertrouw er daarom op dat u voorwaarden aan het bouwproces verbindt waarbij deze zware bouwmaterialen niet over het dijklichaam mogen worden vervoerd.	De wijze van aanvoer van bouwonderdelen is op dit moment nog niet in detail bekend. Overleg hierover zal plaatsvinden indien er een voldoende mate van concreetheid is. Op dit moment is het de verwachting dat de meeste (zwaarste) bouwonderdelen over het water zullen worden aangevoerd.
59	m	Vervolgens spreekt men over de scheepvaartveiligheidsvoorziening. Deze is niet aanwezig tijdens de bouwperiode. Gelet op de bouwperiode van zeven jaren, dient men wel degelijk onderzoek te doen naar de veiligheid van de scheepvaart tijdens de bouw. Zelfs onder paragraaf 4.1.1. waarbij men spreekt over de aanlegfase, wordt er alleen gesproken over een geleidedam. Het is echter onduidelijk hoe deze eruit zal zien en waar deze precies wordt geplaatst. Het is ook niet duidelijk waarom juist voor de geleidedam wordt gekozen en in hoeverre deze bijdraagt in de scheepvaartveiligheidsvoorziening. Er worden namelijk negatieve effecten verwacht voor de vogels stand en de driehoeksmosselen (areaalverlies).	Zie ook de beantwoording van 27y. In het inpassingsplan Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder is de locatie van de scheepvaartveiligheidsvoorziening vastgelegd.

59	n	<p>Als laatste punt over deze paragraaf wil ik wijzen op de dijkstabiliteit met de gestuurde boringen. Gestuurde boringen zijn een relatieve nieuwe ontwikkeling wat nog geen exacte wetenschap is. Door de verschillende grondsamenstelling van een dijk in combinatie met het waterpeil, kan een gestuurde boring afwijkingen hebben bij het uitkomstpunt. Tijdens de boring kan het zo zijn dat de boorkop misgaat. In dat geval wordt een nieuwe gang geboord. Prorail dan wel haar dochterbedrijf Movares heeft hier ruime ervaring mee. Doordat de gestuurde boring niet alleen onder de dijk doorgaat maar eveneens in de dijk naar boven komt, is de stabiliteit van de dijk zeker in het geding. Aangezien er ruim 60.000 mensen onder het IJsselmeerpeil wonen, is het geen overbodige luxe om dit punt te laten onderzoeken.</p>	<p>In het MER bijlage F2 en in bijlage 1 van de keurontheffingsaanvraag Westermeerwind wordt ingegaan op de effecten van het gestuurd boren onder de dijk.</p>
----	---	---	--

59	o	<p>Onder 3.1.2 wordt een beschrijving gegeven van de meervleermuis. Ze verwijzen daarbij naar het onderzoek van Altenburg & Wymenga. Zoals al is opgemerkt, is dit onderzoek te beperkt en onjuist uitgevoerd en zeker op het vlak van de meervleermuis. Een onderzoek naar de meervleermuis dient namelijk zich te spitsen op de volgende onderwerpen: winterverblijfplaats, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf- en zwermplaats, vliegrouete en foerageergebied. Het onderzoek heeft zich alleen afgespeeld op enkele dagen in september. Dit terwijl de vliegrouete volgens het protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009 tijdens 1 april tot 15 augustus zich afspeelt. De letterlijke voorschriften van dit protocol zijn: "Het foerageergebied kan worden geconstateerd met veld bezoeken van 2 x 2 uur, waarvan eventueel 1 ochtend en 1 x in de kraamperiode tenminste 30 dagen tijdverlengde detector & sonogram alsmede met een camera bij handwaarneming in de periode van 1 april tot 15 augustus". Het desbetreffende onderzoek van Altenburg & Wymenga heeft zich niet gehouden aan de voorschriften van het uitvoeren van het onderzoek noch aan de voorgeschreven periode. De stelling dat de meervleermuis "zeer schaars" is, is daarmee totale onzin. De stelling dat er bebouwing is in het plangebied en dus geen kraamkolonie in de nabijheid van het projectgebied is ook totale onzin. Net zoals de kraamkolonie van de Tweekleurige vleermuis op Urk, kan er namelijk ook een kraamkolonie van de meervleermuis in de nabijgelegen bebouwing zijn. Die is dus net als de kraamkolonie van de Tweekleurige vleermuis op Urk niet meegenomen in het rapport.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5m. Het onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen en het ruimtegebruik door de aanwezige vleermuizen heeft in 2006 en 2007 plaatsgevonden. De indiener van de zienswijze verzuimt daarbij aan te geven dat naast het onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga ook de Zoogdierverseniging VZZ als uitvoerder bij het onderzoek betrokken is geweest. Zoals bekend zet de Zoogdierverseniging zich in voor de studie en de bescherming van alle in het wild levende zoogdieren en hun leefgebieden, en hebben zij geen belang bij een rooskleurige voorstelling van zaken. Gezien de kennisleemten die er nog bestaan ten aanzien van de mogelijke effecten op trekkende vleermuizen, heeft men daarnaast nog eens twee experts op dit gebied geraadpleegd met de vraag of zij zich konden vinden in de conclusies van het onderzoek. Ten tijde van het onderzoek bestond er nog geen vleermuisprotocol. Daarnaast is het vleermuisprotocol ook geen dwingend voorschrift, maar een hulpmiddel voor de onderzoekers. In het onderhavige onderzoek heeft men zich vooral gericht op het in kaart brengen van mogelijke trek van vleermuizen ter plaatse van de planlocaties, omdat de verwachting bestond dat hiervan de grootste negatieve effecten werden verwacht op vleermuizen. Maar tijdens het onderzoek zijn tevens de volgende gebiedsfuncties uitgesloten: er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen aanwezig die kunnen dienen als (kraam)kolonie, daarnaast is er geen sprake van een vast of intensief foerageergebied, noch zijn er lokale trekrouetes van verblijfplaatsen naar foerageergebieden vastgesteld. Het onderzoek heeft zich afgespeeld in september. Bij de huidige kennis van zaken, zoals verwoord in het protocol van 5 maart 2010 - is de periode van 15 augustus tot 1 oktober inderdaad suboptimaal voor het vaststellen van lokale trekrouetes en foerageergebieden van Meervleermuizen. Maar wat betreft de trek naar de winterverblijven vermeldt het protocol, dat deze van 1 augustus tot 1 oktober plaatsvindt. Bij de beschrijving van de mogelijke effecten van de windmolens op de Meervleermuis geven de onderzoekers aan dat uit voorgaand onderzoek blijkt dat de Meervleermuis in de zomer wel in grote aantallen kan worden aangetroffen op het IJsselmeer langs de Friese kust vanwege een omvangrijke (kraam)kolonie in Wognum. Tevens geven de onderzoekers aan dat op Urk geen grote verblijfplaats van Meervleermuizen aanwezig is, maar dat er slechts sprake is van een kleine groep mannetjes. De aanwezigheid op Urk van Meervleermuizen wordt dan ook niet genegeerd. Dit geldt eveneens voor de Tweekleurige vleermuis, waarvan de onderzoekers in hun rapport vermelden dat er recentelijk op Urk een kolonie is vastgesteld en de soort ook aangetroffen is op de transecten bij de Zuider- en Westermeerdijk. Tot op heden is de exacte locatie van de kolonie nog onbekend, en daarmee kan ook nog geen uitspraak worden gedaan over de aard van deze kolonie (kraamkolonie of</p>
----	---	--	--

			zomerverblijfplaats).
--	--	--	-----------------------

59	p	<p>Onder het kopje Trekvogels van dezelfde paragraaf gaan ze niet inhoudelijk in op het verwachte moordcijfer van deze vogels. Ze gaan er niet op in omdat ze stellen dat de instandhoudingsdoelstellingen van het IJsselmeergebied niet de trekvogels betreft. De MER van dezelfde initiatiefnemers die dit stellen, vermelden echter trekvogels die ook zijn opgesomd op pagina 26 en 27 van de "Passende beoordeling". Het IJsselmeergebied is van een zodanige omvang dat vogels vanuit dit gebied en waarvoor de instandhoudingsdoeleinden zijn bedoeld, kunnen worden bestempeld als trekvogels naar andere gebieden. Denk hierbij aan de ganzenkolonie die van Gaasterland (nabij en gelegen aan het IJsselmeer) over het IJsselmeergebied naar de Noordoostpolder trekken (nabij en gelegen aan het IJsselmeer). Trekvogels dienen derhalve wel worden getrokken in de toetsing aan de instandhoudingsdoelstelling van het IJsselmeergebied.</p>	<p>De vogelkundige waarden van het gebied zijn goed beschreven en de mogelijke negatieve effecten, ook voor vogels die vaker of minder vaak alleen door het plangebied heen trekken, waaronder de ganzen van Gaasterland, zijn beoordeeld. Uit de beoordelingen is gebleken dat er wel vogelslachtoffers zullen komen, maar dat de populaties van vogels geen significante schade gaan ondervinden.</p>
59	q	<p>Waar mogelijk willen wij ook complimenten geven en dit komt voor het eerst voor onder paragraaf 4.1. Daar wordt namelijk voor het eerst gesproken over twee fasen in de levenscyclus van het windpark namelijk de aanlegfase, exploitatiefase (Daarbij missen ze nog wel de vervalphase na de subsidiestop van vijftien jaren exploitatie en de demonteerfase wanneer de windmolens te gevaarlijk worden vanwege het gebrek aan onderhoud of vervallen door een nog grote windpark). Het is betreurenswaardig dat men niet op alle onderwerpen deze twee fasen erkent en behandelt. De MER houdt er bijvoorbeeld totaal geen rekening mee. Onder deze paragraaf gaat men ook niet verder in op de aanlegfase ten opzichte van het natuurschoon, habitattypen, fauna en al helemaal niet op milieu zoals de mens. Ze proberen daarmee alweer iets te bagatelliseren namelijk de bouwtermijn van zeven jaren. Zoals de heer T.I.E.D.E. Oost ook al heeft aangegeven (en ik sluit mij daarbij aan op zijn zienswijze welke u als door mijzelf ondertekend kunt beshouwen) heeft de bouwperiode van zeven jaren een grote impact op het milieu, alleen al op de mensen in de omgeving. Indien men ook echt 24 uren per dag zeven dagen per jaar zal werken, zal dit de impact van immense omvang zijn. Ik verzoek u daarom vriendelijk om deze bouwtermijn niet verder te bagatelliseren maar te behandelen in de MER en de effecten in kaart te brengen om zo nodig maatregelen te treffen.</p>	<p>In hoofdstuk 4 van het Algemeen Deel van het MER wordt ingegaan op het toetsingskader en waar relevant op de verschillende fasen.</p>
59	r	<p>Onder 4.1.2. spreekt men alweer over de exploitatiefase. Het is echter van belang om duidelijkheid te krijgen over de effecten op de (niet-broed)vogels tijdens de aanlegfase van zeven jaren. Die zeven jaren zijn namelijk een zeer lange periode op een mensenleven en zeker een volledig vogelleven. (Ik zou hier even verwijzen naar de zienswijze van de Vogelbescherming (en ik sluit mij daarbij aan op deze zienswijze welke u als door mijzelf ondertekend kunt beschouwen tijdens deze zienswijze periode tot 29 juli 2010), wellicht dubbel maar kan geen kwaad).</p>	<p>De aanlegfase en gebruiksfase zijn beide beoordeeld op de mogelijke gevolgen, waarbij in de beoordelingen is uitgegaan van de ergst mogelijke effecten. Voor beide fasen is de conclusie dat de extra belastingen van de natuurlijke omgeving niet gaan leiden tot significante negatieve gevolgen.</p>

59	t	<p>Zoals hierboven als is aangegeven, is het onderzoek van Altenburg & Wymenga niet juist uitgevoerd conform het voorgeschreven protocol. Paragraaf 4.2. bevat derhalve vele halve waarheden maar ook onjuistheden. Zo wordt er bijvoorbeeld gesteld dat verstoring kan optreden door geluid en licht maar dat het verstoorde gebied zeer beperkt is omdat de werkzaamheden zeer beperkt in omvang zijn. Wederom wordt een belangrijk punt gebagatelliseerd. In dezelfde Passende beoordeling spreekt men namelijk over werkzaamheden die 24 uren per dag en zeven dagen per week zullen plaatsvinden over een periode van zeven jaren. Mocht deze zeven jaren worden ingekort tot bijvoorbeeld zes of zelfs vijf jaren, dan is er nog steeds zeker sprake van aanwezige en storende werkzaamheden. Doordat de materialen via pontons en schepen worden aangevoerd en elke windmolen een kraan krijgt, is het verstoorde gebied omvangrijk. De verstoring is daarmee verre van "verwaarloosbaar".</p>	<p>In het onderhavige geval is geen sprake van een bouwperiode van 7 jaar. De aanvrager heeft verzocht de termijn voor het voltooiën en in werking brengen van de inrichting te verlengen van 3 tot 5 jaar. Bij een project van dergelijke omvang is de genoemde realisatietijd reëel. Daarbij geldt overigens dat niet gedurende deze periode bouwactiviteiten plaatsvinden. Na publicatie van de vergunning wordt rekening gehouden met een beroepsfase. Na de beroepsfase kan de financiering van het project worden afgerond. Pas na financiering en eventueel op onderdelen nog een aanbesteding, starten de bouwactiviteiten welke per park naar verwachting niet meer dan 2-3 jaar zal bedragen.</p>
59	u	<p>Vervolgens stellen ze dat verblijfsplaatsen niet worden verstoord. Deze bevinden zich namelijk met name in gebouwen zoals kerkzolders, spouwmuren en dakpannen. Het is een algemeen gegeven dat Urk zeer rijk is aan kerken. Er zijn ruim 20 kerkgebouwen op Urk. Die zouden 20 kolonies kunnen herbergen die net als de menselijke bevolking van Urk hinder zullen ondervinden door de lichtvervuiling en belemmering van het projectgebied. Men kan de kolonies ook dichterbij de het plangebied zoeken in de spouwmuren en dakpannen van de boerderijen op enkele honderd meters van de windmolens.</p>	<p>Zoals in het vleermuizenonderzoek staat aangegeven zijn er in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig vanwege de afwezigheid van holle bomen en bebouwing. Buiten het directe plangebied zouden inderdaad kolonies aanwezig kunnen zijn, maar tijdens het onderzoek is niet gebleken dat het plangebied onderdeel uitmaakt van vaste foerageergebieden van de waargenomen soorten. Van verstoring zal dan ook geen sprake zijn.</p>
59	v	<p>Het behoeft geen verder uitleg dat door het gebrekkige onderzoek geen enkele uitspraak kan worden gedaan over de (kraam)kolonies, het foerageergebied of de trekroutes. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat een onderzoek uitgevoerd tijdens de juiste periode wel grotere aantallen heeft aangetroffen op het IJsselmeergebied langs de Friese kust (passende beoordeling, paragraaf 4.2, regel 7: "In de zomer tijdens een ander onderzoek wel grotere aantallen aangetroffen op het IJsselmeer langs de Friese kust"). In wetenschap van dit onderzoek is het wel verwonderlijk dat initiatiefnemers vast blijven houden aan hun eigen foutieve onderzoek van Altenburg & Wymenga. Ten overvloede wijs ik hierbij erop dat het windmolenpark deels voor de Friese kust wordt gerealiseerd.</p>	<p>Zie de beantwoording van 59o.</p>

59	w	<p>Vervolgens worden er op basis van het foutieve rapport weer halve waarheden en onjuistheden vermeldt over de effecten op de meervleermuis tijdens de exploitatiefase. De bovenstaande uitleg hierboven is voldoende om deze onjuistheden uit te leggen. In aanvulling hierop verwijs ik naar de ingediende zienswijzen tegen de MER inzake het barotrauma. Dit is onderzocht door de Universiteit van Calgary (Canada), gepubliceerd in het vakblad Current Biology. Zij hebben vastgelegd dat vleermuizen in grote aantallen bij windmolens overlijden door barotrauma. Dit houdt in dat de longen van de vleermuizen worden opgeblazen door de plotselinge drukverschillen die worden veroorzaakt door de wieken van de windmolens. Dit onderzoek vond plaats onder zeer lichtere omstandigheden dan het beoogde windmolenpark. Door de omvang van het windmolenpark zal het luchtdrukverschil een bundeling zijn waarmee een groot gebied direct dodelijk is voor alle soorten vleermuizen. De MER noch de aanvulling hierop met o.a. de Passende beoordeling gaat hier niet op in. Wederom een onderwerp wat wordt genegeerd. Gelet op het bovenstaande vertrouw ik erop dat u met deze kennis de MER, het Rijksinpassingsplan alsmede de aanverwante vergunningen hiernaar aanpast.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5m. Het effect van barotrauma is bekend bij de vleermuisdeskundigen en meegenomen in de beoordeling van de mogelijke negatieve gevolgen voor vleermuizen. Het oordeel in de natuureffectenrapportages is dat de vleermuizen, waaronder de Meervleermuis, niet in hun voortbestaan bedreigd kunnen raken door het windmolenpark.</p>
60	a	<p>Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP) ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze die het beste verwoordt is door onze oud minister Hans Wiegel. Door: Hans Wiegel. Gepubliceerd : woensdag 21 juli 2010 00:32. Een tijdje terug schreef ik in mijn column 'Energie en CO2' ook een passage over windmolens: 'Van windmolens - die horizonvervuilende misbaksels - weten we dat ze niet op wind maar op subsidie draaien'. Nauwelijks enige aandacht kreeg het bericht dat het in ons land onbekende Duitse bedrijf Bard voor de bouwen exploitatie van twee windmolenparken op de Noordzee een subsidie van de Nederlandse regering van zo'n 4,5 miljard kreeg. Kassa!</p>	<p>Zie de beantwoording van 24a.</p>
60	b	<p>Kort daarvoor las ik een verhaal van energietechnicus J. Bus, die alle mooie betogen over windenergie met de grond gelijk maakte. De man zal het - deskundig als hij is - weten: 'Windmolens hebben geen nut en er is daarom geen noodzaak om belastinggelden te verspillen en landschappen te vernielen'. Hardhandiger dan ik het zou durven verwoorden. De kop boven zijn artikel luidt 'Windmolens vermaleren miljarden euro's'</p>	<p>Zie de beantwoording van 24a.</p>

60	c	De energietechnicus onderbouwt zijn stelling ook. 1. Ongeveer veertien tot achttien uur per dag moeten andere centrales de productie van elektriciteit overnemen, omdat er dan onvoldoende wind is. Dat kost meer brandstof dan de windmolens besparen. Voor het windpark bij Urk kost die zogeheten back-up 30 miljoen euro per jaar.	Zie ook de beantwoording van 41zn. Inpassing van windvermogen zal leiden tot een verlaging van het energetische rendement van de fossiele centrales. Uit het rapport van de TU-Delft "De regelbaarheid van elektriciteitscentrales" kan worden berekend dat als de Nederlandse centrales terugregelen om ruimte te maken voor een aandeel van 33% windenergie (nu 4,5%), de CO ₂ -emissie van de centrales niet terugloopt met 33%, maar met 31,6%. Er is dus geen sprake van een netto-toename van CO ₂ . Met de huidige omvang van windenergie is het effect verwaarloosbaar en daarom nu niet meegenomen.
60	d	Doordat de windstroom sterk varieert zijn er aanzienlijke uitbreidingen en versterkingen in het distributienet noodzakelijk. Cijfers zijn daar officieel niet van bekend, maar volgens Bus loopt dat in de miljarden	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
60	e	3. Windmolenaars, om ze nostalgisch en vriendelijk te betitelen, betalen geen belasting; die gemiste belastingopbrengst is nergens genoteerd.	Middels de WOZ en inkomstenbelasting wordt door de initiatiefnemers van het windpark belasting betaald.
60	f	4. Door alle subsidieregelingen, groene heffingen en het stil verrekenen van de kosten van windenergie met de gewoon opgewekte 'grijze' stroom, is de marktprijs van stroom hoger dan indien de windenergie er niet zou zijn.	Het is juist dat (rijks)subsiëring noodzakelijk is om windenergie rendabel te maken. Vanwege het belang dat aan duurzame energie wordt gehecht is deze subsidie ingesteld. In paragraaf 2.1. en 2.2. van het MER wordt het Rijksbeleid meer uitgebreid toegelicht.
60	g	Mijn minister-president Dries van Agt zei ooit: 'Politiek is een zaak van optiek en akoestiek. Beeld en geluid.' Het staat milieubewust, het klinkt fraai en positief, vóór windenergie te zijn. Maar feitelijk is het zo, schrijft de door mij geciteerde energietechnicus, dat windmolens geen geld opbrengen - integendeel - en dat de winst voor het milieu een illusie is. Illusiepolitiek: de mensen in het land een rad voor ogen draaien.	Zie de beantwoording van 42f. Daarnaast heeft het MER van 12 november tot en met 23 december 2009 ter inzage gelegen. De rijkscoördinatieregeling is juist transparant voor de burger doordat alle voor het project benodigde besluiten in één keer in ontwerp ter inzage gelegd. In één keer kan kunnen zienswijzen worden geven over al die ontwerp-besluiten. Daarnaast zijn er om omwonenden en andere belangstellenden te informeren informatieavonden georganiseerd in de omgeving van het project.
60	h	Ik eindigde mijn column 'Energie en CO ₂ ' met de zin dat de Nederlandse politiek de les moet trekken dat echte inzet voor het milieu gebaat is bij objectieve voorlichting. Dat geldt ook voor de windenergie. Alle baten en kosten moeten op een rij worden gezet. Dan weten we of windenergie iets anders is dan windowdressing.	Zie de beantwoording van 24a.
60	i	Hierboven bent u gewezen op de onjuistheden van de MER namelijk de levensvatbaarheid van het windmolenpark, het weggooien van subsidiegeld in de bodemloze put van een paar windboeren alsmede de vele verkeerde veronderstellingen over windenergie. Op basis van het bovenstaande mag in kader van de Nota Ruimte en het werkprogramma "Schoon en Zuinig" al helemaal niet meer worden gesproken van windenergie = groene energie. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande.	Zie de beantwoording van 5j, 42zy en 47e.

61	a	Hierbij ontvangt u mijn zienswijze inzake het ontwerp besluit inpassingsplan, ontwerp-inpassingsplan "Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder (gemeenten Noordoostpolder en Lemsterland)" en de daaraan verwante vergunningen. Tijdens de ter inzage procedure van de MER hebben diverse belanghebbenden de MER commissie gewezen op de falende opzet van de MER. De windkoepel heeft hierop gereageerd met een antwoordnota. Hoewel dit antwoord voldoende was voor de MER-commissie, zal hieronder uiteen worden gezet hoe de antwoordnota net als de MER de betrokken partijen op een verkeerd voet hebben gezet. Per antwoordnummer zal het bedrog worden aangetoond.	De vermelding dat de antwoordnota is opgesteld door de windkoepel is incorrect. De antwoordnota is opgesteld door het bevoegd gezag.
61	b	7i. Inspreker wijst de initiatiefnemers erop dat de Europese Lden norm nog niet is goedgekeurd door het parlement en door de Raad van State. Initiatiefnemers verwijzen naar de Circulaire "geluidhinder veroorzaakt door windturbines" en het Besluit Algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Deze Amvb is echter nog niet getoetst door de Raad van State. Hiernaast is de MER gebaseerd op de nieuwe geluids- en veiligheidsnormering voor windmolens. Zoals minister Cramer op 11 september 2009 in de Tweede Kamer aangaf, is bij deze norm 9% bestempeld als ernstige hinder. Deze 9% is zo'n twee uren per dag. Het behoeft geen verdere uitleg dat twee uren per dag met ernstige hinder en mogelijk de rest van de dag met "gewone" hinder al desastreuze gevolgen zal hebben voor omwonenden en levende habitat.	Zie ook de beantwoording van 30zy, 53b en 53m. De belangenafweging over de norm is in de circulaire gedaan.
61	c	7k. Inspreker vreest voor zijn leefgenot wanneer met de nieuwe Lden norm van 47 dB hanteert. Er wordt een uitleg gegeven dat de geluidshinder beperkt zal zijn maar zoals minister Cramer in september al uitlegde aan de heer Zijlstra in de Tweede Kamer, zal er een verwachting zijn van 9% ernstige geluidshinder. Zie hiervoor ook nr. 7i. Momenteel spreekt men nog van piekbelasting maar zo meteen is er sprake van een jaarlijks gemiddeld. Hierdoor kan de piekbelasting zo hoog (ook nachts) dat omwonenden ernstig zullen worden gehinderd in hun leefgenot.	Zie de beantwoording van 5zj, 41g en 42y.
61	d	7l. Wederom gaat de MER uit van regelgeving die nog niet bestaat. Volgens deze regelgeving zijnde het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer krijgen de percelen geen bescherming. De MER dient echter te kijken naar de milieu effecten voor de volledige omgeving. In dit geval heeft de MER niet gekeken naar de milieueffecten van de slagschaduw op begroeiing. Daarbij is niet van belang of deze begroeiing een krop sla betreft of een eeuwenoude witte paardenkastanje.	(Landbouw)percelen zijn in het Besluit externe veiligheid inrichtingen niet gedefinieerd als kwetsbaar of beperkt kwetsbaar object en zijn om deze reden niet apart onderzocht in het kader van slagschaduw en geluidhinder.

61	e	<p>7m. Zoals inspreker aangeeft dient er een zogenaamde nulsituatie worden vastgesteld door een omschrijving van de huidige situatie. Deze beschrijving heeft niet/beperkt plaatsgevonden. Daarnaast ontbreekt de MER aan vele onderwerpen die door inspreker zijn opgesomd. Het antwoord hierop is dat deze onderwerpen niet relevant zijn. Deze relevantie dient te worden getoetst voordat kan worden bepaald dat ze niet relevant zijn. Derhalve zie ik graag dat de MER alle onderwerpen betreft en meeneemt in de zogenaamde nulsituatie voordat kan worden beoordeeld dat ze niet relevant zijn. Gelet op de afwezigheid van een vergelijkbaar project van zulk omvang in zo'n bijzondere omgeving, zijn de gevolgen en relevantie van bepaalde onderwerpen nog niet te overzien.</p>	<p>In het MER is in hoofdstuk 5 ingegaan op de bestaande milieutoestand en in hoofdstuk 6 op de autonome ontwikkelingen. Dit geeft de huidige situatie weer. In het MER komen de aspecten aan de orde die nodig zijn om aan wetgeving te toetsen of voor zover ze zijn voorgeschreven in de richtlijnen. Ook de Commissie voor de m.e.r. is van oordeel dat de essentiële informatie aanwezig is voor besluitvorming. De Commissie voor de m.e.r. maakte op 12 november 2010 bekend dat de zienswijzen voorkomend uit de ter visie periode van 18 juni 2010 tot en met 29 juli 2010 en die van 20 augustus 2010 tot en met 30 september 2010 geen aanleiding geven om haar eerdere oordeel te herzien. De zienswijzen bieden geen nieuwe inzichten over de (lokale) milieueffecten ten opzichte van het MER de aanvulling daarop en de eerder ingediende zienswijzen.</p>
61	f	<p>7n. Inspreker wijst de MER commissie nogmaals op de gebrekkige MER. In aanvulling hierop verwijs ik naar mijn reactie onder 7m.</p>	<p>Zie de beantwoording van 61e.</p>
61	g	<p>70. Inspreker twijfelt aan de levensvatbaarheid van de het park. Daarbij verwijst de antwoordnota naar het ruimtelijk proces. Derhalve wordt deze zienswijze bij deze nogmaals ingediend maar ditmaal in kader van het ruimtelijk proces: "In het MER en in de vergunning aanvragen wordt geen inzicht gegeven in een LIFE CYCLE ANALYSIS (LCA). Hierdoor is niet in te schatten of de realisering van het windpark inderdaad levensvatbaar is en wel zo milieuvriendelijk is als wordt gesteld in de diverse rapportages. Een LCA kan hier inzicht in geven. In 9.1 geef ik aan waar het MER aan voldoen moet volgens Nederlandse wetgeving. Aan de overige aspecten die daar genoemd worden kan middels een LCA invulling worden gegeven. "Hierbij wordt toegevoegd dat het windpark levensvatbaar wordt gehouden voor de komende vijftien jaren door middel de exploitatie subsidie. Gelet op de aanzienlijke onderhoudskosten is de levensverwachting na vijftien jaar laag tot nihil. De periode na de vijftien jaar subsidie dient in ieder geval te worden onderzocht.</p>	<p>In de antwoordnota is aangegeven dat of het windpark levensvatbaar is (economische haalbaarheid) wordt afgewogen in het ruimtelijk proces. Hieraan is invulling gegeven door in de toelichting van het inpassingsplan in hoofdstuk 8 in te gaan op de economische uitvoerbaarheid. Om de aspecten voor het milieu af te wegen is niet noodzakelijk een LCA uit te voeren. Een LCA brengt de keten in beeld van de levenscyclus van een product (zoals een windturbines). De effecten op de omgeving worden hierin maar zeer beperkt benaderd.</p>

61	h	8a. Inspreker wijst op het gebrek in onderzoek naar de trillingen tijdens het heien van de bouwfase. Men zegt ook niets over gestuurde boringen onder de dijk door. De MER vermeldt zelfs niets over de wijze waarop de gestuurde boringen worden uitgevoerd en de effecten van deze gestuurde boringen op de dijk. Gestuurde boringen hebben namelijk een afwijkingpercentage waardoor verschillende keren moeten worden geboord. De MER voorziet niet in de mogelijkheid dat de boring tussentijds misgaat en dat men een nieuw gat onder de dijk moet maken. De antwoordnota geeft daar opvallend genoeg aan dat de afstanden tot de dijk dermate groot zijn namelijk buiten de keurzone. De kabels gaan echter dwars door de dijk heen tussen door het dijklichaam en door de keurzone. Het antwoord in de antwoordnota laat zien dat initiatiefnemers en de MER niet voldoende weet hebben van de materie. Dit terwijl er 60.000 mensen onder het IJsselmeerpeillevan. Deze onwetendheid kan dus verregaande consequenties hebben.	Zie de beantwoording van 5zzj en 44f.
61	i	8c. Inspreker wenst nader toelichting over de landschappelijke inpassing van de windmolens. Ze verwijzen daarbij naar de Nota Ruimte waarbij duidelijk staat vermeldt dat er geen omheining mag plaatsvinden. Initiatiefnemers vinden dat door het gat van 1400 meter bij Urk er geen omheining is. Indien de lijnen naast dit gat eveneens "maar" 1400 meter waren, zou ik deze conclusie kunnen volgen. Doordat de windmolens op lijnen van meer 20 kilometer beslaan, is de 1400 m bij Urk maar een kleine onderbreking. Door de grote omvang van de windmolens zullen de inwoners van de gemeente Noordoostpolder en Urk zich gevangen voelen. Mensen die vanaf de water het rampgebied bekijken, zullen een kooi aanschouwen. Lemmer zal zich gelukkig prijzen dat ze net buiten de omheining vallen. Hierbij verwijs ik naar de Nota Ruimte over de kernwaarden van het IJsselmeergebied: Horizon (openheid, duisternis, rust en ruimte). Onder duisternis wordt verstaan: niet verlichte gebieden of ruimten. De windmolens worden echter per mast op diverse punten verlicht. De initiatiefnemers hebben ten tijde van publicatie van dit ontwerp niet eens duidelijk wat de omvang van de verlichting zal worden. De MER heeft dan ook geen rekening gehouden met de verlichting. Mede door de aanwezigheid van verlichting zal er eveneens sprake zijn van een omheining.	Zie de beantwoording van 5zf, 30n en 30ze.
61	j	8d. Zie hiervoor mijn reactie onder 7k.	Zie de beantwoording van 5zj, 41g en 42y.
61	k	8e. Aangezien de MER en de milieuvergunning is gebaseerd op een nog niet bestaande Lden norm van 47 dB, is de rendement verkeerd berekend. Als de juiste wet- en regelgeving was gehanteerd, dan kon men constateren dat de windmolens veel langer stil komen te staan vanwege geluidshinder.	Zie ook de beantwoording van 6g. De circulaire is een advies van de van Minister van VROM welke bevoegde zagen hebben overgenomen en gehanteerd. Overigens blijkt uit de akoestische onderzoeken dat de turbines niet stil hoeven te worden gezet om te voldoen aan de norm maar dat volstaan kan worden met een geluidsreducerende instelling wat leidt tot

			slechts een beperkt opbrengstverlies.
61	l	8f. Inspreker is woonachtig nabij de windmolens en vreest voor overlast en waardevermindering. Als antwoord zegt men dat de gehanteerde norm slechts tot hinder leidt. In mijn woordenboek is overlast hetzelfde als hinder. Indien bepaalde toonhoogten aanhoudend hinder veroorzaken, kan dit leiden tot gezondheidsklachten. Een druppeltje water op uw hoofd is bijvoorbeeld niet schadelijk maar wanneer u continue op hetzelfde plekje achtereensluitend druppeltjes water op uw hoofd krijgt, wordt u langzaam gek. Het is dus van belang dat men niet deze hinder af doet als acceptabel maar duidelijk betreft in een onderzoek naar gezondheidsrisico's. Dit heeft de MER nagelaten. Vervolgens wordt er verwezen naar de Lden 47 dB norm bepaald conform de huidige beoordelingsnormen. Hoewel vele wetgeving reeds is aangepast voor dit plan, is het onderdeel geluid nog niet gereed. Momenteel ligt de verruiming van de geluidsnormen nog bij de Tweede Kamer. De meting is dus helemaal niet volgens de "huidige beoordelingsnormen" uitgevoerd. Volgens de huidige wetgeving omtrent geluid mag het park zelfs helemaal niet. Ik vertrouw erop dat u zich aan de wetgeving houdt die NU van toepassing is en degene die u beoogd te verkrijgen in de toekomst.	Zie de beantwoording van 6g en 44o.
61	m	Onder ditzelfde punt wordt verwezen naar een mogelijke planschadevergoeding. De overeenkomst inzake planschadevergoeding tussen Staat en initiatiefnemers wordt ons niet bekend gemaakt en kan daarom ook niet worden beoordeeld. Het is dus nog maar afwachten of de duizenden inwoners in en rondom het plangebied schadeloos worden gesteld.	Zie de beantwoording van 30j.
61	n	8g Het Rijk heeft in 2005 in de Nota Ruimte enkele voorwaarden geschetst waarbinnen een windmolenpark mogelijk of juist onmogelijk is. Initiatiefnemers geven terecht aan dat de Nota Ruimte de mogelijkheid schept om langs strakke nieuwe dijken windmolens te plaatsen. De Nota Ruimte geeft echter ook vele andere punten aan waardoor dit plan niet past in de beoogde projectlocatie. Daarbij verwijs ik naar de Natura 2000 lokatie, de omheining en enorme impact op de omgeving en milieu.	Zie de beantwoording van 5h en 6c.

61	o	8h Inspreker wijst de gemeente Noordoostpolder op haar zorgplicht jegens haar bewoners. Onder 8f. worden al de twijfels geuit over de planschadevergoeding gelet op het achterhouden van de planschadeovereenkomsten tussen Staat en initiatiefnemers. Insprekers wijst echter op de "zorgplicht". Een schadevergoeding vervangt niet de zorgplicht. Een zorgplicht betekent dat de gemeente Noordoostpolder rekening houdt voor haar inwoners en burens Zij schieten drastisch tekort in haar zorgplicht met het doorzetten van dit onzalig plan.	Zie de beantwoording van 30j.
61	p	9a Inspreker wijst erop dat de pleziervaart hinder zal ondervinden door en bij het windmolenpark. Als onervaren watersporter is het namelijk moeilijk om te manoeuvreren tussen de windmolens en de kust. Zoals onder 6a. al wordt opgemerkt, worden de luchtstromen beïnvloedt door de windmolens. Een groot deel van de recreatievaart bij Urk bestaat uit zeilbootjes. Deze zullen zeer ervaren moeten zijn om met deze verraderlijke windstromen tussen windmolen en kust te kunnen varen. Zoals inspreker al zegt, de MER schenkt hier geen aandacht aan.	Zie ook de beantwoording van 44r. De afstanden tussen de windmolens onderling en tot de dijk zijn zodanig groot dat er voor de recreatievaart voldoende manoeuvreerruimte is.
61	q	De pleziervaart wordt daarnaast gedwongen wordt om verder van de dijk af te varen. Als onervaren watersporter is het namelijk moeilijk om te manoeuvreren tussen de windmolens en de kust. Zoals onder 6a. van de antwoordnota al wordt opgemerkt, worden de luchtstromen beïnvloedt door de windmolens. Een groot deel van de recreatievaart bij Urk bestaat uit zeilbootjes. Deze zullen zeer ervaren moeten zijn om met deze verraderlijke windstromen tussen windmolen en kust te kunnen varen. Zoals inspreker al zegt, de MER schenkt hier geen aandacht aan.	Zie ook de beantwoording van 44r. De afstanden tussen de windmolens onderling en tot de dijk zijn zodanig groot dat er voor de recreatievaart voldoende manoeuvreerruimte is.
61	r	Daarnaast vraag ik me af naar welke bestaande parken wordt gerefereerd in de antwoordnota. Er wordt namelijk gesteld dat men de conclusies mede heeft genomen op basis van verschillende onderzoeken en waarnemingen rond bestaande parken. Een park van dergelijk omvang en op zo'n unieke lokatie op land en in water bestaat namelijk (gelukkig nog) niet. Hierboven bent u geweest op de onjuistheden van de MER. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande.	In §9.12 van het Algemeen Deel van het MER is een verwijzing naar onderzoek opgenomen.
62	a	Onlangs heeft u de definitieve MER, ontwerp RIP (rest in peace Rijksinpassingsplan) en aanverwante vergunningen ter inzage gelegd. Graag wil ik toelichting danwel een verklaring voor het volgende. Hoe komt het dat men de groottalige aanwezigheid van de meervleermuizen negeert met een foutief opgesteld en uitgevoerd onderzoek van Altenburg & Wymenga. En vervolgens nog steeds blijft negeren ondanks de eigen opgestelde passage in de Passende beoordeling: "In de zomer zijn tijdens een ander onderzoek wel grotere aantallen aangetroffen op het IJsselmeer langs de Friese kust".	Zie de beantwoording van 5m en 59o.

63	a	<p>Provinciaal belang. Het provinciaal belang in dit plan is gelegen in het feit, dat er windturbines mogelijk gemaakt worden op een locatie die in ons huidige beleid daarvoor is uitgesloten. Planinhoud. Het plan maakt binnen de provincie Fryslân, in de gemeente Lemsterland, de oprichting van 6 windturbines mogelijk.</p>	<p>Het belang van de provincie Friesland is duidelijk. In paragraaf 5.3.2 van de toelichting op het inpassingsplan is dit beleid ook verwoord.</p>
63	b	<p>Vooroverleg. Op basis van het vooroverleg is het inpassingsplan van een betere ruimtelijke onderbouwing voorzien. Alhoewel er niet specifiek ingegaan wordt op de impact van het plan op de ruimtelijke kwaliteit is er wel een paragraaf toegevoegd over landschap. In deze paragraaf wordt het effect van het initiatief beschreven voor de schaalniveaus van de Noordoostpolder, het plangebied en de afzonderlijke deelgebieden. Wat ontbreekt, is een beschrijving van de gevolgen van het initiatief voor de Friese kust. Het vooroverleg heeft niet geleid tot voldoende inzicht en zekerheid over de in Fryslân te saneren turbines. Evenmin heeft het door ons voorgestelde bestuurlijk overleg over punten die in het vooroverleg zijn aangedragen plaatsgevonden.</p>	<p>Er zijn diverse gesprekken gevoerd door de initiatiefnemers met de provincie Fryslân. Het bevoegd gezag is hierover geïnformeerd. Naar aanleiding van deze gesprekken bieden de initiatiefnemers binnen de aangeboden participatie ruimte voor eigenaren van bestaande windturbines in Fryslân ten behoeve van de sanering van windturbines.</p>
63	c	<p>Onze zienswijze heeft betrekking op: 1. de ruimtelijke onderbouwing, 2. het ontbreken van sanering van turbines van het Friese vasteland 3. het voeren van bestuurlijk overleg. 1. Ruimtelijke onderbouwing. Hoewel de ruimtelijke onderbouwing op onderdelen is aangevuld en aangepast ontbreekt een beschrijving van de gevolgen van het initiatief voor de Friese kust. De Friese kust kenmerkt zich door een kleinschalig profiel van groene dijk en kleine dorpen. Onduidelijk is welk effect het initiatief heeft op de beleving van deze kust vanaf het IJsselmeer en als afgeleide daarvan op de recreatieve-economische waarde van de Friese kust. Wij menen dan ook dat u vooralsnog niet heeft aangetoond dat hier sprake is van een goede ruimtelijke ordening.</p>	<p>Zie de beantwoording van 63b.</p>

63	d	<p>2. De sanering van turbines van het Friese vasteland. De koppeling tussen nieuw te plaatsen turbines en sanering van bestaande solitaire turbines op het Friese vasteland is een van de kernpunten van het Friese beleid ten aanzien van windenergie, zoals vastgelegd in het Streekplan Windstreek 2000. Ook voor het nieuw te ontwikkelen beleid ten aanzien van windenergie gaan wij uit van deze koppeling. Nu u het voornemen heeft om windturbines toe te staan op een locatie waar het huidige Friese beleid dit niet toe staat, zijn wij van mening dat u deze koppeling tussen nieuwe turbines en de sanering van bestaande turbines in elk geval wel mee dient te nemen bij de planvorming. In de toelichting op het inpassingsplan suggereert u dat ook. Voor zover u de sanering van Friese turbines niet rechtstreeks kunt regelen in het inpassingsplan, kunt u wel bij de initiatiefnemer afdwingen dat zij dit privaatrechtelijk regelen. Voor de sanering van turbines in Flevoland gaat u immers ook uit van het sluiten van dergelijke overeenkomsten. Wij zijn nog steeds bereid om met de initiatiefnemer de mogelijkheden voor een substantiële sanering van turbines in Fryslân te verkennen. Concreet zou dit kunnen betekenen dat wij met de initiatiefnemer afspraken maken over het opgestelde vermogen in het Windpark Noordoostpolder dat gereserveerd wordt voor de sanering van Friese turbines. Vervolgens willen wij ons er dan voor inzetten om daar de te saneren turbines bij te zoeken.</p>	Zie de beantwoording van 63b.
63	e	<p>3. Bestuurlijk overleg. Met de inwerkingtreding van de Crisis- en Herstelwet in maart 2010, hebben wij geen mogelijkheid om eventueel in beroep te gaan tegen de vaststelling van het inpassingsplan. De CHW gaat er vanuit dat overheden hun geschillen in goed bestuurlijk overleg behoren op te lossen en niet in de rechtszaal. Wij zijn van mening dat deze beperking van ons beroepsrecht eisen stelt aan de zorgvuldigheid van de procedure. Tot nu toe is echter nog geen sprake geweest van bestuurlijk overleg tussen u en ons om de geschilpunten van beide kanten toe te lichten. In de reactie die u in het kader van het vooroverleg over het inpassingsplan van ons ontvangen hebt, hebben wij een dergelijk bestuurlijk overleg wel voorgesteld. Uit het oogpunt van zorgvuldigheid in de besluitvorming vinden wij bestuurlijk overleg op zijn plaats. Wij verzoeken u spoedig contact op te nemen met mw. W. Steen (***-*****) voor het maken van een afspraak voor bestuurlijk overleg met gedeputeerde H. Konst.</p>	Zie de beantwoording van 63b.

64	a	<p>Met betrekking tot de ontwerpbesluiten voor het windpark Noordoostpolder dienen wij onderstaande zienswijzen in. -Planologisch beleid gemeente / inpassingsplan. De gemeenteraad van Lemsterland heeft reeds op 27 mei 2004 bepaald dat de as hoogte van de windmolens maximaal 60 meter mag bedragen en dat de windmolens geplaatst dienen te worden vanaf kilometerpaal 7 en niet vanaf kilometerpaal 6. Dit beleid is meerdere keren bekend gemaakt, recentelijk nog bij brieven van 16 februari 2009 aan de ministers EZ en Vrom en bij brief van 5 januari 2010 aan het ministerie EZ en bij brief van 15 maart 2010 aan Bureau Energieprojecten inzake het ontwerp besluit weigering bouwvergunning. Wij hebben de indruk dat beide ministeries enkel kennis genomen hebben van het planologisch beleid van de gemeente maar op geen enkele manier de bereidheid hebben getoond het plan voor het windpark Noordoostpolder af te stemmen op dit beleid van de gemeente. Door gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) wordt het planologisch beleid van de gemeente ongemotiveerd ter zijde geschoven. Het windmolenpark zal naar de mening van de gemeenteraad grote negatieve gevolgen hebben voor het vlakke polder landschap en IJsselmeergebied alsmede voor de recreatiebranche in deze gemeente. In het inpassingsplan vinden wij op geen enkel punt terug waarom het windpark Noordoostpolder niet uitgevoerd kan worden overeenkomstig het op 27 mei 2004 vastgestelde beleid van deze gemeente. Wij zijn van mening dat het windpark Noordoostpolder, althans het gedeelte langs de Noordermeerdijk, prima uitgevoerd kan worden overeenkomstig het beleid van deze gemeente waardoor er een veel minder grote ingreep in het landschap plaatsvindt en waardoor de door ons verwachte negatieve economische gevolgen voor het toeristendorp Lemmer als gevolg van het windpark Noordoostpolder enigszins zullen meevallen.</p>	<p>Door de hogere turbines wordt meer energie geleverd, dan door een windturbinepark met kleinere turbines. Door grote windmolens te plaatsen kan / moet worden volstaan met grotere afstanden tussen de turbines. Dat betekent dat letterlijk zowel landschappelijk, ecologisch, visueel als milieutechnisch meer ruimte wordt verkregen. Wat betreft de afstand tot de kern Lemmer geldt dat de samenhangende lijnopstellingen reeds van grote afstand te zien zijn, ook al wordt een kilometer meer of minder afstand in acht genomen. De ruimte op een dergelijke 'windgunstige plek' is noodzakelijk om het aantal megawatt te kunnen leveren. In het milieueffectrapport en de aanvulling daarop zijn de effecten van op toeristisch en waterrecreatief gebied beschreven (onder andere paragraaf 9.12 Algemeen Deel). De welstandscommissie Het Oversticht van de gemeente Noordoostpolder adviseert positief over het plan.</p>
64	b	<p>Het inpassingsplan is enkel gebaseerd op de invalshoek "windenergie" en niet op een integrale afweging van alle belangen zoals van een ruimtelijk plan mag worden verwacht. Dit komt het duidelijkst tot uiting in de begrenzing van het inpassingsplan dat voor onze gemeente enkel een smalle strook water omvat, terwijl de invloed van de windmolens op het gebied er om heen buiten beschouwing is gelaten terwijl er juist sprake is van een enorme ruimtelijke uitstraling. Wij verzoeken u het inpassingsplan te wijzigen zodat voldaan wordt aan op 27 mei 2004 door de gemeenteraad van Lemsterland vastgestelde beleid ten aanzien van de windmolens langs de Noordermeerdijk.</p>	<p>Bij het ontwerpen van de planmethodiek voor dit inpassingsplan is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de uitgangspunten welke ten grondslag hebben gelegen aan de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening: decentraal wat kan, centraal wat moet; regel slechts datgene wat noodzakelijk is, maar regel het noodzakelijke goed; uniforme regelgeving. In dit plan wordt dan ook volstaan met het bestemmen van uitsluitend de gronden die benodigd zijn voor het windturbinepark en bijbehorende voorzieningen. Voor de bijbehorende ruimte voor de wиковerslag van de rotorbladen is een gebiedsaanduiding opgenomen.</p>

64	c	<p>Economische uitvoerbaarheid. In de Staatscourant van 2 december 2009 is vermeld dat er één miljard euro subsidie gaat naar het kolossale windmolenpark bij Urk. Het is derhalve niet aannemelijk dat het windpark Noordoostpolder zonder overheidssteun uitgevoerd kan worden. In de ter inzage liggende stukken hebben wij geen melding als bedoeld in artikel 88, derde lid, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschappen (EG) kunnen ontdekken zodat niet valt uit te sluiten dat er strijd is met artikel 87 EG (ongeoorloofde staatssteun). Als er inderdaad geen melding is gedaan en er is sprake van ongeoorloofde staatssteun is het gehele plan economisch niet uitvoerbaar. Wij zijn van mening dat er onvoldoende inzicht is geboden in de financiële uitvoerbaarheid van het plan, te meer omdat er meer subsidie is aangevraagd dan toegekend en dan met name voor de windmolens in het IJsselmeer. Om die reden kunnen de molens in het IJsselmeer naar alle waarschijnlijkheid niet (allemaal) gebouwd worden. Wij verzoeken u de gevolgen van het toekennen van minder subsidie voor de windmolens in het IJsselmeer zichtbaar te maken en de 6 windmolens op Lemsterlands grondgebied te schrappen omdat er geen (voldoende) geld beschikbaar is om ze te bouwen.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zg en 30zh.</p>
64	d	<p>Bouwvergunning 6 windturbines op Lemsterlands grondgebied. Op grond van de Woningwet zijn burgemeester en wethouders bevoegd te beslissen op een bouwaanvraag. Artikel 3.36 Wro biedt het Rijk de mogelijkheid om die beslissingsbevoegdheid van burgemeester en wethouders over te nemen als er een besluit zal worden genomen dat niet naar de wens is van het Rijk, maar dan moet het Rijk daaraan vooraf gaande wel overleg plegen met het bevoegde bestuursorgaan (in dit geval het college van burgemeester en wethouders). In het onderhavige geval van de bouwvergunning voor de 6 windturbines zijn burgemeester en wethouders van Lemsterland van oordeel dat het Rijk verzuimd heeft met hen als bevoegd bestuursorgaan overleg te voeren zoals dat is voorgeschreven in artikel 3.36 Wro. Weliswaar is er een enkele keer overleg geweest tussen enkele ambtenaren van het ministerie en een ambtenaar en twee wethouders van deze gemeente maar die waren niet gemandateerd door het college van burgemeester en wethouders zodat er geen formeel overleg is geweest met het bevoegde bestuursorgaan. Bovendien is in dat overleg slechts door het Rijk aangekondigd dat men die mogelijkheid nog aan het onderzoeken was. Men heeft niet uitgesproken dat men inderdaad voornemens was de beslissingsbevoegdheid naar zich toe te trekken. Nu het ontwerp voor een door de ministers EZ en Vrom voorbereide bouwvergunning voor bedoelde 6 windturbines ter inzage is gelegd zijn burgemeester en wethouders van mening dat dit ontwerp tot stand is gekomen in strijd met de Wro.</p>	<p>Tijdens een gesprek van 28 april 2010 met wethouders van de gemeente Lemsterland is namens de ministers van EZ en VROM aangegeven, dat tervisielegging van de ontwerpweigering van de bouwvergunning van 15 maart 2010, niet aan de orde kon zijn. Daarbij is aangegeven dat EZ en VROM werkten aan twee parallelle sporen, door enerzijds zelf een ontwerp bouwvergunning op te stellen, en anderzijds gelet op artikel 3.31, derde lid, aanhef en onder c van de Wet ruimtelijke ordening, de gemeente nog tot en met 21 mei 2010 gelegenheid te geven alsnog een ontwerp bouwvergunning in te dienen. Daarna is meerdere keren telefonisch overleg geweest tussen het ministerie en de wethouder en burgemeester van Lemsterland. Op 18 mei 2010 en 31 mei 2010 heeft de wethouder van Ruimtelijke ordening van de gemeente Lemsterland medegedeeld dat de positie van de gemeente Lemsterland niet is gewijzigd ten opzichte van het gesprek van 28 april 2010 en dat de gemeente dus geen ontwerp bouwvergunning zou indienen. In de gesprekken met de wethouders, waaronder de wethouder van Ruimtelijke ordening, -lid van het college van burgemeester en wethouders kon en mocht er redelijkerwijze vanuit worden gegaan dat zij optraden namens het college van burgemeester en wethouders. Met het gevoerde overleg is afdoende invulling aan artikel 3.36 van de Wet ruimtelijke ordening gegeven. Het gevoerde overleg niet tot overeenstemming heeft geleid. Daarop is besloten een ontwerp bouwvergunning van de ministers van EZ en VROM ter inzage te leggen.</p>

64	e	<p>Procedureel. Volgens vaste jurisprudentie moeten alle stukken die betrekking hebben op een bestemmingsplan (inpassingsplan) ter inzage worden gelegd gedurende een periode van 6 weken. Op 17 juni 2010 zijn per koerier de stukken met betrekking tot het windpark Noordoostpolder afgeleverd in het gemeentekantoor te Lemmer om met ingang van 18 juni 2010 ter inzage te worden gelegd. Daar hebben wij voor gezorgd. Wat schetste onze verbazing dat er op 18 juni 2010 om 12.10 uur nog een bijlagenboek bij het inpassingsplan werd afgeleverd met het verzoek om dat alsnog aan de terinzageset toe te voegen. Deze verbazing werd op 28 juni 2010 om 20.30 uur nog groter toen er een mailtje van het ministerie EZ werd ontvangen met de boodschap dat er in het bijlagenboek van het inpassingsplan enkele correcties waren aangebracht en dat er een nieuwe versie van het bijlagenboek zou worden gebracht op dinsdagochtend 29 juni 2010 met het verzoek die nieuwe versie met een overzicht van de correcties ook nog bij de terinzageset te voegen. Deze nieuwe versie is op 29 juni 2010 om 11.10 uur ontvangen. Naar onze mening heeft het ministerie EZ ook op dit punt in strijd met de wet (Wro/Awb) gehandeld nu niet alle stukken gedurende een periode van 6 weken ter inzage hebben gelegen.</p>	Zie de beantwoording van 42b.
64	f	<p>In het ontwerp vaststellingsbesluit inpassingsplan is bij de overwegingen vermeld dat het onderhavige besluit met bijbehorende stukken van 4 juni 2010 tot en met 15 juli 2010 voor een ieder ter inzage heeft gelegen. Dat is niet correct. De ter inzage periode begon op 18 juni 2010. Bovendien heeft het nieuwste bijlagenboek bij het inpassingsplan niet 6 weken ter inzage gelegen maar veel korter. Zowel in de publicatie als in de ter inzage gelegde stukken (papier en internet) ontbreekt de verwijzing naar de digitale verbeelding. Ook de vindplaats op www.ruimtelijkeplannen.nl ontbreekt.</p>	Zie ook de beantwoording van 5d. Bij deze ter inzage legging is ook aan het ontwerp-inpassingsplan een addendum worden toegevoegd, zoals ook gedaan bij diverse andere besluiten. Tevens is in de kennisgeving aangegeven dat het ontwerp-inpassingsplan ook te vinden is via www.ruimtelijkeplannen.nl .
64	g	<p>In het ontwerp vaststellingsbesluit ontbreekt het planidentificatienummer en er is niet vermeld welke ondergronden zijn gebruikt.</p>	Het planidentificatienummer is nu opgenomen in het vaststellingsbesluit om aan te geven op welk plan dit vaststellingsbesluit betrekking heeft. In dit geval hebben wij de kadastrale ondergrond gebruikt (augustus 2008) die wij in september 2009 van de gemeente Noordoostpolder gekregen hebben. Ook dit is nu vermeld.

64	h	Algemeen. Gelet op de grote hoeveelheid aan stukken die ter inzage ligt (een stapel van 65 centimeter) moet ons van het hart dat het bijna niet te doen is om binnen 6 weken van alle stukken kennis te nemen, daarover een oordeel te vormen en een gedegen zienswijze te redigeren. Naar onze mening schiet hier de rijkscoördinatie enorm door. Het is met name voor de individuele burgers ondoenlijk om kennis te nemen van de ontwerp besluiten en daaromtrent een zienswijze op te stellen. In onze ogen is dit niet klantvriendelijk. Zeker niet als er dan ook nog eens tijdens de periode van de ter inzage legging nog weer allerlei stukken worden toegevoegd. Wij verzoeken u dit signaal op te pikken en daaruit lering te trekken voor een volgende procedure waarbij de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast.	Zie de beantwoording van 42f en 60g.
64	i	Horen. Hoewel de wettelijke verplichting om gehoord te worden omtrent zienswijzen is vervallen verzoeken wij u toch om gehoord te worden over de hierboven genoemde onderwerpen. Wij vernemen graag uw standpunt omtrent deze zienswijzen.	Er is op diverse momenten formeel en informeel contact met de gemeente Lemsterland geweest.
65	a	Op 11 december 2009 heeft de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren, een samenwerkingsverband van HISWA Vereniging, het Watersportverbond, de Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ) en Sportvisserij Nederland haar zienswijze kenbaar gemaakt inzake het Milieueffectrapport (MER) Windpark Noordoostpolder. Vervolgens heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage advies uitgebracht over de inhoud van het MER, inclusief aanvulling, en daarbij onze, en de ruim 600 overig ingediende zienswijzen betrokken. Hierbij willen wij wederom graag gebruik maken van de gelegenheid onze zienswijze in te dienen op de nu ter visie liggende ontwerpbesluiten. Het gaat daarbij om het ontwerp-inpassingsplan en het MER inclusief aanvulling.	In de "Antwoordnota MilieuEffectRapport Windpark Noordoostpolder" die ook ter inzage lag, heeft het bevoegd gezag ook een reactie gegeven op de door deze stichting ingediende zienswijzen.
65	b	Alvorens inhoudelijk te reageren, willen wij graag kwijt dat een inspraaktermijn van 6 weken voor in totaal 33 ontwerpvergunningen en duizenden pagina's informatie en beweringen extreem kort is. Deze inspraakperiode in combinatie met het ter visie leggen van de stukken midden in de vakantieperiode getuigt van een "onprettig tactisch spel" van de initiatiefnemer en de ministeries van VROM en EZ die hun zin proberen door te drukken. Ook het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage getuigt van grote haast en weinig respect voor de inhoudelijke argumenten van de ruim 600 mensen die eerder uitgebreid op het MER Windpark Noordoostpolder hebben gereageerd. Wij beperken ons gezien de beschikbare tijd tot de kern van onze bezwaren tegen de aanleg van dit windpark en de ter visie liggende stukken.	Zie ook de beantwoording van 42a, 42f en 60g. De kritiek op de advisering door de Commissie voor de m.e.r. onterecht en niet juist. De Commissie voor de m.e.r. heeft de 600 inspraakreacties betrokken bij haar advisering. Op woensdag 16 december 2009 bezocht zij de beoogde locaties. Het is niet gebruikelijk en ook geen onderdeel van de procedure dat de Commissie voor de m.e.r. insprekers 'hoort'.

65	c	<p>Zoals reeds aangegeven in onze eerdere zienswijze op het MER windpark Noordoostpolder hebben de organisaties in de stichting ernstig bezwaar tegen het voornemen om een windmolenpark van deze omvang in het IJsselmeergebied aan te leggen. Het gaat dan niet alleen om de watersportindustrie met een omzet in dit gebied van ca. € 680 miljoen per jaar of om de ca. 35.000 ligplaatshouders en de bijna 400.000 bootovernachtingen (meer dan 1 miljoen persoonsovernachtingen) van passanten in de 221 jachthavens. Niet alleen om het grootste deel van de Nederlandse traditionele chartervloot die haar geld in dit gebied verdient of om de honderdduizenden sportvissers. Het gaat om alle omwonenden en toeristen die het gebied zo hoog waarderen.</p>	<p>De belangen van de omwonenden, toeristen en de watersportindustrie zijn in de besluitvorming meegenomen. Mede met het oog op deze belangen zijn er monitoringsverplichtingen in de vergunningen opgenomen met het oog op geluid en slagschaduw. Het effect op de watersport recreatie is in §9.12 het MER beschreven.</p>
65	d	<p>Op de website van de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren, www.stichtingwaterrecreatie.nl. hebben bezoekers het afgelopen jaar aan kunnen geven wat zij van de plannen voor een windmolenpark voor de Noordoostpolder vonden. 90% van de mensen die hebben gereageerd is van mening dat dit windmolenpark er niet moet komen. Het is dus onjuist te stellen, zoals het MER aangeeft, dat er in Nederland geen onderzoek is gedaan naar de relatie tussen recreatie en toerisme en de aanwezigheid van windturbines. Er is zelfs gericht onderzoek gedaan naar de mening van mensen in het gebied met betrekking tot de nu ter visie liggende plannen voor het windpark Noordoostpolder en de uitslag spreekt voor zich. Dat is ook (mede) de reden dat de organisaties binnen de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren zich tegen deze plannen verzetten.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 25a. Een ieder heeft de gelegenheid gekregen een zienswijze in te dienen.</p>
65	e	<p>Volgens het MER is het bij gebrek aan gericht onderzoek niet mogelijk om aan te tonen of het aantal toeristen na realisatie van het park zal dalen. Dat is op voorhand, maar achteraf ook niet aan te tonen, dus een "non-reactie". Een toe- of afname van het aantal toeristen kan meerdere oorzaken hebben. Het gaat hier om de invloed van het park op de omgevingskwaliteit, de waardering voor het gebied. In de Nota Ruimte en de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 wordt aangegeven dat ontwikkelingen in het landschap mogelijk zijn, als rekening wordt gehouden met de bestaande kernkwaliteiten van het gebied.</p>	<p>In paragraaf 9.12 van het MER wordt weliswaar vastgesteld dat er in Nederland geen onderzoek is gedaan naar de effecten van windturbines op de recreatie, maar wel wordt verwezen naar onderzoeken die in het buitenland zijn verricht. De conclusie is dat op basis van deze onderzoeken de verwachting is dat een positieve invloed uit zal gaan van de windmolens op de recreatie. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat er per saldo een negatieve invloed zal uitgaan van het windmolenpark op de (water)recreatie in het IJsselmeergebied.</p>
65	f	<p>Naast de van nature aanwezige rijkdommen en cultuur wordt de horizon als kernkwaliteit genoemd. Niemand, ook de Commissie voor de milieueffectrapportage ontkent dat de plaatsing van windmolens zal leiden tot een verandering in de beleving van het bestaande landschap. De Commissie geeft zelf aan dat op de bestaande kwaliteiten openheid, rust en zichtbaarheid een negatief effect zal optreden. "Dat negatieve effect wordt zoveel mogelijk beperkt door de windmolens qua vormgeving, draairichting, kleurstelling e.d. op elkaar af te stemmen".</p>	<p>De Commissie voor de m.e.r. stelt in haar toetsingsadvies (hoofdstuk 4) dat duidelijk is dat het windpark gevolgen zal hebben voor het landschap, met name in de kustzones van het IJsselmeer. Omdat landschappelijke inpassing gezien de afmetingen van de windturbines niet mogelijk is, is aansluiting gezocht bij het gedachtegoed van 'landschappelijk (her)ontwerpen'. De waardering van de gevolgen voor de landschapsbeleving is per definitie subjectief, maar doorgaans wordt de beleving positief beïnvloed door de afstand tussen toeschouwer en turbines te vergroten en door de wieken rustig te laten draaien. Er is dus voldoende</p>

			informatie aanwezig om een afweging te kunnen maken.
65	g	Als het zo zou zijn dat een windmolenpark toerisme mogelijk bevordert, zoals de Commissie in haar reactie zelfs ook nog stelt, dan is het wel erg vreemd dat de parken in de Noordzee zo ver in zee worden geplaatst dat ze bijna niet meer zichtbaar zijn. De reden waarom men dat doet, is omdat er in Nederland onder de bevolking, en dat zijn in hun vrije tijd ook gewoon "toeristen", grote bezwaren bestaan tegen het plaatsen van windmolens in hun directe woonomgeving en in gebieden waar zij hun vrije tijd doorbrengen. Nederland is een klein en dichtbevolkt land. Het is dan ook begrijpelijk dat het ontwikkelen van een windmolenpark overal tot frustraties leidt, bij de bevolking en vervolgens ook bij de initiatiefnemers.	Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Windenergie op zee vergt echter meer subsidie per hoeveelheid opgewekte duurzame elektriciteit en is daarom geen alternatief voor de locaties op land. Verder wordt er in het MER in §9.12 ingegaan op de gebruiksfuncties recreatie en toerisme. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de windparken de recreatie en toerisme merkbaar negatief zullen beïnvloeden.
65	h	Het gaat in dit geval dus om de principiële vraag waarom dit windmolenpark op deze plaats gerealiseerd moet worden. Dat de initiatiefnemer zelf geen onderzoek heeft gedaan naar de effecten op waterrecreatie en toerisme in het IJsselmeergebied, is gezien de grote belangen een argument om dat onderzoek alsnog uit te voeren. Ons onderzoek geeft in ieder geval de noodzaak daarvoor aan. Dat de bezwaren vanuit Fryslan en vanuit Urk leiden tot het vervallen van een aantal molens, wil niet zeggen dat het resterend middengedeelte dan wel gewenst is en door moet gaan. Een lijnopstelling van windmolens in het water vanaf globaal de Flevocentrale bij Lelystad naar Lemmer is inderdaad conform de definitie misschien geen omheining van het hele IJsselmeer. Het gaat straks echter wel om een groot gedeelte waar afbreuk wordt gedaan aan de beleving van ruimte en afstand. Dat er een paar openingen in de lijn zitten om het vrije zicht op bijvoorbeeld Urk zoveel mogelijk te behouden of vogels een vrije doorgang te bieden, doet daar niets aan af. Dit park heeft een grote impact op de ruimtelijke kwaliteit van het IJsselmeergebied en dat wordt ook niet ontkent. De vraag is of je zo'n aantasting en de gevolgen daarvan dan toch moet accepteren. Blijkbaar zijn er voorstanders, anders was dit initiatief niet tot stand gekomen. De vergunningverlener zal de argumenten moeten wegen en heeft daarbij de vigerende regels en wetten als leidraad.	Zie de beantwoording van 5zf, 30n en 30ze.

65	i	<p>Het is lastig om de "ruimtelijke kwaliteit" te beoordelen. Ontegenzeggelijk doet het park afbreuk aan de kernkwaliteiten "ruimte" en "openheid".</p> <p>Waarom is de aanleg van dit park zo belangrijk dat de kernkwaliteiten van het gebied ondergeschikt zijn? Omdat het minder zichtbaar is?</p> <p>Watersporters zullen het zien, dat is duidelijk, maar de impact is vele malen groter. Bij helder weer zijn de molens straks vanaf 40 km afstand zichtbaar. Dat is vanaf een groot deel van het IJsselmeergebied waar de ruimte van het open water, de ongestoorde horizon en de cultuurhistorie belangrijke dragers zijn van de regionale economie en woonkwaliteit. Niet voor niets zijn er ook afkeurende zienswijzen ingediend door inwoners en organisaties uit de provincies Noord-Holland en Fryslan.</p>	<p>In de toelichting bij het inpassingsplan heeft het Rijk een belangenafweging gemaakt waarin onder andere het aspect ruimtelijke kwaliteit is meegenomen.</p>
65	j	<p>In het Nationaal Waterplan wordt door het Rijk aangekondigd dat in overleg met de provincies een Kwaliteitsteam voor het IJsselmeergebied wordt ingesteld. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied geeft daar invulling aan (Plan van Aanpak Deltaprogramma IJsselmeergebied, juni 2010): Het Kwaliteitsteam stelt voor ontwikkelingen in het IJsselmeergebied een "Handreiking ruimtelijke kwaliteit" op. In april 2010 is tijdens een bijeenkomst over de instelling van dit Kwaliteitsteam gesteld, dat zij in hun visies, planvorming en werkwijze veel aandacht besteden aan de ruimtelijke kwaliteit en dat ruimtelijke kwaliteit een gevestigd belang is geworden. Aangegeven werd dat de focus van het op te richten Kwaliteitsteam IJsselmeergebied zou moeten liggen bij provinciegrensoverschrijdende kwesties en het belang van een visie op het gebied als geheel. In samenspraak met de Rijksadviseur voor het Landschap is afgesproken dat het Kwaliteitsteam in de loop van 2010 wordt ingesteld en begin 2011 de Handreiking ruimtelijke kwaliteit oplevert.</p>	<p>Beschrijving (oprichting en focus) Kwaliteitsteam voor het IJsselmeergebied wordt voor kennisgeving aangenomen.</p>
65	k	<p>Het windmolenpark is ontegenzeggelijk een project met (grote) provinciegrensoverschrijdende effecten. De Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren vindt de onderbouwing in het MER van de noodzaak van dit park op deze plaats en de wijze waarop onderzoek is gedaan naar de ruimtelijke impact en effecten op de omgeving en kwaliteit van het IJsselmeergebied volstrekt onvoldoende. Het IJsselmeergebied is het grootste zoetwatermeer in Europa en daardoor uniek voor de watersport en oeverrecreatie, voor de natuur, voor alle omwonenden en voor alle overige toeristen. Als het Rijk de ruimtelijke kwaliteit van het gebied zo belangrijk vindt dat zij in het Waterplan heeft besloten een Kwaliteitsteam IJsselmeergebied in te stellen, dan vinden wij het dringend gewenst dit Kwaliteitsteam te betrekken bij de beoordeling van dit project.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 6a, 30n en 30 zn. Bij het m.e.r. en de overige besluitvorming worden de wettelijk voorgeschreven informatieverstrekking en inspraakmomenten aangeboden.</p>

65	I	<p>Op 31 mei jl. hebben wij deelgenomen aan een door de Europese Unie en Flevoland gesponsorde actie van de Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), ACRRES en de OMFL. Gevraagd werd om een creatieve en/of kritische vraag over 'windenergie 2020' aan minister Van der Hoeven te stellen. Namens HISWA Vereniging, het Watersportverbond, Sportvisserij Nederland en de Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ) hebben wij de minister navolgende vraag gesteld: Is het wel zo'n goed idee om bijna € 1 miljard subsidie te steken in een windmolenpark bij Urk en daarmee de landschappelijke en recreatieve kwaliteit van het IJsselmeer duurzaam te ontwrichten? Deze vraag combineert de gevreesde effecten van het park met de maatschappelijke noodzaak op basis van een behoorlijke kosten-baten analyse (MKBA). De nu ter visie liggende stukken geven geen antwoord op deze vraag, een MKBA ontbreekt. De organisatoren van de actie hebben onze inzending 'niet ontvankelijk' verklaard en de vraag heeft de minister dan ook niet bereikt. Wij hopen dat deze zienswijze wel tot de minister en betrokken ministeries doordringt en dat het gezag dat dit MER en bijbehorende vergunningen beoordeelt en/of het Kwaliteitsteam IJsselmeergebied een helder antwoord kan geven op de vraag waarom het park hier gerealiseerd moet worden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zc.</p>
66	a	<p>1. Locatie: Het park staat gepland aan de rand van de Noordoostpolder, aan de rand en in het IJsselmeer, met afstand van 500 meter van de dijk voor de eerste lijnopstelling in het meer en 1000 meter voor de tweede opstelling in zee. Ter vergelijking met het Offshore Windpark Egmond aan Zee is dat zeer dichtbij de kust. Voor dit park gelden afstanden tussen 10 tot 18 kilometer uit de kust. Deze locatie is gekozen door de Nederlandse overheid. Zijn er nadere onderzoeken of gegevens bekend om Windpark Noordoostpolder zo dicht langs de kust te leggen, en welke gevolgen zijn daarvan te verwachten? Het is in het ontwerp-inpassingsplan niet duidelijk over er bij het Windpark Noordoostpolder aan de Westerveerdiijk en Zuiderveerdiijk een veiligheidszone van 500 meter wordt ingebouwd voor de scheepvaartveiligheid, zodat dit een gesloten gebied zou moeten worden.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 6. Het MER en de aanvulling op het MER biedt alle milieu-informatie voor besluitvorming op dit punt. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. In het MER is in §5.8 en §9.15 van het Algemeen Deel ingegaan op scheepvaartveiligheid. In de locatiespecifieke delen voor de buitendijkse windparken is eveneens ingegaan op de scheepvaartveiligheid. Bij de beoordeling van de diverse alternatieven is de ligging van vaargeulen betrokken, zoals blijkt uit figuur 2.3. Het windpark bevindt zich buiten de vaargeul. In de Aanvulling MER is in hoofdstuk. 7 de aanvaringskans opnieuw bepaald.</p>

66	b	2. Onderzoek naar gevolgen voor dieren en mensen: Het IJsselmeergebied is een Natura 2000:gebied. In het ontwerp-inpassingsplan komen de risico's voor natuur en dieren onvoldoende voor het voetlicht. Met de Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) wordt geen rekening gehouden. Ook de natuurorganisaties wijzen terecht erop dat onvoldoende onderzoek hiernaar is gedaan. Pal tegenover de Noordermeerdijk ligt de Steile Bank, een ondiepte voor de kust van Gaasterland, die enorme aantallen watervogels tot rust- en slaappleaks dient (Bron IBN DLO rapport 027) Als tweede voorbeeld noemen wij de verstoring in de rust- en fourageerzone voor verschillende soorten duikeenden die met regelmaat in grote getalen waar te nemen zijn in de eerste 500 meter uit de Westermeerdijk. Gebleken is dat door het effect van het bestaande park aan de Westermeerdijk minder gebruik wordt gemaakt van deze zone vergeleken met het molenvrije traject ten noorden daarvan.	Zie de beantwoording van 5l.
66	c	In het ontwerp-inpassingsplan wordt voorbij gegaan aan het door het kabinet beschreven kernwaardes van het IJsselmeergebied, namelijk duisternis, rust en openheid. (Intergrale Visie IJsselmeergebied 2030, de koersverlegd, kabinetsbesluit 18.1.2002) Het open en rustige karakter van Het IJsselmeergebied wordt door de molens ernstig aangetast. Door het plaatsen van molens van 196 meter hoog op de kusten en van 136 meter in het water aan de rand van het IJsselmeer worden deze kernwaarden teniet gedaan. Ook hier geldt dat er onvoldoende onderzoek is gedaan om een dergelijk plan met 87 windmolens van dergelijke hoogte uit te kunnen voeren. Ter vergelijking Offshore Windpark Egmond aan Zee bestaat uit 36 windmolens met een ashoogte van 70 meter (totale hoogte 115 meter) 10 - 18 km. uit de kust bij Egmond aan Zee.	Zie de beantwoording van 5zh.
66	d	IJsselmeervissers verliezen een deel van hun belangrijkste visgronden. Deze ontwikkelingen vergen nader uitgebreid onderzoek, aanpassingen en compensatie.	Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de visserij, zoals aangegeven in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER.
66	e	De effecten van een windmolenpark voornamelijk van de positionering, omvang en hoogte op de mens komen in het ontwerp-inpassingsplan niet naar voren. Er wordt niet ingegaan op het Wind Turbine Syndroom (WTS), een syndroom waardoor mensen die langdurig bij windmolens verblijven gezondheidsprobleem oplopen. Te denken vaalt aan: slaapproblemen, migraine, duizeligheid, misselijkheid, evenwichtsproblemen, uitputting, ongerustheid, boosheid, irritatie, depressie, concentratie en leerproblemen. Dit syndroom wordt vanuit verschillende hoeken van de wetenschappelijke wereld bevestigd.	Zie de beantwoording van 5zr.

66	f	Het is ons gebleken dat de minister de geluidsnormen voor windmolens wil oprekken. Wij begrepen dat voor de avond een verhoging plaats zou vinden met 10 dB(A) en voor de dag een verhoging met 5 dB(A) Tenminste als de maker hiermee akkoord zou gaan. Ook voor de nu geldende normen is er onvoldoende onderzoek gedaan.	Zie de beantwoording van 5zj.
66	g	3. VVD-kamerlid Halbe Zijlstra heeft een motie ingediend waarin werd opgeroepen om het aangezicht van Urk te sparen. De minister heeft dit voorjaar aangegeven dat ze zeven windmolens uit het project schrapt, om op die manier invulling te geven aan deze motie, en om op die manier recht te doen aan de zienswijzen op de MER. Naar mijn mening doet de minister met deze ingreep geen of onvoldoende recht aan de motie Zijlstra. De afstand tussen Urk en het park wordt alleen op het water vergroot, terwijl de molens op de dijk even dicht bij het dorp blijven staan, terwijl de minister juist op het belang van het bos en de dijk, als uitloopgebied van Urk wijst. De argumentering van de minister klopt niet.	De motie Zijlstra (28 982, nr. 75) heeft betrekking op het sparen van het beschermde dorpsgezicht van Urk. Door het niet toestaan van 7 buitendijkse turbines wordt het zicht op de kustlijn van Urk verruimd en blijft het silhouet van Urk beter zichtbaar. Hiermee wordt derhalve gehoor gegeven aan de motie.
66	h	4. Democratisch gehalte. De inwoners van Urk en de gemeente Urk voelt zich buiten de besluitvorming van de Windkoepel gehouden, zelfs niet regelmatig geïnformeerd. Wat dit betreft herhaalt de geschiedenis zich ook in 2010. Aan ruimtelijke consequenties wordt voorbij gegaan, windenergieopbrengsten worden geoptimaliseerd. Doordat de minister doorzettingsmacht heeft gekregen worden plannen geforceerd en erdoor gedrukt, terwijl bij realisatie van een dergelijk plan zorgvuldigheid en participatie dringend nodig is. Het democratische gehalte van ons gebied wordt onderuit gehaald en wij als burgers voelen ons buitenspel gezet.	Zie de beantwoording van 41zzzd.
66	i	Een laatste vraag hoe worden klachten behandeld en gecompenseerd? Dit is n.l. in het ontwerp-inpassingsplan niet opgenomen. Verdere onderzoeken zien wij gaarne tegemoet.	Een klacht kan worden ingediend bij het bevoegd gezag/de vergunningverlener. Het bevoegd gezag is in beginsel gehouden om handhavend op te treden indien de voorschriften worden overschreden. Ten overvloede wijzen wij er op dat natuurlijk ook een klacht rechtstreeks bij de parkbeheerder kan worden ingediend, zodat de betrokken zelf tot een oplossing kunnen komen.
67	a	allereerst wil ik u bedanken voor het door u gekozen datum, om een zienswijze in te dienen tegen het geplande windmolen park aan de rand van de n.o.p. rond deze tijd moet een hard werkende burger s'avonds genieten van het mooie weer en rustig in zijn tuin kunnen genieten van de rust en de natuur maar voor hoelang? Als het geplande windmolenpark doorgaat, valt er niets meer te genieten, dan is de rust weg en de fourangerende vogels en dieren zullen hun heil ergens anders moeten zoeken. Ik vrees dat de trekroute van vele duizenden trekvogels in het voor en het najaar dusdanig word verstoord dat deze helemaal weg vald door dat de vogels geen orientatie punt en een veilige route meer hebben	De zorgen van inspreker over de lotgevallen van vogels die in het plangebied en daarbuiten leven zijn onderwerp van de natuureffectenstudies en de passende beoordeling die onderdeel zijn van MER en de basis vormen onder de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Daaruit is gebleken dat de molens wel slachtoffers zullen veroorzaken onder vogels, maar niet in die mate dat sprake zou kunnen gaan zijn van een bedreiging van het voortbestaan van populaties.

67	b	de vleermuizen die ik elke zomeravond zie vliegen boven de dijk zullen het loodje leggen.	De mogelijke negatieve effecten op vleermuizen zijn beoordeeld door de beste deskundigen van Nederland en deze hebben vastgesteld dat het voortbestaan van de populaties vleermuizen niet in gevaar kan komen door de windmolens.
67	c	Het ontspannen van een hard werkende burger word dan s'avonds naar de tv. staren met het volume hoog om het monotome geluid van deze kolossen maar niet te kunnen horen.	Het geluidsniveau ten gevolge van de windturbines binnen is lager dan de geluidsbelasting op de gevel, welke is genormeerd. Het geluid van TV op normaal volume is beduidend luider dan de optreden geluidsniveaus in de woning ten gevolge van het windpark.
67	d	Kolossen want dat worden het. Deze windmolens horen ver in de noordzee thuis, en niet op een afstand van +/- 600 meter van woningen die daar door allereerst een hoop lawaai overlast gaan krijgen en sterk in waarde dalen of misschien wel onverkoopbaar worden. Deze offshore windmolens welke wij onze buurlanden, {Belgie 1 windpark, Denemarken 2, 5 bij Duitsland en 8 bij het Verenigd Koninkrijk } worden allemaal in volle zee worden gebouwd, en hier wil de windkoepel ze op een ijsmeerdijs plaatsen zo dat er een hand vol boeren en buitenlandse investeerders er beter van worden en er tienduizenden omwonenden er de duppe van worden.	Zie de beantwoording van 6a.
67	e	Ik ben op een inloop/informatie avond van windmolen park noordoostpolder geweest daar werd vrolijk gezegd dat als het geluid {dus ook de capaciteit} van de windmolens te hoog word dat deze dan gesmoord worden zo dat ze niet boven de gestelde geluids norm komen.WAAROM dan geen kleine molens die niet gesmoord hoeven worden en misschien wel meer dan de helft goedkoper zijn? Misschien heeft u vroeger wel eens een brommer gehad, zei u dan ook tegen u ouders ik voer hem op tot 80 km per uur maar ik rijd er niet harder mee dan 45 km per uur?	Zie de beantwoording van 64a.
67	f	Mijn woning staat op een afstand van +/- 100 meter van de dijk en +/- 600 meter van de geplande molens aan de zuidermeerdijk. Wat staat ons te wachten? geluids overlast ?, waarde vermindering van de woning, concentratie verlies van van onze kinderen op school door het slecht kunnen slapen van het geluid etc. etc. In de m.e.r. van januari 2010 staat dat er geen hinder gevoelige objecten {lees woningen} meer mogen gebouwd worden, maar wat er met de bestaande objecten gebeurd staat nergens.	Paragraaf 9.13 tot en met 9.16 van het MER geven inzicht in de invloed van de windmolens voor de omgeving. De windturbines voldoen aan de geldende normen voor geluid- en slagschaduw hinder op de gevel van gevoelige objecten (woningen). De belangen van de omwonenden zijn in de besluitvorming meegewogen en heeft onder andere geleid tot monitoringsverplichtingen.
67	g	Verder staat er nog een opmerking van, de woningen hebben al een bepaald geluids overlast van de de domineesweg. begrijp ik hier uit dat er gesuggereerd word dat het geluid van de molens er wel bij kan ?	In de milieuvergunning is de geluidsbelasting ten gevolge van het windpark getoetst aan de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines. Dit om onaanvaardbare hinder te voorkomen bij woningen. De aanwezigheid van andere geluidsbronnen heeft hier geen invloed op. In paragraaf 6.2 van de toelichting op het inpassingsplan is ingegaan op de cumulatie met andere geluidsbronnen en is een afweging gemaakt.

67	h	Bij de aankoop van deze woning 17 jaar geleden wist ik dat de weg enige geluids overlast met zich mee bracht hier heb ik voor gekozen maar niet voor een windmolen park voor de deur.	Zie de beantwoording van 67f.
67	i	Mijn mening is dat dit geplande windmolenpark hier niet hoort maar op een afstand van enkele kilometers van uit de kust de noordzee in waar de burgers er geen last van hebben en rustig in hun tuin langs de dijk van hun rust kunnen genieten. En waar de vogels rustig langs de dijken kunnen vliegen zonder de kans te hebben door een molenwiek kapot geslagen te worden.	Zie ook de beantwoording van 6a. Ook op de Noordzee zijn vogels.
68	a	Wij hebben kennis genomen van bovengenoemd plan en besluiten. Wij zetten grote vraagtekens bij dit omvangrijke project. Het plan voor de bouw van 86 windturbines aan de westrand en zuidrand van de Noordoostpolder en op het grondgebied van Lemsterland betekent een aantasting van meerdere natuurwaarden van het IJsselmeerlandschap van de provincies Flevoland, Friesland en Noord-Holland. De 200-meter hoge molens dragen niet substantieel bij aan vermindering van de uitstoot van CO2, zijn duur en kunnen alleen rendabel zijn met veel subsidie. Bovendien is er sprake van belangenverstremming. Hieronder vindt u een toelichting op bovengenoemde constatering.	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
68	b	Algemeen en locatie Het plan is om 86 windturbines te bouwen op verschillende locaties langs de westrand van de Noordoostpolder. Verdeeld over de gemeenten Noordoostpolder en het Friese Lemsterland komen de windturbines gedeeltelijk in het water (56 x) en gedeeltelijk op het land (30 x) te staan. Het hoogste punt van de windmolens in zee bedraagt 148,5 meter en de 30 windmolens op het land 198,5 meter met een turbinehoogte van circa 135 meter. Ter vergelijking: De Euromast is 186 meter hoog, de Domtoren 110 meter en de Bonnematoren in Leeuwarden 114 meter. Deze gebouwen zijn bij helder weer op tientallen kilometers afstand zichtbaar aan de horizon. Verstoring van de horizon is sowieso niet wenselijk, maar in natuurgebieden als de beschermde IJsselmeerkust en in een Nationaal Landschap als Zuidwest-Friesland al helemaal niet. De hoogte van de windmolens vervuilen de horizon flagrant en de lichtbakens vormen een aantasting van de duisternis.	Zie de beantwoording van 5zf, 30n en 30ze.

68	c	Wederom ter vergelijking: Buiten de kuststrook voor Noord-Holland wordt het Amaliapark gebouwd met 60 nieuwe molens (circa 60 meter hoogte). Die staan 23 km in zee zodat deze vanaf de kust niet zichtbaar zijn. Bij deze 86 molens in de Noordoostpolder is dat niet mogelijk omdat het IJsselmeer relatief klein van oppervlakte is. De plaatsing van de windturbines resulteert in een geheel nieuw "ijzeren gordijn" van traag draaiende monstrueuze constructies die het landschap ter plekke inkapselen. Van de veel geroemde weidsheid blijft weinig meer over. Het heeft verstrekkende negatieve gevolgen voor de beleving van het landschap in nagenoeg geheel Noord Nederland.	Zie ook de beantwoording van 5h, 6a en 6b.
68	d	Aantasting natuurwaarden De bouw van deze torenhoge windturbines tast op meerdere fronten bestaande natuurgebieden aan. Ten eerste is het IJsselmeergebied een beschermd natuurgebied dat valt onder de habitaten vogelrichtlijn. Verder is het gebied nationaal stiltegebied, duistergebied, EHS-gebied, Natura-2000 gebied, een uniek geologisch reservaat en bovendien liggen er vele historische scheepswrakken uit de 13e, 14e, en Gouden Eeuw. In het verleden zijn over dit gebied afspraken gemaakt (ook met Brussel) om het te beschermen. Het kan niet zo zijn dat het besluit tot de bouw van deze molens ten koste gaat van bestaande afspraken over de bescherming van de natuur in dit kwetsbare gebied.	Natuurwaarden: blijkens de Passende beoordeling (Bijlage 1, Aanvulling MER) zijn ten aanzien van alle instandhoudingsdoelstellingen significante negatieve effecten uitgesloten. Ten aanzien van archeologische en aardkundige waarden is uitgebreid onderzoek gedaan, zowel in het MER, als voor de vergunningaanvragen. Zie hiervoor onder andere de archeologische onderzoek welke als bijlage bij de bouwvergunningaanvragen zijn gevoegd, waaruit blijkt dat het gebied kan worden vrijgegeven voor ontwikkeling.
68	e	Financieel en bouw De totale kosten van de bouw van de molens bedraagt 3 miljard euro en wordt mede gefinancierd door de Rijksoverheid. Op de investering rust een Rijkssubsidie van bijna 1 miljard euro. De molens moeten een bijdrage leveren aan doelstellingen om de uitstoot van CO2 te verminderen. Verder dragen de turbines maar 0,2 - 0,6% bij aan de jaarlijkse energiebehoefte in Nederland. Het project is ook onderdeel van de Crisis- en herstelwet die beoogt de Nederlandse economie een stimulans te geven. Feit is echter dat er slechts 300 arbeidsplaatsen worden gecreëerd voor exploitatie, onderhoud, shipping, scholing en recreatie. Het argument dat de bouw verder goed is voor de regionale of landelijke economie is niet correct. De molens worden bij het Duitse bedrijf Siemens gebouwd in samenwerking met Denemarken.	Zie ook de beantwoording van 5zb en 30zh. De effecten op de lokale economie en werkgelegenheid zijn onderzocht in het MER (9.3, 9.12 en 9.17).
68	f	Om de toegang van deze weersafhankelijke groene stroom op het netwerk in goede banen te leiden is een duur systeem van 'congestiemanagement' nodig. Bij congestie (als het te hard waait) verminderen centrales in het gebied waar het net overbelast is, de productie. Dat zogeheten op- of afregelen is kostbaar. Netbeheerder Tennet gaat die regeling uitvoeren. Per jaar worden de kosten op meer dan 30 miljoen euro geraamd. Het argument dat de molens rendabel worden na een lange periode is op zich juist (circa 15 jaar), maar dan zijn de molens technisch afgeschreven en moeten worden vervangen.	Zie de beantwoording van 24a en 78d.

68	g	<p>Energie en CO2 Stichting de Windkoepel heeft aangegeven dat de windturbines elk een vermogen hebben van 5 MW (450 MW totaal). Deze opgewekte energie staat gelijk aan levering aan 480.000 huishoudens in Nederland (Utrecht en Amsterdam samen) en voorkomt daarmee een jaarlijkse uitstoot van circa 827 kTon aan CO2. Het klimaatvoordeel lijkt gunstig, maar de Windkoepel meldt niet dat er (minimaal 1) kolengestookte centrale nodig is om de pieken in het net op te vangen als het niet of nauwelijks waait. Een centrale is nodig om de spanning op het net te houden. Elektriciteit kan je niet opslaan en bij pieken is er stroom nodig; zeker als het niet waait en de molens niets leveren. Zo'n centrale zal op 30-40% van haar capaciteit draaien; dit 'knijpen' zorgt voor een slechte verbranding waardoor er extra CO2 wordt uitgestoten en gaat daarmee voorbij aan het doel om juist minder CO2 uit te stoten. Verder is het vraag of de bouw van het project gaat voldoen aan de Europese richtlijn die op 8 december 2009 is goedgekeurd, waarbij elk megaproject CO2 gecertificeerd moet zijn. Een onderdeel van dat certificaat is dat naar CO2 in de gehele keten wordt gekeken, zoals de winning van ijzererts, het winnen van het ijzer, transport, assemblage etc. Per turbine is heel veel staal nodig dat gelijk staat aan tonnen CO2.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41zn. De effecten zijn in het MER voldoende beschreven. Afhankelijk van het type turbine wordt de CO₂-uitstoot die gepaard gaat met de productie van de windmolen binnen enkele maanden tot een jaar terugverdiend.</p>
68	h	<p>Toerisme, natuur en werkgelegenheid De 86 windturbines hebben een grote nadelige invloed op de gestuwde vogeltrek langs de kusten van het IJsselmeer. De verliezen aan vogels zullen aanzienlijk zijn. De windturbines zorgen voor massale slachtingen; een soort superblender. In de 'knik' aan de westrand van de NOP komt tussen de molens een kleine doorgang van 1500 meter breedte alwaar een kleinschalig natuurgebied wordt gerealiseerd. Deze doorgang is in onze ogen onvoldoende. Vogels laten zich niet sturen om door zo'n kleine doorgang te trekken. Vogelbescherming Nederland heeft recentelijk een Nationale Windmolenrisicokaart gemaakt. U kunt op deze kaart zien hoe ongunstig de door u voorgenomen locatie voor vogels uitpakt.</p>	<p>De windmolenrisicokaart is slechts een globale aanduiding van gebieden waar mogelijk een verhoogd risico voor vogels aan de orde kan zijn. Voor het project zijn meerdere specifieke en daarmee nauwkeurigere natuureffectenstudies en een passende beoordeling uitgevoerd en daaruit is gebleken dat de populaties van vogels niet in hun voortbestaan bedreigd kunnen raken en dat significante negatieve gevolgen niet zullen optreden.</p>

68	i	De betonnen basis van een dergelijke molen verhoudt zich 1: 10. De turbine staat op 135 meter hoogte en dat betekent een basis van minimaal 14 x 14 meter. Per betonnen fundament zijn 300 betonpalen nodig van enkele tientallen meters lengte en meters dikte. Onderzoek door bioloog Hans Slabbekoorn en vastgelegd in het rapport ' Vissen en geluidsoverlast' heeft aangetoond dat geluid onder water aanzienlijk langer en verder draagt dan op het land. In een cirkel van minimaal 50 meter rond het heien van de betonnen palen sterven alle vissen acuut. Verder van de heiplek ondervinden vissen in sterke mate stress, vertonen bloedingen, verkleuring van de lever en beschadigingen aan de zwemblaas. In een kamerdebat in november 2009 heeft de Partij voor de Dieren bij hoofde van haar fractievoorzitter Marianne Thieme gepleit voor fabricage van betonvoeten op land om deze later af te zinken in het water zoals ook bij de Oosterscheldedam is gedaan. In Duitsland en Denemarken zijn daar goede resultaten mee behaald. Overigens blijven resonantietrillingen zorgen voor permanente geluidsoverlast onder vissen.	De mogelijke negatieve effecten van trillingen op vissen is beoordeeld en uit die beoordeling is gebleken dat de populaties van vissen niet in hun voortbestaan bedreigd kunnen raken.
68	j	De windturbines zorgen ook voor de pleziervaart voor grote problemen. De enorme krachten die op de wieken worden uitgeoefend (de windkracht is vele malen groter dan de zwaartekracht) veroorzaken valwinden waardoor de zeilende pleziervaart uit de kust en de windmolens moet blijven. De schepen gaan verder het IJsselmeer op, waardoor de beroepsvaart wordt belemmerd.	Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de recreatie en visserij, zoals aangegeven in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER. De rotor van de turbines draait buitendijks op 90 meter hoogte en vangt wind tot op 47 meter hoogte. Hieronder heeft de wind vrije doorgang en de turbines hebben dan ook geen effect op zeilende recreatievaart, welke op maximaal 15m hoogte van de wind gebruik maakt.
68	k	Bovendien zal de pleziervaart de poort van Friesland (Lemmer) gaan mijden met alle gevolgen voor de werkgelegenheid in recreatie, horeca en het midden- en kleinbedrijf in deze economisch toch al niet sterke regio. De (financiële) gevolgen hiervan zijn onbekend en lopen mogelijk in de tientallen miljoenen euro's per jaar als ook gekeken wordt naar de werkgelegenheid en toeleveringsbedrijven die afhankelijk zijn van de horeca, de recreatie etc. Feit is dat 50% van de werkgelegenheid in Lemmer en omstreken afhankelijk is van de pleziervaart.	Zie de beantwoording van 46a.

68	l	<p>Politiek en belangen Wij vragen ons af of het objectieve maatschappelijke belang van de opwekking van schone energie (nog afgezien van al hetgeen wij daar in het bovenstaande aan af doen) uitstijgt boven het (financiële) belang dat de 40 agrariërs in de NOP hebben bij vestiging van de windmolens op hun land. Verder hebben ruim 800 burgers in de NOP een zienswijze ingediend TEGEN de komst van de windmolens. Een investering van 3 miljard euro aan gemeenschapsgeld moet uiteraard aan alle kanten verdedigbaar zijn. De vraag is of een degelijk project zowel technisch als financieel haalbaar is en qua kosten niet uit de hand loopt zoals de Noord-Zuidlijn, de Betuwelijn, de tram in Den Haag, Het Rijksmuseum, Stedelijk Museum of andere grote projecten die breed in de media worden uitgemeten. Kunnen we dat aan de belastingbetaler nog verkopen?</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 7a.</p>
68	m	<p>Alternatieven Het energieprobleem is nijpend, dat weten wij ook. Aan energiebesparing wordt al veel gedaan, maar nog lang niet genoeg. Het potentieel aan energiebesparing kan veel beter worden benut als er prijsprikkels worden gebruikt. De vervuiler betaalt immers nog bij lange na niet genoeg. Daarnaast erkennen ook wij de noodzaak om over te schakelen op duurzame energie. Energie uit wind is daarbij slechts één van de mogelijkheden. Een heel kansrijk concept is het project Zeekracht van Stichting Natuur en Milieu. De Noordzee biedt immers veel meer ruimte om windmolens aan het zicht te onttrekken. Bovendien kunnen we intensief samenwerken met onze buurlanden. Het Blue Energy-project, waarbij energie gehaald wordt uit het spanningsverschil tussen zoet en zout water biedt een enorme kans om innovatieve schone energiewinning samen te laten gaan met grootschalige natuurontwikkeling (estuariumreconstructie) en veiligheid tegen het stijgende water. Dankzij nieuwe membraantechniek is dat binnen twee jaar mogelijk tegen een prijs die ver onder die van windenergie ligt. En dan is er uiteraard nog het gigantische onontgonnen terrein van dakoppervlak dat benut kan worden door zonnepanelen.</p>	<p>In de aanvulling op de MER is ingegaan op alternatieve vormen van duurzame energie. Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een veelvoud aan subsidie en ruimte nodig. De groei van hernieuwbare energie zal de eerstkomende jaren vooral komen van windenergie. Niettemin worden ook andere vormen van duurzame energie door het kabinet gestimuleerd met de SDE, zoals biomassa, waterkracht en zonnepanelen. Zonneboilers en warmtepompen worden via een andere regeling gestimuleerd. Het windpark hoeft deze vormen van duurzame energieopwekking in de Noordoostpolder veelal niet in de weg te staan.</p>
69	a	<p>Het Windpark Noordoostpolder zal een grote bijdrage leveren aan de duurzame energiehuishouding van Flevoland en Nederland algemeen. Wij willen echter voorkomen dat deze actuele uitbreiding van het windenergievermogen in Nederland ten koste gaat van verdere toekomstige uitbreidingsmogelijkheden van het Nederlandse windenergievermogen. Wij vinden het daarom van zeer groot belang dat de planvorming, procedure, realisatie en exploitatie van het Windpark NOP, in de schijnwerpers van de publieke opinie, zorgvuldig gebeurd. Procedure Wij betreuren het dat de terinzagelegging van het Rijksinpassingsplan gedeeltelijk in de zomervakantie heeft plaatsgevonden. Wij begrijpen dat dit te maken heeft met de gewenste datum van afronding van de procedures, maar het was netter geweest om deze ter inzagelegging "over de zomer heen te tillen".</p>	<p>Zie de beantwoording van 5d.</p>

69	b	<p>Participatie Al vanaf de opzet zouden de inwoners van de gemeente Noordoostpolder gedeeltelijk kunnen participeren in het windpark middels een financiële regeling. Recentelijk heeft de minister van EZ besloten dat ook de inwoners van de gemeenten Urk en Lemsterland zouden moeten kunnen participeren in het windpark. Wij zijn benieuwd hoe dit participatiemodel eruit komt te zien. Naar onze mening is daar op dit moment nog te weinig over bekend. Wij denken dat de mate van interesse voor het uiteindelijke participatiemodel bruikbare informatie kan verschaffen voor de verdere ontwikkeling van dergelijke grootschalige windparken in Nederland. Wij vragen u dan ook om dit aspect van het windpark niet onderbelicht te laten en zorgvuldig te monitoren.</p>	<p>De gemeente Noordoostpolder heeft met de initiatiefnemer voor het buitendijkse windpark een overeenkomst gesloten inzake participatie. Om inzicht te verschaffen in de gemaakte afspraken is de overeenkomst ter inzage gelegd in de tweede ter inzagelegging van de ontwerpbesluiten. De inhoudelijke vorm van de participatie is op dit moment nog niet ingevuld aangezien dit afhankelijk is van diverse factoren, zoals de beschikbare fiscale regels en -mogelijkheden op het moment dat de participatie wordt aangeboden.</p>
69	c	<p>Monitoringsplan In de MER is aangegeven dat er grote aantallen vogel- en vleermuisslachtoffers zullen vallen onder bepaalde weersomstandigheden. Los van de vraag of dit om significante aantallen gaat, vragen wij om een zeer zorgvuldig opgezet en uitgevoerd monitoringsplan. Ten eerste om de aanvaringslachtoffers tot een minimum beperkt te houden. Dit is mogelijk door het achterhalen van die (weers-)omstandigheden waarin de meeste slachtoffers vallen en deze vervolgens te koppelen aan restricties voor de windturbines. Ten tweede zal een goed monitoringsplan belangrijke lessen opleveren voor andere (toekomstige) windparken van deze afmetingen. Hiermee kan de impact van windenergie op natuurwaarden worden beperkt. Graag zijn wij bereid hierin met u mee te denken.</p>	<p>In de MER staat niet aangegeven dat er grote aantallen vogel- en vleermuisslachtoffers zullen vallen onder bepaalde weersomstandigheden. Onder bepaalde weersomstandigheden (mist, schemering, slecht zicht) kunnen meer slachtoffers vallen dan onder normale omstandigheden. In het Mer en de Passende beoordeling wordt juist duidelijk gemaakt dat er relatief heel weinig slachtoffers vallen. In de door de provincie Flevoland afgegeven vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn aparte voorschriften opgenomen ten aanzien van de monitoring. Vergunninghouder dient binnen 3 maanden na het van kracht worden van de vergunning een monitoringsplan aan de provincie Flevoland ter goedkeuring voor te leggen. Op grond van voorschrift 1.2 is voorgeschreven dat in de monitoring ook de omstandigheden waaronder aanvaringslachtoffers optreden moeten worden betrokken. Dit heeft onder meer betrekking op de weersomstandigheden.</p>
69	d	<p>Mitigerende maatregelen Behalve de hierboven genoemde gebruiksrestricties voor de windturbines, stellen wij voor dat het windpark zo onopvallend mogelijk dienst zal doen. De grootte van de rotors en de daarmee lage draaisnelheden zal al minder opvallend zijn. Maar ook het niet toepassen van verlichting zal de zichtbaarheid van het windpark voor mens en dier verminderen. Mocht er, bijvoorbeeld vanwege veiligheidseisen, een vorm van verlichting zijn verplicht, dan verzoeken wij u dringend om alternatieve kleuren van verlichting toe te passen. Zo heeft de NAM (Nederlandse Aardolie Maatschappij) haar boor- en productieplatforms uitgerust met groen licht om de vogelaantrekkende werking te beperken.</p>	<p>Het is gebruikelijk dat windmolens worden voorzien van licht in verband met de veiligheid van vliegtuigen. De kleurstelling van verlichting ten behoeve van de luchtvaartveiligheid is internationaal gelijk. Dit sluit toepassing van groen licht uit, er kan geen sprake zijn van andere verlichting. In voorschrift 1.4 is voorgeschreven dat de verlichting van onder moet worden afgeschermd om uitstraling naar beneden te voorkomen.</p>

69	e	<p>Luwtegebied Het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 IJsselmeer hangt volgens de Passende Beoordeling nauw samen met het succes van het luwtegebied (het gebied achter de scheepvaartveiligheidsvoorziening) voor de instandhoudingssoorten. Ook hier vragen wij u om een goede monitoring van het gebruik van het gebied door vogels en om passende maatregelen te nemen in het geval dat het gebied door minder vogelsoorten of -aantallen wordt gebruikt dan verwacht. Een goede inrichting van het luwtegebied, geoptimaliseerd voor de relevante soorten, zal de slagingskans doen toenemen. Wij adviseren u dan ook om deskundigen te betrekken bij de inrichtingsplannen. Natuurlijk is het ook van groot belang om de aantrekkelijkheid van het gebied als paaiplaats voor o.a. spiering te optimaliseren.</p>	<p>De suggestie om mogelijkheden in het luwtegebied voor Spiering om te paaieren, te optimaliseren, neemt de provincie Flevoland mee in hun beoordeling ten aanzien van het ontwerpplan voor de luwtezone (zie voorschrift 2.5 van de vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998). Het ontwerpplan voor deze luwtezone wordt door hen beoordeeld evenals de monitoring van de luwtezone (voorschrift 2.6). Hiermee is de kwaliteit van het ontwerp en de monitoring afdoende gewaarborgd.</p>
69	f	<p>Beleidsregel Windmolens Hoewel het windpark Noordoostpolder niet onder de provinciale Beleidsregel Windmolens 2008 van de Provincie Flevoland valt, adviseren wij u om het plan wel als zodanig te beschouwen, conform het advies van Provinciale Staten van Flevoland in de antwoordnota vooroverlegreacties op het inpassingsplan windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder. Dit houdt, naast een saneringsopgave van andere windturbines, onder andere ook in dat de windturbines eenzelfde draairichting hebben en dat er een bepaald percentage van de opbrengsten terugvloeit naar het gebied in de vorm van een gebiedsfonds of gebiedsgebonden bijdrage. De gelijke draairichting is opgenomen in artikel 3.2.1.k van het inpassingsplan, maar de gebiedsgebonden bijdrage ontbreekt nog. Zo'n gebiedsfonds zou ons inziens kunnen worden ingezet om in de kwelzone langs de Wester- en Noordermeerdijk investeringen te doen in natuur en recreatie. Wij denken bijvoorbeeld aan de aanleg van een ecologische zone tussen het Urkerbos en de Rotterdamse Hoek.</p>	<p>De beleidsregel windmolens 2008 van provincie Flevoland is zoals in de zienswijze gesteld niet van toepassing op het gehele project. Deze is wel van toepassing op de opschaling die plaatsvindt aan de Zuidermeerdijk, omdat hier afgeweken wordt van het Omgevingsplan Flevoland van 2006. Van de extra gerealiseerde megawattage zal een deel van de opbrengsten als gebiedsgebonden bijdrage vanaf het moment van energieleverantie, naar verwachting vanaf 2014, terugvloeien naar specifieke gebiedsgebonden doelen. Hiertoe worden onder de beleidsregel gerekend; landschap- en natuurbehoud en ontwikkelingen, recreatieontwikkeling, versterking en verbetering van het landelijk gebied en duurzame landbouw. Exploitant en provincie zullen in overleg voorstellen doen voor besteding. Op basis van het Omgevingsplan Flevoland 2006 is met name besteding aan versterking van de Ecologische Hoofdstructuur nabij de Rotterdamse Hoek, waar de EHS zowel doelstellingen voor natuur als ook recreatie heeft, een mogelijkheid die inderdaad goed binnen de doelstellingen van de beleidsregel windenergie 2008 zou kunnen passen.</p>

70	a	<p>Een fietsongeluk eind 2008 verhinderde mij tijdig te reageren op de MER voor windpark Noordoospolder - klein IJsselmeer. Door ernstige hersenbeschadiging lukte het niet een Bezwaarschrift in te dienen. Na ruim twintig jaar bij de aspecten van dit alles betrokken te zijn ontvangt U dit pakket nu met de absolute eis dat het niet voor niets is. De gemeente Noordoostpolder heeft een schriftelijke poging mijnerzijds begin 2009 niet willen aanvaarden, "een burger kan geen Mer maken". Het was afkomstig van een toen extreem beschadigd persoon die zich echter tientallen jaren heeft ingezet voor natuur, milieu en energie in de NOP, ook samen met gemeentelijke politici en ambtenaren. Hetzelfde geldt voor een aantal huidige initiatiefnemers van het windpark. Wat nu wordt ingediend kon pas tot stand komen na afscheid van mijn revalidatiearts. Reageren op wat intussen door verschillende overheden is vastgesteld over de MER is mij niet mogelijk. Het heeft niets met zielig doen te maken en zeker niet met opschepperij. Maar ik weet dat wat ik aanlever aspecten bevat die niet genegeerd mogen worden. Mijn inspanning van tientallen jaren voor natuur en milieu in Noordoostpolder zou anders absoluut zinloos geweest zijn. Iets dat ik niet accepteer.</p>	<p>Naar mening van de bevoegde gezagen heeft inspreker door diens inzet over een periode van decennia zowel indirect en direct een betekenisvolle rol gehad in de totstandkoming van de beste beschikbare kennis die momenteel ten grondslag kan liggen aan zorgvuldige besluitvorming.</p>
70	b	<p>A. Noordermeerdijk binnen 1. STUWTREK Stuwtrek geldt voor veel vogelsoorten binnen- en langsdijs in voorjaar en najaar. Het wordt alleen bij Vleermuis vermeld. Er is onvoldoende onderzoek naar stuwtrek gepleegd. Niet alleen hier, maar in alle delen van het binnendijkse traject tot en met Zuidermeerdijk. Zie ook telpost Ketelbrug voor het waargenomen effect en de overige bijlagen. Variabele vlieghoogte, optredende turbulentie bij slecht weer in combinatie met slecht zicht zijn met windmolens van het voorgestelde formaat permanent een probleem voor het hele traject van plaatsing. Dit wordt versterkt door de permanente verlichting van generatoren. Dit geldt zowel voor binnendijkse als buitendijkse opstellingen. Het dient daardoor absoluut gekoppeld te zijn aan de kwestie rond habitat Steilebank [<i>Voor de bijlages I 1 bijlage 1 Stuwing van vogeltrek Noordoostpolderdijken zuidermeerdijk.pdf, II 2 vlieghoogte nmd itbon.pdf, III 3 vogelbescherming nederland.pdf, IV 4 bijlage PB bijlage 2 aantallen aantallen vogelslachtoffers tcm24-329903meijers.pdf, V Verlichting generatoren en wieken.pdf, VI Worldwide Synthesis and Analysis of Existing Information Regarding Environmental Effects of Alternative Energy Uses on the Outer Continental Shelf.pdf, Bijlagen Vleermuis 1 vleermuizen.pdf, 2 guidelines windfarms bats europe.pdf en 3 Wind turbines bats pilot study SF.pdf, wordt verwezen naar de inspraakbundel</i>]</p>	<p>De overheden danken inspreker voor de aangedragen, veelal historische, kennis rondom vogeltrek. Na zorgvuldige bestudering komen bevoegde gezagen echter tot de vaststelling dat de toetsing aan de effecten op trekvogels goed is gedaan en dat de aangedragen bronnen geen nieuwe gezichtspunten opleveren die tot een gewijzigde besluitvorming zou hebben moeten leiden.</p>

70	c	<p>2. STEILEBANK Steilebank voor de kust van Gaasterland wordt niet genoemd en niet als ondiepte aangegeven op de kaarten. Foerageer- en slaaptrek wordt dus ook niet genoemd. Informatie van Fryske Gea of Provincie Friesland zijn nergens opgenomen. Hoogte van beoogde molens betekent dat er GEEN essentieel bijpassende gegevens zijn over verstoring van vlucht. Aanvaring is vooral niet het enige: sterke turbulentie achter en tussen de opstellingen wordt niet genoemd. In een eerder uitgewerkte opstelling werd voorgesteld aan de Noordermeerdijk een molenvrij deel tussen Lemmer en minimaal tot paal 8(km) vrij te houden. Destijds is dat ondersteund door SOVON. Om die reden teken ik beroep aan tegen opstelling zoals de nu bovendien veel grotere molens. De argumentatie van toen heeft nu een nog veel groter belang. Het geldt bovendien ook voor een opstelling buitendijks, dicht bij Steilebank. Bijlagen stuwtrek en Steilebank zijn toegevoegd. Wat er beschreven wordt geldt voor meer onderdelen van het windpark. Geen windmolens tot paal 8 was destijds overeengekomen. Ditzelfde geldt voor binnendijks in het gebied t.a.v. belemmering habitatverbindingen. Onaanvaardbare plaatsing zoals uitbreiding in Noordermeerdijk buiten en binnen is met deze afbeelding aangetoond. Vergelijk met het onderzoek van dr. J. Winkelman eerder.</p> <p><i>[Voor de bijlages Bijlagen I Steilebank met aanvliegroutes Afbeelding van Noordermeerdijk binnen tcm24-317811 en Dr. J. Winkelman, onderzoek voor eerste windpark bij de Westermeerdijk. Intensiteit van ochtendtrek van ganzen en zwanen over Noordermeerdijk naar Steile Bank ten Zuiden van Gaasterland. In 1994 uitgebreid als voorloper van plannen die toen voorlagen, II Steilebank algemeen.pdf en III Verlichting generatoren en wieken.pdf , wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i></p>	<p>Inspreker pleit voor het vrijlaten van een deel van de kusten van molens zodat ganzen vanaf Steile Bank zonder risico naar de Noordoostpolder kunnen vliegen. De opmerking dat ganzentrek niet is beoordeeld is onjuist. Dit belang is gewogen en heeft zelfs mede geleid tot een aanpassing van het ruimtelijke ontwerp. Dankzij het open laten van een deel van het pangebied ter hoogte van Rotterdamse Hoek wordt significante schade door barrièrewerking voorkomen.</p>
----	---	--	--

70	d	<p>3. ROTTERDAMSE HOEK 3.4 "Ecologische Hoofdstructuur en de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur Het IJsselmeer maakt deel uit van de landelijke en van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het IJsselmeer is hierin een belangrijk onderdeel van de zogenaamde "natte as" die van de zuidwestelijke Delta tot aan het Lauwersmeer loopt. Van belang voor de geplande windturbines aan de Noordermeerdijk is de Rotterdamse Hoek. De Rotterdamse Hoek is oorspronkelijk aangelegd als eendenkooi. Uit onderzoek door Rijkswaterstaat in het kader van de dijkversterking rond de Noordoostpolder4 is echter gebleken dat deze functie in de achterliggende jaren niet tot stand is gekomen. "s Winters is het een rustplaats voor allerlei eenden. De Rotterdamse Hoek is begrensd als nieuwe natuur, daarmee is het onderdeel van de provinciale EHS. Van dit gebied is inmiddels 10 hectare verworven door de provincie ten behoeve van natuurontwikkeling." De Nota Ruimte stelt voor dit soort gebieden: "indien het gebied wel als EHS is begrensd, maar een agrarische bestemming heeft, hoeft alleen rekening te worden gehouden met de actuele natuurwaarden en nog niet met de potentiële. Dit betekent dat voorzetting of uitbreiding van het agrarisch gebruik over het algemeen mogelijk is." Aanvullend ligt aan het uiteinde van de Noordermeerdijk een beoogd klein natuurgebied: de Friese Hoek (bij Lemmer) bij kleine loofbossen van enkele hectaren groot. Het nog niet invullen van natuur voor 10 Ha bij Rotterdamsehoek (EHS) is een NALATIGHEID bij een project dat tot in "eeuwigheid" wordt aangelegd. Friese Hoek betreft hetzelfde. De opmerking dat "agrarische bestemming nu gewoon nog kan" met een punt is een omissie waar een invulling verplicht voor is. Als voorbeeld voeg ik een eerder ingediend plan bij. Hier ging het niet alleen over bosschages maar over een kwelwaterzone met ondiepten (omdat kwel hier in ieder geval toch optreedt). Het staat ogenschijnlijk los van de Noordermeerdijk opstelling. Dat is onjuist doordat bij Friese Hoek ook wat bij Rotterdamse Hoek heel goed kan. Bij eerdere plannen voor het winpark heb ik daar voorstellen voor ingeleverd. <i>[Voor de bijlages Bijlagen: 1 RDhoek Natuurontwikkeling.pdf en 2 Gepubliceerd artikel RDhoek.pdf (in Vrienden van Schokland), wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i> Zo'n invulling is ontworpen voor "stepping stones" functies in een EHS voor de IJsselmeerkust. Voorbijgaan aan de ontwikkeling van die nbij Friese kust is onaanvaardbaar. Een andere provincie is niet een andere planeet.</p>	<p>De verdere realisatie van de EHS is geen onderwerp dat verbonden kan zijn met dit project om windmolens te verwezenlijken, anders dan dat moet worden vastgesteld of dit plan schade kan doen aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het EHS gebied. Voor Rotterdamse Hoek zijn de mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden beoordeeld en niet nadelig bevonden.</p>
70	e	<p>4. ALGEMENE ONDERZOEKSGEGEVENS Het "deskundigenoordeel" over risico's van dit type windmolens voor het gebied kan niet berusten op feitelijke gegevens. De omvang van het park en het formaat van molens (wiekhoogte en wiekdiameter) is nergens in een vergelijkbaar habitat onderzocht of van bekend. In gegevens is er niets over kenbaar gemaakt. Veel gegevens van dit type in opstellingen op de Noordzee en elders moeten nu nog verzameld worden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30zze. In hoofdstuk 4 van bijlage E1 van het MER is door Bureau Waardenburg beschreven op welke wijze is omgegaan met de effecten van grote windturbines. Daarbij is rekening gehouden met studies die inzicht geven in het verband tussen grootte van molens en de mogelijke negatieve gevolgen voor natuurwaarden.</p>

70	f	SCHEEPVAART EN MEER. Invloed op scheepvaart van deze grote windgeneratoren staat internationaal ter discussie. Verstoring van radarbeelden, aanvaring bij motorische problemen en gehinderde toegankelijkheid voor reddingshelikopters moeten hier worden meegenomen. Dit geldt voor alle buitendijkse opties. De MER schiet hier in tekort. Daarbij moet worden vastgesteld dat de verlichting die nodig is vogelbewegingen verstoort. Een aspect dat al heel lang vaststaat van vuurtorens, olie- en gasplatforms. <i>[Voor de bijlages, Zie bijlagen Scheepvaart. 1 scheepvaart.pdf, 2 Kustwacht WP Ijmuiden.pdf en 3 Wind farms may pose risk to shipping.pdf wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i>	Zie ook de beantwoording van 5zg. De Commissie voor de m.e.r. is in haar rapportage kritisch over de gehanteerde berekeningswijze, maar kan zich verenigen met de conclusie. Zij adviseert - kortgezegd - in de besluitvorming stil te staan bij de vervolgeffecten en preventieve maatregelen, met name met het oog op de risico's van milieugevaarlijke stoffen op de drinkwatervoorziening. In dat kader is op verzoek van de initiatiefnemers nader onderzoek gedaan. Dit rapport betrokken in de besluitvorming. Op basis hiervan kan onder andere worden geconcludeerd dat het niet aannemelijk is dat aanvaringen de drinkwatervoorzieningen nadelig zullen beïnvloeden. Het aanvullend rapportage is geen aanleiding om niet tot vergunning over te gaan. Tevens wordt vastgesteld dat het concept-calamiteitenplan al vergevorderd is.
70	g	B. Noordermeerdijk buiten In dit rapport wordt de positie van het gebied Steilebank voor de kust van Gaasterland volledig genegeerd. De opgesomde begrenzing van zowel het binnendijkse als het buitendijkse deel bij de Noordermeerdijk vertonen dit. Gezien de ecologische aspecten van dit deel van de ornithologische habitat is het onaanvaardbaar. De ondiepte Steile bank is niet zichtbaar op de kaarten. commentaar van Fryske Gea of Provincie Friesland ontbreken. Zie Nalatigheid in rapport Noordermeerdijk binnen (definitief)1_tcm24-317811 Bijlagen zijn toegevoegd. Milieu Effect Rapport Windpark Noordoostpolder Locatiespecifiek deel Noordermeerdijk Buitendijks	Zie de beantwoording van 70c.
70	h	4.10 Gebruiksfuncties Recreatie In de nabijheid van de Noordermeerdijk ligt het gebied Lemmerbaai / Rutten. Dit is in het Omgevingsplan Flevoland (2006) aangewezen als strategisch aandachtsgebied voor recreatie en toerisme en moet worden ontwikkeld als nieuw recreatiezwaartepunt "... en als ecologische schakel tussen het IJsselmeer en het binnendijkse gebied. Tussen de Rotterdamse Hoek en de Friese Hoek is een oeverzone voorzien ter versterking van de ecologische verbinding met de Steile Bank. Ontwikkeling van vooroevers en recreatieve mogelijkheden zijn op die plek van belang." Wat hier is verwoord is niet serieus. Zoals de opstelling is gesitueerd IS "versterking (!) van de ecologische verbinding met de Steilebank" zinloos. Zie de opmerkingen daarover in mijn afwijzing van onderdelen in Nalatigheid in rapport Noordermeerdijk binnen_tcm24-317811. Vooroevers aanleggen heeft hier totaal geen waarde.	Inspreker heeft hier kennelijk twee opeenvolgende omgevingsplannen van Flevoland aangehaald. In het vigerende plan (2006) is niet langer een vooroeverontwikkeling aangegeven, maar vervangen door een ecologische stapsteen in de baai van Lemmer, waarbij geen molens worden geplaatst tussen dit natuurontwikkelingszoekgebied en Steile Bank.
70	i	c. Nalatigheid Locatiespecifiek deel Zuidermeerdijk 1. Gestuwde vogeltrek wordt niet genoemd en niet onderzocht. Het belang van de waarnemingsresultaten van telpost Ketelbrug zijn aanleiding om hierom bezwaar te maken tegen windmolens aan dit deel van de Zuidermeerdijk. gegevens over effect van windmolens met wiekhoogte als voorgesteld zijn onbekend MAAR VOORSPELBAAR.	Zie ook de beantwoording van 70b. De gegevens van de Trektelpost Ketelbrug betreffen geen systematische of methodologisch correct verzamelde gegevens, maar de globale indicaties die door de trektelinspanningen aldaar zijn verkregen zijn wel meegewogen in de natuureffectenrapportages.

70	j	<p>2. Algemeen waardevol cultuurhistorisch beeld van Urk wordt vanaf de Ketelbrugentree in Noordoostpolder en vanaf het IJsselmeer definitief waardeloos. Dat versterkt het bezwaar geformuleerd in 1. Het is het enige nog "levende" cultuurbeeld van de Zuiderzeegeschiedenis met nog altijd succesvolle zeevisserij, IJsselmeervisserij en scheepsbouw. Dat heeft geen enkele rol gespeeld bij de voorgestelde opzet van het windpark. Hieruit blijkt een onwaardig waardeoordeel over Urk. Zeer onlangs kwam Noordoostpolder in het nieuws als potentieel "werelderfgoed". Het Werelderfgoed 'Schokland en omgeving' is archeologisch monument voor "de eeuwig durende strijd tussen de mens en de zee". Schokland is in 1995 op de Lijst van het Werelderfgoed geplaatst. En dan Urk. Schokland is een dood eiland. Urk daarentegen is zeer levend en nog altijd sterk verbonden met de zee. Alle Urkers hebben familieleden die in de visserij werken. Gekoesterd wordt een gedenkplaats voor alle omgekomen vissers reikend tot een heel ver verleden en met zicht op het IJsselmeer. Het eiland heeft een monument met zwerfstenen afkomstig van gletsjers uit de IJstijd, achtergebleven op de keileembult waar Urk op staat. Levend Urk hoort met alle recht als nog levend werelderfgoed te worden, verbonden aan de historie van Zuiderzee en alles van daar nog ver voor. Dat overstijgt de slechts ontworpen en zeker niet "tijdloze" Noordoostpolder. Twaalfduizend jaar en verder. ... Het is niet aanvaardbaar dat de waarde van Urk teniet wordt gedaan door windmolens tussen Urk en de Ketelbrug in ieder geval en voor een groot deel bijna vanaf de gemeentegrens met de NOP op 1100 m afstand aan de Westerveermeerdijk. De gemeentegrens met de NOP als start van het park aangeven en dat die 1100m afstand tot bebouwing op Urk daar mogelijkheid voor geluidshinder voorkomen is niet de reden. Die is uitsluitend ingegeven door het financiële doel van initiatiefnemers. Het beeld nog het belang van Urk heeft een rol gespeeld in het ontwerp. Urk is niet alleen "zomaar een soort Nederlands erfgoedje" maar altijd historisch zeer eigen en zeer levend gebleven. Dat het ophoudt is niet te verwachten. Om die reden is plaatsing van windmolens aan de Zuiderveermeerdijk helemaal en het eerste deel van de Westerveermeerdijk onacceptabel.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 28a en 65i. In het MER en de aanvulling MER is een uitgebreide landschappelijke analyse gemaakt die wordt onderschreven door de Commissie voor de m.e.r., op basis waarvan het Rijk in het inpassingsplan (onder 6.13 en 6.14) een afweging heeft gemaakt.</p>
----	---	--	--

70	k	<p>Noot 2a Bij eerdere plannen heeft wethouder Van Valburg opgemerkt: "... het geeft de Noordoostpolder een veel te industrieel imago... " Maar dat was weer bijna 20 jaar geleden. Als de huidige raad kleine lokaal stroom leverende windmolens "verrommeling van het landschap" noemt en die wil laten omhalen, dat is ergens in beoordelingsvermogen iets mis. Alle beetjes helpen immers. <i>[Voor de bijlages Bijlagen 1 bijlage 1 Stuwning van vogeltrek Noordoostpolderdijken zuidermeerdijk.pdf, 2 vlieghoogte nmd itbon.pdf, 3 vogelbescherming nederland.pdf, 4 bijlage PB bijlage 2 aantallen aantallen vogelslachtoffers tcm24-329903meijers.pdf, 5 02 landschap met Urk als "Shockland" en 6 Verlichting generatoren en wieken.pdf, wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i></p>	<p>Zie de beantwoording van 5h en 5zf.</p>
71	a	<p>A. Zienswijze van toepassing op alle ter inzage liggende stukken, betreffende de verstoring van het democratisch inspraakproces Van 18 juni tot en met 29 juli 2010 liggen het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten voor Windpark Noordoostpolder ter inzage in Lelystad, Noordoostpolder, Lemsterland en Urk en krijgen omwonenden de gelegenheid een zienswijze in te dienen. De omvang van de plannen, de timing en verwarring over de wijze van indienen maakt het indienen van een zienswijze bijzonder moeilijk. Het democratisch inspraakproces wordt hierdoor ons inziens verstoord. Allereerst behelst de procedure een dermate groot aantal documenten dat het voor een gemiddelde burger uitermate moeilijk is om deze door te lezen, laat staan hier zorgvuldig commentaar op te geven. Dit is te wijten aan het feit dat zowel het ontwerp-inpassingsplan als het (aanvullend) Milieueffectrapport (MER) en een groot aantal vergunningen gelijktijdig ter inzage liggen. Ten tweede is de timing zeer ongelukkig. In deze regio begonnen de schoolvakanties op 10 juli. Dit betekent dat de stukken gedeeltelijk tijdens de zomervakantie ter inzage liggen. Dit tijdstip maakte het voor veel omwonenden uiterst moeilijk om te reageren.</p>	<p>Het MER heeft al eerder van 12 november tot en met 23 december 2009 ter inzage gelegen. De rijkscoördinatie-regeling is juist transparant voor de burger doordat alle voor het project benodigde besluiten in één keer in ontwerp ter inzage gelegd. In één keer kan kunnen zienswijzen worden gegeven over al die ontwerp-besluiten. Daarnaast zijn er om omwonenden en andere belangstellenden te informeren informatieavonden georganiseerd in de omgeving van het project. De stukken lagen voor de vakantie, vanaf 18 juni 2010, ter inzage en ook de informatieavonden waren op 1, 5 en 8 juli 2010 voor de vakanties. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010.</p>

71	b	<p>Ten derde is verwarring ontstaan over de mogelijkheden van het indienen van zienswijzen bij het Bureau Energieprojecten. Aan de Stichting Erfgoed Urk was in eerste instantie telefonisch door medewerker Els Witsenburg medegedeeld dat de zienswijzen per e-mail konden worden verstuurd naar bureauenergieprojecten@minez.nl. Voorzitter Leen van Loosen heeft vervolgens op 9 juli een test-e-mail naar dit adres gestuurd, waarvan de ontvangst door mevrouw Witsenburg is bevestigd. Nadat plaatselijk nieuwsblad Het Urkerland een bericht over het indienen van zienswijzen publiceerde, ontving Comité Urk Briest op 15 juli een email van Cynthia Mors waarin zij liet weten dat de zienswijzen alleen per brief en telefoon konden worden ingediend. Zie voor een overzicht van dit emailverkeer BIJLAGE 1 <i>[Voor de bijlage wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i> Tevens bleek dat de postbus van het Bureau Energieprojecten dat tijdens de MER inspraakronde was gebruikt (Postbus 304 in Voorburg) niet langer beschikbaar was. Omwonenden die hun eerdere zienswijze ten aanzien van de MER als opzet voor een nieuwe zienswijze ten aanzien van de huidige procedure gebruikten, kregen hun brief teruggestuurd. Ons inziens is het onjuist om tijdens een lopende procedure het postadres voor inspraakreacties te wijzigen. Al deze zaken in acht nemende menen wij dat het Bureau Energieprojecten de mogelijkheden tot inspraak door omwonenden en andere belanghebbenden ernstig heeft belemmerd. Resumerend: op grond van het bovenstaande verzoeken wij u de periode van terinzagelegging te verlengen met bij voorkeur 6 weken, met een duidelijke vermelding dat het postadres van het Bureau Energieprojecten in vergelijking met de MER-inspraakronde is gewijzigd.</p>	<p>In de kennisgeving is helder uiteengezet op welke wijze een zienswijze kan worden ingediend. Het verzenden van een zienswijze per e-mail maakte hier geen onderdeel van uit. Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010. Wederom is in de kennisgeving het juiste adres vermeld waar een zienswijze kan worden ingediend.</p>
71	c	<p>Ad 1: locatie De uitgevoerde onderzoeken zoals in het MER weergegeven beperken zich tot alternatieven in het IJsselmeergebied en alternatieven in de Noordoostpolder. Het Windpark Noordoostpolder wordt echter van nationaal belang geacht. Ons inziens dient dan ook op nationale schaal een afweging te worden gemaakt van mogelijke alternatieve locaties. Dit is niet gebeurd. Wij zijn tevens van mening dat de argumenten om binnen het IJsselmeergebied te kiezen voor de locatie van Noordoostpolder onvoldoende hout snijden. Ons is niet gebleken dat er een zorgvuldige afweging van redelijke alternatieven heeft plaatsgevonden. Groot bezwaar tegen de onderbouwing van de locatiekeuze is dat er gebruik wordt gemaakt van een doelredenering. Het plan voor een windpark was er al (bedacht door gemeente Noordoostpolder) en door het Rijk is hier bij aangesloten. Echter bij de oorspronkelijke locatiekeuze zijn maar een beperkt aantal aspecten meegewogen, namelijk die aspecten die voor de gemeente Noordoostpolder van belang waren. De belangen van Urk werden niet meegewogen.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zx.</p>

71	d	<p>Recent zijn de plannen enigszins gewijzigd, waarbij met name het schrappen van 7 windmolens te noorden van Urk opvalt. Daar staat tegenover dat de molens ten zuiden van Urk nu hoger mogen worden. Deze minimale aanpassing is in onze ogen een belediging voor de Urker gemeenschap, die bij herhaling bij betrokken overheden met gefundeerde kritiek op de plannen is gekomen. Ook wordt de Tweede Kamer geschoffeerd, die in de Motie Zijlstra erop heeft aangedrongen dat met de belangen van Urk terdege rekening dient te worden gehouden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5b, 5i, 5zh, 5zx en 66g.</p>
71	e	<p>Ad 2: cultuurhistorie en landschap Volgens het MER zijn de effecten op cultuurhistorie en archeologie beperkt. Deze uitspraak wordt niet dan wel onvoldoende onderbouwd. De cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het beschermd dorpsgezicht van Urk wordt in paragraaf 5.6 van het Algemeen Deel met enkele korte zinsneden afgedaan. Louter met als argument dat de bescherming zich beperkt tot het dorp Urk en niet tot de omgeving. Naar de letter van de wet is dat wellicht correct, echter, vanaf het water wordt het dorpsgezicht van Urk dramatisch aangetast en het uitzicht vanaf Urk over het open water gaat richting het noorden en noordwesten ook verloren. Dat minister Plasterk zijn collega's van EZ en VROM heeft gevraagd bijzonder alert te zijn op de gevolgen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, ook buiten het directe plangebied, en die ten volle mee te wegen (brief Plasterk aan B&W van Urk d.d. 7 april 2009) heeft bij de opstelling van het MER kennelijk geen enkele rol gespeeld. Omstandig wordt in dezelfde paragraaf uitgelegd wat de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Noordoostpolder is (beleidsmatig beschermd door Nota Belvedere, Omgevingsplan Flevoland en Kwaliteitskaart Noordoostpolder-Urk). Het MER stelt dat windturbines invloed hebben op de relatie tussen lijnen en landschappelijke structuren en de ruimtelijke kwaliteit (paragraaf 5.6.2). Kennelijk wordt bedoeld: negatieve invloed. Hoe die moet worden beperkt wordt niet duidelijk. Slechts wordt gesteld dat de initiatiefnemers van het windpark 'op creatieve wijze' inhoud willen geven aan 'behoud door ontwikkeling, zoals Belvedere vereist. Wij vinden dit verbijsterend.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5h en 5zf.</p>

71	f	Een grote onderlinge afstand tussen de molens heeft volgens het MER de voorkeur want dat heeft de minste invloed op de openheid van het polderlandschap (paragraaf 4.5.2). Ook dit is ons inziens een niet onderbouwde suggestie, die strijdig is met gewoon boerenverstand. Het MER erkent dat het om een veronderstelling gaat, waarover de meningen kunnen verschillen. Video-animatie moet een betere indicatie geven, echter deze is niet overtuigend. Het MER lijkt zelf al te twijfelen, want, zo lezen wij, "als de windturbines dichter bij elkaar staan hebben ze meer een begrenzend effect in de beleving" (Korte Samenvatting blz. 12). In gewoon Nederlands betekent dit volgens ons dat het dan echt een hek lijkt waar je achter woont. Maar wie garandeert ons dat wij dat gevoel straks niet hebben, bij de grotere afstand? Wij willen dat graag met onafhankelijk onderzoek onderbouwd zien.	Zie de beantwoording van 5h, 5zf en 28a.
71	g	Ook andere uitspraken worden niet onderbouwd, zoals de stelling dat het verschil in hoogte tussen de diverse typen molens nauwelijks waar te nemen is en de stelling dat grotere molens doordat ze langzamer draaien visueel een rustiger beeld geven. Voor zo'n stelling zul je toch onderzoeksgegevens moeten overleggen en voor zover die er al zijn, zijn ze aanvechtbaar omdat een park van deze omvang en dit type enorme molens nog nergens bestaat.	Door grote windmolens te plaatsen kan / moet worden volstaan met grotere afstanden tussen de turbines. Dat betekent dat letterlijk zowel landschappelijk, ecologisch, visueel als milieutechnisch meer ruimte wordt verkregen. Dat daardoor een vorm van markering van de grens tussen land en water wordt verkregen is onontkoombaar. Dat windmolens die langzamer draaien een rustiger beeld opleveren is proefondervindelijk vastgesteld.
71	h	Wat betreft de visualisaties, deze geven ons inziens een gekleurd en daarmee onwaarachtig beeld. Zo is gebruik gemaakt van gestileerde vormgeving van de molens, in plaats van de feitelijke vormgeving die wij in de omgeving van Emden met eigen ogen hebben waargenomen. Ook is het landschap gefotografeerd met een groothoeklens, die een sterk verkleinend effect heeft ten opzichte van de fysieke waarneming vanaf hetzelfde gezichtspunt. Verder ontbreken gezichtshoeken die het duidelijkst de impact van de turbines op Urk laten zien.	In het MER en de aanvulling MER is een uitgebreide landschappelijke analyse gemaakt die wordt onderschreven door de Commissie voor de m.e.r., op basis waarvan het Rijk in het inpassingsplan (onder 6.13 en 6.14) een afweging heeft gemaakt. De TU Delft heeft de visualisaties gecontroleerd op correcte schaalverhoudingen en weergave van de windturbines en komt tot de conclusie dat dit accuraat is gebeurd.

71	i	Ad 3: aardkundige waarden Speciale aandacht vragen wij voor de aardkundige waarden (Algemeen Deel paragraaf 5.6.4). Het MER neemt het IJsselmeer niet mee, omdat dit niet is aangewezen als aardkundig waardevol gebied. Het is echter bij alle geologen bekend, en het zou dus ook bij de opstellers van het MER bekend moeten zijn, dat buitendijks een grote voortzetting ligt van het (wel genoemde) geologisch reservaat P. van der Lijn. Dit reservaat is van zeer grote, internationale waarde. De buitendijkse voortzetting, de Vormt genoemd, is al sinds de Middeleeuwen bij de scheepvaart berucht als steen rif door de enorme eindmorene-keien die hier liggen. Weliswaar stelt de Commissie MER in haar toetsingsadvies van 24 maart 2010 dat de windmolens niet op de Vormt worden gebouwd, maar deze uitspraak is niet verifieerbaar aan de hand van kaartmateriaal of coördinaten. Bovendien blijft, ook als geen molens op de Vormt worden gebouwd, de vraag of de aardkundige waarden van de Vormt schade zullen ondervinden van bouwactiviteiten of gewijzigde waterstromen nadat het windpark eenmaal is gerealiseerd.	De uitspraak van de Commissie voor de m.e.r. dat de windmolens niet worden gebouwd op de Vormt is verifieerbaar aan de hand van de "Geologische en Bodemkundige Atlas van het IJsselmeer". Op de kaarten van deze atlas is de Vormt duidelijk aangegeven en begrensd. De kaarten geven aan dat het windmolenpark buiten de Vormt ligt. De aardkundige waarden van de Vormt in de vorm van keileem en eindmorene-keien zullen geen schade ondervinden van de bouwactiviteiten of gewijzigde waterstromen.
71	j	Ad 4: veiligheid De veiligheid van 60.000 inwoners van de gemeenten Noordoostpolder, Urk en Lemsterland is onvoldoende gewaarborgd. Het MER kan namelijk niet garanderen dat de polderdijken stabiel en op sterkte blijven. Indieners van deze zienswijze pleiten voor aanvullend, onafhankelijk onderzoek naar de effecten van de geplande molens op de dijken in zowel de bouw- als de gebruiksfase.	Zie de beantwoording van 5zzj en 44f.
71	k	Verder dient de veiligheid van fietsers, die gebruik maken van de (opengestelde) inspectiepaden op de dijken, te worden gegarandeerd.	De uniforme beschermingsniveaus in Nederland vanwege risicobronnen waaronder ook windturbines vallen richten zich op de bescherming van mensen. In de milieuvergunningen voor de windturbines is voorgeschreven dat deze moeten voldoen aan de internationale ontwerpnorm voor windturbines IEC 61400. Daarmee wordt gewaarborgd dat de kans op falen van een windturbine of een onderdeel zo klein mogelijk is, en dat daarbij rekening is gehouden met extreme weersomstandigheden. Aangaande fietsers geldt dat deze zich korte tijd ophouden in de nabijheid van de windturbines zodat het risico voor fietsers zeer klein is. Het plaatsgebonden risico 10-6 (kans 1 maal in de miljoen jaar) van een windturbine zoals ook aangegeven in het inpassingsplan en het MER ligt op een afstand van de ashoogte van de windturbine + de halve rotordiameter. Op deze contour is de kans op overlijden 1 maal in de miljoen jaar, ervan uitgaande dat een persoon daar continue onbeschermd aanwezig is. Fietsers zijn slechts korte tijd aanwezig binnen deze invloedssfeer waardoor het risico zeer beperkt is en aanvaardbaar wordt geacht.

71	I	Ook de gevaren voor de scheepvaart, en de risico's voor het milieu bij onverhoopte aanvaringen van schepen met windmolens, worden in het MER gebagatelliseerd dan wel in het geheel niet genoemd. Hieronder zullen wij onze kritiek op deze onderdelen verder toelichten.	Zie de verdere beantwoording van 71.
----	---	---	--------------------------------------

71	m	<p>4.1 Stabiliteit van de dijken Het MER geeft onvoldoende garanties dat het Windpark in de bouwfase én in de gebruiksfase de stabiliteit van de dijken van de Noordoostpolder niet in gevaar brengt. Zestigduizend inwoners van de gemeenten Noordoostpolder, Urk en Lemsterland wonen beneden het IJsselmeerpeil. Met de veiligheid van deze mensen mag niet gesold worden, om nog niet te spreken van de enorme economische schade die zou ontstaan bij een onverhoopte dijkdoorbraak. Dat deze vrees reëel is, staat buiten kijf. Niet voor niets maakt ook het Waterschap Zuiderzeeland zich grote zorgen over de stabiliteit van de polderdijken. Het Waterschap heeft nieuw beleid op dit terrein in ontwikkeling. Daarin zal het bouwen van windturbines nabij de polderdijken verboden worden, vanwege negatieve ervaringen in de afgelopen jaren. Volgens het Waterschap is steeds duidelijker is geworden dat windturbines zowel in de bouwfase, de gebruiksfase als de sloopfase grote risico's voor de stabiliteit van de polderdijken met zich meebrengen. Zo is er volgens het Waterschap kans op schade aan het dijklichaam, verzakking van de dijk, extra kwel, erosie, bemoeilijken van noodmaatregelen aan de kering in geval van een calamiteit, bemoeilijken van beheer en onderhoud aan dijkdrainage en nog diverse andere risico's. Voor ons is dat voldoende reden om te stellen dat windmolens bij waterkeringen een ernstige bedreiging zijn voor de veiligheid van de inwoners van Flevoland. In het MER van het Windpark Noordoostpolder wordt slechts summier op de veiligheidsrisico's ingegaan. Paragraaf 9.14 rept wél over mogelijke effecten op de dijk, die zouden zijn onderzocht, met verwijzing naar bijlage F. Onder voorbehoud van incidenten zou er geen effect zijn. Echter, bestudering van bijlage F leert dat er met name tijdens de bouwfase wel degelijk grote risico's bestaan voor enorme toename van kwelstromen, waardoor zelfs verdroging van het dijklichaam dreigt. In paragraaf 11.2 wordt aangegeven dat de initiatiefnemers tijdens de bouw trillingen willen monitoren. Vooraf wordt dus niets gedaan? En wat gebeurt er dan als er iets mis gaat? En hoe zit het met trillingen in de gebruiksfase? Worden die ook gemeten? Vanwege deze verschillende interpretatie van kennelijk hetzelfde vooronderzoek zijn wij van mening dat er onvoldoende garanties zijn dat het Windpark geen nadelig effect heeft op de stabiliteit van de dijken van de Noordoostpolder, zowel in de bouwfase als in de gebruiksfase. De heer P. Bakker uit Urk, betrokken bij de bouw van de windmolens langs de dijk tussen de Flevocentrale en de Ketelburg, heeft ons gemeld dat de werkzaamheden tijdens de bouw van dat park diverse keren werden stilgelegd om de dijk de rust te geven om te kunnen stabiliseren. De heer Bakker was destijds sitemanager en heeft dit alles van dichtbij meegemaakt. Tijdens het heien en het storten van de solid floor kwam zoveel kwelwater door de dijk heen dat doorlopend gepompt moest worden. Zelfs weken later was het</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zzj en 44f.</p>
----	---	--	--

	<p>dijklichaam naast het werkpad niet berijdbaar. Het Waterschap bepaalt in zijn nieuwe beleid dat de plaatsing van nieuwe windmolens op en nabij de primaire waterkeringen niet is toegestaan. Reden daarvoor is onder meer dat beheerervaringen met windmolens in het afgelopen decennium het waterschap gesterkt hebben in het vermoeden dat er een verband bestaat tussen windmolens en de conditie van de waterkering. Dit betekent dat windmolens die eerder op en nabij de Flevolandse dijken zijn gebouwd, de dijken hebben verzwakt. Het nieuwe windmolenbeleid van de provincie Flevoland is voor het Waterschap een schrikbeeld, omdat nieuwe windmolens groter en zwaarder zullen worden. In het nieuwe beleid stelt het Waterschap: plaatsing van deze nieuwe, zwaardere windmolens op of nabij de primaire waterkeringen is vanuit veiligheid en de mogelijkheid tot het kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen (verhoging peil IJsselmeer wegens stijging zeespiegel; indieners zienswijze) niet wenselijk. Het is zeer merkwaardig dat het Waterschap keurontheffingen die zijn verleend voordat de nieuwe beleidsregels zijn vastgesteld, buiten schot wil laten. Deze blijven onder de in de ontheffing vermelde voorwaarden van kracht. Hieronder valt ook het Windpark Noordoostpolder. Comité Urk Briest en Stichting Erfgoed Urk hebben daartegen bij het Waterschap ernstig geprotesteerd. In dit verband merken wij op dat de grootte van de turbines die nabij de westelijke dijken van de Noordoostpolder zijn gepland, thans veel groter is dan enkele jaren geleden. De grootste turbines krijgen een masthoogte van 135 meter en een tiphoogte van bijna 200 meter. Met turbines van deze reusachtige omvang bestaat in Nederland geen enkele ervaring. Daarom is niet goed in te schatten hoe ernstig de risico's van deze turbines voor de waterkeringen zijn. Het Waterschap heeft nadat de keurontheffingen voor het 'Windpark Noordoostpolder' waren verleend, negatieve ervaringen opgedaan met (veel kleinere) molens nabij de Flevolandse waterkeringen. Ons inziens zal nieuw, onafhankelijk onderzoek moeten aantonen dat de bouwen het in gebruik zijn van die molens geen risico's voor de waterkeringen met zich meebrengt. Wij denken met enige vrees terug aan de dijkversterking die enkele jaren geleden werd uitgevoerd. Het werk aan de Noordermeerdijk ter hoogte van Rutten heeft toen maandenlang stilgelegen, omdat het dijklichaam dreigde te verzakken als gevolg van grondtransport over de dijk. Ook willen wij enkele gevaarlijke momenten tijdens werkzaamheden bij de dijkversterking nabij gemaal Vissering te Urk in herinnering roepen. Tijdens het trillen van damwand langs de verkeersweg ontstond plotseling een gat in de weg, die ter plaatse over het dijklichaam loopt. Even bestond zelfs vrees voor een dijkdoorbraak. Omstreeks dezelfde tijd zakte ook één van de havendammen van Urk, nabij het gemaal, plotseling in toen daar een kraan over reed. Het duurde maanden voordat de schade was hersteld. In de</p>	
--	--	--

		<p>Noordoostpolderdijken zitten verschillende zwakke plekken. Deze plekken, met een slappe ondergrond, liggen vaak ter hoogte van oude stroomgeulen uit de Zuiderzee-periode. Gelet op dit alles, houden wij ons hart vast als straks over de hele lengte van de Noordermeerdijk en Westermeerdijk alsmede een deel van de Zuidermeerdijk intensief geheid gaat worden in de directe omgeving van het dijklichaam. Ook zullen zware machines, vrachtauto's met beton, heipalen en onderdelen van de gigantische turbines, over de dijken rijden. Als de dijk hierdoor instabiel zou worden, zijn de gevolgen niet te overzien.</p>	
--	--	--	--

71	n	4.2 Veiligheid fietspaden op de dijken Een ander aspect is dat de paden op de dijken niet alleen voor onderhoud in gebruik zijn, maar zijn ook als recreatief fietspad. Dit aspect wordt in het MER niet genoemd. Blijven deze fietspaden open voor het publiek? En is de veiligheid van het publiek op die fietspaden gewaarborgd? Wij denken hierbij aan calamiteiten, zoals het afbreken van wieken of het ontstaan van brand in gondels.	Zie de beantwoording van 5zzk, 29b en 71k.
71	o	4.3 Veiligheid scheepvaart Volgens het MER is er geen gevaar voor de scheepvaart (binnenvaart/recreatie) en andersom leveren deze ook geen gevaar voor de turbines op. Deze stelling wordt in paragraaf 9.15 onvoldoende onderbouwd. Zo wordt bijvoorbeeld benadrukt dat geen informatie voorhanden is om de kans op het uit de koers raken van een schip te bepalen. De gevolgen van mogelijke aanvaringen worden gebagatelliseerd, waarbij slechts ingegaan wordt op fysieke schade aan molens, schip en personeel. De mogelijke gevolgen voor het milieu worden niet genoemd. Wat te denken van een olieramp op het IJsselmeer? Verder wordt niet ingegaan op de veiligheid voor vissersschepen. Dit is een vorm van beroepsvaart die op de geplande locaties intensief wordt bedreven. IJsselmeerkotters opereren tot vlak onder de kust. Ook de Commissie MER is van mening dat de MER de risico's voor de scheepvaartveiligheid niet goed in beeld brengt. Volgens haar toetsingsadvies is de in de MER gehanteerde berekeningsmethodiek voor de scheepvaartveiligheid niet bruikbaar. Tot onze verbijstering komt de commissie vervolgens zelf met een niet onderbouwde aanname, namelijk dat bij benadering eens in de tien jaar een schip uit de vaargeul raakt en daarbij in aanraking komt met een windturbine. Zij adviseert om deze aanvaringskans mee te nemen in de besluitvorming.	Zie de beantwoording van 42zi.
71	p	Wij constateren verder dat het MER geen rekening houdt met het effect van de lichtbundel van de Urker vuurtoren, die een bereik heeft van 31 kilometer. Zodra deze bundel op de windmolens valt, zal dat leiden tot slagschaduw mogelijk een levensgevaarlijke situatie voor de scheepvaart in de vlakbij liggende vaargeul. Ook in het zonlicht veroorzaken de molens slagschaduw, die voor de scheepvaart zeer hinderlijk kan zijn. Vooral bij laagstaande zon ligt er een langgerekte schaduw over het IJsselmeer.	Het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer regelt het onderwerp slagschaduw uitputtend in artikel 3.12. Daarin worden geen schepen genoemd die bescherming behoeven tegen slagschaduw (als gevolg van de zon of door de lichtbundel van vuurtorens).

71	q	<p>4.4 Milieugevolgen van een aanvaring Het IJsselmeer is niet alleen een groot natuurgebied, maar ook zeer belangrijk voor de drinkwatervoorziening van een groot deel van Nederland. De risico's de het windpark op dit terrein met zich mee zal brengen, worden naar onze mening in de plannen zwaar onderschat. Het MER geeft een beschrijving van de gevolgen van een aanvaring van een schip met een windturbine. Deze beschrijving beperkt zich echter tot mogelijke gevolgen voor de turbine (zoals beschadigen, knikken) en het schip en haar bemanning (zinken/stranden). De mogelijke daaruit voortvloeiende effecten(of schade) op het milieu door het vrijkomen van de lading in het IJsselmeer zijn niet beschreven. In de aanvulling is geen nadere informatie gegeven over mogelijke 'vervolg-effecten'. De Commissie MER wijst er in haar toetsingsadvies op dat in 2002 ongeveer 10% van de vervoerde lading per schip op het IJsselmeer bestond uit brandstof en andere gevaarlijke stoffen. Voor het transport van gevaarlijke stoffen is een dubbele bodem verplicht. Voor brandstoffen geldt deze verplichting vanaf 2018. De Commissie acht de mogelijkheid van lekkage van milieuverontreinigende stoffen in het IJsselmeer dan ook zeer wel aanwezig, met name in het geval een schip met een dergelijke lading een enkele bodem heeft en bij stranding deze bodem openscheurt, dan wel in het geval een schip een dermate harde aanvaring heeft met een windturbine, dat de windturbine knikt en op het schip valt. De Commissie adviseert om bij de besluitvorming stil te staan bij de aanvaringsrisico's ('vervolg-effecten') voor de natuur en de drinkwatervoorziening. De Commissie acht een uitgebreide studie naar deze risico's niet zinvol omdat er te weinig gegevens beschikbaar zouden zijn om deze goed uit te kunnen voeren. Wat ons betreft zou dat reden moeten zijn om de risico's te mijden. Echter, tot onze verbijstering adviseert de Commissie slechts om na te denken over preventieve maatregelen, zoals het 'schoonhouden' van de onderkant van de windturbines, oftewel geen uitsteeksels aan te brengen zoals een trap, en in contact te treden met de betreffende bevoegde instanties (waaronder Rijkswaterstaat en de Provincie Flevoland) over een eventueel op te stellen Calamiteitenplan (onderstropping door indieners zienswijze). Conclusie t.o. v. veiligheid: Ondergetekende indieners van deze zienswijze concluderen dat het windpark een serieus gevaar oplevert voor zowel de polderdijken als de scheepvaart én het milieu én de drinkwatervoorziening. Dit alles zou reden moeten zijn om het plan tegen te houden dan wel drastisch aan te passen.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zg en 70f.</p>
----	---	--	---

71	r	<p>Ad 5: economie Volgens het MER is het plan gunstig voor de economie, gelet op vereist onderhoud van het park en mogelijke participatie van de bevolking. Echter, de negatieve economische effecten worden in het geheel niet genoemd, zoals gevolgen voor watertoerisme en visserij. Slechts wordt gesteld dat daarop naar verwachting geen negatief effect is. Elke onderbouwing in dit verband ontbreekt. 5.1 Beroepsvaart en visserij Voor de Urker gemeenschap is de vraag wat een park vlak langs de vaargeul betekent voor de verdere ontwikkelingsmogelijkheden van de binnenvaart, die op Urk de laatste decennia een belangrijke bedrijfstak is geworden. Verwarrend is ook dat in paragraaf 11.2 (tabel 11.2) wordt aangegeven dat uit het oogpunt van nautische veiligheid de beroepsvaart verplicht wordt om gebruik te maken van de vaargeul, of de buitenzijde van de vaargeul (niet de kant van de windmolens). De recreatievaart mag ook niet tussen de windmolens doorvaren. Geldt dit ook voor de visserij? Zo ja, dan missen de IJsselmeervissers hun belangrijkste visgronden. Dat het MER in het Algemeen Deel onder paragraaf 12.2.8 (leemten in kennis) stelt dat geen cijfers over visvangsten op locaties beschikbaar zijn, kan geen argument zijn. Dan moet men beter onderzoek doen, bijvoorbeeld door de IJsselmeervissers te enquêteren. Tijdens de bouw zal in de gehele omgeving de vis in het meest gunstige geval worden verjaagd. In het meest ongunstige geval zal een dodelijke zone rondom de werkzaamheden worden gecreëerd. Een Amerikaans onderzoek uit 2001 heeft namelijk aangetoond dat vissen in een ruime straal rondom de bouwwerkzaamheden sterven als gevolg van de trillingen en geluid. Soortgelijk onderzoek is op de Noordzee uitgevoerd, bij de bouw van windparken op zee. Wij verzoeken u aanvullend onderzoek uit te voeren naar de impact van de bouw van het windpark op de IJsselmeervisserij.</p>	<p>Zie de beantwoording van 66d.</p>
----	---	--	--------------------------------------

71	s	<p>5.2 Toerisme en waterrecreatie In het MER wordt gesteld dat er geen gevallen bekend zijn dat waarbij de ontwikkeling van een windpark leidt tot de afname van het aantal toeristen. In veel gevallen zou zelfs sprake zijn van een toename. De aannames worden echter onvoldoende onderbouwd. Het is niet duidelijk op basis van welke rapporten deze aannames worden gedaan en evenmin of deze rapporten toepasbaar zijn op de situatie bij Urk. De voorbeelden die in het MER worden aangehaald, namelijk het windpark bij de Deense stad Nysted en het Deense offshorepark HornsREV, zijn geplaatst op een afstand van respectievelijk 10 kilometer van Nysted en 15 kilometer van de Deense kust. Voor ons is duidelijk dat geen gevallen bekend zijn waarbij een windpark met de omvang van Windpark Noordoostpolder zo dicht bij een historisch dorp is geplaatst. Toerisme is in toenemende mate een belangrijke inkomstenbron voor de Urker bevolking. In de afgelopen decennia is veel geïnvesteerd in de renovatie van de oude dorpskern, die sinds 2007 als beschermd dorpsgezicht is aangewezen. Toeristen geven aan naar Urk komen voor het authentieke dorpsgezicht en de cultuur. Ook waterrecreatie is een essentieel onderdeel van de toeristische ontwikkeling van Urk. Echter, wie wil straks nog op het water bij Urk recreëren als dat gedomineerd wordt door 'Eurornasten'? De provincie Flevoland gaf in 2006 in haar omgevingsplan aan bezorgd te zijn over de economische ontwikkelingen in Urk; ontwikkeling van de toeristische sector wordt als prioriteit beschouwd. Ook in de structuurvisie van de gemeente Urk is te lezen dat Urk een sterk recreatief-toeristisch potentieel bevat dat verder uitgebreid moet worden. Nu al is echter duidelijk dat het windturbinepark de horizon sterk zal vervuilen terwijl ook geluidsoverlast te vrezen valt. Doordat aan beide zijden van Urk windmolens zullen worden neergezet zal Urk als aanlegplaats voor watersportrecreatie zijn aantrekkelijkheid verliezen. De overtuiging dat het windmolenpark schadelijk is voor de toeristische en recreatieve waarde van een gebied wordt overigens kennelijk gedeeld door de gemeente Noordoostpolder. Deze maakte in 2006 namelijk zelf bezwaar tegen de bouw van windmolens in de gemeente Steenwijkerland, omdat dat de toeristische waarde van oosten van de Noordoostpolder zou bedreigen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 25a en 30zt. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>
----	---	---	---

71	t	5.3 Uitbreidingsmogelijkheden gemeente Urk beperkt Het MER heeft het gebied rondom de windmolens bekeken en beoordeeld dat het windmolenpark het gebied maximaal kan benutten. Dit gebied betreft ook de gemeente Urk. De Urker gemeente wordt daardoor beperkt in haar mogelijkheden om het eigen grondgebied te benutten. Voor een van de snelst groeiende gemeenten in Nederland, zal dit al op zeer korte termijn problematisch worden. Doordat er lichtvervuiling, schaduwtrekking en geluidscirkels rondom het windmolenpark komen wordt uitbreiding ten noorden én ten zuiden van de dorpskern uitgesloten. Wij verzoeken u aanvullend onderzoek naar de gevolgen van het windpark op uitbreidingsmogelijkheden van de gemeente Urk te verrichten.	In het MER (hoofdstuk 6 Algemeen Deel) zijn alle relevante autonome ontwikkelingen beschreven welke op het moment van opstellen van het MER bekend waren. Overige plannen zijn nog te weinig concreet om redelijkerwijs te worden meegenomen in de besluitvorming.
71	u	5.4 Waardedaling huizen De afgelopen jaren heeft de Raad van State in een relatief korte periode planken vol met jurisprudentie gecreëerd over de vermindering van huizenprijzen na komst van windmolens. Deze daling kan zelfs tot 50% zijn. In Urk, met ruim 18.000 inwoners verdeeld over 5000 huishoudens, zou dit rampzalige gevolgen kunnen hebben. Urk zou verder geïsoleerd worden met geen mogelijkheid tot interactie met de naburige gemeente waar de daling in huizenprijzen niet optreedt. Afgezien van het feit dat ons woongenot wordt verstoord, zijn wij ook bang dat de waarde van onze woningen aanzienlijk zal dalen. Een van de charmes van een woning in het oude dorp is dat het zo dicht bij het IJsselmeer staat. Als het uitzicht wordt verpest, zal de waarde van de woning dientengevolge dalen.	Zie de beantwoording van 5zs.
71	v	5.5 Nieuwe werkgelegenheid? In het MER wordt economie direct gekoppeld aan werkgelegenheid. Het is onduidelijk hoe het windmolenpark een significant goede invloed kan hebben op de werkgelegenheid in de buurt. Daarbij is het opmerkelijk dat het MER spreekt over inwoners van de Noordoostpolder als omwonenden terwijl Urk beduidend dichterbij de windmolens ligt dan de meeste dorpen van de Noordoostpolder. Het MER heeft derhalve een te beperkt begrip van omwonenden gehanteerd. Wanneer de Urker bevolking wel zou worden gerekend tot omwonenden blijft de invloed op de werkgelegenheid nog steeds onduidelijk. De windmolens komen namelijk in eigendom van verschillende partijen. Deze partijen zijn voornamelijk (inter)nationale bedrijven die het werk naar eigen inzicht kunnen gunnen. De kansen voor een Urker bouwbedrijf voor zo'n opdracht zijn nagenoeg nihil. Vervolgens stelt het MER dat er na de bouw ook nog sprake zal zijn van nieuwe werkgelegenheid. Een eerste indicatie van de fabrikant geeft echter een additionele werkgelegenheid van vijf personen per jaar aan. Wanneer dit aantal wordt afgezet tegen het verlies aan banen in visserij en toerisme kan absoluut niet gesproken worden over een toenemende werkgelegenheid.	De eigenaren van het windpark zijn voornamelijk lokale agrarische ondernemers. De effecten op de lokale werkgelegenheid zijn onderzocht in het MER (9.3).

71	w	<p>Ad 6: beleving en draagvlak Het MER maakt geen melding van de beleving van een windpark van dergelijk formaat door omwonenden, noch van het maatschappelijke draagvlak onder inwoners van de gemeente Urk. Dit beschouwen wij als een ernstige ommissie. Wij achten een onafhankelijk onderzoek naar het draagvlak onder en de invloed van Windpark Noordoostpolder op de beleving van de Urker bevolking van groot belang. Windmolens, met name turbines hoger dan 100 meter, kunnen als industriële bouwwerken worden beschouwd. De turbines die gepland zijn voor Windpark Noordoostpolder worden met een tiphoogte van bijna 200 meter de hoogste bouwwerken van Nederland. De turbines zullen het landschap aan de oostkant van het IJsselmeer onherkenbaar veranderen. Ze zullen het vlakke landschap geheel domineren waardoor de relatie van omwonenden met het polderlandschap en het water ingrijpend zal veranderen. Met name dat laatste zal ingrijpende gevolgen hebben voor de Urker bevolking, welke traditioneel gezien een sterke relatie met het water heeft. Het weidse zicht op het IJsselmeer, dat door vrijwel alle Urkers als uitermate belangrijk wordt beschouwd, zal tot het verleden behoren. Verwacht mag worden dat de Urkers de turbines aan weerszijden van het dorp als een ernstige verstoring van woon- en leefgenot zullen beschouwen.</p>	<p>Een MER beschrijft de gevolgen voor het milieu van een voorgenomen activiteit. Psyche, maatschappelijk draagvlak en beleving behoren (ook gezien de richtlijnen voor het MER) niet tot de onderwerpen die in een MER worden beschreven. Wel beschrijft het MER met beleving samenhangende aspecten als invloed op het landschap, visuele gevolgen, en te verwachten geluidsproductie en slagschaduw.</p>
71	x	<p>Ad 7: geluidsoverlast Als omwonenden maken wij ons ernstig zorgen over de geluidsoverlast die het Windpark Noordoostpolder mogelijk tot gevolg zal hebben. De MER loopt vooruit op nieuwe regelgeving, die de geluidsnorm voor windmolens verruimt. Ons inziens dient de MER echter uit te gaan van de vigerende wetgeving.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 6g, 30zy en 53m. In het MER zijn tevens de contouren conform de toenmalige praktijk bepaald.</p>

71	y	Ad 8: lichtvervuiling Windpark Noordoostpolder is gepland in een van Nederlands weinige donkere gebieden, het IJsselmeer. Lichtvervuiling is in toenemende mate een probleem in Nederland. Het overvloedig verlichten van allerhande plaatsen veroorzaakt ecologische schade. Nachtverlichting, zoals verlichting van snelwegen en straten, gebouwen, objecten en assimilatieverlichting in de glastuinbouw, kan het biologische dag- en nachtritme van mensen en dieren verstoren. Planten worden beïnvloed in hun groeiwijze. Ook astronomische waarnemingen worden erdoor bemoeilijkt. De Nederlandse nacht wordt elk jaar drie tot vijf procent lichter. Echte duisternis is bijna niet meer te vinden in Nederland. Lichtvervuiling ontnemt bijna de helft van de Nederlanders het zicht op de sterrenhemel en nachtdieren raken in de war van de lichte nachten. Nederland is inmiddels één van de meest verlichte landen ter wereld. Het IJsselmeer is het donkere hart van Nederland. Nergens vindt men in Nederland zo'n groots, open, donker en stil landschap, zonder storende elementen. Als het windmolenpark af is, worden 's nachts de knipperende lichten op de toppen het meest in het oog vallende element, te zien op 40-50 km afstand, oftewel rondom het IJsselmeer. Na ingebruikstelling van het Windpark zullen omwonenden en waterrecreanten niet langer de sterrenhemel kunnen zien. De heldere hemels waar het IJsselmeer om bekend staat zullen tot het verleden behoren.	Zie de beantwoording van 5zt.
71	z	Mogelijk wordt het bioritme van omwonenden verstoord door de aanwezigheid van knipperlichten bovenop de windturbines.	Zie de beantwoording van 5r.
71	za	Nachtdieren zullen in de war raken. Met name vleermuizen zullen gedesoriënteerd raken. Verschillende waarnemingen en anekdotisch bewijs suggereren dat licht een belangrijke verstoringbron kan zijn langs bestaande vliegroutes. Verlichting die wordt geplaatst nabij vliegroutes kan de connectiviteit van een netwerk aantasten. Deze versturende effecten traden al op bij lage waarden van lichtintensiteit die slechts iets boven natuurlijke waarden van lichtintensiteit 's nachts lagen. Dit suggereert dat meervleermuizen erg gevoelig zijn voor verhoogde waarden van lichtintensiteit (Bron: Dries P.J. Kuijper, Jasper Schut, Diederik van Dulleman, Hanne Toorman, Noreen Goossens, Janne Ouwehand & Herman J.G.A. Limpens, 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (<i>Myotis dasycneme</i>), gepubliceerd in <i>Lutra</i> 51(1).) Ondanks de zienswijze die wij indienden tegen het MER noemt de aanvullende MER geen gegevens over de mate van lichtvervuiling die het windpark zal opleveren.	Zie de beantwoording van 5r en 5zt.

71	zb	Ad 9: nut omstreden Onder wetenschappers is het nut van windenergie omstreden. Toch blijft de overheid vasthouden aan een plan dat slechts 0,1% bijdraagt aan onze totale nationale energiebehoefte. Uit de SDE-regeling wordt voor het windpark Noordoostpolder een subsidiebedrag van maximaal 880 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de looptijd van 15 jaar. Daarbovenop komt een investeringssubsidie vanwege het "innovatieve" karakter van het park van minimaal 104 miljoen euro en maximaal 116 miljoen euro. Wij achten dit bedrag disproportioneel en zijn zeer verontrust dat wij als belastingbetalers in een dergelijke mate moeten bijdragen aan een windpark dat wij als een grote aantasting van ons leefmilieu beschouwen en waarvan de opbrengst omstreden is. Ook vinden wij dat de SDE-regeling op deze manier wordt misbruikt.	Zie de beantwoording van 24a, 30zh en 41zp.
71	zc	De locatie van Windpark Noordoostpolder is volgens kenners geschikt voor andere vormen van duurzame energieproductie die voor geen of minder maatschappelijke onrust zorgen. Wij verzoeken u aanvullend onderzoek te verrichten naar zulke alternatieven alvorens tot de bouw van dit windpark over te gaan. Resumerend: op grond van alle hierboven aangedragen argumenten verzoeken wij u waar nodig aanvullend onderzoek te verrichten en het MER opnieuw te laten aanvullen, opdat bij de definitieve besluitvorming rond het Windpark Noordoostpolder met deze aspecten rekening kan worden gehouden.	Zie de beantwoording van 5zw.
71	zd	Ad 1: locatie Hoofdstuk 3.3 (Locatiekeuze) beperkt zich tot alternatieven in het IJsselmeergebied. Het Windpark Noordoostpolder wordt echter van nationaal belang geacht. Er dient dan ook op nationale schaal een afweging te worden gemaakt van mogelijke alternatieve locaties, zowel op land als op zee. Dit is onvoldoende gebeurd.	Zie de beantwoording van 6a.

71	ze	Ad 2: cultuurhistorie en landschap Het historisch aanzicht van Urk wordt met de komst van het windpark ernstig bedreigt; ook het unieke karakter van de Noordoostpolder wordt geweld aangedaan. Het rapport concludeert dat dit gebied zal 'transformeren tot energiegebied', wij lezen: industriegebied! Vanaf het water wordt het dorpsgezicht van Urk aangetast en het uitzicht vanaf Urk zal ingrijpend veranderen. Het schrappen van zeven turbines direct ten noorden van Urk zal het zicht op open water, in vergelijking met het aanvankelijke plan, weliswaar enigszins verbeteren maar dit is ons inziens onvoldoende omdat de 86 resterende turbines vanaf een afstand van 40 á 50 kilometer te zien zullen zijn. Het windpark domineert vanaf zichtlocaties als de A6, Gaasterland en bij aankomst over water het zicht op Urk en het IJsselmeergebied als geheel. Het 'omheinend effect', de 'langgerektheid' en de 'nadrukkelijke zichtbaarheid' waarover het ontwerpingsplan spreekt in paragraaf 6.13.3 gaan in tegen de landschappelijke waarden van dit gebied en het karakter van het IJsselmeer als open, donker en 'leeg' gebied. Het belang van deze waarden is door de overheid zelf op diverse wijzen onderkend en ondersteund.	Zie de beantwoording van 5h en 6b.
71	zf	Bovendien wordt een Natura 2000 gebied vernield.	Zie de beantwoording van 6c.
71	zg	Ad 3: maatschappelijke uitvoerbaarheid De bevolking van Urk, van wie het leefgebied ingrijpend zal veranderen door de komst van het windpark, is ondanks beloften van minister Van der Hoeven niet betrokken bij de planvorming. De informatievoorziening richting de Urker gemeenschap is erg laat in het proces, op 4 september 2009, van start gegaan. De manier van besluitvorming resulteert in veel maatschappelijke onrust, waardoor het lokale draagvlak voor het windpark nihil is.	Zie de beantwoording van 5i.

71	zh	<p>Ad 4: veiligheid constructie molens Het aspect veiligheid van de constructie van de molens en de hiervoor volgens ons vereiste certificatie ontbreekt in het ontwerp-inpassingsplan. Hier dringt zich een vergelijking op met de luchtvaart, waar juist sprake is van zeer strenge borging op dit gebied. Een vleugel van het grootste verkeersvliegtuig ter wereld, de A380, heeft een lengte van 40 meter. Dit illustreert de absurde bladlengten van de windmolens van Windpark Noordoostpolder, namelijk respectievelijk 63 en 53 meter. Bij maximaal presteren bij windkracht 6 Bft zijn de krachten die de molens en hun fundatie moeten kunnen verdragen enorm. Dit stelt zeer hoge eisen aan de constructie en ook aan de benodigde sterkteberekeningen. Op eigen initiatief heeft een deskundige zulke berekeningen uitgevoerd en ons zijn rapport aangeboden. In het ontwerp-inpassingsplan komen wij garanties en certificatie met betrekking tot de door de plannenmakers gemaakte berekeningen niet tegen. Houdt de overheid hier, net als in de luchtvaart, toezicht op? In het recente verleden is een blad van een bestaande molen langs de A6 afgebroken en bijna op de snelweg terechtgekomen. Als dit zou gebeuren bij een molen van het Windpark Noordoostpolder, brengt dat zeer grote risico's voor passerende schepen, het land bewerkende boeren of voor omwonenden met zich mee. In paragraaf 6.3 gaat het ontwerp-inpassingsplan wel kort in op externe veiligheid. Tot onze verbijstering wordt inzake de buitendijkse molens simpelweg gesteld (citaat van pag. 54): Voor buitendijkse locaties is de aanwezigheid van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten niet relevant. Voor de volledigheid zijn ze toch opgenomen in de tabel. Binnen de contouren bevinden zich geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten. Het plaatsgebonden risico heeft derhalve geen invloed op dit plan. Onze vraag: hoe zit het dan met voorbijvarende schepen? En met de mensen op die schepen? En wat te denken van de mensen die straks onderhoud aan deze molens moeten uitvoeren? Zijn schepen geen kwetsbare objecten? Ook maken wij ons zorgen over ijsvorming op de rotorbladen. Hoe wordt dit risico beperkt?</p>	Zie de beantwoording van 31d.
71	zi	<p>Tenslotte ontbreekt in het ontwerp-inpassingsplan een onderbouwing van de bescherming van de molens die in het IJsselmeer komen tegen kruierend ijs in de winter. Kruierend ijs heeft een enorme kracht en kan ook tot vele meters hoogte omhoog 'kruipen'. Met name bij zuidwestenwind zullen de molens het, bij dooi na strenge vorst, zwaar te verduren krijgen.</p>	Zie de beantwoording van 29b.

71	zj	<p>Ad 5: stabiliteit dijklichaam Het ontwerpinstallatieplan stelt onder 6.7 eisen met betrekking tot de beheersing van grondwaterstromen. Hieruit blijkt dat tijdens de aanleg van het park rekening moet worden gehouden met een grote toestroom van grondwater en ernstige kwel. Bouwputten zullen middels bemaling worden drooggehouden. Tijdens de gebruiksfase wordt middels de trekpalen in de ondergrond voorkomen dat de constructie gaat opdrijven, stelt het plan. Daarop volgt een ons inziens onverantwoord optimistische inschatting van de kwelsituatie (citaat; onderstrepingen door ons): Er wordt vanuit gegaan dat voorkomen wordt dat er langs de palen en de fundering openingen ontstaan waarlangs het kwelwater omhoog kan stromen. Bij de aanleg dient erop te worden toegezien dat zowel de palen als de fundering goed aansluiten op de afsluitende klei- en veenlagen van het bovenste pakket. Zodoende zullen de windturbines nagenoeg geen effect hebben op de grondwaterstroming in de gebruikers fase. Door toepassing van grondverdringende gladde geprefabriceerde betonpalen zal mogelijk kwel ook van tijdelijke aard zijn. De heipalen worden uiteindelijk ingesloten in de betonnen werkvloer en het betonnen fundament wat fungeert als kwelscherm. Uit niets blijkt wat de effecten van de verwachte kwelstromen op het dijklichaam zullen zijn. De veiligheid van 60.000 inwoners van Noordoostpolder en Urk is hier in het geding! Gedegen onderzoek is wat ons betreft op zijn plaats.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zzj.</p>
71	zk	<p>Het ontwerpinstallatieplan stelt vast dat een deel van het fundament van de binnendijkse windturbines zich zal bevinden in de tussenbeschermingszone conform de Keur van het Waterschap Zuiderzeeland. Onder verwijzing naar diverse beleidsstukken van het waterschap constateert u zelf dat dit zeer gevoelig ligt. Kennelijk is het Waterschap niet zonder reden beducht voor bouwactiviteiten nabij de dijken. Uw geruststellende mededeling dat niet op de dijken zelf noch in de binnenbeschermingszone zal worden gebouwd of geheid, is een versluiering van de risico's. In de tussenbeschermingszone wordt namelijk wel gebouwd en geheid. Toegangswegen en kabels komen gedeeltelijk zelfs in de binnenbeschermingszone.</p>	<p>De locatie van de windturbines, inclusief de fundamenteën, voldoet aan het beleid van het waterschap inzake het bouwen van windturbines nabij dijken (Beleid primaire waterkeringen voor windmolens, kabels en leidingen en beplantingen), zoals dat in december 2009 is vastgesteld. Dit geldt ook voor kabels en wegen.</p>

71	zl	<p>Het dijklichaam wordt om nog een andere reden bedreigd, namelijk trillingen. Het ontwerpingsplan bespreekt dit in paragraaf 6.9 onder verwijzing naar de trillingsanalyse in het MER. Zonder kritiek neemt u de ongefundeerde aanname is het MER over dat geen trillingen zullen optreden die de stabiliteit van de dijk beïnvloeden. Wij zeggen: ongefundeerd, want de windturbines voor dit park zijn ontworpen voor het gebruik op volle zee en zijn nooit eerder in een dergelijk fragiel gebied, nabij zulke belangrijke primaire waterkeringen, geplaatst. De analyse heeft daarmee een puur theoretisch karakter en is dus bij voorbaat minder betrouwbaar. Dan lijkt het een aardige voorwaarde om effecten van trillingen tijdens bouw- en gebruiksfase te monitoren, maar daarmee spant het ontwerpingsplan wel het paard achter de wagen! Als het mis gaat, ben je dan gewoon te laat. Ons inziens wordt hier onverantwoord omgegaan met de veiligheid van de reeds genoemde 60.000 polderbewoners. Ook bij dit onderdeel valt ons de onverantwoord optimistische toon van het ontwerpingsplan op. Zie voor een verdere onderbouwing van onze zorgen op dit punt ook BIJLAGE 2, de zienswijze die wij op 29 september 2009 indienden bij Waterschap Zuiderzeeland. <i>[Voor de bijlage wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i></p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zzj. Op 18 december 2009 heeft het waterschap gereageerd op de brief in de bijlage.</p>
71	zm	<p>Ad 6: scheepvaartveiligheid Ten aanzien van dit punt verwijzen wij naar onze zienswijze op het MER en de aanvulling op het MER, zoals eerder in dit schrijven naar voren gebracht. Op dit moment merken wij nog op dat bij de aanvulling op het MER extra maatregelen zullen worden getroffen om de nautische veiligheid te verbeteren, zoals extra verlichting, radarreflectoren op de scheepvaartveiligheidsvoorziening en het geel verven van de transitiedelen van de windturbinefundatie, dit laatste zoals gebruikelijk bij offshore (!) windparken. Tegelijk blijft overeind dat de Commissie MER de door initiatiefnemers gehanteerde berekeningsmethodiek voor de scheepvaartveiligheid niet bruikbaar acht. Dat de Commissie MER vervolgens zelf met een aanname schermt, is wat ons betreft een stap te ver. Ook de in bijlage 13 bij het ontwerpingsplan geformuleerde berekening is ontoereikend, zoals de opstellers zelf met zoveel woorden toegeven. Gelet op de enorme risico's die een onverhoopte aanvaring voor mens en milieu met zich meebrengt, is gedegen onderzoek volgens ons vereist.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zg en 70f.</p>

71	zn	Ad 7: milieurisico's Onder 6.7 gaat het ontwerpingsplan in op de mogelijke gevolgen voor de waterkwaliteit. Echter, tot onze verbijstering beperkt het plan zich hierbij tot mogelijke gevolgen van bouwactiviteiten en het gebruik van de molens zelf. De risico's voor de waterkwaliteit bij onverhoopte aanvaringen tussen binnenvaartschepen geladen met gevaarlijke stoffen en windmolens komt niet ter sprake. Dit ondanks de kritische kanttekeningen van de Commissie MER op dit punt. Een olieramp op het IJsselmeer mag niet voorkomen. Wie reusachtige windmolens bouwt op enkele tientallen meters van de drukbevaren hoofdvaarroute van Amsterdam naar Lemmer kan daar echter op wachten, ondanks die ene (!) scheepvaartveiligheidsvoorziening bij de Rotterdamse hoek. Ons inziens worden de risico's voor de waterkwaliteit en de drinkwatervoorziening enorm onderschat. Onder 6.6 onder het kopje 'Bodem' wordt in het ontwerpingsplan een overzicht gegeven van het verrichtte bodemonderzoek. Volgens de voorschriften is een nulsituatiebodemonderzoek verplicht. In het plan wordt bodemonderzoek op de locaties van de turbines welke op het water worden gebouwd en die van het transformatorstation niet vermeld. Dergelijk onderzoek dient als referentie voor een eventuele toekomstige verontreiniging van de grond op deze locaties. Wij achten het daarom belangrijk om op dit punt aanvullend onderzoek te verrichten.	Zie de beantwoording van 5zg en 70f.
71	zo	Ad 8: economie In de Toets milieu- en waardenaspecten worden de economische voorzieningen van het IJsselmeergebied inclusief toerisme, binnenvaart, watertoerisme en visserij niet genoemd. Deze sectoren zullen door de komst van het windpark grote schade oplopen. De Urker IJsselmeervissers verliezen belangrijke visgronden. Deze onderwerpen verdienen verder onderzoek.	De effecten op de lokale economie en werkgelegenheid zijn onderzocht in het MER (9.3, 9.12 en 9.17). Het gebied tussen de windparken en de dijken van de Noordoostpolder blijven vrij toegankelijk voor de recreatie en visserij, zoals aangegeven in §9.17 van het Algemeen Deel van het MER. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.
71	zp	Ad 9: geluidsoverlast en lichtvervuiling Omwonenden van het geplande windpark zullen geluidsoverlast ondervinden. De geplande molens voldoen niet aan de huidige vigerende geluidsnormen.	Zie de beantwoording van 6g.

71	zq	De invloed van de knipperlichten op de toppen van de 86 windturbines wordt in het ontwerpingsplan kort behandeld in 6.10 onder het kopje 'Licht'. Volgens de informatie worden de lichten op de gondel bovenop een schotel geplaatst, zodat geen licht naar beneden schijnt. De ontwerpers houden echter geen rekening met het feit dat omwonenden niet onder de turbines wonen, maar op zekere afstand en dus wel hinder van deze knipperlichten zullen ondervinden.	De veiligheidsverlichting op de windturbines ten behoeve van vliegtuigen schijnen inderdaad naar de hemel. Niet bestreden wordt dat de verlichting waarneembaar is op grote afstand (dat is ook nodig voor de vliegveiligheid).
71	zr	Volgens het plan treedt er geen schade op voor fauna omdat er sprake is van 'een beperkt aantal lichten waarbij uitgegaan wordt van een rode lamp met een lage intensiteit'. Waarnemingen en internationaal onderzoek (zie ook onze zienswijze op het (aanvullende) MER op dit onderdeel) suggereren dat dergelijke lichten wel degelijk schadelijk kunnen zijn voor vleermuizen en nachtdieren. Wij achten het van groot belang dat aanvullend onderzoek wordt gepleegd om deze effecten in kaart te brengen. Resumerend: op grond van de hierboven door ons aangedragen kritiek verzoeken wij u het ontwerpingsplan aan te passen en waar nodig aanvullend onderzoek uit te voeren.	De effecten op vleermuizen zijn voldoende onderzocht door ter zake zeer deskundige specialisten op dit wetenschapsgebied. In de natuureffectenstudies en passende beoordeling is door deze mensen de conclusie getrokken dat het voortbestaan van populaties vleermuizen niet in gevaar kan komen door de windmolens.
71	zs	Naast het onder A al aangevoerde aspect (verstoring democratisch inspraakproces) betreft deze zienswijze kritiek op de inschatting van de veiligheidsrisico's van het Windpark Noordoostpolder voor rijkswaterstaatswerken. Onder punt 3 (onderzoek bodemgesteldheid) vraagt het ontwerpbesluit een onderzoek door de vergunninghouder. Ons inziens is die niet onafhankelijk en dient, gelet op de in andere zienswijzen door ons al uitvoerig beargumenteerde risico's voor de stabiliteit van de polderdijken, dit onderzoek in opdracht van Rijkswaterstaat zelf plaats te vinden.	Het onderzoek zal worden uitgevoerd door een gespecialiseerd, onafhankelijk onderzoeksbureau en moet worden goedgekeurd door het bevoegd gezag. Hiermee is de kwaliteit voldoende geborgd.
71	zt	De motivering van het ontwerpbesluit vertoont ons inziens een belangrijke omissie. Deze gaat namelijk slechts in op het vaarwater (IJsselmeer) als rijkswaterstaatswerk. Ons inziens dienen ook de polderdijken mee te worden genomen in de afwegingen bij de aangevraagde vergunning. De polderdijken zijn weliswaar in beheer bij Waterschap Zuiderzeeland, echter het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is eindverantwoordelijk voor de veiligheid van deze primaire waterkeringen.	Krachtens artikel 1 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken zijn waterstaatswerken onder andere bij het Rijk in beheer zijnde wateren, waterkeringen en wegen. In artikel 3.2 jo bijlage III van het Waterbesluit wordt aangewezen welke wateren en waterkeringen in beheer zijn bij het Rijk. De polderdijken aan het IJsselmeer worden hier niet genoemd, en zijn derhalve in beheer bij het waterschap Zuiderzeeland. Nu de polderdijken niet in het beheer zijn van het rijk, hoefden de polderdijken niet in de beoordeling van de aanvraag op basis van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken te worden meegenomen.
71	zu	Verder wordt inzake het aspect verlichting uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten van de verlichting op de windturbines. De mogelijk negatieve gevolgen voor de scheepvaart van onderbreking van de lichtbundel van de Urker vuurtoren door de molenmasten en hun wieken (vergelijkbaar met slagschaduw) worden niet meegenomen in de overweging. Dit ondanks het feit dat Stichting Erfgoed Urk en Comité Urk Briest dit aspect hebben aangedragen in hun zienswijze op het MER.	Zie de beantwoording van 71p.

71	zv	Ook is door de aanvrager een procedurefout gemaakt, die door de vergunningverlener ten onrechte kennelijk niet is opgemerkt. De aanvraag betrof namelijk 'het oprichten en instandhouden van het windpark Noordoostpolder' terwijl in feite de lijnopstellingen Westermeerdijk buitendijks en Noordermeerdijk buitendijks zijn bedoeld. De overige drie lijnopstellingen van wat in de volksmond 'windpark Noordoostpolder' wordt genoemd vallen niet onder de strekking van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en hiervoor kan het bestuursorgaan dus geen vergunning afgeven.	De aanvraag is gedaan middels een aanvraagformulier op naam van Westermeerwind BV. Daarnaast was een bijlage bijgevoegd met een toelichting op de aanvraag. Op pagina 3 van de toelichting bij de aanvraag staat vermeldt dat: " <i>Westermeerwind B.V. vraagt hierbij om een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken voor onbepaalde tijd voor het realiseren en exploiteren van een windmolenpark in het IJsselmeer conform de specificaties in deze aanvraag</i> ". De aanvraag is derhalve juist.
71	zw	Tenslotte heeft het Comité Urk Briest al in april 2009 in een brandbrief aan toenmalig staatssecretaris Huizinga van Verkeer en Waterstaat aandacht gevraagd voor de bedreigde veiligheid van de Noordoostpolderdijken en gevraagd om aanvullend onderzoek op dit punt. Zie voor een kopie van deze brief BIJLAGE 3 [<i>Voor de bijlage wordt verwezen naar de inspraakbundel</i>]. Op deze brief is tot op heden geen antwoord ontvangen. Inmiddels ligt de brief ter tafel bij de Vaste Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat, die ons heeft toegezegd zich hier na het zomerreces over te zullen buigen. Zolang genoemde brief niet is behandeld kan ons inziens geen besluit worden genomen over de gevraagde Wbr-vergunning. Resumerend: op grond van het hierboven aangedragene verzoeken wij u het ontwerpbesluit te herzien en de gevraagde vergunning niet te verlenen	Deze brief is op 29 juli 2010 beantwoord (kenmerk VenW/DGW-2010/1040).
71	zx	Naast het onder A al aangevoerde aspect (verstoring democratisch inspraakproces) betreft deze zienswijze het feit dat voor de lijnopstellingen Westermeerdijk buitendijks en Noordermeerdijk buitendijks het fundamenttype nog niet vast staat. Er is slechts een eerste keuze gemaakt voor een viertal fundamentconcepten. Dit maakt ons inziens een goede beoordeling van de gevolgen voor natuur en milieu van de toekomstige funderingen (bouwen exploitatiefase) niet mogelijk. Op grond hiervan verzoeken wij u de gevraagde vergunning op dit moment niet te verlenen.	De aanvraag beschrijft een viertal mogelijke typen fundamente. Het type fundament heeft geen gevolgen voor milieueffecten in de exploitatiefase. Voor de aanlegfase zou het type fundament wel een invloed kunnen hebben. De milieueffecten tijdens de exploitatiefase zijn uitvoerig beschreven in het MER. In de Passende Beoordeling is rekening gehouden met het worstcase scenario, namelijk het gebruik van de monopile. In de Passende Beoordeling zijn daarom ook mitigerende maatregelen opgenomen in de vorm het bellenscherm om effecten op vis zoveel mogelijk te voorkomen.

72	a	<p>Op 15 juni van dit jaar gaf de minister van economische zaken, mevrouw M.J.A van der Hoeven aan dat een beleid van clustering van windmolens in Nederland te willen voeren. Op deze manier zou het mogelijk zijn om sommige gebieden te vrijwaren van windmolens. Volgens de minister zijn sommige gebieden niet geschikt om windmolens neer te zetten. De argumentatie varieert in dat geval van esthetische tot praktische aard. Deze stellingname van de minister onderschrijf ik van harte, en in mijn optiek is de Noordoostpolder één van de gebieden waar het om, ondermeer, esthetische motieven niet voor de hand ligt om windmolens te plaatsten. De Noordoostpolder wordt gevormd door een rationeel landschap, en staat, samen met de deltawerken, symbool voor de Nederlandse strijd tegen het water en de Nederlandse poldergeest. Zowel de gemeente Noordoostpolder en de rijksoverheid onderschrijven deze gedachte, doordat de Noordoostpolder is aangewezen tot een belvédèregebied, en geplaatst is op de voorlopige lijst van werelderfgoed. Het is dan ook heel begrijpelijk dat de gemeente Noordoostpolder, al vroeg in de jaren 90 van de vorige eeuw, heeft besloten om de Noordoostpolder windmolenvrij te houden. Bij de stappen die de gemeente Noordoostpolder na deze beslissing heeft genomen is het echter verkeerd gegaan. De gemeente Noordoostpolder zag het als haar taak om boeren van de polder toch de mogelijkheid tot het bouwen van een windmolen te bieden. Naar mijn mening behoort het niet tot de kerntaken van de gemeentelijke overheid om ondernemende boeren koste wat kost de mogelijkheid te bieden om een windmolen te bouwen. De gemeente Noordoostpolder was zich bewust van het unieke landschap van de Noordoostpolder en wilde dit van molens vrijwaren. Ze gingen op zoek naar een alternatieve locatie. Deze werd gevonden aan de rand van de Noordoostpolder, met de voeten in het IJsselmeer. Bij het aanwijzen van deze locatie is echter voorbij gegaan aan de invloed die het windmolenpark aan de rand van de Noordoostpolder heeft op de Noordoostpolder.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5h en 41zzx. In lijn met de conclusie van de Commissie voor de m.e.r. constateert het bevoegd gezag dat een windpark van deze omvang past in het Landschapsplan van de Noordoostpolder en het Omgevingsplan van de Provincie Flevoland. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens. Belvédère gaat uit van ontwikkeling met behoud van bestaande historische en landschappelijke kwaliteiten. De huidige generatie windmolens passen niet in het relatief kleinschalige middengebied van de Noordoostpolder. Bij de locatiekeuze is daarom bepalend geweest dat windmolens van deze afmetingen alleen maar geplaatst kunnen worden in relatie tot grootschalige landschappelijke elementen. Een dijk is een landschappelijke element bij uitstek, dat in redelijke verhouding staat tot windmolens van deze omvang. Door aansluiting te zoeken bij de landschappelijke structuur van de begrenzing van Noordoostpolder wordt tegemoet gekomen aan Belvédère. De bestaande structuur wordt geaccentueerd.</p>
72	b	<p>Daarnaast is helemaal voorbij gegaan aan de belangrijke waarde die het IJsselmeer voor Nederland heeft. Het belang van het IJsselmeer bevindt zich vooral de grote onbebouwde openruimte, waarbinnen natuur en recreatie samenvallen. Het belang van het IJsselmeer wordt duidelijk in de aanwijzing als Natura2000 gebied. Verschillende natuur en milieu organisaties hebben kort geleden al aangegeven dat de invloed van de molens op het IJsselmeer en haar flora en fauna niet voldoende is onderzocht. In mijn zienswijze op de milieueffectrapportage had ik dit ook al aangedragen, maar is daar door de initiatiefnemers van dit project niets mee gedaan. Bij deze wil ik nogmaals benadrukken dat naar mijn mening het IJsselmeer geen geschikte locatie is om dit park te bouwen. De schade aan de natuur (vleermuizen, aanvliegroutes van vogels, vissen) en milieu (lichtvervuiling, geluidshinder, horizon vervuiling) wegen niet op tegen het boogde resultaat.</p>	<p>Aan het inpassingsplan ligt naast het MER en de aanvulling op het MER een uitgebreid 'Bijlagenboek bij het inpassingsplan' ten grondslag dat ook als zodanig ter inzage is gelegd en waarin alle onderbouwende rapporten zijn opgenomen. In deze stukken is de wenselijkheid van windenergie gemotiveerd (zie onder meer paragraaf 5.2 van het inpassingsplan, paragraaf 2.1 en 2.2 van het MER en paragraaf 2.2 van de Aanvulling op het MER). De milieugevolgen zijn eveneens in kaart gebracht in de genoemde documenten. Op grond van de informatie is overwogen dat het wenselijk is het inpassingsplan voor het windpark vast te stellen om de realisatie van het windpark mogelijk te maken.</p>

72	c	<p>De maatschappelijke weerstand tegen dit project is om tal van redenen groot. Om een bewustwording bij de burger te bereiken, dat de fossiele brandstoffen eindig zijn, en dat alternatieven gezocht moeten worden, moet men niet tegen deze maatschappelijke weerstand ingaan, maar er op anticiperen. In dit geval denk ik aan locaties op de Noordzee, waar nog meer wind waait, wat iedere keer als hoofdargument voor de huidige locatie wordt aangevoerd. Naar mijn mening moet in ons dichtbevolkte land onbebouwde ruimte worden bewaard en gekoesterd, en niet te grabbel worden gegooid aan enkele ambitieuze ondernemers. De overheid had het tot haar kerntaak moeten rekenen om de burgers van een groot deel van Nederland, die rond het IJsselmeer wonen, en er gebruik van maken voor recreatie of beroep te beschermen tegen deze plannen. De gemeente Noordoostpolder heeft met de argumenten waarmee ze het vasteland van de Noordoostpolder van windmolens heeft gevrijwaard, de locaties langs de verschillende dijken niet kunnen aanwijzen als gebied voor een windmolen park. Hier passen de molens net zo min in het landschap. De gemeente Noordoostpolder had haar kerntaken beter moeten verstaan, namelijk het beschermen van de belangen van haar burgers, en het grondgebied van de gemeente, en niet het dienen van het belang van enkele ondernemers uit de gemeente. De gemeente Noordoostpolder hoeft het niet tot haar kerntaken te rekenen om iedere boer de mogelijkheid te bieden om een molen te bouwen. Het park wordt iedere keer gepresenteerd als van nationaal belang, ik blijf het dan vreemd vinden dat burgers en bestuurders van buurgemeenten van de Noordoostpolder keer op keer buiten de besluitvorming zijn gehouden. Naar mijn mening moet voor een park van nationaal belang ook naar nationale locaties worden gekeken, en niet naar de nationale recreatieplas. Om het locale denk niveau van de initiatiefnemers te illustreren verwijs ik naar de overzichtskaarten die bij de vergunningsaanvragen zijn bijgevoegd, hier is Urk verschillende keren tussen uitgeknipt. Terwijl Urk toch echt tussen de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk inlicht, ik kan me indenken dat de initiatiefnemers dit liever anders gezien hadden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5h, 5i, 6a, 6b en 41zzx.</p>
72	d	<p>Daarnaast ben ik in mijn zienswijze op de milieueffectrapportage ingegaan op het nieuwe deltaplan wat op dit moment uitgewerkt wordt, de mogelijke stijging van het waterniveau van het IJsselmeer, en de gevolgen hiervan op het park, zijn niet nader uitgewerkt. Op dit punt is ook na het indienen van de zienswijzen niet ingegaan.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zh. In de "Antwoordnota MilieuEffectRapport Windpark Noordoostpolder" die ook ter inzage lag, heeft het bevoegd gezag een reactie gegeven op deze zienswijzen.</p>

72	e	Dat de minister nu alsnog heeft besloten om zeven windmolens te schrappen doet bij mij ook vraagtekens rijzen, dat de minister in de demissionaire periode een besluit van dergelijke omvang nog neemt wijst er mijns inziens op dat de minister koste wat kost het plan wil doordrukken voordat er een nieuw kabinet geformeerd is. Naar mijn mening is de minister haar boekje te buitengegaan door deze beslissing te nemen.	Zie ook de beantwoording van 41zp en 53b. Het definitieve besluit is door de ministers van het nieuwe kabinet vastgesteld.
72	f	Bij de beargumentering van de minister is sprake van feitelijke onjuistheden, de afstand tussen de molens en de bebouwing wordt door dit ingrijpen niet verkleind, maar blijft het zelfde, de molens op de dijk blijven immers op de zelfde afstand van het dorp staan. Dat juist de molens op de dijk blijven staan klopt niet met de beargumentering van de minister, omdat de dijk in deze beargumentering wordt aangemerkt als uitloopgebied, en van belang voor Urk. Het blijft dan vreemd dat op die dijk de afstand tussen Urk en het park niet wordt vergroot. Naar mijn mening doet dit ingrijpen geen recht aan de motie Zijlstra en aan de ingediende zienswijzen op de milieueffectrapportage.	Zie de beantwoording van 5zk, 28a en 66g.
72	g	Samenvattend: ik ben van mening dat de huidige beoogde locatie ongeschikt is voor een park van dergelijke omvang en molens van dergelijke hoogte. De molens hebben off shore hoogte, en behoren naar mijn mening ook off shore geplaatst te worden. Als redenen hier voorwijs ik op het belang van het IJsselmeer voor mens en dier, en de grote invloed welke dit park op het leef klimaat van zowel mens en dier heeft.	Zie de beantwoording van 6a, 6b en 6c.
72	h	Daarnaast wijs ik op het proces van besluitvorming welke elke poging om bij de burger begrip te kweken te niet doet. Door de burger zo buiten de besluitvorming te houden, en door maatschappelijke onrust zo te negeren wordt geen begrip gekweekt, maar raakt de burger gefrustreerd en voelt zich buiten spel gezet, wat juist een ander resultaat tot gevolg heeft, de burger gaat zich nog meer verzetten.	Zie ook de beantwoording van 5i. In het inpassingsplan wordt een afweging gemaakt met betrekking tot doel, locatie, beleid en milieu- en waardenaspecten. Deze belangen dienen te worden afgewogen tegen het (grote) maatschappelijke belang duurzame energie te stimuleren.
72	i	Tot slot wil ik nog ingaan op de wijze van het tellen van de zienswijzen op de milieueffectrapportage. Gelijke zienswijzen werden bij elkaar als één zienswijze geteld, en hierdoor kwam u op 66 zienswijzen, terwijl het werkelijke aantal veel hoger lag. Het beeld ontstond hierdoor dat de maatschappelijke weerstand tegen het project minder groot is dan het in werkelijkheid is. Als een politieke partij bij verkiezingen een miljoen stemmen haalt wordt er ook niet gezegd dat het identieke stemmen zijn en dat ze wel als één stem geteld kunnen worden. Om de maatschappelijke weerstand realistisch weer te geven is het van belang dat ook identieke zienswijzen allemaal mee tellen.	Er wordt aangegeven hoeveel zienswijzen er zijn ingediend en hoeveel zienswijzen uniek zijn. Ook het totaal aantal zienswijzen wordt dus weergegeven.
72	j	Hopend dat u tot het inzicht komt dat het milieu en de leefomgeving door dit park buitenproportionele schade wordt toegebracht en dat een park van dergelijk omvang niet in Nederland thuis hoort, maar op de Noordzee,	Zie ook de beantwoording van 6a.

73	a	Vogels vliegen tegen de windmolens en kunnen hierdoor doodgaan.	In bijlage E1 van het MER zijn de gevolgen van windturbines voor vogels bepaald, waaronder aanvaringsslachtoffers. In deze bijlage en in de passende beoordeling, welke onderdeel is van de Aanvulling van het MER is het optreden van aanvaringsslachtoffers beoordeeld.
73	b	Uitzicht vrijer en het verzoek is om 25 windmolens te schrappen.	Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen het (individuele) belang van uitzicht en de landschappelijke waarden ter plaatse enerzijds, en het algemeen belang dat gediend is met het duurzaam winnen van energie op deze plek. De plaatsing van de turbines in dit gebied is, de belangen afwegend, verantwoord.
74	a	Algemeen Ik vind het niet correct dat na een voorbereidingsperiode van meer dan 10 jaar, waarin er geen enkele mogelijkheid werd geboden voor overleg met de plaatselijke bevolking (of met andere belanghebbende partijen), wij nu in een formele procedure worden gedwongen onze zienswijzen binnen een periode van 6 weken te formuleren, nota bene in de periode van de zomervakanties. Wij moeten daartoe enkele duizenden pagina 's juridische tekst doorvlooien. Juridische bijstand is in dit korte tijdsbestek en in deze periode niet te organiseren. De publicatie van de ontwerp-besluiten kwam als een donderslag bij heldere hemel: het kabinet is demissionair, de Tweede Kamer heeft wind-op-zee controversieel verklaard en heeft de verruiming van de geluidsnormen die nodig is voor het windpark Noordoostpolder niet geaccepteerd en het kabinet verzocht ook daarin geen verdere stappen te ondernemen. Toch werden plotseling deze ontwerp-besluiten gepubliceerd. Ik vind dit geen manier om met de bevolking om te gaan.	Zie ook de beantwoording van 53b. Het definitieve besluit is door de ministers van het nieuwe kabinet vastgesteld.
74	b	Ik heb vorig jaar mijn zienswijze op het ontwerp-MER bekend gemaakt. Ik heb daarop geen enkele reactie ontvangen. Ik heb begrepen dat ook anderen die een zienswijze hebben bekend gemaakt geen reactie hebben ontvangen. Formeel is een dergelijke reactie ook niet verplicht, zo begrijp ik. Maar ik vind het wel bijzonder onfatsoenlijk om zo met de inbreng van de meest betrokken burgers om te gaan. Ik verzoek u om mijn zienswijze ten aanzien van het ontwerp-MER te beschouwen als onderdeel van mijn zienswijze op de ontwerp-besluiten.	In de "Antwoordnota MilieuEffectRapport Windpark Noordoostpolder" die ook ter inzage lag, heeft het bevoegd gezag een reactie gegeven op deze zienswijzen. Aan alle indieners van zienswijzen op het MER is de kennisgeving met betrekking tot de ontwerpbesluiten per brief toegezonden.

74	c	<p>Een deel van het windpark (onderdeel Westerveerweg binnendijks) zal gebouwd worden op mijn boerderij, zo ontdek ik in de stukken. In de berg stukken ontdek ik een tekening waarop een deel van mijn landbouwkavel is aangemerkt als "inrichtingsgebied" en zie ik dat er een kabel en een weg zal worden aangelegd (dat laatste is overigens niet erg duidelijk te zien op de tekening). Er is over al deze zaken nog nooit één keer met mij gesproken, noch door de initiatiefnemers voor de bouw van de molens, noch door de overheden. Ik moet dit in de berg stukken bij deze ontwerp-besluiten ontdekken! Welke gevolgen de aanwijzing van een deel van mijn bedrijf als "inrichtingsgebied" heeft, is mij niet bekend. Ik neem aan dat dit betekent dat ik op dit deel mijn bedrijfsactiviteiten zal moeten staken. Mijn zienswijze is, dat je zo niet met mensen kan omgaan. Ik verklaar mij niet akkoord met welke inperking van mijn bedrijf dan ook, voordat er normaal met mij is gesproken over noodzaak, alternatieven (die zijn er legio, ook ter plekke!), schadevergoeding en dergelijke.</p>	<p>Er hebben informatiebijeenkomsten plaatsgevonden in september en november, waarvoor de omwonenden zijn uitgenodigd. Ook heeft er op 22 juli 2010 een bijeenkomst plaatsgevonden met betrekking tot de ontwerp-besluiten. Met de grondeigenaren waarmee privaatrechtelijke afspraken dienen te worden gemaakt zal in contact moeten worden getreden door de initiatiefnemers. Dit traject loopt. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat er privaatrechtelijke belemmeringen zullen zijn voor de realisatie ter plaatse op het moment dat met de bouw zal worden begonnen.</p>
74	d	<p>Nut en noodzaak Voor een goede afweging van eventueel acceptabele nadelige gevolgen is inzicht in nut en noodzaak van dit project nodig. Dit inzicht ontbreekt. Gesteld wordt dat de windparken (in de tekst van de kennisgeving in de lokale pers is sprake van windparken, terwijl de kop suggereert dat het een windpark is) een gezamenlijk vermogen hebben van maximaal circa 450 Megawatt. Het belang van dit project blijkt erin gelegen, dat hiermee electriciteitsopwekking uit fossiele brandstoffen wordt vervangen door "groen" opgewekte stroom. Daardoor is de vraag hoeveel Megawatt er zal worden opgewekt veel minder relevant dan de vraag hoeveel fossiele brandstof er zal worden bespaard. Gegevens over dat laatste ontbreken echter volledig. In de literatuur zijn hierover wel gegevens bekend voor andere locaties. Deze wijzen erop dat de besparing op fossiele brandstof, wanneer zoals ook in het geval van dit project de back-up zal bestaan uit stroom uit gasgestookte centrales, deze besparing vrijwel nihil zal zijn of zelfs negatief. Mede in het licht van deze inzichten had een analyse van de besparing die dit windpark zal opleveren niet mogen ontbreken. Deze zienswijze heeft betrekking op het ontwerp-Rijksinpassingsplan (een Rijksinpassingsplan is eerst dan acceptabel wanneer nut en noodzaak voldoende zijn gebleken), op de ontwerp-milieuvergunningen (de nadelige gevolgen dienen te worden afgewogen tegen nut en noodzaak) en op de ontwerp-Nbwet vergunning (slechts wanneer er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, kan een Nbwet vergunning worden verleend in afwijking van artikel 199 1e lid van de Nbwet en van dat laatste is hier sprake).</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.</p>

74	e	<p>Locatiekeuze in relatie tot nut en noodzaak Aan een Rijksinpassingsplan zou een degelijke analyse van de locatiekeuze ten grondslag moeten liggen, waarin nut en noodzaak van de gemaakte ruimtelijke keuze wordt afgezet tegen de nadelen en waarin wordt gezocht naar het beste alternatief. Deze analyse ontbreekt grotendeels. Dit ontwerp-Rijksinpassingsplan lijkt meer op een ruimtelijke accommodatie van een vijftal projectplannen van verschillende initiatiefnemers dan op een doorwrocht plan om op de meest optimale locatie een door het Rijk gewenste capaciteit voor windenergie te realiseren. Bij een goede onderbouwing hoort niet alleen dat er gekeken wordt naar alternatieve locaties, maar ook dat er gekeken wordt naar de meest optimale configuratie van de turbines binnen de gekozen locatie. Nut en noodzaak van de bouw van dit windpark op zo korte afstand van onze woningen wordt bijvoorbeeld in het geheel niet onderbouwd. Met name blijft onduidelijk waarom er naast de buitendijkse opstellingen ook nog binnendijkse opstellingen nodig zijn. Deze laatste zullen voor de grootste overlast zorgen, met name door geluid en slagschaduw. Voorts zal er twee maal een infrastructuur voor de bouw moeten worden opgezet: naast de infrastructuur voor de buitendijkse bouw zal er ook nog eens voor de binnendijkse bouw de nodige infrastructuur op het land moeten worden gerealiseerd. Voor dat laatste zal landbouwgrond moeten worden opgeofferd (ook door mijzelf, zo moet ik uit de stukken opmaken). Deze zienswijze heeft betrekking op het ontwerp-Rijksinpassingsplan. Het ruimtelijk accommoderen van een vijftal projecten van diverse initiatiefnemers rechtvaardigt niet het zware instrument van een Rijksinpassingsplan. Een Rijksinpassingsplan dat erop gericht is om een project van nationaal belang ruimtelijk in te passen, zou moeten worden gebaseerd op een veel bredere en veel grondiger studie van mogelijkheden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zze, 6a, 30x en 105a.</p>
74	f	<p>Locatiekeuze in relatie tot milieu -effecten Zoals bij een wijziging van het bestemmingsplan door het lokale bevoegde gezag, zou ook bij een Rijksinpassingsplan een afstemming met milieu-effecten moeten plaatsvinden en zou gezocht moeten zijn naar een zodanige ruimtelijke inpassing dat de nadelige effecten zo gering mogelijk zijn. Een dergelijke afstemming lijkt niet te hebben plaatsgevonden. Opnieuw lijkt dit ontwerp-Rijksinpassingsplan meer op het ruimtelijk accommoderen van bestaande plannen van diverse ondernemers dan op een van de grond af opgezet plan om een project van nationale betekenis op de beste manier te realiseren.</p>	<p>In het MER zijn verschillende locaties voor het realiseren van het windpark onderzocht. Mede vanwege milieuaspecten is de huidige locatie gekozen. In het aanvullende MER heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar alternatieve locaties. Uit dit onderzoek is gebleken dat geen alternatieve locaties beschikbaar waren voor de realisatie van het windpark, waardoor onderzoek naar milieugevolgen op alternatieve locaties niet mogelijk was.</p>
74	g	<p>Ten aanzien van geluidsoverlast lijkt zelfs de omgekeerde weg bewandeld te zijn: in plaats van een zodanige ruimtelijke inpassing dat er aan de gangbare geluidsnormen kan worden voldaan, lijken hier de geluidsnormen te zijn aangepast aan het plan (zie verder onder de kop "Geluid").</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zj.</p>

74	h	<p>Ook hier blijft de vraag onbeantwoord waarom er naast buitendijkse opstellingen ook nog binnendijkse opstellingen nodig zijn. Daarnaast is onduidelijk waarom er bij de gekozen afstand tussen de turbines binnen één rij niet is aangesloten bij de afstanden tussen de groepjes woningen langs de parallel gelegen wegen (600 meter). In dat laatste geval hadden de turbines nooit pal achter een woning hoeven te komen. Bij de gekozen opstelling staat er bijvoorbeeld een turbine pal achter mijn woning, waardoor de overlast maximaal zal zijn en de directe toegang tot het IJsselmeer zal worden afgesloten. Deze zienswijze heeft betrekking op het ontwerp-Rijksinpassingsplan en op de milieu- en bouwvergunningen (vanwege de vereiste afstemming). Ik verzoek u dit onderdeel van mijn zienswijze te beschouwen in samenhang met de desbetreffende punten onder "Geluid" en onder "Slagschaduw".</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 6a. Getracht is de locatie zo maximaal mogelijk te benutten en daar de onderlinge afstand van de turbines op te baseren. Uit figuur 9.14 blijkt dat voor geluid de contour door verschuiving van de turbines nauwelijks zal veranderen aangezien dat een nagenoeg rechte lijn is vanaf de turbines. Voor slagschaduw zal de standstill voorziening ervoor zorgen dat de huizen niet meer dan toegestaan belast worden.</p>
74	i	<p>Werelderfgoed Een analyse van de gevolgen van dit windpark voor de mogelijkheden om de Noordoostpolder op de Werelderfgoedlijst van Unesco geplaatst te krijgen ontbreekt. Schokland staat reeds op deze lijst. De gehele Noordoostpolder staat op de lijst voor aan te melden gebieden en in oktober van dit jaar zal het kabinet een advies ontvangen over aanmelding van de Noordoostpolder voor de Unesco-lijst. Dit windpark zal zeer ingrijpende gevolgen hebben voor het aanzien van de gehele polder en derhalve kan een Rijksinpassingsplan niet worden vastgesteld voordat is komen vast te staan dat deze gevolgen geen belemmering zullen opleveren voor een eventuele aanwijzing, of, indien dit wel zo zou zijn, er een afweging van belangen heeft plaatsgevonden. Deze zienswijze betreft het ontwerp-Rijksinpassingsplan.</p>	<p>Zie de beantwoording 24 c. De gemeente Noordoostpolder heeft zich aangemeld voor plaatsing op de voorlopige lijst werelderfgoederen. In het betreffende collegeadvies is als kanttekening opgenomen dat de gemeentelijke structuurvisie leidend is. Het streven naar de werelderfgoedstatus mag met andere woorden niet leiden tot een fundamentele aantasting van de uitgangspunten en gewenste ontwikkelingen uit de structuurvisie. Eén van de gewenste ontwikkelingen vormt het onderhavige windturbinepark.</p>
74	j	<p>Planschade Een analyse van de te verwachten planschade ontbreekt, evenals een regeling voor compensatie van deze schade. Voor omwonenden is planschade door waardedaling van onroerend goed relevant. In mijn geval gaat het ook om schade door beperking van mijn bedrijfsactiviteiten en mogelijke schade door kwelwater onder mijn landbouwgrond. Een grondige analyse van planschade is ook nodig om tot een goede afweging van alternatieven te komen. Hierbij zijn vanzelfsprekend veel meer aspecten dan alleen de bovengenoemde aan de orde, zoals bijvoorbeeld effecten op de visserij, recreatie en dergelijke. Voor een project van nationaal belang, geaccommodeerd door een Rijksinpassingsplan, is een solide schaderegeling op zijn plaats. Het Rijksinpassingsplan zou niet moeten worden vastgesteld zonder zo'n regeling. Deze zienswijze heeft betrekking op het ontwerp-Rijksinpassingsplan.</p>	<p>Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover schade in de vorm van inkomensderving of vermindering van de waarde van een onroerende zaak redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. Voor schade als gevolg van kwelwater behoeft redelijkerwijs niet te worden gevreesd, dit is onderzocht. Op voorhand valt niet geheel uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.</p>

74	k	<p>Opknippen Ten aanzien van de milieuvergunning is het windpark opgeknipt in onderdelen. De bestuursorganen zijn kennelijk van mening dat er sprake is van meerdere inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer.</p> <p>Daarentegen blijkt de provincie van oordeel dat er in de zin van de Nbwet sprake is van één samenhangend "project of andere handeling" (zie artikel 19d 1 e lid van de Nbwet), waarvoor één vergunning kan worden verleend. Ook in het kader van het ontwerpRijksinpassingsplan blijkt er sprake van één windpark. Mijn zienswijze is dat dit park gezien zou moeten worden als één inrichting en dat er één integrale milieuvergunning moet worden verleend door één bevoegd gezag. Tenminste zouden de onderdelen Westermeerweg binnendijks en Westermeerweg buitendijks moeten worden samengebracht en hetzelfde geldt voor de onderdelen Noordmeerweg binnendijks en Noordermeerweg buitendijks. De rechtszekerheid voor omwonenden wordt ernstig aangetast door het opknippen in onderdelen, met per onderdeel een andere rechtspersoon die verantwoordelijk is voor de naleving van de voorschriften en een ander bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het toezicht op de naleving ervan. Deze zienswijze heeft betrekking op de ontwerp-milieuvergunningen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 30zu. De aanvragen om vergunningen in het kader van de Wet milieubeheer zijn getoetst aan de reikwijdte van het begrip één inrichting uit de Wet milieubeheer en in het bijzonder aan de in de jurisprudentie ontwikkelde zeggenschaps criterium. Uit de aanvraaggegevens en uit nader onderzoek blijkt ons dat de afzonderlijke aanvragers volledige zeggenschap hebben over hun park en dat er geen binding is tussen de te realiseren windparken. Vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 wordt dit gezien als 1 project, net als in de MER-procedure, er is ook maar één passende beoordeling opgesteld. Voor de aanleg en het in gebruik nemen van de windmolenparken moet namelijk in gezamenlijkheid worden gekeken wat het totale cumulatieve effect is op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Overigens is in de vergunningen Wet milieubeheer het belangrijkste milieu-effect geluid, conform de ministriële circulaire, cumulatief beoordeeld voor alle vier de parken samen.</p>
74	l	<p>Geluid De geluidsvoorschriften zijn ontoereikend voor een adequate bescherming van omwonenden, werknemers op nabijgelegen boerderijen en recreanten. De geluidsnorm is aanmerkelijk ruimer dan de geluidsnorm die de provincie recent toepaste bij een andere industriële activiteit op dezelfde locatie(varkensflat Knorpolder); een motivering ontbreekt.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5zj, 6g, 30zy, 41i, 41k en 53n.</p>
74	m	<p>De geluidsnorm is ruimer dan de geluidsnorm die de gemeente vaststelde voor een bestaand windmolenpark op dezelfde locatie (Westermeerweg binnendijks); een motivering ontbreekt.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30t, 30zy en 50l.</p>
74	n	<p>Er loopt een procedure tot handhaving van de geluidsvoorschriften van het huidige windmolen park en een procedure tot actualisatie van de geluidsvoorschriften van dat park (gemeente bevoegd gezag). Een afstemming van de geluidsnormen in de ontwerp-milieuvergunningen met het door de gemeente gevoerde geluidsbeleid ten aanzien van het huidige park ontbreekt.</p>	<p>Zie de beantwoording van 30t, 30zy en 50l. De gemeente Noordoostpolder heeft geen gemeentelijk geluidbeleid opgesteld. Voor de toetsing van het geluid van de windparken is aansluiting gezocht bij de door de minister geadviseerde normen uit de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines.</p>
74	o	<p>In het geval Westermeerweg wordt een uitbreiding van de capaciteit met een factor van meer dan 10 gepland in een reeds overbelaste situatie. Ten onrechte is hieraan geen aandacht besteed bij het vaststellen van de geluidsvoorschriften en bij het vaststellen van de minimum-afstand tot woningen (zie ook het punt hiervoor). Dit is in strijd met artikel 8.8 1 e lid van de Wet milieubeheer.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zj en 41zzzc.</p>

74	p	De geluidsnormen zijn gebaseerd op een recent door het Ministerie van VROM uitgebrachte circulaire. Deze circulaire loopt vooruit op een AMvB die vooralsnog niet door de Tweede Kamer is geaccepteerd en waarvan de Kamer heeft bepaald dat deze vooralsnog niet in werking zal mogen treden. De circulaire is daarmee in strijd met het vigerend geluidsbeleid. Het bevoegd gezag had de normen dan ook moeten baseren op de vigerende Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening van VROM.	Zie de beantwoording van 30zy en 53m.
74	q	Een handreiking van VROM laat onverlet dat het lokale bevoegde gezag een eigen afweging moet maken. Dit is niet gebeurd. De geluidsnormen houden geen rekening met lokaal-specifieke omstandigheden, zoals de hoogte van het referentieniveau ter plaatse en cumulatie met geluidsbelasting door andere (in dit geval agrarische) geluidsbronnen. Dit is in strijd met artikel 8.8 1 e lid van de wet milieubeheer. Cumulatie ten gevolge van de verschillende onderdelen van dit windpark is een bijzonder punt van aandacht.	Zie de beantwoording van 6g, 30zy en 67g.
74	r	In afwijking van de Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening en daarmee tevens in afwijking van de gangbare vergunningenpraktijk wordt als eenheidsmaat gekozen voor Lden. Hiermee is er geen exacte grenswaarde meer waaraan de geluidsbelasting op enig moment dient te voldoen en waaraan door meting kan worden getoetst. Ondanks de zeer ruime ervaring die de gemeente heeft met het handhaven van de geluidsvorschriften van het bestaande windpark, wordt de keuze voor Lden niet gemotiveerd vanuit deze ervaring. Deze ervaring zou mijns inziens tot de conclusie moeten leiden dat een harde grenswaarde onontbeerlijk is voor een goede rechtsbescherming van omwonenden. Nu de Lden nergens anders wordt toegepast bij vergunningen voor individuele industriële activiteiten, is er hier sprake van een experiment. Een dergelijk experiment zou bij voorkeur eerst moeten plaatsvinden bij een standaardactiviteit. In dit geval wordt deze experimentele dosismaat gekoppeld aan het experiment van het grootste windpark op land, op zeer korte afstand van woningen en aan de zijde van die woningen waarvandaan de wind overwegend waait. Hierdoor knelt het temeer dat een motivering van de keuze vanuit het perspectief van rechtsbescherming en handhaafbaarheid ontbreekt.	Zie ook de beantwoording van 6g, 30zy en 42c. De Lden is een maat om de geluidsbelasting te normeren welke ook bij andere geluidsbronnen wordt toegepast (zoals wegverkeer). Er is voldoende ervaring inzake de toepassing van deze maat.
74	s	De geluidsvorschriften voorzien ten onrechte niet in bescherming van mensen die langdurig in het open veld op zeer korte afstand van de windturbines zullen moeten werken.	Zie de beantwoording van 6g, 30zy, 41i,41k en 53n.
74	t	De geluidsvorschriften voorzien ten onrechte niet in bescherming van recreanten op en langs het IJsselmeer. Nog zeer recent zijn fietspaden aangelegd/verbeterd ten behoeve van het bevorderen van recreatie op de dijken.	Zie de beantwoording van 6g, 30zy, 41i,41k en 53n.

74	u	Er is ten onrechte niet gebruik gemaakt van mogelijkheden om door het stellen van voorschriften de nadelige gevolgen te voorkómen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk -bij voorkeur bij de bron- te beperken en ongedaan te maken. Dit is in strijd met artikel 8.11 3e lid van de Wet milieubeheer. Het verplichten tot het installeren van een "geluidsmodus" op slechts enkele turbines (ontwerp-milieuvergunning Westerveerweg binnendijks), voldoet niet aan het genoemde artikel. Deze zienswijze heeft betrekking op de ontwerp-milieuvergunningen en, voor zover het gaat om minimum-afstanden, ook op het ontwerp-Rijksinpassingsplan.	Er zijn voorschriften bij de vergunning opgenomen die de nadelige gevolgen zo veel mogelijk voorkomen of beperken. De zienswijze biedt geen concrete suggesties voor ontbrekende of verdergaande voorschriften.
74	v	Slagschaduw De voorschriften ten aanzien van slagschaduw zijn ontoereikend. De turbines bij Noordermeerweg binnendijks zullen moeten worden voorzien van een stilstandvoorziening, de turbines bij Westerveerweg binnendijks niet. Dat laatste is in strijd met artikel 8.11 3e lid van de Wet milieubeheer.	De windparken NOP komen begin 2011 (inwerkingtreding waarschijnlijk 1 januari 2011) te vallen onder de werking van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Dit heeft tot gevolg dat het aspect slagschaduw(hinder) wordt getoetst aan de regels gesteld van voornoemd Besluit en de Regeling.
74	w	Er is niet voorzien in adequate bescherming tegen slagschaduw op de landbouwpercelen. Ter motivering daarvan wordt kortweg verwezen naar het BARIM, dat echter niet van toepassing is op dit windpark. Ik wil erop wijzen dat er hier sprake is van turbines die groter zijn dan ooit ergens in ons land gebouwd, aan de meest gevoelige kant van woningen en landbouwpercelen (de westkant waar de zon doorgaans ondergaat) en ook nog eens op bijzonder korte afstand. Het bevoegd gezag dient bij het opstellen van de vergunningsvoorschriften een eigen afweging te maken en daarbij de gevolgen voor het milieu te betrekken, mede gezien de technische kenmerken en de geografische ligging van de inrichting. Dat alles is niet gebeurd en daarmee is de ontwerp-vergunning in strijd met artikel 8.8 1 e lid van de Wet milieubeheer. Deze zienswijze heeft betrekking op de ontwerp-milieuvergunningen en, voor zover het afstanden betreft, ook op het ontwerp-Rijksinpassingsplan.	De windparken NOP komen begin 2011 (inwerkingtreding waarschijnlijk 1 januari 2011) te vallen onder de werking van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer. Dit heeft tot gevolg dat het aspect slagschaduw(hinder) wordt getoetst aan de regels gesteld van voornoemd Besluit en de Regeling. Volgens die regels behoeven bescherming tegen slagschaduw 'uitwendige scheidingsconstructie van geluidgevoelige gebouwen of woonwagens', voor zover zich in die constructie ramen bevinden. Die bescherming geldt dan alleen als voldaan wordt aan bepaalde randvoorwaarden betreffende de afstand tot de windturbine, de slagschaduw-duur per dag, en het aantal dagen per jaar dat slagschaduw kan optreden. Gezien het voorgaande krijgen landbouwpercelen geen bescherming tegen slagschaduw. Doordat de windturbines allemaal worden voorzien van een automatische stilstandvoorziening zal dit mede effect op landbouwpercelen hebben.
74	x	Natuurbescherming De ontwerp-Nbwet vergunning is in strijd met artikel 19f 1e lid van de Nb wet. Een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied is niet gemaakt, terwijl er sprake is van de mogelijkheid van significante gevolgen. Ik verwijs kortheidshalve naar mijn zienswijze op het ontwerp-MER. Door het ontbreken van een passende beoordeling ontstaat ook automatisch strijd met artikel 199 1 e lid van de Nbwet: GS hebben zich er niet van kunnen verzekeren dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast. Nu er ook niet is aangetoond dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, kan een vergunning niet in afwijking van het genoemde artikel worden verleend (zie artikel 199 2e lid van de Nbwet).	Zie ook de beantwoording van 59a. De passende beoordeling die ingevolge artikel 19 f vereist is, is onderdeel van het MER en ligt ten grondslag aan het vergunningbesluit Natuurbeschermingswet 1998 van Gedeputeerde Staten van Flevoland en ontbreekt dus niet zoals is gesteld door inspreker. De verdere toepassing van artikel 19g is niet juist, nu uit de passende beoordeling is gebleken dat het project op zichzelf of in samenhang met de gevolgen van andere plannen en projecten geen significante gevolgen kan hebben in het licht van de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-beschermingszones.

75	a	<p>Bij brief van 18 juli 2010 is Essent Wind Nederland B.V, (hierna: Essent) geïnformeerd over de ter inzagelegging van het ontwerp-Rijksinpassingsplan en de ontwerpbeschikkingen ten behoeve van de aanleg van het Windturbinepark in de Noordoostpolder. Essent heeft met instemming kennisgenomen van uw voornemen om tot vergunningverlening over te gaan. Bij lezing van de ontwerpbeschikking op basis van het Besluit Algemene regels voor inrichtingen milieubeheer voor de lozing van grondwater ten behoeve van de bouw van het transformatorstation aan de Westermeerdijk (Kadastraal NOPOOE1425) (bijlage 1) heeft Essent nog een paar punten gesignaleerd die naar haar oordeel anders in de vergunning zouden moeten worden opgenomen, Op die punten geeft Essent hierbij haar zienswijze. Essent vertrouwt erop dat op basis hiervan kan worden gekomen tot een definitieve beschikking. 1. Twee locaties voor transformatorstations In de ontwerpbeschikking wordt gesteld dat de vergunning en de voorschriften betrekking hebben op de aanvraag voor een lozing ten behoeve van een transformatorstation ter hoogte van de Westermeerdijk 35a, kadastraal bekend als perceel NOPOOE1425, Echter in de aanvraag en de ingediende wijzigingen hierop is aangegeven dat de aanvraag betrekking heeft op twee transformatorstations, op de percelen NOPOOE1425 en NOPOOD1541 , Er zal slechts één station worden gerealiseerd. Namens Essent Wind Nederland BV verzoek ik u te besluiten op de aanvraag voor beide locaties en de bijbehorende maatwerkvoorschriften van toepassing te verklaren.</p>	<p>Deze zienswijze leidt tot aanpassing van het besluit.</p>
75	b	<p>2. Maatwerkvoorschrift 2 Wij wijzen u op het volgende, Voor de locatie NOPOOD1541 dient het maatwerkvoorschrift 2 'samenloop met andere grondwaterlozingen' niet te worden opgenomen, Het betreft hier een perceel dat, gezien de onderlinge afstand van 9 kilometer, geen direct verband kent met de percelen aan de Westermeerdijk. Het is derhalve niet bezwaarlijk dat een eventuele lozing gelijktijdig plaatsvindt met de percelen aan de Westermeerdijk. Voor de locatie NOPOOE1425 kan dit voorschrift uiteraard wel worden gehandhaafd.</p>	<p>Deze zienswijze leidt tot aanpassing van het besluit. Aan het debiet van de lozing voor een transformatorstation aan de Zuidermeerdijk worden, in verband met de kwaliteit van het te lozen grondwater, wel beperkingen gesteld. In de zomerperiode, april tot en met september, mag maximaal 8 m³ grondwater per uur worden geloosd, in de winterperiode (oktober tot en met maart) kan de gevraagde 10 m³ grondwater per uur worden geloosd.</p>

76	a	<p>Bij brief van 18 juni 2010 is Westermeerwind BV (hierna: Westermeerwind) geïnformeerd over de ter inzagelegging van het ontwerp-Rijksinpassingsplan en de ontwerpbesikkingen ten behoeve van de aanleg van het Windturbinepark in de Noordoostpolder. Westermeerwind heeft met instemming kennisgenomen van uw voornemen om tot vergunningverlening over te gaan. Bij lezing van de ontwerpbesikking op grond van de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken (bijlage 1) <i>[Voor de bijlage wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i> heeft Westermeerwind nog een aantal punten gesignaleerd die naar haar oordeel anders in de vergunning zouden moeten worden opgenomen. Op die punten geeft Westermeerwind hierbij haar zienswijze. Westermeerwind vertrouwt er op dat op basis hiervan kan worden gekomen tot een definitieve beschikking.</p> <p>1. Operationele periode en termijn Op grond van artikel 21 lid 1 van de voorschriften is de vergunning geldig "vanaf publicatie van het definitieve besluit tot 20 jaar na de aanvang van de operationele periode plus de tijd die nodig is voor het verwijderen van het werk en de kabels naar het land, met daaraan verbonden voorschriften". De koppeling van de duur aan de operationele periode is niet wenselijk. Westermeerwind verzoekt u het einde van de geldigheidsduur niet te relateren aan de aanvang van de operationele periode, maar het moment van de ingebruikname van alle windturbines of – als alternatief daarvoor – na gereedkoming/realisatie van het windpark. In de realisatieperiode zal het windpark worden gebouwd, waarbij deze fase aanvangt bij start van de werkzaamheden en eindigt bij het in gebruik nemen van de laatste (48e turbine. Tussen de inbedrijfname van de eerste en de laatste turbine zal een tijdsperiode van ongeveer 1 - 1,5 jaar zitten. Vanzelfsprekend zullen de afzonderlijke turbines wel direct in bedrijf worden genomen op het moment dat deze zijn opgeleverd. Met een geldigheidsduur van 20 jaar die gerelateerd is aan de "aanvang" van de operationele periode (gereedkoming van de eerste turbine) zal de laatste turbine slechts ongeveer 18,5 jaar in gebruik zijn, hetgeen een onnodige beperking is van de levensduur van de turbines en energieopbrengst.</p>	<p>De zienswijze omtrent de aanvang van de operationele periode wordt gegrond verklaard. Om deze reden wordt er een extra lid bij voorschrift 8 toegevoegd, namelijk de operationele periode vangt aan op het moment dat de laatste windturbine in gebruik wordt genomen. De geldigheidstermijn van 20 jaar blijft van kracht.</p>
76	b	<p>2. Verval vergunning In artikel 21, lid 2 is opgenomen dat de vergunning van rechtswege vervalt indien uiterlijk drie jaar na afgifte van de vergunning de operationele periode niet is aangevangen. Op voorhand is duidelijk dat het windpark niet binnen drie jaar na afgifte van de vergunning volledig in bedrijf zal zijn genomen. De turbines kunnen (om redenen van financiering) pas worden besteld nadat de vergunningen onherroepelijk zijn geworden. De levertijd van turbines bedraagt ongeveer één tot twee jaar. Vervolgens zal de oprichting ook één tot anderhalf jaar in beslag nemen. Een termijn van vijf jaar na afgifte achten wij haalbaar. Dit zou tevens aansluiten bij de ontwerpbesikking op grond van de Wet milieubeheer.</p>	<p>De zienswijze omtrent de vervaltermijn van de beschikking wordt gegrond verklaard. De termijn in lid 2 van voorschrift 21 wordt gewijzigd in vijf jaar in plaats van drie jaar.</p>

77	a	Hierbij dient ondergetekende een zienswijze in met betrekking tot het ontwerp-inpassingsplan van Windpark Noordoostpolder. Mijn zienswijze spitst zich toe op de volgende punten: 1. Het voorstel ontwerp-inpassingsplan alsmede de aanvraag tot wijziging van het bestemmingsplan laten diverse opties open. Het is mij niet duidelijk wat nou exact het project wordt. Daarnaast bevat de documentatie van Windkoepel Noordoostpolder, aantoonbaar, foutieve informatie zoals. . . . Kortom, als ondernemer en bewoner ben ik niet in staat gesteld om een goed beeld te krijgen van de voornemens van RWE.	Uit de plankaart en regels van het inpassingsplan wordt exact duidelijk hoeveel windturbines er zijn toegestaan, welke minimale en maximale hoogte en rotordiameter deze windmolens hebben, enzovoorts. Samen met het MER en de toelichting geeft het inpassingsplan voldoende duidelijkheid omtrent hetgeen wat wordt toegestaan.
77	b	2. Partij RWE gebruikt informatie naar eigen goeddunken en heeft meermalen geprobeerd mij als pachter met een kluitje in het riet te sturen. De gevolgen van dit megalomane project zijn niet te overzien voor mij als akkerbouwer. Milieu-, productie- en infrastructurele gevolgen zijn, mijns inziens, onvoldoende of met een gekleurde bril onderzocht.	Zie de beantwoording van 41zl.
77	c	3. De gevolgen, voor mij als akkerbouwer, zijn groot. Niet alleen wordt een deel van mijn land afgehaald, waardoor ik onder een kritische grens kom met betrekking tot de uitoefening van mijn beroep, ook wordt een enorme aanslag op de rest van mijn kavel gedaan (alleen al om dit project te doen verrijzen).	Zie de beantwoording van 74j.
77	d	4. Molens van 6 MW en meer zullen van grote invloed zijn voor mijn perceel. Ik denk hierbij met name aan de trillingen die worden veroorzaakt (ook de invloed op de aan mijn perceel grenzende dijk), aan de verstoring van de plantengroei hierdoor, aan de invloeden op het kwelwater en aan de waterhuishouding in z'n geheel. Dit is zeker geen uitputtende lijst.	Zie ook de beantwoording van 5zzj, 26a, 26d en 30zv. Met betrekking tot trillingen in de gebruiksfase geldt, zoals in bijlage F van het MER is aangegeven, dat de trillingen van de turbine voor het grootste deel worden geabsorbeerd door de mast en het fundament (beide van beton). De resterende trillingen hebben geen invloed op plantengroei. In de trillingsrisicoanalyse in bijlage F1 van het MER is eveneens geconcludeerd dat de kans op kwel zeer klein is. Daarmee is er ook geen invloed op de waterhuishouding in het gebied. Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding op aanvraag toegekend voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager van de tegemoetkoming van de schade behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed.

77	e	5. Inspraak heeft gedurende de voorbereidende fase niet plaatsgevonden. Voldongen feiten en machtsvertoon hebben het ontwerp tot op heden gedomineerd. Er is volledig voorbij gegaan aan de gevolgen voor mij als akkerbouwer en aanwonende. Andere akkerbouwers zijn in een vroeg stadium monddood gemaakt (letterlijk contractueel verplicht positief te staan tegenover de ontwikkeling van een windpark). Ik wil mijn rechten echter volledig gebruiken en sta niet achter dit plan. Op grond van de hierboven door mij aangedragen zienswijze verzoek ik u het ontwerp-inpassingsplan te verwerpen of, als dat geen optie is, aan te passen en, waar nodig, aanvullend onderzoek uit te voeren.	Zie de beantwoording van 5i en 72h.
78	a	Inleiding. Het zal U bekend zijn dat energie opgewekt door windmolens veel duurder is dan op conventionele wijze opgewekte energie en zeker duurder dan door kernenergie opgewekte energie. (zie bijvoorbeeld figuur 1) [Voor de figuur wordt verwezen naar de inspraakbundel]. Via kernsplijting (en kernfusie) opgewekte energie geschiedt zonder uitstoot van CO ₂ , is constant in de tijd en kan opgesteld worden nabij of in de plaats van een bestaande kolen/gas centrale, waardoor koppeling aan het elektriciteit distributienet eenvoudig is.	Zie de beantwoording van 4c, 4d, 24a en 30d.
78	b	Er zijn 4 aanvragers van vergunningen. Drie daarvan hebben geen enkele affiniteit met het elektriciteitsbedrijf. De vierde, een Essent dochter, wel. Hoewel Essent nooit enig exploitatie gegeven naar buiten heeft gebracht waaruit de rentabiliteit van zijn windenergie opstellingen en het aandeel van de rijkssubsidie daarin kan worden afgeleid, mag men aannemen dat ook bij Essent windenergie alleen rendement oplevert door de subsidie. Dit moge tevens blijken uit een stuk in de Volkskrant 22 jan 2010 geschreven door de voorzitter van de raad van bestuur van ENECO, de heer Jeroen de Haas. Hij pleit voor continuering van de subsidies ook nu de algemene economie er slecht voorstaat, een teken dat afschaffing van de rijkssubsidie voor deze en andere inefficiënte wijzen van energieopwekking al die systemen in de rode cijfers doet belanden.	Zie de beantwoording van 60f.
78	c	De vergunningverleners hebben zich kennelijk niet bekommerd om de kredietwaardigheid van de aanvragende rechtspersonen, die een intrinsiek verliesgevende energieproductieinstallatie willen opzetten.	In paragraaf 8.2 van de toelichting op het inpassingsplan wordt ingegaan op de economische uitvoerbaarheid.

78	d	Bovendien moge duidelijk zijn dat de productie van energie uit wind verre van continu is. De elektriciteitsnetbeheerder is verplicht spanning en frequentie van het net constant te houden. Essent bezit naast windenergie andere opwekkingsinstallaties en kan die (tegen verslechtering van hun rendement) inzetten om de variabiliteit van de door Essent geproduceerde windstroom te compenseren. De andere drie rechtspersonen hebben geen andere opwekkings installaties. De netbeheerder kan hun stroom weigeren, als hij geen ander kan vinden die de variabiliteit daarvan wil compenseren. Hiermee is (anders dan in Duitsland) levering van variabele energie aan het openbare net in het geheel niet zeker, vooral niet als het om grote hoeveelheden gaat. Dit raakt direct aan de rentabiliteit van de windenergieinstallatie.	Op grond van artikel 16 van de Elektriciteitswet 1998 kan de netbeheerder de aansluiting op het net slechts weigeren indien de betrouwbaarheid van het net niet kan worden gegarandeerd. Er is geen reden om te veronderstellen dat dit in dit geval zo zou zijn. Het net van het windpark wordt aangelegd onder de vigerende Nederlandse eisen in nauw overleg met de netbeheerder. Het netontwerp en de operationele bedrijfsvoering zullen derhalve op de gestelde eisen zijn afgestemd. Tussen de netbeheerder en de aangeslotene worden contracten afgesloten om wederzijdse verantwoordelijkheden en bedrijfsvoering te waarborgen.
78	e	Essent kan enige maatschappelijke betrokkenheid niet ontzegt worden en heeft zich, wellicht onder druk van de overtrokken maatschappelijke milieuideeën, laten verleiden zich in de windmolen business te begeven. De andere drie aanvragers komen uit deze analyse als rechtspersonen, die uitsluitend uit zijn op rijkssubsidie (dus op belastinggeld), erop gokken dat de subsidie-geld-stroom vanuit de overheid aanhoudt en er tevens op gokken dat hun leverantie aan het openbare net door de netbeheerder geen strobreed in de weg wordt gelegd. De conclusie van deze inleiding kan dan ook geen andere zijn dan dat vergunningverlening gelijk staat aan het verspillen van (openbaar belasting-)geld door het starten van onrendabele ondernemingen mogelijk te maken. Dit kan aangemerkt worden als onbehoorlijk bestuur, zowel van het rijk als van de lagere overheden.	Zie de beantwoording van 60f.
78	f	Nu de vergunningen. Natuurbeschermingsvergunning. (1 in de Senternovem matrix) GS van Flevoland heeft een merkwaardig idee van de term "Natuurschoon". B&W van Urk en de bevolking van die gemeente hebben in de media duidelijk laten blijken dat "hun" natuurschoon wel degelijk wordt aangetast. De strikt formele opstelling van GS voornoemd schuift deze visie (onterecht) terzijde.	Gedeputeerde Staten van Flevoland hebben ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 geen mogelijkheid om rekening te houden met andere belangen dan die de wet beoogt te beschermen. Het natuurschoon van de omgeving van Urk is onder de Natuurbeschermingswet 1998 geen wettelijk belang.
78	g	Openheid van het landschap alsmede van het IJsselmeer zelf komt aan de orde op pagina 14 van de voorgenomen vergunning. Ook hier -hoewel genoteerd wordt dat een windparkstrijdig is met "openheid" - wordt door GS Flevoland er verder geen woord aan vuil gemaakt. Alternatieven voor CO2-loze energieopwekking worden niet besproken, terwijl die voorhanden zijn, zoals in mijn inleiding betoogd. Neen, het college hanteert (of is uitgerust met) dezelfde oogkleppen als de ministeries van VROM en EZ. Deze vergunning zou mijns inziens dus niet verleend mogen worden.	Zie ook de beantwoording van 78f. Het belang van het natuurschoon zoals vastgelegd als wettelijk te beschermen belang middels aanwijzing als beschermd natuurmonument zijn gewogen onder de Natuurbeschermingswet 1998. Het bevoegd gezag heeft vastgesteld dat het natuurschoon niet vermindert door de windmolens.

78	h	Alle bouwvergunningen van de gemeente Noordoostpolder. Onder "Overige bepalingen" art. 3. Dit artikel impliceert dat de bouw van de installaties eindeloos getraineed kan worden. Als er maar eens in de 26 weken "iets" gedaan wordt.	Het intrekken van een bouwvergunning is een bevoegdheid van burgemeester en wethouders en geen verplichting. Indien het college van burgemeester en wethouders gebruik wil maken van deze bevoegdheid vergt dit een zorgvuldige belangafweging en motivering van het te nemen besluit. De gronden voor intrekking van een verleende bouwvergunning zijn limitatief opgesomd. Doet één van deze gronden zich niet voor dan mag een eenmaal verleende bouwvergunning niet worden ingetrokken.
78	i	Het bevreemdt mij bovendien dat er geen enkele verwijzing is naar het eigendom van de te bebouwen grond. Een particulier die ergens een bouwwerk wil oprichten zal toch minstens of eigenaar of pachter of huurder van de grond moeten zijn. Voor Essent (een vroeger nutsbedrijf) kan de overheid wellicht gronden om niet ter beschikking stellen. De andere aanvragers zijn particulieren die niets met openbaar nut te maken hebben en mijns inziens alleen uit zijn op subsidie (dus belasting) gelden. Over de grondrechten zou opheldering moeten worden gegeven.	Op grond van artikel 1:3, lid 3 van de Algemene wet bestuursrecht moet een aanvraag om bouwvergunning geschieden door of namens iemand die belang heeft bij de bouwvergunning. De genoemde andere aanvragers zijn eigenaren, pachters of huurders van de gronden waar zij de bouwvergunning voor hebben aangevraagd. Hoe de aanvragers dat geregeld hebben is een privaatrechtelijke aangelegenheid en maakt dan ook geen onderdeel uit van de te verlenen bouwvergunning.
78	j	Bovendien zou er een zeer duidelijke termijn moeten worden gesteld aan het voltooiën van de werkzaamheden, zoals dat bij woningen ook het geval is.	Zie ook de beantwoording van 78h. Bij alle verleende bouwvergunningen kan als dit redelijk is het college van burgemeester en wethouders, op grond van artikel 59, eerste lid van de Woningwet, de bouwvergunning intrekken als er niet tijdig een begin is gemaakt met de bouwwerkzaamheden of indien de werkzaamheden langer dan 26 weken hebben stilgelegen. Bij geen enkele verleende bouwvergunning wordt een termijn gesteld aan het voltooiën van de werkzaamheden. Daarbij geldt dat de windparken binnen 5 jaar operationeel moeten zijn. Is dit niet het geval dan kunnen de milieuvergunningen voor de windparken worden ingetrokken.
78	k	Ook zou er een ontsnappings clausule moeten worden opgesteld, omdat het nog steeds mogelijk is dat de overheid terugkomt van het voornemen het niet onaanzienlijke bedrag van een miljard Euro aan dit park op te offeren. Dit bedrag kan aan nuttiger en meer efficiënte zaken besteed worden.	Zie ook de beantwoording van 78c. Het wel of niet verkrijgen van subsidie is geen onderdeel van de te verlenen bouwvergunning. Het subsidiebesluit is een ander besluit en maakt geen deel uit van de bouwvergunning. Er wordt in de wetgeving voor het verlenen van een bouwvergunning (Woningwet) geen weigeringsgrond aangegeven voor het weigeren van de bouwvergunning als er geen subsidie is verkregen.

78	l	De bouwvergunning van EZ (nummer 10 in de matrix). Uit deze vergunning blijkt dat de gemeente Lemsterland allesbehalve gecharmeerd is van het voorgenomen windpark. EZ schuift de bezwaren van Lemsterland als "quantité negligabe" terzijde. Een teken dat VROM en EZ niet genegen zijn hun visie op te geven of te overdenken en liever amateuristische en onrendabele wijzen van energieopwekking doordrukken dan de grootschalige, rendabele en technisch en maatschappelijk zeer aanvaardbare wijze (zie b.v. de wijze waarop Frankrijk dat al jaren doet).	Zie ook de beantwoording van 64d. Het bevoegd gezag is van oordeel dat een nadere afweging tussen verschillende vormen van duurzame energie voor de besluitvorming van het windpark niet noodzakelijk is. Het initiatief sluit aan bij de doelstellingen van het Rijk ten aanzien van duurzame energie. Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. Voor het opwekken van een zelfde hoeveelheid duurzame elektriciteit middels zonnepanelen is een zeer groot oppervlak aan zonnepanelen vereist en een veelvoud aan subsidie nodig. De groei van hernieuwbare energie zal de eerstkomende jaren vooral komen van windenergie. Daarnaast worden ook andere vormen van duurzame energie door het kabinet gestimuleerd.
78	m	Tot slot. Ik vind dat de gemeente Noordoostpolder zich buitengewoon oncollegiaal opstelt tegenover zijn buurgemeenten.	Zie ook de beantwoording van 5i. Onduidelijk is waarop wordt bedoeld. De ministers van EL&I en I&M stellen het inpassingsplan vast.
79		<i>Deze zienswijze is niet uniek en gelijk aan 59 en daarom hier niet opnieuw opgenomen.</i>	Zie de beantwoording van 59.
80	a	Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP), het ontwerpbesluit en aanverwante vergunningen ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met het volgende. De keurontheffing dijkdoorkruisingen DB van waterschap Zuiderzeeland is genomen op incorrect en onvoldoende informatie. Zo is er bijvoorbeeld geen rapport of onderzoek aanwezig over de effecten van de gestuurde boringen in de dijken in combinatie met de trillingen veroorzaakt door het heien of later de windkracht op de windmolens. Er is ook geen duidelijkheid over de exacte aantal boringen behalve het aantal tracés. In de vergunningaanvraag wordt gesproken over 6 of 8 boringen in een tracé. Zes stuks heeft een stuk mindere impact op de dijkstabiliteit dan acht boringen. Om een zorgvuldige vergunning te verlenen dient tenminste het aantal boringen te worden vermeldt. Hiernaast is niets bekend over de afstand tussen de boringen in een desbetreffende tracé. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er geen enkele rapport zich hier over uit laat ten opzichte van de dijkstabiliteit. Gelet op het feit dat de boringen in het dijklichaam omhoog komen, is het zeer belangrijk dat de dijkstabiliteit word onderzocht. Er moeten eveneens zware eisen worden gesteld de boringen en materialen zelf. Wanneer het kabelomhulsel namelijk lekt, komt het water in de dijk omhoog.	Zie ook de beantwoording van 5zzj. In bijlage F2 van het MER zijn de effecten van de gestuurde boring onderzocht.

80	b	<p>Tot slot wijs ik u erop dat de aanvraag onduidelijk is. De aanvulling verwijst naar enkele tekeningen in de bijlage maar deze zijn niet toegevoegd bij de ter inzage gelegde stukken. We kunnen derhalve niet inhoudelijk reageren op de stukken. Bovendien zijn de stukken die wel digitaal beschikbaar zijn gesteld op de senternovem site, verkeerd ingescand waardoor verschillende teksten en afbeeldingen elkaar overlappen. Gelet op het bovenstaande verzoek ik u de stukken nogmaals maar dan op de juiste wijze ter inzage te leggen buiten een vakantieperiode. Ter voorbereiding hierop zie ik graag een reactie op de bovenstaande zienswijze. Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.</p>	<p>Er is besloten de inspraakprocedure opnieuw voor zes weken open te stellen, van vrijdag 20 augustus tot en met donderdag 30 september 2010 en een ieder in staat te stellen alsnog een eventueel aanvullende zienswijze in te dienen. Aan de stukken is een leeswijzer toegevoegd. Deze leeswijzer beoogt meer inzicht te bieden in de informatie die ter inzage ligt, zodat duidelijk is welke stukken dubbel ter inzage liggen en de gewenste informatie zo beter toegankelijk is.</p>
----	---	---	---

81	a	<p>Onlangs heeft u de definitieve MER, ontwerp RIP (rest in peace Rijkspassingsplan) en aanverwante vergunningen ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze die het beste verwoordt is door hoofdredacteur Piet de Wit van Shell Venster in de uitgave juli/augustus 2010. "Het was altijd een van de meest doeltreffende wapens waarmee voorstanders van 'wind op zee' het vuur openden op tegenstanders die riepen dat het allemaal wel wat erg dure kilowatturen dreigden te worden. De voorstanders lobden dan wat publicitair granaatvuur uit hun 'economies of scale' egelstelling. Let maar op, luidde hun tekst, door nu flink (gesubsidieerd) te investeren dalen straks de productiekosten per molen, nemen de productiecapaciteit en betrouwbaarheid per molen toe en daardoor komen de opwekkingskosten per eenheid (kilowatturen) snel op het niveau van traditionele elektriciteitsopwekking. De invoering van een forse heffing op CO2 emissies, via een systeem van 'cap and trade ', zou deze transitie van fossiel naar duurzaam alleen maar versnellen. Omdat er nog nauwelijks buitengaats windparken bestonden was deze verdediging lange tijd zo effectief als de achterhoede van het Italiaanse voetbalelftal. Zo was het immers altijd gegaan; innovatie, schaalgrootte en automatisering lieten de kostprijs zakken. Maar windmolens op zee lijken zich te onttrekken aan deze economische oertheorie. Zelfs voor windmolens die net met hun voetjes in het water staan, bijvoorbeeld een deel van het nog te bouwen windpark Noordoostpolder, moest vorig jaar veel meer dan de aanvankelijk begrote subsidie worden uitgetrokken: bij elkaar €1 miljard om een park met een nominale capaciteit van 430 MW (285 MW op land, 144 MW in het IJsselmeer) 15 jaar boven water te houden. Nu de eerste uitvoering gegeven moet worden aan het ambitieuze 6.000 megawatt plan op de Noordzee, ontstaat serieuze tegenwind : de eerste tenders leerden dat voor €4,5 miljard subsidie waarschijnlijk niet meer dan 700 MW aan capaciteit geplaatst kan worden. Deze extra dikke portemonnee was vorig jaar op tafel gekomen in het kader van het stimuleringspakket waarmee het kabinet de economische crisis te lijf wilde gaan. "Ik ben daarover net zo teleurgesteld als u", zei minister Van der Hoeven (Economische Zaken) in mei tegen de Tweede Kamer. Zij hadden samen namelijk gedacht dat voor dat geld 950 MW aan capaciteit gebouwd kon worden. Niet dus, windmolens op zee malen voorlopig alleen maar duurdere kilowatturen in plaats van goedkopere. Eén miljard euro was vorig jaar nodig voor 430 MW in een gecombineerd water/land windpark, een jaar later moet al €4,5 miljard worden afgezonken voor 700 MW in een zeepark. Wie durft, op het moment dat de overheid diep moet bezuinigen, nog uit te rekenen wat de groene ambitie van 6.000 MW windenergie-op-zee-per-2020 gaat kosten? Op deze plaats is vaker over windparken geschreven. Niet uit ongeloof over deze techniek, wel vanuit een verbazing over het gemak waarmee voorstanders</p>	<p>Zie ook de beantwoording 24a, 30zh en 41zp.</p>
----	---	---	--

economische, technologische en bestuurlijke barrières negeerden en daar in de publieke en politieke arena vrijwel moeiteloos mee weg kwamen. Een zeewind park van 700 MW nominale capaciteit staat in jaarproductie elektriciteit gelijk aan een moderne gasgestookte centrale van zo'n 250 MW. Als je kijkt naar de benodigde investering per MWh productie, kost een gascentrale 15 procent van een landwindpark, en nog minder vergeleken met een zeewindpark. Windmolens vergen ondermeer grote hoeveelheden staal, en ijzererts (geleverd door een oligopolie van twee Australische en een Braziliaans bedrijf, samen goed voor tweederde van de wereldproductie, plus een onverzadigbare afnemer, China) kent een nog veel scherpere prijsontwikkeling dan ruwe olie. Een recentelijk gesloten lange-termijncontract tussen een van de Australische producenten en China hield een prijsverhoging in voor ijzererts met 90 procent. Een andere kostbare zaak is de aansluiting van zeewind parken op het openbare net; een jaar geleden vertelde minister Van der Hoeven de Kamer dat een 'stopcontact op zee', waar de windparken op kunnen worden aangesloten, tussen de 5 en 11 miljard euro gaat kosten. Ook hier alleen maar stijgende kosten. Sinds kort prijst Shell wereldwijd aardgas aan als de meest verstandige grondstof voor elektriciteitsproductie; betaalbaar (ook al omdat gascentrales snel zijn te bouwen, mede door een simpeler vergunningenprocedure dan bijvoorbeeld kolen kerncentrales), betrouwbaar en ook de grondstof, aardgas, is nog lang uit uitbundige voorraad leverbaar. Maar die CO2 dan? In elk geval is emissie van een gascentrale de helft van die van een kolencentrale, en als het moet, is het afvangen en opbergen van CO2 uit een gascentrale een veel goedkopere techniek dan bij kolen, ook al omdat je maar de helft van de CCS opslagcapaciteit nodig hebt." Gelet op het bovenstaande vertrouw ik erop dat u met deze kennis de MER, het Rijksinpassingsplan alsmede de aanverwante vergunningen hiernaar aanpast. Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet

82	a	<p>Onlangs heeft u het ontwerp Rijksinpassingsplan (RIP), het ontwerpbesluit en de aanverwante vergunning ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met het volgende. In kader van de ter inzage legging van de MER eind 2009, zijn enkele zienswijzen ingediend door verschillende belanghebbenden. Wij hebben deze zienswijzen doorgenomen en kunnen ons verenigen met de inhoud van deze zienswijzen. Zij verwoorden ons eigen gedachten over het plan uitstekend. Derhalve kunt u de ingediende zienswijzen, beschouwen als de onze. U heeft deze zienswijzen reeds gebundeld in het document "Inspraakreacties op Milieu Effect Rapport Windpark Noordoostpolder" en zijn u daarmee bekend. Volledigheidshalve verwijs ik u naar het webadres voor het volledige document: http://www.senternovem.nl/mmfiles/Inspraakbundel%20MER%20windpark%20NOP%20zienswijze%201%20tm%2066%20tcm24-325140.pdf. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande.</p>	<p>In de "Antwoordnota MilieuEffectRapport Windpark Noordoostpolder" die ook ter inzage lag, heeft het bevoegd gezag een reactie gegeven op deze zienswijzen.</p>
----	---	---	---

83	a	<p>Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP) ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze. Medio december 2009 heeft ondergetekende met vele medestanders zienswijzen ingezonden ter aansturing tot een kwalitatief sterke MER. Ondergetekende heeft de ruim 2000 pagina's van de MER doorgenomen en de MER-commissie gewezen op het falen van de MER. Desalniettemin vormt nagenoeg dezelfde MER de hoeksteen voor dit onzalige plan. Er is weliswaar een antwoord nota opgesteld door de initiatiefnemers uit de Windkoepel. Deze antwoordnota gebruikt onze opmerkingen echter niet ten goede maar probeert recht te praten wat krom is. De MER-commissie heeft dit voor zoete koek aangenomen. Derhalve zal ik in dit schrijven per antwoordnummer het bedrog van de antwoordnota onthullen. Voorafgaand hieraan volgt eerst een uiteenzetting van de voorgaande zienswijze ingediend voor de MER inzake vleermuizen. Urk heeft een lange geschiedenis als gastvrij dorp. Dat dit zich niet beperkt tot ontvangst van mensen, bewijst het vleermuizenonderzoek uit de Milieu Effect Rapportage (MER). Vele vleermuizen vinden namelijk toevlucht op en rondom Urk. Vroeger werden zij verstoten als vliegende ratten maar vonden buiten de stedelijke kern een geschikte verblijfplaats op ons eiland. Onze passieve maar tolerante houding zorgde ervoor dat bijna uitgestorven vleermuisensoorten in populatie konden toenemen. Inmiddels is de maatschappelijke kijk op vleermuizen veranderd en zijn zij zelfs beschermd op nationaal en Europees niveau. Desalniettemin moet het weer aan de Urker bevolking liggen om deze bedreigde dieren te beschermen tegen onze economische expansiedrift. Inleiding. De Koepel Windenergie Noordoostpolder (KWN) heeft in september 2006 zeven dagen onderzoek gedaan naar vleermuizen. In het najaar van 2007 is er ook eenmalig onderzoek uitgevoerd. Dit beperkte en inmiddels verjaarde onderzoek heeft geleid tot "gekleurde" conclusie waarbij de KWN de aanwezigheid van zelfs zeldzame vleermuizen negeert. Hieronder zullen de meest in het oog springende onjuistheden worden aangetipt zodat men zelf een kritische blik op het onderzoek en de daaraan verbonden conclusies kan vormen. Omvang onderzoeksmethode. Het onderzoek naar vleermuizen in algemeen staat nog in kinderschoenen. Elk jaar worden nieuwe inzichten vergaart en leert men van fouten uit het verleden. Dit onderzoek is uitgevoerd in 2006 en mist daarmee cruciale nieuwe inzichten van de afgelopen jaren. Ondanks dat het onderzoeksrapport pas eind 2008 is gepresenteerd, heeft men geen gebruik gemaakt van nieuwe inzichten. Om het onderzoek enigszins toetsingskader te geven, word gekeken naar "Het protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009". Dit protocol is opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging VZZ en NGB. Het onderzoek houdt zich grotendeels aan het protocol. Zo word gekeken naar</p>	<p>Zie de beantwoording van 5m en 44a.</p>
----	---	--	--

verschillende soorten, weeromstandigheden en literatuur. Het onderzoek slaat echter de plank mis bij de omvang. Bij een onderzoek moet men namelijk niet alleen kijken naar een paar meter rondom de locatie van windmolens maar ook ver daar omheen. Vleermuizen hoeven namelijk niet alleen te wonen op de locatie maar kunnen deze nog wel gebruiken als vliegroute, de dijk als oriëntatie, voedsel of migratiegebied. Bovendien vraagt elke soort een andere aanpak. Met een constatering van maar liefst acht soorten, zou dit moeten leiden tot totaal andere uitvoering. Het onderzoek spreekt zelf al over een gestuwde trek. Dit houdt in dat vleermuizen uit de hele omgeving (Noordoostpolder, IJsselmeer, Friesland) de dijk gebruiken als een soortement snelweg. Vleermuizen hebben namelijk een ingebouwde radar waarmee landschappelijke lijnen gebruiken als oriëntatiepunt. Bij bosrijke gebieden kunnen dit bomen zijn maar in het vlakke landschap van de Noordoostpolder vormt de dijk dit oriëntatiepunt. Het onderzoek heeft duidelijk gekeken naar vleermuizen die over deze "snelweg" hebben gevlogen. Maar hoe breed is deze snelweg eigenlijk? De dijk als oriëntatiepunt hoeft namelijk niet te betekenen dat dit direct leid tot vliegverkeer pal boven de dijk. Vleermuizen hebben een ruim radarbereik waarbij men ver naast de dijk over land of over water kunnen vliegen. Bovendien ligt dit eerder in de verwachting aangezien er nu ook al kleine windmolens op de dijk staan. Het lijkt dan ook haast lachverwekkend dat een van de luisterkistjes in een zendmast pal naast een windmolen is geplaatst.

83	b	Verkeerde uitgangspunten Urk is pas onlangs in kennis gesteld met deze groteske plannen. Dit terwijl de plannen al ruim 10 jaar geleden werden gevormd. De afgelopen 10 jaren hebben de plannen wel elke andere vormen gekregen. Zo zijn de windmolens in grootte en aantal gegroeid.	Zie de beantwoording van 5i.
83	c	Het is dan ook niet verwonderlijk dat de het vleermuizen onderzoek drie jaar geleden sprak over mogelijke aanvaringen met de rotor op 50 meter hoogte. De hoogte is echter flink toegenomen en eerlijk gezegd nog steeds variabel door het onbekende 0-punt (maaiveld, dijklichaam, zeebodem, NAP, zomer of winterpeil).	Zie de beantwoording van 5m en 5o.
83	d	De plaatsing van de windmolens is eveneens sterk in ontwikkeling geweest. Zo laat figuur 1 in het onderzoeksrapport de beoogde locaties uit 2002 zien. Dit is al een andere situatie dan de legenda uit de TU delft visualisatie analyse uit 2009. En beide plaatjes zijn weer verschillend van de uiteindelijke MER locatie. Het onderzoek had dus al direct een valse start door deze onjuiste gegevens. Zo word er bijvoorbeeld ook niets gerept over de reeds bestaande windmolens.	Zie de beantwoording van 5p.
83	e	Het onderzoek vermeldt ook een apart kopje aan binnen- en buitendijkse transecten, verlichting en wind. Bij alle drie onderwerpen was men niet in bezit van juiste gegevens om correcte informatie weer te geven. Bij de binnen- en buitendijkse transecten heeft men namelijk niet de juiste locaties of hoogten van de windmolens. Het onderzoek vermeldt zelf al dat metingen buitendijks op water niet mogelijk waren. Dit terwijl het protocol voorschrijft om bij slechte weersomstandigheden terug te komen op mooi weer. Andere omgevingscondities kunnen namelijk leiden tot ander gebruik van het gebied. Dit is echter zowel binnendijks als buitendijks uitgebleven. Bij de gegevens die wel zijn onderzocht word wederom verwezen naar de beperking in omvang van het onderzoek c.q. transecten.	Zie de beantwoording van 5m.

83	f	<p>Inzake verkeerde gegevens spring het kopje verlichting eruit. Het onderzoek gaat uit van verlichting in de vorm van een rode lamp met een lage intensiteit. Navraag bij de presentatie van de MER in het provinciehuis bracht als snel naar voren dat men geen rekening heeft gehouden met de huidige eisen en toekomstige eisen van Verkeer & Waterstaat. Een normale kleine landwind molen kan weliswaar voldoen met een rode lamp maar de windmolens van het huidige formaat en zelfs nog deels in het water kennen andere normen. Het bureau Pondera gaf tijdens de presentatie aan dat niet wordt uitgesloten dat elke windmolen net als in Emden drie constant knipperende lichten verplicht is. Momenteel is de huidige regelgeving inzake veiligheid voor luchtvaart en scheepsvaart namelijk nog niet toegespitst op windmolens van deze omvang. Ervaringen uit het windmolenpark in de Noordzee schrijven wel direct een mistdetector, misthoorn, scheepvaartverlichting, tussenverlichting, luchtvaartverlichting en radar reflectie voor. Het is een veilige aanname dat het onderzoek een hele andere wending zou krijgen wanneer men van tevoren op de hoogte was van deze gegevens.</p>	Zie de beantwoording van 5r.
83	g	<p>Interpretatie cijfers. Ondanks de beperkte omvang van het onderzoek zijn er maar liefst acht verschillende soorten vleermuizen waargenomen. De ene vleermuis komt vaker voor in het gebied dan de ander. Deze lezing van gegevens geven echter een verkapt beeld. Men moet namelijk ook bekijken hoe vaak die ene soort vleermuis landelijk of zelfs europees voorkomt. Vanuit dit oogpunt komt de tweekleurige vleermuis weliswaar schaars voor in het plangebied maar representeert het waargenomen aantal wel 33 % van de landelijke populatie. De cijfers en de daarmee verbonden conclusies kunnen dus op verschillende wijze worden weergegeven.</p>	Zie de beantwoording van 5s.
83	h	<p>Schadelijke effecten. Het onderzoek staat stil bij schadelijke effecten per soort. Ze kijken eerst naar hoe vaak het soort is waargenomen. Hierboven is al aangegeven dat het onderzoek te beperkt en op basis van verkeerde gegevens is uitgevoerd. Hierdoor is het onderzoek onjuist voor een goede conclusies op basis van aantallen. De tweekleurige vleermuis komt bijvoorbeeld weinig voor in het plangebied maar vertegenwoordigd wel 33% van de landelijke populatie. De rosse vleermuis is zeer vaak waargenomen maar net buiten de beperkte transecten. Het onderzoek is echter uitgevoerd eind september terwijl de kraamverblijf-, zomerverblijf-, foerageergebied en vliegrouete van de rosse vleermuis (volgens protocol) alleen in de periode 15 mei tot uiterlijk 15 september kan worden waargenomen. Een zeer beperkte conclusie op basis van soorten is wel mogelijk: alle soorten worden bedreigd door de windmolens.</p>	Zie de beantwoording van 5m.

83	i	<p>Het onderzoek gaat uit van aanvaringsmogelijkheden met de windmolens. Hoewel bij vogels deze mogelijkheid zeer waarschijnlijk is, is deze bij vleermuizen beperkt. U vraagt zich misschien af hoe een windmolen dan schadelijk kan zijn voor de vleermuizen. Dit is onderzocht door de Universiteit van Calgary (Canada), gepubliceerd in het vakblad Current Biology. Zij hebben vastgelegd dat vleermuizen in grote aantallen bij windmolens overlijden door barotrauma. Dit houdt in dat de longen van de vleermuizen worden opgeblazen door de plotselinge drukverschillen die worden veroorzaakt door de wieken van de windmolens. Dit onderzoek vond plaats onder zeer lichtere omstandigheden dan het beoogde windmolenpark. Door de omvang van het windmolenpark zal het luchtdrukverschil een bundeling zijn waarmee een groot gebied direct dodelijk is voor alle soorten vleermuizen.</p>	Zie de beantwoording van 5m.
83	j	<p>Vleermuizen die wellicht buiten deze dodelijke zone migreren, jagen, vliegen of verblijven zullen door de verlichting of verstoring van de echolokatie vanwege de verplichte radarreflectie worden aangetrokken tot een zekere dood. Het vleermuizenonderzoek in de MER stelt zelf al dat potentiële slachtoffers worden opgeruimd door aaseters. Deze aantallen zullen echter niet ongemerkt voorbij gaan. Het onderzoek beperkte zich tot een bepaalde hoogte in bepaalde transecten. Hierdoor is onduidelijk hoeveel slachtoffers zullen vallen door de windmolens. Een luchtdrukverschil met een rotordiameter van 127 meter zal zich niet alleen beperken tot een hoogte van 48 meter tot 52 meter. Het onderzoek is daarnaast niet alleen onjuist op vertikaal gebied maar ook horizontaal gebied. Door de valse start vanwege verkeerde omvanggegevens en opstellingen, is het onderzoek zeer beperkt op transecten uitgevoerd. De dodelijke zone en daaraan liggende risicogebied trekt zich vele malen verder uit dan de transecten. Deze zone ligt over Urk en Lemmer die als enige bebouwing en bebossing in het gebied functioneren als verblijfplaatsen. De enige veilig getrokken conclusie is daarom dat er slachtoffers van alle soorten zullen vallen van ongekende omvang.</p>	Zie de beantwoording van 5m.

83	k	<p>Wetgeving Vleermuizen in het algemeen zijn beschermd. De ene soort kent meer bescherming dan de andere soort. Deze bescherming is verankerd in regionale, nationale en Europese en zelfs internationale wetgeving. Voor het plangebied moet worden getoetst aan de Habitatrichtlijn, Bern-conventie, Bats Agreement, Bonn-conventie en Flora- en Faunawet. Daarnaast kan men de "rode lijst" in acht nemen. Deze regelgeving is uitgebreid en stof voor lange juridische pleidooien. In het kort betekend dit dat het verboden is om vaste rust- en verblijfplaatsen waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen, vervoeren of te verstoren. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden (voedselgebieden) die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Zelfs op basis van dit verkeerd uitgevoerde onderzoek is al duidelijk dat het windmolenpark dit verbod op verschillende punten zal overtreden. De dijk en het gebied daarom omheen is een belangrijke migratie- en vliegroute en zelfs voedselgebied. Onder bepaalde omstandigheden kan een ontheffing worden verleend. Op het gebied van de Flora en Faunawet kan dit slechts alleen wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Als men alleen al naar de Tweekleurige vleermuis kijkt, zal één van de drie bekende verblijfplaatsen in Nederland ernstig worden verstoord. De populatie zal ongeveer 33% afnemen. Vanuit nationaal belang zou men wellicht kunnen redeneren dat het voortbestaan van de mens het uitsterven van bepaalde soorten overtroeft. De plaatsing van de windmolens op dit gebied is echter louter en alleen ingegeven door economische beweegredenen. Andere locaties zouden eveneens geschikt kunnen zijn zonder deze ernstige impact op de vleermuizenpopulatie. Mogelijke ontheffing behoort daarmee niet tot de mogelijkheden.</p>	Zie de beantwoording van 5s en 5w.
83	l	<p>Op gebied van nationale wetgeving is duidelijk dat het windmolenpark ongewenst is. Ontheffing is niet mogelijk waardoor men moet verder kijken naar andere locaties. Wanneer de tunnelvisie word voortgezet, behoort het Europese Hof tot de mogelijkheden. Het bovenstaande maakt het overbodig om verder uit te leggen dat de korte conclusie over wetgeving van het Altenburg & Wymenga onderzoeksrapport niet klopt.</p>	Zie de beantwoording van 5m.

83	m	<p>MER conclusie Het onderzoek van Altenburg & Wymenga vormt de basis van de MER inzake vleermuizen. Hierboven is uitgebreid beschreven dat de onderzoekers wellicht naar beste weten en kunnen hebben gewerkt maar op basis van verouderde kennis en verkeerde gegevens. Het rapport is daarom niet correct en daarmee is ook de conclusie in de MER niet juist. Het is overigens wel opmerkelijk dat de MER spreekt over een tweede onderzoek langs de Friese kust waarbij vele meervleermuizen zijn waargenomen. Gelet op het bovenstaande is duidelijk geworden dat het milieu effect rapportage inzake vleermuizen zeer beperkt is uitgevoerd nu blijkt dat de effecten van de windmolens verder gaan dan een paar meter van de mast. Hoewel een tweede rapportage over het aantrekkelijk gebied van de transecten maar binnen de gevarenzone zou moeten worden opgenomen in de MER.</p>	Zie de beantwoording van 5m.
83	n	<p>Slot Ondanks dat het onderzoek zeer beperkt op basis van verkeerde gegevens is uitgevoerd, bevat het voldoende handvaten om te concluderen dat de windmolens een onredig grote inbreuk op de vleermuispopulatie zal hebben. Vanwege luchtdrukverschillen zal een dodelijke zone worden gecreëerd rondom de windmolens. Alle vleermuizen in deze zone zullen imploderen. Doordat de dijk als enig referentiepunt in het landschap van zowel water als land wordt gebruikt, zal de gestuwde trek worden aangetast. Eveneens zullen bestaande populaties op Urk en in Lemmer in aantallen afnemen doordat zij niet buiten hun verblijfplaats kunnen vliegen voor paren, migreren of voedsel. Met name vleermuizen op Urk zullen worden ingesloten door het ijzeren gordijn met de luchtdrukverschillen. Zeldzame vleermuizen zoals de tweekleurige vleermuis, rosse vleermuis en meervleermuis zullen direct onderhevig worden aan de gevolgen. De beschermde status van deze vleermuizen wordt gepasseerd door het beperkte onderzoek. Hoewel dit onderzoek een tweede onderzoek adviseert tijdens de bouw is dit nimmer de strekking geweest van een MER. Een MER moet namelijk voorafgaand aan grote bouwprojecten de milieu effecten in kaart brengen. Nu blijkt dat de luchtdrukverschillen sowieso aanwezig zullen zijn, zal een tweede onderzoek alleen de omvang kunnen bevestigen maar niet de schadelijke gevolgen kunnen ontkennen of beperken. Tot slot is het een "kort-door-de-bocht" genomen conclusie dat er geen verblijfplaatsen zijn, dus geen vleermuizen en dus geen ontheffing nodig is. Dit bevoegd geen verdere uitleg gelet op het reeds geschrevene. De MER laat duidelijk zien dat deze locatie een grote impact zal hebben alleen al op de vleermuisstand. Wanneer men zonder oogkleppen en onbevangen de MER leest, zal men niet anders kunnen concluderen dat men het windmolenpark op een onjuiste locatie wil plaatsen.</p>	Zie de beantwoording van 5m, 5s en 5z.

83	o	<p>7n. Inspreker wijst de MER commissie nogmaals op de gebrekkige MER. Zoals inspreker aangeeft dient er een zogenaamde nulsituatie worden vastgesteld door een omschrijving van de huidige situatie. Deze beschrijving heeft niet/beperkt plaatsgevonden. Daarnaast ontbreekt de MER aan vele onderwerpen die door inspreker zijn opgesomd. Het antwoord hierop is dat deze onderwerpen niet relevant zijn. Deze relevantie dient te worden getoetst voordat kan worden bepaald dat ze niet relevant zijn. Derhalve zie ik graag dat de MER alle onderwerpen betreft en meeneemt in de zogenaamde nulsituatie voordat kan worden beoordeeld dat ze niet relevant zijn. Gelet op de afwezigheid van een vergelijkbaar project van zulk omvang in zo'n bijzondere omgeving , zijn de gevolgen en relevantie van bepaalde onderwerpen nog niet te overzien.</p>	Zie de beantwoording van 61e.
83	p	<p>24d. Inspreker wijst erop dat initiatiefnemers zich dienen te houden aan de voorschriften van de Habitatrichtlijn, de Bern-conventie, de Bats agreement, de Bonnconventie en de Flora- en Faunawet. De antwoordnota vat dit samen als de instandhoudingsdoelstellingen. Inspreker wijst er vervolgens op dat de MER niet voldoet aan deze zogenaamde instandhoudingsdoeleinden door het beperkte onderzoek in afwijking van het voorgeschreven "protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009" opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdierverseniging VZZ en NGB. De antwoordnota gaat hier niet op in en verwijst naar de "Passende beoordeling (bijlage 1, aanvulling MER)" dat significante negatieve effecten zijn uitgesloten. Dit kan niet worden gesteld zonder een zorgvuldig onderzoek. Een belofte om achteraf te controleren heeft geen enkele inhoud wanneer er niet vooraf een zogenaamde nulsituatie is vastgesteld. Inspreker wijst er eveneens op dat de rust, verblijf, migratie maar ook mitigatie en kraamverblijven zijn beschermd. Initiatiefnemers hebben deze punten niet of slecht onderzocht. De MER gaat namelijk uit van geen verblijfplaatsen in het plangebied vanwege het gebrek aan bebouwing in het plangebied. De aanliggende boerderijen op slechts 300 meter afstand zijn echter geliefde verblijf en kraamplaatsen voor de vleermuizen. Het nabij gelegen dorp Urk functioneert bovendien als herberg voor de derde nestel plaats in Nederland voor de Tweekleurige vleermuis. Dit gegeven is niet betrokken bij het onderzoek noch zijn nestelplaatsen in de nabij gelegen bebouwing onderzocht.</p>	Zie de beantwoording van 5m, 59o en 59u.

83	q	<p>24e. Inspreker weet ons te vertellen dat op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) het IJsselmeer gebied behoort tot het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. In de MER wordt geen rekening gehouden met de bepalingen van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Zijns inziens is ook Natura-2000 niet enkel ter bescherming van gebieden maar draagt ook bij aan soorten bescherming. Pal tegenover de Noordermeerdijk ligt de Steile Bank, een ondiepte voor de kust van Gaasterland, die enorme aantallen watervogels tot rust- en slaapplek dient. (Bron IBN-DLO rapport 027). Als tweede voorbeeld noemt hij de verstoring in de rust- en fourageerzone voor verschillende soorten duikenden die met regelmaat in grote getalen waar te nemen zijn in de eerste 500 m uit de Westermeerdijk. Gebleken is dat door het effect van het bestaande park aan de Westermeerdijk minder gebruik wordt gemaakt van deze zone vergeleken met het molenvrije traject ten noorden daarvan. Het MER rapport bagatelliseert de ecologische gevolgen van het windmolenpark en dient nader onderzocht te worden in het licht van de Vogelrichtlijn. Inspreker wijst er dus duidelijk op dat de MER het onderzoek niet danwel onjuist heeft uitgevoerd en de ecologische gevolgen bagatelliseert. Inzake de vleermuizen en met name de meervleermuis verwijst de Antwoordnota naar de Passende beoordeling. Deze Passende beoordeling is echter gebaseerd op een onjuist onderzoek.</p>	Zie de beantwoording van 51.
----	---	--	------------------------------

83	r	<p>Onder 3.1.2 van de Passende beoordeling wordt een beschrijving gegeven van de meervleermuis. Ze verwijzen daarbij naar het onderzoek van Altenburg & Wymenga. Zoals al is opgemerkt, is dit onderzoek te beperkt en onjuist uitgevoerd en zeker op het vlak van de meervleermuis. Een onderzoek naar de meervleermuis dient namelijk zich te spitsen op de volgende onderwerpen: winterverblijfplaats, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf- en zwermplaats, vliegrouete en foerageergebied. Het onderzoek heeft zich alleen afgespeeld op enkele dagen in september. Dit terwijl de vliegrouete volgens het protocol voor vleermuisinventarisaties, 2 april 2009 tijdens 1 april tot 15 augustus zich afspeelt. Het foerageergebied kan worden geconstateerd met veldbezoeken van 2 x 2 uur, waarvan eventueel 1 ochtend en 1 x in de kraamperiode tenminste 30 dagen tijdverlengte detector & sonogram alsmede met een camera bij handwaarneming in de periode van 1 april tot 15 augustus. Het desbetreffende onderzoek van Altenburg & Wymenga heeft zich niet gehouden aan de voorschriften van het uitvoeren van het onderzoek noch aan de voorgeschreven periode. De stelling dat de meervleermuis "zeer schaars" is, is daarmee totale onzin. De stelling dat er bebouwing is in het plangebied en dus geen kraamkolonie in de nabijheid van het projectgebied is ook totale onzin. Net zoals de kraamkolonie van de Tweekleurige vleermuis op Urk, kan er namelijk ook een kraamkolonie van de meervleermuis in de nabijgelegen bebouwing zijn. Die is dus net als de kraamkolonie van de Tweekleurige vleermuis op Urk niet meegenomen in het rapport.</p>	Zie de beantwoording van 59o.
83	s	<p>De Antwoordnota durft vervolgens te stellen dat het onderzoek naar vleermuizen "zorgvuldig is uitgevoerd en hierbij conform de stand der techniek is gewerkt". Kan men ondubbelzinnig uitleggen wat men bedoeld met "conform de stand der techniek"? Wil men daarmee zeggen dat ze met de kennis van toentertijd dit gebrekkige rapport heeft opgesteld. Het moge duidelijk zijn dat dit geen reden hoeft te zijn om tijdens een proces nieuwe ontwikkelingen, richtlijnen en inzichten te negeren. Zeker gelet op het feit dat insprekers nog voor de definitieve MER de initiatiefnemers heeft gewezen op het gebrekkige rapport in afwijking van voorgeschreven protocollen.</p>	Zie de beantwoording van 5m.

83	t	<p>24f. Inspreker drukt zichzelf duidelijk uit in haar zorgen over de vleermuizen. Haar zienswijze is echter ingekort door de initiatiefnemers waardoor de laatste zinnen in de antwoordnota betekenis vermissen en niet in correct Nederlands zijn verwoord. Voor haar volledige zienswijze verwijs ik u naar het bovenstaande. Ongeacht de schrijffouten danwel de verkeerd ingekorte zienswijze door initiatiefnemers, is in ieder geval duidelijk gemaakt dat het onderzoek verkeerd is uitgevoerd. De initiatiefnemers gaan hier niet inhoudelijk op in. Ze stellen dat VZZ in samenwerking met Altenburg & Wymenga het onderzoek heeft uitgevoerd. Dit terwijl verder in de MER en de RIP altijd gesproken is en wordt over een onderzoek uitgevoerd door Altenburg & Wymenga in samenwerking de VZZ. Een benoeming van de VZZ als "expertisehouder in Nederland" geeft natuurlijk geen carte blanche om niet meer kritisch te hoeven na te denken.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 5k en 59o. Het onderzoek uitgevoerd door Altenburg & Wymenga in samenwerking met Zoogdiervereniging VZZ is zorgvuldig uitgevoerd en biedt voldoende informatie voor besluitvorming. In de rapportage (bijlage E3 van het MER) is aangegeven dat de initiatiefnemers VZZ hebben gevraagd de effecten op vleermuizen te onderzoeken. VZZ is hiertoe een samenwerking met Altenburg & WYmenga aangegaan. De gehanteerde uitgangspunten zijn vergelijkbaar met hetgeen wordt mogelijk gemaakt in het inpassingsplan.</p>
----	---	---	--

83	u	<p>Vervolgens wordt gesteld dat de gehanteerde methodiek aansluit bij het "protocol vleermuisinventarisaties". Dit is wederom een onjuistheid. Als voorbeeld hiervan verwijs ik naar het protocol inzake de Tweekleurige vleermuizen. Het protocol schrijft bij de Tweekleurige vleermuis voor dat de kraamverblijfplaats te constateren is in de periode 1 juni tot 15 juli met een waarneming van twee keer 4 uren met tenminste twintig dagen tussen deze bezoeken. De voorgeschreven werkwijze bij determinatie zijn tijdverlengen of frequentiedelen detector & sonogram. camera & handwaarneming vondst, zichtwaarneming. De onderzoeksdagen van Altenburg & Wymenga heeft zich buiten deze periode afgespeeld namelijk in september. De onderzoeksmethode sluit ook niet aan bij de voorgeschreven determinatie methode. Het protocol schrijft bij de Tweekleurige vleermuis voor dat de paarverblijf- & zwermplaats te constateren is in de periode tussen 1 oktober en 15 november met een waarneming van twee keer 3 uren met tenminste twintig dagen tussen deze bezoeken. De voorgeschreven werkwijze bij determinatie is een detector met een uniek sociale roep. De onderzoeksdagen van Altenburg & Wymenga heeft zich buiten deze periode afgespeeld namelijk in september. De onderzoeksmethode sluit ook niet aan bij de voorgeschreven determinatie methode. Het protocol schrijft bij de Meervleermuis voor dat de vliegroute te constateren is in de periode 1 april tot 15 augustus met een waarneming van twee keer 2 uren waarvan een keer in de ochtend en een keer in de kraamperiode (Deze kraamperiode is van 1 juni tot 30 juni). De voorgeschreven werkwijze bij determinatie zijn tijdverlengen detector & sonogram, camera bij handwaarneming. De onderzoeksdagen van Altenburg & Wymenga heeft zich buiten deze periode afgespeeld namelijk in september. De onderzoeksmethode sluit ook niet aan bij de voorgeschreven determinatie methode. Het is daarbij ook van de zotten dat men tijdens een onderzoeksdag het waarnemingsdoosje heeft vastgebonden aan een bestaande windmolen. Zowel het Calgary onderzoek als de eigen bevindingen van Altenburg & Wymenga bevestigen dat de vleermuizen uit de buurt van de windmolens blijven of door het barotrauma sterven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men toen heel weinig heeft waargenomen.</p>	<p>De werkwijze van Altenburg & Wymenga en VZZ is toegelicht in hoofdstuk 4 van de betreffende rapportage (bijlage E3 van het MER). Hierin is ook gemotiveerd waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Zo is aangegeven dat aantasting van verblijfplaatsen niet aan de orde is gezien de locatie van de turbines. Derhalve is de periode in de herfst relevant, dit in het licht van trekbewegingen. Het protocol voor vleermuisinventarisaties was op dat moment nog niet vastgesteld. Dit is gepubliceerd in april 2009. Het onderzoek naar vleermuizen is onder andere door de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) uitgevoerd. In deze vereniging zitten de vleermuisspecialisten van Nederland. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van de best beschikbare kennis van dat moment. Bij brief van 2 februari 2010 heeft het toenmalige ministerie van LNV ingestemd met de uitgevoerde onderzoeken, onder meer naar de effecten op vleermuizen, als basis voor de beoordeling van de effecten op de fauna en de voorgestelde handelwijze ten aanzien van monitoring en mitigerende maatregelen. Zoals in het onderzoek vermeld was het luisterkistje bevestigd aan een zendmast en niet aan een windturbine.</p>
83	v	<p>24h. Pas in deze fase waarbij het ontwerp RIP en de vergunningen ter inzage worden gelegd , wordt pas duidelijk vanaf welk punt de hoogte van de windmolens worden gemeten. Deze uitgangspunten waren echter nog niet bekend bij het vleermuisonderzoek. Het is nog steeds niet duidelijk wat precies de uitgangspunten zijn geweest. De antwoord nota verwijst vervolgens naar beantwoording van 24f. Op mijn beurt verwijs ik u naar mijn antwoord onder 24f.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5k, 59o, 83t en 83u.</p>
83	w	<p>24j. Zie beantwoording onder 24f.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5k, 59o en 83t.</p>

83	x	24k. De antwoordnota verwijst naar het antwoord onder 7a. Daar wordt niet inhoudelijk ingegaan op de verwachte verlichting. Er wordt alleen een vermelding gemaakt dat "eventuele" verlichting worden afgeschermd aan de onderzijde om uitstraling naar beneden te voorkomen. Men geeft dus nog steeds niet aan wat de omvang van de verlichting zal zijn. De verlichting zoals de antwoordnota beschrijft, komt met een soortement bak rondom de volledige mast en schijnt naar boven. De mast zal vanaf dat punt dus constant verlicht zijn en nachts zichtbaar zijn. De wieken die langs de lichtstraal gaan worden ook elke keer verlicht wat nacht voor een onrustig beeld zorgt. Als voorbeeld verwijs ik naar de windmolens langs de A27 tussen Almere en Hilversum. Zij zijn veel kleiner in omvang dan de beoogde reuzen maar vormen met hun geringe omvang nu al lichtvervuiling. De plaatsing van de lichtbak kan van veel invloed zijn op de vleermuizen en ander levend habitat. Een lichtbak op een hoogte van een meter is bijvoorbeeld van enorme impact op meervleermuis die op een hoogte van vijf meter vliegt. Een lichtbak op een hoogte van 10 meter is weer van invloed op andere soorten vleermuizen. Een lichtbank hoger dan 50 meter is weer van grotere verstoring van het landschap in de avonden en nachten. De plaatsing van de lichtbak is in ieder geval een belangrijk item om te onderzoeken in de MER.	Zie de beantwoording van 5zg en 44za.
83	y	Hiernaast is er nog steeds geen duidelijkheid over de plaatsing van de mistdetector, scheepvaartverlichting, tussenverlichting, luchtvaartverlichting en radar reflector. Dit terwijl het vleermuisonderzoek er nu alleen maar vanuit gaat dat er een rode lamp bovenop de mast wordt geplaatst. Het vleermuisonderzoek is met onjuiste uitgangspunten uitgevoerd want men heeft volledig geen rekening gehouden met de verlichting op de mast.	Zie de beantwoording van 5r en 5zg. Het is gebruikelijk dat windturbines worden voorzien van luchtvaartverlichting, dit is betrokken bij het onderzoek naar vleermuislactoffers. In de aanvraag voor de WBR-vergunning is ingegaan op de voorzieningen voor de nautische veiligheid. Er geen aanleiding te veronderstellen dat dergelijke verlichting, ongeacht de locatie op de turbine, leidt tot grotere negatieve effecten. Er wordt niet uitgegaan van gebruik van aanlichting van de turbines of andere omgevingsverlichting wat tot verlichting van de omgeving of de nachtelijke hemel kan leiden. In de aanlegfase zal wel gebruik worden gemaakt van verlichting op de bouwplaats. In de Natuurbeschermingswetvergunning is voorgeschreven dat uitstraling van verlichting naar de omgeving moet worden voorkomen.
83	z	24m. Hiervoor verwijs ik naar de reacties hierboven. Het onderzoek is dus onjuist uitgevoerd en in kader van de Natura 2000 alleen nog nader bekeken in de Passende beoordeling ten opzichte van de meervleermuis.	Zie de beantwoording van 5m en 30zr.

83	za	24n. De antwoordnota suggereert op dit punt dat het rapport wel rekening heeft gehouden met mogelijk barotrauma. Daarbij stellen ze dat er geen aanleiding is gevonden om te veronderstellen dat dit optreedt in een groot gebied om de windturbines heen. Ze gaan daarbij niet in op de verwachte aantallen slachtoffers. Ze gaan daarbij ook niet in op het risico op barotrauma in het gebied van de windmolens. Ze stellen alleen maar dat er geen sprake is van een "groot" gebied rondom de windmolens. Ze spreken daarbij niet tegen dat er een gebied rondom de windmolens aanwezig kan zijn met barotrauma risico. Dit onderdeel is duidelijk niet onderzocht en zelfs geen enkele keer genoemd.	Zie de beantwoording van 5s en 5w.
83	zb	24o. De antwoordnota stelt dat er geen radarreflectoren worden geplaatst op de windturbines maar alleen scheepvaartveiligheidsvoorzieningen (Overigens ga ik er hierbij van uit dat men scheepvaartsvoorzieningen op de turbine bedoeld in plaats van scheepvaartsvoorzieningen op de radarreflectoren). In dezelfde antwoordnota werd onder 24k. de vraag behandeld over de aanwezigheid van een mistdetector, misthoorn, scheepvaartverlichting , tussenverlichting, luchtvaartverlichting en radarreflectie. Toen werd er nog beantwoord dat er geen misthoorn wordt geplaatst. En onder antwoordnummer 7a. spreekt men nog in vage begrippen als "eventuele verlichting" met puntbronnen. De onderlinge tegenspraak in de antwoordnota geeft ook maar weer de onduidelijkheid over de komst, omvang en plaatsing van de verlichting aan. Zie verderop ook het antwoord onder nummer 24z. waarbij men de verlichting weer kleiner maakt met "mogelijke verlichting" die rood is met een beperkt aantal puntbronnen.	Zie de beantwoording van 5r en 5zg.
83	zc	24p. De antwoordnota verwijst bij de wetgeving inzake vleermuizen naar de Passende beoordeling. Deze Passende beoordeling richt zich echter alleen maar tot de instandhoudingdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied ten opzichte van de meervleermuis. Zoals hierboven en in andere zienswijzen al is aangetoond, klopt de Passende beoordeling niet op deze punten doordat het een onjuist rapport als uitgangspunt heeft. De initiatiefnemers gaan vervolgens niet inhoudelijk in op de wetgeving voor andere vleermuizen. Hierbij verwijs ik wederom naar de Tweekleurige vleermuis die ernstig in zijn voorbestaan word bedreigd wanneer men een van de drie kolonies in Nederland uitroeit.	Zie de beantwoording van 5m, 5s en 5zdd.
83	zd	24q, 24r & 24s. Net als de antwoordnota verwijs ik hiervoor naar het bovenstaande. Het is betreurenswaardig dat sommige diersoorten moeten wijken door de economische expansiedrift van enkele windboeren gedreven met subsidies uit onze belastingpot.	Zie de beantwoording van 5r en 5zg.

83	ze	24z. & 24zm. Zie hiervoor 24o. & 24k. Het is opvallend dat men hier weer spreekt over enkele puntbronnen van rode verlichting. Zoals hierboven is aangetoond en voortvloeit uit de regelgeving rondom nautische en luchtvaartverlichting, kan de verlichting helaas niet voldoen met enkele puntbronnen van rode verlichting. Derhalve dient men eerst duidelijk in kaart brengen wat de omvang van de verlichting zal zijn om vervolgens de effecten op het milieu te onderzoeken.	Zie de beantwoording van 5r en 5zg.
83	zf	Ik vertrouw erop dat u door het mistgordijn van de initiatiefnemers heen kunt kijken om de waarheid te zien inzake deze vleermuizen. Het bovenstaande is uitgebreid genoeg om ook nr 24 zu. 25, 26, 36h, 40 te beantwoorden. Inzake nr. 50k. wil ik erop wijzen het rapport Altenburg & Wymenga zelf al aangeeft dat slachtoffers van de windmolens moeilijk zijn te traceren doordat ze snel worden opgeruimd door aaseters. Een monitoring in de toekomst naar de slachtoffers is daarom een wassen neus. Een opmerking dat de uitspraak is gedaan op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis op dit moment, snijdt geen hout. Deze zelfde antwoordnota stelt dat men zich niet aan het protocol heeft gehouden omdat toentertijd die kennis niet voorhanden was. Men kan dus wel een uitspraak doen op basis van de best beschikbare wetenschap op DAT moment maar niet op DIT moment. Dit neemt overigens niet weg dat men nieuwe inzichten (tijdens dit proces) moet meenemen in de procesvorming.	Zie de beantwoording van 5s en 5w.
83	zg	57f. geeft een opvallende uitspraak van de initiatiefnemers weer. Ze stellen namelijk dat de MER wel rekening heeft gehouden met haar gebrek dat alleen in het najaar veldonderzoek heeft plaatsgevonden. Ze verwijzen daarbij naar Bijlage E3, paragraaf 6.2 van de MER. Als voorbeeld verwijzen ze naar de meervleermuis. Voor de overige zeven vleermuissoorten blijkt echter nergens uit dat ze rekening hebben gehouden met hun gebrek dat alleen in het najaar veldonderzoek is uitgevoerd. Op het punt van de Tweekleurige vleermuis erkennen ze wel de aanwezigheid van de kolonie op Urk en ze sluiten niet uit dat er slachtoffers zullen vallen. Maar de omvang van deze slachtoffers kunnen en willen ze niet vermelden met zo'n gebrekkig onderzoek uitgevoerd met veldonderzoeken in het najaar. Nogmaals verwijs ik u naar het bovenstaande om langs de gebakken lucht heen te kijken naar de echte feiten, effecten op het milieu. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande.	Voor bijna alle aangetroffen vleermuissoorten geldt dat de onderzoeksperiode geschikt was om de trektijd van deze soorten vast te stellen

84	a	<p>Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP), het ontwerpbesluit en aanverwante vergunningen ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze die per onderwerp uitgebreid verwoord is. Wat is de maat Lden precies en hoe staat deze ten opzichte van de maat die tot nog toe van kracht was en dat nog steeds is? Wat is het van den Berg-effect? Definities. Lden is een maat die is ingesteld om het geluidsmilieu in verschillende gebieden te kunnen inventariseren en vergelijken. Als essentieel nieuw aspect is Lden gedefinieerd als een gemiddelde geluidsbelasting. Omdat ongewenst geluid 's avonds en 's nachts storender is dan overdag, telt daarbij de hoeveelheid geluid in die periodes zwaarder mee: daarom wordt voor geluid in de avond 5 dB en in de nacht 10 dB extra meegerekend. Lnight is gedefinieerd als de gemiddelde geluidbelasting gedurende de nachtelijke uren, zonder de 10 dB correctie die wel voor Lden geldt.</p>	Zie de beantwoording van 5zq, 41c en 41d.
84	b	<p>Doel van Lden en Lnight. Lden en Lnight zijn niet geïntroduceerd om er voorschriften voor geluidbelasting mee te formuleren, maar als een internationale maat om de effecten van geluid belasting te monitoren. Dit staat ook heel duidelijk vermeld in de Europese richtlijn Omgevingslawaai waarin de Lden norm wordt geïntroduceerd. Hierin staat bovendien dat Lden niet geschikt is voor de inventarisatie van instabiele geluidbronnen. Voor windturbines bestaat geen Europese Lden-norm. De maat 41 Lnight is afkomstig van een WHO rapport dat de gezondheidseffecten van geluidbelasting heeft geïnventariseerd. Vanaf 40Lnight treden nadelige gezondheidseffecten optreden, zo zegt dit rapport. Zoals te verwachten is, komt het woord windmolen er zelfs niet in voor.</p>	Zie de beantwoording van 5zq, 41c en 41d.

84	c	<p>Het vdBerg-effect of windschering. AI acht jaar is bij VROM bekend dat de geluidregels voor hoge windmolens van 100 m en hoger niet meer deugen. De huidige regels kunnen tot veel hinder voor omwonenden leiden. Dit is vooral het geval bij stil weer met een stabiele atmosfeer, een situatie die zelfs aan de Zeeuwse kust in 15% van de totale tijd voorkomt. Het waait dan bij de gondel harder dan men beneden denkt. De windturbines gaan bij die weersituatie (vooral 's avonds en 's nachts) veel meer geluid produceren en ze worden veel verder worden gehoord dan men tot dusver dacht, tot op vele kilometers afstand. In de voorschriften voor de berekening van Lden is een poging gedaan om van de werkelijke windsnelheid bij de gondel uit te gaan. Daarbij maakt men echter de omgekeerde fout. Er zijn geen aparte omrekeningsvoorschriften voor een stabiele en een instabiele atmosfeer opgenomen. Met ander woorden, wist men vroeger beneden niet hoe hard het boven waait waardoor de geluidproductie werd onderschat, bij Lden weet men boven niet hoe hard het beneden waait. Weliswaar wordt geprobeerd de hoeveelheid geluid die men produceert beter te voorspellen, maar het verband met het achtergrondniveau beneden blijft onduidelijk.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41e.</p>
----	---	---	--------------------------------------

84	d	<p>De introductie van Lden en Lnight betekent een verruiming van de geluidsnorm. De reden voor de Lden 47 dB(A)-norm is, zo zegt de Minister, de windturbines op land te verdubbelen (Nota van Toelichting bij het ontwerpbesluit AMvB, § 1 en 2: http://www.vrom.nl/get.asp?file=docs/kamerstukken/Fri21Aug20091442380200/BJZ2009046829-30bNvT-WindturbinesNvT.doc). Om dat doel nog in deze (inmiddels demissionaire) Kabinetsperiode mogelijk te maken, wil de minister van VROM de ruimtelijke beperkingen voor windmolens op land, ook wat betreft geluid, wegnemen. Echter uit de hele gang van zaken is duidelijk dat de druk om tot Lden 47 dB(A) te komen vooral voortvloeit uit het streven om het windpark Urk/Noordoostpolder op te schalen naar een reusachtige, bovennormale maat, het grootste windpark ter wereld volgens de initiatiefnemers. Binnen de vigerende wet- en regelgeving die ook voor de reeds lang aanwezige windturbines in de Noordoostpolder gelden, is dat niet mogelijk. Het is dan ook onbegrijpelijk dat een voorlichter van het ministerie van VROM beweert (Laatstelijk nog volgens de Telegraaf van 14 juli 2010: http://www.nkpw.nl/images/stories/100714Telegraaf.jpg) en in navolging daarvan de Gemeente Noordoostpolder, Provincie Flevoland en de Minister van Economische zaken in de Antwoordnota MER, dat het beschermingsniveau van de voorgestelde normstelling van 47 dB Lden en 41 dB Lnight volledig overeenkomt met de al bestaande normen van het activiteitenbesluit. Immers de geluidberekeningen van het MER tonen klip en klaar het grote verschil in beschermingsniveau dat er bestaat tussen de bestaande normen en de Lden 47 dB(A)-norm.</p>	Zie de beantwoording van 41f.
84	e	<p>Hoeveel decibel staan 47Lden en 41 Lnight toe? Het verband tussen de hoeveelheid geluid, meetbaar uitgedrukt in decibel -zoals nog steeds wettelijk is voorgeschreven- en Lden, is niet eenduidig. Oorzaak: Lden is een samengestelde maat is waarin aparte waardes voor de dag, nacht en avond zijn opgenomen. Een goede schatting van het verband is alleen mogelijk als de hoeveelheid geluid niet erg fluctueert. Bij windturbines is dit niet het geval, niet alleen vanwege het pulserende karakter van het geluid, maar vooral vanwege de lange stilstand periodes die bij de berekening van Lden en Lnight meetellen. Uit de KNMI gegevens blijkt dat windturbines in Nederland zeker voor 50-60% van de tijd stil zullen staan, in die tijd waait het te hard of niet hard genoeg. Het gevolg is dat 41 Lnight een gemiddelde belasting van 45 dB betekent, en dat 47Lden overdag regelmatig een belasting van 55 dB toestaat indien er 's avonds of 's nachts geen of weinig productie is. Windturbinegeluid is dus een schoolvoorbeeld van een geluid bron waarvoor Lden uitdrukkelijk niet bedoeld is. Niet om er het geluid mee te beschrijven, laat staan om er voorschriften mee op te stellen.</p>	Zie de beantwoording van 41g.

84	f	Huidige geluidsregels. De regels die nu nog steeds van kracht zijn, en hopelijk blijft dat zo, gaan uit van het bestaande achtergrondgeluid. Er is wel een gemiddelde industriële waarde voor het hele land gegeven, 40 dB in de nacht (de zgn. windnormcurve WNC40), maar voor landelijk gebied wordt door de minister van VROM een 5 tot 10 dB lagere norm geadviseerd. Voor de Noordoostpolder, landelijk gebied bij uitstek, geldt momenteel voor de nacht dus als maximum 35 dB, het achtergrondniveau ligt zelfs lager, terwijl 41 Lnight 45 dB meer accepteert.	Zie de beantwoording van 6g en 30zy.
84	g	Lden in de Noordoostpolder. Het geluidsrapport voor de MER beoordeelt de geluidsbelasting alleen volgens de Lden 47 dB(A)-norm, en toont daarnaast ook de resultaten volgens de huidige norm, zonder overigens de belasting hieraan te toetsen. Als voorbeeld geven we hier uit het rapport de geluidskaarten voor beide normen voor de binnendijkse molens aan de Westerveer (maximale variant). De lijn in de linker kaart geeft het gebied aan waarbinnen 47Lden wordt overschreden, de rechter kaart in blauw hetzelfde gebied voor de algemene norm voor landelijk gebied (35 dB) en in groen voor de gemiddelde industriële norm (40 dB). Duidelijk is te zien dat het gebied waarbinnen de norm wordt overschreden voor 47Lden aanzienlijk verkleind is ten opzichte van de algemene plattelandsnorm 35 dB. Het is zelfs nog kleiner dan is berekend voor de industriële norm 40 dB. Het valt dus moeilijk vol te houden dat de voorgestelde en bestaande normen volledig met elkaar overeenkomen zoals in de Antwoordnota beweerd wordt.	Zie de beantwoording van 41i.
84	h	Conclusie. Met 47Lden als norm kunnen de binnendijkse turbines niet geplaatst worden, of net wel maar dan zijn beperkende maatregelen onontkoombaar. Indien de geluidsbelasting aan de bestaande algemene plattelandsnorm wordt afgemeten, zullen de turbines in een veel groter gebied overlast veroorzaken en mogen ze eenvoudigweg niet geplaatst worden. Kaart	Zie de beantwoording van 41c tot en met 41i.

84	i	<p>Windturbines veroorzaken bij 47Lden meer hinder dan de norm voor snelwegen. 1. Windturbinegeluid is hinderlijker dan geluid van snelwegen en vliegverkeer. Bescherming van aan- en omwonende burgers tegen hinder is het doel waarvoor de Handreiking Industrielawaai is ontwikkeld en vastgesteld, met vergunningverlening op grond van genuanceerde, gebiedsgerichte normen. En voor zover onze kennis reikt, zijn er geen nieuwe wetenschappelijke feiten of inzichten waaruit zou blijken dat het met de bescherming van die burgers wel wat minder zou kunnen. Het tegendeel is juist het geval: uit recent onderzoek, blijkt dat de impact van windturbinegeluid groter is dan waar bij de opstelling van de huidige normen rekening mee werd gehouden. Dit in 2008 gepubliceerde onderzoek naar de geluid- en visuele hinder van windmolenparken, door de EU gefinancierd en uitgevoerd door de Universiteiten van Stockholm en Groningen is alom bekend. Het vormt de basis van het TNO-rapport Hinder door geluid van windturbines dat in hetzelfde jaar het licht zag. De onderzoekers hebben de mate van hinder onderzocht, en daarbij vergelijkingen getrokken met hinder door weg- en railverkeer, vliegtuiglawaai en industrielawaai. Het blijkt dat bij gelijke geluidsbelasting windmolens aanzienlijk meer hinder veroorzaken dan andere vormen van industrie, snelwegen en vliegverkeer.</p>	Zie de beantwoording van 41k.
84	j	<p>2. Lden is slechte maat voor hinder door windturbinegeluid. Dit TNO rapport wordt nogal eens oneigenlijk gebruikt. Ook de Antwoordnota MER maakt zich daaraan schuldig, door de keuze van Lden als maat voor de hinder systematisch te onderbouwen met: "Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt de maat Lden het beste de hinder - en andere gezondheidseffecten - te kunnen voorspellen". Dit is onwaar. De onderzoeken waarop het TNO rapport stoelt hebben de hinder aan de hand van de "oude" in decibels meetbare grootte (LA,RT) in verband bestudeerd. Het TNO rapport vertaalt vervolgens de resultaten naar de Lden , waarmee introduceert een flinke foutenmarge wordt geïntroduceerd. Het verband tussen hinder door windmolens en het geluid dat ze produceren is met de "oude" maat dus juist beter bekend dan het daarvan afgeleide onnauwkeurige verband met Lden.</p>	Zie de beantwoording van 41l.

84	k	<p>3. 47Lden veroorzaakt meer hinder dan normen voor vlieg- en wegverkeer. In antwoord op vragen waarin zorgen worden geuit over de geluidshinder en de effecten op de gezondheid van het windmolenpark Noordoostpolder, verwijst de Antwoordnota consequent naar het TNO rapport met de woorden: "Uit een vergelijking van een normwaarde van 47 dB Lden met de dosis-effect relatie blijkt dat bij deze waarde circa 9% ernstige hinder mag worden verwacht. Een dergelijk niveau van ernstige hinder is goed vergelijkbaar met hetgeen bij de normering voor wegverkeer, railverkeer en industrielawaai als maximaal toelaatbaar wordt beschouwd". Het antwoord op deze vragen is echter misleidend en is zelfs strijdig met de feiten. Allereerst verzuimt de Antwoordnota te vermelden dat volgens het rapport windturbines een strengere norm opgelegd zouden moeten krijgen dan de andere vormen van geluid; vergeleken met rail- en wegverkeer 10-15 dB, en met industrie 5-10 dB. Vervolgens verzwijgt de nota dat het rapport ook toont dat voor bewoners van het platteland die niet permanent binnenshuis schuilen, de ernstige hinder buiten oploopt naar 20%. Hiermee wordt, in strijd met zo ongeveer alle nationale en Europese regels, een sterke toename van ernstige hinder toegestaan.</p>	Zie de beantwoording van 30t en 41k.
84	l	<p>En tenslotte betekent de Lden norm die voor verkeer wordt gehanteerd (50Lden) een aanzienlijk lagere belasting dan 9%. Bij deze norm bedraagt het aantal ernstig gehinderden binnenshuis voor railverkeer (paars) 0,7 % en voor wegverkeer (lichtblauw) 3,5 %. Als we deze toelaatbaar geachte niveaus van ernstige hinder van verkeer voor windturbines zouden toepassen, zou dat een Lden opleveren van 39-43 dB in plaats van 47dB. Voor industrielawaai wordt zelfs helemaal geen Lden norm gehanteerd. Grafiek</p>	Zie de beantwoording van 30t.
84	m	<p>Conclusie: De maat 47Lden wordt op geen enkele wijze met harde gegevens onderbouwd, en de aangevoerde relaties van Lden met de mate van hinder zijn in strijd met de feiten. De enige berekening die voor zover wij weten op 47Lden uitkomt is een berekening op maat voor het windmolenpark Noordoostpolder, dat aan deze norm precies zal voldoen, zij het met het nodige pas- en meetwerk en wat beperkende maatregelen. Maar met de gebrekkige mogelijkheid tot handhaving die Lden met zich meebrengt (zie) zullen de beperkingen weinig pijn doen verwachten wij.</p>	Zie de beantwoording van 41c, 41o en 42y.

84	n	<p>In formeel juridisch opzicht verdwijnt voor de omwonende de mogelijkheid tot vergoeding op grond van planschade. De geluidnorm waaraan het windpark wordt afgemeten, namelijk 47 Lden, is alhoewel het Ministerie van VROM die wetenschap in de publiciteit stelselmatig/duurzaam ontkent of ontwijkt, aanzienlijk soepeler dan de bestaande normen waaraan bijvoorbeeld ook de bestaande windturbines in de Noordoostpolder zijn onderworpen (zie Bb. 2). Ten behoeve van het nieuwe windpark wordt in feite de hand gelicht met een redelijke bescherming van omwonenden tegen geluidhinder. (terwijl en passant tevens door de soepeler norm vast te leggen in het Activiteitenbesluit omwonenden hun mogelijkheid tot bezwaar en beroep en de toegang tot de rechter ontnomen wordt) (Zie Bb. 6). Echter voor de private uitbaters van het windpark is de versoepeling van de norm een goede en uiterst lucratieve zaak. Ruwweg volgens onze tentatieve berekening betekent het voor het windpark namelijk een verdubbeling van het mogelijke windvermogen dat kan worden geplaatst en gekapitaliseerd betekent dat, uitgaande van de ca. één miljard subsidie die mev. van der Hoeven beschikbaar wil stellen, een subsidiebedrag van zo'n 500 miljoen euro dat aan hen ten goede komt. Daarentegen zullen de omwonenden van het windpark aan veel en veel meer hinder worden blootgesteld dan onder het bestaande stelsel van gebiedsgerichte geluidnormen het geval zou zijn. Desondanks kunnen zij geen beroep op planschade doen, want in juridisch opzicht bestaat die hinder niet zolang voldaan is aan de 47 Lden (Overigens is de bepaling of al dan niet aan de nieuwe norm wordt voldaan technisch niet eenvoudig, moet aan de hand van rekenwerk geschieden en vereist tenminste een looptijd van een jaar. De handhaafbaarheid van de voorgestelde norm is een probleem dat de minister in de Nota van Toelichting bij het betreffende ontwerpbesluit ruiterlijk erkent. (... bronverwijzing invullen)). AI met al spreken we van een normwijziging die veel geld naar private ondernemers doet vloeien, het woon- en leefgenot vernietigt, de sociale cohesie in de gemeente geweld aan doet en omwonenden hun recht op compensatie ontnemt.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zj en 41p.</p>
----	---	---	---

84	o	<p>Het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' en het windpark Urk; welk verband? De Antwoordnota van de vergunningverlenende instanties namelijk de Gemeente Noordoostpolder, de Provincie Flevoland en de Minister van Economische Zaken (Antwoordnota Milieu Effect Rapport Windpark Noordoostpolder, mei 2010 van de Gemeente Noordoostpolder, de Provincie Flevoland en de Minister van Economische Zaken) roept de suggestie op alsof er met de prestaties van het windpark rechtstreeks uitvoering wordt gegeven aan de doelstellingen van "Schoon en Zuinig", het werkprogramma van demissionaire kabinet. Maar noch in het MER, noch in de brief van de minister van EZ waarin zij de Tweede Kamer informeert over de financiering van het windpark (Brief van 17 november 2009 van de Minister van EZ aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende het onderwerp " Financiering windpark Noordoostpolder", kenmerk van EZ: ET/TD/9201688), wordt dat verband uitgewerkt. De prestatie die men denkt dat het windpark zal leveren, wordt stelselmatig uitgedrukt in het aantal huishoudens dat van duurzame stroom kan worden voorzien. Over wat de bijdrage van het windpark aan het realiseren van de doelstellingen van "Schoon en Zuinig" kan of zal zijn, wordt niet gerept waarmee die relatie dus volstrekt in het verborgene blijft.</p>	Zie de beantwoording van 41q.
84	p	<p>Op pagina 24 en verder beschreven in hoofdstuk 4, wordt gesproken van een instrumentenmix "Schoon & Zuinig. Deze mix bevat marktprikkels, normering, instrumenten gericht op innovatie, tijdelijke stimulansen en internationale klimaat- en energiediplomatie. Het onderhavige project druist in tegen dit instrumentenmix door de zware subsidies die de Staat verstrekt aan de initiatiefnemers. Deze subsidies kunnen namelijk niet meer worden geschaard onder "tijdelijke stimulansen" aangezien het project bijna volledig wordt gefinancierd met de subsidies en zonder deze niet levensvatbaar zijn. Ruim 800 miljoen wordt toegekend voor exploitatie verspreid over vijftien jaren. Na deze periode is er een subsidiestop. De windmolens zijn dan niet meer rendabel. Het is te duur om de windmolens na deze 15 jaren te ontmantelen waardoor ze zonder veel onderhoud of persoonlijke investeringen van de wind boeren ons landschap blijven vervuilen. Het RIP houdt geen rekening met deze toekomst noch worden er voorwaarden aan het plan verbonden om dit tegen te gaan. Derhalve zie ik graag aanpassing van het RIP met kwaliteitsvoorwaarden zodat de windmolens ook na vijftien jaar aan dezelfde uitgangspunten voldoen als in de periode met subsidie.</p>	Zie de beantwoording 30zh.

84	q	Deze zware subsidies nemen hiernaast ook de stimulans weg om op zoek te gaan naar innovatieve technologieën. De concurrentiekracht wordt weliswaar versterkt ten opzichte van andere landen door deze oneigenlijke staatssteun. De beoogde interne concurrentiekracht blijft echter uit. Voor dit plan krijgen de initiatiefnemers zo'n 100 miljoen euro aan innovatiesubsidie. Deze innovatie is echter niet omschreven, aangetoond of zeker gesteld. De 8x groter exploitatiesubsidie laat zien dat dit deel zwaar ondergeschikt is. Zoals eerder gezegd neemt exploitatiesubsidie daarnaast de stimulans weg voor innovatie.	Zie ook beantwoording 30zh.
84	r	Volledigheidshalve wijs ik erop dat de initiatiefnemers zich nog niet hebben gehouden aan de meldingsplicht van deze twee subsidies bij de Europese Mededingingsautoriteit.	De subsidieregeling SDE waar gebruik van gemaakt wordt is voorgelegd aan de EC. De aanvullende subsidie wordt ook voorgelegd.
84	s	Het is niet opmerkelijk dat in september 2007 de beoordeling werkprogramma Schoon en Zuinig de ambities onbereikbaar benoemd. Het werkprogramma stelt vraagtekens bij de vele aannames die ongegrond zijn genomen. Als voorbeeld verwijs ik hierbij naar hoofdstuk 8.4 van de beoordeling. Hierin wordt verwezen naar een scenario met een economische groei van 2,9% per jaar. Dit scenario was al zeer rooskleurig ten opzichte van het Coalitieakkoord van 2,0% per jaar. Ik citeer daarbij: " Bij een economische groei van 2% is minder reductie van broeikasgasemissies nodig voor het realiseren van de klimaat- en energiedoelen".	Zie de beantwoording van 30zh en 41zp.
84	t	Toentertijd hebben ze duidelijk geen rekening gehouden met de huidige crisis. Inmiddels is er namelijk geen sprake van economische groei maar krimp. Volgens het CBS had bijvoorbeeld het tweede kwartaal van 2009 een groei van -5,3%, het derde kwartaal stond op -3,7% en het vierde kwartaal - 2,2,%. Hiernaast vrezen de analisten voor een tweede recessie waardoor we nog ver weg staan van de beoogde 2,9% groei. Het werkprogramma was toentertijd al gebaseerd op een zeer rooskleurige situatie en staat momenteel nog veel verder weg van de realiteit. Aangezien er vele cijfers gebaseerd zijn op deze onjuiste economische groei, is het werkprogramma doordrenkt met onjuistheden. De reductienorm is bijvoorbeeld afgeleid van de uitstoot en emissiewaarden gebaseerd op een economische groei van 2,9%. Als de overheid alsnog wil vasthouden aan het werkprogramma als rechtvaardiging dat het project "het landsbelang dient", dient men eerst het werkprogramma aan te passen naar de huidige danwel een realistische situatie.	Zie de beantwoording van 30zh en 41zp.

84	u	Op pagina 10 van de beoordeling staat in kort de Conclusie en kanttekeningen. Daarbij wordt geschreven: "een hoog aandeel elektriciteit uit hernieuwbare bronnen is alleen realiseerbaar wanneer het budget van aflopende MEP-verplichtingen na 2011 opnieuw binnen de SDE-regeling wordt besteed". Door de huidige economische crisis en politieke onrust door verschuiving van de zuilen, is de verwachting dat de ingezette sanering van de SDE regeling wordt doorgezet. De subsidieregeling Milieukwaliteit van de Elektriciteitsproductie is daarmee onvoldoende gewaarborgd om het werkprogramma realistisch te houden voorzover dit nog mogelijk was met rooskleurig maar onjuiste economische groei van 2,9%. Hiernaast ging het werkprogramma en de beoordeling uit van windenergie in de Noordzee.	Zie ook de beantwoording van 30zh en 41zp.
84	v	Zelfs daar sprak men over mogelijke problemen gelet op de landschappelijk en maatschappelijke waarden. Indien men toentertijd weet had van dit grotesk plan, zou de beoordeling zich minder terughoudend hebben uitgedrukt. Op pagina 28 van de beoordeling spreekt men over nieuwe locatie met de voetnoot: "Rekening houdend met landschappelijke inpassing en natuurbelangen". Dit strookt met het gedachtegoed van de vele landschappelijke architecten. Men mag wellicht van een Rijksinpassingplan spreken maar het plan staat verre van landschappelijke inpassing. Mijn mede belanghebbende zullen zich hier verder over uitspreken.	In paragraaf 6.13 van het inpassingsplan zijn de landschappelijke effecten van het initiatief beschreven en beoordeeld. Onder meer op basis van de informatie in het MER en de aanvulling op het MER. Waaronder de visualisaties en viewsheds.
84	w	Overigens is het zeer de vraag of gezien de geringe bijdrage die het windpark kan leveren aan het realiseren van de betreffende doelstellingen, het van bovengenoemde instanties reëel en een verstandig is al te zeer op een dergelijk nauwelijks aanwezig verband te leunen.	Zie de beantwoording van 41q. De SDE is reeds toegekend.

84	x	<p>In welk opzicht is de nieuwe, voorgestelde Lden norm in strijd met Europees (milieu)recht, althans de bedoeling daarvan? 1.1 Richtlijn beoogt voorkomen dan wel beperken van omgevingslawaai. De doelstelling van de EU-richtlijn 2002/49/EG inzake de evaluatie en beheersing van omgevingslawaai (richtlijn omgevingslawaai) is het voorkomen of verminderen van de schadelijke gevolgen. hinder inbegrepen. Van blootstelling aan omgevingslawaai (artike1 1). in het bijzonder het handhaven van de milieukwaliteit m.b.t. omgevingslawaai waar deze goed is. De jaargemiddelde Lden-maat is daarbij ontwikkeld als hulpmiddel om op Europese schaal de structurele en continue geluidbelasting en -hinder in kaart te kunnen brengen, alsmede de terugdringing daarvan op termijn. De richtlijn beoogt dus het voorkomen dan wel beperken van omgevingslawaai. De 47 Lden die in de onderhavige ontwerp-besluiten voor de windturbines wordt voorgeschreven als geluidnorm is een versoepeling van de geluidnorm voor windturbines ten opzichte van de huidige norm(en). Elders (in ...) wordt daartoe het bewijs aangereikt. Hier zij gezegd dat berekend is dat door het voorschrijven van 47 Lden er in de Noordoostpolder een verdubbeling van het aantal windturbines mogelijk wordt ten opzichte van de oorspronkelijke (huidige) normstelling voor windturbines. Zie daartoe Die versoepeling - die niet wordt gemotiveerd, omdat die ontkend word- is in strijd met het tot nu toe gevoerde milieubeleid in Nederland, maar bovendien ook met de doelstelling van bovengenoemde EU-richtlijn. Daarom al zouden de milieuvergunningen voor de gevraagde windturbines niet mogen worden verleend.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zj en 41d.</p>
----	---	--	---

84	y	<p>1.2 Lden voor ander doel gebruikt dan richtlijn aangeeft Zoals hierboven al aangegeven is de jaargemiddelde Lden-maat in de EU-richtlijn 2002/49/EG ontwikkeld als hulpmiddel om op Europese schaal de structurele en continue geluidbelasting en -hinder in kaart te kunnen brengen, alsmede de terugdringing daarvan op termijn. De dosismaat Lden wordt voorgeschreven bij het maken van strategische geluidsbelastingskaarten (art. 7 van de richtlijn) en actieplannen (art. 8 van de richtlijn), die de lidstaten moeten maken voor in de richtlijn aangewezen gebieden. Het gaat hier steeds om de totale geluidsbelasting ten gevolge van alle relevante bronnen. Daarvoor kan de Lden-maat goed worden gebruikt. Dat is echter heel iets anders dan Lden neer te leggen in een vergunningvoorschrift voor een individuele bron zoals een windturbine, waaraan een individuele ondernemer gehouden moet kunnen worden. Lden is niet ontwikkeld, niet bedoeld, en evenmin geschikt voor de bewaking van fluctuerende, momentane geluidbronnen (zie nader hieronder). De introductie van Lden als dosismaat in vergunningen voor individuele inrichtingen of algemene regels -en dan nog wel uitsluitend voor geluidhinder van windturbines en niet voor geluidhinder van andere industriële bronnen- vloeit dan ook niet voort uit genoemde EU-richtlijn. De richtlijn is daarvoor niet bedoeld. Dat kan ook niet, omdat de Lden niet voor individuele inrichtingen geschikt is.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41d.</p>
----	---	--	--------------------------------------

84	za	<p>1.3 Waarom is Lden voor individuele inrichtingen, in casu windturbines, niet geschikt? Dat komt omdat handhaving van de Lden-maat door middel van directe geluidimmissiemetingen vrijwel is uitgesloten. Dit wordt overigens door de minister in de NvT van de ontwerp AMvB wijziging geluidhinder windturbines toegegeven (De minister van VROM heeft thans een ontwerp-AMvB wijziging geluidhinder windturbines in voorbereiding waarin de 47 Lden voor vrijwel alle windturbines op land (groot of klein, gelegen in landelijk gebied of niet) wordt voorgeschreven. In de Nota van Toelichting geeft de minister zelf aan dat handhaving d.m.v. directe geluidimmissiemetingen vrijwel niet mogelijk is.). Aangezien de Lden een gewogen gemiddelde is over het etmaal, is er nooit een moment waarvoor een concrete immissienorm geldt waaraan getoetst kan worden bij handhaving. Dit wordt nog versterkt doordat de controle op Lden een gemiddelde over een heel jaar hanteert. Een gemeten geluidsimmissie, hoe hoog ook, kan dan ook nooit tot de conclusie leiden dat niet aan de norm wordt voldaan. Bij de handhaving zal daardoor iedere relatie met een door bewoners ervaren, of zelfs meetbare geluidsbelasting ontbreken. Dit betekent dat handhaving in feite een wassen neus is. Hiermee komt tevens de rechtspositie van de omwonende burgers rechtstreeks in het geding en wordt ernstig geschaad. Als een norm nauwelijks kan worden gehandhaafd is deze ongeschikt om voor individuele inrichtingen te worden gebruikt. Omdat de Lden dus uitgaat van een jaargemiddelde levert deze voor industrielaawaai en dus zeker ook voor windturbines problemen op in het kader van handhaving. De Raad van State is van mening dat de Lden binnen het huidige juridische kader geen goede beoordelingsgrootte is voor individuele inrichtingen om hinder te voorkomen. Voorgesteld wordt derhalve de huidige, oorspronkelijke geluidnormen, die wel te handhaven zijn, te hanteren.</p>	Zie de beantwoording van 41d en 42y.
84	zb	<p>Voorgestelde Lden-norm gaat in tegen bedoeling Wet milieubeheer De 47 Lden die in de verschillende onderhavige ontwerp-besluiten voor de windturbines wordt voorgeschreven, komt voort uit de in voorbereiding zijnde ontwerp AMvB wijziging geluidhinder windturbines. Zie noot 1. Deze ontwerp-AMvB roept de nodige discussies op in en buiten de Tweede Kamer. Tegen de wil van de Tweede Kamer, want afgesproken is geen onomkeerbare ontwikkelingen te bewerkstelligen, heeft de minister in april van dit jaar een circulaire naar de andere overheden gestuurd met het dringende verzoek voortaan de nieuwe Lden 47 te gaan gebruiken.</p>	Zie de beantwoording van 6g en 30zy.

84	zc	<p>In §1 van de Nota van Toelichting van deze ontwerp-AMvB staat dat deze AMvB beoogt tot harmonisering van de normstelling voor windmolens te komen, onafhankelijk van het vermogen. Daartoe zullen vrijwel alle windturbines, inclusief de turbineparken met een vermogen groter dan 15 MW waarvoor nu een milieuvergunning is vereist, onder het Activiteitenbesluit oftewel algemene regels worden gebracht. De minister doet voorkomen alsof het hier om een louter wetstechnische operatie gaat. Echter het tegendeel is het geval. Het instrument van de algemene regels treedt voor (grote) windturbines dus in de plaats van het instrument vergunningverlening. Maar met deze ontwerp-AMvB wordt meteen met één veeg de in vele jaren van beleid tot stand gekomen en nog niet zo lang geleden door de minister zelf bepleite nuancering in de normstelling opgeheven (namelijk differentiatie naar gebied o.a. vanuit de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening) en daarbij wordt de algemene norm tezelfdertijd verhoogd (zie -----). Dit komt niet automatisch uit het Activiteitenbesluit voort en duidt op andere bedoelingen.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41v. De vergunningplicht vervalt niet in alle gevallen.</p>
84	zd	<p>Niet moet worden vergeten dat het in de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening om genuanceerde, gebiedsgerichte normen gaat die werden ontwikkeld met het oog op de bescherming van omwonende burgers (Het gebiedsgerichte beleid wordt met de ontwerp-AMvB exclusief voor windturbines verlaten. Het regime van de 'Handreiking industrielawaai en vergunningverlening' dat in landelijke gebieden een beschermingsniveau van 30 dB(A) tot 35 dB(A) voor de nacht hanteert, wordt speciaal voor windturbines buiten werking gesteld en vervangen door de landelijke norm van 47 dB(A) Lden, die ongeschikt en te ruim is voor het platteland.). En althans voor zover onze kennis reikt, zijn er geen nieuwe wetenschappelijke feiten of inzichten waaruit zou blijken dat het met de bescherming van die omwonende burgers wel wat minder zou kunnen. Het tegendeel is juist het geval: uit recent onderzoek, blijkt dat de impact van windturbinegeluid groter is dan waar bij de opstelling van de huidige normen rekening mee werd gehouden. Dit onderzoek, door de EU gefinancierd en uitgevoerd door de Universiteiten van Stockholm en Groningen is alom bekend. Aanscherping van de bestaande normen ligt dus eerder in de rede. De minister heeft destijds ook gesuggereerd dat te zullen te doen. In plaats daarvan komt er een versoepeling van de normstelling met een norm die ook nauwelijks handhaafbaar is. Deze versoepeling van de geluidnormen die in werking wordt gezet, gaat regelrecht in tegen de bedoeling van de Wet milieubeheer waar het immers om de bescherming van het milieu gaat. En juist de bescherming van het milieu wordt hier ernstig geweld aan gedaan, temeer daar er geen milieucompensatie tegenover staat en ook niet kan staan.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41k.</p>

84	ze	De 47 Lden-norm heeft tot gevolg dat de 'ernstige hinder' die omwonenden van windturbines ondervinden, aanzienlijk toeneemt ten opzichte van de huidige normen. Volgens de minister zal de voorgestelde norm (47 Lden) tot 9% ernstige gehinderden leiden, een onaanvaardbaar hoog cijfer. Met het oog op dit percentage vindt de minister dat deze norm voldoende bescherming biedt, waarbij zij zich baseert op het TNO-rapport 2008-D-R1051/B. In dit rapport wordt echter nadrukkelijk geadviseerd om in het beleid met betrekking tot windturbines rekening te houden met verwachte hinderpercentages zowel binnenshuis als buitenshuis. Volgens hetzelfde rapport veroorzaakt de norm (47 Lden) 20% ernstig gehinderden als men wel eens buitenshuis vertoeft. De minister gaat hier geheel aan voorbij. Wij stellen vast dat 20%, dan wel 9% ernstige hinder ten gevolge van nieuwe activiteiten (nieuwe windturbineparken) en mogelijk gemaakt	Zie de beantwoording van 41l.
84	zf	door de nieuwe 47 Lden-norm niet in overeenstemming is met het landelijk geluidsbeleid , dat immers sinds het uitkomen van de NMP's (nationale milieubeleidsplannen) is gericht op het voorkómen van toename van ernstige hinder.	Zie de beantwoording van 41l.
84	zg	Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de ontwerpAMvB en de circulaire van april 2010 vooral lijken te zijn op gezet om o.a. het windpark Urk/Noordoostpolder op te kunnen schalen naar een reusachtige, bovennormale maat. Vandaar de 47 Lden-norm in concept-beschikkingen voor dat windpark, zodat het vigerende beschermingsniveau van de bestaande geluidwetgeving opzij kan worden gezet. Het betreft ons inziens haastig in elkaar gezette gelegenheidswetgeving, waar behalve bij de initiatiefnemers en de minister van VROM en EZ, die er immers op gebrand zijn de normen uit het plan "Schoon en zuinig" te halen, allermist behoefte aan bestaat. Met echte duurzame energie heeft dit echter niet van doen.	Zie de beantwoording van 41f.

84	zh	<p>Wat is er de oorzaak van dat de ontwerp- AMvB wijziging geluidhinder windturbines burgers de gang naar de rechter ontnemt? In de ontwerp-AMvB wijziging geluidhinder windturbines (in feite een wijziging van het Activiteitenbesluit) worden vrijwel alle windturbines, hoe groot die ook zijn, ondergebracht. Deze windturbines vallen hiermee onder algemene regels (waaronder de 47 Lden, als ook algemene - versoepelde- veiligheidsregels), als gevolg waarvan er geen milieuvergunning meer nodig zal zijn. Hierdoor worden burgers en andere belanghebbenden buiten spel gezet. Deze hebben immers geen rechtsbescherming meer en kunnen windturbines met een norm van 47 Lden die geluidoverlast veroorzaken niet meer bestrijden voor de rechter. Dit geldt temeer nu duidelijk is dat de 47 Lden-norm nauwelijks handhaafbaar is. Ook mogelijke gerechtelijke acties om handhaving van de Lden-norm zullen dan niet baten. Het ontwerpbesluit brengt daarmee de omwonende burger en andere belanghebbenden in een uiterst kwetsbare en rechtsonzekere positie.</p>	Zie de beantwoording van 41v, 42y en 84zc.
84	zi	<p>Wat zijn het nut van en de noodzaak voor het windpark? Hoeveel CO2 gaat er minder worden uitgestoten en wat is de opbrengst aan groene stroom?</p> <p>Inleiding Er is een stijgende behoefte aan duurzame energie; voorts zijn nationale en internationale doelstellingen erop gericht de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Evenwel, dit betekent nog niet, zoals de initiatiefnemers van het windpark Urk/Noordoostpolder (verder te noemen windpark) kennelijk menen, dat met iedere bijdrage aan het opwekken van duurzame energie een dwingende reden van groot openbaar belang is gemoeid. Dat is temeer niet het geval als, zoals hier, het aan toereikend onderzoek naar mogelijke alternatieven ontbreekt. Dat het windpark ogenschijnlijk accordeert met de algemene beleidsdoelstelling van het Kabinet is op zich niet voldoende. Er moet ook aantoonbaar voldoende 'nut en noodzaak' aanwezig zijn.</p>	Zie de beantwoording van 41zc.

84	zj	<p>Hieronder zetten wij uiteen, dat er geen noodzaak voor het windpark bestaat en dat het windpark het tegendeel van maatschappelijk nut met zich brengt. De stroomopbrengst en in samenhang daarmee de bespaarde CO2-uitstoot is immers uitermate gering. Volgens nieuwe inzichten is het zelfs mogelijk dat het windpark CO2 gaat genereren. Dit laatste dan als onvermijdelijke consequentie van het technisch systeem, de constellatie van het stelsel van centrales en netwerken, dat niet in staat zal zijn de grillige windstroom soepel en met weinig energieverlies op te vangen. Dat is dan wel erg zuur gezien de aantasting die het windpark inhoudt voor het landschap, het beschermde natuurgebied en leef- en woongenot van de inwoners van Urk en de Noordoostpolder. Dit is ook zuur voor de belastingbetaler die uiteindelijk voor de miljard subsidie die mevr. Van der Hoeven, minister van EZ, daarvoor zegt ter beschikking te willen stellen, opdraait. Behalve de kleine groep van particuliere investeerders betekent het dat er over de hele linie alléén maar verliezers zijn.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.</p>
----	----	---	---

84	zk	<p>Wat is de noodzaak voor het windpark? Het windpark komt niet voort uit een gerichte zoekslag naar geschikte locaties voor windmolens. In tegendeel, het is aangedragen door particuliere investeerders zonder dat de overheid vooraf ruimtelijke voorwaarden stelde. Er heeft dus geen toets vooraf plaats gevonden of het windpark vanuit milieu- en ruimtelijk oogpunt ook wenselijk dan wel inpasbaar zou kunnen zijn en of dat ook binnen de vigerende omgevingsnormen zou kunnen. Deze gang van zaken is aanzienlijk minder planmatig en gestructureerd dan toenmalig minister van VROM, mevr. Cramer in het vooruitzicht stelde (Ook in strijd met de regels van het MER, die vooraf alternatieven moet beoordelen. (Zie Bb10, plan- en besluit MER, alternatieven)). Immers zij beloofde de ontwikkeling van een ruimtelijk plan voor het aantal MW's windvermogen op land dat het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' nastreefde. Alhoewel dat plan er in haar termijn niet is gekomen, liet zij wel het RIVM het potentieel aan MW's windenergie op land onderzoeken. Op basis van dit onderzoek rapporteerde het RIVM dat, buiten de natuurgebieden en met in achtneming van de richtwaarde voor geluid van Lden 40dB als bovengrens, er een potentieel van 7000 MW voor wind op land beschikbaar is (() TNO (2008) - Hinder door geluid van windturbines.</p> <p>http://tno.nl/content.cfm?context=markten&content=piblicatie&laag1=186&laag2=1&item id=536) Dit is ruim meer dan datgene wat het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' nastreeft. Er is dus volop ruimte voor het rijk om tot een verstandige en verantwoord afgewogen ruimtelijke ontwikkeling van wind op land ter hand te nemen. De conclusie moet dan ook zijn dat speciaal voor dit windpark en de ad hoc introductie ervan die noodzaak ontbreekt. Van dwingende redenen van groot openbaar belang die op het spel zouden staan zoals de particuliere investeerders dat menen, is al helemaal geen sprake.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41zc. In het MER is een beschrijving opgenomen in hoofdstuk 2 van de wijze waarop de locatiekeuze tot stand is gekomen. Hieruit komt onder meer naar voren dat de gemeente Noordoostpolder een afweging heeft gemaakt voor de door haar gewenste locaties voor de ontwikkeling van windenergie, waarbij ook de andere initiatieven verspreid in de Noordoostpolder zijn betrokken. In het MER is gedaan onderzoek naar alternatieve locaties voor het particuliere initiatief. Naar aanleiding van het grote aantal zienswijzen op het MER met als basis de vraag (tweeledig): waarom windenergie en waarom op de gekozen locatie, is een aanvulling op de locatieonderbouwning gedaan, zie de aanvulling op het MER. Daarbij is tevens aandacht geschonken aan de andere bronnen van duurzame energie. Uit de aanvulling blijkt dat er geen andere locaties voor de realisering van het particuliere initiatief bestaan. Ook de Commissie voor de m.e.r. kan zich vinden in deze aanpak voor de locatieafweging. Het kabinet werkt ook aan de realisatie van windenergie op zee, naast het halen van haar doelstellingen van wind op land. Op nationaal niveau worden geen bepaalde economische gevolgen verwacht. Daar waar economische gevolgen worden verwacht (op provinciaal en lokaal niveau) wordt deze in het MER beschreven (onder meer in §9.3, §9.12 en §9.17). Een (M)KBA is geen verplicht onderdeel van het MER.</p>
----	----	---	---

84	zl	<p>Wat is het nut van het windpark? Het nut van het windpark ligt in de opbrengst aan groene stroom en de daarmee de bespaarde CO2-uitstoot. Zoals hieronder wordt uiteengezet is dat bedroevend weinig. Als de optimistische cijfers van de initiatiefnemers juist zouden zijn, gaat het park bruto maximaal anderhalf procent van de Nederlandse energieproductie verzorgen. Naar ons inzicht is één procent een realistischer voorspelling. Dit aandeel zal nog dalen door de beperkende maatregelen die nodig zijn om aan de normen voor de geluidbelasting (47Lden) en de slagschaduw te voldoen. Naar het effect van die beperkende maatregelen op de voorspelde opbrengst is navraag gedaan, maar de gegevens blijven binnenskamers. Ook de hoeveelheid vermeden CO2-uitstoot wordt te gunstig voorgesteld. Oorzaak is het piekgedrag van de aan het net geleverde windstroom. De pieken kunnen alleen opgevangen worden door minder rendabele vormen van stroomproductie, de zgn. piekscheeders, waardoor de meest efficiënte productie-eenheden moeten worden teruggeschakeld. Als gevolg hiervan gaat het hele stroomproductiesysteem meer fossiele brandstof verbruiken, en dus ook meer CO2 uitstoten. Deze vorm van brandstofverlies blijft in de MER buiten beschouwing. Het is daarnaast zeer goed mogelijk dat de molens van de locatie Urk/Noordoostpolder vanwege dit effect geen brandstof zullen besparen maar juist gaan kosten.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a, 30d en 30zza.
84	zm	<p>Conclusie: De vraag of zo'n groot windpark binnen de constellatie van onze elektriciteitsproductie nog wel in een redelijke netto opbrengst kan voorzien, is niet gesteld in het MER laat staan beantwoord. Hiermee valt de kern uit de voorstellen weg. Het bestaansrecht van het windpark Noordoostpolder hangt immers volledig af van de energieopbrengst en de CO2 emissie die daarmee wordt vermeden. De onderbouwing en voorlichting van het park schieten op deze punten echter ernstig tekort, en zijn hierdoor van onvoldoende kwaliteit om de bouw van het park te rechtvaardigen.</p>	Zie de beantwoording van 41zh.

84	zn	<p>Toelichting en nadere beschouwing op de opbrengstberekeningen van het MER Stroomopbrengst De voorspelling van de stroomopbrengst is niet conform de richtlijnen berekend; o.a. ten gevolge daarvan wordt de stroomopbrengst alsook de vermeden CO2-uitstoot te gunstig voorgesteld. De richtlijnen wezen het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie van Senternovem (verder te noemen het protocol) als rekenmethode aan, maar het MER wijkt van deze methode af. Voor de berekening van de bruto opbrengst hanteert dit protocol namelijk het geïnstalleerde vermogen maal een normalisatie factor die bepaald wordt uit het gemiddelde van de laatste 5 jaar opgewekte elektriciteit. Het voorbeeld dat het protocol voor 2004-2008 geeft komt uit op een productiefactor van 29%, of 2500 vollasturen. Het MER volgt het protocol niet, maar gaat met 34-40 %, of 3000-4100 vollast uren (De vergunningsaanvragen gaan nu allemaal uit van 3000-3100 vollasturen). van een onrealistische opbrengst uit. Omdat met de grote types die hier aan de orde zijn nog nauwelijks ervaring is opgedaan, de gegevens van de jongste parken in de Noordzee zijn nog steeds niet beschikbaar, zou een lagere voorspelde opbrengst gebaseerd op 2500 vollast uren zou aanzienlijk realistischer zijn, zowel wat betreft de bruto stroom als wat betreft de vermeden CO2. Zie nadere toelichting onder §3 Milieuwinst. Volgens het MER zijn beperkende maatregelen nodig om te voorkomen dat de turbines de normen voor geluidsbelasting en slagschaduw overschrijden. Hierdoor wordt de opbrengst lager. Het MER verzuimt dit effect in de voorspelde opbrengst door te rekenen. De MER-commissie heeft nadere gegevens over de stroomopbrengst gevraagd. De aanvulling op het MER meldt deze gegevens te hebben ontvangen, maar bij navraag bleken deze niet te worden verstrekt. Dit wekt bevreemding, en is een ontoelaatbare omissie. De energieopbrengst van het park vormt immers juist het enige en alomvattende argument voor het windpark Noordoostpolder. Daarover mag geen onduidelijkheid bestaan.</p>	Zie de beantwoording van 41zi.
84	zo	<p>Conclusie: De opbrengst is niet voorspeld conform de richtlijnen van het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie, zoals wel wordt vereist. Mede hierdoor wordt de opbrengst van het windpark te rooskleurig voorgesteld. Er ontbreekt in het MER voorts een deugdelijke analyse van de ervaringen met de opbrengst van grote windmolens zoals die voor de Noordoostpolder/Urk gepland zijn.</p>	Zie de beantwoording van 41zj.

84	zp	<p>Vermeden CO2 uitstoot Ook de voorspelling van de vermeden CO2 uitstoot is onvoldoende onderzocht, en wordt te gunstig voorgesteld. Ten onrechte wordt geen rekening gehouden met de extra inzet van fossiele brandstof nodig om het piekgedrag van de aan het net geleverde windstroom op te vangen. Uit de elektriciteitsproductie kan worden berekend hoeveel CO2 uitstoot wordt vermeden dank zij de productie van hernieuwbare energie. Hiermee gaan we over van een energiebalans naar een CO2 balans. Omdat de elektriciteitscentrales gemiddeld met een rendement van ca. 45% werken, schrijft het Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie een omrekeningsfactor groot 2.29 voor (1 /0,437, pag. 75, onder A: Substitutiemethode). Hiermee is de debetzijde van de balans ingevuld. De creditzijde van deze balans kent echter een grote post die in het MER verwaarloosd is: het brandstofverlies doordat het rendement van de achterliggende fossiele energieproductie terugloopt doordat het piekgedrag van de windenergie moeten worden opgevangen (J. Soens (2005), Impact of wind energy in a futL/re power grid. Proefschrift Katholieke Leuven, Energieraad (2008), Brandstofmix in beweging, op zoek naar een goede balans K. de e Groot & c. Ie Pair (2009), De brandstofkosten van windenergie; een goed bewaard geheim. SPIL 2009(5) + internetverwijzingen). Door de pieken kan een deel van de productie niet meer geleverd worden door de moderne basislasteenheden , de SToom En Gascentrales (STEG), die een brandstofrendement halen van 58%, maar als nadeel hebben dat ze maar langzaam bij te regelen zijn. De pieken worden opgevangen door zogenaamde piekscheerders. Dit zijn generatoren, die snel een verandering in de vraag kunnen opvangen, maar een laag brandstofrendement hebben van 40% of minder. Het gevolg is dat de CO2 balans van de turbines al gauw negatief kan uitpakken. Wanneer het windenergievermogen een paar procent uitstijgt boven de pieklust, gaat het totale systeem van windturbines plus fossiele centrales méér CO2 uitstoten in plaats van minder. Bij het windpark Noordoostpolder van rond 400 MW vermogen is te verwachten dat deze situatie zich geregeld voor zal doen. Met andere woorden, in deze situatie kosten de windmolens fossiele energie en genereren daarmee, geheel in strijd met de beste bedoelingen van iedereen, CO2. Vanwege dit verschijnsel concludeert J. Soens in zijn proefschrift dat het niet verstandig is om in België meer dan 500 tot 700 MW aan windenergievermogen te installeren.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zk.</p>
----	----	---	---------------------------------------

84	zq	In de Antwoordnota MER wordt dit verschijnsel afgedaan door te verwijzen naar het rapport van de TUD "De regelbaarheid van elektriciteitscentrales". De opstellers van dit rapport hebben echter niet het brandstofverlies door het piekgedrag van windmolens bestudeerd, zij hebben zich beperkt tot de technische aspecten van inpassing. In tegenstelling tot wat het antwoord stelt is het brandstofverlies onvoldoende onderzocht. Het verlies is verre van verwaarloosbaar, en daarom behoort het in het MER te worden meegenomen.	Zie de beantwoording van 41zl.
84	zr	Tot voor kort waren alle publicaties op dit gebied, voor zover wij die kennen, gebaseerd op modelberekeningen en computersimulaties. Per definitie zijn dit soort onderzoeken afhankelijk van welke verbanden zijn ingebouwd en hoe deze verbanden in formules zijn vastgelegd. Vandaar dat het niet vreemd is dat ze verschillende resultaten opleveren, het blijven tenslotte modelberekeningen, dat geldt ook voor dat het hiergenoemde TUD-rapport. Maar daar is verandering in gekomen. Dit jaar is een Amerikaans onderzoek gepubliceerd over de grote problemen die ontstaan door het piekgedrag van windenergie (BENTEK Energy (2010) - How Less Became More: Wind, Power and Unintended Consequences in the Colorado Energy Market. http://www.wind-watch.org/documents/wp-content/uploads/BENTEKHow-Less-Became-More.Pdf). Het bevestigt uit praktijkgegevens dat het opvangen van de pieken, vaak op ongelegen daluren in het verbruik, een ernstig verhogend effect blijkt te hebben op het brandstofverbruik en de emissies van de conventionele centrales die de productiepieken moeten nivelleren. Nieuw is, en dit betekent een doorbraak, dat nu met het Amerikaanse onderzoek voor het eerst gegevens uit de praktijk zijn gebruikt waaraan de modellen getoetst kunnen worden. Als dan vervolgens een model niet met de data strookt, heeft het model een probleem en niet de gegevens, Hegel wist dat. De Amerikaanse situaties in Texas en Colorado verschillen niet heel veel van die in Nederland. Het kon wel eens zijn dat de molens van de locatie Urk/Noordoostpolder geen brandstof zullen besparen maar juist gaan kosten.	Zie de beantwoording van 41zm.
84	zs	Een andere belangrijke creditpost van de CO2 balans worden gevormd door de energie met bijbehorende CO2 uitstoot die gemoeid zijn met de bouwen het in bedrijf hebben van de backup-centrale die de energievoorziening moet veiligstellen.	Zie de beantwoording van 41zn.

84	zt	Conclusie: Ondanks de aanwijzingen dat inpassing van windturbinstroom serieuze nadelige effecten heeft op het brandstofverbruik van de stroomproductiesysteem, zijn deze effecten in het MER beschouwing gebleven. De ernst van de aanwijzingen zou een reden tot zorg en onderzoek moeten zijn. Het MER schiet op dit centrale punt ontoelaatbaar tekort. De recente Amerikaanse praktijkgegevens bevestigen deze conclusie.	Zie de beantwoording van 41zl.
84	zu	Nut aan verkeerde doelstelling afgemeten In de onderbouwing van het windpark Noordoostpolder zijn nut en noodzaak is gebaseerd op "Schoon en zuinig ": in 2020 moet 20% van de energie 2020 duurzaam zijn. Nut en noodzaak van het windpark dienen dan ook aan dit doel getoetst te worden. Meten we nu de opbrengst van de windparken Noordoostpolder aan aldus geformuleerde noodzaak af, dan zouden ze met de geclaimde bruto opbrengst, 1460 miljoen kWh/jaar, hoogstens anderhalf promille van het Nederlandse energieverbruik gaan opbrengen. Met een realistischer geschatte productie komt de bruto opbrengst niet boven de één promille uit. Van die 20% in 2020 zal de Noordoostpolder slechts ongeveer 1% bruto kunnen leveren. De netto opbrengst zal nog aanzienlijk lager uitvallen, zoals uit de voorafgaande paragrafen blijkt. Dit geringe resultaat verdient niet het predikaat nationaal belang dat er aan gehecht wordt.	Zie de beantwoording van 41zp.
84	zv	Conclusie. De opbrengst is niet aan de opdracht, een substantiële bijdrage aan "Schoon en zuinig" te leveren getoetst. Het aantal huishoudens dat van stroom kan worden voorzien, zoals in het Rijksinpassingsplan en het MER wordt voorgerekend , is daarbij niet relevant. Met 2,6% van ons energieverbruik vormt de huishoudelijke elektriciteit maar een zeer klein onderdeel van het probleem dat hier met recht geschetst wordt. Als zonder het windpark Noordoostpolder "Schoon en zuinig" niet wordt gehaald, zal dat met het windpark ook niet gebeuren.	Zie de beantwoording van 41zq.

84	zw	<p>Financiën en subsidies. Doelmatig en rechtmatig? Wat zei mevr. van der Hoeven toen zij minister van EZ was en wat zegt zij nu inmiddels demissionair? Juist voor de ter visie legging van het MER, de start van de inspraakronde, maakte mevr. van der Hoeven als minister van EZ publiek dat zij het voornemen had bijna één miljard subsidie voor het windpark Urk/Noordoostpolder ter beschikking te stellen. In een daaropvolgende brief van 17 november 2009 aan de Tweede Kamer deed mevr. van der Hoeven uit de doeken, dat zij op grond van de (aangepaste) SDE-regeling een subsidiebedrag van maximaal 880 miljoen euro beschikbaar stelt voor een looptijd van 15 jaar. Daarenboven wordt een investeringssubsidie vanwege het "innovatieve" karakter van het windpark beschikbaar gesteld van minimaal 104 en maximaal 116 miljoen euro. In aanmerking genomen, dat de uitbaters van het windpark via de investeringsaftrekregeling (EIA) van een aantrekkelijk fiscaal klimaat kunnen genieten (naar onze berekening nog eens 70 miljoen) mogen we vaststellen dat het beslag op de rijksfinanciën totaal ruim de één miljard gaan overschrijden.</p>	Zie de beantwoording van 41zr.
84	zx	<p>Op de doelmatigheid komen we hierna terug, maar voor zover betreft de rechtmatigheid valt direct in het oog het "innovatieve karakter" dat aan de orde zou zijn. Dit laatste lijkt aanvechtbaar temeer daar mevr. van der Hoeven verzuimt criteria aan te geven op basis waarvan voor een windpark objectief en reproduceerbaar vast te stellen valt of er sprake is van innovatie op het terrein van duurzame energie. De stichting Erfgoed Urk, Stichting Rotterdamse Hoek en Stichting i.o. TEGENWIND hebben op 17 november 2009 de minister van EZ - evenals de Algemene Rekenkamer en de ambtelijke werkgroepen Bezuinigingen - daarom geschreven, dat zij het verlenen van de eenmalige innovatiesubsidie aan het windpark Urk/Noordoostpolder ongerechtvaardigd achten en huns inziens sprake kan zijn van ongeoorloofde staatssteun. Omdat een adequate reactie namens de minister uitbleef, hebben deze stichtingen op 29 april 2010 een WOB-verzoek voorgelegd aan de minister van EZ. Op 14 juli jl. ontvingen wij een teleurstellende reactie van haar secretaris-generaal, die voor ons aanleiding is de Europese Commissie van onze zienswijze op de hoogte te stellen.</p>	Zie de beantwoording van 30zg en 41zs.

84	zy	<p>Overigens valt het zacht gezegd storend te noemen voor het verloop en de geloofwaardigheid van de inspraak op het MER dat de minister van EZ pal daarvoor en vooruitlopend daarop aankondigde de bovengenoemde miljard subsidie te willen geven. Het veroorzaakte gevoelens van onmacht en moedeloosheid in de Noordoostpolder aangezien het terecht werd begrepen als een niet mis te verstane boodschap van de minister. Hiermee maakte zij eens en voor altijd duidelijk de inspraak op het MER slechts een formaliteit te vinden en hoe dan ook en los van de uitkomst van de inspraak op het MER erop aan te sturen dat het windpark er komt zoals de initiatiefnemers dat willen. Zonder twijfel heeft die boodschap mentaal gesproken een negatieve werking gehad op de wil van belanghebbenden om in te spreken op het MER en zodanig op te komen voor hun en het algemeen belang. In dit licht van bovenstaande is het verbazend en daarmee ook in strijd, dat inmiddels demissionair geworden mevr. van der Hoeven afgelopen maart in Elsevier en Volkskrant het volgende zei: citaat... "De subsidies op duurzame energie kosten de overheid miljarden euro's en maken bedrijven lui. Het beleid van de afgelopen drie jaar was niet effectief "... einde citaat ... en ... citaat "We moeten niet onbepaald en tot in lengte van het verschil tussen marktprijs en kostprijs blijven subsidiëren. Daar moeten we vanaf" einde citaat. Uit de woorden van mevr. van der Hoeven maken wij op dat zij nu vraagtekens plaatst bij de doelmatigheid van de subsidie aan het windpark Urk/Noordoostpolder en daarmee ook bij het nut en de levensvatbaarheid van windpark dat immers alleen op subsidie kan draaien.</p>	<p>Zie de beantwoording van 24a en 41zt.</p>
----	----	---	--

84	zza	<p>Plan-Mer onvoldoende basis voor ontwerp-rijksinpassingsplan. Op 12 mei 2006 hebben de Ministers van EZ, VROM, LNV en V&W besloten de Rijksprojectenprocedure uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening (thans de Rijkscoördinatie­regeling uit de Wet ruimtelijke ordening) van toepassing te verklaren voor het project Windpark Noordoostpolder. De reden hiervoor is dat de het project in de Noordoostpolder van nationaal belang is. Vervolgens is op 1 maart 2009 de wijziging van de Elektriciteitswet 1998 van kracht geworden. Met deze wijzigingen is op windparken met een geïnstalleerd vermogen van 100 MW of meer automatisch de Rijkscoördinatie­regeling van toepassing en krijgt de Minister van EZ de bevoegdheid een rijksinpassingsplan op te stellen voor de ruimtelijke inpassing van een dergelijk project. Het bestemmingsplan van de gemeente moet daarvoor wijken. Het MER Windpark Noordoostpolder is de basis voor het voorliggende ontwerp-rijksinpassingsplan en voor de diverse (milieu)vergunningaanvragen voor het project Windpark Noordoostpolder (hierna NOP-project genoemd). Dit MER is derhalve zowel een plan-MER als een besluit-MER. Historisch gezien is de initiatiefnemer (of eigenlijk: zijn de initiatiefnemers, zijnde private investeerders) uitgegaan van een concreet project om windmolens aan de rand van de Noordoostpolder nabij Urk te plaatsen, waarvoor een besluit-MER noodzakelijk is. Het plan voor windmolens bij Urk lag er dus en had de sympathie van de gemeente Noordoostpolder. Echter bij de oorspronkelijke locatiekeuze zijn maar een beperkt aantal aspecten meegewogen, namelijk die aspecten die voor de gemeente Noordoostpolder van belang waren. Bij het oorspronkelijke plan werd bijvoorbeeld de aanwezigheid van Urk over het hoofd gezien en dientengevolge ook niet meegewogen. Dit gegeven wordt treffend geïllustreerd door de nota van alternatieven van 15 juli 2005 waarin het woord Urk niet eens voorkomt. Vervolgens sluit het Rijk aan bij deze plannen, sluit dus in feite aan bij de onjuiste afweging van alternatieven en belangen, maar verdubbelt wel het aantal megawatt voor windmolens. De minister van EZ krijgt vervolgens de bevoegdheid een Rijksinpassingsplan ten behoeve van het NOP-project te maken. Het project wordt dus naar nationaal niveau getild en dit betekent ook dat vanuit nationale optiek naar het project moet worden gekeken en alternatieven in ogenschouw moeten worden genomen. Dit is echter in het voorliggende MER (in het zgn. plangedeelte) niet gebeurd. Integendeel. Het voorliggende MER draagt duidelijk de sporen van een snelle upgrad­ing van het aanvankelijke besluit-MER. Het 'plan'-deel lijkt er naderhand met de haren bijgesleept. Wij vinden dit geen zorgvuldig besluitvormingstraject en zeker niet wat van een Rijksoverheid mag worden verwacht. Conclusie: Het voorliggende MER is wat betreft het plangedeelte gelet op het voorgaande geen goede basis voor het ontwerp-rijksinpassingsplan NOP-project.</p>	Zie de beantwoording van 41zzb en 41zzc.
----	-----	--	--

84	zzb	<p>Grondige beschouwing van alternatieven ontbreekt. In een plan-MER hoort een grondige beschouwing van (locatie-) alternatieven thuis. Kijkend naar de 5MB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's) geven artikel 5, eerste lid en bijlage I de nodige eisen. (Deze eisen zijn, óók ten aanzien van alternatieven: a. een schets van de inhoud en de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma en het verband met andere, relevante plannen en programma's; b. de relevante aspecten van de bestaande situatie van het milieu en de mogelijke ontwikkelingen daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd; c. de milieukeurmerken van gebieden waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn; d. alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, met inbegrip van met name milieuproblemen in gebieden die vanuit milieuoogpunt van bijzonder belang zijn, zoals gebieden die op grond van de richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG zijn aangewezen; e. de op internationaal, communautair niveau of nationaal niveau vastgestelde doelstellingen ter bescherming van het milieu, welke relevant zijn voor het plan of programma, alsook de wijze waarop met deze doelstellingen en andere milieuoverwegingen rekening is gehouden bij de voorbereiding van het plan of programma; f. de mogelijke aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld voor de biodiversiteit, bevolking, gezondheid van de mens, fauna, flora, bodem, water, lucht, klimaatfactoren, materiële goederen, cultureel erfgoed met inbegrip van architectonisch of archeologisch erfgoed, landschap en de wisselwerking tussen bovengenoemde elementen; g. de voorgenomen maatregelen om aanzienlijke negatieve effecten op het milieu van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen; h. een schets van de redenen voor de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de beoordeling is uitgevoerd, inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden (zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis); i. een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen overeenkomstig art. 10; j. een niet-technische samenvatting van de in de bovenstaande punten verstrekte informatie.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zzd.</p>
----	-----	---	--

84	zcc	<p>Wat windmolens op land betreft heeft het rijk het er behoorlijk bij laten zitten: de Minister van VROM heeft enkele jaren geleden al een ruimtelijk plan voor windturbines op land beloofd. Dit plan is er nog steeds niet. Zonder een planmatige benadering komen (en zijn er al) te pas en te onpas windturbines en is er sprake van willekeur. Een dergelijke grondige beschouwing ontbreekt in het voorliggende MER. Aan alternatieven van duurzame energie als zonne-energie, warmte-koudeopslag, blauwe energie, geothermie en -energie, ja, zelfs aan kernenergie wordt geen woord gewijd. Ook over windenergie op zee wordt niet gesproken. Alleen worden globaal enkele locaties in de Noordoostpolder en aan de rand van het IJsselmeer besproken (en gelijk afgeserveerd, omdat deze in de nabijheid van een natuurgebied liggen. N.B.: Het voorgestelde windpark ligt in een natuurgebied).</p>	Zie de beantwoording van 27z, 30n en 41zze.
84	zzd	<p>Het niet (voldoende gemotiveerd) aangeven van (locatie-) alternatieven in het voorliggende MER is in strijd met de Wet milieubeheer. Het staat ook een goede, meer principiële en strategisch onderbouwde keuze in de weg. In het huidige MER is alleen gefocust op het NOP-project zelf (met enkele variaties op hetzelfde thema), waardoor de activiteit én de locatie al duidelijk tevoren vaststonden. Er is daardoor geen vergelijking mogelijk van de gevolgen voor het milieu van dit project ten opzichte van een aantal alternatieven. Het is van belang te onderkennen dat het doel of belang van duurzame energie of windenergie niet al direct mag gaan samenvallen met het voorgenomen NOP-project, teneinde reële alternatieven met de voor- en nadelen goed in beeld te kunnen brengen en daarmee beter rekening te houden met de belangen van het milieu. Van een keuzemogelijkheid uit alternatieven is hier al helemaal geen sprake.</p>	Zie de beantwoording van 41zzf.
84	zze	<p>Conclusie: Nu het NOP-project naar nationaal niveau is getild is er des te meer reden op nationale schaal verschillende alternatieven van duurzame energie en locaties in het voorliggende MER op te nemen en af te wegen. Dat is niet gedaan. De paar alternatieven die zijn onderzocht zijn alleen regionaal en zo globaal besproken dat zij niet voldoen aan de eisen van de SMB-Richtlijn en zijn daarmee tevens in strijd met de Wet milieubeheer.</p>	Zie de beantwoording van 41zzf.

84	zzf	<p>Landschap, ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie. Wat betekent het windpark voor het bestaande landschap. Het silhouet van Urk (Het silhouet is opgenomen in het boekwerk : "Zuiderzee-Silhouetten. Naar peilingen van G.S. Vlieger geteekend door E.Bokhorst met een Reisverhaal van Tom Schilperoort. Uitgave van den Ä. N. W. B., Toeristenbond voor Nederland. Commissie voor het Watertoerisme, uitgegeven door Martin Lammes, uitgever in de Wogmeer.") vanuit het IJsselmeer gezien is van unieke landschappelijke waarde, een cultuurhistorisch monument, dat in de beleving van de gebruikers van het gebied onmisbaar en onvervangbaar is. Dit beeld doorstond de tand des tijds. Het beeld van vandaag bepaalt nog steeds de perceptie, beleving van de (historische) connectie met de Zuiderzee van vóór de afsluiting en het IJsselmeer van vóór de inpoldering van de Noordoostpolder. Echter in het MER ontbreekt het aan een goede beschrijving van karakter en waarde van het huidige landschap van het IJsselmeer en de effecten van de windturbineopstellingen daarop. (Waarmee betekenis, kwaliteit en waarde van de bestaande en vertrouwde landschappelijke situatie buiten spel dreigen te worden gezet). Het gaat hierbij o.a. om het open, niet verstoorde vergezicht van het IJsselmeer, de doorgaande horizon en de uitgestrekte luchten. Zowel de grens van land naar water alsook de grens van water naar land wordt door de turbine opstellingen ten koste van de open vergezichten en dientengevolge de perceptie en beleving van de gebruikers van het gebied , hard aangezet. De horizon wordt over een zeer grote afstand verstoord. De verschillende lijnen, bewegende rotoren en mogelijk ook kleuren gaan voor een zeer onrustig en over-gedimensioneerd beeld zorgen, zowel vanaf het IJsselmeer als vanuit de polder. Wij vinden het een omissie, dat, terwijl andere adviseurs zijn ingeschakeld, geen oordeel is gevraagd aan de Rijksadviseur voor het Landschap. Mede op basis van het MER zijn wij dan ook van mening dat het Nop-project in zowel een zeer grote impact zal hebben op het landschap van het IJsselmeer als het visueel-ruimtelijk beeld van het landschap van de polder en als gevolg daarvan op de mensen hetzij bewoners dan wel andere gebruikers van het gebied. Onderstaand werken wij dat uit.</p>	Zie de beantwoording van 30zd en 41zzh.
----	-----	---	---

84	zzg	<p>Het MER schiet tekort in de beschrijving van de effecten. Alhoewel het toetsingskader, dat in het hoofdrapport van het MER (§ 4.5) wordt gegeven voor o. a. landschap en ruimtelijke kwaliteit, een redelijk gedegen en volledig beeld geeft van te beoordelen aspecten, ontbreekt deze volledigheid juist op het punt waar het om moet gaan, namelijk de effecten en de beschrijving daarvan in het MER waarin en wordt verder het toetsingskader maar beperkt uitgewerkt. Als gevolg hiervan vallen de beschrijvingen van de effecten erg summier uit. De mate waarin een effect optreedt of de grens waarbij het effect significant aan- dan wel afwezig is (wanneer is er nog sprake van verstoring van rust en wanneer is er geen rust meer), wordt onvoldoende helder gemaakt. Het ontbreekt aan een gedegen beschrijving van de effecten van de schaal en maatvoering van de geplande turbines op de schaal van het land schap. Ook gaat het MER voorbij aan wat de turbines van het geplande windpark aan belevingswaarde voor de locale- en de gebruikers van elders van het gebied, te niet doet. Evenmin wordt de mate van beleving en de aantasting ten aanzien van de kernwaarden (Integrale Visie IJsselmeergebied, de Koers verlegd", de Nota Ruimte) van het IJsselmeer - open ruimte, horizon, rust en de dominantie van natuurlijke geluiden en duisternis-, daarvan in kaart gebracht. (Terzijde: Het MER geeft bijvoorbeeld niet aan hoe het verlies van duisternis ten gevolge van de verlichting van de turbines en verlies van openheid doorwerkt en te voorkomen valt.)</p>	Zie de beantwoording van 41zzi.
84	zzh	<p>Balans van maatschappelijke kosten en baten Ook hier wreekt zich dat nooit een balans is opgemaakt van de maatschappelijke kosten en baten. Zie bijvoorbeeld publicaties van hoogleraar Pieter Lukkes (Bijvoorbeeld Pieter Lukkes in de NRC: "Daar, bij die molens, daar lag Nederland. Bevolking is slachtoffer van windmolenlobby.") Het is immers volstrekt duidelijk dat het windpark op deze schaal en met deze maatvoering de bovengenoemde kernwaarden van het gebied teniet doet. Om die kernwaarden van het IJsselmeergebied te behouden, was het nodig geweest om in het MER meer alternatieven (duurzame opties) zowel als alternatieve locaties voor het windpark, bezien op landelijke schaal, te betrekken (zie ook Bb. § 10 Plan- en besluit MER. Alternatieven). Maar dat is nu eenmaal niet op serieus te nemen wijze van de grond gekomen, doordat ten onrechte de omgekeerde route van planvorming is gevolgd.</p>	Zie de beantwoording van 41zzj.

84	zzi	Ten aanzien van de Noordoostpolder Bij de effectbeschrijving wordt aangegeven dat de structuur van het landschap van de Noordoostpolder door de turbineopstellingen versterkt wordt. Hierbij wordt echter voorbij gegaan aan de karakteristieken van dit landschap (grootschaligheid, rechtlijnigheid, puntverdichtingen door erven, dijken, openheid en dan voornamelijk de schaal hiervan). Deze karakteristieken worden sterk beïnvloed door de schaal en maatvoering van de turbineopstellingen. Voorts wordt In de effectbeschrijving geen aandacht besteed aan onderdelen van turbineopstellingen zoals verdeelstations. Dit soort bijproducten kan echter wel leiden tot verrommeling en onrust in het landschap. Bij de visualisaties ontbreekt een toelichting waarbij concreet ingegaan wordt op de invloed van de turbineopstellingen op het landschap. De visualisaties van de gecombineerde opstellingen maken bijvoorbeeld duidelijk dat er sprake is van omheining van de polder en afbakening van het IJsselmeer. In de effectbeschrijving komt dit overigens nauwelijks naar voren. De visualisaties ondersteunen de beeldvorming redelijk goed, echter door de gekozen hoek laten ze soms maar een deel van de menselijke waarneming zien. Hierdoor is soms een deel van een opstelling zichtbaar terwijl in werkelijkheid meer van de opstelling waargenomen wordt.	Zie de beantwoording van 28a en 44w.
84	zzj	De ondeugdelijke visualisaties kunnen de vernieling van het landschap niet verbloemen Alhoewel de visualisaties op zich niet deugen, ze lijken alle onder heilige weersomstandigheden te zijn gemaakt, blijkt wel duidelijk dat het landschap onaanvaardbaar zal worden aangetast, in feite vernield. Voor het weidse, open landschap op de grens van water, land en lucht dat wordt opgeofferd, treedt een ver-industrialiseerd landschap in de plaats. Van het windpark van deze schaalgrootte en met deze maatvoering gaat een omheinende werking uit die op grote afstand, vaak tot in Friesland en Noord-Holland aan toe, te zien zal zijn. Het MER geeft niet aan wat tot op grote afstand de impact op het IJsselmeer en in het verlengde daarvan het verlies aan belevingswaarde zal zijn.	Zie de beantwoording van 5zh, 28a en 44w.
84	zzk	Zoals in de MER zienswijzen ook al is vermeldt, is er geen duidelijkheid over de uitgangspunten van deze visualisatie. Op het moment van de opdracht tot het maken van de visualisaties had het park andere uitgangspunten en was van een geheel andere omvang dan de huidige plannen. Hiernaast is onlangs het plan aangepast met zeven minder windmolens waar de visualisatie geen rekening mee heeft gehouden. De visualisatie mag daarom geen onderdeel uitmaken van de MER.	De visualisaties en de onderbouwing daarvan zijn opgenomen in MER en de aanvulling van deze MER. De deugdelijkheid van de visualisaties is gecontroleerd en goedbevonden door de TU Delft. In het toetsingsrapport van de TU Delft zijn de aspecten verwoord aan de hand waarvan de visualisaties zijn beoordeeld. De Commissie voor de m.e.r. bevestigt in haar advies de bevindingen in het MER op dit punt. De visualisaties zijn gebaseerd op de huidige uitgangspunten. Inzake het gegeven dat er 7 turbines minder zijn bestemd in het inpassingsplan geldt dat dit niks afdoet aan de visualisaties in het MER. Het MER heeft ter inzage gelegen voorafgaand aan de besluitvorming over het inpassingsplan en heeft informatie geleverd over de milieueffecten van het initiatief.

84	zzl	<p>Strijdig met het beleid zoals verwoord in "De integrale Visie IJsselmeergebied, de Koers verlegd", de Nota Ruimte en de Wro. In de Nota Ruimte worden de kernwaarden van het IJsselmeergebied kort en krachtig beschreven: Horizon (openheid, duisternis, rust en ruimte). Onder duisternis wordt verstaan: afwezigheid van licht. In het IJsselmeergebied zijn in het buitengebied geen grote vaste lichtbronnen aanwezig. De duisternis wordt teniet gedaan omdat de turbines noodzakelijkerwijs verlicht worden. Deze 'kermis op het IJsselmeer' is van verre zichtbaar en maakt een einde aan de duisternis op en rond het IJsselmeer. Ook vormt deze een groot gevaar voor de scheepvaart op het IJsselmeer. Nautische zaken als boeien en specifieke verlichting kunnen wegvallen in de achtergrond. Het MER geeft niet aan hoe het verlies van duisternis ten gevolge van de verlichting van de turbines te voorkomen.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zf, 30ze, 41zzm en 44i.</p>
84	zzm	<p>Rust is de afwezigheid van drukte als gevolg van menselijke bezigheden of activiteiten. In het IJsselmeergebied overheersen de geluiden die voortgebracht worden door de natuurlijke elementen (wind, golven, (vlieg)geluiden van vogels, enz.). Voorts is in de Nota Ruimte neergelegd dat een 'omheining' van de IJsselmeerkust bij realisering van een windpark moet worden voorkomen. De open ruimte bij de kust van de Noordoostpolder kenmerkt zich als de wijde watervlakte met de lucht daarboven, waarbij de kust van de Noordoostpolder op de scheidingslijn tussen water en lucht slechts een kleine verheffing vormt boven de waterspiegel. Een windpark met turbines tot zo'n 198 meter tiphoogte doet dit beeld van openheid volledig teniet. De visualisaties bij het MER bevestigen dit beeld van vernietiging van de open ruimte. De visualisaties geven duidelijk aan dat het windpark een omheining vormt waarmee het IJsselmeer abrupt wordt begrensd ter hoogte van de Noordoostpolder, van kilometers afstand te zien. Het MER geeft niet duidelijk aan hoe deze omheining van het IJsselmeer is te voorkomen. Aldus doet het windpark de bovenomschreven uitgangspunten uit de Integrale Visie IJsselmeergebied en de Nota Ruimte teniet en is derhalve strijdig met de Wro.</p>	<p>Zie de beantwoording van 5zf, 30ze, 41zzn en 44i.</p>

84	zzn	Voorgeschiedenis windpark Urk/Noordoostpolder. Oorsprong De oorsprong van de plannen voor een meer of minder grootschalig windmolenpark op deze locatie is gelegen in afspraken die eind jaren negentig van de vorige eeuw zijn gemaakt tussen enkele (groepen van) agrariërs en het college van B&W van Noordoostpolder. In verband met een wijziging van het bestemmingsplan, waardoor boeren niet langer solitaire windmolens konden bouwen op hun percelen of bestaande windmolens zouden kunnen vergroten, zijn er toezeggingen gedaan door B&W om de boeren te helpen aan een nieuwe vestigingslocatie langs de dijken van de Noordoostpolder. De precieze inhoud van deze toezeggingen is niet bij ons bekend, evenmin als de juridische grondslag ervan. Tot op de dag van vandaag stellen B&W dat zij grote schadeclaims verwachten van boeren, als zij niet zouden meewerken aan de totstandkoming van dit windmolenpark. Over de omvang van de schadeclaims en over de rechtsgrond waarop deze zouden berusten willen B&W geen mededelingen doen.	Zie de beantwoording van 41zzw.
84	zzo	Convenant Verschillende initiatiefnemers ontwikkelden plannen voor diverse lijnopstellingen ter plekke. Dit leidde tot een convenant tussen de diverse gegadigden, waarin de locaties werden "verdeeld". In dit stadium was er in het geheel geen sprake van een samenhangend plan. Zo valt op dat er in het convenant een schaderegeling was vastgelegd voor het geval de ene lijnopstelling het vermogen van de andere nadelig zou beïnvloeden. Opgeteld was er sprake van een vermogen van circa 225 Megawatt. Onduidelijk is welke betrokkenheid B&W hebben gehad bij dit convenant: B&W hebben het convenant niet ondertekend, maar zijn wel betrokken geweest bij het opstellen ervan.	Zie de beantwoording van 41zzx.
84	zzp	Vorming Koepel Windenergie De verschillende partners in het convenant verenigden zich in de Koepel Windenergie Noordoostpolder. Welke status deze Koepel had en welk mandaat is steeds onduidelijk gebleven. De laatste jaren, welke cruciaal waren voor de ontwikkeling van het "plan" zoals dat nu voorligt, was de dijkgraaf van het waterschap Zuiderzeeland, de heer Tiesinga, voorzitter van de Koepel. Navraag bij het waterschap naar de positie van de dijkgraaf, in verband met het feit dat het waterschap één van de bevoegde gezagen is die vergunningen moet verlenen, leverde op dat de heer Tiesinga slechts in technische zin de vergaderingen van de Koepel voorzat. Bekend is echter dat de heer Tiesinga ook de Koepel vertegenwoordigde in de Stuurgroep met de overheden die in de afgelopen jaren het plan voorbereidde (zie over deze fase hieronder).	Zie de beantwoording van 41zzy.

84	zzq	<p>Minister Cramer vindt het plan opportuun. Tot enkele jaren geleden verliep de voorbereiding van de plannen traag en moeizaam. Met het aantreden van Minister Cramer in het vierde kabinet Balkenende veranderde deze situatie. De Minister kwam met het programma Schoon en Zuinig, waarin een belangrijke rol was weggelegd voor grootschalige opwekking van windenergie. De minister gaf haar ambtenaren de opdracht om lopende initiatieven op te sporen en deze zo veel mogelijk te bevorderen. Voor het "plan" Urk/Noordoostpolder werd een Stuurgroep in het leven geroepen, bestaande uit de Koepel, B&W van Noordoostpolder, GS van Flevoland en de ministeries van VROM, EZ, V&W en LNV. Begin 2008 kondigde de Minister van VROM in een persbericht aan dat er hier een windmolen park van 450 Megawatt gerealiseerd zou worden. In januari 2009 stelde de Stuurgroep een projectdirecteur aan, de heer Louter, die als opdracht kreeg op zo kort mogelijke termijn dit project in procedure te brengen.</p>	Zie de beantwoording van 41zp.
84	zzr	<p>Buiten de plaatselijke bevolking om. In al die jaren is er geen enkel overleg met de plaatselijke bevolking of met andere belanghebbende partijen geweest. De onduidelijke positie van de Koepel en de onderlinge strijd binnen de Koepel zijn daar ongetwijfeld mede debet aan geweest. Maar ook in de laatste jaren, waarin de overheden nadrukkelijk de regie zijn gaan bepalen, was er geen enkele ruimte voor overleg. De aankondiging van de Minister van VROM, dat er ineens sprake was van een park van 450 Megawatt, kwam voor eenieder als een volslagen verrassing. Meteen na het aantreden van de projectdirecteur hebben vertegenwoordigers van de lokale bevolking hem gevraagd of hij mandaat had tot overleg over alternatieve opstellingen, rekening houdend met belangen van anderen dan alleen de Koepel. Zijn antwoord was "nee", hij had de opdracht om het bestaande plan, zoals dat achter de gesloten deuren van de Stuurgroep was voorbereid, erdoor te krijgen.</p>	Zie de beantwoording van 5i, 41zc, 41ze en 41zy.

84	zsz	<p>Hocus pocus met de geluidnorm Een bijzonder punt van aandacht in deze voorgeschiedenis vormt de te verwachten geluidsoverlast voor omwonenden. Langs één van de dijkvakken (Westermeeerdijk binnendijks) staat al meer dan 15 jaar een windmolenpark. Destijds was dit park met zijn 15 Megawatt één van de grootste in Europa. Het park voldoet niet aan de geluidseisen die in de milieuvergunning zijn neergelegd. Er loopt op dit moment een lang slepende handhavingsprocedure en een procedure tot actualisatie van de geluidsvoorschriften. Het voorgestelde park betekent voor het desbetreffende dijkvak een uitbreiding van de capaciteit met een factor 20 of meer in een overbelaste situatie. Uit het MER wordt duidelijk dat het voorgestelde park bij lange na niet zal kunnen voldoen aan de bestaande geluidseisen. Tot aan het moment van het uitbrengen van het MER werd er noch door de initiatiefnemers, noch door de overheden enige informatie verstrekt over de te verwachten geluidsbelasting en bleef de handhaving van de geluidsvoorschriften van het huidige park liggen. Eind juni 2009 werd het ontwerp-MER bekend gemaakt en in dezelfde week stuurde de Minister van VROM een ontwerp-AMvB naar de Tweede Kamer, waarin zij de geluidseisen voor windmolens ophoogt tot exact het niveau van dit park en waarin zij deze geluidsnorm dwingend oplegt (Overigens heeft de Tweede Kamer nog geen goedkeuring verleend aan de ontwerp AMvB; deze is nog in discussie). Opvallend is, dat al een jaar voor het uitbrengen van het MER door de Minister van VROM was aangekondigd dat dit park er in deze omvang zou komen. Wij vermoeden dat achter de gesloten deuren van de eerder genoemde stuurgroep is afgesproken de norm aan te passen aan het plan in plaats van andersom. Dit illustreert nog eens hoezeer het in de voorbereiding van dit plan heeft ontbroken aan een open overleg en een heldere afweging van belangen.</p>	Zie de beantwoording van 5zj en 41zzzc.
84	zzt	<p>Samenvattend oordeel Samengevat is ons oordeel dat dit plan bijzonder slecht is voorbereid en feitelijk niet veel meer is dan een optelsom van verschillende initiatieven. Het plan was, op het moment dat de Rijksoverheid het initiatief overnam, beslist onrijp. In de haast om binnen de kabinetsperiode nog zoveel mogelijk windenergie "in te boeken" heeft het Rijk zich geen tijd gegund een werkelijk samenhangend plan te ontwikkelen dat recht doet aan alle in het geding zijnde belangen. In die haast is van enig overleg met andere belanghebbende partijen al helemaal geen sprake geweest. Dit in tegenstelling tot de werkwijze die het kabinet zegt voor te staan. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande. Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.</p>	Zie de beantwoording van 41zzzd.

85	a	Tijdens de vakantieperiode heeft u enkele stukken ter inzage gelegd. Doordat de ter inzage legging op een meest ongelukkige periode in het jaar heeft plaats gevonden, ontvangt u mijn zienswijze alleen per mail. Ik wijs u op het volgende. Het windmolenpark is deels gelegen in de provincie Friesland in de wateren van de gemeente Lemsterland. De Deputeerde Staten van de Provincie Flevoland zijn daarom niet bevoegd gezag voor het volledige park. U heeft de vergunning aanvraag inzake de Natuurbeschermingswet 1998 Ingetrokken bij de GS Provincie Fryslan. Kunt u mij verklaren waarom u een juist genomen stap intrekt met een foute beslissing? Gelet op het bovenstaande wil Ik daarom de Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland erop wijzen dal zijn niet het bevoegd gezag zijn en daarom ook geen rechtsgeldige vergunning kunnen afgeven voor het volledige park.	Zie de beantwoording van 30zn.
85	b	Het ontwerpbesluit houdt daarnaast rekening met mogelijke juridische situatie die nog geen rechtsgeldigheid kennen. Ik wijs daarop op het ontwerp voor wijziging van het Barim gepubliceerd op 31 augustus 2009 met nummer 12902. De aanvraag is daarnaast niet voldoende gelet op de benodigd transformatorstation van TenneT	Zie de beantwoording van 30zy en 53m.
85	c	Ten aanzien aanzien van het milieu effect rapport zijn er vele zienswijzen ingediend waren vele in reactie op de antwoordnota naar aanleiding van de eerste ronde zienswijze. Gelet op de maatschappelijke onrust en onzekerheid van de status van het MER. kan de GS van de provincie geen besluiten nemen op basis van zo'n MER. Ten overvloede wijs ik erop dat monitoring achteraf geen nut heeft zonder een duidelijk nul situatie vooraf	Zie de beantwoording van 5s, 5w en 41zl.
85	d	Het is daarbij beschamend dat het ontwerpbesluit kenbaar maakt dal ze kennis heeft van het stiltegebied Steile Bank maar desondanks doorzet met de nog niet aangenomen Lden norm van 47 dB(A). Vanwege de toegestane pieken geluidshinder zal dit het stiltegebied ernstig verstoren.	Uit het akoestisch onderzoek bij de aanvraag om een vergunning op grond voor de Wet milieubeheer voor het windpark Westermeerwind komt naar voren dat de geluidsbelasting ten gevolge van het windpark minder is dan Lden 47. In de aanvraag is de geluidsbelasting bepaald en het bevoegd gezag heeft in het ontwerpbesluit overwogen dat de optredende geluidsniveaus ten gevolge van het windpark de natuurlijke rust niet verstoren. Bij windturbinegeluid treden geen piekniveaus op.
85	e	Onder het kopje 4.5.9. Lichtuitstraling geeft men eveneens blijk van de wetenschap dat de windturbines worden verlicht. Doordat deze verlichting meters lang rondom de mast wordt geplaatst. zal het overal zichtbaar zijn en zeker voor lichtvervuiling zorgen	Zie de beantwoording van 44za.

85	f	Tenslotte heb ik geen voorschriften noch ontheffingen voor de beoogde 24 uur per dag. zeven dagen per week bouwperiode over zeven jaren kunnen vinden. Wellicht heb ik hierover gelezen met een korte scan van de documenten. Mocht dit niet het geval zijn. dan zie ik graag dat bij de definitieve besluiten rekening houdt met de zondagsrust en leefbaarheid van de omgeving tijdens de bouwperiode. Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.	Zie ook de beantwoording van 59k. De bouwwerkzaamheden zullen moeten voldoen aan de Zondagswet.
86	a	<p>2. In de Noordoostpolder initieert de Koepel Windenergie Noordoostpolder de aanleg van een windpark langs de dijken van de Noordoostpolder. Windpark Noordoostpolder bestaat uit een windmolenopstellingen bij de Noordermeerdijk, de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk. Zowel op land als in het IJsselmeer zijn windmolens gepland. De windmolens zullen een gezamenlijk vermogen hebben van maximaal circa 450 MW. Om dit project mogelijk te maken moet het bestemmingsplan worden aangepast. Dat gebeurt door middel van een inpassingsplan, dat wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken (EZ) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).</p> <p>3. Cliënte kan zich niet verenigen met het inpassingsplan om de hierna volgende redenen: Ontvankelijkheid</p> <p>4. Cliënte is woonachtig in de directe omgeving van het plangebied en heeft als zodanig ook zicht op de windmolens (althans zonder meer op de 6 windturbines welke worden geplaatst langs de Westermeerdijk). Voorts is de woning en het bedrijf van cliënte gelegen in de geluidszones van de windmolens en wordt cliënte bedreigd in haar bedrijfsuitoefening door de onderhavige ruimtelijke ontwikkeling. Als zodanig is cliënte aan te merken als belanghebbende en is cliënte ontvankelijk in onderhavige procedure. Gronden van bezwaar, overbouw (wiekoverslag).</p> <p>5. De rotorbladen van de windturbine gesitueerd zuidelijk op het perceel gemeente Noordoostpolder, sectie E 1787 aangeduid als WMD-02, op een hoogte van minimaal 100 meter draaien over, dan wel boven het perceel E 1736. De rotorbladen van deze windturbine komen aldus over het perceel van cliënte voor wat betreft wiekoverslag. Cliënte kan zich hiermee niet verenigen. Deze wiekoverslag maakt een inbreuk op het eigendomsrecht van cliënte en cliënte wenst onder geen beding toestemming te verlenen voor deze wiekoverslag</p>	Zie de beantwoording van 55a.

86	b	<p>Geluidsoverlast.6. In het inpassingsplan wordt op pagina 41 gesteld dat de akoestische omgeving van (onder andere) de woning en het bedrijf van cliënte als 'matig' kan worden aangemerkt. In de situatie zonder windturbines is de akoestische kwaliteit van de omgeving als 'goed' te kwalificeren. Dit betekent aldus dat er sprake is van een behoorlijke verslechtering voor cliënte. De hoogste MKM-waarde bedraagt zelfs 58 dB(A)! 7. In het inpassingsplan wordt voorts gesteld dat ten aanzien van de situatie zonder windturbines geen rekening is gehouden met lokaal verkeer en (agrarische) bedrijvigheid en gebouwinstallaties. Indien hier ook rekening mee zou worden gehouden, is het verschil van de akoestische kwaliteit minder groot, zo stelt men. Cliënte bestrijdt deze stelling ter zeerste. In dezelfde alinea, iets daarboven, staat namelijk dat bij de geluidseffecten van alle windturbines samen in de MER gecumuleerd zijn met ander geluidsbronnen (...) Geen rekening is gehouden met de agrarische en industriële bedrijvigheid in de omgeving. Hieruit volgt volgens cliënte dat bij de berekening van het gecumuleerde geluidsniveau geen rekening is gehouden met de agrarische en industriële bedrijvigheid in de omgeving, net zoals er bij de situatie zonder windmolens geen rekening is gehouden met lokaal verkeer en (agrarische) bedrijvigheid en gebouwinstallaties. Dit betekent dus dat er twee gelijkwaardige situaties worden vergeleken en dat uit deze vergelijking blijkt dat de situatie voor cliënte voor wat betreft akoestische omgeving verandert van 'goed' in 'matig'. 8. De redenering van het rijk is dat een vermindering van de akoestische kwaliteit van de omgeving gerechtvaardigd kan worden wegens het belang van duurzame energie.</p>	<p>In het inpassingsplan is de cumulatie van diverse bronnen van geluid voor de omgeving afgewogen.</p>
86	c	<p>Cliënte onderschrijft het belang van duurzame energie (al vraagt cliënt zich af hoe efficiënt windturbines daadwerkelijk zijn, gezien het gegeven dat windturbines over het algemeen zwaar gesubsidieerd worden om rendabel te kunnen zijn).</p>	<p>Zie de beantwoording van 4a.</p>
86	d	<p>Dit wil echter niet zeggen dat cliënte zich kan vinden in het afwegingskader zoals toegepast in het inpassingsplan door het rijk. Het gegeven dat het bij deze ruimtelijke ontwikkeling gaat om duurzame energie brengt niet automatisch met zich mee dat de directe leefomgeving van cliënte daarom in zo'n verregaande mate kan worden aangetast. Duurzame energie dreigt zo een toverformule te worden voor de overheid om welke belangenaantasting dan ook te verexcuseren dan wel te rechtvaardigen. Cliënte stelt zich op het standpunt dat haar belang zwaarder dient mee te wegen in deze procedure</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41zp. De belangen van de omwonenden zijn meegewogen in de besluitvorming en hebben onder andere beslag gekregen in de voorschriften van de vergunning, waaronder de monitoringsverplichting. De rechtvaardigde belangen van een ongewijzigde leefomgeving van omwonenden hebben evenwel niet geleid tot weigering van de aanvragen.</p>

86	e	<p>9. Ook omdat deze verslechtering van de akoestische kwaliteit gerechtvaardigd wordt door de stelling dat het deels de bedrijfswoningen betreft behorende bij bestaande turbines of woningen van de initiatiefnemers van het windmolenpark. Cliënte valt in geen van boven genoemde categorieën. Cliënte heeft geen bedrijfswoning bij een bestaande turbine, noch is cliënt initiatiefnemer van het windmolenpark. Toch heeft cliënt te lijden onder de komst van het windmolenpark. Cliënte onderschrijft de stelling dat de initiatiefnemers minder rechten hebben om zich te beroepen op het punt van een toename van geluidshinder als zijnde de initiatiefnemers. Maar cliënte heeft niet gevraagd om de windmolens, noch profiteert cliënte op enige wijze van het windmolenpark, maar toch wordt cliënte opgescheept met de grote nadelige gevolgen van de windturbines. Cliënte stelt zich op het standpunt dat haar belang zwaarder dient mee te wegen in deze procedure. 10. De stelling dat het belang van cliënte zwaarder dient mee te wegen wordt ook ingegeven door het gegeven dat het mogelijk is om maatregelen te nemen aan de bron. In het rapport van Lichtveld Buis & Partners 'Windparken Noordoostpolder 480 MW, MER onderzoek geluid' wordt gesteld dat de geluidsemisatie van een windturbine kan worden beperkt door het instellen van een 'noisemode'. Cliënte stelt zich aldus op het standpunt dat er ten aanzien van de windturbines die worden geplaatst in de directe omgeving van cliënte maatregelen dienen te worden getroffen door het instellen van een 'noisemode'. Er wordt opgemerkt dat dit ten koste kan gaan van de opbrengst van de desbetreffende windturbine, maar cliënte acht dit aanvaardbaar.</p>	<p>Ten behoeve van de besluitvorming is getoetst aan de van toepassing zijnde normen uit de circulaire "Beoordeling geluidhinder windturbines". Tevens heeft een belangenafweging plaatsgevonden inzake de gevolgen voor de omgeving in zijn en de belangen welke gediend zijn met het plan. Het beschermingsniveau is vastgelegd in de circulaire beoordeling geluidhinder windturbines welke is toegepast bij de toetsing van de aanvragen van het windpark. De vergunninghouder heeft aangetoond bij alle woningen in de nabijheid van het windpark te kunnen voldoen aan de norm uit de circulaire. Blijkens de aanvraag voor de milieuvergunning zal de geluidsmodus, waarover de zienswijze spreekt, door de initiatiefnemer op een aantal plaatsen wordt toegepast om aan de norm te voldoen.</p>
86	f	<p>Kwelrisico. 11. Cliënt vreest schade door kwelwater. In het rapport 'Trillingsrisico analyse windpark Noord Oost Polder, opdracht nummer 1009-0061-001' van Fugro ingenieursbureau B.V.. wordt op pagina 20 een analyse gemaakt van het kwelrisico. De conclusie luidt, dat er kans is op een toename van het kwelwater indien gebruik wordt gemaakt grondverwijderende palen. Het is cliënte niet duidelijk of nu wel of niet gebruik wordt gemaakt van grondverwijderende palen. Cliënte wenst hier duidelijkheid over. Cliënte wenst bovendien dat er onderzoek wordt gedaan naar de specifieke risico's van kwelwater op het moment dat er grondverwijderende palen worden gebruikt 12. Voorts wenst cliënte dat er een nulmeting van de stand van het kwelwater wordt gemaakt zodat op voorhand duidelijk is hoe de situatie ter plaatse is en zodat dit vergeleken kan worden op het moment dat het windmolenpark wordt - en is - gerealiseerd. Cliënte stelt zich aldus op het standpunt dat haar belangen ten aanzien van dit punt niet voldoende worden meegewogen</p>	<p>Het gebruik van grondverwijderende heipalen is niet voorzien en is niet aannemelijk, gezien de mogelijke neveneffecten. Er is een zeer kleine kans op kwel bij het gebruik van grondverdringende palen gedurende de bouwfase. Op grond van de keurontheffingen dient de initiatiefnemer in overleg te treden met het waterschap en overeenstemming te bereiken over de uitvoering van de werken. Hierbij wordt uitdrukkelijk het gevaar voor kwel meegenomen en zondig een 0-onderzoek gedaan/vereist. Bij het gebruik van grondverdringende palen is de kans op toename van kwel zeer klein. Conform de aanbeveling van Fugro in het genoemde rapport (bijlage F1 van het MER) en op grond van de benodigde overeenstemming met het waterschap, zal in de situatie dat onverhoopt voor een grondverwijderende paal worden gekozen aanvullend onderzoek naar de mogelijke effecten op grondwatersituatie en kwel moeten worden uitgevoerd om te beoordelen of deze techniek kan worden toegepast. Hierover dient overeenstemming te worden bereikt met het waterschap.</p>

86	g	Redenen waarom verzocht wordt. 13. Redenen waarom cliënte uw college verzoekt om in deze vorm geen medewerking te verlenen aan het inpassingsplan. Indien en voorzover er geen overbouw plaats zal vinden, er maatregelen worden genomen aan de bron voor wat betreft de geluidsoverlast en er een nulmeting wordt gemaakt voor wat betreft het kwelwater, heeft cliënte geen bezwaar tegen het voorliggende inpassingsplan.	Zie ook de beantwoording van 35e. Om geluidsoverlast te beperken dient het windpark te voldoen aan de geldende geluidsnormen. Uit het akoestisch onderzoek van de milieuvergunningaanvraag blijkt dat aan de normen voor windturbinegeluid kan worden voldaan.
87	a	Midden in het IJsselmeer is het nadelige effect voor de vogels veel minder omdat vogels veel langs het vasteland vliegen en minder over open water, rusten uit op het land en niet in de zee als het trekvogels zijn.	Zie de beantwoording van 58 en specifiek 58c.
87	b	Een goed voorbeeld zoals het niet moet is Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland. Vanuit de stad en het westen komen hier veel inwoners wonen in deze omgeving, dit omdat hier rust en ruimte is, als dit windmolenpark wordt gerealiseerd dan vervalt de rust en het ruimtelijke effect, want de ervaring heeft geleerd dat windmolens de rust van je leef omgeving verstoren, vandaar dat er landelijk weinig tot geen draagvlak is voor windmolenparken.	Zie de beantwoording van 5h.
88	a	Hiermee ondersteun ik de zienswijze van de Stichting de Rotterdamse Hoek, ten opzichte van de plannen om in de Noordoost polder een groot windpark te bouwen. Ik maak bezwaar tegen deze bouw omdat: 1. Het verhogen van de geluidsnorm van 32 DB naar 47 Db voor het welzijn van de burgers zeer nadelig is. De omwonenden zijn de dupe. Bij 15 DB meer is er een factor 30 meer geluidsenergie !!	Zie de beantwoording van 5zj.
88	b	2. Een groot windpark in de Noordoost polder het prachtige landschap, de woonomgeving en het uitzicht vanuit het IJsselmeer verpest.	Zie de beantwoording van 31g.
88	c	3. Het nut van windenergie ten aanzien van besparen op fossiele brandstof is vrijwel nul. De windturbines op het land hebben wegens de variabiliteit van de wind een werkingsgraad van ongeveer 20 %. Backup capaciteit met fossiele brandstof moet steeds klaarstaan, en genereert de overige 80 % en hierbij is er wegens het steeds moeten klaarstaan, sprake van zodanig verlaagd rendement, dat de netto besparing op fossiele brandstof vrijwel nul is, of zelfs negatief kan zijn. Dit is nog te meer het geval als grootschalige wind energie via Warmte Kracht Koppeling installaties met zeer hoog rendement geïntegreerde elektrische energie, uit de markt drukt. 4. Windenergie heeft geen maatschappelijk nut, heeft uitsluitend nut voor degenen die de grote subsidie bedragen inkasseren. Conclusie: Er is totaal geen argument om de grote nadelen 1 en 2 maatschappelijk te accepteren, en de burgers op te schepen met de hoge kosten, zonder opbrengst.	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.

88	d	Ik ben belanghebbende omdat ik op het IJsselmeer zeil, ook bij Urk, boot Panta Rhei, jachthaven 't Raboes, Eemnes. Het windpark met 100 molens van 200 m hoog doet ernstig afbreuk aan de kwaliteit van het IJsselmeer.	De plaatsing van windturbines heeft invloed op de in de zienswijzen genoemde kenmerken van het gebied. Er heeft een afweging plaatsgevonden tussen de belangen die deze landschappelijke waarden vertegenwoordigen enerzijds en het belang dat gediend is met het verantwoord winnen van energie op deze plek. De plaatsing van de turbines in dit gebied is, de belangen afwegend, verantwoord.
89	a	zet de windmolens langs de dijk naar Enkhuizen. Dan is het hele probleem opgelost	Zie de beantwoording van 5h, 6b en 25b.
90	a	waarom Urk? Waarom geen Markermeer-Noordzee	Zie ook de beantwoording van 5h, 6a en 6b. In het MER zijn verschillende locaties voor het realiseren van het windpark onderzocht. Mede vanwege milieuaspecten is de huidige locatie gekozen. In het aanvullende MER heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar alternatieve locaties. Volgens de Commissie voor de m.e.r. is hiermee voldoende informatie verkregen voor de besluitvorming.
91	a	Hierbij wil ik u graag mijn visie geven betreffende het windmolenpark zoals dat gepland is aan de rand van het IJsselmeer, rondom Urk, Momenteel verblijf ik in het buitenland voor studie, maar mijn hele jeugd speelde zich af op Urk, vandaar mijn belang in deze zaak. Voor zover ik het kan beoordelen, is hier sprake van een botsing van belangen tussen goedbedoelde plannen van een regering en de ongelukkige plaats die een dorpsbevolking in deze plannen gaandeweg is gaan innemen. Als Urk maar iets groter was geweest, was dit opgelegde plan niet mogelijk geweest. Geen enkele middelgrote stad kan een dergelijke ingrijpende wijziging van haar centrale stadsgezicht over haar kant laten gaan. Een windmolenpark als dit was er nooit gekomen rondom een stad als Maastricht of Haarlem. Dat Urk kleiner is, maakt de impact van een dergelijk park echter alleen maar groter.	Zie de beantwoording van 6a.
91	b	Ik ben van mening dat in deze zaak tot nu toe onvoldoende is gekeken naar enerzijds de Urker belangen, en anderzijds naar alternatieve oplossingen, zowel naar locatie als naar inhoud. Deze alternatieven kunnen de belangen van Urk dienen, maar ook de belangen van iedereen die inziet welke unieke plaats Urk inneemt in het vlakke polderlandschap. Daarmee wordt het Urker belang breder dan het belang van alleen de Urkers. Misschien kan het Nederlandse energieprobleem gedeeltelijk worden opgelost met het uitbreiden van de windenergiecapaciteiten, maar als we daarvoor de mooiste stukjes van het Nederlandse cultuur- en geschiedenis erfgoed zouden moeten opgeven, moet er wel eerst gekeken worden naar alle andere alternatieven. Wanneer ik naar huis reed over de brug vanaf de A6, zag ik een serie normale windmolens staan, zoals we die allemaal kennen. Dat was geen probleem, want daarnaast was daar het zicht op Urk, zoals velen van ons dat kennen. Dingen veranderen. Maar als ik later terugkom naar Urk, wil ik niet thuiskomen op een bedrijventerrein.	Zie ook de beantwoording van 5h en 6b. In het MER zijn verschillende locaties voor het realiseren van het windpark onderzocht. Mede vanwege milieuaspecten is de huidige locatie gekozen. In het aanvullende MER heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar alternatieve locaties. Volgens de Commissie voor de m.e.r. is hiermee voldoende informatie verkregen voor de besluitvorming.

92	a	P.S. mogelijke locatie langs de Dijk Lelystad-Enkhuizen daar heeft niemand er last van !!	Zie de beantwoording van 5h, 6b en 25b.
93	a	Frisse bezwaren van Friese Zuidwesthoeker, tegen het windmolenproject in de Noordoostpolder. Het enorme windmolenproject om vanaf Urk, staande op het land en in het water van het IJsselmeer, zelfs tot in de gemeente Lemsterland, plm. 90 zeer grote windmolens (tiphoogte 160 m1) te bouwen kan en mag mijn inziens, om de navolgende redenen, niet doorgaan. Deze foeilelijke "horizontvervuiling" langs de rand- en de oevers van het IJsselmeer, kennelijk bewust in de "achtertuintuin" van de Noordoostpolder geplaatst is vanaf het Friese - waardevolle - platteland, zeer overduidelijk zichtbaar en betekend een "aanslag" op mooie gebied dat reeds lang als Nationaal Landschap is aangewezen en opnieuw in Natuur 2000 vastgelegd. Een megalomaan molenplan dat beslist niet goed is voor het weidse zicht op de bekende, in de ijstijd ontstane, Kliffen gelegen in de gemeente Gaasterlân- Sleat in Zuidwest Fryslân.	Zie de beantwoording van 71g en 88d.
93	b	Waarom moet een elitaire groep van 100 polderboeren zo nodig, notabene als permanent gesubsidieerde bijverdienste, wellicht voor het laatste restje overwaarde op deze relatief jonge agrarische gronden, op gemeenschapsgrond, dicht langs de kustlijn- en de oevers van het IJsselmeer, ten koste van dit open landschap, deze achterhaalde en onbetaalbare vorm van duurzaamheid nog gebouwd zien worden?	Zie de beantwoording van 5h, 6a en 6b.
93	c	Wist U dat alle tot nu toe geplaatste windmolens in Nederland maar voor 0,45% bijdragen aan de totale Nederlandse energiebehoefte en door de grote onzekerheidsfactor van de wind, nooit als "deugdelijk en betrouwbare energievervanger" kan gelden?	Zie de beantwoording van 42f.
93	d	Dat de reeds bestaande windmolens veel aanvangsubsidies en instandhoudingssubsidies voor het stroomopwekking nodig hebben en de reeds bestaande molens relatief weinig opbrengsten kennen en voor veel natuurliefhebbers het fysieke milieu vernielen en verpesten?	Zie de beantwoording van 4a en 24a.
93	e	Dat deze reuzenwindmolens, als men ze toch zou willen, daar geplaatst dienen te worden waar direct ook veel stroom nodig is!	Windturbines hebben een zo hoog mogelijk windaanbod nodig om rendement te leveren en worden derhalve bij voorkeur geplaatst op windrijke locaties, zoals de Noordoostpolder.
93	f	Bouw - voor wie dat zelf betalen kan in samenwerking met energiebedrijven - die windmolens zo nodig op industrieterreinen. Dat kost, omdat de grote afnemers dichtbij aanwezig zijn, veel minder investeringen in het leidingennetwerk. Ook zou op industrieterreinen sprake kunnen zijn van aantoonbaar belang en is de industrieel gebouwde omgeving ook kunstmatig ingevuld.	Zie de beantwoording van 93e.

93	g	Overheden zouden zich, lijkt mij, niet met "drogredekenen over groene stroom en duurzaamheid" voor dit "boerenkarretje" mogen laten spannen! De voormalige Minister Cramer, van de PvdA, had het windmolen probleem, bij het uit de regering stappen, al wel door: deze geldverslindende "windhandel" kan niet goed zijn voor Nederland en de inwoners en moet nodig gestopt worden.	Windenergie is één van de meest kosteneffectieve wijzen om duurzame energie op te wekken. In Nederland zijn de (subsidie)kosten van duurzame energie op basis van de SDE inzichtelijk. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020. Het verbruik van duurzame energie in Nederland kwam in 2009 uit op ongeveer 4 procent van het binnenlands energieverbruik. Een jaar eerder was dat nog 3,4 procent. In de Aanvulling MER wordt nader ingegaan op andere vormen van duurzame energie.
93	h	Door de grote onzekerheidsfactor zullen windmolens nimmer een haalbare en betaalbare bijdrage aan de nationale stroombehoefte kunnen leveren. Beter lijkt het mij de aandacht te vestigen op de duurzame ontwikkelingen van Blue Energie, dit heeft in de toekomst een beter rendement en lage kosten. Met beleefdheid verzoek ik U mijn bezwaren in Uw beleid te laten doorklinken met als beoogd resultaat: het stopzetten van Uw medewerking aan genoemd, megalomaan, windmolenproject.	Zie de beantwoording van 68m.
94	a	Het MER is ontoereikend en onvolkomen, het is geen basis voor een evenwichtige afweging en opstellers hebben zich op cruciale punten niet aan de Richtlijnen van de cie. gehouden (namelijk wat betreft de stroomopbrengst van het park en wat betreft de geluidsnormen). In het MER ontbreekt een deugdelijke analyse van de economische effecten (nationale, regionale en lokale schaal, woningen, planschade enz.). Een kostenbatenanalyse van het windpark is niet gemaakt. Dat economische belangen slechts deel uitmaken van het MER voor zover deze relevant zijn voor het milieu (p. 17 Toetsingsadvies over het Milieueffectrapport Windparken Noordoostpolder en de aanvulling daarop) is behalve cryptisch ook erg kort door de bocht.	Zie de beantwoording van 30 en specifiek 30b.
94	b	1.2 en 3.1: Nut en noodzaak van dit windpark is gebaseerd op het werkprogramma 'Schoon en Zuinig': 20% v.d. energie moet in 2020 duurzaam zijn. De opbrengst van windpark NOP wordt niet aan 'Schoon en Zuinig' (niet met dezelfde maat) afgemeten. Wanneer wel met de 'Schoon en Zuinig' maat wordt gemeten, kan worden gesteld dat van die 20% in 2020 het windpark NOP slechts 0.9 % bruto levert, netto nog minder. [Zie bijlage § 7]	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
94	c	en moeten die verantwoordelijkheid nemen.	Zie de beantwoording van 5zzk, 29b en 71k.
94	d	Ook varianten waarbij op minder locaties windturbines worden gerealiseerd (b.v. alleen buitendijks in het IJsselmeer) zijn buiten beschouwing gelaten. Ook in dat opzicht wordt in het Rijksinpassingsplan en MER niet voldaan aan de MERrichtlijnen.	Zie de beantwoording van 5zx.

94	e	Bezwaar: Weging aan (dwingende) redenen van groot openbaar belang en weging van alle (landelijke) alternatieven is, volgens de MER-richtlijnen, noodzakelijk en moet alsnog plaatsvinden. Onvoldoende is aangetoond dat significante negatieve effecten t.a.v. alle instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten.	Zie de beantwoording van 30m.
94	f	Bezwaar: Het ontwerp-Rijksinpassingsplan en het MER presenteren niet een onderzoek van alternatieven van een zelfde kwaliteit en dat aan dezelfde eisen voldoet.	Zie de beantwoording van 30n.
94	g	De Houtribdijk en Afsluitdijk zijn afgewezen als alternatief, onder andere omdat het een grensgebied tussen 2 Natura-2000 gebieden betreft. Bezwaar: Het bouwen van een offshore windpark in 1 Natura-2000 gebied, dat in tegenstelling tot bovengenoemde 2 Natura-2000 gebieden ook nog is bewoond, komt dan helemaal niet in aanmerking voor een 'zeewaardig' offshore windpark.	Zie de beantwoording van 35c.
94	h	De gemeente Noordoostpolder, het bevoegd gezag, oefent al meer dan 10 jaar haar handhavende taak niet naar behoren uit. Tot 2 maal toe is deze gemeente door de Raad van State tot de orde geroepen en gemaand handhavend op te treden bij de geluidsnormoverschrijdingen van het bestaande Westermeerpark. Het bevoegd gezag is niet in staat de controle van mitigerende maatregelen te borgen.	Zie de beantwoording van 30q.
94	i	In de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 is een koppeling gelegd tussen de toekomstige ontwikkelingen en de kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied. Met een ashoogte van 80 tot 135 meter in enkele, dubbele en driedubbele rijen met een nagenoeg aaneengesloten lengte van ruim 16 km moet vanuit deze visie worden gesteld dat er sprake is van een omheining: de horizon wordt op een onherstelbare wijze begrensd, de openheid, leegte, rust, ruimte en duisternis zullen voorgoed verdwijnen.	Zie de beantwoording van 5h.
94	j	Terwijl naar onze mening de keuze voor de Lden norm direct indruist tegen de bedoelingen van de Wet Milieubeheer.	Zie de beantwoording van 35d.
94	k	Lden en Lnight zijn niet uitgevonden als een eenheid voor voorschriften voor geluidsbelasting, maar als universele maat om effecten te monitoren. De Lden is bovendien niet geschikt voor het inventariseren van fluctuerende geluidsbronnen zoals windturbines. Voor windturbines bestaat geen Europese Lden norm.	Zie de beantwoording van 6g.
94	l	Bezwaar: Deze belangrijke afweging wordt onvoldoende onderbouwd. Voor het beoordelen van de geluidsbelasting van omwonenden bestaan daarvoor geëigende criteria. Geluidsbelasting mag niet worden afgemeten aan een belang van een geheel andere orde, in dit geval het belang van duurzame energie.	Zie de beantwoording van 30t en 86e.

94	m	Natuurschoon De Steile Bank is een beschermd natuurmonument, Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, en tevens stiltegebied. De afstand van dit natuurmonument tot de buitendijkse opstelling van de Noordermeerdijk wordt de ene keer beschreven als 2,5 km, in andere rapporten als 1,5 km en 3,5 km. Deze slordige beschrijving laat onverlet dat gesproken moet worden van een significant negatief effect. Het geplande windpark NOP doet afbreuk aan dié kernkwaliteiten, die er toe hebben geleid dat dit park de status van Nationaal Landschap heeft verkregen.	Zie de beantwoording van 30y.
94	n	Meer dan 50% van de opbrengst van de windmolens bestaat uit subsidie.	Zie de beantwoording van 30zh.
94	o	De kwaliteit van het onderzoek naar de zeldzame (1 van de 3 kolonies in Nederland!) vleermuizenkolonie in Urk laat deze conclusie niet toe: gemeten is slechts gedurende 3 dagen; gemeten is in de (voor dit doel ongunstige) maand September; de wijze waarop is gemeten is niet adequaat.	Zie de beantwoording van 30zr.
94	p	Landschap De kernwaarde van het IJsselmeer, zo stelt de Nota Ruimte, is haar openheid, de aaneengesloten ruimte van 1000 vierkante km. Deze kernwaarde wordt aangetast, bij alle zichtlijnen. [Zie Bijlage § 11]	Zie de beantwoording van 5h, 5zf en 30ze.
95	a	1. Het milieu-rendement van dit windpark is nihil. Met een beetje pech, bijvoorbeeld als de back-up voor een groot deel uit kolencentrales bestaat, kan het brandstofverbruik zelfs toenemen door de windmolens. Het verhaal van de overheid over het nut van deze molens is geen eerlijk verhaal.	Zie de beantwoording van 4a, 4c, 24a en 30d.
95	b	2. Toename van de werkgelegenheid en verbetering van de economische omstandigheden in onze regio door de bouw van dit windpark is nihil, sterker nog: de turbines worden in het buitenland gebouwd, de geldstroom gaat dus naar het buitenland. Er wordt dus geenszins voldaan aan de bedoelingen van de crisis- en herstel wet.	De effecten op de lokale economie en werkgelegenheid zijn onderzocht in het MER (9.3, 9.12 en 9.17) en vervolgens is in het inpassingsplan een afweging gemaakt.
95	c	3. De verplichte verlichting van de turbines -hoger dan de Euromast- maakt een eind aan de duisternis op en rond het IJsselmeer. Tot ver in Noord-Holland en Friesland zal deze verlichting kunnen worden waargenomen.	Zie de beantwoording van 44za.
95	d	4. Dit windpark kan alleen maar worden gebouwd als de geluidsnormen worden opgerek: meer geluidsoverlast dus voor honderden, ± 1000, inwoners van de NOP. De gemeente NOP staat toe dat de geluidsbescherming voor haar bevolking afneemt, terwijl deze zelfde gemeente heeft aangetoond dat de huidige geluidsnormen (windpark Westermeerdijk) reeds te ruim zijn!! De gemeente NOP heeft een zorgplicht voor haar inwoners!	Zie de beantwoording van 6g.

95	e	<p>5. De veiligheid van de IJsselmeerdijken is onvoldoende gewaarborgd. Het Waterschap Zuiderzeeland heeft besloten om geen windturbines zo dicht langs de dijken meer toe te staan, maar maakt om onduidelijke redenen een uitzondering voor het geplande windpark. Twee opmerkingen hierover:</p> <p>1. Mogelijk is hier sprake van belangenverstrengeling: de dijkgraaf, de heer Tiesinga, is tevens lid van de Stuurgroep Windenergie NOP én lid van de Eerste Kamer. 2. Het Waterschap van een buurprovincie laat ons weten dat bouwen van turbines van deze grootte zo dicht op de dijk ónmogelijk is. Er is geen grondig onderzoek gedaan naar de gevolgen van het heien en van de trillingen, die de enorme molens veroorzaken, in de grond en op het dijklichaam. Hetzelfde geldt voor de toename van het kwelwater op de omliggende landbouwgronden. Bewoners zijn niet verzekerd tegen waterrampen. Een collectieve verzekering tegen waterschade ten gevolge van een dijkdoorbraak moet vooraf worden gegarandeerd!</p>	Zie de beantwoording van 5zj, 35e en 74j.
95	f	<p>6. Er is sprake van een democratisch gat: er is gepraat óver de bewoners van Urk en Noordoostpolder, maar niet mét deze bewoners. Op geen enkele wijze is er geluisterd naar de bij de bevolking (burgers en landbouwers) levende bezwaren, op geen enkele wijze is er geluisterd naar de voorstellen om gezamenlijk (particulieren en bedrijven, in Urk en in de NOP) de schouders te zetten onder gemeenschappelijk gedragen plannen voor de opwekking van duurzame energie.</p>	Zie de beantwoording van 5i.
95	g	<p>7. Op grond van de door de Koepel Windenergie Noordoostpolder geleverde cijfers blijkt per windturbine per jaar, gerekend over 15 jaar, een bedrag van 1 miljoen te worden verdiend. De maatschappelijke vraag dringt zich op of dit door ons gezamenlijk opgebrachte belastinggeld moet verdwijnen in de zakken van minder dan 20 ondernemers.</p>	<p>Separaat van de besluitvorming voor het windpark Noordoostpolder is een subsidieregeling van kracht voor de stimulering van duurzame energie (SDE). Deze subsidieregeling gaat uit van een aanvaardbaar rendement voor de initiatiefnemer. De initiatiefnemers van Windpark Noordoostpolder hebben een aanvraag ingediend, waarbij een uitgebreide businesscase is overhandigd. Hieruit blijkt dat de toegekende subsidie reëel is.</p>
96	a	<p>Het wekte mijn verbazing dat u Op de site van windpark Noordoostpolder staat echter nog te lezen (d.d. 12 september): (12-08-2010) De inspraakperiode van het ontwerp inpassingsplan en de overige ontwerpbesluiten voor het Windpark Noordoostpolder is gesloten. De stukken lagen van 18 juni tot en met 29 juli 2010 ter inzage bij de betrokken overheidsinstanties en waren via het internet te raadplegen. Het Bureau Energieprojecten van het ministerie van Economische Zaken heeft in totaal 657 reacties ontvangen, waarvan ongeveer 90 unieke. Dikt bericht verscheen volgens de site op dezelfde dag wanneer het bericht in de krant stond dat de termijn verlengd werd tot 30 september, de informatie is verwarrend.</p>	<p>Bij de start van de tweede ter inzage legging op 20 augustus 2010 stond de juiste tekst op de website.</p>

96	b	Daarnaast heeft het mij verbaasd dat de mensen die reeds een zienswijze hebben ingediend een brief ontvingen waarin stond dat het niet nodig was een nieuwe zienswijze in te dienen. Terwijl er wel nieuwe stukken aan het rijks inpassingplan toegevoegd waren (?). De bewaarmakers behoeften deze dus niet te lezen en daarop te regeren. Ook werd niet duidelijk uit de berichtgeving om welke nieuwe stukken het ging. Ik moet daaruit concluderen dat het gaat om vertroebeling en sturing van de visie van eventuele bezwaarmakers.	In de genoemde brief stond alleen dat zienswijzen die in de periode 18 juni tot en met 29 juli 2010 zijn ingediend hoeven niet opnieuw te worden ingediend. In dezelfde brief stond dat een ieder nogmaals 6 weken de tijd te geven een (eventueel aanvullende) zienswijze in te dienen. Tevens werd in de brief aangegeven dat aan de stukken de ondertekende exploitatieovereenkomsten en ontvangen welstandsadviezen zijn toegevoegd. Dit stond ook in de kennisgeving.
96	c	Verder meld de site van Windpark noordoostpolder alleen maar kopjes als feiten cijfers waarin uiterst suggestieve getallen genoemd worden als percentage van consumenten gebruik (zeer positief getekend) en kan de bezoeker van de site drukken op het knopje "Wat levert het op" , het kopje wat kost het (subsidie, milieu gebied, rust, ruimte, etc....) ontbreekt. Daarmee is de site uiterst suggestief en is dus pure propaganda.	Vermoedelijk wordt bedoeld op de website www.windparknoordoostpolder.nl . Met deze website informeert de stuurgroep over de ontwikkeling van Windpark Noordoostpolder. In het Algemeen Deel van het MER wordt in hoofdstuk 9 ingegaan op de effecten. In Nederland zijn de (subsidie)kosten van duurzame energie op basis van de SDE inzichtelijk.
96	d	Bij het aangeven van de kernwaarden verwijst het kabinet naar de "van nature aanwezige rijkdommen en hoge internationale natuurwaarden met de nadruk op biodiversiteit (vissen) en volgens en is het een belangrijke schakel in vogeltrekroutes(rust, rui-, foerage, broedgebied). Daarnaast wordt verwezen naar de cultuur (Zuiderzee- en inpolderinghistorie, visserij en dijken)." In de gezamenlijke visie van De Provinciale Natuur- en Milieufederaties over toekomstige grootschalige windparken adviseren zij om de Natura 2000 gebieden in Nederland te vrijwaren van windmolens. Dit betreft ook de buitendijkse Natura 2000 gebieden, zoals het IJsselmeer. In een reactie op een uiting van het ministerie van EZ, geeft ook het ministerie van LNV aan dat zij Natura 2000 gebieden ongewenst vindt als zoeklocatie voor toekomstige windparken. In Duitsland, een van koplopers op het gebied van windenergie, zijn alle Natura 2000 gebieden categorisch uitgesloten als zoekgebied. In de MER Windpark Noordoostpolder stapt men af van deze kernkwaliteiten en wordt er dus geen rekening gehouden met de Integrale Visie IJsselmeer gebied.	Zie ook de beantwoording van 5h en 5zf. In de Nota Ruimte en in het Nationaal Waterplan heeft het kabinet windenergie in het Natura 2000-gebied het IJsselmeer niet uitgesloten, maar is de locatie opgenomen als zoeklocatie voor windmolens.
96	e	Opvallend is dat de publieke opinie aan het wijzigen is, deze verandering is waar te nemen in de media. Ik wil daarbij verwijzen naar onderstaande Stukken [<i>Voor de bijlagen uit 'Shell Statistic Juli Augustus 2010' door Piet de Wit, Hoofdredacteur Shell Venster en uit 'De pers', geschreven door Hans Wiegel , wordt verwezen naar de inspraakbundel</i>]	Zie ook de beantwoording van 60a tot en met 60i. Volgens het regeerakkoord zijn de Europese doelen voor een duurzame energievoorziening leidend. Dit betekent 20% CO ₂ -reductie en 14% duurzame energie in 2020.
97	a	Onlangs heeft u het ontwerp rijksinpassingsplan (RIP), het ontwerpbesluit en aanverwante vergunningen wederom ter inzage gelegd. Graag wil ik hierop reageren met de onderstaande zienswijze. Het plan om windmolens in en rond het restant IJsselmeer dat ons nog rest neer te zetten deugt niet. Elke euro die het Rijk, Provincie of Gemeente van het belastinggeld, dat de inwoners opbrengen, in het project steken is geld over de balk gegooit.	Zie de beantwoording van 4a.

97	b	<p>De uitspraak "De wind is gratis en schoon, spaart fossiele brandstof en is veilig" is een samenvoegsel van vier drogredenen. Het geloof er in is weliswaar wijd verbreidt, maar dat betekent niet, dat het op waarheid berust. Hieronder zal ik u bij de hand nemen en onderwijzen in de waarheid. "De wind is gratis " De wind is gratis, is net zo waar en net zo misleidend als: steenkool, olie, uranium en aardgas zijn gratis. De laatstgenoemden hoef je alleen maar uit de grond te halen en in een machine te stoppen, dan komt er elektriciteit uit. En de wind hoef je alleen tegen een molen te laten blazen en je krijgt stroom. Kinderlijke onzin. Regeringen hier en elders betalen oneindig om het grondstoffen uit de bodem te peuren en af- en in te voeren. C.q. de Nederlandse regering int heffingen en belast daarna nog in een aantal stappen de import, verwerking en distributie van fossiele en nucleaire brandstof. Ze belast zelfs de elektriciteit die ermee gemaakt wordt. Wonder dat die niet gratis is? In plaats van dat ook met wind te doen, wordt de aanwending daarvan zwaar gesubsidieerd met ons geld. In werkelijkheid is de kostprijs van een kWh elektrisch ca. 3,5 ct als die nucleair wordt gemaakt, 4 ct indien met steenkool en ca. 8 ct met olie en gas. Eenzelfde elektrisch vermogen uit wind kost 17 ct. Bij al deze getallen behoren reeksen voetnoten, al naar gelang de kosten, belastingen en installaties die men in de cijfers wil betrekken. Maar alleen met zwaar verdraaide en gemanipuleerde berekeningen kan men het argument dat windelectriciteit veel te duur is terzijde schuiven. Wind subsidiëren en de rest belasten is geen gebalanceerde redenering en daarom de overheid onwaardig.</p>	Zie ook de beantwoording van 4a.
97	c	<p>"De wind is .. . schoon ... " Wind is schoon, jawel. Dat geldt ook voor de andere bronnen, zo lang ze niet gebruikt worden. Als je er echter elektriciteit mee gaat maken, wordt dat anders. Omdat het vaak niet of onvoldoende waait moet men naast elke windturbine een tweede evengrote opwekkingseenheid plaatsen, die evenveel stroom kan maken. Bij een windvermogen van 450 MW behoort dus een conventionele centrale van eveneens 450 MW. De windmachines leveren over het jaar op zijn allerbest 150 MW per jaar. Voor de andere 300 MWyr moeten de andere zorgen. Hoe schoon en energievragend is het maken van de dubbele installaties, extra omvormers, transformatoren en hoogspanningsleidingen en wat vergt het onderhoud? Rapporteer de MER daarover? Zolang de MER geen duidelijkheid geeft over de effecten van de installaties, extra omvormers, transformatoren en hoogspanningsleidingen, kan men niet spreken over een zorgvuldige afweging.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a, 30d en 41zn.

97	d	<p>"De wind .. spaart fossiele brandstof. .. " Elke kWh windgeproduceerde elektriciteit spaart een kWh fossiel gemaakte elektriciteit. Dat is onomstreden. Bij ons is het meest afkomstig van fossiel gestookte eenheden, dus zou je denken dat er fossiele brandstof wordt gespaard. Dat is echter niet waar. Zoals vele wetenschappers hebben aangetoond en belanghebbenden hebben aangevoert, werken centrales, die deze zogenaamde. 'back up' verzorgen, niet optimaal. Ze moeten voortdurend op- en afregelen. Dat gaat ten koste van hun rendement. Daardoor gebruiken ze voor de door hen geleverde stroom meer brandstof dan ze zouden gebruiken, als ze geheel zelf aan de elektriciteitsvraag zouden moeten voldoen. KEMA schat dit verlies op 10 à 20% van het door de wind geleverde vermogen. De KEMA-cijfers zijn echter onjuist. In werkelijkheid is het brandstofverbruik zelfs nog hoger. Dat komt doordat voor de back up andere generatoren moeten worden ingezet dan het geval zou zijn zonder wind. De enige eenheden die snelle windfluctuaties kunnen opvangen zijn enkelvoudige gasturbines, waarvan er dan ook een ongezond aantal in ons land in gebruik zijn, in gebruik worden gehouden en staan gepland. De gasleverancier is druk doende leidingen aan te leggen en extra te produceren vanwege de verhoogde gasvraag als gevolg van de windmolens. Indien onze stroom in plaats van met enkelvoudige gasturbines met STEGs zou worden gemaakt, zou er veel minder fossiele brandstof nodig zijn. Het extra verbruik kan daarom oplopen tot 50% meer! Zie bv. http://www.clepair.net/windgeheim.html & http://www.clepair.net/windrendement.html. De landelijke cijfers die het CBS ons toont wijzen dan ook helemaal niet op vermindering van de inzet van fossiele brandstof als gevolg van de introductie van windparken. Ook in Duitsland dat ons op windgebied een heel eind voor is, blijkt hetzelfde. Een recente studie van de windelektriciteitsintroductie in Colorado en Texas wijst uit dat de productie van CO2 en atmosfeer vervuilende gassen van andere soorten wordt vergroot (Deze studie wordt genoemd omdat het de enige is, die op basis van echte metingen dit inzicht geeft. In Duitsland zijn de extra uitstootcijfers van de elektriciteitsproducenten een goed bewaard geheim. De bevindingen in onze, hier geciteerde studies konden daarom alleen op indirecte gegevens en schattingen worden gebaseerd. Van een goede MER zou men mogen verwachten dat deze de echte cijfers openbaart. De regering zou die gegevens eenvoudig van de producenten moeten eisen). De uitgangspunten van het werkprogramma "Schoon & Zuinig" druisen recht in op dit windmolenpark. Het werkprogramma kan daarom ook geen grondslag zijn voor dit onzalig plan.</p>	Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.
----	---	---	--

97	e	<p>De windmolens zijn gevaarlijke monsters. Wereldwijd is de productie van windelektriciteit - een procent van het totaal. Die van kernenergie ca. 15%. Het aantal dodelijke slachtoffers van de molens in de wereld is intussen tot juni 2010 opgelopen tot 69. Nucleaire centrales hebben tot nog toe geen levens geëist m.u.v. het ongeluk in Tsjernobyl. Daar stierven volgens de Wereldgezondheidsorganisatie 60 mensen als gevolg van het ongeval, waarvan 50 hulpverleners.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 29b. Windenergie is één van de veiligste vormen van energieopwekking, aangezien er geen gevaarlijke of radioactieve stoffen aan te pas komen en geen brandstof wordt gebruikt of opgeslagen. Er is hier geen sprake van kernenergie.</p>
97	f	<p>De conclusie laat zich raden. Het is onverantwoord windelektriciteit grootschalig te introduceren zolang er geen economisch- en technisch verantwoorde opslagsystemen zijn voor elektriciteit. In Denemarken maakt men daarvoor gebruik van de waterkracht in Noorwegen en Zweden. Het resultaat is desastreus. De Denen - met relatief de meeste windstroom - hebben de duurste elektriciteit van alle industrielanden zonder beduidende hoeveelheid waterkracht. Bovendien is de CO2-uitstoot per kWh in dat land eveneens de grootste in de OECD. Indien men i.p.v. de beoogde 450 MW windmolens die de hele horizon en het landschap aan het oostelijk IJsselmeer ruïneren in die buurt een kleine nucleaire centrale, zo een als bij Borsele, zou neerzetten, zou die achter de dijken nauwelijks zichtbaar zijn, betrouwbare stroom leveren, geen CO2 uitstoten en geen subsidie behoeven. Bovendien zou de geleverde stroom een fractie kosten van die van de molens. Ik ken uiteraard de argumenten van koppeling van netten, in- en export van stroom, het waait altijd wel ergens en zo meer. Al die argumenten zijn eenvoudig ter zijde te schuiven. Voor men overgaat tot plaatsing van windparken zouden eerst de echte cijfers over de vergrote brandstofinzet moeten uitwijzen dat men inderdaad brandstof spaart. Tot zo lang zou er met onmiddellijke ingang een eind aan de subsidiëring op gemene kosten moeten komen. En dat zou tevens het einde betekenen van de windparkenbouw. Op basis van het bovenstaande pleit ik: Bespaar Urk en de NO-polder de molens. Ik vertrouw erop dat u de MER en waar mogelijk het Rijksinpassingsplan met de daaraan verwante vergunningen aanpast naar het bovenstaande.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4a en 4d.</p>

98	a	<p>Langs deze weg willen wij ondergetekenden J. Wakker en J. Wakker Buis, bezwaar aantekenen, tegen het ontwerp besluit ten behoeve van de lijnopstelling Noordermeerdijk buitendijks, Westerveerdijk buitendijks en Zuidermeerdijk. Deze dijken zijn allen te vinden rond de Noordoostpolder in de provincie Flevoland. Voordat we inhoudelijk op deze plannen ingaan, eerst iets algemeen over de windmolens in bovengenoemde provincie. Wie door de provincie Flevoland reist, kan zijn ogen niet geloven hoeveel windmolens men ziet, reist men door andere provincies in Nederland, dan ziet men maar een fractie van windmolens tegenover Flevoland. Als het Bureau Energieprojecten, dit in ogenschouw zou nemen, en in deze ook het gelijkheidsbeginsel zou toepassen, dan zou men zeker voor dit prestigieuze object rond de Noordoostpolder een andere locatie zoeken, zoals wij in onze brief van juni/juli 2010 al hebben aangegeven. Vanaf Hoek van Holland tot aan Delfzijl is er nog genoeg ruimte voor dergelijke projecten.</p>	<p>Zie de beantwoording van 6a.</p>
98	b	<p>Indien u van de huidige geplande locatie niet wilt, of gaat afwijken, is er in de Noordoostpolder als alternatief nog een zeer geschikte locatie aanwezig, n.l. de locatie Westerveerdijk binnendijks. Deze locatie strekt zich uit van het Ten noorden van het Urkerbos tot aan de Rotterdammer hoek, en kan worden uitgebreid, tot de Lemsterhoek. Daar ligt een strook grond tot aan de Westerveerweg van zo'n 800 breed bij tot aan de Rotterdammerhoek zo'n 8 km lang aan deze Westerveerdijk staan nu 50 windmolens van + 30 meter hoog, tot de Rotterdammerhoek kunnen er zeker 10 windmolens bij, verhoog deze voor meer energie leverantie tot zo'n 45 á 50 meter, en ga zo verder haaks op de dijk tot de Westerveerweg zo'n 7 lagen met iedere laag een verhoging van rond de 15 meter de laatste laag wordt dan + 150 meter hoog (zie bijgevoegde schets) [<i>Voor de schets wordt verwezen naar de inspraakbundel</i>]. Daar kunnen zeker zo'n 300 grote windmolens staan. De voordelen van dit plan zijn: Door bij het Urkerbos aan de voorzijde bij Urk een aantal zeer hoge bomen te plaatsen (visueel scherm) het zicht op deze molens vanaf Urk (deels) weg te nemen, immers is dat één van de grote bezwaren v/d urkerbevolking, dat het historisch dorpsgezicht, in de bestaande plannen wordt weggenomen. Ook zal met dit alternatieve plan de kosten veel lager zijn, ondanks de verplaatsingskosten van de + 16 agrarische bedrijven die daar zijn. Ook kan het een aantrekkelijke toeristische trekpleister worden. Ook is er geen locatieversnippering, zoals deze in de huidige ontwerpbesluiten vastliggen. Ook is de veiligheid in dit plan meer gewaarborgd. In de huidige plannen zijn een aantal molens in het IJsselmeer gepland, precies bij een zeer drukke vaarroute waarlang ook gevaarlijke stoffen vervoert worden.</p>	<p>Uit het MER is gebleken dat realisering van dit windpark in het binnenland van de Noordoostpolder niet wenselijk is. Het binnenland van de Noordoostpolder heeft als kernkwaliteit openheid. Een windpark tast deze openheid aan.</p>

99	a	<p>Op 20 augustus heeft u het inpassingsplan ten behoeve van het windpark Noordoostpolder voor een periode van zes weken ter inzage gelegd. Wij maken van de gelegenheid gebruik om ten aanzien van het plan een zienswijze kenbaar te maken. Middels haar brief van 26 januari 2010 heeft de gemeenteraad reeds kenbaar gemaakt dat de gemeente ingenomen is met de medewerking die ze krijgt van de hogere overheden om haar beleid te realiseren. Daarnaast heeft ze aangegeven dat het concept van het ontwerp-rijksinpassingsplan, waarop ze reageerde ruimtelijk voldoet aan haar beleidsinzet van 24 oktober 2002. Om praktische redenen heeft de gemeenteraad ons college de bevoegdheid gedelegeerd om zienswijzen kenbaar te maken indien wij daar aanleiding toe zien. Wij willen nu van deze bevoegdheid gebruik maken om u, op de hoogte te brengen van de context waarin bovenstaande uitlatingen dienen te worden gezien. Wij onderschrijven bovenstaande standpunten van de gemeenteraad uiteraard volmondig, maar wijzen u er, wellicht ten overvloede, op dat de gemeentelijke acceptatie van het windpark dient te worden gezien in het licht van de beleidsvorming in 1999 en 2002. Er is daarbij een heel bewuste keuze gemaakt om een hoge mate van concentratie van windmolens in lijnopstelling toe te staan langs de westelijke dijken van Noordoostpolder, versus het absoluut vrijwaren van de rest van ons (Belvedere) gebied.</p>	<p>In de toelichting op het inpassingsplan wordt in paragraaf 5.4.1 ingegaan op het beleid van de gemeente Noordoostpolder. Het inpassingsplan heeft dan ook alleen betrekking op windmolens langs de dijken van de Noordoostpolder en niet op windmolens in de rest van het gebied.</p>
----	---	--	--

100	a	<p>Uw brief van 23 augustus 2010, waarin U melding maakt van een verlengde inspraakperiode inzake het "Inpassingsplan windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder", is voor mij aanleiding geweest nogmaals te kijken naar de onderliggende stukken van dit plan. Niet ongebruikelijk is dan de kwaliteit van die stukken aan te duiden als: Voldoende (1) herstelbaar onvoldoende (2) onherstelbaar onvoldoende (3) Helaas vallen de voorliggende stukken in categorie 3. Te veel van de auteurs hebben zich de "Newspeak" van George Orwell eigen gemaakt. Bijgevolg noemen ze, liefkozend mitigerend, alles wit wat in werkelijkheid zwart is. Dit is de reden dat het onbegonnen werk is om in detail op de stukken in te gaan. Dat kost meer tijd dan ze in het geheel te herschrijven. Bij dat herschrijven zou ik - anders dan bij het Inpassingsplan het geval is-, zeker aangeven op welke literatuur ik mij baseer. Dat is bij het concipiëren van de ter inzage gelegde stukken in het geheel niet het geval. Van enig inzicht in hetgeen door de literatuur over de voor- en nadelen van windenergie wordt aangedragen is geen sprake. In plaats daarvan worden voor 100% eenzijdige verhalen aangeboden. Die missen elke ondergrond en kwaliteit. Een prangende vraag daarbij is of het in de inspraak brengen van een zo belabberde onderbouwing met of zonder vooropgezet doel is gebeurd. Leuren met aardbeien Bij het lezen van de stukken kreeg ik het beeld van iemand die met aardbeien leurt. Hij roept daarbij : " een hele kilo prachtige verse biologische aardbeien voor slechts € 8". De aardbeien zijn verpakt in een ondoorzichtige doos. Thuis gekomen merkte ik dat: alleen het bovenste laagje aardbeien vers was, alles wat daar onder zat was niet meer voor consumptie geschikt. De tarra was dus enorm. in het doosje geen kilo aardbeien zat maar slechts 700 gram. er uiteindelijk slechts 200 gram aardbeien over bleef, die min of meer eetbaar waren. van biologisch geen sprake was, het waren waterbommen op basis van kunstmest ik bij de eigen groenteman voor dezelfde prijs wél een hele kilo verse en biologisch geteelde aardbeien kon kopen. Leuren met windparken Waarom dit beeld bij het lezen van de stukken verscheen? Omdat de overheid, die de plannen voor het windpark Noordoostpolder verdedigt, sprekend op mijn aardbeienverkoper lijkt. De overeenkomst tussen beide aanbiedingen is immers frappant.</p>	<p>Aan het inpassingsplan ligt naast het MER en de aanvulling op het MER een uitgebreid 'Bijlagenboek bij het inpassingsplan' ten grondslag dat ook als zodanig ter inzage is gelegd en waarin alle onderbouwende rapporten zijn opgenomen. In deze stukken is de wenselijkheid van windenergie gemotiveerd (zie onder meer paragraaf 5.2 van de toelichting op het inpassingsplan, paragraaf 2.1 en 2.2 van het MER en paragraaf 2.2 van de Aanvulling op het MER). De milieugevolgen zijn eveneens in kaart gebracht in de genoemde documenten. Hiermee wordt voor de onderhavige besluitvorming voldoende inzicht geboden in de voor- en nadelen van windenergie.</p>
-----	---	--	--

100	b	<p>1. De Tarra. Het windpark zou 1,8 miljoen MW/jaar leveren. Met geen woord wordt er over gerept, dat dit een bruto opbrengst is. Ook hier is de tarra enorm. Zo neemt het fabriceren van de turbines, het plaatsen ervan en het onderhoud heel veel energie. Bovendien dient steeds een ongeveer gelijk vermogen aan back-up in conventionele, maar wel snel schakelbare, centrales nodig te zijn. Over de hoeveelheid extra energie die hier voor nodig is wordt geheimzinnig gedaan. Recentelijk hebben dr. C. le Pair en Ir.K.de Groot hier over gepubliceerd. (Zie: www.clepair.net resp. SPII 2010 nr. 1 en 2). Hun bevindingen zijn ontluisterend voor windenergie. Zij staan echter niet alleen. Ook DOE (Department of Energy, Washington DC), dat zeer pro windenergie is. heeft met lange tanden toe moeten geven dat de back-up van windenergie aanzienlijke kosten en extra energie vergt. Uit al deze bronnen blijkt dat er bij windenergie sprake is van een zeer aanzienlijke tarra. Dit impliceert, dat ook windenergie wordt aangeboden in een bakje dat van boven mooi lijkt maar waar slechts een deel als consumeerbaar over blijft. De subsidies worden overigens ook over deze tarra betaald. Deze subsidies zijn per netto aan het stroomnet toegevoegde kWh dus veel hoger dan dat de overheid ons wil doen geloven. Van enige concurrentiekracht van windenergie ten opzichte van stroom uit conventionele centrales is dan ook geen sprake.</p>	<p>Zie de beantwoording van 4c, 24a en 30d.</p>
100	c	<p>2. Biologisch. In termen van windenergie betekent dit duurzaam en CO2 besparend. Toetsen wij windenergie aan de algemeen aanvaarde Brundtland-definitie van duurzaamheid, dan blijkt dat windenergie niet duurzaam is. (Zie ook tijdschrift GEOGRAFIE nr.4, 2008) In de toelichting bij het plan wordt beweerd dat er jaarlijks 827 kton CO2 zou worden bespaard. Hoezo CO2 besparing waar het Centraal Planbureau schrijft: (cursivering door het CPB): "De aanleg van windparken in een systeem van verhandelbare CO2 -emissierechten, zoals sinds 1 januari 2005 op Europese schaal bestaat. heeft GEEN invloed op de CO2-uitstoot. Die wordt namelijk bepaald door het afgesproken CO2-PLAFOND. De winst zit dan in het UITSPAREN van de aanschaf van CO2 -rechten door de elektriciteitsproducenten. Dit zijn bedrijfseconomische baten", (SPII 219-220: 2005). Dit betekent dat de genoemde 827 kton CO2-besparing in werkelijkheid niet bestaat. Het zijn fictieve tonnen, waar overigens wel zwaar voor moet worden betaald. Door de burger natuurlijk. Kan de overheid zich nóg ongeloofwaardiger maken?</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 41zk. Voor iedere kWh elektriciteit die wordt opgewekt middels windturbines wordt geen CO₂ uitgestoten. Dit betekent dus dat de besparing wel degelijk reëel is. Dat rechten vervolgens kunnen worden verhandeld is hiervoor niet relevant.</p>

100	d	<p>3. De prijs. Bij de aardbeien werd uiteindelijk €8 betaald voor 200 gram inferieure aardbeien. De opportunity costs zijn dus enorm namelijk € 32 per kilo. Nog afgezien van de geringere kwaliteit van de eetbare aardbeien. Zou het kwaliteitsverschil wel worden meegewogen, dan zijn de slechte aardbeien 5-10 keer te duur. Voor – de eveneens kwaliteitsarme, want behept met een onvoorspelbaar aanbodsgedrag – windenergie worden soortgelijke cijfers genoemd. Waarbij zij opgemerkt dat dit een gematigde uitkomst is. Zie bv. prof.dr. L.J.Gilling in NRC-Handelsblad van 13-09-2010. Het rookgordijn dat is opgetrokken rond de exacte kosten van windenergie zou in het inpassingsplan moeten worden opgelost. Dit is vitale informatie die niet wordt verstrekt. Zo wordt nergens aandacht geschonken aan de opportunity costs van het plan. Uit angst voor een onwelkome uitkomst? Of is er sinds 2003 niets veranderd? In dat jaar liet het ministerie van EZ overduidelijk blijken het begrip opportunity costs niet te kennen dan wel niet te kunnen gebruiken. (Antwoord op kamervragen naar aanleiding van mijn publicatie "IEWIEWAAIWEG"). Net als het bij de aardbeien het geval was, geldt de exacte (en volledige) prijs van windenergie natuurlijk per netto aan het net toegevoegde kWh. Dit impliceert dat het eerlijkheidshalve geboden is, de externe kosten van windenergie in het kostenplaatje mee te nemen. Over dit onderwerp heeft de Europese Commissie reeds in 1995 een publicatie het licht doen zien: "Externalities of Energy; Wind and Hydro". Ook arresten van het gerechtshof in Leeuwarden en van de Hoge Raad der Nederlanden (17-12-2004 en 29-08-2005) laten ten aanzien van het belang van de "externalities" geen twijfel bestaan. De opstellers van het Inpassingsplan hebben dit alles naast zich neergelegd. Dat kan natuurlijk helemaal niet want dat is onverenigbaar met behoorlijk bestuur. Het onderwerp "externe kosten" van windenergie dient prominent in het Inpassingsplan te worden behandeld. Door dit niet te doen heeft men het plan gedeclasseerd. (Zie voor een verdere uitwerking en berekening van de externe kosten ook: IEWIEWAAIWEG, een sociaal-geografische kosten-batenanalyse van windenergie ; Lukkes, 2003; anders dan ik had verwacht is deze studie nog steeds heel actueel en nauwelijks gedateerd)</p>	<p>Zie de beantwoording van 60f.</p>
-----	---	--	--------------------------------------

100	e	<p>Tot slot. In de onderbouwing van het Inpassingsplan wordt het onderwerp nut en noodzaak in een paar alinea's afgedaan. Over de (maatschappelijke) kosten en baten wordt helemaal niets gemeld. De reden hiervan kan alleen maar zijn dat men de onwelkome boodschap van de sociaalgeografische maatschappelijke k/b analyse vreest. Want die uitkomst zal zijn dat de voorgenomen windparken op dramatische wijze een negatief maatschappelijk nut hebben. In concreto betekent dit dat ze een aantasting van de nationale welvaart en het nationale welzijn tot gevolg zullen hebben. Inderdaad: dat is precies het tegengestelde van het doel van behoorlijk overheidsbeleid. Ik kan niet geloven dat de Raad van State bereid zal zijn om een plan goed te keuren dat zo strijdig is met nationale belangen en zo gevaarlijk gammel is onderbouwd.</p>	<p>Zie de beantwoording van 41zc.</p>
-----	---	--	---------------------------------------

101	a	<p>Hierbij treft u onze inspraakreactie aan die wij, FMA-Nillesen, Ecu 37 te Emmeloord, u, namens VDR Onions B.V., Domineesweg 31 te Tollebeek, hebben opgesteld. Inleiding VDR Onions B.V. heeft op het adres Domineesweg 31 te Tollebeek, een groothandelsbedrijf in uien. De activiteiten bestaan uit het opslaan, sorteren en verpakken van uien. Aangezien het bedrijf blijft doorgroeien, is het in de herfst van 2009 serieus op zoek gegaan naar mogelijkheden tot bedrijfsuitbreiding op de huidige locatie. Gebleken is dat er naast VDR Onions B.V., landbouwgrond ligt, waar mogelijkheden liggen om het bedrijf te kunnen uitbreiden. De grond is aan VDR Onions tevens te koop aangeboden. De geplande uitbreiding van VDR Onions B.V. is op grond van het geldende bestemmingsplan inpasbaar. Ook is er al een aanvraag om Wet milieubeheervergunning ingediend bij de gemeente Noordoostpolder, om deze uitbreiding te legaliseren.</p> <p>Probleemstelling Bijgevoegd treft u twee plattegrondtekeningen aan [<i>Voor de plattegrondtekeningen s wordt verwezen naar de inspraakbundel</i>]. Op de eerste tekening is de bestaande situatie weergegeven, waarop de toegangsweg naar de door u voorgenomen windmolens is aangegeven. Op de tweede tekening is de voorgenomen uitbreiding van het bedrijf aangegeven, waaruit blijkt dat uw voorgenomen toegangsweg naar de nog te plaatsen windmolens, dwars door de geplande uitbreiding van VDR Onions gaat. Aangezien met de gemeente Noordoostpolder en het Waterschap Zuiderzeeland inmiddels al gesprekken zijn gevoerd, waaruit gebleken is dat alle partijen hun medewerking geven aan het realiseren van de uitbreiding van VDR Onions, blijkt deze toegangsweg de geplande uitbreiding van VDR Onions B.V. te belemmeren. Uit gesprekken over de geplande uitbreiding van VDR Onions B.V. met ESSENT, de partij die de windmolens in de toekomst gaat beheren, is tevens gebleken dat de betreffende geplande toegangsweg, verplaatst kan worden tot naast de uitbreiding van VDR Onions. Verzoek Samenvattend verzoeken wij u om onze zienswijze mee te nemen in uw overwegingen om de geplande toegangsweg te verplaatsen, en wel tot naast de nieuwe inrichtingsgrens van VDR Onions.</p>	<p>Met de huidige eigenaar van de grond is door de initiatiefnemers een overeenkomst gesloten over de situering van de weg zoals vastgelegd in het inpassingsplan.</p>
102	a	<p>Het ontwerp-Rijksinpassingsplan stelt: "Aangezien hiermee sprake is van de bouw van meerdere hoofdgebouwen zoals bedoeld in artikel 6.2.1 sub b van het Besluit ruimtelijke ordening, is kostenverhaal verplicht. In het kostenverhaal is voorzien middels een anterieure overeenkomst, waarin onder andere voorzien wordt in planschade." Bezwaar 1: Een anterieure overeenkomst, met een adequate planschaderegeling, bestaat nog steeds niet, terwijl de de Wro dit als voorwaarde stelt. Bezwaar 2: Een adequate planschaderegeling moet worden opgenomen in het Rijksinpassingsplan.</p>	<p>Op grond van hoofdstuk 6, afdeling 6.1, van de Wet ruimtelijke ordening wordt er planschadevergoeding toegekend op aanvraag voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van degene die schade lijdt behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet voldoende anderszins is verzekerd. Er is dus wettelijk gegarandeerd dat voor vergoeding in aanmerking komende schade ook daadwerkelijk zal worden vergoed. Deze overeenkomst regelt dat deze planschade voor rekening van de initiatiefnemers komt. Met deze overeenkomst is het verhaal van kosten anderszins verzekerd en hoeft het niet te worden opgenomen in het inpassingsplan.</p>

102	b	Wettelijk kader c. De exploitatieovereenkomst stelt: "Aan degene, die schade lijdt (inkomstenderving, waardevermindering onroerende zaak) door oorzaken, waaronder bepaling in het Rijksinpassingsplan, kan op aanvraag schadevergoeding worden toegekend. Bezwaar 1: Ook andersoortige schade, zoals schade door geluidshinder en visuele hinder, moet onderdeel zijn van de planschaderegeling. Bezwaar 2: Het ontwerp-Rijksinpassingsplan bevat geen duidelijke bepaling van de oorzaken van planschade. Bezwaar 3: Op aanvraag wordt schadevergoeding vastgesteld. De verantwoordelijke ministers moeten vooraf! Een schadevergoedingregeling vaststellen in deze bijzondere situatie, voor burgers en landbouwers.	Planschade kan pas aan de orde zijn nadat het inpassingsplan is vastgesteld. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat er nadeel zal worden geleden ten gevolge van (de aanleg en exploitatie van) het Windpark. Bestaande regelingen als de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 zijn niet van toepassing en mogelijk onvoldoende toegesneden op het betreffende nadeel. Daarom zal het mogelijke nadeel nader onderzocht worden en daarvoor een compensatieregeling worden vastgesteld, die mogelijk nadeel van de visserij en mogelijk ander nadeel mede zal omvatten.
102	c	Feitelijke achtergrond i. Bij het aangaan van deze overeenkomst bestaat er geen inzicht in de omvang van de te verwachten planschade. Bezwaar: Partijen moeten vooraf deze omvang onderzoeken, schatten en openbaar maken.	Zie de beantwoording van 102b.
102	d	Verklaring te zijn overeengekomen c. Kosten van planschade: iedere partij afzonderlijk (aan Zuider-, Wester- en Noordermeerdijk en in het IJsselmeer) is verantwoordelijk voor planschade ter plekke. Wanneer de planschade wordt veroorzaakt door meerdere van deze partijen, dan zal een onafhankelijk orgaan uitsluitel geven. Bezwaar 1: Er is geen onafhankelijk orgaan aangewezen. Bezwaar 2: Juridisch wordt de schadevergoeding eisende partij het bos ingestuurd: Meerdere betrokken partijen betekent eindeloos getouwtrek over de verantwoordelijkheid voor de planschade. De overheid moet omwonenden (burgers en landbouwers) voor wat betreft planschade beschermen tegen het moeten aangaan van dit juridisch gevecht. De bewijslast voor ontstane planschade wordt ten onrechte bij de burger gelegd.	Planschade hangt samen met het vaststellen van het inpassingsplan. Burgers kunnen zich voor planschade wenden tot degene die dit inpassingsplan vaststelt. De burger wordt dus niet belast met de verschillende initiatiefnemers. De bewijslast voor planschade ligt zoals altijd bij degene die schade lijdt.
102	e	Bezwaar 3: Een voorschot dat de initiatiefnemers moeten storten voor eventuele planschade, ten bedrage van 40.000 euro, toont aan dat betrokken burgers geenszins kunnen rekenen op een maatschappelijk acceptabele vergoeding van werkelijk geleden schade.	Burgers kunnen zich voor planschade wenden tot degene die dit inpassingsplan vaststelt. De burger wordt dus niet belast met voorschotten.
102	f	Monitoring- en evaluatieprogramma 17. "De definitieve monitorings-rapportages zijn openbaar en kunnen vrijelijk worden benut voor communicatie en publiciteit" Bezwaar: Niet de definitieve, door de overheid bewerkte, rapportages, moeten worden openbaar gemaakt, maar de directe en ongecorrigeerde rapportages van de initiatiefnemers.	De suggestie dat de overheid de rapportages bewerkt is onjuist.

102	g	18. Er is afgesproken dat rapportages worden gemaakt gedurende de eerste 3 jaar. Bezwaar: De rapportages moeten gedurende de gehele afschrijvingstijd jaarlijks worden gemaakt. Vanwege geleidelijke toename van technische gebreken van de turbines door veroudering (zie het bestaande Westermeerpark) is monitoring gedurende de gehele looptijd van dit park noodzakelijk.	Afhankelijk van de monitoringsrapportages over de eerste 3 jaar zullen afspraken gemaakt worden over eventuele langere monitoring.
102	h	Zienswijze Grondexploitatieovereenkomst (Indeling tekst correspondeert met de indeling van de Grondexploitatieovereenkomst) Overwegende dat: "De realiserende partijen eigenaren zijn, dan wel overeenstemming hebben met de pachters/eigenaren + RVOB" Bezwaar: deze uitspraak is prematuur: de noodzakelijke ingrepen in het bouwrijp maken en inrichten van het plangebied en de vele, zeer uiteenlopende consequenties daarvan, voor bewoners en landbouwers, zijn nog geenszins onderzocht, uitgekristalliseerd en besproken en kunnen nog geenszins op instemming rekenen van pachters en grondeigenaren.	In het MER en aanvulling MER is uitgebreid onderzoek gedaan naar de gevolgen van realisatie en exploitatie van het windpark. De gronden waarop turbines zullen worden geplaatst zijn allen eigendom, danwel gepacht door de initiatiefnemers. Voor zover dit nog niet heeft plaatsgevonden zullen voor de ondersteunende civiele werken nog overeenkomsten worden gesloten met grondeigenaren.
102	i	Artikel 2, Kwalitatieve voorwaarden c. Maatschappelijke bijdrage Een bedrag van 50.000 per jaar, per lijnopstelling, wordt beschikbaar gesteld aan 5 dorpen. Bezwaar: Dit is windowdressing. In verhouding tot de door de initiatiefnemers te maken winsten, is 50.000 euro een gotspe: de winst per jaar, per turbine, gerekend over 15 jaar, is 1 miljoen (dit bedrag is gebaseerd op cijfers van de Koepel Windenergie Noordoostpolder).	Het is uitzonderlijk, dat van een initiatiefnemer een maatschappelijke bijdrage wordt verlangd. In Noordoostpolder is deze handelswijze dan ook enig in zijn soort. Het is (ook in het verleden bij grote projecten) nooit eerder voorgekomen. Dat partijen met het oog op het draagvlak bereid zijn een deel van de opbrengst ten goede te laten komen aan de maatschappij wordt door de gemeente als positief ervaren. Zeker gezien het feit, dat ook wordt zorg gedragen voor participatie van de burger in het project.
102	j	Artikel 12, Aansprakelijkheid "Ieder der realiserende partijen zal steeds slechts aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die haar betreffen". Bezwaar: De realiserende partijen zullen onderling conflicten krijgen over wat wel en wat niet tot de verantwoordelijkheid behoort van een van deze partijen. Het gegeven dat niet 1 partij verantwoordelijk en aansprakelijk is, maar diverse partijen, zal tot een juridisch oerwoud aan procedures leiden, zowel binnen de Koepel als tussen Koepel en andere partijen.	Het is niet mogelijk om een partij aansprakelijk te stellen voor iets wat haar niet kan worden aangerekend. Aangezien we te maken hebben met meerdere initiatieven is de consequentie dat vóór de aansprakelijkheidsstelling beoordeeld moet worden welke partij(en) aansprakelijk zijn. Dat is een complicerende factor, doch absoluut niet uitzonderlijk.
102	k	Zienswijze Participatieovereenkomst Gemeente Noordoostpolder en Westermeerwind B.V., 26-5-2010 (Indeling tekst volgt de indeling van de participatieovereenkomst) Overwegingen: (3) "De gemeente Noordoostpolder wenst een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak ". Bezwaar: De gemeente Noordoostpolder wenst alles behalve een maatschappelijk draagvlak:-Deze gemeente is tot 3 maal toe, zonder resultaat, door de Raad van State tot de orde geroepen over het nalaten haar handhavende taak ten uitvoer te brengen ten aanzien van de geluidsnormen in het bestaande Westermeerpark. -Deze gemeente schiet ernstig tekort in haar zorgplicht jegens haar bevolking. -Deze gemeente is niet in staat een near-shore windpark in haar gemeente te beheren.	De gemeente wenst wel degelijk maatschappelijk draagvlak voor het windenergiebeleid en het nieuwe windpark. Het oude windmolenpark zal in de loop van de bouw van het nieuwe windpark worden afgebroken, waarna de problemen ten aanzien van de geluidsnormen tot het verleden zullen behoren.

102	l	Partijen verklaren het volgende te zijn overeengekomen: 1. Uitgangspunten 1.3 "Partijen komen verder overeen de uitgangspunten van de in Bijlage 3 bijgevoegde Rapportage burgerparticipatie verder uit te werken. Bezwaar: Er is niet voor niets besloten de periode van ter inzage legging te verlengen tot eind september 2010: niet alle noodzakelijke stukken waren ter inzage gelegd. Nu blijkt dat nog steeds niet alle stukken compleet ter inzage liggen: de Rapportage burgerparticipatie moet, volledig uitgewerkt en dus transparant, voor iedere burger kunnen worden ingezien, nu.	Op welke manier de participatie precies gaat gebeuren krijgt later vorm in een zogenaamde prospectus. Dit prospectus kan pas definitief worden opgesteld als bijvoorbeeld definitieve contracten met leveranciers van de windturbines zijn gesloten.
102	m	Bijlage 2 bij het Convenant Windenergie C. Participatie verdeling: Een procentuele verdeling wordt als volgt gemaakt: Westermeerwindgroep 40%, Overige agrariërs 45% en bewoners Noordoostpolder 15%. Bezwaar: Deze procentuele verdeling benadrukt de voorkeur van realiserende partijen voor het behoud van winsten voor 'eigen gelederen'. Bovengenoemde wens van de gemeente Noordoostpolder, een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak, komt in deze scheve verdeling in participatiemogelijkheden geenszins tot uitdrukking.	Deze verdeling is met name tot stand gekomen vanwege het feit, dat de agrariërs tot 22 december 1998 op basis van een vigerend bestemmingsplan rechtens een solitaire windmolen mochten bouwen op of nabij hun erf. Middels een voorbereidingsbesluit, waarin integraal beleid werd aangekondigd, en een herziening van het bestemmingsplan is hen deze mogelijkheid ontnomen. Middels participatie kan juist deze groep gecompenseerd worden voor het onthouden van de mogelijkheid van de bouw een particuliere molen te bouwen.
102	n	Planschaderisico 's (No 12251-4) De gemeente Noordoostpolder stelt: "Van partijen verlangen dat men, alvorens een herziening van het bestemmingsplan in procedure te brengen, eventuele belanghebbenden schadeloos stelt". Bezwaar: Geheel eenzijdig is vastgesteld wie belanghebbende is. Aan de bewoners langs Westermeer- en Noordermeerweg is een jaarlijkse energievergoeding van circa 3000 euro toegezegd. Belanghebbende omwonenden, die honderd meter verder van de dijk wonen, lijden geen planschade?	Het betreffende tekstgedeelte komt uit een raadsvoorstel van 17 september 2002, uitmondend in een advies, om de planvorming, zoals weergegeven in een convenant (gesloten door de initiatiefnemers) als beleidsinzet te ondersteunen. In die tijd was het (door een rechtelijke uitspraak, enige tijd) niet mogelijk om de planschaderisico's bij de initiatiefnemer te leggen. De enige mogelijkheid om daar als bevoegd gezag aan te ontkomen was om planschade van te voren te bepalen en initiatiefnemers eventuele belanghebbenden schadeloos te laten stellen. Door een herziening van de Wet ruimtelijke ordening is dit "gat in de wet" opgeheven en kan planschade op basis van de Wet ruimtelijke ordening weer zoals vanouds middels een overeenkomst bij de initiatiefnemer worden gelegd. Een planschadeclaim op basis van de Wet ruimtelijke ordening kan worden ingediend, direct nadat het inpassingsplan onherroepelijk is geworden. Overigens is niet de gemeente, maar het rijk de partij die op dit punt dient te worden aangesproken. Dit is het geval omdat de verantwoordelijkheid van het ruimtelijk plan (inpassingsplan in plaats van bestemmingsplan) bij het Rijk ligt. Afzonderlijke initiatieven vanuit de realiserende partijen staan hier volstrekt los van. Die moeten worden gezien in het kader van draagvlakverwerving en niet in het kader van planschade op basis van de Wet ruimtelijke ordening.

102	o	Zienswijze inzake Advies Welstandscommissie Windpark Creil (Indeling tekst volgt de indeling van het Advies Welstandscommissie) Tot slot: Gesteld wordt: "De commissie merkt op dat de enorme omvang en impact van het windmolenpark het schaalniveau van de Noordoostpolder overstijgen. Bezwaar: Het is ontoelaatbaar een near-shore windpark te bouwen in: -Noordoostpolder, Belvédèregebied; -Noordoostpolder, mogelijke plaatsing op de Werelderfgoedlijst UNESCO; -Urk, beschermd dorpsgezicht; -IJsselmeer, Natura 2000 gebied, het blauwe hart van Nederland; -Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan.	Zie de beantwoording van 5h en 5zf en 96d.
102	p	Gesteld wordt: "De omgevingsvisie Flevoland kent ambities over vrije zichruimten, waaraan toetsing nog van belang kan zijn. Een omheining, zoals beschreven in de Nota Ruimte van de Ministeries, dreigt hier. Bezwaar: De vrije zichruimten, zoals geambieerd door deze provincie, worden niet gewaarborgd, het omheinende effect is voldoende aangetoond en gevisualiseerd.	Zie de beantwoording van 5h.
102	q	Gesteld wordt: "Het is onvoldoende duidelijk hoe met beheer en nazorg wordt omgegaan". Bezwaar: De initiatiefnemers beschikken niet over een uitgewerkt plan voor deze toekomstige fasen van het windpark.	Een dergelijk plan maakt geen onderdeel uit van de te verlenen bouwvergunning. Het is dan ook geen weigeringsgrond gelet op de weigeringsgronden voor een bouwaanvraag in artikel 44 van de Woningwet.
103	a	Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid tot het geven van mijn zienswijze op uw voorgenomen plannen voor een offshore windpark in en langs het IJsselmeer. Ik maak de volgende bezwaren tegen een offshore-windpark langs en in het IJsselmeer: 1. Het milieu-rendement van dit windpark is nihil. Met een beetje pech, bijvoorbeeld als de back-up voor een groot deel uit kolencentrales bestaat, kan het brandstofverbruik zelfs toenemen door de windmolens. Het verhaal van de overheid over het nut van deze molens is geen eerlijk verhaal.	Zie de beantwoording van 4a, 4c, 24a en 30d.
103	b	2. Toename van de regionale werkgelegenheid en verbetering van de economische omstandigheden door de bouw van een windpark is nihil, sterker nog: de turbines zijn van buitenlandse afkomst en de geldstroom gaat dus naar buitenland. Er wordt geenszins voldaan aan de bedoelingen van de crisis- en herstelwet.	Zie de beantwoording van 95b.

103	c	<p>5. De veiligheid van de IJsselmeerdijken is onvoldoende gewaarborgd. Het Waterschap Zuiderzeeland heeft besloten om geen windturbines zo dicht langs de dijken meer toe te staan, maar maakt om onduidelijke redenen een uitzondering voor het geplande windpark. Twee opmerkingen hierover:</p> <p>1. Mogelijk is hier sprake van belangenverstremming: de dijkgraaf... is tevens lid van de Stuurgroep Windenergie NOP en tevens lid van de eerste Kamer. 2. Een Waterschap van een buurprovincie laat ons weten dat bouwen van turbines van deze grootte zo dicht op de dijk onmogelijk is.</p>	Zie de beantwoording van 5zj, 35e en 74j.
104	a	<p>Nut en noodzaak 1. In de zienswijze van 22 juli 2010 hebben belanghebbenden onder 3 e.v. grote vraagtekens geplaatst bij nut en noodzaak van het beoogde windpark. Belanghebbenden hebben erop gewezen dat de mer-commissie aan de initiatiefnemers aanvullende gegevens heeft gevraagd met betrekking tot de energieopbrengst. Ook in de Antwoordnota d.d. 10 mei 2010 wordt gerefereerd aan de aanvulling die de commissie op dit onderwerp (nut en noodzaak windenergie) heeft gevraagd. Deze aanvullende gegevens zijn, zo blijkt uit de aanvulling MER (pag. 55), op 15 februari 2010 separaat verstuurd. Naar aanleiding van een verzoek om toezending van deze gegevens heeft de mer-commissie bericht dat deze gegevens vertrouwelijk zijn toegezonden en niet kunnen worden verstrekt. Deze gegevens zijn dan ook niet ter inzage gelegd. Voor zover belanghebbenden hebben kunnen constateren zijn deze gegevens ook niet bij de tweede terinzagelegging ter inzage gelegd.</p>	Zie de beantwoording van 42e.

104	b	<p>2. Belanghebbenden hebben kennis genomen van (delen van) het Information Memorandum d.d. 16 juli 2009 van de Koepel Windenergie Noordoostpolder aan het Ministerie van Economische Zaken. In par. 5.1 worden de energie productie en de CO2 reductie besproken. De bewuste passages van het memorandum zijn weggelakt, en de paragraaf is, voor zover openbaar gemaakt, slechts beperkt tot een beschouwing over de toename van de werkgelegenheid en kennis over windenergie, en de voordelen voor een grotere groep Nederlandse bedrijven. 3. Uit het feit dat de opbrengstgegevens zijn weggelakt moeten belanghebbenden afleiden dat de Ministers (nog steeds) geen inzicht willen bieden in de daadwerkelijke (netto)opbrengsten en de daadwerkelijke (netto) CO2-reductie. Omdat die opbrengsten respectievelijk reductie door de Ministers in het ontwerpplan worden genoemd als de belangrijkste "nut en noodzaak-aspecten", en de plaatsing van de turbines zullen leiden tot een zeer aanzienlijke aantasting van het landschap (waaronder het beschermd dorpsgezicht van Urk) en de natuurwaarden, dienen de daadwerkelijke opbrengsten en reducties volledig toetsbaar te zijn. Het vaststellen van het plan zonder daadwerkelijk en verifieerbaar inzicht te geven in deze gegevens is onzorgvuldig in in strijd met het recht. De in de plantoelichting genoemde aantallen met betrekking tot opbrengst en reductie hangen hierdoor volledig in de lucht, en nut en noodzaak van het plan kunnen niet worden vastgesteld.</p>	<p>Zie ook de beantwoording van 4c, 24a en 30d. De verstrekking van een deel van de informatie is op basis van artikel 10, tweede lid, onder c van de Wet openbaarheid van bestuur, achterwege gebleven omdat dit vertrouwelijke bedrijfs- en fabricagegegevens betreft.</p>
104	c	<p>Grondexploitatie/sanering bestaande turbines 5. Uitgangspunt van het plan en ook van de MER is dat de bestaande windturbines aan de Westermeerdijk, 50 windturbines van Essent, en enkele windturbines aan de Zuidermeerdijk worden verwijderd omstreeks het moment dat de nieuwe windturbines worden geplaatst. (Zie de korte samenvatting d.d. 1 oktober 2009, pag. 1, MER algemeen deel par. 5.3, Milieuwinst, pag. 80, toelichting op het plan pag. 25). De achterliggende gedachte is dat concentratie van windturbines minder nadelige gevolgen heeft voor het landschap en dat sanering van de bestaande windturbines zal leiden tot milieuwinst. 6. In de toelichting op het plan wordt met betrekking tot de sanering van de bestaande windturbines in algemene zin verwezen naar ' afspraken over het saneren van bestaande turbines', zie de toelichting op het plan pag. 25, en par. 8.1 , Grondexploitatie. Ook werd daarin voorgehouden dat de bestaande turbines tijdig worden verwijderd, voordat de nieuwe windturbines geplaatst worden. In de zienswijze van 22 juli 2010 hebben belanghebbenden naar voren gebracht (al. 26 e.v.) dat zij niet bekend zijn met de inhoud van de privaatrechtelijke afspraken, maar dat privaatrechtelijke afspraken naar hun oordeel niet zonder meer voldoende garantie bieden dát de bestaande windturbines worden gesaneerd, én dat sanering daadwerkelijk omstreeks de aanleg van de nieuwe windturbines zal plaatsvinden. Belanghebbenden hebben aangevoerd dat het zelfde geldt</p>	<p>Zie de beantwoording van 42r.</p>

	<p>voor de ter inzage gelegde ontwerpen voor sloopvergunningen van bestaande turbines. De verlening van een sloopvergunning biedt immers geen garantie op daadwerkelijke sloop. Dit geldt in ieder geval voor de windturbines aan de Zuidermeerweg en de Monikkenweg. Er zal bovendien minst genomen concreet zicht moeten zijn op de planologische verankering van de sanering (concreet door de bestaande windturbines 'weg' te bestemmen). De verwijzing in het plan naar "privaatrechtelijke afspraken" over de sanering geeft in ieder geval volstrekt onvoldoende zicht op de daadwerkelijke sanering. In de zakelijke beschrijving van de exploitatieovereenkomst is niets over de saneringsafspraken terug te vinden; er wordt niet meer gesteld dan dat de overeenkomst betrekking heeft op het verhaal van kosten als bedoeld in art. 6.2.4 van het Bro. Overigens valt op dat in de zakelijke beschrijving gedateerd 25 maart 2010 wordt verwezen naar een op 1 juli 2010 gesloten exploitatieovereenkomst. In de Toelichting op het Ontwerpplan is dus kennelijk verwezen naar op dat moment niet bestaande afspraken! De (door de plaatsing van de windparken per saldo geringe of zelfs afwezige) milieuwinst is dus, ten onrechte, niet gegarandeerd. Aldus belanghebbenden in de zienswijze van 22 juli 2010.</p>	
--	---	--

104	d	<p>4. In dit verband is van belang dat in het Information Memorandum op pag. 20 wordt gesteld dat het gebruik van 'nearshore Wind Parks unprecedented' is. De hardheid van aannames staat daarmee niet vast. Belanghebbenden wijzen in dit verband tot slot op het Technisch Memorandum d.d. 9 april 2009 van TUDelft, waarin met betrekking tot de exploitatie van de windturbines in het water wordt gewezen op de ingewikkeldere en duurdere logistiek, de grotere onzekerheid in de gemiddelde windsnelheid, de mogelijk hogere verliezen door zog effecten, de langere stiltand tussen falen en reparatie, de lange stiltand van een te repareren turbine en het daaruit voortvloeiende grotere productie verlies. Ook in het Information Memorandum wordt gewezen op de hogere (exploitatie)kosten van nearshore windparks. Het Information Memorandum met als bijlage/onderdeel het Technisch Memorandum is als bijlage 1 <i>[Voor bijlage 1 wordt verwezen naar de inspraakbundel]</i> aan deze aanvullende zienswijze gehecht.</p>	<p>Het is een project met een innovatief karakter, het betreft zeer grote molens die wereldwijd nog nergens op deze schaal gebouwd zijn. Het bevoegd gezag is van mening dat de onderzoeken in het MER zorgvuldig zijn gedaan.</p>
-----	---	---	--

104	e	<p>7. Gedurende de tweede periode van terinzagelegging (20 augustus t/m 30 september 20 10) zijn alsnog meerdere (grond)exploitatieovereenkomsten ter inzage gelegd. Ten aanzien van de sanering van de bestaande windturbines lijkt in het bijzonder de Grondexploitatieovereenkomst "Windpark Noordoostpolder" d.d.d 26-5-2010 van belang. Deze overeenkomst heeft betrekking op de "windturbineontwikkelingen" aan de westzijde van de Noordoostpolder, dat wil zeggen de (dubbele) lijnopstellingen parallel aan de Noordermeerdijk en Westerveermeerdijk op land en in het IJsselmeer, en de lijnopstelling aan de Zuidermeerdijk op land (zie art. 1 van de overeenkomst). De overeenkomst beoogt de rechtsverhoudingen te regelen "bij de uitwerking van het rijksinpassingsplan, de verdere uitwerking tot bouwrijp maken en voltooiën, de grondverwerving en de uitvoering van dit plan (. . .)".</p> <p>8. Eén van de kwalitatieve voorwaarden betreft de sanering van de bestaande windturbines, te weten 50 aan de Westerveermeerdijk, en vijf in de omgeving van de Zuidermeerdijk. In artikel 2 sub a onder 1 is bepaald: "De 50 in het plangebied aanwezige windturbines, gevestigd aan de Westerveermeerdijk, zullen, gefaseerd, parallel aan de in bedrijfsname van de nieuwe windturbines, zijn verwijderd op het moment dat nieuwe windturbines (binnendijks) in bedrijf zullen worden genomen aan de Westerveermeerdijk. " Een zelfde bepaling, dus gekoppeld aan de inbedrijfsname van de nieuwe windturbines, geldt voor de vijf molens in de omgeving van de Zuidermeerdijk. Onder 3. is tot slot bepaald dat voor elke nieuwe windturbine aan de Westerveermeerdijk, binnendijks 3 á 4 bestaande windturbines aan de Westerveermeerdijk worden afgebroken. "in bedrijf name windturbine" is in artikel 1 als volgt gedefinieerd: "Een windturbine is in bedrijf genomen van af het moment dat door de realiserende partijen elektriciteit wordt geleverd aan het landelijke hoogspanningsnet. " In de overeenkomst, noch in andere documenten (voorzover belanghebbenden dit hebben kunnen vaststellen) is geregeld binnen welke termijn in absolute zin respectievelijk gerelateerd aan (de voltooiing van) de aanleg/bouw van de turbine(s), sprake moet zijn van in bedrijf name als bedoeld in de overeenkomst.</p> <p>9. Belanghebbenden zijn dan ook van oordeel dat (het tijdstip van) de daadwerkelijke sloop van de bestaande turbines onzeker is. De koppeling van de sloop aan de in bedrijf name van de nieuwe turbines is niet in overeenstemming met de plantoelichting waarin als uitgangspunt wordt genomen dat over de sanering privaatrechtelijke afspraken worden gemaakt op grond waarvan de turbines worden verwijderd voordat de nieuwe worden geplaatst. Dat klemt temeer nu bijlage 2 bij genoemde overeenkomst d.d. mei 2010, het Programma van eisen voor de inrichting van de openbare ruimte d.d. 9 november 2007, buitengewoon summier is, en feitelijk niet meer doet dan te verwijzen naar een nog op te stellen</p>	<p>De toelichting van het inpassingsplan zal op dit punt in overeenstemming worden gebracht met de overeenkomsten. Het bevoegd gezag vindt het redelijk de planning van de sloop afhankelijk te laten zijn van het moment waarop elektriciteit wordt geleverd aan het elektriciteitsnet. Dat is immers het moment dat de nieuwe windmolens ook geluid en slagschaduw gaan veroorzaken. Door deze koppeling is de daadwerkelijke nakoming voldoende verzekerd.</p>
-----	---	---	---

	<p>planning voor een aantal, niet uitputtend opgesomde, aspecten, waarbij het slopen van de turbines niet als te plannen aspect wordt genoemd (maar kennelijk wordt gezien als onderdeel van de uitvoering). Belanghebbenden leiden daaruit af dat een concrete, bindende planning, met garanties voor de nakoming daarvan, kennelijk niet voorhanden is.</p>	
--	---	--

104	f	<p>10. Belanghebbenden wijzen er verder op dat in artikel 3 van de Grondexploitatieovereenkomst is bepaald dat de realiserende partijen voor eigen rekening en risico de benodigde gronden voor de uitvoering van de werkzaamheden van de aanleg van de windturbines verwerven, dan wel zorgen voor overeenstemming met de grondeigenaren/pachters en het RVOB. Onduidelijk is, althans dit blijkt niet uit de overeenkomst, of de realiserende partijen kunnen beschikken over de gronden waarop de te amoveren windturbines staan, en of zij dus daadwerkelijk de sloop van de bestaande en te verwijderen windturbines kunnen afdwingen.</p>	<p>In de toelichting van het inpassingsplan is in paragraaf 8.2 ingegaan op de beschikbaarheid van de gronden. De bestaande turbines bij de Westerveer zijn in eigendom van de initiatiefnemers. De bestaande turbines bij de Zuiderveer welke gesaneerd zullen worden, zijn eveneens in eigendom of op grond van een overeenkomst beschikbaar voor de initiatiefnemers om te verwijderen</p>
104	g	<p>11. Al met al achten belanghebbenden de daadwerkelijke sloop van de bestaande windturbines, en in ieder geval het tijdstip daarvan in relatie tot de bouw (dus niet de in bedrijf name) van de nieuwe turbines, onvoldoende verzekerd. Gelet op het feit dat de sanering van de bestaande turbines in de plannen wordt benadrukt als 'milieuwinst', dient de daadwerkelijke sloop en het moment daarvan zowel bestuursrechtelijk als privaatrechtelijk deugdelijk te zijn verankerd. De voorgenomen besluitvorming is daarmee onzorgvuldig.</p>	<p>Het bevoegd gezag vindt het redelijk de planning van de sloop afhankelijk te laten zijn van het moment waarop elektriciteit wordt geleverd aan het elektriciteitsnet. Dat is immers het moment dat de nieuwe windmolens ook geluid en slagschaduw gaan veroorzaken.</p>
105	a	<p>Hierbij geeft L TO Noord Noordoostpolder haar zienswijze op het ontwerp inpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder'. Allereerst willen wij benadrukken dat wij niet tegen de opschaling en plaatsing van windmolens zijn echter rond de aan te leggen elektrische infrastructuur door het agrarisch gebied hebben wij bezwaren welke wij nader zullen toelichten. De effecten van ondergrondse kabels op landbouwgronden niet meegenomen in de afweging. Bij de onderzoek naar alternatieven is slechts gekeken naar de ligging van de windturbines en niet naar de ligging van de kabelverbinding. L TO Noord Noordoostpolder is van mening dat dit een integraal onderdeel moet zijn van de planvorming. Wij missen in dit kader de afweging van de gevolgen van de aanleg en aanwezigheid van de kabels voor de landbouwbedrijven omdat deze door open vergraving worden aangelegd. Wij doelen op de gevolgen voor bijvoorbeeld (de kwaliteit van) het grondwater doordat grondlagen doorsneden worden, effecten op de bodemstructuur in en naast de zone, stralingszones die van invloed kunnen zijn op gevoelige apparatuur (GPS, et cetera) op machines, ziektes in de bodem. Dit gezien de breedte van de sleuf van 15 meter waar kabels komen te liggen en de hoeveelheid grond die verzet moet worden voor de sleuf van 17 meter breed en 2,3 meter diep. Uit de geohydrologische verkenning kabeltracé Noordoostpolder blijkt namelijk dat er wel negatieve effecten te verwachten zijn. Alternatief voor het open vergraven is boren. Indien het tracé niet gewijzigd kan worden pleit LTO Noord voor boring van de kabels. Hiermee kan zowel de zetting als kwel worden voorkomen en kunnen aardkundige waarden worden gespaard.</p>	<p>De plaatsing van de kabels heeft meegewogen in de onderhavige besluitvorming. Het vindt expliciet haar beslag in het inpassingsplan Uitbreidings elektriciteitsnet Noordoostpolder. Dit ontwerp-inpassingsplan heeft tot en met 14 oktober 2010 ter inzage gelegen en bevat de ruimtelijke afweging en de motivering, waarnaar op deze plaats wordt verwezen.</p>

105	b	<p>Geen alternatieven voor het tracé onderzocht Bij de maatschappelijke uitvoerbaarheid staat dat er een afweging heeft plaatsgevonden van ruimtelijke belangen. In onze ogen ontbreekt de afweging tussen een verbinding over land ten opzichte van een verbinding aan de westkant van Urk door het water. Hiermee wordt onder andere voorkomen dat agrarische percelen vergraven moeten worden, structuurschade ontstaat en drainage moet worden hersteld.</p>	<p>In de afweging zijn de door de inspreker genoemde aspecten ook meegewogen in relatie tot de technische haalbaarheid en financiële aspecten. De conclusie is dat een kabel in het water is vele malen duurder en technisch moeilijker realiseerbaar dan een landkabel. Bovendien zou via de westroute de havenmond en vaargeul naar Urk moeten worden gekruist, waardoor aanvullende risico's op kabelbreuk kunnen optreden.</p>
-----	---	--	--

105	c	<p>Stelsel van aanlegvergunning te zwaar Naar onze mening is het niet nodig om aanlegvergunning verplicht te stellen bij de bestemming leiding hoogspanning voor het aanleggen van kavelpaden op landbouwbedrijven, egalisatie of ophoging van landbouwgronden en het diepploegen. Aangezien duidelijk is dat de kabel op 2 meter diepte wordt gelegd stellen wij voor hiervoor op te nemen dat alleen een aanlegvergunning nodig is bij werkzaamheden die dieper dan 1 meter onder maaiveld uitgevoerd worden. Hiermee wordt voorkomen dat bijvoorbeeld voor het plaatsen van afrasteringspalen of vervanging van drainage een aanlegvergunning vereist is.</p>	<p>In de AMvB buisleidingen staat dat in een bestemmingsplan, waarbij aan gronden de bestemming wordt toegewezen die de aanwezigheid van een buisleiding toelaat, dat in elk geval voor de belemmeringenstrook de bepalingen bevat dat geen bouwwerken worden toegestaan en dat een aanlegvergunningstelsel als bedoeld in artikel 3.3 van de Wet ruimtelijke ordening, verplicht is voor werken of werkzaamheden die van invloed kunnen zijn op de integriteit en werking van de buisleiding, niet zijnde graafwerkzaamheden als bedoeld in de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten. Deze zienswijze heeft ertoe geleid dat in het inpassingsplan voor het aanleggen van verhardingen en het egaliseren/ophogen van gronden geen aanlegvergunning verplicht stellen, maar wel voor diepploegen, het plaatsen van afrasteringspalen en het vervangen van drainage, omdat daarvoor gegraven moet worden. Aangegeven is dat deze plicht geldt vanaf een diepte van 1 meter beneden maaiveld om reguliere agrarische activiteiten niet te belemmeren voorzover het gebieden betreft waarvoor niet waarde archeologie 1 of 2 geldt. Midden- en Hoogspanningskabels hebben standaard een minimaal gronddekking van 80 cm. Op tracédelen waar geen risico voor beschadiging van bekabeling bestaat doordat er geen grondwerkzaamheden op diepte plaatshebben (niet roerende grond), zoals langs wegen, volstaat dit. Op tracédelen waar het risico voor beschadiging van bekabeling wel aanwezig is doordat er grondwerkzaamheden op diepte plaatshebben (roerende grond) zal de bekabeling op een passende diepte worden gerealiseerd. De passende diepte zal in overleg met de betreffende grondeigenaar, als onderdeel van een privaatrechtelijke overeenkomst ten behoeve van de aanleg van de bekabeling, worden vastgesteld. Agrarische percelen zijn per definitie percelen met een hoge kans op roering waardoor de kabels daar in veel gevallen dieper zullen worden aangelegd om de bedrijfsvoering van de agrariërs niet te hinderen en het risico op schade aan bekabeling te minimaliseren. In het aanlegvergunningstelsel is een beschermingsniveau tot 1 meter opgenomen. Hiermee ontstaat voldoende bescherming voor de kabels tegen beschadiging. Voor de gebieden met een archeologische verwachtingswaarde blijft de grens van 50 cm beneden maaiveld gehandhaafd. Uit het archeologische veldonderzoek van ADC komt naar voren dat de bodem tot 50 cm is verstoord door agrarische activiteiten. Vanaf deze diepte kunnen archeologische resten aanwezig zijn die beschermd dienen te worden.</p>
105	d	<p>Conclusie: LTO Noord Noordoostpolder pleit voor de aanleg van een kabelverbinding via het IJsselmeer als verbinding tussen de Wester- en Zuidermeerdijk. Hiermee wordt voorkomen dat er onnodig schadelijke effecten op de agrarische bedrijven optreden.</p>	<p>Zie de beantwoording van 105b.</p>

105	e	Mocht dit niet mogelijk zijn, dan is LTO Noord Noordoostpolder van mening dat boring moet worden toegepast in plaats van open vergraving.	Zie de beantwoording van 105a.
106	a	Bij de nieuw ter inzage gelegde stukken heeft u de adviezen van de welstandscommissies toegevoegd. De conclusies daarin zijn duidelijk. Wellicht dat u abusievelijk deze stukken niet heeft gelezen want u wilt desalniettemin de plannen doorzetten. Derhalve wijs ik u er nogmaals op. Onder de verschillende adviezen per windmolenopstelling heeft de welstandscommissie haar mening gegeven over de voorgenomen plannen: De commissie merkt op dat de enorme omvang en impact van het windmolenpark het schaalniveau van de Noordoostpolder overstijgt. De drie invalshoeken techniek, ruimtelijke ordening en de ruimtelijke kwaliteit zijn hierbij belangrijk voor een goede ruimtelijke inpassing. Ruimtelijke kwaliteit wordt gewaardeerd op basis van de gebruikswaarde, de toekomstwaarde en de belevingswaarde. De omgevingsvisie Flevoland kent ambities over vrije zichtruitmen, waaraan toetsing nog van belang kan zijn. Een omheining van de polder, zoals beschreven in de Nota ruimte van de Ministeries, dreigt hier. Het plan druist hiermee in tegen de eigen opgestelde randvoorwaarden van de ministeries.	Zie de beantwoording van 5h.
106	b	Hiernaast is de economische duur een vraagstuk. Deze bedraagt ongeveer 20 jaar. Het is ons nog onvoldoende duidelijk hoe met beheer en nazorg van de windmolens wordt omgegaan. De toegekende subsidies stoppen namelijk na een bepaalde tijd terwijl de onderhoudskosten steeds sneller toenemen. Met nazorg wordt ook bedoeld het verwijderen van de windmolens na de technische en economische levensduur. Het zou daarbij kunnen voorkomen dat enkele molens binnen een geldende levensduur vervallen waardoor er hiaten in de lijnopstelling kunnen ontstaan. Kunnen de initiatiefnemers garanderen dat deze hiaten niet zullen voorkomen? Dit kan namelijk leiden tot een wanordelijk beeld. Een niet gelijktijdig in gebruikname van de windmolens leidt tot hetzelfde.	De beëindiging van de exploitatie heeft de aandacht. Gedeeltelijk zal dit door toekomstige bestemmingen worden gewaarborgd, gedeeltelijk middels de vergunningen en de voorschriften daarin over beëindiging. Zo nodig zullen aanvullende afspraken worden gemaakt.
107	a	Bij de nieuw ter inzage gelegde stukken is een participatieovereenkomst toegevoegd. Het is daarbij opvallend dat de participatieovereenkomst geen vermelding maakt van de Urker bevolking danwel gemeente. Dit terwijl de minister had toegezegd dat Urk ook mee mocht participeren in het windmolenpark. Onder bijlage 2, hoofdstuk A staan drie soorten potentiële participanten. Urkers en Lemsters worden daarbij uitgesloten. Graag zie ik aanpassing de overeenkomst conform het toezeggingen van onze minister.	Zie de beantwoording van 63b en 69b. In de exploitatieovereenkomst Zuidermeerdijk wordt ook gesproken over de participatiemogelijkheden voor inwoners van Urk en Lemsterland.

108	a	Ter onderbouwing van het plan zijn er visualisaties gemaakt. Deze zijn gemaakt in het verleden terwijl tussentijds de windmolens andere afmetingen en plaatsing kregen. De visualisatie kloppen derhalve niet met het ter inzage gelegde inpassingsplan. Hiernaast betwist ik de goedkeuring van TU Delft. Het is namelijk niet duidelijk op basis van welke gegevens TU Delft de visualisaties goed heeft gekeurd. Ik vertrouw erop dat de visualisatie worden aangepast naar de beoogde situatie conform het inpassingsplan met overlegging van de juiste gegevens aan TU Delft om te toetsen. Zo niet, dan ga ik er vanuit dat de visualisaties niet verder worden betrokken bij besluitvorming.	Zie de beantwoording van 84 zzk.
109	a	In het kort wil ik u erop wijzen dat de verstrekte (milieu)vergunningen zijn gebaseerd op een onjuiste MER. Ik verwijs u hiervoor naar de vele zienswijzen ingediend tegen de MER door de Stichting Erfgoed Urk.	Het milieueffectrapport is door de Commissie voor de m.e.r. goedgekeurd en is daarmee een goede basis voor de verlening van vergunningen, waarbij voorts kan opgemerkt dat bevoegde gezagen hun besluiten niet op het MER alleen hebben gebaseerd.
109	b	Bovendien is het opmerkelijk dat de gestelde exploitatieovereenkomsten niet met een dezelfde partijen zijn gesloten. Bij de een zijn ze verenigd in de rechtsbevoegdheid Koepel Windenergie Noordoostpolder en bij andere exploitatieovereenkomst zijn ze per lijnopstelling verbonden.	In alle gevallen zijn ze per lijnopstelling verbonden. In het geval van de 'Exploitatieovereenkomst rijksinpassingsplan "Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder"' is de koepel als penvoerder ook partij in de overeenkomst.
109	c	Tot slot wijs ik u erop dat de plannen in strijd zijn met de Europese regels omtrent staatssteun en aanbestedingsrecht.	Zie de beantwoording van 30zg.

**Separate bijlagen (niet in dit document
opgenomen)**

***Inspraakbundel, zienswijzen op de ontwerp-besluiten
windpark Noordoostpolder***

***Aanvullende reactie Commissie voor de m.e.r. m.b.t.
Toetsingsadvies***